

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

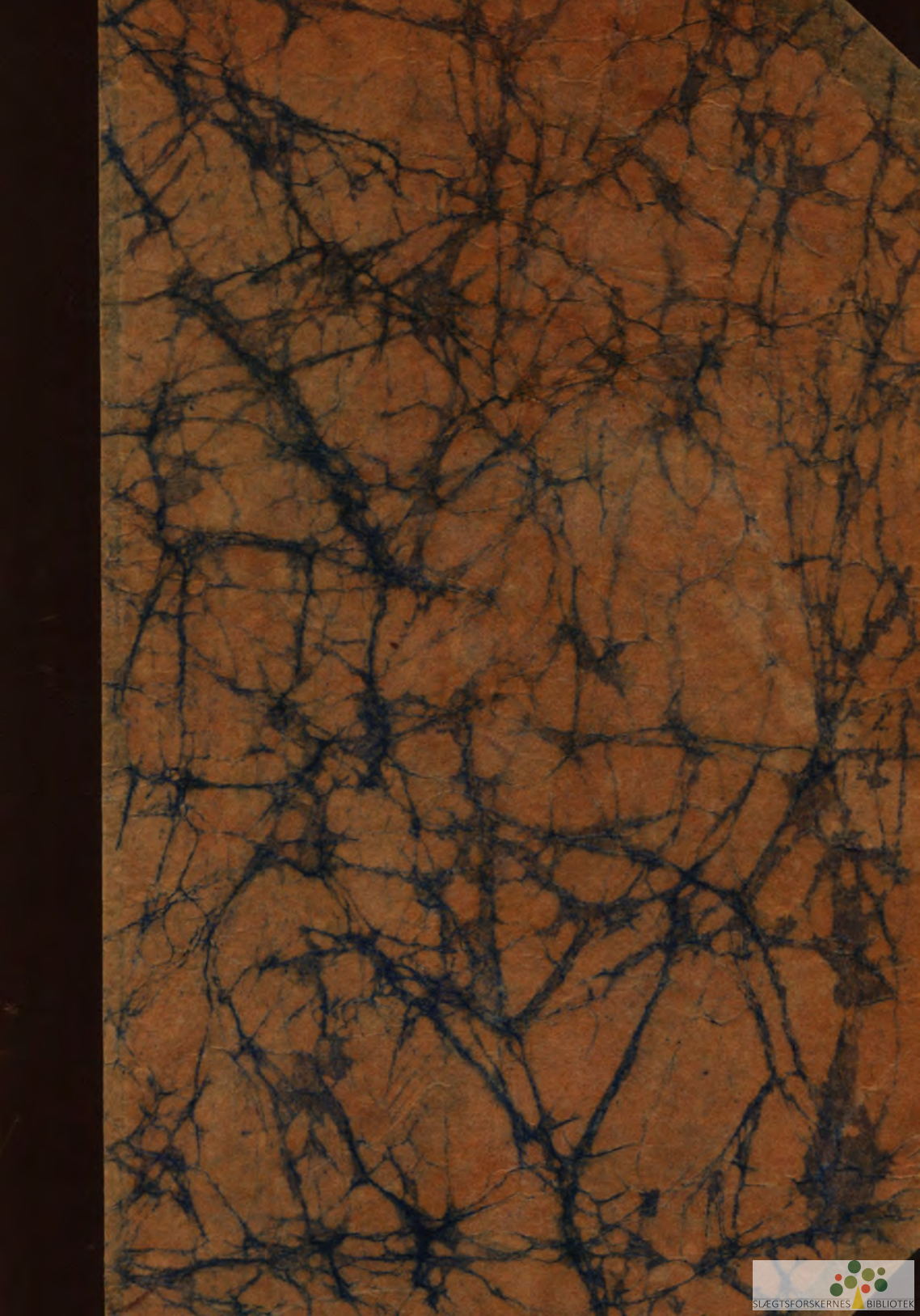
Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

FRA GRØNLAND TIL
STILLEHÅVET

KNUD RASMUSSEN

FRA GRØNLAND TIL
STILLEHAVET

REJSER OG MENNESKER
FRA 5. THULE-EKSPEDITION
1921-24

GYLDENDALSKE BOGHANDEL · NORDISK
FORLAG · KØBENHAVN · MCMXXV

**COPYRIGHT 1925 BY GYLDENDALSKE
BOGHADEL, NORDISK FORLAG - COPENHAGEN**

—
**PRINTED IN DENMARK
GYLDENDALS FORLAGSTRYKKERI
KØBENHAVN**

foto. HDS. MAJESTÆT DRONNINGEN

*Hs. Majestæt KONG CHRISTIAN X,
Ekspeditionens høje Protektor, til-
egnes denne Skildring af den 5. Thule-
Ekspedition allerunderdanigst.*

„Teddy Bear“ i Isen uden for East-Cape.

foto. JOE BERNARD.

Det er en tidlig Morgen paa Toppen af det stejle East-Cape, der danner Sibiriens yderste Forbjerg mod Øst.

Den første Nysne er allerede faldet over Tinderne og giver Tankekerne det første kølige Strejf af Efteraar. Luften er skarp og klar, ikke en Brise kruser Beringsstrædet, hvor Pakisen langsomt glider nordover for Strømmen.

Landskabet har en rolig Vælde over sig; langt ude skimtes i Horizontens Soldis Øen Store Diomedes, der her i Strædet danner Skellet mellem Amerika og Asien.

Fra det Sted, hvor jeg staaer, ser jeg fra Verdensdel til Verdensdel, thi bag Store Diomedes fortoner en anden Ø sig som en blaa Taagebanke; det er Lille Diomedes, og den hører til Alaska.

Alt foran mig ligger badet i Solens og Havets stærke Lys og virker som en blændende Modsætning til Landet bag mig. Her ligger den flade, sumpede Tundra, tilsyneladende et Land i død Ensformighed, men i Virkeligheden et Sletterige med Slettens Liv af Vildt og Lyde, et Lavland, der uden Afbrydelse af Højdedrag gaar gennem en Verden af Floder og Søer til Steder med fjerne Klange, til Lena-Deltaet og videre, videre bag om Kap Chelyuskin til Egne, der ikke ligger langt fra mit eget Land.

Ved Foden af det Fjæld, jeg lige har besteget, ser jeg en Skare Tchutcher-Kvinder komme gaaende, klædt i Dyrehuder af mærkeligt Snit; paa Ryggen bærer de Poser af Renskind, som de fylder med Urter og Bær. De passer som Detailler saa malerisk ind i disse store Vidder, at jeg bliver ved med at stirre paa dem, indtil de bliver borte mellem Dalenes grønne Skrænter.

Paa en smal Tange, med Pakis til den ene Side og en Lagunes blanke Vand til den anden, ligger Landsbyen Whalen. Den er først nu ved at vaagne, og et for et tændes Kogebaalene i de kuppelformede Telte af Hvalrosskind.

Ikke langt fra Kystbyen, i skarp Silhouet hen over Rundingen af en Bakkekam, gaar en Tamrensflok og gumler af Mosset, medens joi-kende Hyrder omringer den for at drive den til nye Madsteder.

For alle disse Mennesker er dette en almindelig Hverdag, et Led i deres daglige Liv — for mig en Oplevelse, jeg næsten ikke tør tro paa. Thi dette Landskab og disse Mennesker betyder for mig, at jeg er i Sibirien, vesten for den sidste Eskimostamme, og at Ekspeditionen nu er gennemført.

Det høje Fjæld, jeg staar paa, og den rene Luft, der omgiver mig, giver mig Overblik, og jeg ser vort Slædespor i den hvide Sne hen over Randen af Jordens Kreds, gennem Menneskenes yderste Lande mod Nord.

Jeg ser de tusinde smaa Bopladser, der har givet Rejsen Indhold, og fyldes af en stor Glæde: Vi har mødt Æventyret, der altid venter paa den, som forstaar at gribe det, og Æventyret var alle vore brogede Oplevelser blandt Verdens mærkeligste Folk!

Langsomt har vi arbejdet os frem ad ubanede Veje, og overalt har vi øget vor Kundskab.

Hvor lange har vore Slæderejser været — vor Vej fremover, vore Jagter ind over Land og ud over islagte Have, snart efter Vildt, snart efter Mennesker? 20,000 miles, 5000 danske Mil, Jordens halve Omkreds? Hvor ligegyldigt — for det var ikke Afstandene, der betød noget for os!

I min Glæde over Slæderejsens Lod gaar mine Tanker uvilkaarligt til en Oplevelse fra Alaska, hvor alle i Foraaret ventede dristige Flyvers Besøg fra den anden Side Kloden.

Og jeg velsigner af Hjertet den Skæbne, der har ladet mig fødes i en Tid, hvor Polarforskning med Hundeslæde endnu ikke var forældet.

Thi alle vore Oplevelser ligger jo netop i de mange Lejres Sødme

og Afveksling og de mange Opholds Anledning til at lære; og for anden Gang ser jeg tydeligt for mig det lille Slædespors Linie gennem den hvide Sne.

Og da vælder en varm Følelse op i mig i en Tak til alle vore taalmodige og nøjsomme Hunde.

Vi havde slidt sammen, som kun levende Væsener kan hjælpes ad, snart i Kamp mod Skrueisens Uføre, snart i Fangstrejsernes vilde Fart, glædest dog, naar vi sultne og skrumpne af Kødlyst fik fjerne Bopladser i Sigte med Lugt af ukendt Folk!

Og paa disse Oplevelser skal denne Beretning bygges op, idet vi øser af de fremmede Landes og Menneskers Overflod.

Men nu er det, som om alle Begivenheder i mit Liv føjer sig naturligt sammen. Min Tak til Hundeslæden vokser til en Tak for min grønlandske Barndom. Slæden var mit første rigtige Stykke Legetøj, og med den gennemførte jeg mit Livs store Opgave. Jeg fødtes med det eskimoiske Sprog, som andre arktiske Forskere først har maattet tilegne sig, og jeg levede sammen med grønlandske Jægere, saa at Rejser selv under de vanskeligste Forhold blev mig en naturlig Form for Arbejde.

Derfor er den 5. Thule-Ekspedition som en lykkelig Fortsættelse af min Barndom og Ungdom. Det er vanskeligt at sige, hvornaar jeg fik Planen til den, for den er groet op sammen med mig. Men den berømte Forsker, Dr. *H. Rinks* Studier over Eskimoerne og Landene, som de beboede, vakte mig; jeg blev mig min Opgave bevidst. Selvfølgelig maatte Opgaverne i Grønland løses først, og alle mine Rejser lige fra den danske literære Grønlandsekspedition 1902—04 under Ledelse af *Mylius Erichsen* indtil 4. Thule-Ekspedition har haft Løsningen af dem som Maal; men samtidig blev de for mig en mangeaarig Uddannelse i videnskabelig Arbejdsmetode og Rejseteknik før min store Rejse.

I 1909 offentliggjordes i forskellige geografiske Tidsskrifter for første Gang Hovedomridsene til den Rejse, der blev den 5. Thule-Ekspedition. Denne Plan blev udarbejdet sammen med Professor *H. P. Steensby* — en Mand, hvis store Dygtighed og taalmodige Hjælpsomhed kom til at betyde overordentlig meget for mig — og mange af Planens Anlæg dækker over Opgaver, der senere blev løst af Ekspeditionen. Men først i 1910, da jeg havde lært Ingeniør *M. Ib Nyeboe* at kende, kom der fast Form over mine Planer. Enhver, der vil bryde Vej, som falder uden for det sædvanlige, vil altid komme til at kæmpe bittert for at faa Lov til at føre sine Ideer igennem; jeg kan derfor ikke være

taknemlig nok over, at det faldt i min Lod at møde en Mand, hvis Fantasi og Udsyn øjeblikkelig førte til Forstaaelse og Samarbejde. Ved hans Hjælp blev den arktiske Station ved Thule til Virkelighed. Der skabtes derved en dansk Virksomhed blandt Polareskimoerne, saa at Danmark senere med større Ret kunde gøre Krav paa Overhøjheden over Nordgrønland; der blev dannet et moralsk og økonomisk Støttepunkt for Polareskimoerne under den vanskelige Krise, som Overgangen til Civilisationen altid maa betyde for et primitivt Folk, og samtidig satte Stationen os i Stand til at gennemføre den lange Række af Thule-Ekspeditioner, de fire inden for Grønlands Territorium og den femte gennem arktisk Amerika til Sibirien. Thule-Stationens Overskud var dog aldrig saa stort, at det helt kunde dække Omkostningerne ved Ekspeditionerne, og vort Samarbejde udviklede sig derfor paa den Maade, at Nyeboe realiserede dem i Danmark, mens jeg havde det langt taknemligere Hverv at gennemføre dem ude i Marken.

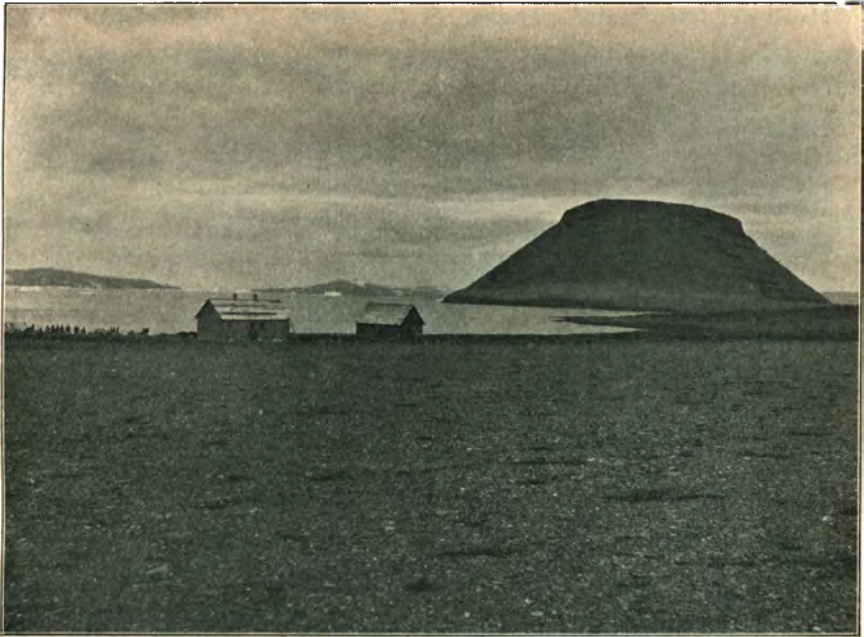
Denne stærke og kloge Mand skyldes det, at Planerne blev til Virkelighed, og det er ham, jeg i Øjeblikket maa tænke paa. Han var altid den selvskrevne Formand for min Ekspeditions-Komité. Men ved Siden af ham staar de øvrige Medlemmer, som ikke alene ved den sidste, men ogsaa ved de tidligere Thule-Ekspeditioner har været med i Forarbejderne, og som gennem deres store Specialkundskaber har haft en afgørende Indflydelse paa, at der kom det mest mulige ud af Resultaterne: Grosserer *Chr. Erichsen*, Oberst *J. P. Koch*, Professor *O. B. Bøggild*, Professor *Ad. Jensen*, Professor *C. H. Ostenfeld* og Inspektør ved Nationalmuseet *Th. Thomsen*.

Ekspeditionens officielle Navn blev: Den 5. Thule-Ekspedition, den danske etnografiske Ekspedition til arktisk Amerika, og det er godt nu at kunne sammenligne Virkeliggørelsen af denne Ekspedition med Planerne, saaledes som de før Starten i 1921 blev offentliggjort i *Geografisk Tidsskrift*:

„Den 5. Thule-Ekspeditions Arbejdsomraade er de centrale Dele af det nordamerikanske Polar-Arkipelag, der danner en naturlig Bro mellem Grønland og Nordamerika: Ellesmereland, North Devon, North Sommerset, Baffinsland, Boothia Felix, Melvillehalvøen og Barren Grounds-Omraadet nordvest for Hudson Bay-Egne, der hører til Jordens mest ukendte.

Som Følge af særlige opdagelseshistoriske Forhold hører Egnen omkring Fury and Hecla Strait og de vestlige Dele af Baffinsland til de mest ukendte, til Trods for at de er blandt de ret tidligt opdagede

Kap York-Stationen Thule, hvorfra alle Thule-Ekspeditionerne er udgaet. fot. TH. KRABBE.

Dele af Polarområdet. Da Englænderne i det 19. Aarhundrede genoptog Nordvest-Passage-Ekspeditionerne, kom de kun i ringe Grad til at besøge disse Egne, da det viste sig, at Lancaster Sound var den eneste brugbare Passage af de Stræder, der gennemskærer Arkipelaget.

Fury and Hecla Strait betegner vel nok Centret for det mest ukendte Parti. Dertil kommer, at Landet slet ikke er bleven inddraget i den moderne-special-videnskabelige Udforskning, og store Dele henligger derfor endnu lige saa ukendte, som da Franklin-Ekspeditionerne sluttedes i 50'erne i forrige Aarhundrede.

Vi kan altsaa med Hensyn til den nævnte Strækning fra Ellesmereland til Barren Grounds fastholde to Ting:

1. at det er Lande, der er af særlig Vigtighed for den danske Grønlandsforskning, fordi de forbinder Grønland med det nærmeste Kontinent,

2. at disse Lande desuden i Almindelighed frembyder store og vigtige Opgaver: geologiske, klimatologiske, botaniske, zoologiske, etnografiske og arkæologiske, ved Siden af den grundlæggende geografiske Opgave, at fuldende Landenes Kortlægning.

Hvad det kartografiske angaar, er de største Øer og Landsdele kun kendt med Hensyn til Kortomridsene, og end ikke dette kendes for den store Ø Baffinslands Vedkommende, vistnok Jordens trediestørste Ø. Dele af Sydøstkysten og hele den nordlige Del af Vestkysten ned mod Boothia Golf er ukendt, ligeledes det indre af Landene.

Ogsaa i geologisk Henseende er Egnene næsten ukendt. Det første geologiske Kort over disse Egne blev fremstillet 1859 af Haughton ved Sammenarbejdelse af de mange Franklin-Ekspeditioners spredte Resultater; de senere Kort herfra har ikke meget nyt at tilføje.

Det fremgaar heraf, at det arktiske Arkipelag sammen med hele det østlige Kanada udgør en stor, ret lav Gneisplade, enkelte Steder overlejret af Sedimenter.

Ekspeditionen besøger særlig de sydøstlige Omraader og træffer navnlig paa Sedimenter med Forsteninger fra Begyndelsen af Jordens Oldtid.

Foruden Indsamlinger af Forsteninger foreligger der jo ogsaa mange andre Opgaver: Beskrivelse af de forekommende Bjergarter, Undersøgelse af de tektoniske Forhold, Isbedækningens Udbredelse o. s. v.

I biologisk Henseende er det indre af Baffinsland fuldstændig ukendt, og ogsaa Melvillehalvøen og Egnene omkring den magnetiske Nordpol er lidet undersøgt.

Ekspeditionens Hovedformaal bliver dog af etnografisk og arkæologisk Art.

Der er gennem Fund i Nordøstgrønland og paa Southampton Island paavist et nært Slægtskab mellem den ældre Kultur paa disse to Steder. Videnskabelige Udgravninger paa sidstnævnte Sted, der kunde uddybe dette Spørgsmaal, vilde være af stor Betydning, ligesom det for dansk Eskimostudium vil være af megen Vigtighed at komme i Besiddelse af et saadant Materiale, idet Udbyttet af de tidligere Udgravninger, der kun har været af ganske tilfældig Art, alt opbevares i Amerika.

Southampton Island frembyder et fast Holdepunkt med Hensyn til Løsningen af den Opgave, ad arkæologisk Vej at belyse Eskimoernes Vandringsveje mod Grønland.

Hvad de nulevende Ekimoer angaar, vil Ekspeditionen med et Hovedkvarter i Lyon Inlet gennem Rejser komme i Berøring med en Række af Stammer, der dels i det hele taget er meget lidt kendt, dels kun er besøgt af ældre Rejsende i den etnografiske Videnskabs Barndomstid.

Der venter her overalt store Opgaver: Eskimoernes Forekomst og Udbredelse i disse Egne, deres Erhvervskulturs Tilpasning til Natur-

KAI BIRKET SMITH   **THEKEL MATHIASSEN**   **HELGE BANGSTED**
PEDER M. PEDERSEN   **KNUD RASMUSSEN**   **PETER FREUCHEN**   **JAKOB OLSEN**

De danske Medlemmer af Ekspeditionen, fotografert ved Godthaab.

forholdene, deres Flytninger og Bopladser i Aarets Løb, deres Færdsejlsveje m. m.

Undersøgelser her skulde kunne yde vigtige Oplysninger med Hensyn til Problemet, ad hvilke Veje Eskimoerne er vandret fra Nordamerika til Grønland.

Paa Barren Grounds bor en af de interessanteste, men mest ukendte Eskimostammer, Kinipetu-Indlandsstammen. Og langs Kysten fører Eskimoernes Hovedomraade og vigtigste Udbredelsesvej over Coronation Golf og Alaska-Kysten til Beringsstrædet.

Overalt, hvor de forskellige Eskimostammer besøges — og Ekspeditionens Opgaver vil gøre det ønskeligt at komme saa vidt omkring som muligt — vil det være en særlig Opgave for Ekspeditionens Leder at samle og nedskrive alt, hvad der haves, om gamle eskimoiske Sagn, Æventyr og Traditioner fra svundne Tider, religiøse Overleveringer, Sæder og Skikke o. s. v.

Da Lederen allerede har indsamlet et tilsvarende, meget fyldigt Materiale fra hele Grønland fra Polareskimoerne, Vestgrønlænderne og Østgrønlænderne ved Angmagssalik, vil der paa denne Maade kunne fremskaffes et enestaaende Sammenligningsmateriale, der sikkert vil kunne give Bidrag ikke blot til Eskimoernes almindelige Historie, men ogsaa til Forstaaelse af deres Sjæleliv og Fantasi, og det paa en Maade, der ikke vil kunne hentes ad anden Vej.

Det er Ekspeditionens Hensigt at lade optage levende Billeder fra de Egne, som den kommer til at gennemfare.

Disse levende Billeder kommer til at omfatte baade Landskaber, Folkeliv og Dyrebilleder. Gennem Ekspeditionens Rute faar man Lejlighed til at gøre dem meget righoldige og afvekslende, og de vil paa en fortræffelig Maade kunne popularisere Ekspeditionens Resultater og føre dem ud til Folket.

En Hovedopgave for Ekspeditionen vil være Indsamling af etnografiske Genstande.

Hvad Grønland angaar, er Nationalmuseet i Besiddelse af en Samling, der er absolut enestaaende, hvad den jo efter Forholdene ogsaa bør være. De amerikanske Eskimoer, der danner et uundværligt Led i Eskimostudiet, er derimod kun svagt repræsenterede; særlig føles Bristen stærkt med Hensyn til de østlige Stammer, der har en stor Betydning for os ved at have ydet deres Kontingent til Befolkningen af Grønland. Det er just den planlagte Ekspeditionens vigtigste Opgave at klarlægge disse Forbindelser; men til den Klarlæggelse kræves betydelig Indsamling af Sager for den nuværende Kultur og i endnu højere Grad Udgravninger, der kan give et Billede af den Kultur, som nu er

Ved Afrejsen skænkede Kongen Ekspeditionen det danske Splitflag, der her ses vaje over Nordvest-Passagens øde Egne.

gaaet til Grunde, men som netop er den, i hvilken Fællesskabet klarest skal fremtræde.

Resultaterne af saadanne Indsamlinger og Undersøgelser vil være det uundgaaelig nødvendige Bilag, der skal godtgøre for hver Mand og for Fremtiden Rigtigheden af de Slutninger, Ekspeditionen vil være naaet til.

En Ekspedition som den planlagte vil, om den kan raade over tilstrækkelige Midler, gennem sine Samlinger kunne give vort Museum en absolut enestaaende Stilling blandt Verdens arktiske Museer, en Stilling, som tilkommer det efter Danmarks Position i den arktiske Forskning.“

— — —

At denne skitserede Idé nu er en Realitet, er min Lykke, og jeg vilde derfor føle mig som det utaknemligste Menneske, hvis jeg ikke i dette Øjeblik huskede dem, som Rejsens Succes har været afhængig af. Midlerne til Ekspeditionen tilvejebragtes i sin Tid dels gennem en Statsunderstøttelse paa 100,000 Kr. — hvortil senere kom 30,000 Kr. som Dækning for Tab ved „Bele“s Forlis — og gennem private Bidrag. Naturligvis kunde en saa omfattende Rejse ikke gennemføres for disse Beløb alene, og Thule-Stationen maatte derfor træde til med de resterende Summer.

Og endelig Kammeraterne!

Paa deres Dygtighed og Følelse for Sammenhold har Ekspeditionen hvilet. Det er derfor med Beklagelse, at jeg paa Grund af den Enhed, som skulde være et populært Værks Styrke, maa ofre alt for mange Detailler, der kunde belyse deres Indsats. Ekspeditionens Medlemmer blev: *Peter Freuchen*, Kartograf og Naturhistoriker, *Therkel Mathiasen*, Arkæolog og Kartograf, *Kaj Birket-Smith* Etnograf og Geograf, *Helge Bangsted*, videnskabelig Assistent, og desuden *Peder M. Pedersen*, Kaptajn paa Ekspeditionens Motorskonnert „Søkongen“.

Men i denne Bog maa de alle ligesom jeg selv træde i Baggrunden, da Stoffet ellers fuldkomment vil overvælde mig, og min største Oplevelse, den Menneskelighed, jeg traf hos Polarlandenes Folk, blive underordnet.

I et videnskabeligt Værk, der senere vil udkomme, vil hvert enkelt Medlem skildre sit specielle Arbejde, og der vil vi kunne staa Side om Side som de Kammerater, vi var paa Ekspeditionen.

Ved Starten gjorde *Hans Majestæt Kong Christian X* Ekspeditionen den store Ære at overtage Protektoratet, og paa vor Rejse gennem fremmede Territorier har vi overalt mærket den beskyttende Kraft, som udgik fra hans høje Navn.

FØRSTE AFSNIT
HUDSON BAY

Sommerdag i Godthaabsfjorden.

foto. AAGE BUUGE.

I

GRØNLAND — HUDSON BAY

Aaret 1921 var et Mærkeaar i Grønland.

Det var 200-Aaret for Hans Egedes Ankomst til Godthaab. Hele Grønland var af Stormagterne bleven anerkendt som staaende under dansk Overhøjhed, og den store, arktiske Koloni skulde for første Gang besøges af sin Konge.

Vi befandt os netop dengang ombord i „Søkongen“ ved Godthaab, og Ekspeditionens Historie kom ved et Tilfælde til at begynde med et Møde med vor høje Protektor.

Hans Egede-Festerne var nu afsluttede, og Grønlands Hovedstad hvilede ud i spændt Forventning om de kommende Begivenheder, da den vakttes af et traadløst Telegram til „Ingolf“, som laa i Havn der. Kongeskibet „Island“ kunde ventes ved 11-Tiden om Aftenen.

Det var den 9. Juli 1921, og der laa over Godthaabsfjorden et Sommervej, som vi aldrig vil glemme. Langt ude i Havet saas Cook-Øerne som en beskyttende Skærgaard ved den vidt forgrenede Munding, skaldede og nøgne, men med Tusinder af Ederfugle i Fjældene og med Fjordsæler og Netsider i de mange smaa Sunde.

Lidt indenfor breder Nordlandets brune Lavland sig med de frugtbare Oaser, hvor Sneharer springer og Vildren søger ned til Søerne for at drikke. Og bag al denne Ynde og Sommerlighed staar de vilde, forrevne Fjælde, Sadlens massive Ryg, de spidstakkede Skyskrabere indover mod Indlandsisen bag Store Malene og Hjortetakkens dristige Linier ved det sagnrige Ameralik. De staar i en stærk Horisont om Kolonien, hvis brogetfarvede Huse ligger strøet som Legetøj for en mægtig Natur.

I stille, klart Vejr slaar saa Genskæret fra den brede Fjord med sine utalte Nuancer og sit mægtige Lyshav op mod alt dette Grundfjæld, og ikke et Øjeblik er det muligt at fastholde det samme Billede.

Saadan var Lyset og Stemningen, den Aften Kongeskibets mørke Skrog kom frem i Horisonten. I samme Øjeblik gled tre Skibe ud af Havnen, et for et, og sejlede det i Møde, „Hans Egede“, „Bjørnen“ og „Søkongen“, med alle Flag i festlige Farvebundter spredt hen over Rigningen fra Agter til Stævn; og da de mødte „Island“, sluttede de op sammen og fulgte efter i Kølvandslinien for at hylde de kommende.

Den arktiske Sommernats dæmpede Lys lægger sig over Indsejlingen; men man skimter alligevel klart det spillende Liv af festklædte Mennesker mellem Koloniens Huse, Kvinder ilende i maleriske Dragter, og Mænd, der uden Hensyn til dagligdags Værdighed alle haster ned mod Stranden.

Og idet Kongesaluten drøner fra „Ingolf“s graa Skrog, saa selve Skibet bliver borte i Krudtrøg, staar hundrede Kajaker med alle deres ledsagende Konebaade som en Søfugleskare ud fra Land og omsværmer Skibet.

Grønlænderne giver sig uforbeholdent hen i Nuet, naar en Feststemning griber dem; men aldrig nogensinde er en Modtagelse foregaaet under en saadan Udfoldelse af primitiv Begejstring, der i Kraft af sin enkle Oprindelighed kom til at virke pompøst. Der blev Kaproning mellem Kajaker og Konebaade, og de strøg uden Ophør om det store Skib. Grønlændernes Festglæde brød her som et Baal gennem alt Ceremoniel og viste deres Konge og Dronning, hvorledes Hjerterne banker for Danmark.

Det var vort første Møde med Kongen i Grønland. Lidet anede vi, at vi skulde møde Hans Majestæt endnu en Gang og det under Forhold, der skulde gøre endnu dybere Indtryk paa os.

I tre Dage deltog vi i Kongefestlighederne; men den 13. Juli maatte vi videre mod Nord til den fjerne Kap York-Station Thule for at hente de Eskimoer, der skulde være Hundekuske og Jægere for os paa Rejserne, og den 16. stod vi ind over Isfjældbankerne ved Jakobshavn.

2

Under Festlighederne ved Godthaab foranstaltede Omegnens Storfangere Sportsopvisninger i Kajakkæmring, og Hs. Majestæt Kongen uddelte selv Præmierne fra en lille Jolle.

fot. RIMMEN.

fort. RIMMEN.

Grønlænderne er meget musikalske, og det er aldrig vanskeligt at faa Spillemænd til en Dans. Kan man ingen Lokale faa, træder man lige saa gerne Dansen under aaben Himmel.

Straks ved Ankomsten fik vi imidlertid den uhyggelige Meddelelse, at Damperen „Bele“ var grundstødt et Sted oppe i Nærheden af Upernivik, og at Kongeskibet med hele den kongelige Familie ombord straks var ilet Havaristen til Hjælp.

For os kunde denne Meddelelse betyde Ulykke. To af Ekspeditionens Medlemmer, d'Herrer Birket-Smith og Therkel Mathiasen var nemlig ombord. Desuden var der forskellige Proviantvarer, et betydeligt Antal Renhuder, som vi senere skulde sy Klæder og Soveposer af, og en stor Del af vor videnskabelige Udrustning, navnlig de meteorologiske Instrumenter. Alt kunde være gaaet tabt.

Uhyggen øgedes ved, at man kun havde faaet mangelfuld Besked. Under „Island“s Ophold ved Jakobshavn var det lykkedes at komme i traadløs Forbindelse med „Bele“, og man havde faaet at vide, at den var grundstødt paa en Klippe i Nærheden af Søndre Upernivik; Vandet skulde allerede have naaet Maskinen og Fyret være slukket. Men saa var Forbindelsen bleven afbrudt, og man vidste intet om Passageerne eller Lasten.

for. RIMMEN.

Den unge Kritôra er ikke blot en fejret Skønhed fra Godthaab, men ogsaa en af de yndefuldeste i Dansen ved hele Kolonien.

For Mennesker, der hører hjemme i Grønland og er vant til at regne med Slædefarternes mange Dagsrejser fra Jakobshavn til Upernivik, var det underlig absurd, at vi allerede kunde vide Besked om Ulykken. Det var første Gang, der nogensinde var bleven udsendt en telegrafisk Meddelelse oppe fra disse Egne, og Følelsen af Utryghed var derfor blandet med en fantastisk Stemning, som om der var sket noget overnaturligt.

Samme Aften stævnedes vi nordover.

Søndag den 17. Juli stod vi Waygattet igennem i Sol og Vindstille, med store Isfjælde drivende omkring os. Fra Diskøen og Nûgssuaq spejlede de høje Tinder sig med æventyrlig Ro i Sundets Vande; men allerede Dagen efter passeredes Kap Cranstown i tyk Taage. Vi tænkte kun paa Kammeraterne og „Bele“.

Da høres pludselig en Motorbaads skarpe Tøf-Tøf. Vi kan intet se for Taage, men styrer efter Lyden og indhenter hurtigt Motorbaaden „Leif“. Den første, vi opdager ombord, er Therkel Mathiassen, og paa hans levende Fagter er vi klare over, at alt maa staa bedre til paa Strandingsstedet end ventet. Vi haler ham straks over til os og kaster os over ham for at spørge Nyt.

fol. RIMMEN.

En grønlandsk Storfanger og hans Kone i deres lille Stue, der baade er Køkken, Opholdsrum og Soveværelse. Til Trods for den indskrænkede Plads har man forstaaet at pynte op med Billeder paa Væggene og brogede Porcelænskopper paa Træhylder. I Baggrunden af Briksen er Ederdunsdyner stabled op med et hvidt Sengetæppe over.

Paa Rejsen nordover fra Godthaab skulde vi oprindeligt have anløbet forskellige Steder for at købe Hundefoder; vore Kammerater om Bord i „Bele“ maatte derfor gaa ud fra, at vi intet vidste om Forliset, og havde sendt Therkel Mathiassen ned imod os med Meddelelsen. Grundstødningen var foregaaet i Taage, men i smult Vande, og alle havde reddet sig i Land, hvor man i de første Dage havde været optaget af at bygge en Lejrplads for de skibbrudne. Kongeskibet var imidlertid bleven forsinket; Taagen havde vanskeliggjort dets Rejse, og det havde et Par Dage været umuligt for det at faa Landkending, saa det havde maattet opholde sig mellem Svartenhuk og Skalø uden rigtig at vide, hvor det var. Men nu havde det taget de mange Passagerer og den Del af Skibsbesætningen, som kunde undværes, om Bord. Lasten var derimod ødelagt.

Den Optræden, der var udvist af Kongen og Dronningen, maatte gøre det største Indtryk paa alle, som stod midt inde i Begivenhederne. Nordgrønland er som alle arktiske Lande kun Festlighed og Skønhed, saa længe man har godt Vejr. Naar derimod Uvejr eller det farligste af alt, Taagen, lægger sig over Kysterne, er Landet saa absolut blotet for moderne Hjælpemidler, at al Sejlads i samme Øjeblik bliver

livsfarlig. Men trods Risikoen havde Kongen og hele den kongelige Familie besluttet sig til at dele Kaar med dem, der skulde undsætte „Bele“, og vi fik saaledes straks i Begyndelsen af Ekspeditionen et straalende Eksempel givet af selve Ekspeditionens Protektor. Der er derfor Grund til at mindes de enkle, men naturlige Ord, hvormed den forliste, svenske Kaptajn modtog Hans Majestæt, da denne endelig var i Stand til at borde Vraget og tilbyde sin Hjælp:

„Deres Majestæt, De er ikke blot Konge, men ogsaa Sømand!“

Men vi er paa Vej videre. Nord for Svartenhuk klarer Vejret op. Skaløen med sine runde Former springer ud af Taagen, der langsomt daler ned fra Fjældtoppene og forsvinder i Havet; og nu opdager vi Kongeskibet, der kommer stævnende lige imod os.

Min Kone er med om Bord i „Søkongen“. Hun skulde have fulgt os paa Vej saa langt som til Upernivik og herfra gaa hjem med „Bele“; men efter Forliset syntes ingen Hjemrejse mulig, medmindre hun kunde komme med Kongeskibet. Alt gaar hurtigt og febrilsk. I en Fart bliver vi enige om, at vi skal gaa „Island“ saa nær, at jeg kan raabe over og spørge, om hun kan komme med. Vi sætter Signalfag op, Kongeskibet sagsner Farten, og vi kommer i Taleafstand.

„Kan min Kone komme med hjem?“

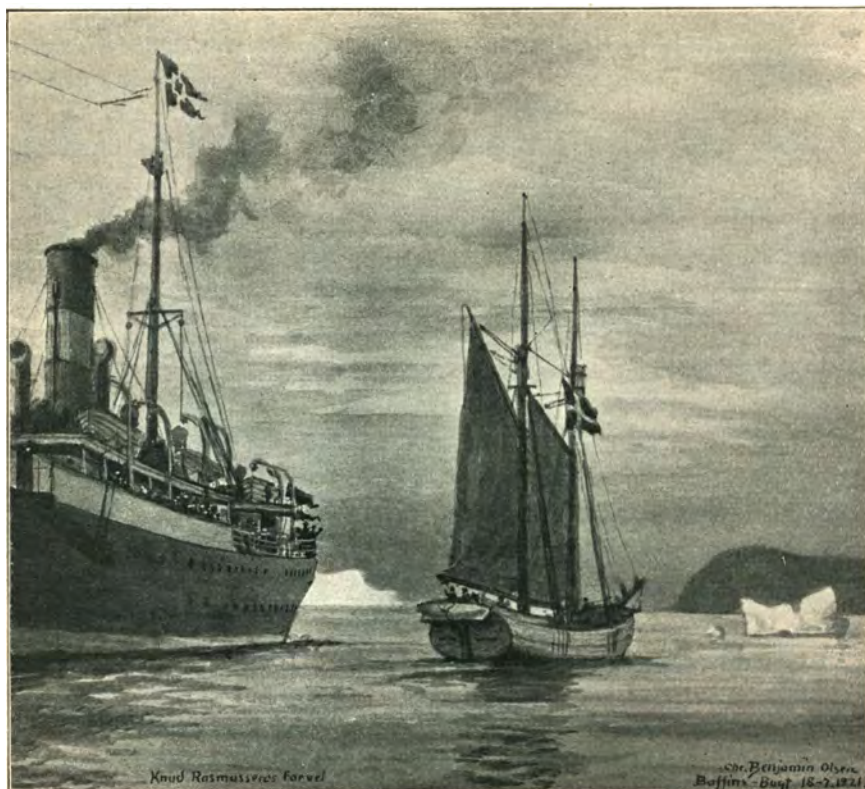
„Ja!“

En Slup fires ned fra „Island“, og Direktør Daugaard-Jensen og Premierløjtnant Riis-Carstensen kommer roende over til „Søkongen“.

Det blev en hastig og noget forvirret Afsked. Ikke en Gang de sidste Par Minutter kan vi undgaa at tænke paa Forretninger. Samtidig med at jeg maa tænke paa Børnene hjemme og sige de sidste Ord til min Kone, maa jeg tale med Direktør Daugaard-Jensen om de Forsyninger, der maa sendes op til Godthaab i Stedet for dem, som gik tabt med „Bele“. Dem vil vi saa kunne hente, inden vi sætter over Baffinsbugten.

Men der er ikke Tid til lange Forhandlinger. „Island“s Dampfløjte skynder paa. Det, der kan siges, er allerede sagt, og lidt efterror den lille, hvide Baad atter tilbage til Kongeskibet og afskærer derved paa ubestemt Tid al Forbindelse med Hjemmet. Kongen og Dronningen staar med deres Sønner paa Kommandobroen og vinker over til os, og hele den ene Ræling er et Hav af hvide Lommetørklæder; det er gamle Kendinge fra „Bele“ og „Island“s egen Besætning. En Sky af Røg vælter ud af Skorstenen paa den store Damper, „Søkongen“ istemmer sin beskedne Tøf-Tøf-Sang, og saa vugger vi videre, medens Kongeskibet forsvinder agter.

Og straks efter er „Bele“s Vrag i Sigte. Det er bogstavelig talt

Tegning af BENJAMIN OLSEN.
„Søkongen“s Flag kipper Farvel til Kongeskibet ude i Baffinsbugten.

gaaet midt over og holdes kun oppe, fordi det staar paa Skæret. Hele Lasten staar under Vand, og Bjergningsarbejdet er kun muligt ved Lavvande. Skib og Lastrum svømmer i en Vælling af Kiks, Tran og Saltvand, og ved Hjælp af lange Stager kan man nu og da være saa heldig at fiske en eller anden Kasse Konserver, der selvfølgelig er ubeskadiget.

Paa denne tilfældige Maade faar vi bjerget alle vore Bøsser og en Del Ammunition, der har været pakket saaledes, at den ikke er ødelagt. Men vore Ski og Snesko er ude af Form efter otte Dages Ophold i Vand, og de mange dejlige Renskind, vi med stort Besvær har faaet fra Lapland, er ukendelige.

Imedens Bjergningsarbejdet stod paa, hentede Peter Freuchen sin Kone, Navarana, der i Vinterens Løb havde foretaget den lange Slæde-rejse fra Thule til Umanaq for at slutte sig til Ekspeditionen. Da de kommer tilbage, er hun syg af en begyndende Lungebetændelse.

Imidlertid synes Redningsarbejdet at være Tidsspilde, og vi bryder op og sejler videre. Den 28. Juli anløber vi Upernivik, hvor Peter Freuchen efterlades, da hans Kones Tilstand forværres. Den berygtede Melvillebugt passeres uden Vanskeligheder. Vi finder vel en Del Vinteris, men intet af den gamle, svære Melvillebugtis, som ellers er alle Skibes Rædsel.

Onsdag den 3. August Kl. 1 Morgen ankommer vi til Thule, hvor vi finder alt vel. Stationens Bestyrer Hans Nielsen har Vinteren igennem samlet Skind og Kobberemme til os, og vi faar her et værdifuldt Tillæg til vor Udrustning.

Desuden ønskede jeg Ledsagere fra Thule, da det under vort fleraarige Ophold blandt canadiske Eskimoer vilde være af Betydning at kunne holde os uafhængige af de Indfødte. De sydligere boende Vestgrønlændere er stedbundne, bevæger sig kun inden for de Jagtomraader, hvor de er vokset op, og bliver raadville og ligesom borte i nye Egne; men Grønlænderne omkring Thule er baade fremragende Jægere og dygtige Rejsende. Det var Grunden til, at jeg havde sluttet Aftaler med nogle Familier der om Deltagelse i Ekspeditionen.

Det var:

Iggianguaq (den lille Strube) og hans Kone *Arnarulunguaq* (det lille Kvindemenneske),

Arqioq og hans Kone *Arnanguaq*,

Nasaitordluarsuk, kaldet Baadsmanden, og hans Kone *Aqatsaq* og endelig den ganske unge *Qåvigarssuaq Miteq* (Ederfuglen).

Saa snart det var ordnet, tog vi Afsked med vore polareskimoiske Venner og stævnede sydover igen over Melvillebugten. Foruden de eskimoiske Ledsagere havde vi nu foreløbig ca. 30 Hunde at føde; men faa Timer efter Afrejsen fra Thule var der allerede en Hvalros, og straks i Melvillebugten en Isbjørn, der efter en hastig Jagt fra Kajak maatte bøde med Livet.

Alt synes at tegne godt, og der hersker det bedste Humør ombord. Men midt i Melvillebugten den 9. August i stille Taage rammes vi af et Motoruheld, der ikke kunde undgaa at faa de uheldigste Følger.

Motorhavariet hændte om Natten, og jeg vaagnede ved den Stillehed, der pludselig bliver, naar en Motor, hvis Larm man har vænnet sig til, tier. Jeg kaster nogle Klæder over mig, gaar op paa Dækket og møder her Kaptajn Pedersen lige ved Nedgangen til Maskinen.

„Hvad er der sket?“

„Hævegafflen til Udstødningsventilen er brækket ned.“

Børn ved Thule leger med en Bjerneunge.

foto. RIMMEN.

„Kan vi selv reparere?“

„Nej.“

„Kan vi reparere i Upernivik?“

„Det ved jeg ikke.“

Kaptajn Pedersen er en Mand, der er øvet gennem mange Aars Sejlads under vanskelige Forhold; jeg kan derfor heller ikke nu se den mindste Forandring i hans Udtryk.

Og det forekommer mig, at jeg aldrig har tiet saa betydningsfuldt sammen med ham som hin Nat i Melvillebugten, da vi drev for Strømmen med ødelagt Maskine. Skulde en elendig Motor nu spænde Ben for os, umiddelbart efter at Følgerne af „Bele“s Forlis syntes overvundne? Heldigvis var ingen af os fremsynede, og vi anede derfor ikke, at andre og endnu alvorligere Ulykker ventede os og skulde kaste en Skygge over vor Start.

I en Fart fik vi rigget en Motorbaad til og gav os til at bugsere, men vi opnaede ikke mere end at holde os klar af Afdrift. Vi satte da Sejl; men der gik to Dage, hvor vi kun sneglede os frem. Endelig kom der en Brise af Nordost og fyldte Sejlene. Den gav os saa god Fart, at vi var i Upernivik den 11. August.

„Den lille Strube“ med den første Hvalros efter Afrejsen fra Thule. Det store Dyr med de vældige Stødtænder vejede over 1000 Kilo og blev halet uflænset om Bord i „Søkongen“.

fol. RIMMEN.

Men her ventede en ny Jobspost os: Peter Freuchens Kone, Navarana, var død af Lungebetændelse! Stakkels Peter — saa underlig ubegribeligt og meningsløst, at vi nu skal finde den lille, glade Navarana under en Stendysse. Livet slaar, men under en Ekspedition maa man hurtigere end under almindelige Forhold rette sig efter de Slag, man faar, og fortsætte sin Livsvandring efter de afstukne Baner.

For os gjaldt det om at gaa i Gang med en Reparation af den ødelagte Motor. Der blev arbejdet Nat og Dag, og den 14. August var vi klare til Afgang. Logbogen siger, at vi startede paa Motoren Kl. 7.25. Allerede Kl. 7.40, lige ud for Kolonien, begynder Stempelslagene at virke uregelmæssigt. Kort efter synes alt i Maskinen at ramle sammen med et Brag, og Motoren stopper for at være nøjagtig lige saa ubrugelig, som den havde været midt ude i Melvillebugten. Atter maa vi fortsætte paa Sejlene for Vindens Naade.

Paa Vejen anløber vi Godhavn, hvor Ekspeditionen supplerer sig med Kateket *Jakob Olsen*, der engageres som Tolk for dem af Ekspeditionens Medlemmer, der ikke kan tale Grønlandsk, og iøvrigt som grønlandsk Sekretær.

Den 24. om Aftenen ankommer vi endelig til Godthaab med alle

fol. RIMMEN.

Naar Isbjørne træffes i aabent Vand, er det en yndet Sport at jage dem fra Kajak. De er ikke vanskelige at ro op, men Spændingen ligger i at dræbe dem med Harpun paa meget nært Hold, inden de i Selvforsvar faaar Tid til at kaste sig over Mand eller Kajak.

Polareskimoerne dødssyge. Vi synes at have strejft den spanske Syge. Intet gaar efter Beregning. Vi skal over Baffinsbugten gennem Hudson Strædet og tværs over Hudson Bay til Mundingen af Lyon Inlet, og vi skal passere et Farvand, der har et lige saa daarligt Ry for sine Isforhold som Melvillebugten. Det er ingen Sviptur, og navnlig er det en Rejse, der kræver Tid, naar man mange Gange maa ligge blokeret for at vente paa en Forandring til det bedre. Og vi er kun kommet til Godthaab — i Sydgrønland — netop paa den Tid, hvor Isforholdene i Hudson Strædet skulde være de gunstigst mulige, og ligger her, ikke blot med en Motorskonnert uden Motor, men med alle de eskimoiske Ledsagere paa Hospitalet.

Distriktslægen ved Godthaab, Dr. Stephan Barchalia og hans dygtige Sygeplejerske gør alt, hvad der staar i deres Magt, for at hjælpe; men seks af de syv Kap Yorkere har nu Lungebetændelse. Vi maa vente og se Tiden an. Imedens arbejder ganske vist Motormanden; men det er lange og trange Dage for den, der har Hastværk.

Den 26.—27.—28.—29.—30.—31. August — 1. September —2.—3.—4.— og 5.. Det arktiske Efteraar begynder at melde sig med Storme og Snetykning; men alle Patienter er nu i Bedring, undtagen *Iggianguaq*,

FOT. KIMMEN.
Kaptajn Pedersen med sin Jagttrofæ. „Søkongen“s Skipper er en dygtig Jæger, der paa sine mange Grønlandsrejser har nedlagt adskillige Bjørne og Hvalrosser.

der dør om Formiddagen den 6. September. Jeg har kendt Iggianguaq siden 1903. Gennem mange Aar havde han været min Ven, og jeg ansaa ham for den mest selvstændige af de nye Ekspeditionsmedlemmer fra Thule; derfor gjorde hans Død det dybeste Indtryk paa mig.

En Trøst i denne Sorg er det, at Dr. Barchalia mener, at de øvrige Patienter kan rejse umiddelbart efter Begravelsen, der fastsættes til den 7., blot der kan indrettes et Hospital til dem ombord. Let er det ikke, da alt i Forvejen er overfyldt og selvfølgelig kun beregnet paa raske Mennesker; men med Kaptajn Pedersens Hjælp faar jeg det dog indrettet saaledes, at Lægen finder Ordningen forsvarlig.

Alle de eskimoiske Deltagere var Hedninger, men i Betragtning af, at de har gaaet til Daabsforberedelse i tre Aar, gaar deres Præst, der sammen med sin Familie er fulgt med „Søkongen“ fra Thule til Godthaab, ind paa, at Iggianguaq (den lille Strube) faar en kristen Begravelse. Dette synes at trøste Enken „det lille Kvindemenneske“, der iøvrigt tager sin Sorg paa den værdige og indadvendte Maade, som karakteriserer virkelig Smerte. Da det er fint Sommergejr, faar Patienterne Lov til at komme lidt op og gaa med til Begravelsen.

Men samme Formiddag faar jeg uventet Meddelelse om, at de nu

alle ønsker at døbes inden Afrejsen. Daaben vil virke paa dem som en stor Sindsbevægelse, det ved jeg, og de er endnu saa svage, at de maa skaanes det mest mulige; men paa den anden Side tør jeg ikke paatage mig det Ansvar, der kunde følge med ikke at imødekomme deres Ønske, og gaar derfor til Lægen. Vi bliver enige om, at det maa blive en Hjemmedaab paa Sygehuset, og det ordnes saaledes, at Daaben skal foregaa Kl. 1, Begravelsen umiddelbart efter ved 2-Tiden.

Aldrig har jeg overværet en saa mærkelig og gribende Daabshandling som den Dag, da alle vore bedrøvede Kammerater med Ansigter, der endnu var hærgede af Sygdommen, blev døbt. Kun ganske faa kunde overvære den hellige Handling, da der var ringe Plads i Sygehuset; men ved Begravelsen derimod, der foregik fra Kirken, var alle Grønlanderne fra Kolonien samlede, og kærlige Hænder havde dækket Ki- sten helt med grønt Løv.

Kl. 5 Eftermiddag sejlede vi og stod ud gennem Cook-Øerne i Halvmørke og optrækkende Snestorm. Til Trods for alt det Arbejde, der var nedlagt i at faa Motoren i Orden, var den allerede Kl. 1 Nat ubrugelig igen. Men nu er vi vant til det og finder det ganske i sin Orden, at vi fortsætter paa Sejlene.

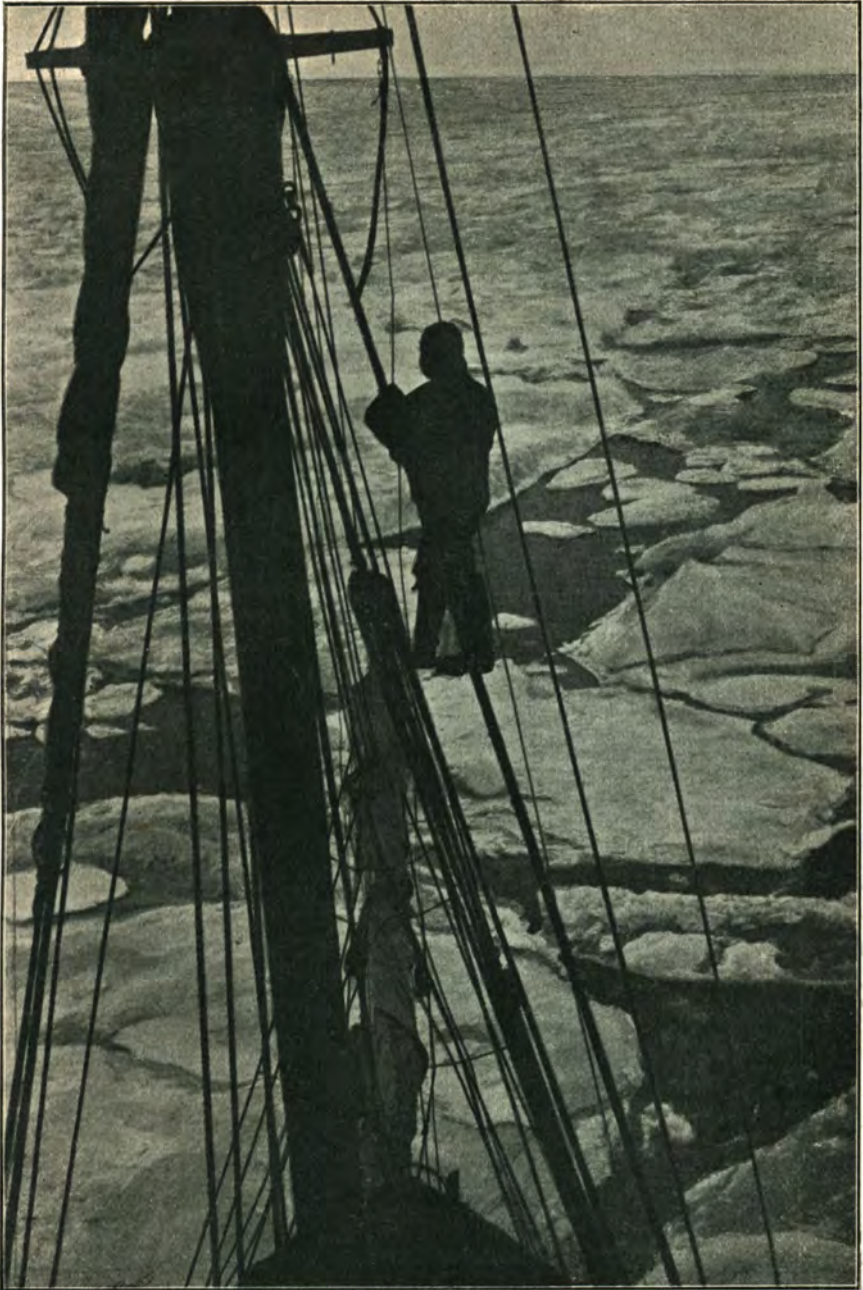
Den 12. September passeres Button Islands Nordpynt mellem Baffinsland og Labrador. Maskinen er selvfølgelig ubrugelig, vi maa krydse, og Snetykning kommer. Kongelig Inspektør for Nordgrønland, Harald Lindow, der medfølger for at blive landsat ved Kap Chidley, hvor han skal studere Labrador-Eskimoerne, maa indvilge i at følge med til det Sted, hvor vi skal have vort Hovedkvarter.

Den 13. September staar vi ind gennem Hudson Strædet, et vældigt Hav, hvor man ikke ser fra Kyst til Kyst.

Der er nu for saa vidt Ro i vore Sind; Eskimoerne er stadig i Bedring, og det er en behagelig Bevidsthed at vide Baffinsbugten bag os. Skulde vi nu endelig vælge Landgang et eller andet Sted, hvor det ikke var beregnet, kan vi dog ikke undgaa at komme ud paa Ekspeditionen.

Vi er efterhaanden naaet til det Punkt af Resignation, at vi nærmest er forbavsedede, naar det lykkes os at sætte Motoren i Gang for nogle Timer; vi er vænnede til, at den tier, naar vi har mest Brug for den.

Dagene løber fra os, i samme Grad som vi snekler os af Sted. Vi konstaterer med Forfærdelse, at vi er naaet til den 17. September — næsten en Maaned forsinkede. Den svære Polaris, der kommer oppe fra Egnene omkring Fury and Hecla Strait, begynder nu; Nattefrosten ta-

„Søkongen“ bryder sig Vej gennem Pakle i Hudson Bay. Ismarkerne laa ofte saa tæt sammenpakket, at vi selv oppe fra Masten ikke kunde sje aabent Vand.

fol. LINDOW.

Med brækket Motor laa vi fast i den svære snedækte Pakis, der for hver Nat frøs fastere og fastere omkring os.

ger kraftigt fat, og Isen er ved at fryse sammen omkring os. Men skulde det værste ske, har vi 75 Hunde ombord.

Denne Nat vil vi aldrig glemme, med dens skyfri Himmel og med Fuldmaanens gule Lys over de vældige Ismarker, der binder det Hav, vi skal navigere os igennem. Sejlene hænger slappe og slaar frem og tilbage, og Maskinen, der skulde forcere os gennem Isen, tier ubarmhjerterigt, til Trods for at tre—fire Mand slider med den, saa de sveder Olie. Southampton Island er i Sigte. Fjældene er overalt sneklædt, men der er langt derover. Hele den frygtede Fox Channel ligger endnu mellem os og det Sted, hvor vi gerne vil have Vinterkvarter. Vi ligger uhjælpelig fast; en Gang imellem springer en af os over Bord og spadserer hen over Isen i den Retning, vi længes.

Der tales om, at dette kan blive til en Slæde-Ekspedition, før Skibet er kommen i Havn; kun den urokkelige Kaptajn Pedersen holder paa, at han hverken har opgivet at naa vort Hovedkvarter eller landsætte Inspektør Lindow i Labrador. Der er ingen Grund til Nervøsitet, for vi ligger om Bord i et stærkt Skib paa et isdækt Hav med al den Slæde- og Proviantudrustning til vor Disposition, som Vinteren kræver; Stemningen aander derfor absolut Ro og Tryghed om Bord. Det eneste, jeg ikke kan forstaa, er, hvorfra Kaptajn Pedersen faar den Sikkerhed, der

„Søkongen“ ved Danskøen; i Forgrunden Skelettet til Ekspeditionens Overvintringshus.

foto. LINDOW.

siger ham, at vi overhovedet nogensinde kommer til at flytte os fra det Sted, hvor vi nu er frosset inde.

Pludselig lykkes det at faa Maskinen i Gang, men det gør ikke stort Indtryk paa os; vi ved, at denne Glæde er ganske forbigaaende, og med Skepsis ser vi „Søkongen“ vrikke sig langsomt igennem den svære Pakis. Naar Hindringerne er for store, bakker vi og tager Tilløb. Den stærke Bov skyder Isen fra sig med samme Styrke som en Tyr, der stanger. Omsider kommer vi ind i nogle smaa Klaringer, hvor vi faar Øje paa en Hvalros. Hundene trænger til friskt Kød, og en Time efter hænger en god Ton Kød og Spæk i Skibets Rig.

Fuldmaanens Lys er af uvurderlig Betydning for os i disse mørke Efteraarsnætter. Da Motoren igen standser midt inde i Isen, gaar jeg til Vejrs paa Udkig. Resultatet er nedslaaende — aabent Vand kan overhovedet ikke øjnes.

„Det skal nok gaa,“ siger Kaptajn Pedersen, da vi mødes.

Øg han fik Ret! Søndag den 18. kom vi ind i en Klaring, og ved at vrikke os igennem paa de Steder, hvor Isen var mest spredt, lykkedes det os virkelig i Løbet af Dagen ved Sejlene og lidt Motorhoste at komme ind i helt spredt Is, og i Løbet af Eftermiddagen har vi fundet baade Havn og Boplads for de kommende Vintres Arbejde.

Vi kaster Anker ud for en venlig Dal med aaben Strand mod Søen, men ellers omgivet af Fjælde. Det virkede som et begrænset Stykke Land, hvor Arbejde skulde udføres! Saa snart Skibet er fortøjet, skyn-der vi os ind. Vi finder friske Bjørnespor i Sandet lige ned for det Sted, hvor vi bestemmer at bygge Hus, og da vi gaar til Fjælds, møder vi en Hare, der er saa tam, at vi virkelig gør Forsøg paa at tage den med Hænderne.

Det højeste Fjæld bestiges, og herfra ser vi nede paa en lille Slette en ensom Vildren. Ogsaa den kommer løpende imod os og gør ikke ringeste Indtryk af at være bange. Aldrig har jeg ved en ny Boplads mødt en saadan Gæstfrihed hos Dyr, og da vi endelig faar Udsigt over det aabne Vand paa den anden Side Øen, ser vi sorte, blanke Hoveder af Hvalrosser, der kommer op for at blæse.

Det var, som om alle de mange Maaneders Modgang skulde udløses i rige Løfter for den kommende Tid. Men hvor vi var, vidste vi ikke, thi Kortene var ikke saa detaillerede, at det var muligt at lokalisere den Ø, hvor vi vilde slaa os ned.

Vi gav den Navnet „Danskeøen“, og den blev Udgangsstedet for den 5. Thule-Ekspedition.

Mandstyper fra Igdlulik, klædt i Renskind fra Top til Taa.

Drengene var i Begyndelsen noget generte, men lod sig dog gerne fotografere foran de højt læssede Slæder.

Tidligt paa Efteraaret, medens Landet var snebart, var vi ofte tvungne til at køre ud i den gamle Pakis paa vore Rekognosceringer. De optaarne Skruninger voldte os mange Bryderier, og ikke faa tungtlastede Slæder blev kørt i Stykker inden Vintersnefald.

II

FØRSTE ORIENTERING FRA DANSKEØEN

Efter Ankomsten til Land gik vi øjeblikkelig i Gang med Losningen af „Søkongen“; men Arbejdet gik kun langsomt fra Haanden, da alle Eskimoerne endnu var Rekonvalescenter og derfor ikke kunde deltage. Samtidig blev der taget fat paa Husbygningen, idet vi, saa godt det lod sig gøre, anvendte Materiale, der egentlig var medbragt til Skur. Det rigtige Overvintringshus var gaaet tabt med „Bele“. Den 23. September var alt Godset i Land og Skelettet til Huset rejst, saa „Søkongen“ med god Samvittighed kunde lette den 24. ganske tidlig Morgen.

Kaptajn Peder Pedersen havde udført smuk Sømandskunst ved at forcere Isen med en Motor, der ikke var til at stole paa, og vi skylder ham Tak for, at det til Trods for alle Uheld og Forsinkelser lykkedes ham at landsætte os ved Maalet.

Ekspeditionen var nu alene og helt overladt til sig selv og de kommende Tidrs Arbejde. Det var fristende øjeblikkelig at gaa i Gang med Rekognosceringen; thi det eneste, vi vidste, var, at vi befandt os et eller andet Sted i Nærheden af Lyon Inlet.

Vi ligger paa en lille Ø, der gennem et smalt Sund adskiller os fra

et andet tilsyneladende stort Land. Men om dette Land er en Ø eller et Fastland, ved vi ikke.

Vi havde straks efter Ankomsten rejst en Teltlejr og boede her, saa længe Arbejdet med Huset stod paa. Allerede den 26. har vi Tag over Hovedet og Husets Indmad saa vidt fremme, at vi kan fejre Kongens Fødselsdag inden Døre. Det var et hyggeligt lille Hus, som straks fik Navnet „Blæsebælgen“. Det viste sig nemlig hurtigt, at det Sted, hvortil vi var kommen, var meget blæsende, og da Materialet til et Skur aldrig kan blive særlig komfortabelt, trods al Omhu, der anvendes paa Tætningen, hentyder Navnet til, at det i alt Fald ikke vilde være os muligt at holde Træk ude, saa længe Snedriverne ikke havde samlet sig i saadanne Dimensioner, at vi kunde bygge vort Hus ind i dem.

Sneen er imidlertid faldet tidligt i Aar, og Rekognosceringen kan startes allerede den 1. Oktober. Vi kører med tre Hundeslæder tværs over Danskeøen, passerer det lille Sund bag os, der bestaar af tæt sammenskruet Polaris, og kommer derefter over paa et nyt Land, der helt igennem synes gennemskaaret af store Sletter, kun afbrudt af enkelte Fjælddrag. Det varer ikke længe, før vi finder Spor efter tidligere Eskimo-Bebyggelser, særlig de karakteristiske Renspærrer med vældige Systemer af Varder og Skjul for Jægerne. De har været benyttet af Bueskytter, der har jaget paa den Maade, at man drev Renflokkene ned mod de smalle Pas i de forskellige Dale, og her har saa Jægeren ventet bag Stenskjulene og skudt dem ned med Pile.

Overalt finder vi Bjørnespor, og ingen af os mindes at have set dem saa talrige paa Land; thi i de Egne, hvor vi er vant til at jage, holder Bjørnene mest af at færdes paa Nyis. Oppe paa en Højslette faar vi det første Rensdyr; men da vi ønsker at komme frem til et Sted, hvorfra vi kan faa noget mere Overblik, følger vi et Højdedrag op over den største Bjerggruppe, vi har i Sigte. Havisen rundt omkring Danskeøen havde endnu ikke lagt sig, og det var derfor vort Haab, at det store Land, vi var kommen over paa, maatte høre til Fastlandet, saa at vi hurtigst muligt kunde begynde at søge efter Mennesker.

Desværre skulde det ikke være saaledes. Saa snart vi kom til Vejrs, fik vi Øje paa et bredt, utillagt Sund, og bag dette igen et sne-dækt Land, som vi næppe foreløbig vilde have nogen Mulighed for at naa over til. Udsigten var storslaet og vild; men vi var mere optaget af, at vi kun kunde se aabent Vand til alle Sider og derfor maatte regne med indtil videre at være afspærrede.

Alt tyder paa, at den store Ø, vi i Dag staar paa, er Vansittart Island, og det vil da antagelig vare et Par Maaneder, før vi kan køre over

Baadsmændens unge Kone Aqatsaq med en Hermelin.

Fjordisen ved Gore Bay og begynde at søge efter de Mennesker, som vi kan vente at træffe mellem Lyon Inlet og Repulse Bay.

Vi slaar Lejr ved en lille Sø, og medens det nyskudte Rensdyr parteres og koges, nyder vi den Stemning, der altid er over Nysne og mild Efteraarsfrost.

Vi bliver paa det formodede Vansittart Island en god Uges Tid og anvender Tiden til Jagt. Der er i de sidste Dage faldet en Del Sne, og da Føret ikke er det bedste, deler vi os i forskellige Hold og starter fra vort Telt, som vi har flyttet længere ind i Landet. Her er mange Rener, men de synes utrolig sky og er derfor meget vanskelige at jage paa disse Sletter, der ikke giver Jægeren nogen som helst Dækning.

En Dag, da jeg er ude at køre, følger jeg en bred Kløft, der fører ned til den modsatte Side af Øen, ikke langt fra en Fjord, der er delvis dækket med sammenfrosne Marker af gammel Polaris. Pludselig bliver mine Hunde nervøse, og da jeg ser ind over Land, faar jeg i den hvide Sne Øje paa to store, gule Dukker, der vralter underlig uvirkeligt gennem den bløde Sne. Hundene synes desorienterede, da Vinden ikke bærer paa, og det varer da ogsaa noget, før det gaar op for mig selv, at det er to Isbjørne, vi har kørt op her midt inde i Landet. De er allerede i fuld Flugt, da vi opdager dem, og da de hurtigt vil søge Frelse i Vaagerne ude i Fjorden, har jeg intet andet Valg end at slippe alle Hundene løs. De forfølger dem, medens jeg kommer efter med min Riffel, og det varer ikke længe, før jeg af de mange Hundeglam kan slutte mig til, at Bjørnene er stoppet lige paa den anden Side af et Fjæld, som jeg netop er ved at kravle op over. Saa snart jeg kommer op, faar jeg da ogsaa Øje paa baade Hunde og Bjørne, der vælter om mellem hinanden i en stor Stendysse. Det er en Moder med sin Unge, og Moderens Forsvar af Ungen er pragtfuldt; den springer frem mellem Dysserne, hvor man ellers skulde tro, det var umuligt for den at faa Fodfæste, lokker ved kejtede Bevægelser alle Hundene efter sig, og saa snart dens Unge, der forøvrigt er næsten lige saa stor, som den selv, har fri Bane, sætter den sig paa Hug og udstøder et Brøl. Det skal vel sagtens fortælle Ungen, at den hurtigst muligt skal søge Redning ude paa Havisen. Hundene opdager straks dens Manøvre, men Ungen undslipper, samtidig med at Moderen, der uafbrudt øser Sne op med den ene Lab for at svale sit hede Gab, synes at samle Kræfter. Dens Taktik og Snille har været saa vel udregnet, at den havde fortjent at leve; men vi behøver baade Kød og Skind og kan derfor ikke lade Følelserne raade.

Da jeg er færdig med at flænsse, er det allerede mørkt, og jeg maa

Arqioq paa Rensjagt i Skrueis.

derfor nøjes med blot at tage en Luns Kød med mig, som vi kan spise til Aften, og saa ellers deponere Resten til næste Dag.

Mine to Ledsagere Arqioq og „Ederfuglen“ har samtidig nedlagt adskillige Rensdyr, saa vi har mere Kød, end vi kan fragte, da vi den 9. Oktober beslutter os til at køre hjem.

Det var vor første Hjemkomst, efter at vi havde slaaet os ned i det nye Land, og alle Kammeraterne kom derfor løbende os i Møde for hurtigst muligt at faa Del i de Nyheder, vi maatte bringe. Desværre blev vi nu foreløbigt nødt til at væbne os med ny Taalmodighed, inden Rejserne kunde begynde; men stor Glæde vakte det hos alle, at Øen bag os syntes at give ualmindelig interessante arkæologiske Arbejds- muligheder.

Deres Nyt til os var det, at en Bjørn havde besøgt vort Hus den 7. Oktober, og at det var faldet i Jakob Olsens Lod for første Gang i sit Liv at nedlægge en Bjørn. Forøvrigt var Hvalrosfangsten ikke begyndt endnu; Havet omkring os var vel nok islagt, men der var saa mange store Vaager i Isen, at det var umuligt at drive nogen Fangst, hverken fra Slæde eller Kajak. Det eneste, vi kunde gøre, var at udfylde Vente- tiden paa bedste Maade ved at drive Smaaajagt i den nærmeste Omegn. I Begyndelsen af November startede vi en velorganiseret Jagt- og Eks- kursionsrejse ind over Vansittart Island, og denne Rejse resulterede i

en endelig Orientering. Vi ligger paa en lille Ø øst for Vansittart Island nøjagtigt $65^{\circ} 54'$ n. B. og $83^{\circ} 50'$ v. L.

Isen rundt omkring os er stadig ikke farbar, og det har hidtil været umuligt at naa ind til Bunden af Gore Bay. Forøvrigt flyver Tiden hastigt for os. Rejser i ukendte Egne har altid den Spænding over sig, at man kan være forberedt paa alt; thi det, vi hidtil har oplevet, er paa alle Maader i Strid med, hvad vi er vant til fra Grønland. Vi jager Isbjørne inde i Land, op over Fjælde og ned gennem Kløfter; og en Aften vi alle er samlede i „Blæsebælgen“, opdager vi pludselig to store Rensdyr midt ude i Skrueisen lige foran Huset. Hundene ser dem, og et øredøvende Glam forhindrer alle Forsøg paa at berolige dem; de maa have deres Vilje, og snart ser vi Tyrenes vældige Gevirer fare bort mellem Isskosserne, kun synlige nogle Sekunder ad Gangen, naar de sætter i Spring op over de største Skrueisblokke.

Der er lige faldet Nysne over Øen, og da vi næste Dag vaagner, er Sneen oppe ved Vandsøen bag Huset og hen over Fjældene fuldstændig overtrampet af Renspor.

Saaledes er alt omkring os fuldt af rige Jagtløfter. Naturen smiler til os, og saa snart Isen har lagt sig, skal vi ogsaa nok faa vore Køddgrave fyldt med Spæk og Hundefoder.

Tilbage staar nu blot at finde de Mennesker, vi er kommen for at leve sammen med. —

Saa længe Nyisen var usikker, tog vi Kajakker med paa Sløderejserne. Vi kunde saa jage Sæl fra de mange Vaager, som den stærke Strøm stadig holdt aabne, og var ikke i Livstare, selv om Isen kom i Drift.

Ude for at søge efter nye Mennesker.

III

FØRSTE MØDE MED MENNESKER

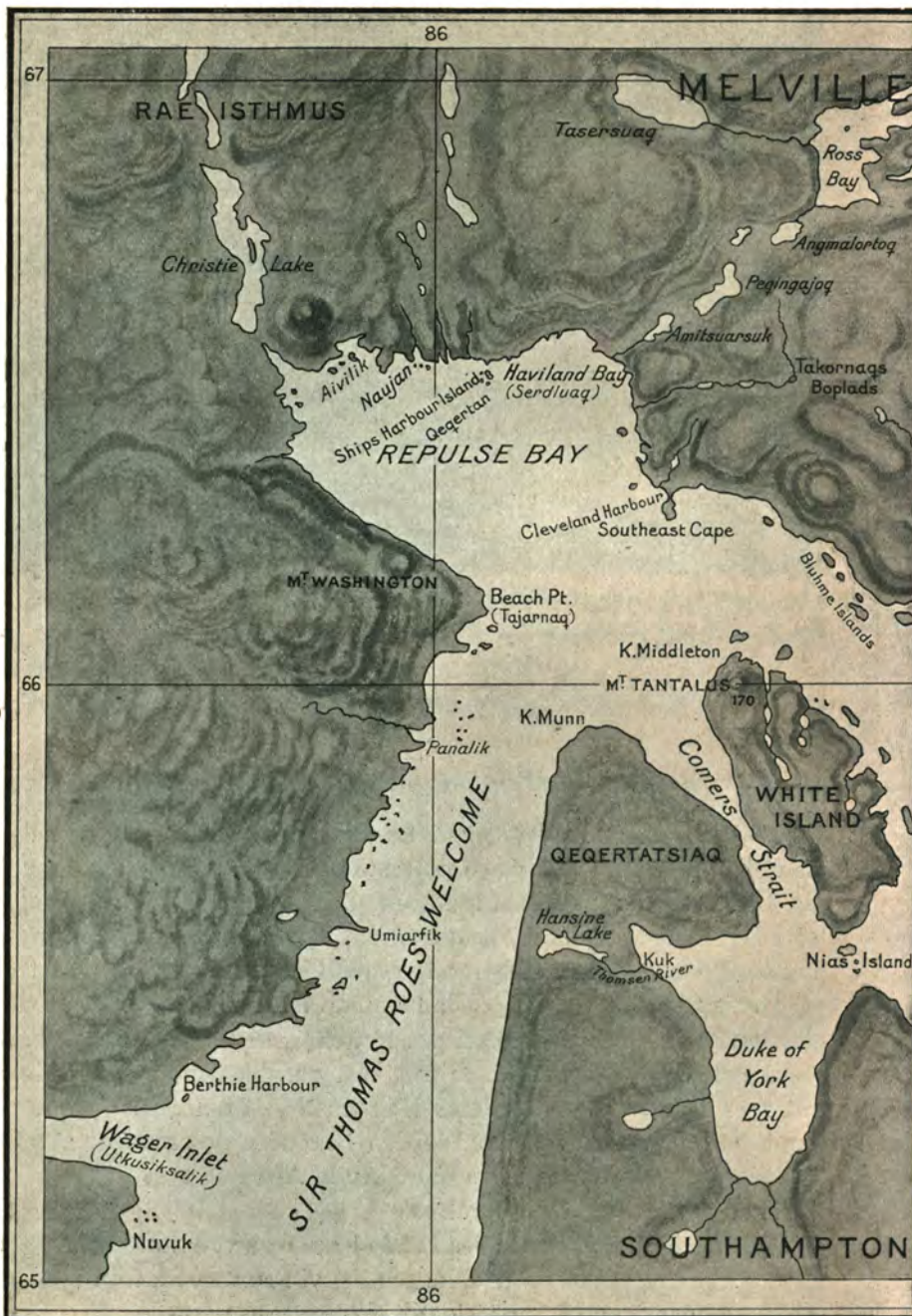
I Slutningen af November er Isforholdene endelig bleven saa gode, at vi kan lægge ud paa den første større Rejse. To Slæder, Freuchens og Baadsmandens, og to Hjælpe-slæder, Arqioqs og „Ederfuglen“s, som kun skal følge med paa det første Stykke af Vejen, starter for at undersøge Isen ved en af Nunariarssuaq-Øerne. Dagen efter starter jeg.

Det var Skumring, da jeg indhentede mine Kammerater. Hundene, der havde faaet Fært af deres Snehyttelejr, satte i en saadan Fart, at jeg havde svært ved at holde mig fast paa Slæden; men da Kammeraternes Hunde udstødte deres Velkomsthyl, kom „Ederfuglen“ styr-tende ud af Hytten og dansede den bekendte polareskimoiske Over-raskelsesdans, Krumspring med fægtende Arme.

Han havde fanget en Hvalros!

Det var det allerbedste, der kunde hænde os ved Starten; men Hvalrossen var fanget om Eftermiddagen, og vi maatte bruge en hel Dag til at bjerge den i Land, før vi kunde fortsætte Rejsen.

Den 26. November er det Taage og Sneykning. Vi tumler om i

Oversigtskort over Danske
 Det mørke Felt i det lille Miniaturekort viser Over

øens nærmeste Omegn.
 sigtskortet i Forhold til de omliggende Lande.

Skrueisen og kan ikke finde den nylagte jævne Vinteris, som vi ellers ved fører ind mod Bunden af Gore Bay. Vi bakser Dagen igennem med de kødlæssede Slæder, vi kører vild og er i en optrækkende Snestorm ved at komme bort fra hinanden, da vi ved Mørkets Frembrud bestemmer os til at slaa Lejr ud for Bjørnedalen, hvor jeg i Efteraaret fik den første Bjørn.

Dagen efter fortsætter vi i samme Vejr ind mod Hurd Channel uden Landkending, men dog klare over Retningen, og inden Mørke lykkes det os at arbejde os frem til Georgina Island.

Hurd Channel er det smalle Sund, der adskiller Vansittart Island fra Fastlandet. Der er kun fast Vinteris i Bugterne ved hver Ende af Kanalen, hvor Strømmen løber med en saadan Kraft, at svære Isflager fra det endnu aabne Roe's Welcome kommer sejlene med femseks Miles Fart.

Da vi ikke kender Naturforholdene og intet ved om, naar vi har Udsigt til at træffe Mennesker, har vi tænkt os at medbringe saa stort et Forraad af det tunge Hvalroskød som muligt. De høje Fjælde, som ligger i Vejen for os, er derfor ikke til at passere, og næste Morgen maa Arqiqo og jeg ud med et Par tomme Slæder for at finde et Pas.

Det er egentlig for tidligt paa Aaret til Landkørsel. Sneen er endnu blød, ingen faste Driver har lagt sig over Stenrauserne, og mange Steder, hvor der vil blive fint Føre til Vinter, er der nu uvejsomt. Men i Dag, da Slæderne er tomme, har det ingen Nød. Hundene tror sig ude paa en Jagtudflugt og vejrer med Næseborene, som om de opfangede Hundreder af Lugte for hver lille Brise, der stryger ned over os; de spidser Øren, og hver Gang Slædemederne knirker mod fast Sne, farer en Skælven gennem deres jagttrænede Legemer.

Vi kommer op over en lang, skraanende Kløft og bugter os frem mellem store Sten, indtil vi naar et jævnt Højdeplateau, hvor den ene Sø breder sig bag den anden, kun adskilt ved smalle, tuetoppede Tannger, der under Slædernes slingrende Hop ubarmhjertigt ryster vore Indvolde.

Blæst synes ikke at være sjælden i disse Pas. Derfor staar Søerne endnu snebart blanke, og Hundene, som ustandseligt vil ind i den store Galopade, kaade og vilde, fordi Slæderne er saa lette, spreder sig ud i en bred Vifte og tager i Løbet saa voldsomme Afstød med Poterne, at deres Kløer skærer den haarde Is som Knive.

Turen i Dag er, hvad vi kalder for en Situationskørsel — den gaar gennem nyt Land, og aldrig ved vi, naar vi pludselig maa standse ved Randen af en Afgrund. Uafbrudt veksler Terrænet — hen over Søer,

op over Kløfter og ned igen med samme Fart og med samme smittende Humør.

Men pludselig forstaar vi, hver fra sin Slæde, at noget maa have strejft Hundenes Næsebor. De taber Halerne, deres Halse bliver lange, og Snuderne stryger lige hen over Sneen for at fyldes med den Opsdagelse, de netop har gjort. Vi har før kunnet holde Slæderne paa Højde med hinanden og tale sammen; nu er snart den ene foran, snart den anden, Farten bliver uregelmæssig. Vi styrter ned over en Bakke mod et lille Sund, og saa standser Hundene med eet og ser sig forvirret omkring. De har passeret Lugtstriben; nu kan de ikke vejre noget mere, og de har intet Haab om at kunne opsnuse det Vildt eller den Føde, som de før rettede Snuderne imod. Men vi maa kunne løse Gaa-den! Vi springer af Slæden og løber hen mod en Stenrause, for her maa Hundenes Hemmelighed vel skjule sig. Vi hopper fra Sten til Sten, og nu kan selv vore sløve Næser lugte en sød Duft. Det er raaddent Kød, og ganske rigtigt: Vi finder en hel Remmesæl fra sidste Foraar, forsvaret nedlagt i et Køddepot af mægtige Dimensioner.

Jeg tror, den største Charme ved Rejsen er den, at vi i Dagenes Begivenheder bevarer en ufordærvet Barnlighed — en Evne til at opleve raat og oprindeligt, og derfor ser Arqioq og jeg nu paa hinanden og raaber blot de selvfølgeligelige Ord:

„Endelig — endelig! Mennesker!“

Og vi bliver ved med at gentage dem, leende og kaade; for bag hver Dag, der er gaaet, siden vi kom hertil i Midten af September, under Jagterne i Oktober og November, har Mennesker været vor eneste Tanke. Vi var ikke kommen herover for at fortsætte Livet i Grønland og opleve de samme Jagtæventyr, som vi var vokset op under i vort gamle Land — det var Mennesker, vi vilde finde, og sammen med nye Mennesker ønskede vi at føje nye Skæbner til det daglige Liv.

En velfyldt Kødgrav er dog ikke en Boplads; men vi er paa den rigtige Vej, og da Glæden var afkølnet og Hundenes røde Gab var bleven svalet i den kolde Sne, fortsatte vi vor Vej videre ind over Land for at finde Passet, hvorfra vi kunde overse den Rute, vi vilde følge næste Dag.

Da Solen stod højst paa Himlen, var vi endelig saa langt fremme, at vi havde Udsigt over det aabne Frozen Strait til Southampton Island, og vi kunde se, at en smal Stribe nylagt Vinteris laa som en hvid Bræmme langs hele Kysten vestover. Nedkørslen til Isen vilde være let, selv for Slæder, tungt lastede med Hvalroskød, og vi kunde sætte over Halvøen paa mindre end en Dag.

Saa vendte vi om med det glade Budskab til Kammeraterne. Vi tog den sidste Skrueis uden for den lille Bugt, hvor vi havde bygget Snehytte, med samme Fart, som vi var kørt ud i, og da Kammeraterne tørnede til for at tage imod os, opdagede vi paa deres Armbevægelser, at ogsaa de havde stort Nyt til os: Freuchen havde fundet en Slæde af den berømte Hudson Bay-Type paa Land ved en lille Vig, lige over for vor Snehytte — en fantastisk Slæde, seks Meter lang, trekvart Meter bred, og saa tung, at man ikke skulde synes, almindelige Hunde kunde trække den. Desuden var hele Egnen omkring Lejren opfyldt af Stensætninger, Varder og Teltringe, og selv om alle disse kunde være adskillige Hundrede Aar gamle, viste dog Slæden, der endnu havde friske Surringer, og et Depot af Renskind og Klæder, som fandtes ved Siden af, at vi nu maatte befinde os inden for de nye Eskimoers Færdselsveje.

I dette vægtige Stof af Nyt druknede ganske Meddelelsen om, at Hurd Channel var fuld af Sæler, og at baade „Ederfuglen“ og Baadsmanden var kommen hjem med hver sin spækdigre Fangst.

Den Nat tog vi i Fantasiens store Forskud paa de kommende Ekspeditionsaars Glæder, og ingen af os gik til Ro før hen paa Morgenen, da en fejende Snestorm foreløbig havde gjort enhver Tanke om Start umulig . . . .

Enhver, der rejser, lærer hurtigt, at han vel kan disponere, som hans utaalmodige Sind byder ham; men der skal kun ringe Erfaring til for at forstaa, at det i Virkeligheden er Vejr og Vind og Is, der bestemmer alt Tempo. Ind mellem uforudsete Hindringer maa man da med Kunst søge at lirke sin Vilje igennem. Men det skal der Taalmodighed til, og derfor har ubesindigt Hastværk ofte tilintetgjort mangan selvsvikker Beslutning.

Den Snestorm, der stoppede os paa et Tidspunkt, hvor Uvirksomhed virkelig var Smerte, varede et Døgn. Da vi saa endelig fik vore Læs transporteret over paa den anden Side af den store, bakkede Halvø, havde Vinden ædt sig saaledes ind i den Isbræmme, der havde ligget saa lovende for os paa Rekognosceringsdagen, at vi med Skuffelse saa alle Næs indhyllede i mørke Frosttaager fra aabent Vand. Hver Dag maatte derfor have sin særlige Rekognoscering, thi kun i Bugterne laa den faste Vinteris, og hvert Forbjerg maatte omgaas gennem en Overkørsel, der først skulde findes. Hjælpe-slæderne blev hjemsendt, for at mere Hundefoder kunde frigøres til Fordel for vore tre Spand; men samtidig blev ogsaa Læssene tungere. Mange Steder havde en Del nyknust Vinteris lagt sig paa tværs af vor Rute, og da den var snebar, med alle Skruninger blottede, maatte vi ofte hjælpes ad for ikke at køre Slæderne i

Stykker. Og dog hændte det et Sted under en saadan vanskelig Passage, hvor en Flok Vildrener var søgt ud paa Isen, at Hundene blev vilde, og Freuchen var saa uheldig at blive tvunget ud i et ufrivilligt Forhindringsløb, der endte med at sende hans Slæde ud i Luften fra en høj Isskosse. Den faldt som et Skib, der slynges mod Klipper og splintres. Efter en foreløbig Reparation maatte vi derfor søge Lejr ud for en stor Bugt, som vi senere opdagede maatte være Haviland Bay, og her blev en Snehytte bygget og Slæden repareret.

Imedens gik jeg til Fjælds for at faa et Overblik over Ruten. Bugten var saa bred, at man knapt skimtede det lave Land paa den anden Side. Selve Bunden var skjult af høje, fremløbende Forbjerge. Der var ikke langt ud til det aabne Vand; men den Fjordis, vi skulde følge for at komme ind til Repulse Bay, var jævn og letkørt. Ikke mere end femten km frem for os stod mod Nordvest en lodret, hvid Mur, som jeg først troede var Taage. Jeg forstod ikke Fænomenet og rettede min skarpe Kikkert ind derover, og nu opdagede jeg hastige, hvirvlende Snesøjler, der rejste sig som hvide Haar paa de omliggende Fjældtoppe. Det maatte være en Snestorm, som rasede et lille Stykke forude, og dermed var min Ærgrelse over den afbrudte Rejsedag blæst ud af mine Tanker.

Vi laa i en lun Bugt, velbeskyttet til alle Sider. Det begyndte at skumre, og en fuldstændig klar, blaa Himmel hvævede sig over os. Nymaanen skød frem over et af Næssene og gød sit Lys hen over Dalsens aarvaagne Hvidhed. Det aabne Hav lige uden for Næsset begyndte at størkne i Nysis nær ved Mundingen af den brede Fjord. Kun længere ude, hvor Vinden endnu havde Tag, lyste den spinkle Maane hen over Bølger, der endnu ikke vilde vide af Vinter.

Jeg sad paa en stor Sten og saa paa, hvorledes Sneblok efter Sneblok føjede sig sammen for at blive til et Ly for Natten, og saa snart jeg var fuldstændig klar over den Kurs, vi næste Dag skulde følge, søgte jeg tilbage til mine Kammerater for at fodre Hunde og gøre klar til Natten.

Det var bleven koldt. De foregaaende Dage havde Graavejret holdt Temperaturen nede, saa at Termometret stadig havde svinget mellem $\div 10$ og 15° C. Nu kom Kulden med den dybblaa, stjerneklare Himmel, og inden vi gik til Ro, havde vi over 30° Kulde.

Næste Morgen ganske tidligt vaagnede vi op i Stjerneskin og havde allerede Kl. 5 faaet sat en stærk Kop Kaffe til Livs. Vi skar et Hul i Husmuren og opdagede, at Snestormen havde lagt sig; for en Gangs Skyld syntes det at være blikstille. Termometret var $\div 40^{\circ}$, hvilket forbavsede os, fordi det kun var lige i Begyndelsen af December. En underlig Uro beherskede os, og ingen af os lagde Skjul paa, at i Dag

ventede vi at træffe Mennesker. Det blev vel nok sagt i Spøg, men alligevel vilde vi, undtagen Baadsmanden, der er født Flegmatiker, have vore nye Pelse paa; selv under arktiske Rejser løber man ikke fra sin Forfængelighed; Smuds og Urenlighed er Levninger fra den Tid, da man ikke forstod at rejse.

Kl. 7 kunde vi ikke vente længere. Dagens hvide Skær rejste sig langsomt hen over Himlen, hvis Mørkeblaa blev lysere og lysere. Stjerne skinnede ikke længere som oplyste Ruder, de blegnede en for en og forsvandt, og i dette Lys, der varsler en lang Dagsrejse, fik vi læsset Slæderne og spændt Hundene for.

Det koldeste Vejr er Blikstille med lav Temperatur, thi saa skaber Fremfarten selv den lillebitte Brise, der skærer sig ind i Næsen som Knive, og der findes ingen Udvej, naar hverken Kusk eller Hunde er stedkendt. Front fremover! Og medens Ansigtet spiddes, og Huden, trods al Optøning med valne Fingre, hvert Øjeblik bliver hvid og haard, maa man styre sine Hunde den Kurs, man agter at følge.

I jævn Fart gik det ud over Haviland Bay Time efter Time. Freuschens sønderkørte Slæde havde atter maattet forstærkes; men da de var to om den, havde jeg ikke ventet, og de sakkede hurtigt bagud. Vi skulde langt frem i Dag, og det er jo den første Slæde, der bestemmer Dagsrejsens Længde.

Med Siden vendt mod Brisen stirrede jeg over det aabne Hav ude i Horisonten, hvor Frosttaagerne langsomt var ved at blive til røde Flammer, der fortonede sig i tynde, lette Skyer som Røgen fra en Brænd. Saa satte jeg mig paa mine Vanter og dækkede Ansigtet med Hænderne, saa at det blev tøet op, og saaledes sad jeg en Stund, indtil Velværet atter var over mig. En Pibe Tobak hjalp med — Eskimoerne paastaar jo, at den varme Røg tør Læberne op, og det kunde nok behøves i Dag.

Saaledes nød jeg den søde Brøde, som altid ligger i Uopmærksomhed, da det pludselig giver et Sæt i Hundene, der faar mig til at fare op.

Der kunde absolut ikke være nogen Tvivl om, hvad det var, vi havde hørt — et Skud havde brudt Stilheden omkring os! Jeg saa mig straks tilbage efter Kammeraterne, i den Tro, at de vilde have mig til at vente, fordi deres Slæde voldte Kvaler, og fik hurtigt Øje paa dem, to smaa sorte Prikker langt bagude, men begge i god Fart; det kunde altsaa ikke være dem, der havde skudt.

Saa ser jeg fremover, og ganske som det nervøse Menneske, der under brutale Sindsbevægelser pludselig kan blive rolig, blev jeg uanfægtet siddende, uden at foretage mig noget af alt det uovervejede,

Foran mig saa jeg en stor, velbygget Mand, med Ansigtet og det lange Haar dækket af Rim — den første Mand, jeg mødte i det nye Land.

som jeg havde ventet at falde for, naar jeg stod over for mit første Møde med canadiske Eskimoer.

En tre—fire km forude fik jeg Øje paa en sort Linie, der strakte sig hen over Isen midt ude i Fjorden. Jeg standsede øjeblikkeligt, for det kunde ikke være et snebart Skær. Kikkerten frem! Og nu begyndte jeg at skelne — en hel Række Slæder med mange Hunde, der havde gjort Holdt og nu iagttog den enlige Slæde, som kom kørende sønden for deres egen Kurs. En Mand havde skilt sig ud af Slædeholdet og kom løbende hen over Isen vinkelret paa min Retningslinie. Jeg skulde altsaa stoppes, selv om jeg ikke vilde gøre det frivilligt. Nu og da affyredes et Skud fra Menneskeklyngen ved Slæderne.

Jeg vidste, at jeg stod foran et af de store Øjeblikke paa Ekspeditionen. Det var disse Mennesker, min Rejse gjaldt, og hvad enten Skuddene eller Manden, der med en Harpun i Haanden kom løbende for at standse mig, betød Venskab eller Fjendskab, saa var min Utaalmodighed større end de Løfter, vi Kammerater havde givet hinanden om at vente og opleve Mødet sammen.

Uden at betænke mig et Øjeblik sprang jeg op paa Slæden og gav Hundene Fartsignal, idet jeg viste dem Manden, der kom løbende hen over Isen. De opfattede ham øjeblikkelig som flygtende Vildt og sprængte af Sted med en Fart, som svarede til mit bankende Hjerter.

Da de endelig naaede ham, blev de helt vilde. Alt ved ham var fremmed for dem, hans Lugt og hans Klædedragt; og hans mærkelige Dans for at undgaa deres tolv aabne Gab skulde just ikke berolige dem.

„Staa stille!“ raabte jeg, og i det samme slyngede jeg mig i et stort Kast fra Slæden ud mellem Hundene og omfavnede ham. Hundene standsede øjeblikkelig, og da de saa dette Udslag af Venskab, luskede de slukørede om bag Slæden, hvor de lagde sig i en Klynge.

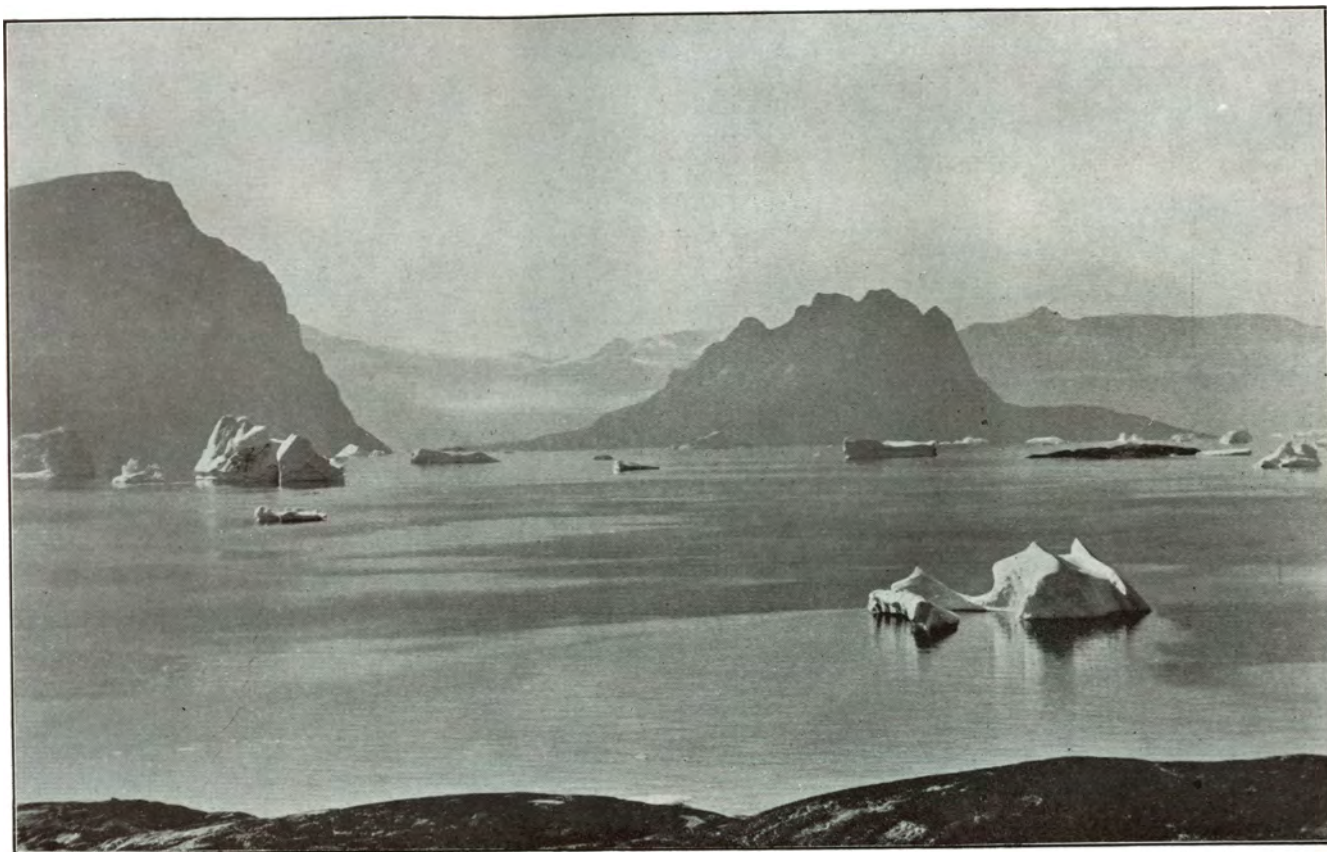
Men som et Lyn var det gaaet gennem min Hjerne, at Manden havde forstaaet hvert Ord, jeg havde raabt til ham.

Nu da jeg fik Tid til at tage ham nærmere i Øjesyn, saa jeg foran mig en stor, velbygget Mand, med Ansigtet og det lange Haar dækket af Rim og med store, hvide Tænder skinnende i Munden — leende, forpustet, snappende efter Vejret oven paa Sindsbevægelsen.

Saa hovedkulds blev mit første Møde med de nye Mennesker.

Saa snart mine Kammerater var naaet nærmere ind paa os, fortsatte jeg min Kørsel hen mod Menneskeklyngen, der opmærksomt havde iagttaget Omfavnelsen.

Manden hed Papik, Styrefjeren, og havde Boplads i Oplandet ved Lyon Inlet. Meget mere fik jeg ikke at vide, for belært af Erfaringen

Nordgrønlandsk Fjordstemning.

foto. ALF. BERTELSEN.

Den sovende Mands Fjæld, Umanaqsfjorden. fot. ALF. BERTELSEN.

Boplads ved Indlandsisen, Vestgrønland. fot. ALF. BERTELSEN.

Kvinder og Børn laa ved Siden af Slæderne, mageligt henslængt i Sneen, ganske som om de befandt sig paa en Græsplæne.

ønskede jeg at standse Hundene, før vi var alt for nær ved de fremmede. Nu kom alle Mændene hen imod os; kun Kvinder og Børn blev liggende ved Siden af Slæderne, mageligt henslængt i Sneen, ganske som om de befandt sig paa en Græsplæne en Sommerdag. I hurtige Glimt saa jeg, at flere af Kvinderne sad med halvnøgne Spædbørn i Skødet og gav dem Bryst. Solen faldt hen over deres brune, smilende Ansigter, og jeg kunde pludselig ikke forstaa, at det var det samme Vejr, der for en halv Time siden havde tvunget mig til at kærtegne min egen Næse.

Dette var altsaa Akilinermiut, Menneskene paa den anden Side det store Hav, som jeg havde hørt om, lige siden jeg som halvvoksen Dreng var begyndt at interessere mig for de eskimoiske Sagn. Jeg kunde ikke have truffet dem under mere maleriske Former — en hel Karavane her midt ude paa Isen, Mænd, Kvinder og Børn, klædt i fantastiske Dragter, der var levende Illustrationer til de grønlandske Fortællingers berømte Indlandsboer. Hver en Trevl paa dem var af Renskind, fine korthaarede Skind, der var nedlagt under de første Efteraarsjagter. Kvinderne havde store Pelshætter og viftende Skøder, der faldt ned

over Benklæderne baade fortil og bagtil. Mændenes morsomme Pelse var som skabt til Løb, korte fortil og med en lang Hale bagtil. Og alt dette var saa forskelligt fra de Moder, jeg hidtil havde oplevet, at jeg med eet Slag følte mig borte i en helt anden Tid — en Sagtid, fuld af Minder, og alligevel en Nytid, fuld af Løfter om Mennesker og Forhold, der var helt fremmede for mig.

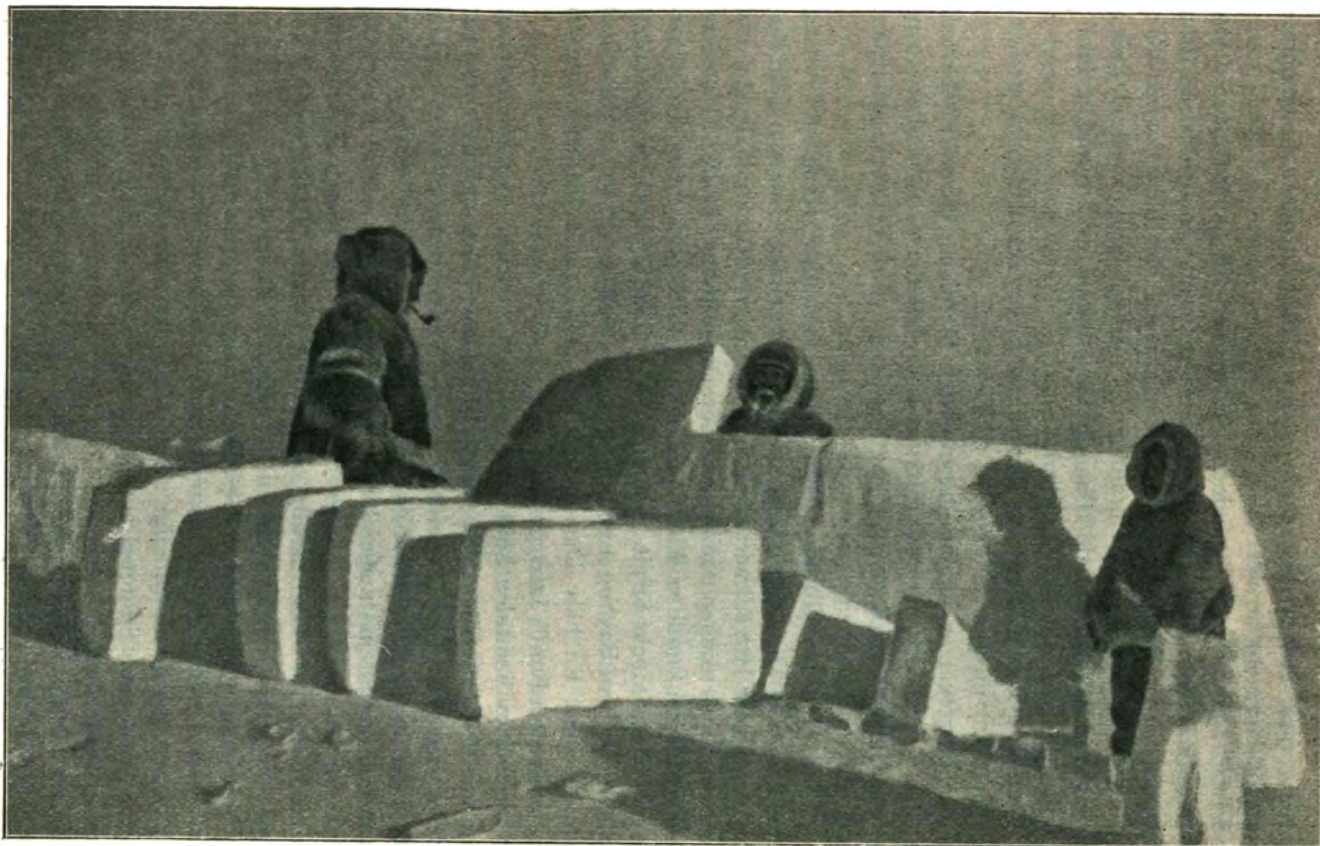
Midt i dette Væld af Indtryk var der dog en Ting, som øjeblikkelig gjorde os gammelkendte og knyttede os til hinanden — det var Sproget. Vel havde jeg altid vidst, at det var det samme Sprog, men aldrig havde jeg tænkt mig, at Forskellen var saa ringe, at vi straks kunde meddele os til hinanden. De antog os da ogsaa for fjerne Stamme-frænder oppe fra Baffinsland.

Skønt de netop var startet med al deres Oppakning og var paa Vej til Efteraarspladserne i Indlandet omkring Lyon Inlet, var de dog ligesom alle andre Eskimoer i den Grad Øjeblikkets Mennesker, at al Tanke om Rejse foreløbig blev opgivet, og vort Opbrud nu gjaldt derfor kun nogle store Snedriver i Nærheden, hvor vi kunde rejse en Snehytte-Landsby for at fejre det første Møde.

Man har den samme Fornemmelse, naar man møder et ukendt Folk, som naar man gaar gennem nyt Land; man venter uafbrudt, at der skal ske noget, som bærer ud over det sædvanlige. Og saaledes kom det ogsaa til at gaa her. Noget saa ganske dagligdags som at bygge en Snehytte, noget vi selv havde gjort paa Hundreder af Rejser, blev her en Overrumpling; for aldrig har vi set et Hus skyde saa hurtigt op af Sneen som her. Blandt Kap Yorkerne regnes det for et Arbejde, der kan lægge Beslag paa to Mand; den ene skærer Blokkene og rækker dem til den, der bygger Huset. Men her gik det til paa den Maade, at en enkelt Mand blot gjorde nogle Udsnit paa det Sted i Snedriften, som syntes ham egnet til Bolig, og saa skar han Blokkene ud, lagde dem samtidig til Rette og byggede op; og alt dette foregik med en saadan Fart, at vi stod ganske maalløse. Imedens tog Konen en stor og mærkelig Sne-skovl, der ikke alene havde et Haandtag, men ogsaa en Hank, som sad paa selve Skovlbladet, og skuffede løs Sne op over Muren, efterhaanden som denne voksede i Højden. Dette løse Snelag dækker alle Utætheder og gør Huset lunt, hvordan Vejret saa end er.

To rent tekniske Ting imponerede vor Kap Yorker, der ellers selv var Ekspert i Snehusbygning. Den ene var den bløde Sne, de var i Stand til at benytte, den anden det stærkt fladtrykte Tag, de forstod at faa til at bære sig selv; thi det er jo saaledes, at jo højere man laver Kuplen i en Snehytte, desto lettere kan man faa Sneblokkene til at bære sig

I mindre end tre Kvarter rejste der sig en hel Boplads op af Snedriven.

selv. I mindre end tre Kvarter var tre store Snehytter rejst, og næsten samtidig med at Snebriksen var skaaret til, var ogsaa Spækklampen tændt og Huset opvarmet.

Vi tre Kammerater flyttede nu ind i hver sin Snehytte for at faa det mest mulige ud af Gæsteriet, og saa snart alt vort Kluns var bragt i Orden, tog vi Briksepladserne i Besiddelse. Saa blev der sat Renkød over Kog ved de store Tranlamper, men forøvrigt havde de baade The og Mel, som de havde tilhandlet sig hos en hvid Mand et Sted i Repulse Bay, ikke langt fra Lejrpladsen.

Denne Nyhed blev af stor Betydning for os, fordi den aabnede en Mulighed for at hjemsende Post til Foraaret.

Min Vært var en venlig og sympatisk Mand ved Navn Pilakavsak; hans Kone Hauna var husligt optaget af at gøre det bedst mulige for os, og inden længe var Renkødet kogt, og en koghed Thepotte stod dampende for os.

Under Maaltidet fik jeg en Mængde værdifulde Oplysninger om Egens Beboelse. Det viste sig, at vi havde Bopladser i næsten alle Retninger fra vort Hovedkvarter, og skønt de ikke var overvældende i Tal, var S sammensætningen saa meget mere interessant. Et Par Dagsrejser fra Danskeøen kunde vi ikke blot komme i Forbindelse med Igdulikere fra Fury and Hecla Strait, men ogsaa Aivilikere, der særlig holder til mellem Repulse Bay og Lyon Inlet, og Netsilikere fra Nordvest-Passage-Landene. En halv Dagsrejse fra Lejren kunde jeg endog træffe en Familie fra Ponds Inlet paa Baffinslands Nordkyst.

Ellers blev Samtalen holdt almindelig, forsøgende og undersøgende, som mellem Folk, der ikke kender hinanden. Men takket være den Lykke, det gjorde, at vi kunde tale vore Værtsers Sprog, og den Tillid, der fulgte hermed, kunde vi endog strejfe religiøse Spørgsmaal i et saadant Omfang, at jeg meget hurtigt blev klar over, at disse Mennesker til Trods for deres The, deres Mel og deres begyndende Emaillvarekultur endnu var fuldstændig oprindelige i deres Tankegang og i al Livsbetragtning bundet dybt til Forfædrenes Religion.

Med denne Oplevelse var pludselig et nyt og vældigt Land aabnet for os med nyt Arbejde og nye Opgaver. Disse Mennesker talte jo det Sprog, jeg havde talt lige siden min Barndom, og de havde straks modtaget os som Stammefrænder fra fjerne Lande. Alt laa nu for os, som vi havde haabet det.

Men det gjaldt først og fremmest om at komme videre for at erfare, om der virkelig var Postforbindelse med Omverdenen i Løbet af Foraaret, og næste Morgen brød vi op.

Det var endnu højlys Dag, da vi den 5. December naaede frem til det Sted, hvor Eskimoerne havde fortalt os, at den hvide Mand skulde bo. Inde i Bunden af en lille Vig bag nogle høje Isskruninger fik vi Øje paa en mørk og uanselig Bygning, der laa omgivet af en hel Koloni af Snehuse. Dette viste sig at være den yderste Udløber af det berømte Hudson's Bay Company of Adventurers, et af de ældste og største Handelskompagnier i Verden.

Paa et Sted, hvor Isfoden var hugget til, svingede vi ind og kørte op foran Huset, og næppe havde vi gjort Holdt, før Døren sprang op og Stationens Bestyrer, Kaptajn Cleveland, gav os den hjerteligste Modtagelse.

Medens han gik ind for at brase op og forberede Festmaaltidet, vendte vi tilbage til Slæderne for at bringe vort Gods i Orden. Men den gamle Kaptajn syntes at være en lige saa hurtig som fortrinlig Kok; inden vi vidste et Ord af det, kom han tilbage og førte os bort fra den Klynge Indfødte, der nysgerrigt havde samlet sig om os. Over hele hans Optræden var der en gammel Sømands selvsikre Væsen, og uden mange Ord fik han os til at føle, at man her satte Pris paa at blive revet ud af Hverdagens Ensformighed. Storstuen i Huset var indrettet som en Skibsmesse, og Bohavet var derfor kun et langt Spisebord med Stole omkring. Midt paa Bordet dampede et Kæmpefad med friske, saftige Rensdyrbøffer, og rundt om paa Dugen stod som Blomster alle Slags henkogte Kalifornia-Frugter.

George Washington Cleveland var en gammel Hvalfanger, der var strandet her paa Kysten for mere end en Menneskealder tilbage, og siden havde han befundet sig saa vel blandt Eskimoerne, at han aldrig havde kunnet bestemme sig til at rejse hjem igen. Forøvrigt var han betydelig mere Amerikaner, end man skulde vente sig af en Mand, der havde levet et saa isoleret Liv, og han begyndte straks at rose sig af at være født nøjagtigt paa den Strand, hvor „Mayflower“ i sin Tid var landet med Amerikas allerførste Indvandrere. Hans Liv var fuldt af Æventyr, og han fortalte med virkelig Fantasi derom. I broget Rækkefølge var han da ogsaa gaet gennem alle de Oplevelser, der kun kan falde i en gammel Æventyrers Lod, og hverken Forlis eller Sult, Uheld eller Strabadser havde kunnet nedbryde hans gode Humør. Som god gammel Hvalfanger pralede han ikke med de mange Storhvaler, han havde været med til at nedlægge, men han fortalte med Stolthed om, hvorledes han engang havde stukket en Hvalros fra Stævnen af sin Baad med en Harpun, der ingen Fangstline havde. Skønt Hvalrossen havde været ved at rende hele Baaden til Bunds, havde han dog ikke sluppet sit Tag, før en anden Baad var kommen til Hjælp.

Kaptajn George Washington Cleveland, en Veteran fra Hvalfangstens Guldalder.

Vi kendte meget lidt til Forholdene i dette fjerne arktiske Canada og fik nu her mange Oplysninger, som senere skulde komme os til Gode. En Nyhed var det, at en af Hudson's Bay Company's Skonnerter, ført af en fransk Canadier, Kaptajn Jean Berthie, overvintrede fem Dagsrejser længere mod Syd ved Wager Bay. Der var en Mulighed for, at vi kunde faa Post hjem i Løbet af Vinteren, og det blev derfor straks besluttet, at Freuchen skulde rejse videre og faa nærmere Underretning.

Gæster var ikke almindelige i disse Himmelstrøg, og derfor ønskede vor Vært at markere Begivenheden ved en Dans. I den Anledning blev der med rund Haand uddelt Shirting til alle Kvinder ved Bopladsen, og i stor Hast syede de Balkjoler af det. Midt i sin Stue havde Kaptajn Cleveland nemlig brændende en stor Kakkelovn, der havde en mærkelig Bægerform, en rødglødende Valmue, der hedede, saa det vilde have været umuligt for Kvinderne at danse i de varme Dyrehuder.

Det blev en stor Aften for os allesammen, da Grammofonen, der synes at skratte overalt i den hvide Mands Fodspor, spillede op og Cleveland med alle sine 60 Aar kastede sig ind i Hvirvlen og ledede de gamle Hvalfangerdansen, som Eskimoerne nu havde lært. De

holdt sig ellers konservativt til deres Trommedanse og Aandviser, naar de var hjemme i deres Snehytter, men hos Cleveland havde de forstaaet at vurdere denne helt fremmede Form for Motion. Reelerne dansedes med en saadan Voldsomhed, at det sommetider saa ud, som om Ballet udartede til Slagsmaal.

Saaledes forløb den første Aften ved hvid Mands Boplads.

Ud paa Natten, da Haandgemæng og Kakkelovnsvarme omsider havde dræbt al Energi, gaar vi hen i Snehytterne og møder her en sval Kølighed, der gør os til Mennesker igen. Vi bliver nysgerrige; vi vil gerne have noget at vide om Land og Folk. Men da vi endnu ikke kender de eskimoiske Lokalnavne og maa holde os til Stedbetegnelserne i de gamle engelske Kort, gaar det kun langsomt, indtil vi uventet faar Undsætning.

En gammel Mand med langt, hvidt Skæg og røde Øjne, der er slidt op af alt for mange Snestorme, afslører sig som Stammens Geograf. Vi faar Papir og Blyant frem, og til min store Overraskelse tegner denne „Vilde“ nu uden Tøven en Kyststrækning paa et Par Hundrede Mils Udstrækning lige fra Repulse Bay og op til Baffinsland. Da Kortet er færdigt, fortæller han mig alle de eskimoiske Navne, og endelig er det muligt for os at føre en saglig Samtale om Egnens Befolkning og Bopladsernes Fordeling. Og nu oplever jeg noget mærkeligt. De allerfleste Navne, jeg skriver ned, Naujamiut, Pitorqermiut, Nagssugtôrmiut og mange andre er ganske de samme som Navnene omkring min Fødeegn i Grønland, og skønt jeg er rejst Hundreder af Mile og er kommet til et fremmed Land, hvor Befolkningen i et Aar tusinde ikke har haft nogen Forbindelse med andre, saa klinger det dog hjemligt for mig. Jeg befinder mig som en Københavner, der taler om Charlottenlund, Klampenborg og Skodsborg.

Jeg føler, at der ligger Oplevelser omkring mig, og vil gerne straks dykke ned i alt dette Stof, medens vi endnu har Dansens Varme og Glæde i os; og for selv at gøre Begyndelsen fortæller jeg et Par gamle Sagn fra Grønland. Det viser sig, at de alle kender dem, og det vækker en saadan Forbavselse, at en fremmed Mand, der lige er kommen til deres Boplads, straks kan fortælle nogle af de Æventyr, de alene tror at kende, at Huset pludselig bliver fuldt af Mennesker.

Jeg har ikke taget fejl i min Formodning om, at den gamle Korttegner, Ivaluartjuk, vil blive en af de Kilder, jeg senere skal øse af. Skønt han først har holdt sig noget i Baggrunden, er det, som om han nu føler, at den Sagkundskab, hvormed vi drøfter hans Stammes Fortidsminder, giver ham Ret til at træde frem. Han sætter sig ved Si-

Ung Skønhed fra Repulse Bay med den store Pelshætte liggende helt hen over den ene Skulder.

den af mig; her er noget, der griber ham, Sagnene og de gamle Sange. Med sit lange Skæg er han selv en Sagnfigur, og den stilfærdige Stemme er som Tonen i et Sagn. Han er den ældste i Huset og en af de ældste i Stammen.

Han skulde forlængst have været Enkemand, sagde han, uden Myn- dighed blandt Mennesker; men han havde giftet sig med sin Pleje- datter og købt et Barn for en af sine Hunde, en sort Hund. Saaledes kan Menneskene hjælpe paa Tilværelsen og gøre Skæbnen blidere. Og naar han tænkte tilbage paa sin Barndom og genoplevede alle Minder, saa kunde Ungdommen staa for ham som en Tid, hvor alt Kød var saftigt og rødt og intet Vildt for hurtigt. Hver Dag var en Begyn- delse, og alle Aftener endte i Morgenrøde. Nu havde han kun Sagnene og Sangene tilbage.

Næppe havde han sagt disse Ord, før vi alle bad ham synge. Han gjorde ingen Indvendinger, men trak sig et Stykke tilbage paa Brik-

Ivaluartjuk, den gamle Sagnfortæller og Visesanger.

sen, og imedens sang hans Kone med klar Stemme for. Straks faldt alle de andre Kvinder ind, og baaret oppe af ensformige Toner, der snart steg til Raab og snart sank til Hvisken, fremsagde Ivaluartjuk følgende Sang, der var et Minde om hans Ungdom:

Myg og Kulde,
disse Plager
følges aldrig ad.
Her jeg lægger mig paa Isen,
lægger mig paa Sne og Is,
saa min Kæbe klapper.
Det er mig,
aja — aja — ja.

Er det Minder
fra de Tider,
fra de Tider,
Myggen sværmer,
fra de Tider,
Kulden bider,
der faar Tanken til at svimle,
mens jeg strækker mine Lemmer
ud paa Isen —
Det er mig,
aja — aja — ja.

Ajl Men Sange
bruger Styrke,
og jeg søger
efter Ord,
jeg, aja — aja — ja.

Ajl Jeg spejder og ser,
hvad jeg nu vil synge om:
Renen med de brede Takker!

Og jeg slyngede med Styrke
Spydet med mit Kastetræ.
Og mit Vaaben tøjred' Tyren
midt i Bækkenbenets Hulning,
og det skælvede for Vunden,
til det segned'
og blev stille.

Ajl Men Sange
bruger Styrke,
og jeg søger efter Ord.

Her er Sangen,
her er Mindet.
Og det er kun mig,
der synger,
aja — aja — aja — aja!

Dette Udbrud fra en gammel Mand, der forstod, at han forlængst var paa den anden Side Livets Tinder, gjorde os tavse.

— — —

Saaledes kom det første Møde med Mennesker til at forme sig, og efter kun een Overliggerdag tog vi den 7. December Afsked med vore nye Venner. Freuchen tog efter Bestemmelsen videre til Wager Bay til Kaptajn Berthie, medens Baadsmanden og jeg kørte hjemover mod „Blæsebælgen“. Men da vi havde passeret Haviland Bay, fandt vi tilfældigt et gammelt Slædespor og besluttede os til at følge det ind paa nye Veje.

IV

TAKORNAOQ, DEN MENNESKESKY

Midt ude paa en stor Sø stod en gammel Eskimokvinde og fiskede Ørred. Skønt det var først paa Vinteren, var Isen dog saa tyk, at det kun med Opbydelse af alle hendes Kræfter var lykkedes hende at hugge Hul, saa at hun kunde kaste sin Snøre ned. Nu og da tog hun en stor Sneskovl og skubbede de Isstykker bort, der laa i Vejen. Deres efter lagde hun sig ned paa Maven for bedre at komme til og presse Overkroppen ned gennem Hullet, saa at vi kun kunde se et Par skindklædte, krogede Ben sprælle i Luften mellem Snedyngerne.

Med eet fo'r en lille Hvalp, der næsten laa begravet i Snefoget, frem og begyndte at bjæffe vildt. Den gamle Kvinde tumlede forvirret op af sit Fiskehul og opdagede Baadsmanden og mig næsten inde paa Livet af sig. Vore Hunde, som forlængst havde set hende og Hvalpen, vilde omringe dem.

Hun udstødte straks et skarpt Skrig, greb sin forskræmte Hundehvalp i Nakken og gav sig til at løbe hjemover af alle Kræfter. Men denne paniske Flugt gjorde kun Hundene endnu mere vilde; de havde desuden allerede Færten af Boplads og fo'r af Sted med os i en saadan Fart, at jeg lige fik Tid til at gribe Flygtningen, da vi var ud for hende, og en Smule ublidt slynge hende op paa mit Læs.

Der sad hun med Rædsel i Øjnene. Jeg maatte briste i Latter. Men næppe var jeg begyndt at le, før hendes Øjne stod fulde af Taarer; saa overrasket blev hun, saa glad, fordi hun var blandt Venner.

Det var gamle Takornaoq, den menneskesky; og hvor maatte vi siden tit le over den kraftige Maade, vi havde gjort hinandens Bekendtskab paa!

Hun sad med Armene krampagtigt slynget om den lille Hvalp, som bestandig peb, medens vi suste fremover. Da hørte jeg midt imellem Hundehylene pludselig en ny Lyd, som fik mig til at studse. Jeg bøjede mig hen imod hende og løftede varsomt hendes Pels i Vejret, og nede i Pelsen, klamret fast til hendes nøgne Hals, opdagede jeg et Spædbarn, der græd om Kap med baade Plejemoder og Plejebroder.

Inden længe havde vi Bopladsen i Sigte og naaede frem til dens tre enlige Snehytter. Beboerne kom styrtende ud, uden rigtig at vide, om de skulde løbe hen imod os eller flygte. Men ikke saa snart havde de faaet Øje paa den ivrige og leende Takornaoq, før de kom os i Møde og med glad Forbløffelse slog Kreds om os. Den menneskesky passede kun daarligt til sit Navn. Med en Mundræthed, der syntes at berolige hendes Nerver, fortalte hun alle de Nyheder, vi havde fyldt hende med, og fik ordentlig Bopladsens Nysgerrighed ægget op. Vi var rigtig levende Mennesker, sagde hun, men fra et Land, der laa langt, langt borte,ovre paa den anden Side Havet.

Takornaoq, der nu følte sig stærk imellem sine Bopladsfæller, præsenterede mig med en haandfast Moderlighed for dem allesammen. Her var Inernerunassuaq, den alt for hurtigt skabte, en gammel Aandemaner, der stammede fra Egnen omkring den magnetiske Nordpol. Hans Øjne kneb sig fuldstændig sammen til tynde Streger under Konfrontationen, og han undlod ikke at gøre mig opmærksom paa sit Aandemanerbælte, der ranglede med alle mulige mystiske Dyreknogler. Hans Kone „Ømmerten“ var fed og troskyldig, som den bør være, der knytter sin Skæbne til en Specialist i hemmelig Viden. De havde en Børneflokk, der hang omkring os; ingen af dem var naaet frem til den Alder, hvor de nævnes med Navne, og naar Forældrene derfor vilde tysse paa dem, pegede de kun paa dem med Fingrene.

Saa var der Talerortalik, Luffemanden, der var gift med Aandemanerens Datter Uvtukitsoq, det smalle Skød. De saa ret ubetydelige ud; men det viste sig senere at være dem, der holdt Liv i Vismanden og hans Familie. Saa var der endelig Peqingassooq, den krumme. Han var Krøbling, og Takornaoq fortalte mig, at han var saa ivrig til at fiske

Saa snart vi fik Bopladsen i Sigte, kom Beboerne ud af Snehytterne for at tage imod os.

Ørred, at han altid havde Is paa Pelsens Forsmæk af at ligge paa Mavnen ved Fangsthullet. Ved disse Ord stirrede han paa mig med de kloge Øjne, der er saa karakteristiske for alle Krøblinge.

Der var endnu flere til Stede; men de blev kun flygtigt nævnt, for nu vilde den menneskesky have mig ind i sit Hus. Det var en velholdt Snehytte, men noget kold, indtil vi fik Ild paa Spækklampen.

Saa snart Baadsmanden og jeg var kravlet op paa Briksens varme Renskind og Kød var sat over Kog, anbragte Værtinden sig midt imellem os med den overraskende Bemærkning, at nu var hun gift med os begge to, for hendes Mand, som hun iøvrigt elskede, var paa Rejse. Derefter halede hun Spædbarnet frem af Rygposen og lagde det med moderlig Stolthed i en Hareskindspose. Det hed Qasitsoq, Diskanten, fortalte hun, og var opkaldt efter en Fjældeand. Barnet var oprindelig Tvillingesøn af en vis Nagsuk, Hornet, og havde kostet hende en Hund og en Stegepande. Det var egentlig alt for stor Betaling for det skindmagre, lille Væsen, og hun kunde ikke lade være at beklage sig over, at „Hornet“ havde snydt hende og selv beholdt den fedeste af Tvilingerne.

Den menneskesky talte uafbrudt, og det varede ikke længe, før vi virkelig havde et Indtryk af hende. Hun var stolt af sin Afstamning, thi hun hørte til Igdlulik-Stammen ved Fury and Hecla Strait, hvor

de dygtigste Fangere og bedste Kvinder var fra, og hun vilde nødigt have sit Stamtræ forvekslet med sine Bopladsfællers. Hun og hendes Familie holdt saaledes Natpotter, medens de andre nøjedes med at lade deres Vand inde i Snehytten.

„Min Fader og Moder fik ofte Børn, der døde,“ fortalte hun. „Min Fader var en stor Aandemaner, og da han meget gerne vilde have Børn, gik han ind over Landet til en Islom og bad den hjælpe sig. Min Fader og Moder fortæller, at jeg blev født ved Islommens Hjælp, en Islom, der snart var Fugl og snart kunde tage Menneskeham paa. Saaledes kom jeg til Verden, og jeg levede.“

Nogen Tid efter at jeg var født, faldt det ind med Misfangst, og alle led Nød. Min Fader var da gaaet ud til en Vaage i Isen, og her fortæller man, at han talte saaledes til den: „Hvis min Datter skal leve, vil du blive, som du er; hvis min Datter skal dø, vil du lukke dig og holde alle Sæler borte fra os. Giv mig dette Tegn.“

Vaagen rørte sig ikke. Der rejste sig ingen Skruning over Vandet, og min Fader begyndte at fange Sæler, og han vidste, at jeg ikke skulde dø.

Saa gik min Fader hjem og sagde til min Moder: „Der er i Dag givet mig et Tegn paa, at vor Datter ikke skal dø som de andre Børn, vi har faaet. Du behøver derfor ikke at holde al den Bod, som andre Kvinder, der har født.“

Og min Moder spiste, hvad hun havde Lyst til, og der var for hende ingen Tabu. Men saa hændte det, at jeg alligevel blev syg, og de troede, at jeg skulde dø. Saa sagde min Fader til min Moder:

„Stil Kødspiddet op i Gryden! Hvis det falder over Ende, vil hun dø, hvis det bliver staaende, vil hun leve.“

Kødspiddet blev lagt tværs over Gryden, og det faldt af sig selv ned og blev staaende. Saaledes fik de igen at vide, at jeg skulde leve, og min Moder begyndte atter at spise alt, hvad hun havde Lyst til.

Saa begyndte jeg da at leve mit Liv, og jeg naaede den Alder, hvor man sommetider ligesom er vaagen, sommetider ligesom sover. Jeg kunde begynde at huske og glemme. En Dag husker jeg, jeg saa en Flok Børn løbe ude og lege, og jeg fik stor Lyst til at lege sammen med dem. Men min Fader, som forstod de skjulte Ting, fandt ud af, at jeg legede med mine døde Søkendes Sjæle. Han blev bange for, at denne Leg kunde blive farlig for mig, og spurgte sine Hjælpeaander, og siden efter, naar jeg vilde gaa hen og lege med Børnene, skød der sig altid en Væg op af Jorden mellem dem og mig, saa at jeg ikke kunde komme hen til dem.

Det næste, jeg kan huske, er, at jeg kunde høre Folk tale om onde Aander, som skulde være omkring os, onde Aander, som vilde bringe os i Ulykke og ødelagde Fangsten. Da jeg hørte det, blev jeg meget bange, og jeg græd. Saa husker jeg, at vi brød op allesammen for at tage nyt Land, og vi rejste og rejste, indtil vi kom til Qeqertaq (Ship Harbour ved Haviland Bay). Her paa dette Sted saa jeg for første Gang hvide Mænd, og jeg fik senere at vide, at det var Hvalfangere. Jeg mindes, at der var en gammel Kone der, som vilde sælge en Hundehvalp til de hvide Mænd; men de vilde ikke købe den, og det gjorde mig meget ondt for den gamle Kone. Jeg husker ogsaa, at hun prøvede paa at trylle ondt over de hvide Mænd.

Saa glemmer jeg alle mine Oplevelser paa dette Sted, og jeg kom først til mig selv ved Malugsitaa (Lyon Inlet), hvor vi havde taget Land. Men fra den Tid husker jeg, at jeg lagde Mærke til, at min Moder altid brugte en Natpote som Hovedpude, naar hun skulde sove; det gjorde hun for at skaffe Fangst. Saaledes hjalp min Moder Fangerne, og der blev fanget en Hvalros. Jeg var med til et stort Ædegilde, og der saa jeg en Fader og en Søn komme op at slaas. Jeg blev bange og løb min Vej.

Alt dette, jeg her har fortalt om, husker jeg kun i en Taage. Min første skarpe Erindring er, at vi havde Land ved Uvkusigssalik (Wager Bay), og at min Fader døde. Kort efter hans Død giftede min Moder sig med Manapik (den i høj Grad nærværende); men de kunde ikke leve sammen, og det varede ikke længe, før de skiltes fra hinanden, og min Moder blev gift med en Mand, som hed Sigsik (Murmeldyret).

Kort Tid efter brød vi op og tog Land ved Orsorioq (Marble Island). Det var før den Tid, man var begyndt at bryde Kryoliten. Dengang var der mange Mennesker, og det var morsomt at leve. Mændene holdt ofte Boksekamp, og hele Bopladsen holdt store Sangfester.

Dengang saa jeg for første Gang en gammel Kone fra Qaunermiut (Baker Lake). Man fortalte mig, at denne Kone var den første, der havde set Marble Island blive til Land; før den Tid var det kun en Dynge Skrueis. Det var først senere, at Isen blev til Kryolit. Jeg husker, at første Gang vi kom til Marble Island, maatte vi krybe op over Øen; vi maatte ikke rejse os, før vi var oppe paa Toppen. Dette gjorde man, og dette gør man den Dag i Dag; ellers vil Kryoliten atter blive til Is, og vi vil falde igennem og drukne.

Paa den Tid drev mange Mennesker til Søs med Isen, og de kom aldrig igen.“

— — — —

Da Kødets blev taget op og Vandet kogte til Theen, naaede den menneskeskys Glæde over det uventede Besøg saadanne Højder, at hun ikke alene fortalte, men ogsaa slog over i en lille Sang, som hun improviserede paa Briksen midt imellem Baadsmanden og mig. Hendes Stemme havde mindst tredsindstve Vintres Patina over sig, men Sangen blev i sin rørende Uskyldighed forskønnet af den gamle Røst:

Ajaija — aja — jaija.
 Landene omkring min Boplads
 bliver skønnere
 den Dag, da jeg faar Lov
 til at se paa Ansigter,
 vi aldrig før har set.
 Alt bliver skønnere,
 alt bliver skønnere,
 og Livet bliver en Tak.

Mine Gæster her
 forherliger mit Hus.
 Ajaija — aja — jaija.

Derefter tager vi fat paa Maaltidet. Men den menneskesky spiser ikke med. Dette Offer bringer hun „Diskanten“s Liv, for i deres Stamme maa enhver Kvinde med spæde Børn have sine egne Kogegrejer, som ingen andre maa spise af.

Saa snart vi har spist, aabner hun et Siderum i Snehytten og haler et Rensdyr frem. Hun ser paa os med sit gode Smil, peger paa Dyret og siger:

„Jeg gør kun, hvad min Mand vilde have gjort, hvis han var hjemme. Gaa ud og giv det til jeres Hunde.“

Det var første Gang i Baadsmandens og mit Liv, at vi havde faaet Hundefoder af en Kvinde.

Vi kom nu til at tale om Patdloq (ham, der ligger paa Maven), hendes Mand, og om hendes mange Ægteskaber.

„Da jeg blev saa stor, at jeg kunde begynde at lege med de unge Mænd, blev jeg gift. Han hed Angutianuk (Det ikke rigtige Mandfolk). Ægteskabet var meget kort; vi blev skilt, og kort efter døde han af Sult.“

Det varede ikke længe, før jeg blev gift igen. Han hed Quivapik, og alle var bange for ham, for han truede altid med at slaa ihjel. Han tog ind paa Landet paa Renjagt, og jeg tog med for at hjælpe ham med at bære Kødets. Vi levede ganske alene, langt fra Mennesker, og

Takornaq, den menneskesky.

jeg græd ofte over det. Vi blev derinde hele Sommeren. Ild kunde vi kun faa med Ildsten (Svovlkis); men engang blev Ildstenene borte for os, og vi kunde ikke tænde Baal. Saa manede han Aander og sagde til mig: „Du skal lukke Øjnene og gribe i Luften!“ Det gjorde jeg, og da Ildstenene kom flyvende gennem Luften, greb jeg dem, og vi kunde atter faa Baal.

Sommeren gik, og det blev Efteraar, og da Mørket kom, kunde vi undertiden se Væsener i Menneskeskikkelse; men vi vidste ikke, hvad det var. Vi blev bange for dem og rejste hjem til vor Boplads, hvor der dengang var Nød. Inden længe blev der fanget en Hvalros, og saa var der atter Kød paa Pladsen.

Knive var dengang meget sjældne, og det hændte ofte, at Mændene tabte dem. Min Mand maatte saa holde Aandemaning, og paa den Maade fandt han de tabte Knive.

Da vi var paa Southampton Island, blev han engang harpuneret gennem det ene Øje og gennem Laaret, saa at Harpunspidsen gik ud paa den anden Side. Saa stor en Aandemaner var han, at han ikke døde af det.

Engang forsøgte han at indfange en død, der vilde tilbage til Livet. Det var svært for ham at gribe ham, og han fik derfor en anden Aandemaner med sig. Min Mand sagde, at det skulde have været let for ham at føre den døde tilbage til Livet igen, hvis blot Maanen havde givet Lov; men den dødes Moder havde syet Dragter af nye Renskind paa Marble Island, og det maa man ikke paa den Ø, og saa vilde Maanen ikke give hendes Søn Lov til at vende tilbage.

En anden Gang var vi ude paa Laksefangst, og jeg kunde ingen Laks fange. Saa kom min Mand og tog Laksekrogen og Snøren fra mig og lagde Krogen ind mellem sine Kønsdele, og da han havde holdt den der en Stund, slugte han den og tog den ud gennem Navlen og havde Snøren samme Vej. Derefter fangede jeg mange Laks.

Jeg var gift med ham i syv Aar, men saa blev han dræbt af Folk, der var bange for ham. En Mand, der hed Ikumaq, „Flammen“, stak ham ned med en Snekniv, og bagefter tog han mig til Kone. Han var ikke min Mand ret længe, og da jeg blev gift igen, blev det med Patdloq. Hos os kalder vi ikke vore Mænd ved Navn, og jeg kalder Patdloq for Umaga (ham der holder Liv i mig).“ — — —

— — —

Aftenen blev lang og indholdsrig. Bopladsfællerne kom nu og da ind for at faa Del i Samtalen, og da den menneskeskys Fortrolighed over for os havde smittet dem alle, fik vi mange paalidelige Oplysninger.

Da Gæsterne endelig var gaaet og Baadsmanden faldet i Søvn, fortalte den gamle Hedningekvinde mig sin største Oplevelse. Hele Bopladsen var rolig, og i Snehyttens Halvmørke saa jeg de gamle, slidte Ansigtstræk, Kvinden, der fortalte mig om Livet i dets brutaleste Form:

„Fra min Barndom til min Alderdom har jeg set mange Lande, og i al den Tid har mit Liv ikke været ensartet. Der var Tider, da jeg levede i Velstand, og andre Tider, da jeg levede i Nød.

Jeg har ogsaa engang truffet en Kvinde, som havde holdt Livet oppe ved at æde sin Mand og sine Børn.

Min Mand og jeg var paa Rejse fra Igdlulik (ved Fury and Hecla Strait) til Ponds Inlet, da han en Dag drømte om en Ven, der var bleven ædt af sine nærmeste. Næste Dag brød vi op, og der hændte det forunderlige, at vor Slæde Gang paa Gang kørte fast; men naar vi saa efter, hvad der var i Vejen, var der ikke noget. Saaledes rejste vi hele Dagen, og om Aftenen tog vi Land ved Aunerit (de smeltede Steder). Om Morgenen gik en Rype hen over Teltet. Jeg kastede først en Hvalrostand efter den, men ramte ikke. Saa kastede jeg en Økse; den ramte heller ikke. Vi brød op, og der var saa dyb Sne, at vi maatte hjælpe med til at trække Slæden.

Saa hørte vi en Lyd, vi ikke kunde forstaa. Det lød, som om det var et døende Dyr, men sommetider lød det som en fjern Stemme. Da vi kom nærmere, forstod vi, at det maatte være Ord. Først kunde vi ikke forstaa dem; det var, som om de kom langt borte fra. Det var Ord, der ikke lød som Ord, og Stemmen var sprukken. Vi lyttede og blev ved med at lytte for at skelne de enkelte Ord fra hinanden, og tilsidst forstod vi, hvad det var, der blev raabt. Stemmen knækkede sammen mellem Ordene, men den forsøgte at sige:

„Jeg er ikke en, som kan leve mellem Mennesker mere; jeg har ædt min Familie.“

Min Mand og jeg kunde høre, at det var en Kvinde, og vi saa paa hinanden.

„En Menneskeæderske! Hvad vil der nu hænde os?“ sagde vi.

Vi saa os omkring og fik Øje paa et lille Ly, bygget op af Sne og et Stykke af et Renskindstæppe. Ved Huset stod der noget, der lignede et Menneske; vi opdagede snart, at det var en Riffel, der var stukket ned i Sneen. Men stadig hørte vi Stemmen mimre noget. Da vi kom nærmere, saa vi et afgnavet Menneskehoved. Saa naaede vi hen til Lyet, og her sad et Menneske paa Hug og vendte Ansigtet mod os. Det blødte i Øjenvigene, saa meget havde hun grædt.

„Kikaq (du mit afgnavede Ben),“ sagde hun, „jeg har ædt min ældre Broder og mine Børn.“

Hun kaldte sin Mand for ældre Broder; min Mand kaldte hun for Kikaq.

Hun var kun Knogler og tørt Skind, og der syntes ikke længere at være Blod i hende, og hun havde kun lidt paa, for hun havde ædt sin Dragt, baade Ærmerne og alt det nederste. Min Mand bøjede sig over hende, og hun sagde:

„Jeg har ædt din Kammerat fra Sangkampene.“

Og min Mand svarede: „Du har haft Vilje til at leve, derfor lever du.“

Vi slog straks Telt i Nærheden af hendes Ly og skar et Stykke af Forhænget og rejste af det et lille Telt for hende; hun var uren og kunde ikke bo i Telt med os. Hun forsøgte paa at rejse sig op, men faldt om i Sneen. Saa gav vi hende frossent Renkød at spise; men da hun havde slugt et Par Mundfulde, begyndte hun at skælve over hele Kroppen og holdt op med at spise.

Bagefter ledte vi i Nærheden af hendes Ly og fandt Hovedskallerne af hendes Mand og Børn; der var ingen Hjerne i dem. Vi fandt ogsaa afgnavede Ben.

Vi opgav vor Rejse og tog hende med tilbage til Igdlulik, fordi hun havde en Broder der. Hun er nu gift med Storfangeren Igtussarsua, hvis Yndlingshustru hun er bleven, skønt han i Forvejen havde en Kone.

Dette er den uhyggeligste Oplevelse i mit Liv.“ — —

— — —

Den menneskesky blev den første, jeg lærte at kende blandt de nye Mennesker. Paa een eneste Nat aabnede hun for sit Sind med dets vilde Blanding af Troskyldighed og Hedenskab, og selv om jeg traf hende mange Gange senere, vil jeg aldrig glemme denne første søvnløse Nat, hvor hun drog mig, den fremmede, ind i sin Fortrolighed.

Den næste Morgen kørte Baadsmanden og jeg videre til „Blæsebælgen“.

Alle Drengene har deres egne smaa Slæder, og med dem kører de Dagen lang ned over Skraaningerne ved Bopladsen.

„Blæsebælgen“ i Efterårsdragt. Saa snart der var Sne nok, maatte vi bygge tykke Læmure for at holde Blæsten ude.

V

HJEMMELIV I „BLÆSEBÆLGEN“ FORBEREDENDE ARBEJDER, FØR VI LÆGGER UD PAA SLÆDEREJSERNE

Baadsmanden og jeg stormede ved Hjemkomsten „Blæsebælgen“ med den Voldsomhed, som altid giver sig Udtryk hos dem, der kommer med de store Nyheder. Vi havde fundet de Mennesker, vi søgte, og desuden en Postrute til Danmark, der kunde sætte os i Forbindelse med vor Familie og vor Komité. Der var derfor nok at drøfte og en mere end forsvarlig Anledning til en Aften med et af disse ejendommelige Festmaaltider, som vi efterhaanden havde faaet stor Øvelse i at sætte sammen af Vildt, Hvalroskød og Konserves.

Baadsmanden raabte op paa Eskimoisk, jeg paa Dansk, og da vi var naaet saa vidt, at Kammeraterne næsten vidste lige saa meget, som vi selv, kunde der endelig blive Tale om at bygge Planer op paa

Arnánuaq, Arqioqs Kone. De tre unge Grønlænderinder fra Thule var ikke blot uundværlige for Ekspeditionen som Syersker, men lyste ogsaa op i „Blæsebælgen“ ved deres straalende Humør.

vor nyerhvervede Viden. Fra Cleveland havde vi en Indbydelse til Therkel Mathiassen og Birket-Smith, og den blev straks modtaget; vi var alle enige om, at paa den Maade vilde de hurtigst faa alle de grundlæggende Informationer, paa hvilke et Skema for den første Vinters Rejser skulde lægges.

Medens der saaledes blev drøftet og planlagt, hyggede Kvinderne op i „Blæsebælgen“, hvis Indre efterhaanden havde faaet Karakteren af en lun Rede. Vi havde bygget Huset paa den Maade, at et stort Rum var bleven indrettet til Messe, og herfra skød der sig saa en Række smaa Rum ind i Væggen, der paa Sømandsvis var bygget ind som Køjerum. Pladsen var i høj Grad begrænset, men vi rystedes meget hurtigt sammen og følte os snart som een stor Familie. Det var aldrig svært at komme ud af det med hinanden; thi i samme Grad som de danske Kammerater mødte med Forstaaelse over for de grønlandske Medlemmer, optraadte disse altid med den Takt, der praktisk talt ophævede al kulturel Forskel, og jeg er glad over allerede i Begyndelsen af Ekspeditionen at kunne sige, at aldrig har jeg levet sammen med

Arqloq, den ældste af vore grønlandske Jægere, reparerer Hundeskagler, medens han lytter til Gram-
mofonens Toner.

Grønlændere og Danske, hvor man mærkede saa lidt til, at det var to forskellige Racer.

Aftenens Fest sluttede med en lille Overraskelse, der havde følgende Forhistorie: Ved „Bele“s Forlis havde vi mistet vor Grammofon, og nu havde Baadsmanden og jeg i al Hemmelighed erstattet dette Tab ved Købet af en ny i Kaptajn Clevelands Butik. De andre vidste ikke noget om det, og Kassen var bleven stillet ud i Indgangsrummet, uden at nogen havde faaet den mindste Mistanke om, hvad den indeholdt. Midt under Maaltidet listede jeg mig stille ud og satte Grammofonen i Gang. Den Overrumpling og den Glæde, der lyste ud af Kammeraternes Ansigter, var et sikkert Tegn paa, at vi allerede lidt for længe havde undværet Musik; ikke mindst de tre unge Grønlænderinder kom i Fyr og Flamme, fordi de vidste, at nu kunde der for Fremtiden ogsaa blive danset i „Blæsebælgen“.

Vi var imidlertid ikke kommen hjem blot for at feste. Straks Dagen efter begyndte vi at træffe Forberedelserne til Mathiassens og Birket-Smiths Rejse, og saa hurtigt var den nødvendige Bagage ordnet,

at de allerede kunde starte d. 14. December efter to Dages Forløb med tre Slæder og ledsaget af Jakob Olsen og Arqioq.

Der var ikke langt til Jul, og det var derfor en Aftale, at Jakob og Arqioq skulde være tilbage senest den 22. December. Saa snart Freuchen var kommen hjem, skulde jeg følge efter for at gøre Danmarksposten klar i Repulse Bay.

Imedens gled Dagene roligt for os, og vi følte, at vi var ved at falde til Ro i de nye Omgivelser. Vi Mænd var stadig ude paa Fangstrejser, der imidlertid ikke var særlig vellykkede, medens alle Kvinderne var travlt beskæftiget med at sy Skindklæder og Fodtøj.

Det blev en stille Jul, der i og for sig ikke adskilte sig fra de mange Julefester, vi havde holdt sammen i Grønland. Vi var vel i fremmed Land, men kun os selv endnu. — — — —

Endelig den 3. Januar 1922 kom Freuchen hjem fra sin Rejse til Wager Bay, og hans Ankomst bragte som sædvanlig Liv og Røre i Ensformigheden. Vi vækkedes op af et øredøvende Glam, og da vi kom ud, fo'r en Mængde løse Hunde omkring Huset. Freuchen havde naturligvis skullet klare Skagler, umiddelbart før han kom frem, og saa var alle Hundene løbet fra ham; i Mørket kunde vi skimte hans høje Skikkelse ude i Skrueisen, og vi hørte ham raabe og skælde over det Puds, hans Hunde havde spillet ham.

Hovedformaalet med Freuchens Rejse havde været at faa nærmere Rede paa saadanne Kommunikationsforhold, som vi hidtil ikke havde kunnet faa fuldt opklaret, og de Meddelelser, han bragte, gav os et levende Indtryk af, hvor vældige Afstandene er i disse Egne. Posten skulde gaa fra Repulse Bay den 15. Januar med en Postslæde sydpaa, der først vilde naa Chesterfield en Maaned senere. Derfra skulde en ny Slæde føre Posten til Churchill, hvorefter den af Indianerne blev bragt til The Pass, 500 miles fra Winnipeg. Et halvt Aar efter at vi havde afsendt den, kunde vi saa vente, at den var i Danmark.

Freuchen medførte Breve fra Mathiassen og Birket-Smith, som under deres Ophold ved Repulse Bay havde samlet saa mange Oplysninger, at det nu var muligt at trække faste Linjer op for Arbejdet i Resten af Vinteren og den kommende Sommer. Allerede dengang stod det klart, at de mange Ruiner af Vinterhuse, vi havde opdaget, maatte hidrøre fra et andet og ældre Kulturlag end det nuværende. Eskimorne selv fortalte, at ikke deres egne Forfædre, men en mystisk Kæmpeslæggt, som kaldtes *Tunit*, havde opført disse Boliger af Sten og Hvalknogler. I Udgravningen af disse Ruiner vilde Therkel Mathiassen finde en af sine Hovedopgaver.

Men paa den anden Side krævede baade det kartografiske og etnografiske Arbejde en Rejse til Baffinsland; og det blev nu besluttet at koncentrere sig om dettes nordlige Del, det saakaldte Cockburns-Land, da det var nødvendigt af Hensyn til Udgravninger i Egnen om vort Hovedkvarter at være tilbage paa sidste Islæg om Foraaret.

Rejsen skulde foretages af Freuchen og Mathiassen langs Østkysten af Melville-Halvøen til Igdlulik, der blev fastsat som Udgangspunktet for videre Undersøgelser af Fury and Hecla Strait og det nordlige Baffinsland. Herved vilde de ikke alene faa Lejlighed til at besøge de helt ukendte Egne hen imod Kap Cater og foretage en Rejse tværs gennem Landet til en af de store Fjorde, Admiralty Inlet og Ponds Inlet, men Mathiassen vilde tillige kunne gøre

Kai Birket-Smith, den første af os alle, der tog paa Langfart.

et Studieophold blandt Igdlulingmiut, som er de nærmeste Naboer og Stammefrænder til de Aivilikere, i hvis Land vort Hovedkvarter laa.

For Birket-Smiths Vedkommende maatte den vigtigste Opgave ligge sydpaa, hvor det store Problem om Eskimoernes og Indianernes indbyrdes Forhold frembød sig. I Oplandet omkring Chesterfield Inlet, Baker Lake og Egnene ned imod Skovgrænsen lever en Gruppe Eskimoer, som aldrig var gjort til Genstand for videnskabeligt Studium. Kun saa meget vidstes, at de ligesom Indianerne levede i Indlandet og var uafhængige af Havet.

Ogsaa for mig selv maatte et Ophold blandt disse Indlands-Eskimoer være absolut nødvendigt, for at jeg kunde hellige mig deres aandelige Kultur, medens Birket-Smith tog sig af den materielle. Under en saadan Rejse vilde Bangsted være til stor Hjælp, idet han bl. a. kunde aflaste vort Arbejde ved at overtage de meteorologiske lagttagelser og assistere ved Indsamling af Planter og Dyr. Imidlertid kunde jeg vanskeligt starte, før Baffinsland-Holdet var rejst, og for ikke at spille Tiden blev det besluttet, at Birket-Smith, ledsaget af Jakob Olsen, allerede skulde gaa sydpaa med Postslæden til Chesterfield og derfra ind til Baker Lake, Midtpunktet for den nordligste af Indlandsstammerne, Qaernermiut eller „Kinipitu“.

Da Ekspeditionen saaledes maatte splittes i et nordligt og et sydligt Hold, var det klart, at vi foreløbig maatte opsætte det Arbejde, der ventede os i Egnene vest for Repulse Bay. Her lever den store Netsilik-Gruppe, bestaaende af en Række forskellige Smaastammer fra Beboerne af Pelly Bay i Øst til Eskimoerne ved Store Fiskeflod i Vest.

Den 11. Januar 1922 rejste jeg sammen med Jakob Olsen fra „Blæsebælgen“, og et Par Dage senere tog jeg Afsked med ham og Birket-Smith i Repulse-Bay. Der var to Postslæder, og Rejseselskabet bestod, foruden af vore to Kammerater, af Pilakavsak, min Vært fra mit første Møde med Eskimoerne, hans Kone, hans Søn og to unge Aivilik-Eskimoer. Med de vældige Læs, der kendetegner Langfarten herovre, styrede de to Slæder ud over Isen mod Beach Point.

Auas Snehyttelejr.

VI

HOS AANDEMANEREN AUA

Lyset var ved at vende tilbage, Dagene begyndte at blive lange, og der var ingen Tid at spille, saafremt vi vilde arbejde os igennem første Aars Planer. Birket-Smith og Jakob Olsen var allerede paa Langfart, og det var os magtpaaliggende saa hurtigt som muligt at faa truffet de forberedende Dispositioner til Baffinslands-Holdets Afrejse. Therskel Mathiassen havde i Repulse Bay fundet nogle gamle Folk, der kunde give ham interessante Oplysninger om den nu uddøde Befolkning paa Southampton Island, og det var da bleven ordnet saaledes, at han blev hos Kaptajn Cleveland og direkte herfra startede ud paa Baffinslands-Rejsten; Freuchen skulde imidlertid blive i „Blæsebælgen“ og træffe alle fornødne Forberedelser. Deres Ledsagere skulde være Kap Yorkerne Arqioq og Baadsmanden, begge med Koner.

Vi havde en ikke ringe Beholdning af Menneske- og Hundepemmi-kan og Konserves, som skulde danne Grundlaget for Provianten; men det maatte suppleres med friskt Kød og Hundefoder. Man havde fortalt os, at Kap Elisabeth, der laa et Par Dagsrejser norden for Lyon Inlet, skulde være et godt Fangststed for Hvalros netop paa denne

Aarstid, og derfor kørte jeg sammen med „Ederfuglen“ og to Mand af den lokale Stamme, ved Navn Usugtaoq og Taparte, op til en Boplads, Itibleriang, for at forsøge Fangst. Siden skulde hele Baffinslands-Holdet samles med os her.

Afrejsen fandt Sted den 23. Januar, og til Trods for ondt Fyge-vejr oplivedes de første Par Dagsrejser ved nogle muntre Renjagter ude paa Isen. Temperaturen var omkring $\div 50^{\circ}$ C., og hver Gang vi kom til at løbe med Bøsserne i de bare Næver, sved det kolde Staal Huden af.

Vi havde købt nogle Køddepoter inde i Lyon Inlet, og dem anvendte vi et Par Dage paa at afhente; derpaa fortsatte vi Kursen nordover for at finde Bopladsen. Ingen af os vidste rigtig, hvor den var, da Folkene endnu ikke var flyttet ned til Kysten, men laa i Lejr et Stykke inde i Land, hvor de lige havde afsluttet deres Efteraars-jagter paa Vildren.

Den 27. Januar var det stjerneklar Himmel og fint Vejr; men Dagsrejsen havde været lang og sur, og vi ønskede oprigtigt at komme i Hus, uden først selv at skulle bygge det.

Da skyder der pludselig ud af Mørket foran os en lang Slæde med det vildeste Forspand, jeg nogensinde har set. Femten hvide Hunde i fuld Fart, med seks Mand paa Slæden! Og de stryger lige ind paa os med en saadan Kraft, at vi fornemmer Suset. En lille Mand med et stort Skæg, der er fuldstændig iset ind i Ansigtet, springer af og kommer hen imod mig. Han standser, og idet han paa hvid Mands Maade giver mig Haanden, peger han ind over Land i Retning af deres Snehytter. Hans kloge Øjne hviler paa mig med spillende Liv, og han bringer mig sin Hilsen i et klangfuldt Qujangnamik: En Tak til Gæsterne, der kommer.

Det var Aandemaneren Aua.

Da han ser, at mine Hunde er trætte efter den lange Dagsrejse, beder han mig komme over paa hans Slæde, og paa en stilfærdig, men myndig Maade befaler han en af de unge Mænd at overtage min Slæde. Auas Hunde hyler af Madlyst og Hjemve, og snart suser vi indefter mod Bopladsen. Og hvor er deres Isskoning fortræffelig! Slæden er syv Meter lang, og under hver Mede er lagt et Lag frossen Tørvedejg med en tynd Skorpe af Is over sig. Medens vore Jernmeder glider tungt og pibende hen over Sneen, der bliver som Sand i den stærke Kulde, har Auas store og tunge Slæde ophævet al Gnidningsmodstand og farer ganske af sig selv hen over Isen. Vi tager Land ved et lille Elvleje, og efter en kort, men halsbrækkende Kørsel kommer vi til en

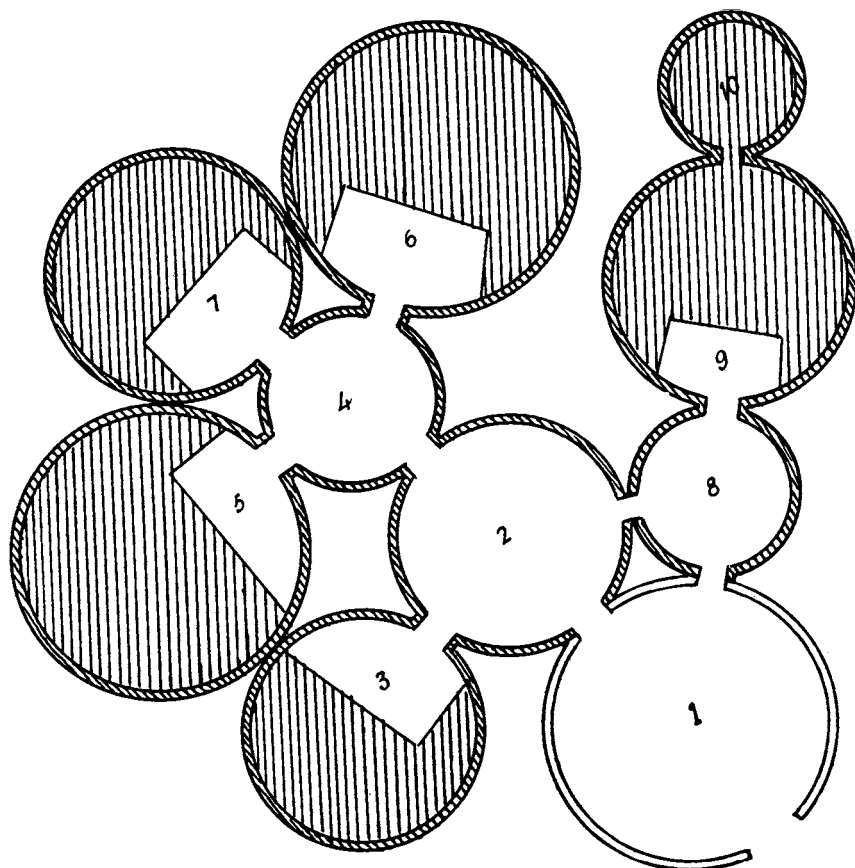
stor Sø, hvor Snehytternes Tarmskindsruder lyser os i Møde med deres varme, rødgyule Skær.

Bopladsens Kvinder modtager os hjerteligt, og Auas Kone Orulo fører mig straks ind i Huset. Det er første Gang, jeg kommer til et stort Komplex af kunstfærdigt sammenbyggede Snehytter, og for første Gang oplever jeg Snearkitektur. De fem kuppelformede Hytter hæver sig i dristige Kuber, forenede i en lang Husgang med talrige Forraadskamre, der skyder op som selvstændige Haller. Et System af Gange snor sig fra Rum til Rum, saa man kan gaa paa Besøg uden at komme udenfor. Og her bor seksten Mennesker, fordelt i de forskellige Hytter. Orulo gaar fra Briks til Briks og fortæller mig om de forskellige Beboere. De har boet her i længere Tid, og som Følge af megen Varme har de indre Snelag været optøet skorpevis. Lange blinkende Istapper hænger ned ved Indgangsportalene og straalere i Spæklampens dæmpede Lys. Det virker mere som en Drypstenshule end som en Snehytte, og Indtrykket vilde have været køligt, hvis ikke de mange Brikse havde været udstyret med tykke, bløde Renskind, der spredte Lunhed omkring sig.

Gennem snørklede Labyrinter, der alle var oplyst med smaa, sparsomt brændende Spæklamper, gik man fra Rum til Rum og trykkede Haand. Det var een stor smilende Familie. Der var Auas ældste Søn Natâq (Bunden) og hans unge Kone (Kingutivkårsuk (hende med de smaa Tænder) og den yngste Søn Ujarak (Stenen), der levede sammen med sin 15-aarige Kæreste Eqatdlijôq (Laksen). Saa var der Auas gamle Søster Natseq (Sælhunden) med Søn, Svigerdatter og Børn; og endelig yderst ude i Husgangens yderste Tarm den muntre Kuvdlo (Tommelfingeren) sammen med sin Kone og sit nyfødte Barn.

„Tommelfingeren“ fortalte glædesstraalende, at han lige var vendt hjem fra en treaarig Rejse. Hans Ærinde havde været at bringe et Brev til en hvid Mand langt nede paa den anden Side York ved Nelson Floden. Han havde oplevet mange Æventyr, truffet Indianere og set mange Mænd, der byggede Slædeskinner op til en stor Ildvogn; og i al denne Tid havde hans Kone taalmodigt ventet paa ham ved den gamle Boplads og kunde nu oven i Købet overraske ham med en lille Pige, der var født Dagen før hans Hjemkomst.

Det var første Gang, jeg kom til en større Eskimofamilie, og de patriarkalske Forhold betog mig stærkt. Aua var den uindskrænkede Husherre, der disponerede over alt og alle, og Humøret i Huset blev slaaget an af den spøgefulde og hjertelige Maade, hvorpaa han og hans Kone tiltalte hinanden og kommanderede deres Husfæller.

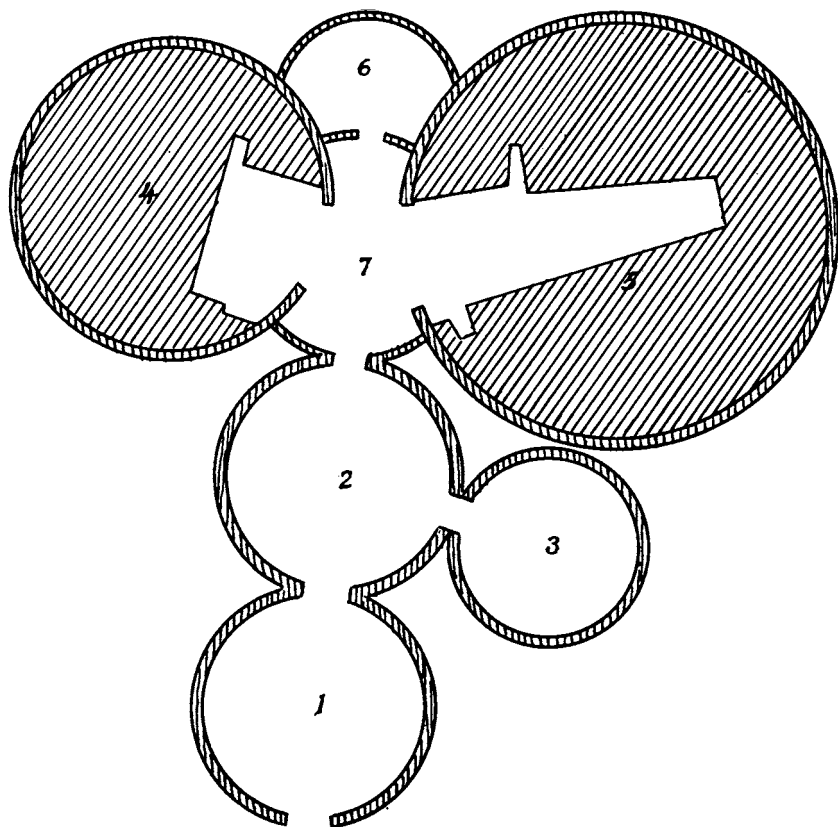
Auas Snehuskompleks fra November til Januar.

1 Forgaard uden Overdækning. 2, 4 og 8 Forhal til Opbevaring af Kød, Seletøj og Skindtøj. 3, 5, 6, 7 og 9 Beboelseshus, et til hver Familie. Den skraverede Del er den ophøjede Briks og Sidebriks. De hvide Felter er Gulvflade, der er skaaret ned i Sneen. 10 Forraadskammer til Kød med Indgang fra Briksen.

1 cm = 1 Meter.

Efter den kolde Dagsrejse gjorde det godt at bælge sig med varm The, og da vi straks efter fik udstykket en stor, fed og friskkogt Hare, varede det ikke længe, før vi følte Velværets Døsigthed over os og kravlede op paa Briksens bløde og vellugtende Renskind.

Vi var kommen for at jage Hvalrosser, sagde vi, og straks blev denne Meddelelse modtaget med Glæde af Auas Husstand. De havde selv tænkt paa det, og nu syntes de, at hele Bopladsen skulde bryde op og flytte ned til nogle Snedriver ved det lave Kap Elisabeth. Sommeren var gaaet med Landjagt, og der var mange gode Køddepoter rundt omkring i Nabolaget. Tran havde man ogsaa nok af endnu til at hygge med i de kolde Huse, men der var taget Hul paa den sidste Spækpose.

Auas Snehuskompleks fra Januar til April.

1 Forgaard. 2 Forhal til Opbevaring af Kød, Seletøj og Skindtøj. 3 og 6 Forraadskammer. I 4 og 5, som er Beboelsesrum, betegner den skraverede Del den ophøjede Briks, de hvide Felter Gulvfladen. Ved Forkanten af Briksen er udskåret Hak, hvor den, der passer Lampen, kan have sine Ben. I det store Hus bor tre Familier, i det mindre en Familie. I begge Huse er beregnet en ikke ubetydelig Plads til liggende Gæster

1 cm = 1 Meter.

Vi besluttede derfor alle at tage paa Isfangst; men først maatte der gaa en hel Dag med at køre Renkød hjem fra de nærmeste Depoter. Man kunde jo aldrig vide, hvor mange Døgn der kunde gaa før den første Fangst.

Da selve Flytningen endelig skulde finde Sted, var alle tidligt paa Færde. Ud gennem Husgangene væltede Dynger af Kogekar og Fade, store Bundter af Renskind, Skind, der var i Brug, og Skind, der ikke var tilberedt, og mægtige Bylter af Mandsklæder, Kvindeklæder og Børnetøj. Inde i Snehytternes Halvmørke havde det ikke synet noget; der gled hver Ting ind i Dagligdagen og stod paa sin bestemte Plads. Men ude i fri Luft var der den samme ubarmhertige Stemning over Roderiet som over en hjemlig Flyttedag.

Da Slæderne med de menneskehøje Læs omsider var forspændt, blev jeg Vidne til, hvorledes man heroppe lader en nyfødt tiltræde sin første Slæderejse.

I Baggrunden af „Tommelfingeren“s Hus blev der aabnet et Hul, og ud gennem dette kravlede hans Kone med den lille, nyfødte Datter i Favnen. Saa stillede hun sig op foran Snehytten og ventede, og Aua, der som Aandemaner var en Slags Sjælesørger for dem, gik nu var-
somt hen til Barnet, blottede dets Hoved og fremsagde med Munden tæt mod dets Ansigt en hedensk Morgenbøn, der lød saaledes:

Jeg rejser mig fra Hvilen med Bevægelser,
der er som den hastige Ravns Vingenslag;
jeg rejser mig
for at møde Dagen,
wa — wa.

Mit Aasyn vender sig bort fra Nattens Mørke
og stirrer mod Morgengryet,
der hvidner.

Det var Barnets første Rejse, og denne Hymne til Dagen var en Trylleformular, som altid skulde give det Held i Livet.

Der var ikke mere end en Times Kørsel ned til den nye Boplads ved Snedriverne; men Resten af Dagen gik med Husbygning og Indflytning. Ingen Glæde er større end at bygge Snehytter; det skulde da være at flytte ind, naar Spækلامperne er tændt og Lysets Reflekser tindrer i den hvide Loftskuppel. Aldrig tror jeg, jeg vil blive træt af at tale om Hyggen i disse primitive Huse, den Lunhed og Fest, som jeg ikke har følt saa stærkt andetsteds.

Endnu en Dag maatte gaa med Eftersyn af Isfangstredskaberne; men saa kunde vi ogsaa tage til Havs.

— — —
En god Mils Vej fra Land ligger Grænsen for den faste Vinteris, og lige udenfor driver Pakisen frem og tilbage med Vind og Strøm. Lidt Fralandsvind aabner hurtigt nogle Vaager langs med Iskanten, og det er dem, Hvalrosserne holder af at følge, dykkende til Bunds for at spise.

Aua og jeg havde ligesom de andre Jægere søgt os et Læ bag en stor Skrueisblok og havde en udmærket Udsigt over Terrainet. Stadig skete der noget derude, som fik os til at tænke paa gamle Jagtminder. Ud for den faste Vinteris laa svær Pakis og skurede mod enhver Hindring, saa at det lød som en Stønnen og Sukken fra Havet. Saa snart

Aua og hans Kone paa Briksen i deres Snehytte.

Time efter Time stod vi i den bidende Kulde ude ved Iskanten med Harpunerne parat og ventede paa, at Hvalrosserne skulde trække forbi.

Ud for Kap Elisabeth naar den faste Vinteris ikke længere end en Mils Vej til Søs. Med Frialandsvind
aabnes store Vaager, hvor man driver Hvalrosfangst fra Iskanten.

en Vaage aabnede sig, slog Frostrøgen op som en blaa Taage. saa vi lige kunde skimte de sorte Hvalrosrygge, der skød op af Havet. I lange Vejrdrag aandede de Luft ind — vi hørte Aandedrættet som en Pusten — og saa dykkede de atter ned til deres undersøiske Madsteder.

Vi havde begge oplevet det mange Gange før, og vi mindedes mange Jagtæventyr.

„Dyr og Mennesker staar hinanden nær,“ siger Aua; „det var derfor, vore Forfædre troede, at man snart kunde være Dyr, snart Menneske.“

Men Bjørnene staar os nærmest. De kan synes at have Menneskeforstand og kryber hen til sovende Sæler, ganske paa samme Maade som en Fanger. De holder Vagt ved Iskanten, ganske som vi selv. Pludselig kaster de sig saa ud i Vandet, og naar de kommer op igen, har de en Sæl i Gabet. Jager de derimod fra Aandehul, ligger de i Timevis og venter. I samme Øjeblik som Sælen kommer op, slaar de deres vældige Lab ned paa dens Hjerne, bider fast og trækker hele Dyret op gennem det smalle Aandehul, saa at alle Knogler knuses gennem Hud og Spæk.“

Ja, Aua havde selv engang set en Bjørn liste sig hen til en Flok sovende Hvalrosser. Den havde en massiv Isblok mellem Forlabberne

og dækkede sig stadig bag Isstykker, saa at dens gule Krop aldrig blev synlig for Hvalrosserne. Rørte de sig, laa den ubevægelig hen, ganske i eet med Skrueisen; men næppe faldt de til Ro, før den igen begyndte at krybe frem, oprejst paa Bagbenene. Saa valgte den endelig med Omhu en ganske ung Hvalros ud og slyngede Isblokken ned paa den med en saadan Kraft, at den laa bedøvet tilbage, medens alle de andre plumpede i Vandet.

Men Bjørne har ogsaa særlige Vaner, naar de spiser. De kan ikke lide alt for varmt Sælkød og dækker det derfor omhyggeligt til med løs Sne. Først naar det er afkølet, smager det.

Aua, der trods sine Fortællinger har været meget aarvaagen, farer pludselig sammen og peger hen i Retning af det Sted, hvor „Ederfuglen“ staar med sin Harpun. Lige foran ham er der en ganske lille Aabning i Isen, en Vandpyt, der ikke kan kaldes for en Vaage, og op i den skyder en Hvalros' brede Ryg. Hovedet kommer sidst. Men før den har faaet Tid til at puste, har „Ederfuglen“ kastet sin Harpun langt ind i dens dybe Sidespæk. Vi hører et Saltvandshark — Vandet fyger hen over Vaagen — men „Ederfuglen“ har allerede forlængst stødt sin Ismeisel ned gennem Linens Endeløkke og tøjret Hvalrossen til Isen.

Vi kom straks til Hjælp, fik Hvalrossen halet op, dræbt og flænset, endnu inden det var mørkt, og da vi endelig hen paa Aftenen kørte ind til den store, nybyggede Snehytte ved Itibleriang, følte jeg en vis Stoltshed over, at det var en af mine egne, der havde nedlagt den første Hvalros blandt de fremmede Jægere.

Der blev stor Glæde ved Bopladsen. En fuldvoksen Hvalros betyder Kød og Spæk for lange Tider, og vi havde kun været paa Jagt een Dag. Der var kommen Velstand til Huse; vi behøvede ikke længere at spare paa Spækket i Lamperne, og der var Mad til os selv og Hundene.

Kød i Huset giver en vis frodig Ro i Sindet, og man er bedre i Stand til at beskæftige sig med Ting, som ikke hører til Dagens Problemer. Den nye Snehytte, vi havde bygget, var knap saa stor som den gamle Drypstenshule, men det var lettere at gøre den lun og hyggelig. „Tomsmelfingeren“s Kone var paa Grund af den Tabu, der er forbundet med hendes Barnefødsel, flyttet ind i sit eget Hus; den gamle Sælhund havde faaet et Ildebefindende og havde derfor ogsaa sin egen Husholdning. Men til Trods for denne Udrykning havde vi dog et anseligt Snehus. Inde i selve Hovedbygningen, hvor Aua og hans Kone residerede, kunde vi med Lethed sove tyve Mennesker. Denne Del af Snehuset mundede ud i en høj Portal, en Slags Hal, hvor man børstede Sneen af sig, før man kom ind i det varme Rum. Paa den anden Side var bygget et stort,

lyst Anneks, hvor to Familier var rykket ind. Naar vi havde Spæk nok, brændte der en syv—otte Lamper, og der var da saa lunt inde mellem de hvide, lysende Sneblokke, at man kunde gaa halvnøgen omkring og føle absolut Velvære.

Saa fuldendt forstaaer disse Mennesker at indrette sig i en Snedrive.

Vi havde fejret Hvalrosfangsten med et Festmaal, der bestod af Hjerte, Lever og spækflommede Bryststykker, og dertil havde vi drukket en Kødsuppe, der rislede varmt gennem Kroppen paa os. Aua var en ypperlig Fortæller, men jeg havde med Vilje ønsket, at vort Bekendtskab skulde indledes under Iagttagelse af alle Former og ganske uden Paagaenhed fra min Side. Dog laa det jo som en Fristelse over mig, at jeg nu vidste, jeg blot kunde spørge, og straks vilde disse Mennesker aabne for deres Sjæls Dybder og ud af deres Sinds Oprigtighed med primitiv Visdom fortælle om mange sære Ting, der stammer fra Menneskenes Barndom. Og det er et Fund, som ikke ophører med at forbaavse en, at man virkelig i vore hæsblæsende Dage kan komme til staa over for Mennesker, der er saaledes, som de er fra Naturens Haand.

Aua og jeg er kravlet langt op paa Briksen, halvnøgne, kun indhylede i et Par bløde Kalveskind, og ryger begge Tobak. Alle de øvrige Husfæller ligger rundt omkring os. Aua har givet mig Lov til at spørge om alt, og han har forpligtet sig til at svare. Mere gæstfri kan en Vært ikke være. Og her sidder jeg nu og plager ham med alvorlige Spørgsmaal, blot fordi jeg er bleven klar over, at Grundlinierne i deres Religion er ganske de samme som dem, vi kender fra Grønland. Mon Aua nogensinde har haft en mærkeligere Gæst?

Der er nu Sødyrenes Herskerinde paa Havets Bund, som de frygter mest af alle, og som er Skyld i alle Livets Konflikter. Hvor tit har jeg ikke hørt om hende i Grønland! Og nu spørger jeg Aua:

„Hvad ved du om Sødyrenes Moder?“

Aua satte sig til Rette. Med livlige Haandbevægelser og med en Stemme, der hævede og sænkede sig og ved sin Rytme holdt os alle i Aande, gav han sig til at fortælle om de dybeste Sandheder.

„Jo, der var engang en Pige, som ikke vilde giftes. Hun levede hjemme hos sin Fader og vragede alle Mænd, der kom til hende. Men en Dag Faderen var ude paa Fangst, kom der en Mand i Kajak og lagde til ved deres Boplads. Han raabte op til Huset:

„Lad hende, som ikke vil giftes, komme!“

„Det maa være mig,“ sagde Pigen, og hun, som ellers altid sagde Nej til alle Opfordringer, tog uden at sige et Ord sin lille Taske, der var

lavet af det Væv, der sidder uden paa en Hvalrosnyre, og gik ned til den fremmede Mand i Kajaken. Han sad højt i Sædet og havde Brillen for Øjnene. Og hun satte sig om Bord oven paa hans Kajak, og han roede bort med hende. Men da de var kommen et Stykke ud, lagde han til ved en Isflage, og idet han steg ud af Kajaken, vrængede han til hende:

„Ser du nu den Skammel, jeg sidder paa? Ser du nu mine Øjne?“ Og Pigen saa, at hans Øjne var røde og stygge, og at han var en lille Mand, der kun syntes høj, fordi han sad paa en Skammel. Hun brast i Graad, men Manden lo hende ud. Det var en Stormfugl i Menneskeskikkelse.

Derefter bortførte han hende til sin Boplads, og her levede hun i hans Telt, der var syet af lutter unge Netsider, blanke, sorte Skind, der straaledede i Solen. Da Tiden var gaaet, fik hun et Barn.

Pigens Fader sørgede over sin Datter, og han rejste ud og fandt hende en Dag, medens Stormfuglen var ude paa Fangst, og tog hende med sig hjem. Men Stormfuglen opdagede de flygtende og indhentede dem. Da Faderen saa den komme, dækkede han Datteren til med et Skind, saa at hun var ganske skjult; men Stormfuglen fløj rundt omkring dem og raabte:

„Lad mig dog blot se de kære smaa Hænder!“

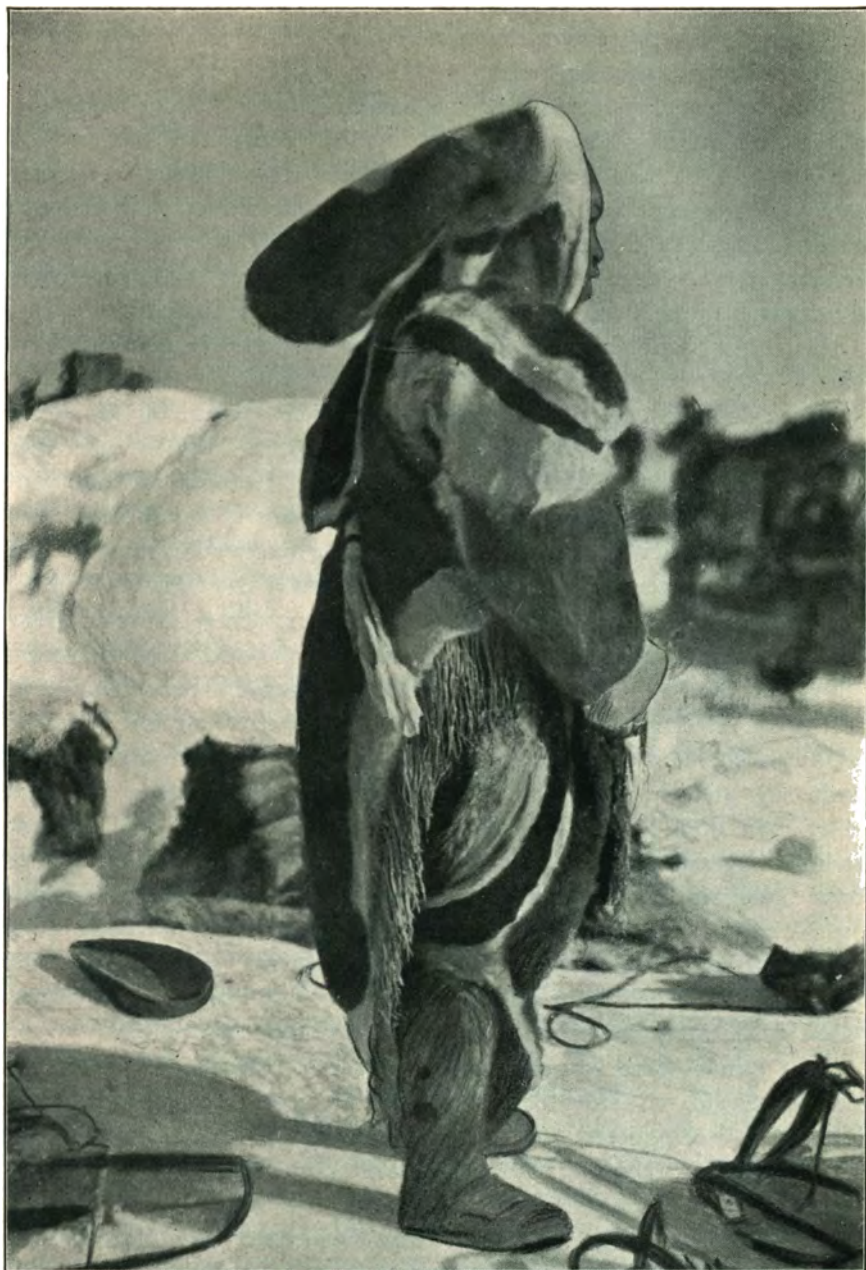
Faderen svarede haanende: „Mon saadan en som du har Kvinder med smaa Hænder? Du, der bare er en Skammel! Du, der bare er Brillen!“

Da blev Stormfuglen vred og fløj hen over Konebaaden, og saa stærkt slog den med Vingerne, at en Storm begyndte at blæse; Søerne rejste sig, og Konebaaden tog Vand.

Atter raabte Stormfuglen: „Blot hendes Hænder, hendes kære smaa Hænder maa jeg faa Lov til at se!“

Men ingen svarede.

Da fløj Stormfuglen igen rundt om Konebaaden, og idet den paa stive, udspilede Vinger sejlede hen over den, stod der et saadant Vindpust ud fra dens Vinger, at Konebaaden nær var kærtret. Saa blev Faderen bange og kastede sin Datter over Bord. Men idet hun klamrede sig fast til Baadens Ræling, huggede han de yderste Fingerled over. Da de faldt i Havet, dukkede Sæler op rundt omkring Baaden, og da hun stadig klamrede sig fast med Stumperne af sine Hænder, huggede han flere Led over indefter paa Haanden, og denne Gang dukkede Remmesæler og Hvalrosser op. Tilsidst havde hun kun Armpiberne tilbage, og da kunde hun ikke længere holde sig fast, men dukkede under. Hun sank ned paa Havets Bund, og der blev hun til Kvinde-

Kvinde i Vinterdragt af Renskind. Mønstrret i Dragten skabes ved at lægge Borter af hvidt Bugskind hen over Hættelinning, Skulder, Haandled og de lange Skøder; det brune og hvide staar virkningsfuldt sammen. Baade Pels og Benklæder er meget vide for at lette Bevægelserne og forebygge Transpiration under de daglange Løb paa Slæderejser. Hætten er saa stor og rummelig, at den i Snestorm kan slaas helt ned over Ansigtet; man ser derfor aldrig Kvinder med Frostskaar. Under Hætten sees en lille Udpoosing i Ryggen, der svarer til den grønlandske Amaut, hvori Barnet bæres.

mennesket, der hersker over Sødyrene. Vi kalder hende Takánálukarná-luk (Kvindemennesket dernede).

Men Faderen, der fortrød, at han havde ofret sin Datter, lagde sig, da han kom hjem, i Tidevandsbæltet og lod Floden tage sig; og paa den Maade kom han ned til hende. Medens Pigen saaledes hævnner sig paa Menneskene ved karrigt at vogte over alle Fangstdyrene, ligger hendes Fader paa Briksen, tildækket med Skind, og straffer alle de Menneskesjæle, der har syndet saaledes her i Livet, at de først maa lutres paa Havets Bund, før de kan komme ind i de dødes Land.“

„De dødes Land, hvor er da det? Hvor kommer Menneskene hen, naar de dør?“ spurgte jeg.

„Naar Menneskene dør, forlader deres Sjæl Jorden, og der er to Steder, hvorhen de farer. Nogle kommer op til Himlen og bliver Uvdlormiut, Dagens Folk. Deres Land ligger i Retning af Daggryet. Andre kommer ned under Havet, hvor der findes et smalt Land med Hav til begge Sider. De kaldes Qimiujarmiut, den smalle Tanges Folk. Begge Steder er der godt at være, og der er altid Overflod af Mad.

Til Dagens Land kommer kun de Mennesker, der er druknet i Hav eller Sø, eller de Mennesker, der er dræbt ved Mord. Man fortæller, at Dagens Land er de glade og lykkelige Menneskers Land. Det er et stort Land med mange Renner, og dets Folk lever kun for Glædens Skyld; de spiller næsten altid Bold, Fodbold, legende, leende og syns-gende, og det, de spiller med, er Kraniet af en Hvalros. Saaledes spiller man Bold her, og saa behændig er man, at man altid sparker saadan til Hvalroshovedet, at det falder ned paa Stødtænderne. Det er denne Sjælenes Boldleg med Hvalroskraniet, vi ser nede fra Jorden som Nordlys. Derfor har Nordlysene ogsaa en Lyd, en fløjtende, hvis-lende, knitrende Lyd. Det er Sjælenes Bevægelser, denne Lyd. Naar man er ude en Nordlysnat og hører den, kan man fløjte, og alle Nordlysene vil da strømme sammen og ligesom komme nærmere.

Vort Lands store Aandemanere besøger tit Dagens Folk blot for Glædens Skyld; vi kalder dem Pavungnartut (dem, der stiger op mod Himlen). Aandemaneren, der skal paa denne Rejse, sættes bagest paa Briksen, og et Forhæng af Dyreskind skal skjule ham for alle de Mennesker, der samles i hans Hus. Men Manden, der farer til Dagens Land, skal være bundet, før han lægges ind bag Forhænget; hans Hænder skal være bagbundne, og Hovedet skal surres fast til Knæleddene; han maa kun have Bukser paa, saa at hans Overkrop og Ben er nøgne. Naar dette er gjort, skal de Mænd, der har bundet ham, tage en Glød fra Lampen paa Spidsen af en Kniv og føre den hen over hans Hoved, tegne Ringe

i Luften og sige: „Niorruarniartoq aifåle (lad ham, som nu skal rejse paa Besøg, blive hentet).“

Bagefter slukkes saa alle Lamper, og alle Gæsterne i Huset lukker Øjnene. Saaledes sidder man længe, og en dyb Tavshed ruger over Huset. Men efter en Stund begynder der at komme fremmede Lyde til de lyttende Gæster; man hører Hvislen, der ligesom kommer højt, højt oppe fra Luften, snurrende, fløjtende Lyde, og saa hører man pludselig Aandemaneren raabe af alle Kræfter:

„Halala — halalalê, halala — halalalê!“

Og i samme Øjeblik skal alle Gæster i Huset raabe: „Alé — alé — alé!“ Saa løber der ligesom et Sus gennem Snehytten, og alle ved, at nu har der dannet sig en Aabning for Aandemanerens Sjæl, en Aabning, der er som en Sæls Aandehul, og igennem den flyver Sjælen op til Himlen, hjulpet af alle de Stjerner, der engang har været Mennesker. Og alle Sjælene farer nu op og ned ad Sjælens Vej for at holde den aaben for Aandemaneren; nogle farer ned, andre flyver op, og hele Luften genlyder af Fløjt og Susen:

„Pfft — pfft — pfft!“

Det er Stjernerne, der fløjter for Aandemanerens Sjæl, og Husets Gæster skal da prøve paa at gætte Stjernernes Menneskenavn, det Navn, de havde, da de levede nede paa Jorden; og lykkes det, hører man to smaa korte Fløjt: „Pfft, pfft“, og bagefter en spinkel, skinger Lyd, der taber sig ude i Himmelrummet.

Det er Stjernernes Svar og deres Tak for, at de endnu huskes.

Ofte bliver en Aandemaner længe borte paa Besøg, og da plejer hans Gæster at underholde sig selv ved at synge gamle Sange, altid med lukkede Øjne. Man fortæller, at der bliver stor Glæde i Dagens Land, naar en Aandemaner kommer paa Besøg. De opdager ham ikke straks, de er optagne af deres Leg, deres Latter og deres Boldspil. Men saa hører man Raabet: „Niorruarsuit — niorruarsuit!“ ud over Bopladsen (besøgende, besøgende), og straks farer alle Folk ud af Husene. Men Husene har ingen Husgang, ingen Indgang eller Udgang, og derfor kommer Sjælene ud overalt, hvor det falder dem ind, gennem Væggen, gennem Taget. De skyder lige gennem Huset, og skønt man ser dem, er de dog ingenting, og der er ingen Huller i Huset paa det Sted, hvor de kommer ud. Og de løber hen imod den kommende, glade for at hylde ham, glade for at byde ham velkommen, for de tror, han er en død Mands Sjæl, ligesom de selv. Først naar han siger: „Putdlåliuvunga (jeg er endnu af Kød og Blod),“ vender de skuffede tilbage.

Oppe i Dagens Land falder den Rem, som Aandemaneren er bundet med, af sig selv af, og nu spiller de døde, som altid er kaade, Bold med den. Hver Gang de sparker til den, flyver Remmen ud i Luften og kommer til at ligne alle Slags Væsener, snart en Ren, snart en Bjørn, snart et Menneske. De er lavet af en Mængde smaa Løkker, der knyttes af sig selv blot ved de dødes Spark.

Naar Aandemaneren har moret sig en Stund mellem alle de glade afdøde, vender han igen tilbage til sin gamle Boplads. Gæsterne, der venter paa ham med lukkede Øjne, hører et stærkt Bump bagest paa Briksen, og derefter hører man den Rem komme susende, som han var bundet med; den falder ikke ned bag Forhænget, men ind imellem alle de ventende Husfæller. Saa er Aandemaneren forpustet og træt og raaber blot:

„Pjuh — he — he — he!“

Siden fortæller han om alt det, han har oplevet.

Til „Den smalle Tanges Land“ kommer alle de Mennesker, der dør af Sygdom i Hus eller Telt. De faar ikke som de andre Lov til at rejse lige op til Sjælenes Land, for den voldsomme Død har ikke rensat dem, og derfor maa de ned til Kvindemennesket under Havet og sone deres Brøde. De værste Synder for Kvinder er hemmelige Fødsler, for Mænd, om de har staaet i Forhold til et Dyr eller ogsaa til selve Jorden. Alle disse Mennesker skal leve et helt Aar, undertiden mere, under Dynen hos Kvindemenneskets Fader, der skal mishandle og pine dem paa alle Maader, navnlig ved at slaa dem paa deres Kønsele; men naar deres Overtrædelser er sonede, kommer de op til Sjælenes Land eller den smalle Tanges Land og lever lige saa lykkeligt, som de syndefri.

Den smalle Tanges Land er ikke som Dagens Land. Det er et Havland, fuldt af alle mulige Sødyr, og her bliver der drevet stor Fangst i Lykke og Glæde.“

„Rejsen til Dagens Land eller den smalle Tanges Land er en Glædesrejse; men gaar Aandemaneren ikke paa andre overnaturlige Rejser, som har særlige Formaal?“ spørger jeg, og Aua svarer venligt:

„Jo, naar det falder ind med Misfangst, maa en Aandemaner ned under Havet til Sødyrenes Herskerinde for at fravryste hende de Dyr, hun alt for karrigt vogter over. Forberedelserne til en Nedfart til Havets Bund er ganske de samme, som naar Aandemaneren skal op til Dagens Land. Alle Gæsterne i Huset maa sidde med lukkede Øjne, og intet maa stramme i deres Dragt; deres Livrem og Snørebaandene i Kamikerne skal løses. Saa sætter Aandemaneren sig paa Plads. Er det Vinter og er det i en Snehytte, skal han sidde bagest paa Briksen

Kvindedragterne, set bagfra. De lange Skøder varmer og hindrer Dragten i at krybe op, naar man sidder paa Slæden. De morsomme Poser paa Støvlerne er kun til Pynt. I Midten ses en af vore Grønlænderinder, iført polareskimoisk Mandsdragt, som er mere praktisk at rejse i end deres egen.

paa den bare Sne; er det Sommer og er det i Telt, paa den bare Jord. Her maa han sidde en Stund og stadig raabe paa sine Hjælpeaander, og han skal atter og atter gentage:

„Tagfa arqutinilerpoq — tagfa neruvtulerpoq (Vejen lægges til Rette for mig, Vejen aabner sig for mig)!“

Og saa skal alle Folk i Huset raabe i Kor: „Taimalilerdle (Lad det blive saaledes)!“

Og naar Hjælpeaandernes Folk er kommen til, aabner Jorden sig under Aandemaneren, men ofte kun for at lukke sig igen; han maa slide længe med skjulte Kræfter, før han endelig kan raabe:

„Nu er Vejen mig aaben!“

Og saa skal alle i Huset svare: „Lad Vejen blive aaben for ham, lad der blive Vej for ham!“

Og nu hører man, først under Briksen: „Halala — he — he — he, halala — he — he — he!“; og senere under Husgangen, under Jorden det samme Raab: „Halala — he“; og man hører tydeligt, hvorledes Lyden fjerner sig mere og mere og tilsidst ganske bliver borte. Saa ved man, at han er paa Vej til Sødyrenes Herskerinde.

Imedens fordriver Husets Folk Tiden med at synge Aandeviser i Kor, og her kan det hænde, at de Klæder, som Aandemaneren har kastet, bliver levende og flyver rundt omkring i Huset, hen over dem, der synger med lukkede Øjne. Og man hører dybe Suk og Aandedrag af forlængst døde; det er Aandemanerens Navnesjæle, der kommer for at hjælpe; men saa snart man nævner deres Navne, hører Sukkene op, og der er tyst inde i Huset, indtil en anden afdød ogsaa begynder at sukke.

Alle Lamper i Huset er slukkede, og man hører kun Stønnen og Sukken fra døde, der har levet mange Slægtled forinden. Denne Sukken og Pusten lyder, som om Aanderne er nede i Vand, i Hav som Sødyr, og ind mellem alle Lydene hører man Skvulpen og Pusten af Dyr, der trækker Vejret. Der er navnlig en Sang, man stadig skal gentage; den maa kun synges af de ældste i Stammen, og den er saaledes:

Vi strækker Hænderne ud
for at hjælpe dig op;
vi er uden Føde,
vi er uden Fangst dyr.
Fra Hulningen ved Indgangsaa bningen
skal du dukke op,
skal du bore dig op.
Vi er uden Føde,
og vi lægger os ned,
idet vi strækker Haanden ud
for at hjælpe dig op!

For de store Aandemanere aabner der sig en Vej af sig selv ned gennem Jorden under Havet, og de farer ned ad den uden at møde Hindringer, næsten som et Fald ned gennem et Rør, det Rør, som Navnesjælene holder aabent, for at Aandemaneren skal komme hjem igen. Naar de naar frem til Kvindemenneskets Hus, er der bygget en Læmur ved Husgangen. Saa er hun fjendtligt stemt mod Menneskene; og straks skal Aandemaneren kaste sig over den og sparke den over Ende og jævne den med Jorden. Hendes Hus er som et almindeligt Menneskehush; men det mangler Tag og er helt aabent foroven, for at hun fra sin Plads ved Lampen let kan holde Øje med Menneskenes Bopladser. Al verdens Fangst dyr: Sæler, Remmesæler, Hvalrosser og Hvaler er samlede til højre for hendes Lampe i en Vaage, hvor de ligger og puster og aander; men Hajerne har hun et andet Sted, de lever i hendes Urinballie, og det er derfor, deres Kød smager af Urin.

Den eneste Hindring for Aandemaneren, naar han skal ind, er en

stor Hund, der ligger tværs over Husindgangen og helt spærrer Vejen. Man siger, at hun har været gift med den Hund, før hun blev bortført af Stormfuglen. Den vil vise Tænder og brumme farligt som et bidsk Dyr, der ikke vil forstyrres, for den ligger ofte og gnaver paa Knogler af et Menneske, der lever endnu. Uden at tøve, uden at vise Tegn paa Frygt skal Aandemaneren da skubbe den til Side og springe ind i Huset. Her møder han Faderen, som vil prøve paa at gribe ham og lægge ham ind sammen med de Sjæle, der soner deres Synder. Men han maa skynde sig at sige: „Jeg er af Kød og Blod!“, saa bliver der intet gjort ham. Som Tegn paa sin Vrede sidder Sødyrenes Moder med Ryggen til sin Lampe, med Ryggen til alle de Fangstdyr, som hun ellers sender langs med Landene; hendes Haar er som skyllet ned over hendes Ansigt og Øjne og uredt og pjusket. Straks skal Aandemaneren tage hende i den ene Skulder og vende hendes Ansigt mod Lampen og Fangstdyrene, stryge hende hen over Haaret og glatte det venligt til Rette, og saa skal han sige:

„De deroppe kan ikke længere hjælpe Sælerne op af Havet ved at gribe dem i Forlufferne.“

Hertil svarer Kvindemennesket: „Jeres egne Synder og Kvinders letfærdige Omgang med Fødsler spærrer dem Vejen.“

Da maa Aandemaneren anvende al sin Kunst for at stille hendes Vrede; men naar hun saa er formildet, tager hun Dyrene et for et og lader dem falde ned paa Gulvet. Og nu er det, som om en Strømhvirvel rejser sig ude i Husgangen, og Dyrene forsvinder ud i Havet; det betyder Storfangst og Overflod.

Og det er da paa Tide for Aandemaneren at vende tilbage til de Bopladsfæller, der venter ham. De kan høre ham komme paa lang Afstand; Suset af hans Fart gennem den Vej, Aanderne har aabnet for ham, kommer nærmere og nærmere, og med et vældigt „Plu — a — he—he!“ dukker han op ved sin Plads bag Forhænget: „Plu—plu“, som et Sødyr, der med vældige Lungers Pres skyder op af Dybet.

Saa er der stille et Øjeblik. Ingen maa bryde denne Stilhed, før Aandemaneren siger: „Jeg har faaet noget at sige!“

Da svarer alle i Huset: „Lad os høre, lad os høre!“

Og Aandemaneren bliver ved i Aandernes højtidelige Tale: „Ord vil opstige.“

Og saa skal alle i Huset bekende de Brud paa Tabu, som de har begaaet.

„Det er min Skyld maaskel“ raaber man i Munden paa hinanden, Kvinder og Mænd, angst for Sult og Misfangst, og man begynder at

fortælle om alt det urigtige, man har begaaet. Alle Navnene paa dem, der er i Huset, bliver nævnt, alle maa bekende, og saaledes faar man meget at vide, som ingen har haft nogen Anelse om; man faar hinandens Hemmeligheder at høre. Men til Trods for alle de Synder, man faar at vide, kan Aandemaneren give sig til at tale som en ulykkelig, der tager fejl, og atter og atter kan han bryde ud i Ord som:

„Jeg søger min Grund i Ting, som ikke er sket; jeg taler som en ukyndig.“

Da kan det pludselig ske, at en kommer frem med en hemmelig Synd, som skulde have været skjult, og saa bryder det ud af Aandemaneren som en stor Lettelse: „Det var det, det var det!“ Ofte er det de ganske unge Piger eller unge Koner og unge Mænd, som har syndet og er Skyld i den Ulykke, der har ramt Bopladsen. Men er Kvindernes unge, og kommer de grædende og bekendende frem, saa er det altid Tegn paa, at det er gode Kvinder; og i Bekendelsen ligger Tilgivelsen. En stor Glæde over, at en Ulykke er afværget, fylder alle, og man er sikker paa, at det vil vrimle med Fangststyr Dagen efter. Tilsidst kan det næsten være saaledes, at man er taknemmelig over for dem, der har syndet.“

„Kan alle Aandemanere den Kunst at fare ned til Sødyrenes Herskerinde og skaffe Menneskene Velstand?“

„Nej, kun ganske faa og kun de allerstørste. Den mest ufejlbarlige af alle, jeg har kendt, hed Uvavnuk, og det var en Kvinde. En Aften hun var ude for at lade sit Vand, en mørk Vinteraften, viste der sig pludselig en lysende Ildkugle paa Himlen, der kom farende ned mod Jorden lige i Retning af det Sted, hvor hun sad. Hun vilde flygte, men inden hun kunde flytte sig, blev hun ramt af Ildkuglen, og straks mærkede hun, at alt inde i hende blev lysende; hun mistede Bevidstheden og var i samme Øjeblik en stor Aandemaner. Ildkuglens Aand havde taget Bolig i hende, og man fortalte, at denne Aand var skabt i to Dele, den ene Side var som en Bjørn, den anden som et Menneske; Hovedet var et Menneskes, men med Rovtænder som en Bjørns.

Uvavnuk kom halvt bevidstløs løbende ind i Huset og sang en Sang, der siden blev hendes Trylleformular, naar hun skulde undersøge de skjulte Ting for at hjælpe Menneskene. Og naar hun sang, var hun sanseløs af Glæde, og alle i Huset blev sanseløse og rensede deres Sind for det, der tyngede, og løste deres Forseelser ud af deres Legemer; man løftede Armene og kastede alt det bort, som var Svig og Ondskab — man blæste det bort som Støvfug af Haandfladen:

Dette var hendes Sang:

Det store Hav har bragt mig i Bevægelse,
 har sat mig i Drift,
 bevæger mig som Alger i en Elv.

Himmelhvelvet og det vældige Vejr bevæger mig,
 bevæger mit Indre,
 har revet mig med,
 saa jeg skælver af Glæde.«

— — —
 Saa spændt havde alle lyttet til disse Beretninger, at ingen havde lagt Mærke til, at Kvinderne havde forsømt deres Pligt, saa Lamperne omtrent var gaaet ud.

Rundt omkring paa de store Snebrikse laa Mænd og Kvinder, grebne af Aftenens Stemning, uden at turde røre sig. En troende Aandemaner havde løftet Fligen ind til et ukendt Land, som kun han vidste Besked om.

— — — —
 Udflugterne fra Danskeøen havde allerede belært os om, at Landet, vi nu skulde færdes i, var ualmindelig barskt og koldt. I Begyndelsen var vi tilbøjelige til at vise Blødagtighed og laa over, saa ofte Snefoget stod tæt som farende Taager hen over Land og Is. Men det skulde hurtigt gaa op for os, at den, som kun vil rejse i Magsvejr, lige saa godt kan opgive alt og blive hjemme i Husvarmen. Vi oplevede da heller aldrig, at Landets egne Børn tog Hensyn til Vejret.

Papik, den første Mand i Stammen, vi havde mødt, havde været paa Besøg hos os med Kone og tre Smaabørn. Da Dagen for deres Hjemrejse var inde, saa vi dem til vor Forundring lægge ud i et Vejr, som ikke mange Grønlændere vilde have brudt sig om at komme ud i paa Familierejse. Konen stred sig frem helt foroverbøjet foran Hundene, Børnene laa i en Klynge oven paa Læsset, og Manden maatte uafbrudt støtte Slæden med hele sin Vægt, for at den ikke skulde blæse om. Vi stod uden for Huset og stirrede efter dem, indtil de blev borte mellem Skrueisens Bølger.

Og da Auas to Sønner for et Par Dage siden skulde til Danskeøen for at hente et Læs Gods for Peter Freuchen, foregik Afrejsen i en saa forrygende Snestorm, at de allerede forsvandt for os nogle faa Slædelængder fra Snehytten.

Selv er vi nu ogsaa godt paa Vej til at vise samme Ufølsomhed over for Kulden, navnlig efter at vi har anskaffet os Pelse, saaledes som de bruges her. De er længere, end de grønlandske, og beskytter Ansigtet langt bedre. Her ved Auas Boplads har vi da ogsaa været ude i alt Slags Vejr.

Den eneste Vind, vi ikke har kunnet jage i, er Paalandsvinden, som sætter al den løse, drivende Is fra Fox-Channel ind, saa at den skruer sig i tunge Volde ind over den faste Vinteris. Da genlyder vore gamle Fangstfelter af Vindens, Havets og Isens vilde Trio, og Hvalrosserne flygter til Søs langt uden for Rækkevidde.

Gennem daglige Fangstture har vi med virkelig Udholdenhed tilbragt Tiden fra det første Morgengry og til Mørkets Frembrud ude ved Iskanten, og vi har nu faaet tre Hvalrosser, der uflænsede vejer noget over tre Tusinde Tons. De mange Flænsestykker med det tykke, graa Skind, det hvidgule Spæk og det saftige, røde Kød danner en festlig Dynge inde i et af Auas Forraadskamre; og skønt meget har maattet skæres bort som ubrugeligt til Langfart og alle Ben er taget ud, er der dog saa meget Hundefoder, at jeg anser det for forsvarligt at tage noget af det med hjem til „Blæsebælgen“, hvor vi nu kun har Pemmikan, der helst skulde spares til Rejserne.

En Dag kører Taparte og jeg derfor et Depot hjemover til et Sted inde i Bugten af Sioraq eller „Sandbugten“, hvor Landet nær Kysten er saa fladt og ensformigt, at det næsten er umuligt at skelne mellem Havis og Fastland. Med de tunge Læs havde det taget os hele Dagen at naa frem, og da vi nu i Mørket søgte tilbage til Auas Boplads med tomme Slæder og god Fart, fulgte vi omhyggeligt de gamle Slædespor for ikke at køre vild. Da hører vi pludselig gurglende Lyde trænge frem gennem de fjerne Baggrundsfjældes Kløfter; Sletterne omkring Bugten bruser som et Hav, og smaa, hastigt svungne Snehvirvler skyder op af Isen omkring os.

I Morges, da vi brød op, var det et smukt og roligt Vejr, og i Opbruddets Hastværk havde vi kun faaet een Snekniv med os, og den var paa Tapartes Slæde; det gjaldt derfor om ikke at blive borte for hinanden, hvis vi maatte overnatte ude og være nødt til at bygge Snehus.

Stormen kom aldeles pludselig over os; tykke Byger af Sne fejede ind over Slæder og Hunde med saa stor Kraft, at vi et Øjeblik ganske mistede Vejret og blot søgte at beskytte Ansigterne mod den smældende Sne. Da vi kom til os selv igen, var vi allerede borte for hinanden; Skrueisen laa højt til alle Sider, og vi kunde kun se et Par Armlængder frem, da Snebygerne piskede saa voldsomt imod os, at vi mistede Syn og Hørelse og blot famlede fremover for at faa fat i noget, vi kunde støtte os til. De lette Slæder var sidelæns slynget hen mellem mandshøje Isblokke og laa væltede med Bunden i Vejret; Hundene blev fejet sammen i en Bunke, hvor de snart blev borte i de

Driver, der hurtigt voksede ud fra hver Forhindring for Vindens vilde Løb. Og nu begyndte Kampen for at finde hinanden.

Jeg aner, at Taparte har faaet sin Slæde klar og tumler et Sted ude i Mørket, hvor hans Raab snart dør bort. Jeg havde været et lille Stykke foran ham i den sværeste Skruéis og kan derfor ikke komme saa hurtigt løs igen. Jeg maa lade min Slæde og mine Hunde blive, hvor de er, og raver frem i Blinde, kravlende hen over optaarnede Skruninger, medens jeg brøler Tapartes Navn ud for fulde Lunger, for at han kan blive klar over, at han nu er foran mig. Men alle Raab sluges af Stormen, og da jeg indser, at jeg ved at vove mig længere bort let kan miste baade Slæde og Hunde, lader jeg mig blæse tilbage igen til mit Udgangspunkt.

Nu gaar der en Timestid, uden at vi hører det mindste til hinanden, og denne Tid bruger jeg til at orientere mig lidt; inden længe begynder jeg at kunne genkende de højeste Skruninger, saa jeg tør forlade min Slæde paa smaa Udflugter i forskellige Retninger.

Endelig hører jeg atter Raab fra Taparte; Vinden bærer paa, og mit Navn slynges hen over Hovedet paa mig med en saadan Kraft, at jeg tror, han staar lige ved mig. Jeg løber hurtigt frem for at gribe ham, men falder i Mørket, rejser mig igen og raaber — men kun Stormen svarer. Vi er gaaet uden om hinanden, og jeg tør ikke forlade det Omraade, jeg kender. Ofte synes vi at være blot nogle faa Meter fra hinanden, men da Sneen slaar os i Øjnene og Stormens Voldsomhed hindrer os i at blive staaende paa samme Sted, kan vi stadigvæk ikke faa fat i hinanden.

Men efterhaanden som Ansigtet bliver ufølsomt for Uvejrets Svøbeslag, gør jeg min Cirkel større og større. Til Trods for Mørket kender jeg flere og flere Isskasser, og da jeg hører et Raab og lynsnart springer op paa en Barrière, ser jeg noget mørkt paa den anden Side og lader mig falde lige ned i Favnen paa den leende Taparte.

Vi bestemmer os til straks at køre videre, idet vi efterlader den ene Slæde og forener vore Spand. Det blev ikke nogen let Kørsel; for hver Gang Vindstødene slog ned over os, slyngedes Hundene ud af Kurs, mens vi selv klyngede os fast til Slæden, der tumledes om som et Skib i oprørt Sø; snart blev Stævnen løftet i Vejret, snart forsvandt hele Slæden mellem Isblokkene.

Det var med virkelig Glæde, at vi næste Morgen noget forkomne traadte ind i Auas Snehytte, hvor alt var Varme og Hygge.

— — — —

Endelig den 14. Februar er vi alle samlede, Therkel Mathiassen, der er kommen hertil fra Repulse Bay, og Freuchen med Ægteparret Arqioq og Baadsmanden. Baffins-Holdet vil endnu prøve nogle Dages Hvalrosjagt, medens vi, der skal paa Rejse sydover, bryder op i forskellige Hold. Baadsmandens Kone, som ellers skulde have fulgt sin Mand helt op til Igdlulik, gør Venderejse, da vi mener, hun er for ung til at gøre nogen rigtig Nytte i dette haarde Vintervejr. I Stedet for skal hun sammen med Taparte og hans Familie passe „Blæsebælggen“, medens Helge Bangsted, „Ederfuglen“, Arnarulunguaq og jeg er paa Langfart. Vi har betydelige Oplag af Proviant og Handelsvarer til Indkøb af etnografiske Samlinger og anser det for uforsvarligt at efterlade Stationen uden særligt Tilsyn.

En smuk Solskinsmorgen den 16. Februar vinker vi da Farvel til Kammeraterne og kører hjemover. Det er første Gang efter Afrejsen fra Danmark, at vi skilles for lang og ubestemt Tid, og mange og store er de Opgaver, der skal løses inden for de otte Maaneder, der vil gaa, inden vi atter mødes.

Efter tre kolde Dagsrejser med lune Nætter i gode Snehytter kommer vi hjem i et Vejr, der er dette blæsende Land værdigt. Det var en saadan Snestorm, at vi maatte krybe hen over Isen hele sidste Dagsrejse, med Øjnene lige ned i den gamle, fastkørte Slædevej. Det var den eneste sikre Maade, hvorpaa vi tværs over Munden af Gore-Bay kunde ramme den lille Danskeø fra Qajugfit.

Ved Ankomsten var vore Ansigter fuldstændig dækkede med Islag, og aaben var kun en lille Plet omkring Øjnene, der lige satte os i Stand til at se. Men mærkeligt nok føltes Vejret ikke koldt; maaske fordi vi maatte løbe hele Vejen i tunge, varme Skinddragter; eller ogsaa har Eskimoerne Ret, naar de siger, at der slaar Varme ud af Jorden, naar det flyger. —

Kvindedragten set forfra. Ærmerne er saa vide over Skuldrene, at de paa Rejser i Snestorm kan trække Armene ud og varme dem paa den nøgne Hud. Pandebaandet, der anses for en Kvindes smukkeste Prydelse, er her et Stykke Messing fra en Udtrækskikkert. Kvinden er Ataguvtaluk, der under en Hungersnød aad Ligene af sin Mand og sine Børn. Hun har blaa, fremtrædende Aarer om Munden, og det er, siger man, fordi hun har spist sine nærmeste.

Al Isen omkring Danskeøen var gammel, svær Polaris, hvor ingen Fangstdyr holdt til. Saa snart vi skulde skaffe os Hundefoder, maatte vi langt til Søs til det aabne Vand, og medens vi selv jagede, hvilede Hundene sig i den bløde Sne, der altid samler sig i Læ af Skrueisblokkene.

Danskeøen med „Blæsebælgen“ og vore Gæsters Snehytter.

VII

NYE VENNER

Rygtet om de hvide Mænd paa Danskeøen havde hurtigt bredt sig til de omliggende Bopladser, og det var ikke faa, der kom for at se os. Jeg vilde gerne lære Kysteskimoerne lidt nøjere at kende før Rejsen til Indlandsstammerne og var derfor meget glad ved at modtage disse Besøg, medens mine Hunde hvilede ud. Vi havde knyttet to Familier til os, Patdloq og hans Kone Takornaq og Netsilikeren Tarte og hans Kone Apak, en Datter af Aua og Ekspert i Syning.

Det havde været nødvendigt for os at genoptage Hvalrosjagten efter Hjemkomsten til „Blæsebælgen“, da Kammeraterne ved Kap Elisabeth ikke havde haft Held til at forøge det Køddepot, vi havde efterladt til dem. Vi blev derfor en skønne Dag overrasket med Besøg af „Tommelfingeren“, der kom for at hente saa meget af det Kød, vi lige havde fragtet hjem, som han kunde have paa Auas letløbende Kæmpeslæde.

Kødmangelen tvang os da nu til at søge ned til Sydøstenden af Vansittart Island, hvor vi et Par Uger igennem drev Fangst med det

Resultat, at det lykkedes os at nedlægge en Hvalros. Vejret var i denne Tid ualmindelig koldt og blæsende. Temperaturen holdt sig mellem $\div 30\text{--}40^\circ \text{C}$. og var altsaa ikke særlig lav; men det var den stadige Blæst, der gjorde, at man aldrig gik uden for sin Snehytte, hvis man ikke var nødt til det. At trække frisk Luft for Glædens Skyld var utænkeligt, og tog man ud paa en Slædetur, maatte man løbe uafbrudt for at holde sig varm. Ikke en Gang i Hjertet af Grønlands Indlandsis har jeg haft en saadan Fornemmelse af Kulde. Den laveste Temperatur, vi maalte, var ogsaa helt nede paa $\div 57^\circ \text{C}$.

Vi havde vor lille Fangsthytte lige ude ved Iskanten for altid at være klare til at tage en Chance, naar en Hvalros dukkede op gennem Nyisen, og Jagten foregik ganske paa samme Maade som ved Kap Elisabeth. Men Dagene var lange og sure; først Aftenerne i Snehytten forvandlede alt til Nydelse. Der var Varmen, som langsomt tøde os op, og Maaltiderne, der aabnede for Ordstrømmen. I disse Timer, der gik forud for Hvilen, genopfriskede vi mange halvglemte Oplevelser.

Taparte var den fødte Jæger, der helst fordybede sig i Æventyr om Renner, Bjørn og Jærv. Patdloq var Aandemaner og i sit Væsen en indadvendt Tænkter, der satte Pris paa at drøfte alvorlige Problemer. Han havde et ydmygt religiøst Sind, og det var hans Tro, at alle Hverdagens Smaahændelser, gode og onde, var Udslag af en højere Aands Vilje. Menneskene selv var magtesløse i en mægtig Skæbnes Vold, og kun spidsfindig Tabu, Offer og Bod holdt Tilværelsen i Ligevægt. Livet var paa Grund af Mænds og Kvinders Uforstand fuldt af Vilkaarlighed, og Aandemaneres Indgriben blev derfor tit en Nødvendighed. Hans stadige Bekymringer kredsede om Plejebarnet „Diskanten“. Denne skindmagre Dreng syntes ikke rigtig skabt til at leve, og trods al den Umage, den menneskesky gjorde sig for at fede ham, ved mange Gange om Dagen at gylpe Sælsuppe og tyggede Spækstrimler ind i hans Mund, smaaklynkede han dog altid, selv i Søvn. Han syntes kun en Gæst blandt de levende, og det nyttede ikke, at Forældrene for at binde ham til Livet forlovede ham med en lille struttende Pige, der ligesom han selv ikke var fyldt Aar endnu.

Under disse Samtaler maatte jeg ofte tænke paa, hvilken Uret der gøres Naturmennesker, naar det siges om dem, at de kun er optagede af Mad og Maaden, hvorpaa den lettest skaffes. Ganske vist kræver en haard Kamp for Tilværelsen, at Madspørgsmaalet daglig maa beskæftige Tankerne; men det er saa langt fra at være det væsentlige for dem, at man forundrer sig over den Smidighed, hvormed aandelige Spørgsmaal klargøres og drøftes. Og det sker altid ud fra den henrivende

Oprindelighed, som den ejer, der maa bygge sine Teorier op paa de levende Ords Overleveringer. Det er denne Naturlighed, der gør dem til Digtere, uden at de selv ved af det, og det er denne Mangel paa tillært Ortodoksi, som giver deres Fremstilling den barnlige Charme, der gør Mystiken troværdig. —

En Aften havde Patdloq været særlig optaget af at undersøge „Diskanten“s Livsbane. Medens vi andre laa paa Briksen og tog Aftenens sorgløse Hvile, havde han staaet timevis oprejst med lukkede Øjne, medens han sang en gammel Tryllevisen uden mange Ord; men han gættede den saa ofte, at dens korte Tekst fik Form og vi saa Livets Styrke og Livets Forkrænkelighed for os i de faa Ord, han med ensformig Stemme blev ved at nynne. Ordene lød saaledes:

Du Jord,
 vor store Jord,
 ser du disse Dynger,
 af blegede Knogler,
 disse hentørrede Ben,
 der smuldrede bort
 for Kraften
 af den vældige Verdens
 Luft?
 He — he — he!

Ordene smuttede ud af Munden paa ham i fast Takt og blandedes ind i lange Enetaler med hemmelige Aander. Tilsidst maa han være kommen til et Resultat, for pludselig slog han Haandfladerne sammen og blæste frisk Menneskeaaende hen over dem, idet han raabte: „Her er det! Her er det!“ Hvortil Taparte straks svarede: „Tak, Tak! Du har det!“

Patdloq kom nu hen til os og forklarede, at „Diskanten“ sidste Sommer havde været med paa en Baadrejse, hvor man havde brugt et Sejl, der havde tilhørt en Mand, som nu var død. En Luftning fra de dødes Land havde strejft Barnet, og nu kom Sygdommen af, at det længtes bort fra Menneskene.

Jeg spurgte ham, hvorledes de mærkelige Ord var bleven til, som stadig havde givet ham nye Tanker, og han svarede, at han havde dem fra sin Fader. Hans Fader holdt meget af Ensomhed, og en Dag han var ude at gaa, kom en Ravn flyvende hen imod ham, den viseste af alle Fugle. Saa havde han skudt den med sin Bue, og da den faldt, havde han fremsagt disse Ord over den, i de Øjeblikke den kæmpede sin Dødskamp. Ordene var kommen til ham af sig selv, og lidt efter lidt var de bleven til en Tryllevisen, som Patdloq havde arvet . . . .

Vi laa nu alle oppe paa Briksen og ventede paa, at Gryden skulde komme i Kog. Aftenerne var lange, og vi havde god Tid, derfor kogte vi over en Spæklampe for at spare paa Petroleummen; saa havde vi Lys og Varme samtidig og fik kun Appetiten skærpet ved, at det tog tre

Takornaogs Mand, Aandemaneren Patdloq.

4 Gange saa lang Tid med Kogningen. En Harpun var stukket ind i Snevæggen hen over Lampen, og heri hang Gryden i en Rem lige over Mosvægens lange, gule Flamme. Vi var sultne efter en lang Dags Isvandringer, Samtalen blev trægere og trægere, og Øjnene hang ved de røde Kødstykker, som aldrig syntes at ville komme i Kog. Da giver Gryden pludselig et Hop og svinger frem og tilbage. Varmen har smeltet Harpunen et Stykke ned i Snevæggen, og Remmen slappes og strammes, saa at Kogestykkerne hopper i Suppen.

Patdloq er endnu under Paavirkning af den Bevægelse, Tryllevisen har sat ham i,

og han springer op fra sit Leje og forlanger, at vi straks skal flytte Lejren ind paa den gamle Fastis. Vi ligger for nær ved det aabne Hav og opfylder Hvalrossernes Madsteder med vor ilde Lugt; Sødyrenes Moder er vred, og hun har tilkendegivet sit Mishag ved at gøre Kogestykkerne levende. Dette er et Varsel, som vi maa bøje os for.

At bryde op midt i Aftenens Mørke var der ingen af os andre, der havde Lyst til, Det vilde tage flere Timer, før vi var i Lejr igen, og andre Timer, før vi fik noget at spise. Derfor blev vi, hvor vi var, og kravlede roligt i Soveposerne, da vi havde spist os mætte.

Ingen af os anede, hvor nær Patdloq havde faaet Ret, og at han næste Morgen skulde faa sin store Oprejsning. Da vi vaagnede, saa vi til vor Forfærdelse en Revne tværs over Gulvet. Den var vel smal, men dog bred nok til, at Saltvand nu og da skvulpede op igennem den; Snehyttens Tag stod helt paa Snur henne ved Indgangshullet, og da vi slog en Sneblok ud, havde vi Havets sorte Dønninger lige ind paa os. Isen, hvorpaa Snehytten stod, havde slaaget sig løs, men i Stedet for at gaa til Havs var den i sidste Øjeblik drevet ind paa nogle høje Skruninger, der holdtes fast af en lille Ø.

Denne Gang var der ingen, der protesterede, da Patdloq brød Lejren, og vi flyttede langt indover i Læ af et Par Smaaskær, der holdt den gamle Is fast som Spiger, ingen Storm eller Dønning kunde bøje.

Allerede samme Dag var vi ude ved Iskanten igen. Vinden havde lagt sig, men de sidste lange Dønninger holdt Havet i saa megen Bevægelse, at der trods den stærke Kulde ingen virkelig Nyis dannedes. Der lagde sig ganske vist en Skorpe paa Søen, men den fik ikke Tid til at størkne; hver Gang et Bølgeskvulp slog igennem og Vandet perlede hen over Isen, opløste den sig og forsvandt.

Vi stod dækkede bag Isvolde helt ude i den yderste Rand og spejdede efter Hvalros. Time efter Time var gaaet; en let Fygning dryssede den kolde Sne ind over os, og vi blev efterhaanden saa gennemfrosne til Trods for de varme Klæder, at vi syntes, vi stod nøgne ude i Vejret.

Da kom det endelig! En skurrende Lyd ude fra Sjapisen fik os til at lytte anspændt, og snart pløjede en Hvalrosryg gennem Skorpen, holdt sin Fart nogle Sekunder og fik saa Hovedet op for at aande langt og tungt. Den var lidt for langt ude, til at vi kunde naa den med Harpun, og vi maatte trøste os med, at den stod ret ind mod det Sted, hvor vi stod. Den kunde ikke se os, mens vi fra vort Skjul kunde følge alle dens Bevægelser. Dens smaa, stærke Øjne stirrede lige ud i døsig Nydelse af al den friske Luft, den drak ind, og vi saa kun et Glimt af dens hvide Stødtænder, da den langsomt bøjede Hals og Ryg for atter at dykke ned.

Stormen syntes at have forstyrret dens Maaltider, for den blev saa længe nede, at Ventetiden forekom os uendelig. Vi stod alle tavse, uden at turde trække Vejret, da nogle store Bobler, der slog op mod den

tynde Is lige foran os, varslede dens Komme. Saa velforbredte var vi paa at modtage den, at den ikke en Gang fik Tid til at trække Vejret, før „Ederfuglen“s Harpun stod ret op i Vandet, dybt begravet i dens ene Side. Skum og vammelt Blod stænkede hen over os — saa var den borte igen. Men Harpunens Fangeline holdt den fast til Stedet, og da den atter kom op for at aande, gjorde en Kugle hurtigt Ende paa dens Dødskamp.

Vinden var imidlertid begyndt at friske op igen, og da vi belært af sidste Nats Erfaring ikke længere havde Tillid til Isen alt for nær det aabne Hav, fik vi ved Hundenes Hjælp trukket Hvalrossen saa langt ind, at vi med Sikkerhed kunde flænse. Temperaturen var omkring $\div 45^{\circ}$ C., og da vi aabnede Bugen paa det store Dyr, slog en kvælende Damp fra det varme Kød og Blod saa voldsomt op i Ansigtet paa os, at vi et Øjeblik fik en kvalmende Fornemmelse. Men det gjaldt om at bruge Hvalrossens Kropvarme, saa gik vi straks i Lag med Parteringen. Hvert Øjeblik frøs Blodet til faste, tykke Skorper paa Knivene, saa at vi ikke kunde skære med dem, og den eneste Maade at tømme dem op paa var da at stikke Knivsbladene i det varme Kød. Paa samme Maade varmede vi Hænderne i det rygende Blod, og efter en Times anstrengende Flænsning laa hele Fangsten skaaret ud i skært Kød, Spæk og store Flager af tykt Skind.

Da vi var færdige, fik vi Øje paa en stor Isflage, der sejlede frit ud over det aabne Frozen-Strait. Det var netop fra det Sted, vi havde drevet Dagens Jagt, og Forsigtighed havde altsaa reddet os fra en Sejlstur, der sikkert var bleven vor sidste Rejse.

Under disse ugunstige Forhold lod vi os nøje med den ene Hvalros; men vi havde nu ogsaa Kraftfoder nok til Hundene, indtil vi skulde ud at rejse.

— — — —

Den 11. Marts ankom Helge Bangsted fra Auas Boplads, hvor han var bleven tilbage for at blive akklimatiseret i ægte eskimoiske Omgivelser, og vi kunde endelig for Alvor tage fat paa Oprydningsarbejdet i „Blæsebælgen“. Vi længtes efter at komme af Sted, da vi vidste af Erfaring, at det arktiske Foraar altid kommer bag paa den rejsende.

Men midt i al Travlheden skulde vi faa et Besøg, som nok er en kort Omtale værd.

En af de rigtig kolde Martsdage, hvor Snefoget laa hen over Land som flagrende Haar, dukkede en Slæde frem fra Hulvejen bag Huset og blæste lige ned til os. Det var den gamle Mand, jeg i sin Tid havde truffet ved Takornaoqs Boplads, som nu søgte ned til os med hele

Paa Vej til Iskanten ud for Vansittart Island, hvor vi drev Hvalrosfangst ved de aabne Vaager.

sin Familie, i Haab om at han i nogen Tid kunde leve højt paa Gæsteri. Han var uden Sammenligning Stammens daarligste Jæger, og det fortaltes, at det kun var lykkedes ham at nedlægge een eneste Ren i hele Jagtsæsonen. Hele Flokken var da ogsaa klædt i saa usselige Pjalter, at det var en Gaade, at de overhovedet kunde rejse omkring i dette Vejr.

Næsten alle de Mennesker, vi tidligere havde mødt, havde været nogenlunde velstillede, i alt Fald godt klædt; det gjorde mig derfor ondt at se denne nøgne Fattigdom midt i Kulden. Og dog maatte jeg modtage dem med behersket Hjertelighed. Vi havde allerede erfaret, at for megen Gæstfrihed let skaffede os et Slæng af Snyltgæster, som viste en paafaldende Mangel paa Initiativ til Opbrud, saa snart de havde bygget sig en Snehytte i Nærheden af os. Der var dem, vi ligefrem havde maattet anmode om at rejse, og jeg var forberedt paa, at denne Familie vilde blive en af de allerværste.

Saa snart det forkrøblede Hundespannd var standset og havde søgt Ly ved Gavlen af Huset, kom „den alt for hurtigt skabte“ springende hen til mig og vævede mig ind i en Mængde usammenhængende Lyde, intet Menneske kunde forstaa. Mine Husfæller stod omkring os og var lige saa desorienterede, som jeg selv, da Aandemanerens Kone, den fede „Ømmert“, sluttede sig til os og erklærede, at en af hendes Mands

fornemste Hjælpeaander var en hvid Mands Aand, og det var denne, som nu hædrede os. Den gamle Mand gennemførte sin Rolle med stor Styrke, og naar jeg for at blive i hans Stil tiltalte ham paa Dansk, lod han sig ikke forvirre, men svarede i sit harkende Kunstsprog, som om han havde forstaaet hvert et Ord. Alt dette gjorde stort Indtryk paa de

Neilsilikeren Taparte, der blev optaget i Ekspeditionen for at hjælpe vore Grønlændere paa deres Jagter og Rejser.

tilstedeværende Eskimoer, som virkelig troede, at Aandemaerens Tale var et Sprog. Jeg maatte dog tilsidst rive ham ud af hans alt for mundrappe Inspiration ved at fortælle ham, at vi laa i Opbrud og ikke havde Tid til noget større Gæsteri. Den sølle Fyr, der sikkert var vant til at blive modtaget med endnu større Forbehold, straalte over hele Ansigtet, da jeg føjede til, at de dog godt kunde blive her et Par Dage, hvis han var villig til at svare paa en Del Spørgsmaal, jeg vilde stille ham. Han lovede

de at tilfredsstille min Nysgerrighed og gik straks i Gang med at bygge sig en Snehytte ved Siden af „Blæsebælgen“.

Om Aftenen blev der holdt Madgilde for de nyankomne. Bunden skulde lægges med frossent Renkød og kogt Hvalroskød, Desserten var The og Brød. Det er altid en Fest at give sultne Mennesker Mad, men der kan være Tilfælde, hvor Graadigheden er saa overvældende, at Glæden gaar over til Uhygge. Dette skete her. Vore Gæsters Maver syntes et bundløst Dyb, og jeg maatte tænke paa et gammelt grønlandsk Mundheld:

„En Hund æder aldrig mere, end at den kan begynde paa ny; kun et sultent Menneske spiser uden Maade.“

— — —

Unaleq med Smædenavnet Inernerunassuaq, „den alt for hurtigt skabte“, der manede Aander for os i „Blæsebælgen“. Efter Skitse af Kaj Birket-Smith.

Dagen efter tog vi straks fat paa Arbejdet: men det viste sig desværre hurtigt, at den alt for hurtigt skabte var en Seer af laveste Klasse. Hans Fantasi var for grov, og hans Beretninger manglede den Tone af Troværdighed, der kan faa Tilhørerne til at lytte opmærksomt selv til Hjernespind og Vrøvl. Iøvrigt optraadte han som en doven Skuespiller, der kun taler med Sufflør, og en saadan havde han i sin Kone, der ikke blot var ham en fortræffelig Hjælper, men ogsaa altid reddede Situationen, naar det kneb.

Unaleq, Indianeren, som den gamle Aandemaner forlangte at blive kaldt, var for tyve Aar siden indvandret vestfra, fra Egnen omkring Pelly Bay, hvor de nærmeste Netsilik-Eskimoer har Land. Sagn fra disse Egne var helt nye for mig, men han var for usammenhængende og dunkel i sine Oplysninger, og det var farligt at bygge noget paa dem. Jeg vilde have noget at vide om disse primitive Menneskers Verdensopfattelse, og efter at vi en hel Dag igennem uden Held havde søgt at løse Gaaden om, hvorledes de første Mennesker var bleven til, var det den kloge „Ømmert“, der med stor Sikkerhed førte sin Oldemoder i Marken for følgende kraftfulde Version:

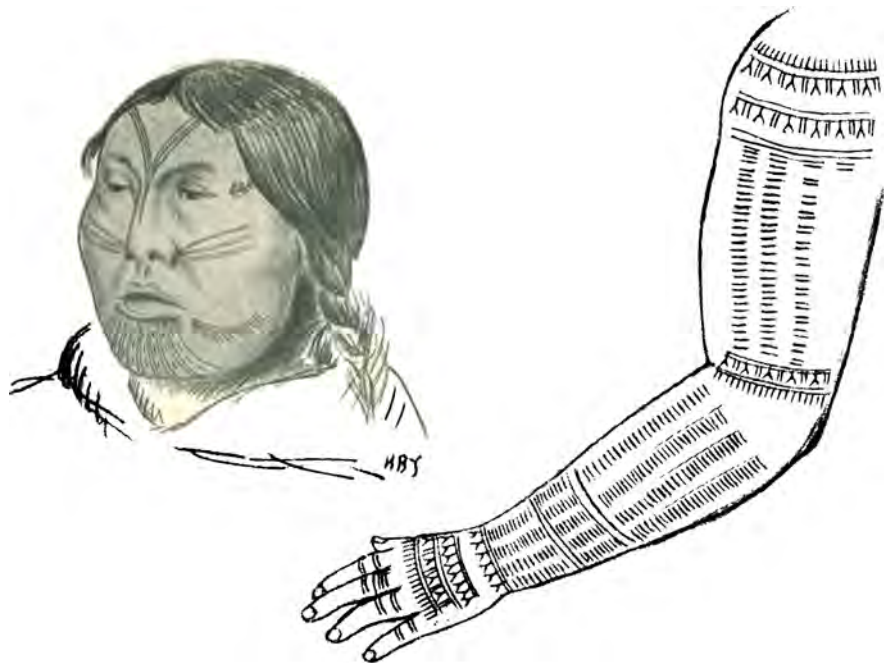
„Der var engang en Verden før denne, og der levede Mennesker,

som ikke hørte til vor Stamme. Men Jordens Støtter brød sammen, og alt blev til intet, og Verden var Tomhed. Da groede to Mænd op af en Jordtue. De fødtes og var voksne med det samme, og de vilde avle Børn. En Tryllesang skabte den ene om til en Kvinde, og de fik Børn. Dette er vore første Stammefædre, og fra dem blev alle Lande befolkede.“

Unaleq var ganske vist anset for en latterlig og naragtig gammel Fyr; men da han ikke desto mindre havde nogen Anseelse som Aandemaner, interesserede han mig som Fænomen. Efter Eskimoernes Opfattelse kan nemlig Aanderne ofte nære Forkærlighed for en uduelig og tale ud af den umyndige. Hans Hjælpeaander, hvis Navne han under Udfoldelse af den største Hemmelighedsfuldhed opgav mig, bestod mest af døde Eskimoer og Indianere. Efter nogen Vægning tegnede han ogsaa deres legemlige Hylster ned for mig, men de blev saa luftige, at de var vanskelige at opfatte. Den mægtigste af dem alle var en Sagnbjørn, kaldet „den store med Rovtænderne“; naar denne tog Plads i hans Legeme, kunde han forvandle sig baade til Bjørn og Hvalros og gøre Mennesker store Tjenester. Vi blev derfor enige om, at han samme Aften skulde give en Prøve paa sin Kunst.

Mørket var forlængst faldet paa, og Unaleq havde omtrent tømt den største af Gryderne for Hvalroskød, da han erklærede sig rede til at begynde Seancen. Der var flere Gæster til Stede, og vi var alle meget spændt paa Forløbet. Vi havde ventet at kunne møde Inkarnationen af den store Sagnbjørn inde i Messen, hvor vi alle kunde være til Stede, men den gamle erklærede med Myndighed, at dette Rum, der var fælles for alle, var for urent for en Aand. Seancen skulde foregaa i min lille Arbejdskahyt, da han gik ud fra, at jeg, naar jeg lukkede mig inde i Enrum, beskæftigede mig med ophøjede Tanker, ligesom han selv. Derpaa forlangte han alle Lamper slukket og kravlede ind under mit Skrivebord. Konen hængte omhyggeligt Skind rundt om hele Bordet, saa at hendes Mand laa ganske skjult. Alt laa i Mørke, og vi ventede kun paa, hvad der nu vilde hændes. I lang Tid hørte vi ikke en Lyd, men Ventetiden forøgede kun vore Forventninger. Omsider hørte vi Skraben af Kløer og dyb Brummen. „Nu kommer den!“ hviskede „Ømmerten“, og alle holdt Vejret tilbage. Men der skete intet; kun den samme Skraben og Brummen, blandet med angstfulde, dybe Støn. Saa kom der et hidsigt Brøl, efterfulgt af et ubehersket Skrig, og i samme Øjeblik styrtede „Ømmerten“ hen til Bordet og begyndte at tale til Aanden; men det var i det særlige Aandesprog, som jeg dengang

„Ømmerten“, Aandemæneren Unaleqs Kone. Saa snart en ung Kvinde bliver gift, skal hun tatoveres i Ansigtet, paa Armene og paa Laarene. Tatoveringen foregaar med en Naal, der dyppes i en Blanding af Sod og Tran. Naalen stikkes ind under Huden, hvor Sodblandingen tegner de Mønstre, der ønskes. Det er overordentlig smerteligt og forarsager ofte Betændelse. Tatoveringslinierne udgaar fra Næse- roøen i to tredelte Buer, der gaar hen over Øjenbrynene og i lignende Streger fra Næseborene, Mund- vigene og Underlæben. Disse blaalige Streger i Ansigtet virker forvirrende og udviskende paa Træk- kene og kan gøre selv den smukkeste Pige grim. Tatoveringen udføres af Pigens Moder eller en ældre Slægting og opfattes som den gifte Kones Indvielse til Livet. Disse Lidelser underkaster Kvinderne sig ikke alene af Fortænelighed, men ogsaa fordi de har den Tro, at jo mere man lider for sin Tatovering, desto lykkeligere bliver man i de dødes Land. Efter Skitse af Kaj Birker-Smith.

ikke forstod. Aanden talte snart i dybe Brysttoner, snart i høj Diskant. Vi hørte Lyde imellem Ordene som af rislende Vand, Stormsus, bru- sende Hav, Snøften af Hvalros, Brummen af Bjørn. Men det var uden Kunst, og vi kunde høre den gamle Aandemæners Læspen gennem det hele.

Seancen varede en Times Tid, og da alt igen blev stille, meddelte „Ømmerten“, at hendes Mand nu i Sagnbjørnens Skikkelse havde været ude at rejse den Vej, vi skulde følge paa vor lange Slæderejse; alle Hindringer var ryddet til Side, Ulykker, Sygdom og Død var gjort kraftesløse, og vi skulde alle vende raske tilbage til vort Hus.

Da dette var varslet, kom Aandemæneren frem under Bordet, fuld- stændig opløst af Varme, og forlangte en Snekniv som Løn for de Tjenester, hans Aand havde gjort os. Hans Kone var dybt betaget,

og ogsaa de tilstedeværende Landsmænd var grebne af dette Pust fra det ukendte.

Denne Aften var for mig nok en Snekniv værd, fordi jeg havde haft en ualmindelig gunstig Lejlighed til at iagttage, hvorledes selv den middelmaadigste Aandemaner kan vinde Tilhængere, fordi alle vil tro og tror kritikløst. At den gamle Aandemaner ogsaa selv troede paa sine Hjælpeaander, skulde jeg umiddelbart efter faa et ejendommeligt Bevis for.

Vi havde vor Butik i et lille Skur uden for „Blæsebælgen“, og da den almindelige Ophidselse havde sat sig en Smule, fulgtes Unaleq og jeg derud sammen for at hente Snekniven. Det var et vidunderligt Vejr, for en Gangs Skyld blikstille, ikke en Sky paa Himlen og Maanedeskin. Man saa langt og klart til alle Sider, og der var over den dæmpede Stemning dette Pust af Uvirkelighed, som passer saa godt ind i et arktisk Landskab. Hundene, der saa os komme ud, rejste sig og satte i med deres ensformige Tuden — en Sang til den store, monotone Vinternat.

Grebet af Omgivelsernes Skønhed staar vi et Øjeblik tavse, indtil Unaleq kommer med et umotiveret Spørgsmaal:

„Kan du ogsaa mane Aander?“

„Lige saa godt som du!“ svarer jeg oprigtigt.

„Hvad vilde der saa ske?“ spørger han nysgerrigt.

Og nu kan jeg ikke dy mig for at sige i Spøg: „Taget af mit Hus vilde fare til Himmels med den af os to, som er den mindste Aandemaner!“

Til min store Forbavselse sprang Unaleq saa pludseligt til Side for mig, at han faldt ned i en dyb Snekule lige bag ved os og laa der og sprællede med Benene i Vejret. Jeg lo og forsøgte paa at forklare ham, at det hele kun var en Spøg, og at jeg ikke havde det mindste Begreb om Aandemaning; men hans Overbevisning var saa stærk, hans Vilje til at tro saa fast, at jeg forstod, intet vilde rokke ham.

— — —

Flugten for Aanderne havde gjort et saa dybt Indtryk paa Unaleq, at han ikke kunde dy sig for straks at give Oplevelsen til Bedste for alle Gæsterne i Huset, og det morsomme var, at skønt alle andre udmærket godt forstod Spøgen, var Aandemaneren selv den eneste, der holdt fast ved, at hans Ejendomsret over Hjælpeaanderne virkelig havde været i Fare. Det hændte da ogsaa senere, naar han havde haft Uheld, at han undskyldte sig med, at hans Hjælpeaander fulgte mine Fodspor og ikke altid vilde høre hans Kalden.

„Ømmerten“, der stadig uanfægtet af alle Smaauheld var den blinde Beundrer af sin Mands Kunst, foreslog nu, at vi skulde ende Aftenen med nogle Børnelege; hun vilde, at jeg hurtigst muligt skulde glemme Mandens forbigaaende Afmagt, og klog som hun var, valgte hun en gammel Dansevise. Hun havde forlængst opdaget, at naar jeg beskæftigede mig med hendes Mands Forhold til det okkulte, gjorde jeg dette mere af Interesse end af Tro. Mange af de Sagn og Sange derimod, som de selv ikke vurderede saa højt, vidste hun, jeg holdt meget af.

Saa trak hun et Par Smaapiger frem, to rødmossede Skindbunder, og stillede dem lige over for hinanden, og saa snart hun istemte Visen, sang Pigerne med, idet de i hurtig Takt hoppede paa Stedet, bøjet halvt i Knæ:

Hopsa — japa — pé,
hopsa — japa — pé!
Frem med din Haarpynt!
Vi er kun Piger,
der vil holde sammen.
Hopsa — japapé,
hopsa — japapé!

Ser du derude?
Mændene kommer,
trækkende dejlige Sælcer
mod Boplads.
Hopsa — japapé,
hopsa — japapé!

Trangstid, Kød nød
plager os alle,
slunkne er Maverne,
tomme staar Fadene.
Hopsa — japapé,
hopsa — japapé!

Overflod er nu
atter iblandt os,
Tider, hvor Madgilder
binder os sammen.
Hopsa — japapé,
hopsa — japapé!

Glæden forgøgler
alting omkring os,
Skindbaade løfter sig
ud af Fortøjning,
Remmene følger dem,
Jorden selv svæver
frit om i Luften.
Hopsa — japapé,
hopsa — japapé!

Kender du Lugten
af Gryder i Kog?
Og Spækket, der skvulper
i Sidebriks-Rundingen?
Hopsa — japapé,
hu-hue! Glade
hilser vi dem,
der bragte os Velstand!

Aftenen endte med Festnaaltid paa frosne Renbove, som vi huggede op med store Kødøkser. Men da den sidste Kop Kaffe var drukket, maatte jeg indtil videre tage Afsked med mine Venner; Tiden var inde til Opbrud.

De sidste Dispositioner før Opruddet fra Danskeøen gennemgås med Helge Bangsted.

VIII

PAA LANGFART

Slæderne stod lastede med deres høje, tunge Læs, og Hundene, der havde faaet langt Hvil paa Kraftfoder, sled i Skaglerne og vilde ikke vente længere. Helge Bangsted, „Ederfuglen“ og Arnaruluk var alle taget af Sted i Forvejen, og jeg havde tilbragt et Døgn i den mennesketomme „Blæsebælg“, optaget af at gøre alt klart til Afrejsen. Taparte, Apak og Baadsmændens Kone havde faaet Lov til at følge os paa Vej, og den menneskesky og hendes Mand skulde for en Tid have Opsynet med „Blæsebælgen“.

Nu skulde det endelig være! Vi skulde sydover til Indlandeskimoerne i Barren Grounds, og vort første Maal var Chesterfield, „Hovedstaden“ i Hudson Bay.

En sidste Afsked, saa bar det udover med kaade, gøende Hunde. Vi fulgte den gamle, kendte Landevej til Repulse Bay, og i Løbet af et Par Dage var Kammeraterne indhentet. Vi vilde gerne have det mest

mulige ud af Dagsrejserne, medens Hundene endnu var friske, og vilde derfor kun gøre kort Ophold hos Kaptajn Cleveland. Men det skulde ikke gaa saaledes. En Snestorm fra Nordvest hvirvlede os ind til hans Boplads, og Snefoget holdt sig i tre Dage, saa man ikke kunde se en Haand for sig. Til

Trods for al Utaalmodighed maatte vi dog prise os lykkelige over at tilbringe Uvejret i saa festlige Omgivelser. Kaptajn Cleveland var en Mand med Traditioner fra de Tider, hvor man satte Pris paa at more sine Gæster, og da her ikke var mange Forlystelser at vælge imellem, blev det til Dans hver Aften. Kvinderne smed de tunge Rensdyrpelse og trak i de tynde Shirtingskjoler, der efterhaanden havde en vis Patina af de mange glade Aftener. De susede med Liv og Lyst og saa virkelig søde ud i de smagløse Kjoler, der slet

En frysende Baldame.

ikke passede dem og særlig stak stærkt af mod de gifte Kvinders tatterede Ansigter. Disse sorte Linier, der udvisker alle Træk, forskønner dem langtfra, og navnlig her, hvor de ikke bar deres egne Nationaldragter, var Kontrasten alt for grov.

Forøvrigt var det ikke lutter glade Tanker, vi havde at tumle med i denne Uvirksomhed, som Stormen havde tvunget os ind i. Postslæderne, der tog Birket-Smith og Jakob Olsen med ned til Chesterfield, var netop vendt tilbage med den skæbnesvangre Nyhed, at der var udbrudt Hundesygge ved alle Bopladserne sydpaa; selv havde de mistet de fleste

af deres Hunde, og man maatte regne med, at Smitten allerede var naaet til Repulse Bay.

Dette fik vi at vide nøjagtigt en halv Time for sent. Mod Hundesygge er der intet andet Middel end Isolation, og mærkeligt nok havde

Saaledes ser den Tørv ud, som vi i 50 ° Kulde bryder løs fra Jorden til Brug for Slædernes Iskøning. Den er gennemfrossen, dækket med Rim, og i en Snehytte, hvor man kun har Spæklampe eller Primus, tager det et Døgn, før den er saaledes gennemsmeltet, at den, blandet med Vand, kan æltes op til den ønskede Tørvedejg.

ingen tænkt paa at gøre os opmærksomme paa den Risiko, vi løb, da vi ved Ankomsten til Bopladsen slap Hundene løs. Vi ærgrede os særlig over dette Uheld, da vi altid under tidligere Besøg havde holdt Hundene bundne; naar vi ikke havde gjort det denne Gang, var det, fordi Stedets Hunde havde vist sig saa forsultne, at de tit aad Skaglerne, medens vore egne Dyr laa og sov. Jeg har desuden aldrig holdt af at tøjre mine Hunde i den stærke Vinterkulde.

Eskimoerne er Fatalister; de mener, at hvis en

Hund skal dø, saa dør den, hvad man end finder paa for at redde den. De saa derfor ganske uforstaaende ud, da jeg søgte at forklare dem, at sent er bedre end aldrig; jeg vilde forsøge paa at slippe for Hundesyggen ved at holde Ekspeditionens Spand saa langt borte fra Bopladsen som muligt. Vi fandt en lille Vig, hvor der var nogenlunde Læ for Stormen, og her bandt vi vore Hunde. Det vilde være en Ulykke for os og alle vore Rejser, om vi skulde miste de grønlandske Hunde, der

gennemgaaende stod over den Race, der fandtes her i Distriktet. Skulde Omstændighederne tvinge os til at købe nye Hunde, vilde disse ikke blot blive meget dyre, men vi havde allerede Erfaringer for, at det kun er de daarligste Eksemplarer, der sælges; de virkelig gode afhændes ikke for nogen Pris. Desuden vilde jo alle komme i Hundemangel, og Situationen var derfor saa alvorlig for os, som den kunde være, da Arbejdet gennem de næste tre Aar var ganske afhængigt af Hundene.

— — —

Stormen har raset ud, vi faar Opholdsvej og bestemmer os til at rejse, saa snart alt er klart. Vore Læs vejer over 500 kg. pr. Slæde. Da vi forlod „Blæsebælgen“, mente vi at kunne bruge Jernskinner, som vi er vant til fra Grønland, men det viste sig allerede paa den første Dagsrejse, at Slæderne gled saa tungt, at Hundene kunde trække dem i

Grønland — Stillehavet

Tørven findes og hugges ud af den frosne Jord.

Tørven blandes med Vand og sæltes til en tyk Dej.

Tørvedejen lægges paa Slædemederne.

Skriddgang. Dette Slid vilde hurtigt sætte deres Arbejdshumør ned, og det maatte dog ikke ske; vi skulde langt frem og hurtigt frem paa den kortest mulige Tid. I Læ af Cleveland's Hus havde vi derfor under Uvejret lagt Isskoner under Slæderne — en Metode, jeg før har for-
talt benyttes med stor Fordel.

Men Isskonings Teknik behøver en nærmere Forklaring, for at man fuldt ud kan vurdere det geniale ved denne eskimoiske Opfindelse.

Saa længe Sneen er fugtig og Luften ikke for kold, er Jern- eller Staal-
skinner letløbende; men saa snart Temperaturen synker ned under 20 °
C., begynder de at binde i Sneen og glider tungere og tungere, jo stær-
kere det fryser. Kulden gør Sneen saa tør og pulveragtig, at det er som
at køre i Sand; Slæden piber og skriger under Sneens Gnidningsmod-
stand, og selv med lette Læs maa man arbejde sig langsomt og møj-
sommeligt frem. I tidligere Tider kendte Eskimoerne selvfølgelig ikke
noget til Jernskinner; de maatte flikke Skinner sammen af lutter smaa
Stykker Hvalrostand, Hvalben eller Horn, der blev hugget ensartet
til, slebet glatte og bundet fast under Slæderne. Disse kunstfærdige
Skinner havde ganske samme Egenskaber som Jernet og Staalet.

Man havde selvfølgelig set, at Is gled lettest mod Sne; det bedste
vilde altsaa være at faa et Islag anbragt under Mederne. Men hvor-
dan? Isen bandt hverken paa Jern, Staal, Ben eller Træ, og først
langt om længe fandt man da paa at lægge en Dejj af Tørv og Vand
mellem Meden og det tynde Islag. Denne Metode har vist sig at være
uovertruffen, til Trods for utallige andre Forsøg af mange Ekspeditio-
ner, men den er vanskelig og uhyre omstændelig.

Først maa Tørven findes, eller, i Mangel af denne, Rensdyrlav eller
Mos. Tørven maa være absolut fri for Sand eller Smaasten. Derefter tør
den op, smuldres i Hænderne, blandes op med lunkent Vand og æltes
grundigt til en tyk Dejj, der lægges paa Slædemederne som en Ski,
bredest fortil under Slædemedens Krumning. Selv i stærk Kulde maa
der gaa et Døgn, før man er sikker paa, at Tørven er gennemfrossen,
og først da kan man med en Lap Skind eller en Kost overstryge den
med Vand. Det er nødvendigt, at Vandet er lunkent, thi den pludselige
Afkøling bevirker da, at Isen fryser haardere og bliver mere holdbar.
Med denne Skoning kan man selv med meget tunge Læs tage betydelige
Forhindringer, naar man da forstaar at følge Slædens Bevægelser saa
blødt som muligt for at undgaa pludselige Fald, der slaar Isskoningen i
Stykker. Kommer der ved Uheld eller Uforsigtighed Brud, giver Lap-
ningen et møjsommeligt Arbejde. Under lange Dagsrejser slides det
tynde Lag af og maa fornyes et Par Gange om Dagen; derfor er det

Naar Tørvedejgen er frosset fast til Slædemederne som en bred Ski, maa alle Ujævnheder glattes, enten med en Høvl eller med en skarp Kniv.

nødvendigt at medbringe Vand for ikke at spille Tid med at smelte Sne eller Is.

Men med en fin Isskoning og et nogenlunde godt Terrain kan man endog med meget tungt læssede Slæder stryge af Sted som paa en Glidebane, uden at overanstrengte Hundene.

Under Stormdagene var det umuligt at gaa ud og søge efter Tørv, og vi maatte derfor hjælpe os paa anden Maade. Vi fandt da paa at lave en Dejj af Mel og Vand; Melet købte vi hos Mr. Cleveland. Men da det maaske kan se ud som uanstændig Ødselhed her i disse Egne at køre paa Melskinner, kan jeg berolige med, at Hundene fik det som en særlig Delikatesse, da det blev saa mildt i Vejret, at Isskoning var overflødig. Melskinnerne har desuden den Fordel, at man let kan reparere Brud paa Skoningen blot ved at have lidt ekstra Mel med.

— — — —

Med tre Slæder starter vi ud over Repulse Bay's jævne, fastføgne Sne, og Hundene, der ikke kan forstaa, hvorfor Læssene er bleven saa lette, strækker ud i en saadan Fart, at Cleveland og hans lille Hus snart bliver borte for os.

Vi var efterhaanden vokset i Tal. Foruden Ekspeditionens fire Medlemmer var der kommen to til. Den ene af dem var en vis Inujaq, „Dukken“, som vi en Aften fiskede op i Mr. Cleavelands Køkken. Det blev

ganske vist fortalt os, at han var uduelig til alt, hvad han blev sat til, men han kendte den lange, ensformige Vej til Chesterfield, og det var nok for os; man sparer megen Tid ved at have en stedkendt Mand med, som kender Genvejene over Land, og da vi selv baade var Jægere og Hundekuske, var „Dukken“ netop den fordringsløse Ledsager. En anden Mand, der foreløbig sluttede sig til os, var engageret af Kaptajn Cleveland til at hente et Læs Handelsvarer fra det indefrosne Skib ved Wager Bay, og da han havde et godt Spand Hunde, tog han ikke blot Læs for os, men kunde ogsaa tage Helge Bangsted med paa sin Slæde. Saaledes blev vi fordelt to og to paa hvert Hold og var fast besluttede paa at gøre de længst mulige Dagsrejser, saa længe vi havde denne fremmede Hjælp. Men det er altid svært at bryde op fra et godt Kvarter, og det var langt op paa Dagen, før det lykkedes os at starte, saa vi kom trods alle gode Forsætter ikke længere end til en Snehyttelejrovre ved Vestsiden af Repulse Bay.

Her tog man som altid gæstfrit imod os, og efter at have isoleret vore Hunde vendte vi os straks mod Hytterne. Det var et gammelt Ægtepar, der havde slaaet sig ned her sammen med deres Børn og nærmeste Slægtninge, og da vi kravlede ind til dem gennem den lange Husgang, opdagede vi til vor store Forbavselse, at der hang Rosenkranse over Spækلامperne og Krucifikser stukket ind i Snevæggene. Den gamle Husvært, der gættede vore Tanker, fortalte nu, at han langt sydpaa havde truffet en katholsk Missionær, der havde omvendt ham og hans Familie. Uden Opfordring skildrede han, hvorledes han i sit lange Liv havde truffet mange Hvalfangere og Handelsmænd, som han havde boet sammen med. Disse Mennesker havde kun interesseret sig for hans Arbejdskraft og hans Salgsvarer, men den katholske Præst var den første, der havde beskæftiget sig med hans Tanker om Liv og Død. Han havde været Aandemaner og havde gennemgaaet al den Angst og Lidelse, der fører til Synskhed, og han var en ærlig Mand, der troede paa sine Evner og sin Magt til at gribe ind i Skæbner. Men fra det Øjeblik han var begyndt at lytte til den fremmedes Tale, var det, som om alle hans Hjælpeaander havde forladt ham; Tvivlen var kommen ind i hans Liv, og han følte sig ensom og ussel over for de Op-gaver, som i hans Ungdom havde givet ham Styrke. Da havde han ladet sig døbe og havde siden faaet Ro. Hele hans nærmeste Familie havde fulgt hans Eksempel, og nu syntes de alle ivrige efter at faa os til at forstaa, at de var anderledes end de Hedninger, vi hidtil havde mødt. Deres Stammefrænder havde givet dem Navnet Majulasut, der betyder: dem, som kravler opad, og dermed vilde de antyde, at de døbte

Det var dejligt hver Aften efter en lang Dagsrejse at kunne give vore flinke Hunde et kraftigt Foder.

allerede i levende Live havde opgivet deres Fodfæste paa Jorden og nu kun søgte at løse sig selv ud fra den Tilværelse, de var født til. Iøvrigt syntes Forholdet mellem Hedninger og Døbte at være præget af Tolerance, og hver holdt sig til det, han ansaa for det bedste. Kun var de døbte meget ihærdige med deres Bønner, saa ofte Lejlighed gaves, og de fremsagde deres Remser med en saa forbløffende Tungefærdighed, at det ganske tog Vejret fra „Ederfuglen“ og „det lille Kvindemenneske“, der, naar de bad til Gud, kun vovede at fremstamme nogle faa usammenhængende Ord.

— — —

Det blev Aften og Nat og langt over den Tid, hvor vi plejede at gaa til Ro, men vi ventede forgæves paa Helge Bangsted og hans Ledsager, der var bleven borte for os i Mørket. Dagen efter starter vi tidligt, da vi skal over en bred Landtange bag om Beach Point, og Spændingen er stor. Hvorledes vil det gaa os, første Gang vi skal prøve de nye Isskoner paa en Landkørsel? Helge Bangsted bekymrer vi os ikke om; han har en lokalkendt Mand med sig og vil sikkert hurtigt indhente os.

Det bærer ind over Land med god Fart; men samtidig med at vi

glæder os herover, gør vi den Opdagelse, at den Fordel, vi har givet Hundene, har vi taget fra os selv. Landkørsel, som vi kender den fra Grønland, er en munter Situationskørsel, hvor man sorgløst kan glæde sig over Landskabet, uden i mindste Maade at give Agt paa Sten eller mulige Smaaforhindringer. Jernskinner løber overalt og tager ingen Skade. Men i Dag maa vi springe af Slæden, hver Gang vi i lang Afstand faar Øje paa Sten, der ligger i Vejen, og for den, der ikke er vant til at styre en Slæde og dreje og sno den ud fra Læssets Surremme nærmest Snuderne, er det et meget anstrengende Arbejde. Er Stenene mange og holder Hundene god Fart, maa vi ofte løbe flere Kilometer i Træk, og taber man saa blot et eneste Øjeblik Taalmodigheden, kan man være sikker paa, at der kommer en Sten i Vejen. Der ryger da let en Splint af den kunstige Skinne, og den Ujævnhed, den danner i den blanke Is, stopper Farten saa føleligt, at man kommer til at lide under det Resten af Dagsrejsen. Men bortset fra disse Ulemper, der kan overvindes, efterhaanden som vi faar mere Øvelse, er Resultatet straalende. Slæderne stryger med det tunge Læs saa let hen over Sneen, at det Dagen igennem gaar i skarpt Trav til Trods for det bakkede Terrain, og det er en Fornøjelse at se, hvor lidt Hundene behøver at lægge Kræfterne i; det er, som om Slæderne glider frem af sig selv, naar de først er i Fart, og kun nu og da behøver de et lille Ryk for at holde Farten gaaende.

Da vi allermest længes efter at slaa Lejr, ser vi en Flok Vildrener og skyder to af dem. Det er højt Vejr, men koldt, og da vi stadig møder Sten og maa løbe meget ved Siden af Slæderne, kan vi ikke samtidig beskytte Ansigtet mod Kulden, saa endskønt vi driver af Varme over hele Kroppen, bliver et Par af os angrebet af Frost i Ansigtet. Vi bygger os en Snehytte ved Kanten af en Sø og gør klar for Natten; Hundene faar et stort Foder friskt Kød, og for vore egne Munde fyldes Gryden med Lækkerier fra de nyskudte Dyr.

Landet, vi har rejst igennem, har været fladt og uden Særpræg; men da Solen gaar ned, slaar al Ensformighed over i Farver og Skønhed.

— — —

Bangsteds Hold er ikke naaet frem, da vi Kl. 5 om Morgenen kører videre ind over det barske Land. Alt ligner hinanden; Dagsrejsen i Dag er som Dagsrejsen i Gaar, der er ingen Fjælde, kun Bakker med Sletter og Søer. Det er udpræget Moræneland med mange Sten, men det lykkes os altid at finde en Vej uden om Vanskelighederne. Midt paa Dagen naar vi frem til en Højderyg, der falder stejlt ned til alle Sider, og er tvungne til at køre ned over et stort Elvleje med Masser af Sten.

Det ser broget ud, og vi anser det for umuligt at redde Melskinserne; men alligevel finder vi dog smaa Snedriver rundt omkring, hvor vi ved fælles Hjælp slipper over. Naar det enkelte Gange er ganske umuligt at undgaa Stenene, breder vi Renskind ud over dem. Alt dette tager naturligvis Tid, men Isskongingen bestaar alligevel Prøven gennem det vanskelige Terrain, og den Tid, der er gaaet, indvindes hurtigt, hver Gang vi naar frem til fint Føre. Det er Dagen lang en Fryd at se, hvor ringe Arbejde Hundene har med de tunge Læs.

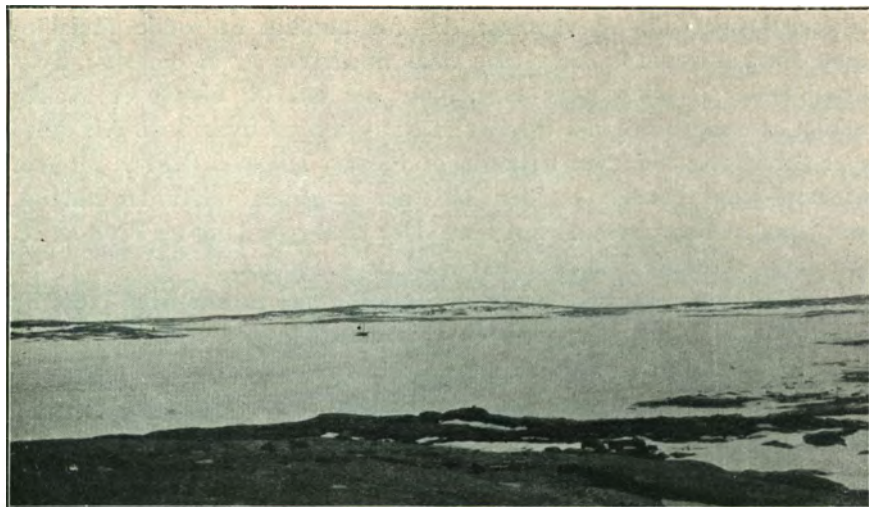
En Flok Rener springer omkring Slæderne paa ganske nært Hold og gør Hundene aldeles gale; men vi jager dem ikke, da vi har Kød nok. Renerne i disse Egne, hvor Eskimoerne altid er paa Farten, er ellers sky og fredløse Dyr, der flygter paa lang Afstand; men naar Vinden bærer fra og de ikke har deres Næsebor til at advare mod Faren, kan man paa Slæde som Regel komme dem ganske nær; thi deres Syn er saa daarligt, at de paa Afstand antager Hundene for andre Rener.

Hen paa Eftermiddagen faar vi til vor store Overraskelse Øje paa en modgaaende Slæde, og et Øjeblik efter oplever vi det første Møde med det berømte Royal Canadian Mounted Police. Vi gør Holdt, og en blond ung Mand kommer straks hen til mig og præsenterer sig som Constabel Packett fra Politiets Hovedkvarter i Chesterfield Inlet og meddeler mig, at han er udsendt for at inspicere vor Station.

Det var ejendommeligt for os at møde Politi oppe i disse Egne; og vi fik straks et stærkt Indtryk af den Energi, hvormed Canadierne søger at holde Justits i deres nordlige Distrikter. Mounted Police eller det beredne Politi, som er populært over hele Landet heroppe, har maattet erstatte deres berømte Heste med Hunde og foretager aarligt store Inspektionsrejser. Oprindeligt havde det sit Hovedkvarter ved Cape Fullerton, et Par Dagsrejser nordøst for Chesterfield; her plejede Hvalfangerskibene at overvintre, og det var deres Opgave at opretholde Ordenen i den brogede Vinterlejr. Nu, da al Hvalfangst er ophørt, er Mounted Police bleven en fast Institution i alle arktiske Egne; det repræsenterer Regeringen og Landets Love over for hvide Mænd og Eskimoer.

Jeg forklarede Mr. Packett, at han kun vilde træffe Baadsmændens Kone og nogle Eskimoer ved „Blæsebælgen“, og da han forstod, at det vilde være umuligt for mig at vende om, hvis jeg skulde gennemføre min planlagte Rejse, indvilligede han elskværdigt i at lade sig nøje med en Rapport, jeg lovede at afgive i Chesterfield. Derimod maatte han efter Ordre aflægge et Besøg ved vort Hovedkvarter.

Disse dristige og ensomt rejsende Politimænd gaar under det høj-

Berthie Harbour med den indefrosne Skonnert „Fort Chesterfield“.

tidelige Navn af Patuljer, men er ellers forholdsvis beskedent udstyrede, da de lange Distancer, de maa tilbagelægge, sætter en Grænse for, hvad de kan fragte med sig. Manden her er ledsaget af et eskimoisk Ægtepar og deres lille Barn; de har rejst over tyve Dage ind over Land og har jaget sig frem overalt. Til Trods for en betydelig Bagage har de kun een Slæde med et Forspand paa seks Hunde; at dette overhovedet kan lade sig gøre, skyldes udelukkende Brugen af Isskoning, der bogstavelig talt ophæver al Vægt. En saa beskedent Udrustning for en Embedsmand vilde være utænkelig i Grønland. Jeg imponeres derfor en Smule af denne Canadier, der er ude paa en Løbetur paa omtrent 2000 km. Hans Rejse er beregnet til at skulle vare $2\frac{1}{2}$ Maaned, og i al den Tid skal han sove i Snehytte med Undtagelse af de faa Dage, der tilbringes hos Mr. Cleveland og i „Blæsebælgen“. Vi skilles under de hjerteligste Former og kører snart hinanden ud af Syne.

Dagen efter dukker den forsvundne Helge Bangsted op sammen med sin Ledsager; de har fulgt en anden Rute, og det er Grunden til, at vi først mødes nu.

Ved Middagstid den 3. April anløber vi det indefrosne Skib „Fort Chesterfield“ ved Berthie Harbour lidt nord for Wager Bay. Trods alle gode Forsætter om ikke at afbryde Rejsen, saa længe vi kan se, er der absolut ikke Tale om at faa Lov til at køre alle de glade Sømænds Dør forbi. Kaptajn Berthie selv er ude paa Rejse for at undersøge Mulighederne for Oprettelsen af nye Havneanlæg. Forinden havde jeg haft den Glæde at rejse sammen med ham nogle Dage og faaet Lejlighed

til at erfare, at han ikke blot var i Besiddelse af alle Fransk-Canadiernes charmerende Egenskaber, men at han ogsaa var en fuldt Befaren i al Slags arktisk Rejseliv og talte udmærket Eskimoisk. Hans Besætning, der bestod af lutter unge New-Foundlændere, repræsenterer ham imidlertid paa bedste Maade, og vi tilbringer en Aften, der helt igennem er præget af Ungdom og Humør.

Omkring Skibet har der samlet sig en lille Boplads af indvandrede Netsilikere, og jeg benytter Lejligheden til at aflægge dem et kort Besøg. Stammens Ældste er en gammel Viking fra Egnene omkring Nordpolen; hans Navn er Manilak, der betyder Skrueis. Da jeg, medens vi snakker sammen, spøgende taler om hans Navn, fortæller han, at som Skrueis har ogsaa hans Sind været, saa længe han var stærk nok til at slaas med Mænd. I hans Ungdom var der en saadan Kvindemangel ved Bopladserne, at man maatte kæmpe med mange Rivaler, før man fik sig en Kone; og dog havde han aldrig nøjedes med een, men altid haft to, saa længe han kunde ernære dem. Nu levede han kun paa Resterne af sin gamle Myndighed. Han boede i et ualmindelig stort Snehus sammen med sine Sønner og Børnebørn, og de nærede endnu en saadan Respekt for ham, at han trods sin Affældighed kunde byde som en Høvding. Han beskæftigede sig dog ikke med det daglige Livs Begivenheder; han var bleven fjern over for alle de Smaating, der optog de andre, og holdt mest af at lade sine Tanker gaa tilbage til sin Stammes æventyrlige Historie. Han var en ypperlig Sagnfortæller og samlede altid mange Tilhørere om sig. Han holdt dog mest af at synge de vilde Sange fra sit Hjemland, Egnen omkring den store Netsilik-Sø, hvor Laksene slog i Elvene og vandrende Vildrener aad sig fede paa de frodige Sletter.

Desværre havde jeg ikke Tid til at øse af hans brogede Minder; jeg maatte hurtigt frem for at komme saa langt ind i Barren Grounds som muligt, medens det endnu var Vinter, og jeg slog mig da til Taals med, at jeg nok fik Lejlighed til at træffe ham igen. Dette skulde imidlertid aldrig ske. Kort efter vor Afrejse dræbte han sig i hele sin Families Paasyn; han foretrak at fare til de dødes evige Jagtmarker, fordi han blev gammel og Livet mere og mere blev ham en Byrde.

— — —

Tiden løb nu hurtigt for os, da vi udelukkende var optagede af at komme frem. Vi skød de flest mulige Genveje, skønt al Landkørsel holdt os i en stadig Tilstand af Ophidselse, saa længe vi ikke havde nogen særlig Øvelse i Brugen af Isskoning. Paa denne Maade satte vi over det flade Land fra Berthie Harbour ret Vest ned til Wager Inlet,

da Munden af den store Fjord paa Grund af den stærke Strøm aldrig er tillagt. Herfra kørte vi atter op paa Land og naaede omsider den 10. April ned til Roes Welcome ved en Bugt, som „Dukken“ kaldte Inderlak. Vi kunde nu følge Kysten helt ned til Chesterfield, og skønt Landet var meget ensformigt, var der nok at falde i Forundring over. Overalt, hvor vi rundede et Næs, fandt vi gamle Bopladser, som vi

Gamle Manilaq, der foretrak Døden frem for en Oldings ørkesløse Liv. Fot. Pater Turquetil.

undersøgte med største Interesse. De stammede ikke fra den nuværende Befolkning, men fra en tidligere, højt udviklet Stamme, der synes at have haft en rig Stenarkitektur. Ruinerne bestod af nedfaldne Husvolde, Forraadskamre, Telt-ringe — altsammen af Sten — Stilladser, rejst som brede Varder, hvorpaa Kajaker og Konebaade har været anbragt, for at Skindene ikke skulde blive ædt af Hundene, ganske som vi kender dem fra Grønland. Her synes at være drevet stor Fangst paa alle Slags Sødyr, hvad vi kunde se af de talrige Knogler, vi fandt paa de faa Steder, der var blottet for Sne. Kødgrave fandtes i Mængde, og efter deres store Di-

mensioner at dømme, maa der have hersket Overflod. Hver Pynt var indhegnet af Stenvarder, der stod saa tæt ved hinanden, at de paa Afstand saa ud som Mennesker, der vilde byde os velkommen. De fulgte ganske bestemte Retninger i Terrainet og havde engang været forsynet med flagrende Skindstumper i Toppen for at skræmme Renflokkene, naar de blev drevet ned mod Kysterne, hvor Jægerne laa paa Lur i Kajaker, parat til at sætte efter dem og stikke dem ned med Spyd, saa snart de var tilstrækkelig langt ude i Vandet.

„Dukken“ forklarede, at alle Ruinerne stammede fra et Sagnfolk, der kaldtes Tunit; og af alt, hvad vi saa, kunde vi sikkert slutte os til, at dette højt udviklede Kystfolk med deres Kajaker og Konebaade netop var identisk med de Eskimoer, der for tusinde Aar tilbage var indvan-

Stenvolde til gamle Husruiner, saaledes som vi fandt dem overalt langs med Kysten.

dret fra disse Egne til Grønland. Baade „Ederfuglen“ og Arnaruluk følte sig ganske som hjemme i disse Omgivelser; thi medens meget af det, de saa hos de levende Mennesker, havde været præget af noget fremmedartet, var alt det, de mødte her, netop gamle Kendinge fra deres egne Bopladser.

Vi fulgte Kysten sydover tæt ind mod Land, fordi Isen her var jævn, og overalt saa vi mange Spor af Ræv, Bjørn og Ren. Nogle Gange forsøgte vi ogsaa Bjørnejagter, men saa snart vi blot fjernede os nogle faa Kilometer fra Land, var Isen saa opskruet, at det ikke kunde betale sig at ødelægge Hundene gennem daglange Forhindringsløb. Vi trængte imidlertid til friskt Kød og søgte derfor en Dag ind i Bunden af en lille Vig for at jage Ren ind over Land. Vi tog kun det ene Spand med os og efterlod Helge Bangsted og Arnaruluk, for at de kunde bygge en Snehytte, til vi engang kom tilbage, trætte og sultne.

Vi maatte langt ind i Land, før det lykkedes os at skyde fem Dyr. Jagten var meget spændende, fordi der intetsteds fandtes Dækning, naar vi skulde nærme os de sky Rener paa den knirkende Sne. Mørket laa tæt omkring os, da Jagten var endt og Byttet laa paa Slæderne. Ingen Maane lyste for os, selv Stjernerne var forsvunden bag tykke Skyer, og da vi havde kørt snart i den ene, snart i den anden Retning, var vi ikke længere klare over, hvor Lejren laa; den eneste Mulighed, vi hav-

de, for at finde frem, var at søge ned til Kysten og saa følge denne. Det blev en yderst spændende Kørsel, hvor vi uafbrudt havde en Fornemmelse af, at vi kørte gennem Skyer, hvorfra vi naar som helst kunde styrte ned. Der var ikke et Fjæld at sætte Kursen efter, alt Land laa som en graa Taage omkring os, medens vi sled os frem Time efter Time. Da fik vi pludselig langt ude i Himlens Rand Øje paa et lille blafrende Lys. Det var Lejren. Straks blev vi ranke i Ryggen, al Træthed var ude af Kroppen, og vi løb fremover for at genopleve det uendelig dagligdags, der dog indeholder Gaaden om alt Rejselivs stadige Fornyelse, et sundt Legemes Længsel efter Mad og Hvile, en anstrengende Dags Afslutning i Aftenhyggen — Glæder, der altid er lige friske.

— — —

Den 16. April passerede vi Kap Fullerton, hvor der endnu staar nogle forladte Bygninger fra Hvalfangernes Stortid. Det var sent paa Eftermiddagen, og Solens Lys laa indbydende rødt hen over Tangen. Hvis vi vilde, kunde vi faa Tag over Hovedet og bo i et rigtigt Hus, men vi havde hørt, at der skulde være Mennesker ved Depot Island, og Utaalmodigheden efter at træffe dem var større end Længslen efter Magerlighed. Vi kørte derfor videre, til Tusmørket tvang os til at slaa Lejr ved en berømt Ruinby, kaldet Inugssivik. Det var tydeligt at se, at det engang havde været en stor Boplads, og de mægtige Sten, der var slæbt sammen overalt, vidnede om, at de Mennesker, der engang havde levet her, ikke havde været bange for at slide i det. Vor Vejviser, Inujaq, fortalte os, at der i gamle Dage altid havde været Krig mellem disse Folk og Stammerne omkring Repulse Bay, og Fjendtlighederne havde fortsat sig gennem mange Aar, indtil den Boplads, hvor vi nu opholdt os, var bleven helt udryddet.

Næste Morgen, da det var helt lyst, kunde vi langt mod Syd skimte en lille Fjældknold midt ude paa Isen. Det var Fjældøen Depot Island, der ragede op af den store, hvide Flade som et lille Sælhoved, der dræger Aande. Afstanden var betydelig, men vi haabede alligevel at kunne være fremme ved Dagslys. Vi havde længe sparet paa Hundene og kunde nu godt forsvare for en Gangs Skyld at lade dem føle det Hastværk, vi havde. En god Kusk maa have Evnen til at plante sine Nerver over i sit Spand; hans Hunde skal, naar det gælder, kunne mærke hans Uro og Længsel, og det varede da heller ikke længe, før de blev klare over, at det slet ikke var det sejge Trav, vi havde Brug for i Dag. Det bar derfor hurtigt fremover i fuld Gallopade, og Slæderne, der nu var lettede for alt det Hundefoder, vi havde forbrugt siden Afrejsen fra Repulse Bay, fløj hen over Isen, saa at de pludselige Ryk i Skaglerne

undertiden slyngede dem sidelæns frem, medens vi næsten ikke kunde holde os fast. Lidt over Middag var vi omtrent fremme ved Øen; vi havde da holdt en Gennemsnitsfart af ti km i Timen.

Det varer ikke længe, før vi finder friske Slædespor, og medens vi følger dem helt ind til Kysten, kører vi op paa Land hen over et lille Næs, uden at noget menneskeligt Væsen viser sig for os. Saa næsten styrter vi ned over en stejl Skraaning og kører lige op i nogle Snehuse, der ligger halvt begravede under Sne. Udenfor staar Træstøtter med Skind til Tørring og Inderpelse til Blegning i Solen; to fede Hunde kommer gøende imod os og giver os fuld Visshed for, at vi har fundet, hvad vi søgte. „Ederfuglen“ løber i Kaadhed hen til Vinduets og raaber ned i Dybet: „Her er vi! Nu er vi endelig kommen!“

Sagnfortælleren Inugpasugssuk fra Depot Island.

Raaben og Skrigen, af Kvindestemmer næ-

de fra Snedrivens Indre blander sig med hurtige Skridt gennem Husgangen, og ud af Snehulen springer — — — en Negerpige!

Dette er vel næsten det mest overraskende Møde, jeg har været ude for paa hele Ekspeditionen. Jeg lagde da ogsaa Mærke til, at Synet virkede lige saa uventet paa „Ederfuglen“, der spilede Øjnene op og tumlede et Par Skridt tilbage.

Her kom vi kørende helt ovre fra Grønland for at søge efter Mennesker fra Jordens yderste Bopladser, og saa stilles vi Ansigt til Ansigt med en Pige, der bærer Sydens Sol i sin Hud og kommer springende lige ud af Sneen. Men hun blev lige saa overrasket, som vi, og forsvandt sporløst tilbage i Snehytten. Vi blev staaende udenfor og ventede i Spænding, indtil der atter hørtes Trin gennem Husgangen, hvorefter Negerpigen kom tilbage med tre ældre Eskimokvinder.

Desværre opklares alle Gaader tit paa en saa naturlig Maade, at Æventyret forsvinder. Den ældste af Kvinderne kom straks hen til os og spurgte, hvem vi var, og da vi havde forklaret dette, saa godt det lod sig gøre, fortalte hun, at deres Mænd var ude paa Fangst, men ventedes tilbage i Løbet af Eftermiddagen. Derpaa nævnede hun Navnet paa de andre Kvinder, og da hun naaede til Negerpigen, fortalte hun med Stolthed, at det var hendes Datter med en Mand, der engang var kommen til dem fra et Land, hvor der aldrig var nogen Vinter. En mærkelig Mand, fortalte hun, som aldrig gik paa Fangst, men havde viet hele sit Liv til Tilberedning af lækre Maaltider for andre. Han var kommen sejlene med et stort Skib og havde overvintret i deres Land. Jeg forstod straks, at denne Mand fra Sollandet havde været en Negerkok om Bord paa et af de amerikanske Hvalfangerskibe.

Bopladsen bestod af tre sammenbyggede Hytter, der alle var meget rummelige. Beboerne havde tilbragt Sommer og Efteraar inde paa Fastlandet, optaget af Renjagter, og var i Løbet af Vinteren flyttet herud for at drive Hvalrosfangst ved Iskanten. Fangsten havde været meget gunstig; her syntes i det hele taget at være Overflod af alle Slags Fødevarer. En Række Forraadskamre var bygget ind til Beboelsesrummene, saa at man blot ved at aabne en Sneblok kunde række Armen ind efter den Slags Kød, man ønskede. Nærmest laa store Forraad af Sælkød, Renkød og Laks, og ude i en Sidebygning til Husgangen Dynger af Hvalroskød. Vi blev straks opfordret til at tage saa meget Hundefoder, vi havde Brug for, og medens vi fodrede Hundene, blev der inde i Husset sat tre Gryder over Spæklamperne, for at vi frit kunde vælge mellem de forskellige Retter, naar vi var færdige ude.

Hen paa Eftermiddagen kom Husherren hjem. Hans Navn var Inugsasugssuk, „Dværger“, og han viste sig at være Netsiliker ligesom alle sine øvrige Bopladsfæller. Det varede ikke længe, før vi sluttede et varmt Venskab. Denne Mangel paa Reservation er det, jeg skal bygge mit Arbejde paa. Hvor andetsteds i Verden kan man falde ind ad Døren til Folk, fortælle dem, at man kommer fra et Land, de ikke kender, og straks uden at vække Anstød begynde at spørge dem ud om alt det, der i strengeste Forstand hører deres Privatliv til? Vi havde nu kun een Dags Rejse til Chesterfield Inlet, og da der syntes at være glimrende Chancer for Hvalrosfangst, besluttede jeg mig til at blive. „Dværger“ var alt for interessant til, at jeg kunde forsvare at tage bort. Jeg blev der i otte Dage, og vi gennemgik hele deres Sagnverden, uden at han nogensinde viste mindste Tegn paa Utaalmodighed. Da vi var

En lille gift Pige paa 14 Aar, der maa deltage i alt Slags Transportarbejde paa Rejserne.

kommen gennem hundrede Sagn, blev vi enige om, at han skulde følge med til Chesterfield, hvor der vilde være bedre Ro til Nedskrivning.

Ved Ankomsten til Depot Island var vi tildels udgaaet for Proviant, da vi ifølge tidligere Dispositioner kunde regne med nye Forsyninger i Chesterfield; men det syntes at falde ganske af sig selv, at disse fremmede Folk tog baade os fem Mand og 24 Hunde paa Kost.

Opholdet paa Depot Island blev en travl Tid for os alle. Arnaruluk var optaget af at sy Foraarspelse til os, da de tykke, haarde Vinterpelse nu snart vilde blive for varme. Imedens drev „Ederfuglen“ Hvalrosjagt sammen med Bopladsens Mænd. Den dygtigste af dem alle var en Mand ved Navn Qaluvsaq, og han var desuden, hvad der er sjældent i disse Egne, en ypperlig Hundekusk. Han havde de smukkeste Isfangstredskaber, jeg nogensinde har set; men skønt jeg gjorde ihærdige Forsøg paa at købe dem, vilde han ikke sælge dem for nogen Pris, saa længe Hvalrossæsonen var inde. Lidet anede han dengang, hvad Fremtiden skulde bringe. Kort efter vor Afrejse fik han sin ene Arm viklet ind i sin Fangeline, netop som han havde harpuneret en Hvalros, og inden hans Fangstkammerater kunde komme ham til Hjælp, blev han trukket ud i Havet for aldrig mere at komme til Syne. Der som her er det oftest de bedste, der dør.

Da „Ederfuglen“ havde faaet to Hvalrosser, besluttede jeg mig til at bryde op og køre til Chesterfield. To Slæder fra Bopladsen hjalp os med at fragte vore Kødforsyninger, og i varmt Solskinsvejr og Vindstille den 22. April brød vi op for at køre ind til de hvide Mænds Boplads, som vi nu havde hørt saa meget om. Kun et Par Timer fra Maalet blev vi imidlertid overfaldet af en saa pludselig Snestorm, at vi straks kom bort fra hinanden. Det var umuligt at søge i Mørke og Fygning, hvorfor vi overnattede i tre forskellige Lejre, uden at vide, hvor Kammeraterne var bleven af.

Chesterfeld: De hvide Mænds Boplads. I Forgrunden Hudson's Bay Compagniets Bygninger. Dette Sted, der først grundlagdes 1912, er nu Knudepunktet for al Handel med Eskimoerne mellem Igdulik og Barren Grounds.

IX

DE HVIDE MÆNDS BOPLADS

En Opvaagnen i Opholdsvejrr efter en pludselig Snestorm er altid fuld af Overraskelser; man har ravet sig frem til en tilfældig Lejr, uden at kunne se, og opdager nu først af de snirklede Spor, hvorledes Mørke og Vind har slaaet Slæderne ind paa alle de Steder, hvor der var værst at køre. Vi var i Nat kommen ind bag en Række Smaaøer og Skær, hvor vi havde famlet os frem over stejle Isskruninger og Tidevandsprækker, indtil vi var styrtet ned paa et lavt Næs, hvor vi kunde grave os ned i en Snedrive og faa bygget Hus.

Alt Land laa nu badet i Morgensol, det friske Aprilsvejr fik alle de lave Smaafjælde og Bakker til at lyse, og bag den yderste, flade Pynt mod Syd laa Bopladsen, vi var kørt vild af. Uden at vente paa de andre Slæder brød vi op og arbejdede os langsomt over Bugten gennem den dybe Sne. Omtrent henne ved Opkørslen kørte vi uventet op i vore egne Slædespor fra i Gaar og opdagede nu med Forundring, at vi

havde været lige paa Nippet til at køre helt frem til Chesterfield, inden vi stormslaaede i Ansigtet havde holdt af for Vinden i en stor Bue.

Ved Isfoden paa Land kom vi op i mange Slædespor, og inden længe havde Hundene Færten af Mennesker og Huse. I fuld Fart strøg vi hen over nogle Smaabakker; først paa den øverste Ryg af Halvøen fik vi Øje paa den lille Klynge Huse, der dannede Kolonien. Vi maatte spile Øjnene op, for efter vort lange Ophold i smaa Snehyttelejre virkede alt dette stort og hovedstadsagtigt paa os. Længst mod Øst laa nogle pæne, hvidmalede Huse, der hørte til Hudson's Bay Kompagniet; de laa lidt for sig selv som en Slags Forstad. Saa kom et raat opført Pakhus til Syne, højt, syntes vi, som en Skyskraber, derefter et gult Træhus, der var saa ganske indesluttet i Snehytter, at de mange aabne Indgangshuller ledte Tanken hen paa et Murmeldyrbo. Nu opdagede vi ogsaa Royal Canadian Mounted Police's Barakker, fornemt tilbagetrukne paa den anden Side af en lille Bugt, der delte Bopladsen i to Dele.

Men det, som mest af alt optog os og virkelig gav os en Fornemmelse af By, var en Trækirke ved Bredden af en lille Sø. Den havde et slankt Taarn, der ragede højt op over de øvrige Bygninger, og i samme Øjeblik vi kom ud paa Søen, slog en dyb, rungende Klang os i Møde. Lyden af Klokkerne gjorde et stærkt Indtryk paa os; det var, som om vi pludselig dukkede op efter et Naturliv paa tusinde Aar og nu stod midt inde i Kristendom og Civilisation.

Klokkerne ringede Menigheden sammen, og vi saa det gammelkendte Syn af mange Mennesker, der langsomt og flokkevis stævner mod de aabne Kirkedøre.

Kun een Mand syntes at skænke os Opmærksomhed og kom løbende imod os. Et Øjeblik efter sidder han stakaandet af Gensynsglæde paa min Slæde og raaber usammenhængende Nyheder. Det er Jakob Olsen, som har levet her i Omegnen siden Februar; Birket-Smith, fortæller han, er taget op til Baker Lake, hvor han afventer vor Ankomst for at følge med os videre ind over Land. Hundesygen har lagt mange Hindringer i Vejen for dem; der findes ingen mere, der har ordentlige Spand. Jakob skal til „Blæsebælgen“ over Foraarsisen for at hjælpe Therkel Mathiassen med hans Udgravninger af Husruiner, men har ikke kunnet tage bort fra Kysten, før han har skaffet sig nye Hunde og faaet talt med mig, saa at vi i Forening kan træffe Aftale om hans Hjemrejse.

Vi kører frem til Hudson's Bay Kompagniets Bygninger og modtages med Gæstfrihed af Stationens Bestyrer, Mr. Phillips. Da det er min Opgave at arbejde det mest mulige med den indfødte Befolkning

Den katolske Kirke ved Chesterfield.

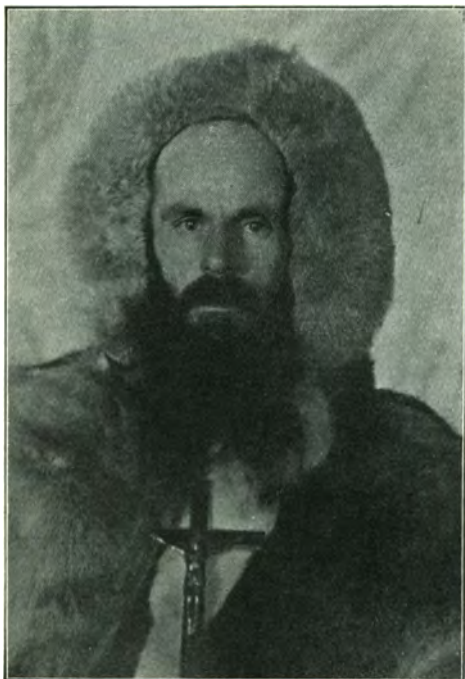
under ugenerte Forhold, tager jeg ikke imod hans elskværdige Tilbud om at bo hos ham. Han stiller da straks et tomt Hus til vor Disposition. Vi rykkede ind i det øjeblikkelig og nød Plads, Komfort og Kulvarme. Arnaruluk fører Hus for os, og vi beslutter os til at føre en eskimoisk Husholdning paa alt det Hvalroskød, vi har med.

Chesterfield minder meget om et lille grønlandsk Handelssted, og jeg tilbringer de første Par Dage med at aflægge Besøg hos Stedets Honoratiores. De har alle varme og praktiske Huse, men Levevis, Indbo og Udstyr er dog betydelig mere spartansk end i danske Hjem i Grønland; man mærker, man er blandt Pionerer.

I Mounted Police's Barakker træffer jeg kun en Corporal Small hjemme; Stationens Leder, Sergeant Douglas, er paa Rejse i Indlandet i Anledning af et Dobbeltmord, der er begaaet af en Eskimo. Det sidste, man har hørt fra hans Patrulje, er, at Rejseforholdene skal være de daarligst mulige; der meldes om dyb Sne, intet Hundefoder og sultne Eskimoer overalt. Ikke videre opmuntrende for os, der skal samme Vej og længere ind. — — — —

Den lille Kirkeklokke, der havde modtaget os saa stemningsfuldt ved Ankomsten, tilhørte en katolsk Mission, der lededes af en Fader Turquetil i Samarbejde med to yngre Præster, alle Jesuiter af Oblatbrødre-nes Orden, højt kultiverede og yderst interessante Mænd. De aabnede

deres Hus for os med den største Gæstfrihed, og jeg tilbragte mange lærerige Aftener i deres Selskab. Fader Turquetil, der var en lærd Mand og talte Eskimoisk med samme Lethed som Latin, havde tilbragt en Menneskealder i disse Egne og nød stor Tillid blandt den indfødte Befolkning. De døbtes Tal var ikke mange, men ikke desto mindre

Fader Turquetil, Lederen af den katolske Mission blandt Eskimoerne.

dre var Kirken fuld af Tilhørere hver Søndag. Efter Kirketid var der aabent Hus for hele Menigheden, og da var der navnlig Trængsel om et stort Billardbord, der stod i Kirkerummet til fælles Afbenyttelse. Paa denne selskabelige og utvungne Maade knyttede Præsterne Befolkningen til sig, og Folk gik ud og ind i Præstegaarden, ganske som om de var hjemme.

Fader Turquetil var blandt meget andet en udmærket Fortæller, og da han havde opholdt sig blandt Indianere og Eskimoer i over tredive Aar, var der Kilder nok at øse af. Jeg mindes navnlig en eskimoisk Beretning om Nordpolsflyveren Andréas Skæbne; den er et ejendommeligt Vidnesbyrd om,

hvorledes Rygter kan tage Fart selv i Verdens mest afsides liggende Egne. Jeg skal derfor give den her.

I Aaret 1900 rejste Fader Turquetil fra Great Reindeer Lake nordover mod Egnene omkring Dubount Lake, hvor der skulde leve Eskimoer, der ikke havde noget Samkvem med hvide Mænd.

Det var tidligt om Foraaret, paa den Tid da Renernes Vandringer fra Skovene ned mod de øde Kyster er begyndt. Vældige Hjorder af Vildren bevægede sig fra Syd mod Nord, og naar disse Tusinder af Dyr kastede sig ud i Søerne, gik Vandet over Bredderne, ja, man kunde bogstaveligt talt ikke se en Draabe Vand for svømmende Vildrener. Ofte maatte man ligge flere Dage i Lejr uden for Dyrenes Vej af Frygt for at blive trampet ned; thi saa tæt gik Flokkene, at de forreste Rener

var afhængige af de bageste og blev skubbet, presset og maset saadan frem, at de ikke kunde vige til Side for det, de mødte.

Smaa langbenede Kalve var med i Flokkene; de var ømme i de bløde Klove af den lange Vandring gennem stenet Land og dinglede frem, uden at faa Ro til at hvile sig ved Søernes sandede Bredder.

En Dag kom Fader Turquetil til en stor Eskimoplads, hvor man drev Renjagt med Buer og Spyd. Her blev han nogle Dage med sit Følge for at lære Folkene at kende. Saa hændte det en Aften, at alle Stammens Mænd samlede sig og kom hen til ham og spurgte, om de hvide Mænd i hans Land plejede at lave store Telte som Fugle — store Telte, der kunde hæve sig op fra Jorden og flyve. Hertil svarede Turquetil Ja. Med alvorlige Miner førte Stammens Mænd derefter lange indbyrdes Forhandlinger, som han, der dengang kun kunde meget lidt Eskimoisk, ikke forstod.

Fader Turquetil spurgte dem derpaa, om de nogensinde havde set et saadant flyvende Telt. De svarede ikke paa Spørgsmaalet, men blev forvirrede og

førte atter lange, hviskende Samtaler med hinanden; det var, som om de gemte paa en Hemmelighed, de ikke turde røbe. Men der var mere, de ønskede at vide: Var disse Telte ikke lavet af et meget tyndt Stof, der lignede Skind, uden dog at være af noget Dyr? Dette bekræftede Fader Turquetil. Dernæst spurgte de, om der ikke var hvidt Jern — meget let og spinkelt — paa det Sted i Teltet, hvor de hvide Mænd opholdt sig. Fader Turquetil, som forstod, at de mente Aluminium, bekræftede ogsaa dette. Alle disse Oplysninger syntes at gøre dem ængstelige og betænkelige, og de blev endnu mere uvillige til at besvare de Spørgsmaal, han rettede til dem.

Den ældste Kvinde i Fader Turquetils Menighed.

Nogle Aar senere besøgte Fader Turquetil atter den samme Eskimostamme, og da Folk denne Gang havde mere Tillid til ham, fik han nu at vide, at der engang var kommen to hvide Mænd til deres Land i et stort, flyvende Telt, og de havde haft en lille Hund med sig. De havde levet nogen Tid iblandt dem, men var saa bleven dræbt af en fremmed Stamme under følgende Omstændigheder:

En Vildren var kommen løbende ned til Lejrpladsen, og en Eskimo havde sneget sig hen til den og skudt den med sin Pil; samtidig fyrede den ene af de hvide Mænd paa meget langt Hold og ramte ogsaa Renen. Man løb hen til det dræbte Dyr og fandt Eskimoens Pil siddende i Hjertet, men der var ogsaa et lille mærkeligt Saar i Dyrets Bov, hvorfra der piblede friskt Blod. Derover opstod der en Strid, idet Eskimoen paastod, at Dyret var hans, medens den hvide Mand hævdede, at hans Kugle havde ramt, før Pilen. Men Eskimoerne kendte ikke Skydevaaben og forstod ikke, at det var muligt at dræbe et Dyr paa saa langt Hold; saa var de bleven bange for de fremmede hvide Mænd, som de ikke forstod, og havde dræbt dem.

— — —

Fader Turquetil, der i sin Tid havde ment, at dette maaske kunde sættes i Forbindelse med Andréas Forsvinden, havde hjemsendt en Beretning, men der var aldrig kommen noget Svar.

Mange Aar senere havde Pateren truffet en Mand, der var ansat i Hudson's Bay Kompagniet og havde hørt ganske den samme Historie. Ogsaa denne Mand havde sendt Indberetning, der imidlertid ikke havde faaet nogen bedre Skæbne. Man havde anset Sagen for at være for usandsynlig.

Senere hen har jeg blandt alle Eskimoer, jeg traf, baade blandt Indlandseskimoerne i Barren Grounds og hele Nordvestpassagen igennem, søgt at faa dette ejendommelige Rygte bekræftet; men det lykkedes mig aldrig at træffe nogen, der vidste noget bestemt. Den eneste Mand, der havde hørt noget lignende, mødte jeg to Aar senere; det var en vis Richard Jensen fra København, som var ansat i Hudson's Bay Kompagniets Tjeneste ved Kent Peninsula. Han havde for mange Aar tilbage levet ved Mackenzie Floden og helt herovre truffet Eskimoer, der anvendte Ballondug paa deres Slæder for at beskytte Læssene mod Snefygning. Hvorfra de havde dette, havde han aldrig kunnet faa oplyst.

Og hermed forsvinder denne Nordpolsmyte for mig i den hvide, arktiske Taage.

— — —

Opholdet i det lune Hus, hvor vi havde baade Bord og Stole — en ukendt Luksus i Snehytte og Telt — blev flittigt udnyttet af Jakob og mig til Nedskrivning af Sagn. Men Arbejdsdagen endte som Regel tidligt paa Eftermiddagen, samtidig med at Arnaruluk satte en stor Gryde med Hvalroskød over Ilden. Og hermed var der givet Tegn til, at vi holdt aabent Hus. Gæster fra de forskellige Snehytter kom da strømende til os, og da Befolkningen her bestod baade af Kystboer og Indlandsboer, var disse Eftermiddage meget værdifulde for mit Arbejde. For første Gang traf vi her Eskimoer, som hverken vilde spise Kød eller Spæk af Hvalros og Sæl. Det var Tabu.

Om Aftenerne, naar vi var bleven alene, kravlede vi tidligt i Soveposerne og havde det hyggeligt; den, som havde Lyst, fortalte om sine Oplevelser fra de sidste Rejser, medens Arnaruluk kogte endnu en Kop Kaffe. Jeg skal her gengive en af Jakobs Historier i Oversættelse fra hans Dagbog; den kaster et skarpt Skær over de mange barbariske Skikke, der endnu holdes i Hævd Dør om Dør med Mounted Police, Præster og Handelsmænd:

„Under mit Ophold ved Chesterfield Inlet var jeg engang paa Renjagt i Indlandet sammen med Pilakavsak og hans Kone Hauna, og under denne Jagt kom vi ned til en Boplads Paunat. Her boede en Mand ved Navn Uhughuanajoq. Han havde syv Husfæller, og blandt dem var hans Svigermoder, som hed Aungeq; hun var brystsyg og spyttede Blod, uden dog at være særlig haardt angreben. Jeg besøgte ofte dette Hus og talte tit med den gamle Kone. En Aften gik jeg som sædvanlig derhen og kom ind gennem Husgangen, uden at mærke noget usædvanligt; Folk sad inde paa Briksen, som de plejede, kun syntes jeg, alle var paafaldende tavse. Det var ikke Skik her at opfordre en Gæst til at sætte sig, saa da jeg kom ind gennem det lave Indgangshul, rettede jeg mig op og gik straks hen mod det Sted, hvor den syge Kone havde sin Plads. Da jeg kom nærmere, havde jeg nær udstødt et Brøl; jeg saa lige ind i et Ansigt, der var ganske blaat, med et Par store Øjne staaende helt ud af Hovedet og en vidt opspilet Mund. Jeg blev staaende for at samle mig og fik nu Øje paa en Line, der gik fra den gamle Kones Hals op i Snehyttens Tag. Da jeg havde faaet Mælet tilbage, spurgte jeg Husets Beboere, hvad dette skulde betyde. Det varede længe, før jeg fik noget Svar. Endelig tog Svigersønnen til Orde og sagde: „Hun følte sig gammel, og da hun var begyndt at spytte Blod, vilde hun gerne dø hurtigt, og det indvilligede jeg i. Jeg gjorde kun Linen fast i Snehyttens Tag, Resten ordnede hun selv.“

Jeg kunde ikke holde ud at se paa det uhyggelige Lig, der laa ganske nøgent udstrakt paa Briksen, og jeg spurgte derfor, hvem der skulde klæde hende i Ligdragt. I samme Øjeblik kom en Enke og en lille Pige ind fra et Nabohus. Disse to samlede alle den dødes Ejendele sammen

Qungautadlorigjoq: „Kvinden med det smukke Smil“ i sin Festrdragt af blegede Renskind, de er overbroderet med brogede Perler, hvis Mønstre er paavirkede af Indianerne.

og lagde dem paa et Renskind, som de bandt sammen; derpaa begyndte de at snøre Liget ind i et andet Renskind, og jeg gik frem for at hjælpe til, for der var ingen andre i Huset, der turde røre ved det. Saa gik Konen og den lille Pige ud, efter først at have bevæbnet sig med deres Kvindekniive, og Husbeboerne gik nu til Ro. Baade Mændene og Kvinderne lagde deres Knive under Hovedgærdet; de fortalte, de gjorde dette af Frygt for, at den dødes Sjæl skulde vende tilbage og skræmme dem.

Næste Morgen tidlig blev alle Slæ

der stillet paa Højkant uden for Snehytterne; det skulde være de Besøgende et Tegn paa, at der var Lig ved Bopladsen.

I fem Dage blev Liget holdt inde i Snehytten; ingen af den dødes Husfæller gik udenfor, og intet Arbejde blev udført. Først paa den femte Dag blev der aabnet et Hul i Snehyttens inderste Væg, og gennem det blev den døde og alle hendes Ejendele slæbt ud ved Hjælp af en lang Line, helt hen til det Sted, hvor Graven skulde

være. Alle Husfællerne fulgte med og snakkede og lo, som om der ikke var noget alvorligt paa Færde. Et Stykke fra Bopladsen blev Liget dækket til med Sneblokke, og næppe var det gjort, før alle brød ud i voldsomme og ubeherskede Veklager; det var ikke Graad, det var Skrig og Raab. Derefter gik alle hjem. Men fem Dage i Træk blev Graven besøgt paa samme Tid af Dagen, og hver Gang udstødte man de samme øredøvende Veklager. I al den Tid maatte ingen Fangst drives, og den dødes Husfæller maatte kun spise den Mad, der bragtes dem fra andre Huse.

Til sidst blev Snehytten forladt, en ny bygget, og man levede atter Livet paa sædvanlig Maade.“

— — —

For hver Dag, der gik, blev Vejret varmere og varmere, og da det i Begyndelsen af Maj blev usædvanlig mildt, var vi klare over, at nu maatte vi bryde op.

Skønt vi hele Tiden siden Opholdet ved Repulse Bay havde holdt vore Hunde isoleret, var en Del af dem alligevel bleven angrebet af Hundesygen; vi mistede under Opholdet ved Chesterfield saaledes ikke mindre end seks Hunde. Da der yderligere rapporteredes om Hundesyge overalt inde i Landet, blev vi enige om at fordele Risikoen paa den Maade, at Jakob sammen med Anaruluk og „Dukken“ kørte hjem

„Kvinden med det smukke Smil“ viser sin Dragt bagfra.

til „Blæsebælgen“ med det ene Spand, medens Helge Bangsted, „Ederfuglen“ og jeg fortsatte med det andet.

Den 3. Maj tog vi Afsked med hinanden og kørte hver til sit.

Med det milde Vejr fulgte nu alle de Fordele, vi taalmodigt havde ventet paa. Sneen var fugtig, og de solide Jernskinner gled lige saa let som de besværlige Isskoner. Tungt, blødt Føre behøvede vi ikke mere at frygte; den fugtige Sne frøs nu hver Nat sammen til en bærende Skorpe, der gav lange Dagsrejser.

I mildt Vejr tidligt paa Morgenen den 4. Maj slaar vi Lejr i Vindstille med en Temperatur paa lidt over en Grads Varme. For første Gang paa hele Rejsen kan vi rejse Telt og prise Sommer. Og saa nyt og lokkende er alt dette for os, at Soveposerne trods mange Timers Rejse mister deres Tiltrækning, og vi gaar til Fjælds for at rekognoscere, da vi nu har besluttet os til at følge Chesterfield Inlet's smalle Tarm helt op til Baker Lake og ikke skyde Genvej over bakket og ukendt Land.

Rundt om paa Fjældet har der dannet sig smaa Kummer med friskt Smeltevand, og vi lægger os paa Knæ og drikker af Jorden. Langs med Fjældets Fald mod Syd er Sneen allerede borte, og vi smider os ned paa de frodige Tæpper af Lyng og Ris og æder Blaabær og Krækebær med begge Næver, medens kaglene Ryper suser som Snebolde om Øerne paa os.

Vi forstod, at vi maatte bruge den Rest af Vinter og Sne, som endnu var os levnet, saa vi gjorde hurtige Dagsrejser, kun et Par Gange afbrudt af Snestorme, indtil vi uden større Æventyr den 12. Maj naaede frem til den lille Ø i Baker Lake, hvor Birket-Smith havde ventet os med stigende Utaalmodighed. Hudson's Bay Kompagniet har her sin vestligste Udpost, og da Pladsen er Knudepunktet for al Handel, der drives med Barren Grounds-Eskimoerne helt nede fra Hikoligjuaq, Kazan-River og Egnene op til Back-River eller Store Fiskeflod, havde Birket-Smith haft Lejlighed til at tale med Folk fra de mest forskellige Stammer. Stationens Bestyrer, Mr. Henry Ford, der var barnefødt i Labrador, havde været ham en fortrinlig Tolk, og han var med Rette glad over de gode Resultater, han havde opnaaet.

Straks ved Ankomsten fik vi den glædelige Meddelelse, at Føret ind over Land var det bedst mulige, blot man kørte om Natten. Og hvad der var lige saa afgørende for vor Fremfart: Rentrækket sydfra og nordover var begyndt! Bedre Nyt kunde vi ikke faa.

Den største Vanskelighed, der vilde møde os, var den at finde frem til Folk; det eneste, man kunde oplyse os om, var, at saafremt

Quluvsaq med sin Kone „Sydlændingen“ og sin lille Søn „Spæk“. Han var den bedste og dristigste Hvalrosjæger ved Depot Island. Umiddelbart efter vor Afrejse fik han, idet han harpunerede en Hvalros, sin ene Arm viklet ind i Fangelinen og blev trukket til Bunds.

vi fulgte den store Kazan River's Løb tilstrækkelig langt ind i Landet, vilde vi møde to Indlandsstammer. Den nærmeste af disse kaldte sig Harvaqtormiut: Strømhvirvlerne's Folk, og længst inde i Land i Omegnen af den store Yathkied Lake eller Hikoligjuaq boede Padlermiut: Pilefolket. Hvor de forskellige Familier nu opholdt sig, kunde ingen med Bestemthed sige os; de fulgte Renflokkenes Vandringsveje i det indre af Barren Grounds.

Terningerne var kastede. At ofre nogen Tid paa Folkene omkring Baker Lake fandt vi ingen Grund til, da disse saakaldte Qaernermiut havde haft saa megen Forbindelse med Hvalfangere, at meget af deres Oprindelighed var gaaet tabt. Vi besluttede derfor straks at give os en af Ekspeditionens mest interessante Opgaver i Vold, og det var med store Forventninger, at vi den 15. Maj vinkede Farvel til Mr. Fords lille Handelsplads for at begive os ud paa Rejsen til det ukendte Indland.

Frem skulde vi nok komme, trods alle Sortseeres Advarsler. Hvor dan vi derimod skulde naa tilbage igen, naar Sneen var smeltet, og Søer og Floder var brudt op, laa i Gudernes Skød.

Arnarulunguaq, „det lille Kvindemenneske“. Overalt, hvor vi kom frem, fandt hun altid en lille Krog, hvor hun kunde sy og reparere vorre Tøj. Hun sidder her i den for alle grønlandske Syersker karakteristiske Stilling.

Hudson's Bay Compagniets lille Handelsstation ved Baker Lake.

X

LIV BLANDT RENSDYRESKIMOERNE

Ødemarkerne.

16.—28. Maj.

Det var, som om vi var ude for at jage Vildt. Vejen gik gennem Barren Grounds; Landet var fladt og vildsomt og svært at orientere sig i for den, der ikke havde været her før. Sneen laa endnu over Kløfter og Skel, og selv Floderne løb ud i eet med Sletterne. Alt var hvidt, undtagen de Bakkefald, der vendte mod Syd; her havde Solen begyndt at smelte den brune Jord frem. Time efter Time gik, uden at man syntes at komme videre frem; vi havde stadig en Fornemmelse af, at vi var ved at køre vild, og at vi arbejdede os frem i gal Retning. Men gal Retning kunde der for saa vidt ikke være Tale om; thi fra den første Dag vi forlod Kysten, havde det staaet os klart, at selv Nabopladser ingen Oplysninger kunde give om hinanden, da Vildtet altid er paa Vandring og Jagten bestemmer, hvor Bopladserne skal ligge.

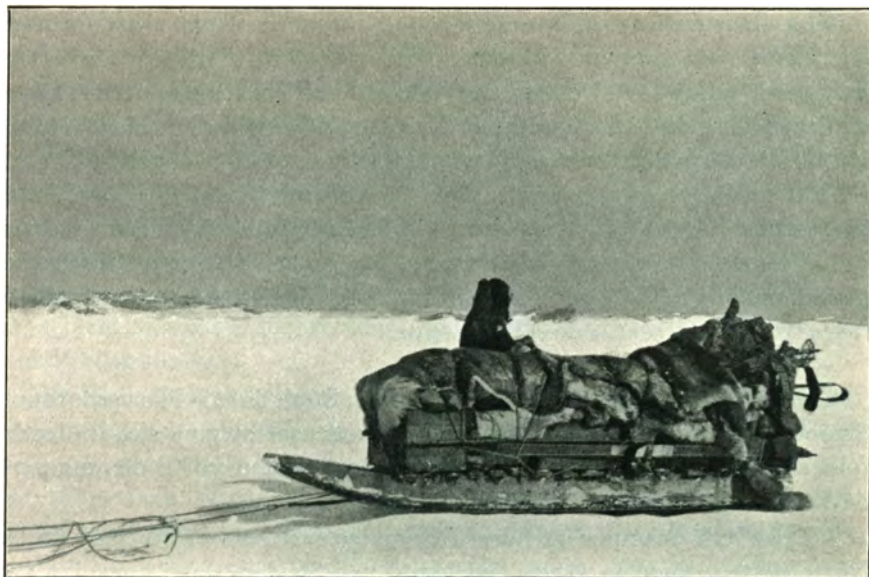
Ikke langt fra Baker Lake traf vi en lille Teltlejr med Folk af Qaersnermiut-Stammen. Her levede en gammel, blind Mand, der gik under Øgenavnet Malase (Sirup), som gjorde, hvad han kunde, for at faa os

overtalt til at tilbringe Sommeren sammen med dem. Han hævdede bestemt, at det var for sent at køre ind i Landet paa denne Aarstid; Flozderne vilde bryde op, før vi havde naaet vort Maal, og vi vilde blive overladt helt til os selv inde i et Land, vi slet ikke kendte. Da han selv var blind og derfor intet kunde foretage sig, vilde han netop være den Mand, jeg havde Brug for.

Det var naturligtvis fristende at blive. Han var en ældre Mand, der havde levet hele sin Ungdom i den Tid, hvor hvide Mænds Indflydelse endnu ikke var naaet til denne Del af Landet, og vilde derfor være interessant at snakke med; men som jeg allerede har sagt, havde Qaernermiut, der oprindeligt var et Indlandsfolk, søgt ned til Kysten paa den Tid, da Hvalfangerskibene begyndte at overvintre i Hudson Bay, og efter en Menneskealders Omgang med disse var de ikke længere saa oprindelige, som de Folk, jeg kunde vente at træffe længere inde i Landet. Vi maatte derfor bedrøve Malase ved at rejse videre efter et kort Ophold.

Vi befinder os nu midt inde i Barren Grounds eller Ødemarkerne, der fra gammel Tid er Navnet paa de vældige, skovløse Strækninger, som ligger mellem Hudson Bay og Nordvest-Passagen. Skønt disse Ødemarker er en Del af det store amerikanske Fastland, hører de dog til de mest afsides og utilgængelige Dele af Kloden, og det er Grunden til, at vi her venter at træffe de mest primitive og uberørte Stammer. Til Trods for Pelsjægeres og Handelsmænds Lyst til at bryde ind i det ukendte, har Naturforholdene her lagt saadanne Hindringer i Vejen, at hele dette Omraade kun er kendt i sine allergroveste Træk. Mod Nord spærrer de altid isfyldte Forgreninger af Polarhavet Vejen; mod Syd, tildels ogsaa mod Vest, ligger de tætte, uvejsomme Skove, der gør alle Rejser langsomme og besværlige, da man kun kan følge de lidet kendte Flodløb. Kun fra Hudson Bay har Barren Grounds's Østkyst været tilgængelig for en mere moderne Transport, og selv her er Farvandene saa isfyldte, at de kun kan regnes for farbare to—tre Maaneder af Aaret; men disse Naturforhold, som spærrede andre ude, skal give os vor Chance.

Den 18. Maj har vi rejst Telt paa Toppen af et Højdedrag og ser ud over det store Landskab, der, saa længe det er helt bedækket med Sne, paa mange Maader minder om Grønlands Indlandsis; kun er her Moræne i Stedet for Is. De enkelte Klipper, der rejser sig mellem de utallige Søer og Smaafloeder, minder om de grønlandske Nunataqer, det vil sige: Klippetoppe, der rager op over Isen; og Landet selv veksler med Højdedrag ligesom i Grønland, indtil man naar saa langt ind i det indre, at alt bliver til en stor, jævn Slette.

Læsset Slæde af den grønlandske Kap Yorker-Type, saaledes som vi brugte den paa Rejsen til Rensdyr-Eskimoerne.

Vi staar uden for Teltet og føler os som i en Ørken. Her er intet Tegn paa Liv, alt Vildt synes at være uddødt paa denne Aarstid; her kommer hvide Mænd aldrig ind, medmindre en eller anden Forbrydelse kalder paa det allesteds nærværende Mounted Police. Vi har netop fornylig truffet Folk, der fortalte os om Sergeant Douglas's sidste Morderjagt. Han havde været herinde paa den allerkoldeste Aarstid, og med de fremherskende Nordvestvinde er her et saa udpræget Fastlands-klima, at kun faa Steder i Verden er koldere. Overalt havde han truffet sultende Folk, der forgæves strejfede omkring for at finde noget at leve af. Vildrenen var forsvunden, Laksene havde forladt Floder og Søer, og alle Jagtanstrengelser blev kun lønnet med Trøstesløshed. Politipatruljen havde haft en saa haard Rejse, at det kun var med Nød og næppe, den var sluppet ud til Kysten igen med Hundene faldefærdige af Sult; og dog var Sergeant Douglas en baade dygtig og øvet Rejsende.

Aftensolen giver os det første Indtryk af Skønhed. Lys og Skygger staar skarpt mod hinanden; men da Solen gaar ned og alt igen opløser sig i hvide Snebølger, kommer det gamle Billede af Indlandsisen frem igen. Saa længe vi fulgte Chesterfield Inlet og senere Baker Lake, havde vi ikke haft dette Indtryk af Umaadelighed; men her, hvor vi kun ser Land til alle Sider, er det, som om vi først nu bliver klare over, hvad det er for Ødemarker, vi er søgt ind i.

Det Land, vi ser ud over, er geologisk set en Ruin af et fordums Bjergland, som gennem Millioner af Aar er slidt af til Grunden. Det har været udsat for al den nedbrydende Kraft, der ligger i Afveksling mellem Kulde og Varme, sivende Vand og alt, hvad der ellers kan faa Fjælde til at smuldre hen og forvitre. I Istiden laa her engang en mægtig Indlandsis, Keewatin-Bræen. Isen har afrundet Højderne, bortpløjet de blødere Partier og strøet store og smaa Vandreblokke ud overalt; og nu ligger det som et Urfjældsomraade, hvor Fjældet er bleven begravet under et tykt Lag Moræne, Ler, Sand og Grus, og op over dette rager kun enkelte kullede Klippetoppe.

— — —
Den 19. Maj passerer vi den første Boplads af Harvaqtormiut, Strømhvirvlernes Folk. Forøvrigt har vi vedtaget at give alle Indlandsfolkene Fællesbetegnelsen Rensdyreskimoer, af Hensyn til den afgørende Rolle, Renen spiller i deres Liv.

Vi har haft et ypperligt Føre. Al Sne laa fast som et Stuegulv under Nattefrosten; men da vi var fire Mand paa Slæden, der i Forvejen var tungt lastet, havde jeg foretrukket at løbe foran paa Ski. Vi var kommen op paa en Bakkekam, da vi til vor Overraskelse fik Øje paa en Boplads ved en lille Sø, hvor Folk i stor Forvirring løb ud og ind mellem Snehusene. Der syntes at være Ophidselse i Anledning af vor Tilsynkomst. Da vi endelig naaede frem, var de alle forsvundne; Kvinder og Børn var jaget ind i Husene, og udenfor var kun to Mænd, der begge sad paa en Sneblok, den ene med Ryggen til den anden, med Front mod os. Det var tydeligt at se, at man ikke antog os for Venner. Saa fremmedartede vi saa ud med vore grønlandske Slæder og Hunde, kunde vi enten være Kitdlinermiut-Eskimoer fra den arktiske Kyst eller ogsaa Indianere fra Indlandet. Begge Folk ansaas for Fjender, og vi fik senere at vide, at navnlig Frygten for Indianere var meget stor. De aarhundredgamle Fejder, der var bleven ført med lige stor Grusomhed fra begge Sider, var endnu i friskt Minde.

Ved Baker Lake havde jeg truffet en Mand nede fra den arktiske Kyst, som havde fortalt mig, at man plejede at raabe en ganske bestemt Hilsen til Indlandsboerne, naar man tilfældig traf dem. Kystboerne havde nemlig for Skik at foretage den lange Rejse helt nede fra Nordvest-Passage-Eggen og op til Skovgrænsen for at hente Træ. Deres Hilsen lød saaledes: Ilorrainik tikitunga! og betyder: Jeg kommer fra den rigtige Side!

Disse Ord raabte jeg nu af al Kraft ud over Bopladsen, og næppe havde man hørt det, før de to Mænd under høje Raab sprang op fra

deres Sneblok og løb hen imod os, samtidig med at Bopladsens øvrige Medlemmer kom væltende ud af Snehusene.

Vi fik nu at vide, at deres Boplads hed Tugdliuvartalik: Søen med de mange Ømmerter. Det havde været en ualmindelig haard Vinter, og baade Mennesker og Hunde var sultet ihjel mange Steder. Deres Vinterlejr havde været paa Østsiden af Kazan River, og nu var de trukket vestover for at møde Rensdyrtrækket fra Syd. To Slæder var sendt til en nærliggende Boplads ved Kazan River, Nahigtartorvik: Udsigtsstedet; herfra plejede man at se de første Renflokkede, og saa snart man havde faaet nærmere Underretning, vilde man bryde op og flytte Lejren til bedre Jagtmarker.

Alle disse Oplysninger fik vi straks uden større Vanskeligheder, og da vi hørte, at der skulde bo en Del Mennesker ved Udsigtsstedet, foretrak vi at gøre et Ophold der, hvor vi muligt kunde faa noget friskt Kød; thi de Folk, vi nu var iblandt, var temmelig udgaaede for Proviant.

Den Forskrækkelse, vor Ankomst havde spredt over Bopladsen, slog nu over i en overstadig Kaadhed, der ofte var ret generende. Saa paa trængende og nysgerrige var de, at blot vi vendte Ryggen til, rodede de op i vore Slædelæs for at se, hvad vi havde med. De havde store Bundter af Ræveskind hængende til Blegning i Solen og var meget ivrige efter at komme til at handle. Skønt vi kun var faa Dagsrejser fra Baker Lake-Handelsstation, mødte vi her Kvinder og Børn, der for første Gang saa hvide Mænd. Vore Fotografiapparater vakte den største Forbavselse, og naar de fik Lov til at kigge ned gennem Søgeren, var de ganske ude af sig selv af Undren. De kom slæbende med deres Ræveskind, men forlangte saa til Gengæld vore mest uundværlige Kedler og Gryder, og naar et saadant Tilbud blev afslaaet og de fik at vide, at vi i Stedet for Ræve hellere vilde have gamle Klædningsstykker, Fangstredskaber og andre morsomme Ting, der kunde bruges til de etnografiske Samlinger, var de lige ved at miste al Agtelse for os.

Vi gjorde nogle Timers Ophold, kogte The, bagte Pandekager og trakterede hele Bopladsen. Midt under dette improviserede Gilde kom pludselig de to Slæder til Syne, der var sendt til Nabopladsen for at høre Nyt. Allerede paa lang Afstand hørte vi deres Raab: „Renerne kommer, Renerne kommer!“, og straks kogte hele Bopladsen af Begejstring og Henrykkelse. Vinteren var forbi, nu kom Renerne med Sommeren og al dens Overflod.

Man forstaar, hvad dette betyder for Mennesker, der har stridt sig igennem en hel Vinter i iskolde Snehytter og kun har haft Føde nok til lige at kunne leve.

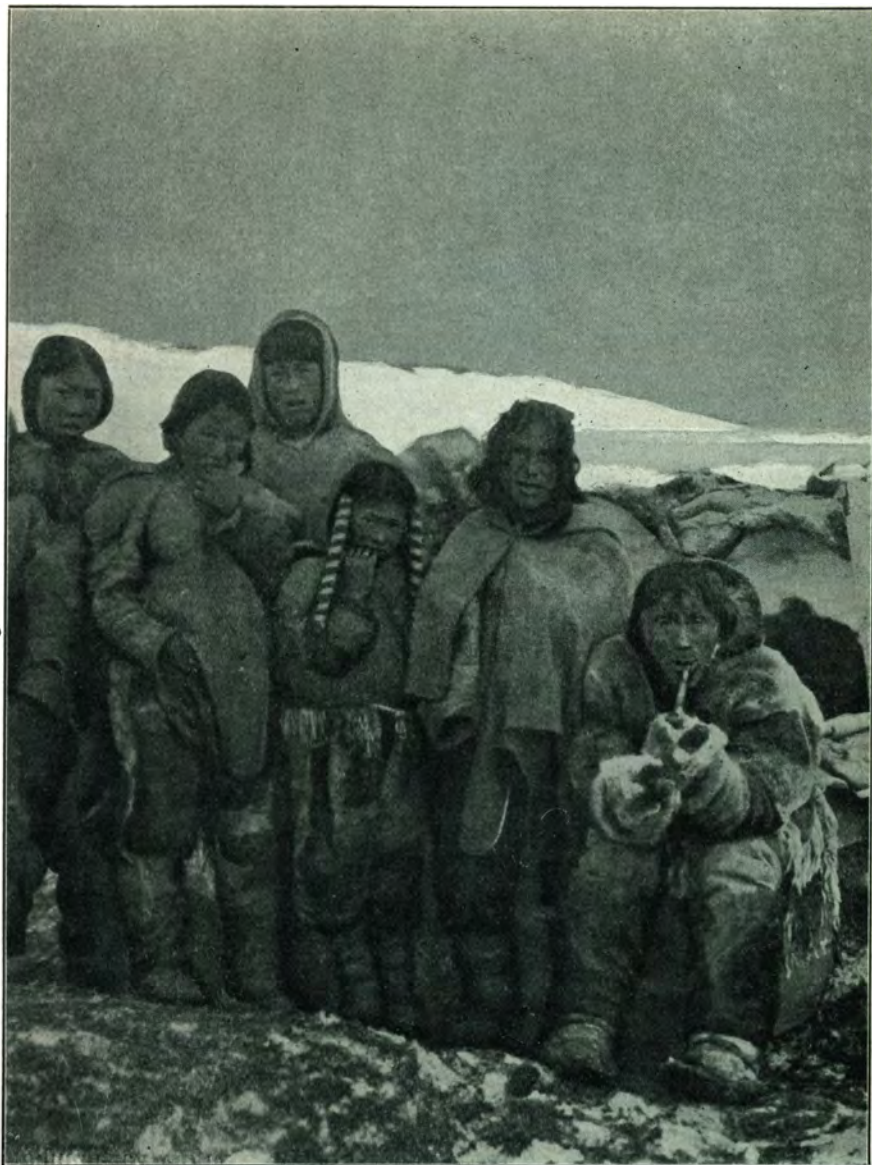
Fra Baker Lake havde vi lagt Ruten ind over Land i en Bue sydøst om Kazan River, da man havde fraraadet os at følge Flodens nedre Løb. Men for at komme i Forbindelse med Folk maatte vi nu ned til Floden. En af de unge Mænd, der lige var kommen hjem, tilbød at følge med til næste Boplads som Vejviser, og med hans Hjælp naede vi hurtigt ned til Floden, som paa det Sted var ret bred. Vi satte over til det Sted, hvor Bopladsen havde været for et Par Dage siden, men vi finder den tom; Folkene er gaaet paa Renjagt. Vor unge Vejviser vil dog ikke give op; medens vi andre lægger os til at sove, fortsætter han med at søge efter Folk. Da vi vaagner næste Morgen, ser vi tre fremmede Ansigter stirre paa os; de har lagt sig paa Knæ lige ud for Teltforhænget, som de har aabnet, og virker pudsigt østerlandsk i de knælende Stillinger. Det er Hilitoq (den tykke) og hans to Døtre. De fortæller, at alle Bopladsens øvrige Folk er gaaet paa Renjagt, fordi de ikke har noget at spise. Vi koger hurtigt Renkød til dem, og bagefter faar de saa meget The, de kan drikke, og saa mange Kiks, de kan spise. Da vi indser, at der ikke er noget Arbejde for os ved en Boplads, hvor Folk lider Nød, kører vi straks videre og kommer den 20. om Aftenen til Bopladsen Nahigtartorvik.

Ogsaa disse Folk hørte til Rensdyreskimoerne ved Kazan River, og da de fortalte, at store Renflokkene nu trak forbi hver eneste Dag, besluttede vi at gøre Ophold nogle Dage.

Det var de første rigtige Indlandseskimoer, jeg traf, og selv om ganske vist mit Hovedarbejde laa blandt de fjernest boende Padlermiut, var det dog af Værdi for mig at faa en Række Oplysninger ogsaa herfra. Man fortalte os, at hvis vi blot blev ved med at følge Kazan River's Løb og stadig herfra gjorde Udflugter mod Øst og Vest, havde vi den største Mulighed for at træffe Folk.

Ved Afrejsen fra Baker Lake havde Mr. Ford skaffet os en Hjælpe-slæde, der kunde fragte en Del af vort Gods; thi for at være sikre paa at kunne tilhandle os etnografiske Genstande, havde vi været nødt til at medføre en større Udrustning. Denne Hjælpe-slæde turde nu ikke køre længere ind i Landet af Hensyn til det frembrydende Foraar, og da det var umuligt for os at fragte al Bagagen paa een Slæde, blev vi herfra tvungen til at gaa frem i to Omgange.

Ved Bopladsen var der et gammelt Ægtepar, Aqiggaq (Rypekyl-ling) og hans Kone (den genfødte Kvinde), der hurtigt viste sig at kunne en Mængde Sagn, og da jeg gerne vilde blive sammen med dem den længst mulige Tid, blev det bestemt, at Birket-Smith og Helge Bangsted sammen med „Ederfuglen“ skulde køre en Dagsrejse frem

Gruppe af Harvaqtormiut, Strømhvirvlernes Folk, som vi traf ved Kazan River. Det gamle Ægtepar er mine Sagnfortællere, „Rypekylling“ og hans Kone „den genfødte Kvinde“. Det er koldt, og hun har derfor trukket Armene ud af Ærmerne for at varme dem paa den bare Krop. De unge Piger var meget sky, da Billedet skulde tages, og staar derfor med Fingrene i Munden.

med en Del af Godset. Siden skulde „Ederfuglen“ komme tilbage og hente mig og Resten af Bagagen.

Det var nu faldet ind med mildt Vejr. Sneen frøs ikke altid fast om Nætterne, og Smeltevand begyndte at samle sig over Isen paa Floderne. Vi havde ikke megen Tid at spille, hvis vi ikke vilde afskæres fra at naa vort Maal.

Den 25. Maj starter Birket-Smith og Bangsted i Regn og Taage. Omslaget i Vejret bringer pludselig Sommerstemning med sig. Mange Maager kredser omkring Bopladsen, endnu flere Ryper oppe i Fjældene; ogsaa Traner ser vi, og Ravne sidder paa Rad ved Køddepoterne. Smaa-fuglene fylder Luften med Kvidren, Ødemarkerne lever op.

Imedens nedskriver jeg Sagn. Den eneste Vanskelighed volder pudsigt nok den Omstændighed, at jeg fra Grønland kender de fleste Sagn, som de vil fortælle mig, og saa snart jeg lader denne Viden skinne igennem, brister de i Latter over det komiske i, at en hvid Mand kan kende deres Historier, og saa nægter de at fortælle videre. Jeg holder mig særligt til to gamle, der i deres Ungdom har været med til at foretage Handelsrejser helt ned til Fort Churchill. Lang Tid i Forvejen maatte man forberede sig paa en saadan Handelsrejse, der begyndtes om Efteraaret og ikke afsluttedes før om Foraaret paa den sidste Sne umiddelbart før Flodernes Opbrud. Tit mødte de Indianere, og disse var altid farlige og fjendtlige. I deres Tid var ikke færre end fire Eskimoer røvede af Indianere, og blandt dem var gamle Arnaqiks Søster. Deres Navn for Indianere var det samme som det, der anvendes overalt i Grønland: Itqigdlit, og det var ejendommeligt for mig her for første Gang at møde Folk, der virkelig havde været i Forbindelse med de Indianere, som Grønlands Sagn er saa opfyldt af. Her var det ikke Sagn, men Virkelighed; for ikke mange Aar tilbage fulgte Indianerne med Renflokkene og spredte sig ud over Landet, hvor de ved hver given Lejlighed overfaldt fredelige Eskimolejre; selv de fejgste Baghold gik de ikke af Vejen for.

— — —

Efter to Dages Fravær kom „Ederfuglen“ tilbage og fortalte paa sin spøgefulde Maade, at Kammeraterne nu havde faaet deres eget Hus. Vi havde nemlig kun eet Telt, og det havde jeg beholdt, da det var umuligt at arbejde i Eskimoernes Hytter, der i Foraarsvejret var ved at smelte over Hovedet paa dem. Af Sten, foret med Mos, havde „Ederfuglen“ derfor bygget et Ly, der kun var beregnet som en Skærm for Vinden, men det havde Tag over sig, og naar man kravlede derind, kunde man

Strømhvirvlernes Folk ved Udsigtsstedet Nahigartorvik i Færd med at rejse Stilladset til et Telt.

lige akkurat ligge to ved Siden af hinanden. De havde Proviant nok, og blot de passede paa at flytte Indgangshullet, efter som Vinden skiftede, var der ikke nogen Grund til at nære Bekymring for dem. Vi maatte dog se at naa op til dem allerede Dagen efter med Resten af Godset.

Imidlertid brød der et frygteligt Uvejr løs umiddelbart efter „Ederfuglen“s Hjemkomst. Bortset fra den ene Snestorm havde vi haft et usædvanlig stadigt Vejr lige siden Afrejsen fra „Blæsebælgen“, men med Foraaret begynder den lunefulde Tid; snart er det bidende koldt med Snefog, snart Tøvejr med Regn, og saa længe man rejser i sin Vinterpels og er indstillet paa Kulde, er al Væde selvfølgelig ødelæggende for Klæderne.

Det, der hændte os den 26. Maj, var det overraskende, at et voldsomt Tordenvejr brød løs med Lyn, der uafbrudt knitrede hen over den store Flod; Regnen strømmede ned, og Stormen rejste sig i Løbet af et Par Timer med en saadan Voldsomhed, at man foretrak frivilligt at vælte sit Telt, fremfor at kæmpe med den blafrende Teltdug. Vi havde det ikke rart under det væltede Telt, hvor den vaade Dug uafbrudt slaskede os om Ansigtet; men man forstaar, at det ubehagelige i vor Stilling optog os langt mindre end Tanken om, hvorledes det vilde

gaa de to Kammerater, der boede i et lille Stenly, hvis Tag kun var bygget af et enkelt Renskind.

Lejren var i fuldkommen Opløsning: Morads, smeltet Mudder, der blev pisket op af Regnen, Ælte af blød, bundløs Sne og utallige Smaaelve, der skød op af Jorden og skaffede sig Afløb i alle mulige Retninger.

Vort Sælskindsfodtøj slaskede og svuppede om Fødderne paa os, hver Gang vi maatte ud for at ordne Teltet og lægge flere Sten hen over Dugen for at forhindre det i at gaa til Vejrs, og dog havde vi det forholdsvis taaleligt, sammenlignet med vore eskimoiske Bopladsfæller, som endnu boede i Snehytter, hvis Tag kun var dækket med raa og nyflaaede Renskind. Murene bestod ikke længere af Sne, det var en gullig Masse af Puddersukker, Regnen uafbrudt piskede nye Huller i, som man forgæves søgte at stoppe med gammelt Fodtøj, Bukser og Pelse.

Midt i dette Herrens Vejr hørtes Ankomstraab, og til vor Forbavselse saa vi to Slæder komme kørende i fuld Fart ind paa Bopladsen. De kom fra en nærliggende Sultelejr og var brudt op før Uvejret for at faa Del i de Rensdyr, vi allerede havde fældet. Blandt de nyankomne Gæster kendte jeg øjeblikkelig „den tykke“, der var bleven radmager af Sult og Overanstrengelse. Mændene søgte med stort Besvær at faa Hundene tøjret til nogle Sten, medens Kvinderne gik i Lag med at rejse et Telt af sammensyede Renskind. De var kloge nok til kun at rejse det i dets halve Højde, og i Løbet af forbavsende kort Tid havde de slaaet Lejr og faaet bjerget deres Soveskind ind i Teltet.

Dagen gik; det blev halvmørkt, og jeg var efterhaanden saa træt af at ligge sammenrullet i et vaadt Telt, at jeg syntes, jeg lige saa godt kunde gaa ud og se, om mine Bopladsfæller trængte til Hjælp. Jeg gik da først hen til de nyankomne, som jeg vidste ikke havde en tør Trevl paa Kroppen, da de kom. Jeg var nysgerrig efter at se, hvorledes de tog Uvejret, og gik derfor bag om Teltet for at kigge ind gennem de mange Huller; da jeg kom helt derhen, hørte jeg til min store Forbavselse Sang indefra, oven i Købet munter Korsang.

Jeg har glemt at fortælle, at „den tykke“ havde to Koner. Jeg saa ham nu sidde inde bagest i Teltet med en Kone paa hver Side og Børnene rundt omkring sig. Paa Gulvet laa to Renbove, raa men indbydende, det var Gaver fra Bopladsen; og nu, da Sulten ikke længere plagede, var Trangen til Sang øjeblikkelig kommen op i dem. Den yngste af Konerne sang for, hun saa vild og dejlig ud, med det lange Haar drivende af Regnvand. Jeg gemte mig i Ly af en stor Sten og fik fat paa en Stump af Visen:

Aja — aja — aja!
 Jeg slog altid gerne
 Følge med Bueskytter,
 med Mænd, der skød med Pil,
 og jeg stred mig ind over de store Sletter
 med mit Pilekogger
 og min Bue over Skulderen,
 aja — aja — aja!

Aja — aja — aja!
 Jeg slog altid gerne
 Følge med Hurtigløbere,
 med dem, der løb fra andre,
 og jeg jagede ind over de store Sletter
 med mit Pilekogger
 og min Bue over Skulderen,
 aja — aja — aja!

Hver Afdeling af Sangen blev sunget med stort Humør, og det var let at se, at disse Mennesker trængte ikke til Hjælp; Uvejret var ikke til for dem.

Saa gik jeg hen til en af de mest ødelagte Snehytter, hvor mine gamle Fortællere boede. Ind kunde jeg kun komme ved at vade over en stor Sø, der stadig blev dybere og dybere, og jeg maatte nøjes med at se ind gennem et Hul i Muren. Men jeg vilde næsten ikke tro mine egne Øjne, da jeg saa dem alle, baade Gamle og Unge, ivrigt optagede af Hazardspil med smaa, fine Kort, der var importeret fra Winnipeg. Latter og muntre Tilraab vekslede med Tordenskraldene, og jeg forstod, at ingen af de Mennesker, der var født til dette Vejr, kunde tage lidt Ubekvemmelighed højtideligt.

Vejret holdt sig uforandret i to Dage. Paa tredie Dagen slog det om i Kulde og Snestorm fra nøjagtig det modsatte Hjørne, og nu begyndte vi for Alvor at tænke paa, hvorledes Kammeraterne oppe i Fjældene vilde klare denne Situation, dyngvaade og gennemkolde som de maatte være. Saa voldsomt blæste det, at vi først den 28. sen Aften blev i Stand til at starte og køre op til dem. Snefoget var endnu kraftigt, man kunde ikke se langt frem for sig, og det var Skyld i, at Flokke af Rener løb omtrent lige ind i vore Hundespand. Vi havde det største Besvær med at holde den Kurs, vi skulde, og naar de forskræmte Rener begyndte at løbe rundt omkring os, blev Hundene saa vilde, at vi kun med Nød og næppe undgik at splintre Slæden mod de mange Sten, der nu stak op af Sneen. Vi havde Læs nok, saa vi vilde ingen Dyr skyde, før vi var ved Kammeraternes Lejr. Renerne var nu

midt i deres Vandring, Flok kom efter Flok, og vi vilde for lang Tid ikke have Vanskelighed ved at skaffe os det Kød, vi behøvede.

Det var svært at finde frem til Kammeraternes Ly, fordi Snefoget hindrede os i at faa et Overblik over det Terrain, vi kørte igennem, saa vi havde ingen anden Udvej end at følge de gamle Slædespor, saa godt det lod sig gøre; men mange Steder var de smeltet bort under Regnen, andre Steder var der helt snebart, og Landets ringe Afveksling gjorde det meget vanskeligt for „Ederfuglen“ at kende det igen. Endelig — efter tolv Timers Kørsel — faar Hundene Fært, og vi kører lige op i Lejren under Hundehyl og alle de Raab, der uvilkaarligt hagler ned over de ulydige Hunde; thi selvfølgelig vilde de straks bryde ind i Lyet, der til vor Rædsel havde sin Aabning paa Vindsiden. Til Trods for al den Larm, der stod omkring os, rørte intet levende sig, og vi saa ikke andet end Sne, saa langt vi kunde se ind i det lille Ly.

„De er frosset ihjel!“ siger „Ederfuglen“ forfærdet.

Samtidig opdager vi begge lige bag Stendyssen en Pind, der er stukket ned med et gammelt Lommetørklæde som Vimpel. Ogsaa det vakte Uhygge — hvorfor havde de gjort det?

Hundene, som hverken bekymrer sig om Liv eller Død, larmer imidlertid saadan omkring os, at vi maa binde deres Skagler til en Sten, før vi kan foretage os noget; derefter vender vi tilbage til Stenlyet, lægger en Arm ind efter noget, som ligner et Pelsærme, og rusker kraftigt i det. Der kommer virkelig Liv i Pelsen, og et Øjeblik efter stikker et Hoved ud gennem Indgangen. Det er Birket-Smith, spillevende, omend ikke videre præsentabel. Vi trækker ham ud med forenede Kræfter, han protesterer; vi slipper, og da han endelig bliver stablet paa Benene, er der intet i Vejen med ham, udover det, at han er udmattet efter to Døgns Ophold i en Snedrive. Lidt efter kommer ogsaa Helge Bangsted frem; hans Tøj, der har været drivende vaadt, er gennemfrosset, og han gaar paa Skafterne af sine Støvler for overhovedet at kunne have dem paa Benene. Han ligner mere en Vadefugl end et Menneske. Begge de kære Kammerater ser uhyre alvorlige ud, da jeg begynder at skælde ud over, at de ikke har stoppet deres Husindgang til, dengang Vinden vendte sig, og selvfølgelig havde de deres udmærkede Grunde; de forsikrer, at Modstormen var kommen saa pludseligt over dem, at der overhovedet ikke var bleven Mulighed for Forbedringer af deres Hytte.

Vi gik straks i Gang med at rejse Telt og flyttede ind med hele vort Kluns; Kammeraterne fik tørt Tøj paa, skoldhed The og kogt Renkød med kraftig Suppe, saa hurtigt det kunde lade sig gøre. Det varede da heller ikke længe, før alle Genvordigheder var glemt og alt

Rensdyreskimoer paa Rejse ind over de snedækte Ødemarker.

blev opløst i Latter over de mange pudsige Situationer, der nu var det eneste, man huskede.

De sidste Dages Uvejr havde givet os et kraftigt Varsel om, at Foraarstiden ikke var til at lide paa i Barren Grounds, og vi længtes endnu mere efter at naa frem, for at vi en Tid kunde afløse Slæderejserens Trædemølle med interessantere Arbejde. Desuden havde vi, lige siden vi forlod „Blæsebælgen“, uafbrudt haft en Følelse af, at vi kun var paa Gennemrejse, hver Gang vi traf Mennesker; ingen Steder havde vi rigtig haft Tid til at slaa os ned og blive bekendt med Folk, og derfor var det kun naturligt, at vi var utaalmodige efter at tage fat paa noget, hvor der levedes os Tid til at gaa ordentlig til Bunds.

Med en let Slæde kan vi nu ikke have længere end et Par Dagsrejser til Hikuligjuaq, i hvis Omegn de nærmeste Padlermiut eller Pilefolket menes at holde til. Vi bliver derfor enige om, at Birket-Smith og Helge Bangsted foreløbig efterlades ved Teltet sammen med det meste af Godset. Med let lastet Slæde skal saa „Ederfuglen“ og jeg ud at søge efter Mennesker. Belært af Vejrets Ustadighed ved vi nu, at det er vanskeligt at færdes ude paa denne Aarstid uden Telt, og vi faar i Hast flikket et sammen af Soveposebetræk, Sække og hvad andet vi

kan undvære, og forlader Kammeraterne den 30. om Eftermiddagen i Snefog og usigtbart Vejr. Det fryser kun to Grader, men Vejret er saa raat og blæsende, at vi føler det, som om det var midt om Vinteren.

31. Juni.

Ankomsten.

Ødemarkerne er bleven saa levende, at det næsten er umuligt at komme frem med Hunde, der er vant til at jage Vildt. Uden Ophør kommer større og mindre Flokke af Vildren travende imod os, snart 15 — 25 — 50, undertiden over 200. Det er ikke Flokkes Størrelse, der imponerer, men det, at der uafbrudt dukker nye frem fra alle de smaa Bakkekamme, vi kører hen over. Ser vi ud over Sletterne, virker de bejtende Dyr som Støvkorn, der er drysset ud over den hvide Sne.

Himlen er klar, vi har faaet Vinter igen. Sneen er atter frosset fast som en stor Kage hen over Landet, og vi er i Stand til at køre frem med større Fart. Vi følger den bugtende Flod gennem det lave Land, hvor Løbet ofte vider sig ud i store Bredninger. Enkelte Steder er det levende Flodvand begyndt at æde sig op gennem Isen, og vi maa da være meget forsigtige, hver Gang vi kommer til Steder, hvor Strømhvirvlerne har faaet Overtaget. Hen paa Eftermiddagen finder vi en forladt Snehytte og ved saa, at vi ikke kan være langt fra Mennesker. Men hvor kan de være flyttet hen? Her er forvirrende mange Slædespor, og de fleste peger i en Retning, der er modsat den, vi helst vil følge. Folkene ved Nahigtartorvik har meget omstændeligt forklaret os Ruten og tegnet Kort, hvor alle Detailler og Ejendommeligheder i Landskabet er saa vidunderligt fremhævet, at vi nemt kan genkende det. Vi søger over til Søens østre Bred og slaar Lejr.

Det er tidlig Morgen, og Solen begynder at varme igennem Teltdugen. Dette plejer altid at virke søvndyssende paa os, men i Dag er det umuligt at falde til Ro. Vi har skudt fem Rener ved Teltpladsen, og da der er Overflod af Kvas alle Vegne, tænder vi Kogebaal og tilbereder Maden. Vi ligger i en lille Hulvej mellem to Smaafjælde. Mod Øst har vi Udsigt over en mægtig Slette, som Renflokkens stadig vandreren over; undertiden kommer de flere Hundrede i Tal ganske tæt forbi Hulvejen, hvor de bliver staaende og stirrer paa os. Vinden bærer fra, de kan intet lugte og bliver derfor ikke skræmte. Hundene, som har jaget Ren hele Dagen, har nu opgivet Ævred efter at have afsluttet Dagens Gallopade med at æde skært Kød, saa længe de gad synke. Og selv om Stilheden omkring os afbrydes af Hundreder af knirkende Kloves Trin i Sneen, gider de knapt nok løfte Hovedet for at se hen mod det uvante Syn.

Pilefolkets Teltlejr ved Bredderne af den store Sø Hikuligjuaq.

Ogsaa Fuglelivet vaagner med Dagen, og Uglerne, som her er usædvanlig talrige, glider lydløst hen over os for at finde sig en Tue, hvor de kan sidde paa Udkig efter Lemming. „Ederfuglen“ og jeg maa med Vold spærres inde i Teltet; hvis vi bliver ude, falder vi aldrig i Søvn. Helst brød vi op og rejste videre med det samme, men Solen smelter Sneen og gør alt ufremkommeligt, indtil Nattefrosten igen faar Tid til at fryse Vejen til.

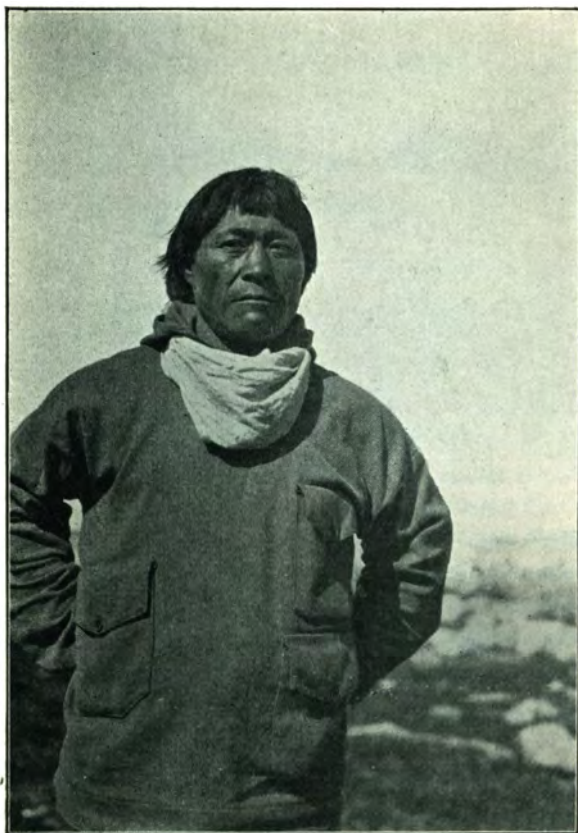
Men længe kunde vi ikke vente; allerede tidligt paa Eftermiddagen var vi paa Færde igen og kørte videre. Vi havde ikke kørt ret længe, før vi ved en Drejning af Floden faar Øje paa en Slæde med tre Mænd. Vi gør straks Holdt og vinker til dem; men næppe har de set vore grønlandske Dragter, før de pisker løs paa Hundene og i vild Flugt forsvinder bag den nærmeste Bakkekam. At forfølge dem kunde let føre til Misforstaaelser og Fjendtligheder, og vi fortsætter roligt, i Haab om at komme frem til Bopladsen.

Vi er nu kommen bort fra Floden og er naaet frem til en Sø saa stor, at det kun kan være Hikuligjuaq. Vi har fulgt Flodens østre Bred, som man har givet os Besked om, og nu ser vi endelig paa Toppen af en Bakkekam en Mand, der betragter os med stor Opmærksomhed. Vi standser og vinker op til ham, og da han svarer med at række begge

Armene ud som Tegn paa, at han er Ven, kører vi videre og er lidt efter ved hans Boplads.

Vi har endelig naaet vort Maal. Vi er blandt Padlermiut, Pilefolket. Det var en lille Lejr, paa dette Tidspunkt kun tre Telte, og Manden,

Aandemaneren Igjugarjuk, Pilefolkets Høvding. Straks ved vor Ankomst blev han saa begejstret for vore grønlandske Trøjer, at vi maatte overlade ham en Dragt. Det var siden umuligt at faa ham fotograferet i hans Rensdyrspels.

Igjugarjuk hed han, kom i Modsætning til sine Landsmænd i disse Egne med frygtløs Hjertelighed hen imod os. Der var noget bredt jovialt over Mandens Smil, der straks indtog os. Da vi fortalte om de unge Mænd, der var flygtet for os, lo han overbærende og forklarede, at de havde anset os for Indianere. Før de forskellige Hudson's Bay Poster blev oprettet rundt om i Barren Grounds, havde nemlig Eskimoer og Indianere været mindre steder bundne end nu, og saa langt Traditionen gik tilbage, havde der altid været et dødeligt Fjendskab imellem dem.

Jeg kendte en Del til Igjugarjuk, navnlig fra hans nærmeste Naboer ved Kazanfloden, og jeg havde hørt om den Maade, hvorpaa han havde skaffet sig sin første Kone; den var — selv sammenlignet med eskimoeske Former for Frieri — drastisk. Han maatte ikke faa hende og var da sammen med sin ældre Broder mødt op ved Husgangen til sin Elskedes Snehytte og havde derfra skudt baade Svigerfader, Svigermoder, Svogre og Svigerinder, en syv—otte Mennesker, indtil hun, som han ikke kunde leve foruden, endelig var ene tilbage.

Det forbavsede mig derfor meget, at en Mand med et saadant Temperament straks ved min Ankomst kunde dokumentere sin Værdighed ved at række mig en Skrivelse med den canadiske Regerings Segl, en Skrivelse, som var udstedt ved hans Boplads under en Morderjagt i April 1921 og begyndte saaledes: „Dette skal bevise, at Bæreren, en vis Edsjoasjuk (Igjugarjuk) fra Søen Shekoligjousak denne Dag er bleven ansat af mig, Underskriveren Albert E. Reames, en af Hans Majestæts Fredsdommere i og for Nord-Vest-Territoriet, som en særlig udnævnt Politikonstabel i og for omtalte Territorium med det Formaal, at han skal opgive og føre for Retten en vis Quaugvak, Padlermiut-Eskimo, der er anklaget for to Mord . . . . .“

Jeg læste Skrivelsen med den paakrævede Alvor og gav ham til Gengæld en gammel Avis, jeg havde brugt som Indpkningspapir. Han tog værdigt imod den og studerede den med samme Opmærksomhed, som jeg havde læst hans Dokument med — og fra det Øjeblik var vi Venner med fuld Tillid til hinanden.

Igjugarjuk var imidlertid langt fra nogen Humbugsmager, og naar jeg tænker paa alle de Mennesker, jeg har truffet paa den lange Strækning mellem Grønland og Sibirien, indtager han blandt dem en fremtrædende Plads. Han var klog, selvstændig, intelligent og i Besiddelse af stor Myndighed overfor sine Bopladsfæller. Han bød os straks ind i et af sine Telte, og som den store Mand han var, havde han naturligvis to Koner. Den ældste, Kivkarjuk (det afnavede Ben), der havde givet Anledning til det foran omtalte Blodbad, var nu detroniseret af en yngre Skønhed ved Navn Atqaralaq (den lille, der stiger ned til en), og selvfølgelig var det i hendes Telt, vi blev vist ind.

Til min store Glæde var den Hungersnød, vi havde ventet at træffe, nu forlængst afløst af Velstand. Foran den lille Teltboplads laa en Dyrge uflæsede Rener, saa mange, at det var vanskeligt at tælle dem. Man forstaar, hvilken Fest det er for disse Eskimoer, naar Renernes Vandring begynder; thi da jeg udtalte min Glæde over alt det dejlige Kød, der laa bunket sammen, fortalte man mig, at kun for en Maaned tilbage havde de alle været ved at omkomme af Sult. Trods endeløse Jagter havde der ikke været Vildt at finde. Man havde ganske vist over Hundrede Hvidræve ved Bopladsen, men hverken Hunde eller Mennesker havde Kræfter til at rejse den lange Vej ned til Baker Lake for at købe Proviant. Da havde den ene af Igjugarjuks Koner, den gamle Kivkarjuk, og en lille Plejesøn forladt Bopladsen med en Trækslæde. Det var dengang endnu streng Vinter, og hendes Maal var en lille Sø langt, langt borte, hvor den gamle Kone vilde forsøge paa at fiske Laks. Uden Proviant og uden Soveskind havde de slæbt sig frem til Søen,

hvilende sig det mindst mulige i kolde Snehytter. Søen havde været fuld af store Laks, og Kivkarjuk havde saaledes reddet hele Bopladsen; men deres Ansigter bar endnu tydelige Spor af, hvad de havde gennemgaaet.

Men nu var alt forandret.

Igjugarjuk gav øjeblikkelig Ordre til at tilberede et overdaadigt Festmaaltid for os, og to store Renkroppe blev sat over Ilden i vældige Zinkbaljer.

Jeg havde ventet at komme til helt primitive Mennesker, og derfor var alt det, jeg nu saa ved Ankomsten, een eneste stor Skuffelse. Vi var midt oppe i den allerværste Blik- eller Konservesdaasekultur, et Resultat af Handelsrejser til de fjerntliggende Hudson's Bay Stationer. Og da i det samme en kraftig Grammofon fra Igjugarjuks Telt intone- rede en af Carusos smældende Arier, stod det for mig, som om vi var kommen hundrede Aar for sent til de Mennesker, vi skulde studere. Naar jeg fraregner deres Udseende, som var udpræget eskimoisk, havde jeg en Følelse af, at jeg snarere var kommen til en Indianerlejr end til Eskimoer. Teltene var spidse Indianertelte af Renskind med Røghul foroven, og inde i hvert Telt, lidt til venstre, brændte Uvkak, Teltilden. Alle Kvinder bar over deres Skinddragter brogede Sjaler, af samme Slags som Indianerpigerne bruger, og til min Forbavselse opdagede jeg ogsaa, at de bar Ure om Halsen; de havde dog parteret dem saadan, at nogle bar Kapslen, medens Værket var fordelt blandt Familiens øvrige Medlemmer.

Det eneste uforfalsket eskimoiske, vi nu skulde bygge vort Arbejde paa, var Sproget, og saavel Bopladsen som vi selv oplevede til vor store Glæde, at den grønlandske Tunge blev forstaaet øjeblikkelig, selv om der selvfølgelig var Forskel i Udtale og Dialekt. Igjugarjuk, som ikke var bange for at smigre en Smule, erklærede, at jeg var den første hvide Mand, han havde truffet, som ogsaa var Eskimo.

Det tog Tid at faa Festmaaltidet tilberedt, og da vi i Ventetiden fodrede vore Hunde, skete det, at hele Bopladsen faldt i Forfærdelse over Hundefoderet. Vi havde nemlig endnu noget Hvalroskød, som vi havde bragt med os helt nede fra Kysten; det var aldrig før set ved Yathkied Søen og var Genstand for absolut Tabu. Af den Grund blev der nu stor Raadvildhed; men Igjugarjuk, der paa sine talrige Handelsrejser havde udviklet en vis Smidighed, nøjedes med at udstede et Forbud mod, at Pladsens unge Mænd rørte ved Kødet, mens det var os selv tilladt at skære det op og fodre Hundene med det, forudsat at vi kun benyttede vore egne Knive.

Barren Grounds var endnu i Begyndelsen af Juni tildels snedækt, og da Landskabet var uhyre ensformigt, voldte det os stort Besvær at finde Vej frem i Egne, hvor alt ligesom flød ud i eet.

Denne lille Episode fortalte mig, at jeg alligevel maatte være kommen til nye Mennesker, og da en ung Mand, Pingoqa, kom hen og spurgte mig, om Sælerne havde Horn ligesom Rensdyrene, glemte jeg helt min Skuffelse fra før. Lad gaa, at Tangomelodier i Øjeblikket skrattede fra Grammofonen og at mægtige Baal flammede under ægte, importerede Zinkbaljer — jeg stod dog overfor Mennesker, der var vidt forskellige fra de almindelig kendte Eskimoer, for hvem Sødyrfangsten er en Livsbetingelse. Selv om jeg nok var klar over, at der før havde været hvide Mænd i disse Egne, vidste jeg ogsaa, at disse Mennesker aldrig nogensinde var bleven indgaaende studeret.

Midt under disse Betragtninger gjaldede et Raab ud over Bopladsen: „Kødet er kogt, Kødet er kogt!“

Og med hele den Madlyst, som besjæler Mennesker, der netop har overstaaet en Hungerperiode, løb alle Mændene op til Igjugarjucks Telt; Kvinderne maatte først komme til, naar Mændenes Maaltid var endt. De to Rener laa i vældige Stykker hen over Gulvet, fordelt i Træbakker, og da Værten klogt havde tænkt sig, at vore Vaner ikke var ganske de samme som deres, havde han lagt vore Rationer paa et særligt Fad, som han rakte mod os. Alle styrtede sig som glubske Hunde over Maaltidet — det gjaldt om hurtigt at sikre sig de bedste Stykker — og skønt jeg blandt Eskimoer ofte har overværet barbariske Festmaaltider, har jeg aldrig været med til en saadan Mangel paa Form. Kun de Ældre brugte Knive — de Yngre sled Kødet af Benene ganske paa samme gridske Maade, som vi tænker os, vore Urfædre har ædt. Foruden de to Rener var der kogt adskillige Hoveder. Hvert af Ekspeditionens Medlemmer fik et, men vi maatte gerne spise det i vort eget Telt, da man havde den gæstevenlige Forstaaelse, at vi absolut ikke kunde faa mere i os, end vi allerede havde spist. Kun blev der knyttet den særlige Betingelse til Kødgaven, at hver enkelt af os maatte garantere for, at Levningerne hverken blev gnavet af Kvinder eller Hunde. Navnlig ansaas Mulerne for en hellig Spise, der ikke maatte krænkes. Saa kom Desserten; men den var ingen af os i Stand til at faa i os. Den bestod af fede, raa Renbremse-Larver, som var pillet ud af Skindene paa de nyskudte Dyr. De vrimlede i en stor Kødbakke som Kæmpemaddiker, og naar man satte Tænderne i dem, gav det et lille Smæld.

Den altid opmærksomme Igjugarjuk saa min Forlegenhed og sagde venligt:

„Ingen vil føle sig saaret over, at I ikke forstaaer vor Spise; hvert Menneske har sine Vaner!“ Men saa føjede han drillende til: „For-

Rensdyreskimoerne bruger ligesom Kystbefolkningen Isskoninger. Naar Solen begynder at varme, dækker de Mederne fuldstændigt til med Renskind for at hindre Isen i at smelte bort under Kørsten.

øvrigt spiste I jo lige Renkød, og hvad andet er det, vi nu spiser, end et lille Æg, der har udviklet sig gennem Renens Livssaft!"

Hen paa Eftermiddagen kom der et helt Følge af Slæder til Bopladsen fra en stor Ø, der ligger midt ude i Yathkied-Søen; det var et mærkeligt Folketog for den, der er vant til at se Kysteskimoerne fare af Sted med deres Hunde. Her var ialt seks tungt belæssede Slæder, tre og tre bundet sammen; hver Slædeafdeling blev trukket af to Hunde, men sammen med Hundene trak baade Mænd og Kvinder. Den eneste, der fik Lov til at sidde paa Læsset, var en mumieagtig gammel Kvinde, der paa Grund af sit Kendskab til Tabu og sin store Viden nød almindelig Agtelse blandt Padlermiut. At hun ogsaa var Igjugarjuks Svigermoder, skulde heller ikke formindske Respekten.

Der var ikke gaet mere end en Dag, før vi ligesom begyndte at falde til blandt de mærkelige Mennesker, vi havde fundet. De viste os tilsyneladende fuld Fortrolighed og søgte paa alle Maader at tilfredsstille vor Nysgerrighed, naar vi spurgte. Om Aftenen prøvede jeg da ogsaa at komme ind paa mit egentlige Emne og forklarede Igjugarjuk, hvis Ry som Aandemaner gik over hele Barren Grounds, hvor betydningsfuldt det vilde være for mig at lære deres Forestillinger om Li-

vet, deres Religion og deres Sagn at kende. Men her rendte jeg Panden mod en Mur. Hans Svar gik ganske kort ud paa, at han var en uvidende Mand, der intet vidste om sit Folks Fortid, og han erklærede bestemt, at Folk løj, naar de fortalte, han var Aandemaner.

Jeg indsaa, at jeg havde forhastet mig, og at der endnu var langt til Igjugarjuks virkelige Fortrolighed.

— — —

Den Nat fik jeg ikke sovet ret meget. Teltforhænget var aabent ud til den milde, lyse Foraarsnat; fra min Briks kunde jeg mellem Teltene skimte de store Kogebaal, der knitrede og blussede under vældige Gryder. Jeg vidste, at disse Gryder var Optakten til de Festligheder, Bopladsen vilde holde for os. Det var Fedt, der kogtes ud af knuste Ben, men for at blive til rigtig Fedtsuppe maatte det koges hele Natten.

Mellem Teltene legede de mindste Børn, som ikke kendte Forskel paa Dag eller Nat, og i en Klynge paa en lille Bakke lige bag ved vort Telt sad de unge Piger og Mænd og sang i Kor; snart var det vilde Toner, snart var det smaa, bedrøvede Sange, der blandede sig ind i mine Tanker, indtil jeg endelig blev sunget i Søvn.

Boplads-Stemning.

Det var højt op paa Dagen, før vi tørnede til efter Ankomst-Festlighederne, og Igjugarjuk foreslog mig straks at vise mig sit Land.

Lige bag ved Bopladsen laa et højt Bakkedrag, og herfra havde man Udsigt over hele Omegnen. Søen viste sig at være umaadelig stor, de lave Kyster forsvandt mange Steder ud i Horisonten, og man havde egentlig mere Indtryk af Hav end af Indsø. Yathkied-Lake er det indiske Navn for Søen, Eskimoerne derimod kalder den Hikoligjuaq (den store med Isen, der aldrig smelter). Midt ude paa Søen tør Isen nemlig sjældent helt op.

Igjugarjuk tegner med forbavsende Sikkerhed et Kort over Søens Kyster i min Lommebog og nævner mig alle de forskellige Bopladsers Navne. For et Par Menneskealdre tilbage levede her omtrent 600 Mennesker, nu derimod knap 100. Skydevaabenets Indførelse har influeret paa Renernes Vandring; nu gaar de ofte uden om deres gamle Svømsteder, og naar Eskimoerne mister denne Jagt, bliver der Hungersnød.

Dagen er vidunderlig. Vejret med al sin brutale Skiften mellem Sne, Storm og Regn aander i Dag kun Fred. Søen er brudt op henne ved Flodens Udløb, og inde i den tykke, skruede Vinteris ligger nu en blank

Vaage med en sløret Varmedis hen over sig. Sværme af Svømmefugle har her fundet deres Tumbleplads og skræpper og ler, naar nye Flokke slaar sig ned iblandt dem.

Inde i Landet omkring os hører vi syngende Lyde af smeltende Sne, og Dagslyset slaar saa stærkt mod den hvide Sø, at man maa holde sig for Øjnene for ikke at blændes. Foraaret er over Barren Grounds, og snart vil Jord og Blomster springe ud af Sneen.

Smaaflokke af vandrende Rener kommer os nær, men i Dag er vi kun dyrevenlige Iagttagere og faar ikke Jægerens hastige Aandedræt ved at se dem passere forbi inden for Skudhold. Vi har Kød nok foreløbig.

Overalt omkring os ser vi Stensætninger, Renspærrer, Skjul for Bueskytter og mange smaa Varder med en Tørv paa Toppen, der skulde ligne et Menneskehoved — altsammen Levninger fra de Tider, da man drev Renjagten systematisk og jog Dyrene ned til Svømmestederne, hvor Kajakmændene saa kunde overfalde dem med Spyd.

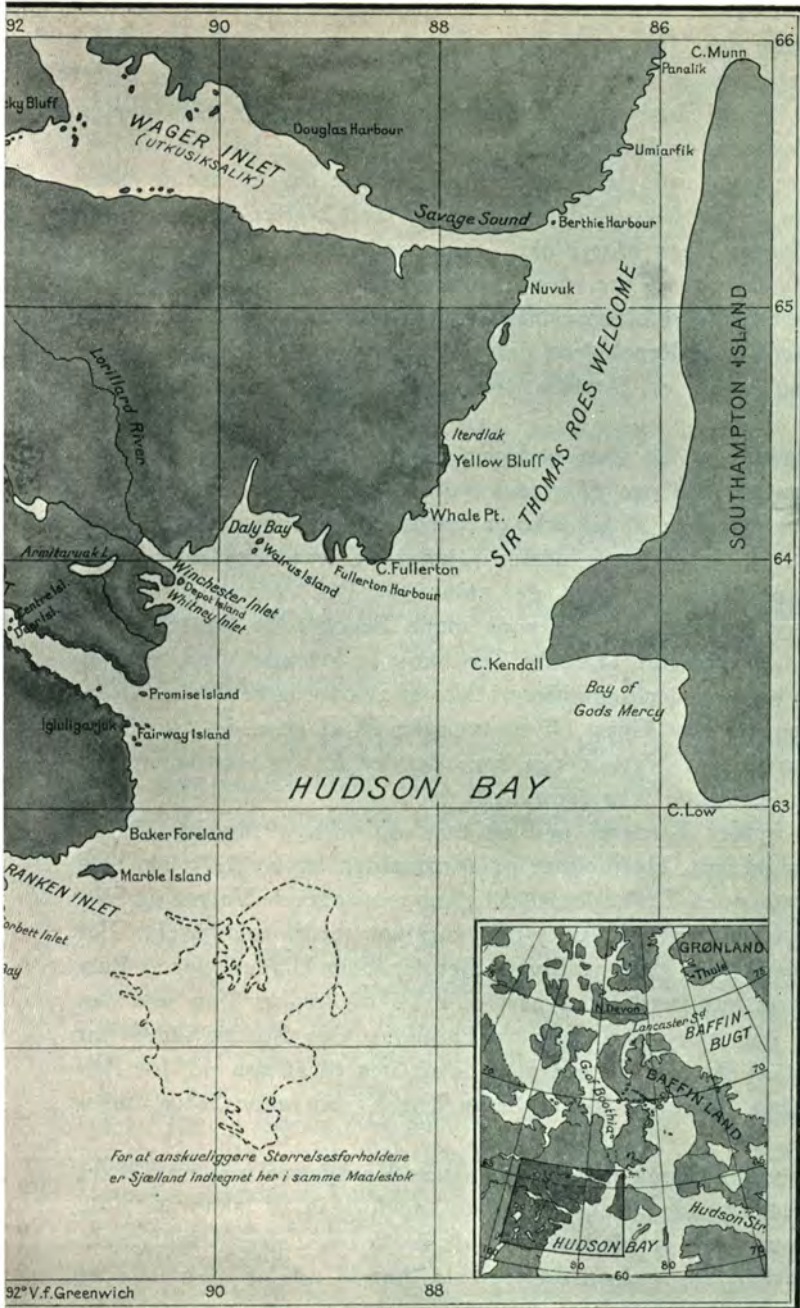
Igjugarjuk fortæller mig om alle de mange Maader at drive Renjagt paa og imponerer mig navnlig, da han fortæller mig om den overordentlige Sikkerhed, hvormed en dygtig Renjæger kunde manøvrere selv i en stor Flods voldsomme Strømhvirvler. Nu da Bøssen vinder mere og mere Indpas, er vel snart den sidste Kajak brændt i Barren Grounds, men for ikke mange Aar tilbage var disse Indlandsboere lige saa dristige og sikre i deres Kajaker, som nogen Kystboer.

Gamle Minder griber Igjugarjuk, og han fortæller mig om, hvorledes Renerne allerede begynder at komme inde fra Skovene hen imod Midten af April. De kommer vandrende i Retning af Baker Lake og spreder sig derfra ned mod Kystlandet. Saa snart Solen begynder at varme, driver en gaadefuld Vandretrang alle Dyrene ud af Skovens Læ; mange Gange er Starten forhastet, og en pludselig Snestorm kan tvinge dem til at vende tilbage. Men næste Gang der brydes op, er de flere i Tal, og nu traver de forsigtigt fremover ad deres gamle Veje; de ved, de har Fjender, hvor de mindst aner det, og derfor er der, selv naar der gøres Holdt for at hvile og æde, altid aarvaagne Vagtposter omkring dem.

Forløberne for Foraarets store Træk er de drægtige Køer, hvis Optog sluttes af „Jomfruerne“, lutter kaade unge Køer. I Halen paa dem kommer saa de unge Tyre, der næsten endnu er Kalve; de følger genert luskende bagefter al denne selvsikre Dejlighed. Naar de er trukket forbi, stopper Vandringerne for flere Uger, og først hen i August kommer Tyrene. De traver i store Flokke og ligesom dækker al Jord og æder sig langsomt frem i samme Retning som de andre, sikre

paa Sejren, naar Parringstiden er inde. De har endnu ikke helt skiftet Pels og er hvide paa Hals og Ryg, og naar man ser dem, er det, som om der pludselig lægger sig levende Snedriver hen over den brune Jord.

Jagten var kun til Husbehov, navnlig i tidligere Tider, da man jagede fra Kajak; desuden er Foraarsrenerne kun magre og har en rakket Pels. Den store Jagt fandt derfor altid Sted om Efteraaret, naar de atter vendte tilbage til Skovene, fede og lade og med blanke, bløde Pelse. Saa kom de ogsaa i een stor Flok — Kørerne med de nyfødte Kalve, Jomfruerne og de unge Tyre, der ikke længere holdt sig for sig selv. En saadan tætpakket Flok var ude af Stand til at manøvrere, fordi Naturforholdene som Regel drev dem ud i forvirret Trængsel, og paa en enkelt Dag kunde en Boplads derfor sikre sig Forraad til en hel Vinter.

Da Igjugarjuk og jeg gaar nedover mod Teltlejren, faar vi langt ude i Horisonten Øje paa Skovens yderste Bryn; men Solens Lys falder saaledes paa dem, at jeg ikke er helt klar over, om det er Bakke- drag eller Skove. Jeg spørger derfor Igjugarjuk, hvad det er, og han svarer: „Det er Napartut (dem, der staar op). Det er ikke de rigtige Skove, hvor vi henter Træ til vore lange Slæder; de ligger endnu længere borte. Vi tror, at Træerne i en Skov er levende Væsener, der blot ikke kan tale, og derfor holder vi ikke af at overnatte iblandt dem; og de, som en sjælden Gang bliver tvungen til at gøre det, fortæller om, hvorledes de om Natten kan høre det hviske og stønne mellem Grenene i et Sprog, de ikke forstaar.“

Alle Dyr hylder Foraaret paa en tavs og ydmyg Maade. Vi ser Harer og Lemminger, Hermeliner og Murmeldyr krybe ind i sig selv i det høje Græs, uden Tanke for at æde, kun modtagende Varme og Lys. De drømmer om en evig Sommer og overgiver sig til en Nydelse, der ganske faar dem til at glemme Livets Fjender. Selv Ulvene, der er Bagholdets Mestre, har fundet det aargamle Hi og tænker kun paa den Frugtbarhed, der snart skal formere Familien. Om fjorten Dage har de Boet fuldt af Hvalpe, og saa maa de skiftes til at gaa ud, for Rævene har aabne Næsebor for al Slags Yngel, selv naar Solen bager hedest.

Men nede ved Flodens store Vaager gaar Knebben mellem Terner og Maager og rappende Ænder, der ikke kan forstaa, at Islommen altid skal græde, naar den er glædest. Aa, alt dette Liv i denne velsignede Grøde, hvor den frosne Jord damper sin Aande ud for at smelte og faa Planterne til at slaa Rod!

Sandet ved Flodbredden skinner som hvide Driver, hvor ilende Tra-

ner sætter deres Fodspor, alle bruger Mund uden Tanke for Naturens store Tone, indtil en Flok hvide Vildgæs kaster sig ud i Vaagen, saa Vandene kløves og alt Smaakravt tier benovet. Intet kan udtrykke Foraarets Lyde, der kommer som Farver og Sange; Mennesker, som elsker deres Land, forsøger det ikke og nøjes med at trække Vejret dybt i den spirende Vellugt. Har Islommen da Ret, naar den fortvivler over al denne Skønhed? Nej — en lille Dreng, der engang har gaaet sig træt langs Hikoligjuaqs Bredder, har, medens han hvilede sig, fundet nogle Ord, som vi alle kan nynne:

Dejlige Sø med de drivende Flager,
isfyldt trods Sol!
Smertende Træthed slaar mine Lemmer,
og jeg hviler,
medens jeg nyder ubeskrivelige Glæder,
jeg finder ved dine Bredder!

— — —

Solen staar nu lavt i Horisonten, og Himlen og hele Landet straa-
ler i røde Flammer.

„En ung Mand er død og gaar til Himmels,“ siger Igjugarjuk, „der-
for klæder den store Aand Himmel og Jord i røde, festlige Farver
for at modtage hans Sjæl.“

— — —

Den 2. Juni er hele Ekspeditionen samlet, da Birket-Smith og Bang-
sted ankommer sammen med den sidste Rest af vort Gods. Det er 10 °
Kulde, klar Himmel, men fejende Snefog.

Det daglige Liv.

Efter den første Indledning til vort Bekendtskab lod jeg nogle Dage
gaa med Jagter og Smaahandel om etnografiske Genstande. Jeg havde
forstaaet, at det vilde tage nogen Tid, før vi vandt disse Menneskers
fulde Fortrolighed. De fleste af dem var vel vant til at handle med hvide
Mænd, men deres inderste Tanker om Livet og Døden var noget, de
holdt for sig selv og ikke ønskede at drøfte med fremmede. Det var mit
Haab, at al den ydre Paavirkning, som havde været saa iøjnefaldende
ved vor Ankomst, kun var en Skæl, og at deres aandelige Liv ligesom
hos de andre Eskimoer, vi havde truffet, var ganske primitivt.

Det var Folk, der tog det med Ro, og nu da hele Dynger af uflæn-
sede Rener laa foran Teltene, syntes Jagtiveren ikke at være særlig
brændende. Dag efter Dag gik, uden at man tog sig noget som helst for,

og de foretrak at lufte deres ubegrænsede Lediggang i og omkring vort Telt. Blandt Kysteskimoerne havde vi altid foretrukket at bo hos de Folk, vi kom til; det satte os med eet Slag ind i det daglige Milieu, og vi vandt hurtigt deres Fortrolighed, naar vi optoges som en Del af Familien. Men her bestemte vi os til at blive boende i vort eget Telt, ikke blot fordi vi havde bedre Tid, men ogsaa fordi vi fandt, at vore nye Bopladsfæller gennemgaaende levede saa urenligt, at det vilde være svært at finde sig til Rette iblandt dem.

Jeg har allerede skildret det Festmaaltid, hvormed vi blev modtaget, og at det straks dengang havde vist sig umuligt for os at spise alt, hvad der blev budt os, skønt vi alle gennem Aars Ophold blandt Eskimoer var vant til lidt af hvert. Det var gaaet let hos Kysteskimoerne, fordi disse under deres Samkvem med Hvalfangere havde lært nogen Renlighed; men blandt Indlandseskimoerne var alene den Maade, hvorpaa al Mad blev tilberedt, saa uappetitlig, at vi foretrak at være vore egne Kokke, saavidt det lod sig gøre uden at vække for meget Anstød. En daglig og meget yndet Ret var en stærk Bouillon, der i en Kæmpegyrde kogtes ud af alle de afnavede Ben, der kunde samles i Teltene efter Dagens Maaltider. Benene, der knustes med en Sten, blev blandet med lidt Vand og kogt sammen med Rensdyrklove; mellem Klovene sad som Regel altid Rester af gamle Ekskrementer, der vel gav Suppen Farve, men ikke netop forlenede den med en Smag, som vi syntes var behagelig. Det tog en hel Nat at koge Kraften ud af disse Ben, og dette Arbejde blev overladt Børnene, medens de voksne sov. For her, som alle andre Steder i Verden, havde Børnene den Egenskab, at de aldrig vilde i Seng om Aftenen, og Forældrene havde da snildt overdraget dem Kogehvervet, som iøvrigt morede dem saa storartet, at man næsten aldrig kunde faa Nattero.

Det var imidlertid ikke Maden alene, der fik os til at holde os lidt paa Afstand; det var ogsaa de mange Lus, de var befængt med. Efter et kort Ophold paa deres Brikkeskind maatte vi altid hjem for at pille os rene, og denne Beskæftigelse fandt vi ikke saa morsom, som de andre ved Bopladsen; de kunde sidde timevis bøjet over deres Inderspelse og plukke Lus, uden at det tilsyneladende nyttede det allermindste. Vi fik nærmest det Indtryk, at man holdt af de smaa Parasitter, fordi disse ligesom Renerne var Forløbere for Sommeren. De kom jo med Varmen og Solen; om Vinteren kunde de slet ikke trives i de kolde Snehytter.

Medens Mændene nød deres Brikseliv i vor Nærhed, var vi imponerede af den Flid, Kvinderne udfoldede. Det var dem, der hentede

Kvinderne svarer ikke netop til vore Skønhedsideal, men i Retning af Flid, Hjælpsomhed og smilende Humør søger de deres Lige.

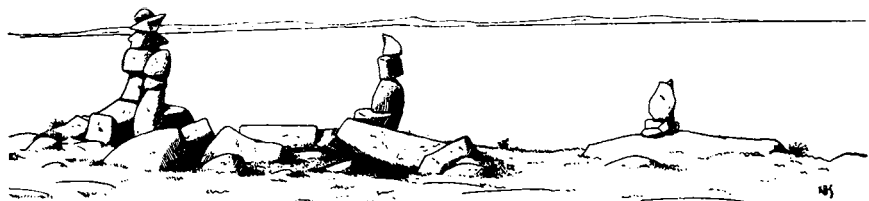
Stenvarder, der skal forestille Mennesker og bygges op over

Ris og Kvas til Brændsel, undertiden langvejs fra, vadede gennem det opblødte Land; og det var dem, der flænsede alle de dræbte Rener og passede Kogebaalene. Men al denne Flid havde ogsaa sat sit Præg paa dem; de behøvede ikke at være gamle for at være mærket i Ansigtet af Rynker, deres Øjne var ofte røde og rindende af Baalenes Røg, og Hænderne var store, skidne Arbejdsnæver med grove, lange Negle. De havde sat deres kvindelige Ynde til i Arbejdet, men var altid glade og nøjsomme og slog en Skoggerlatter op, hvad man saa end sagde til dem.

Det var os for saa vidt meget velkomment, at Mændene ikke havde noget at bestille, thi det gav os rig Anledning til at pumpe dem for alle de Oplysninger, vi ønskede; og naar det blot gjaldt dagligdags Ting, var de meget villige til at belære os. Det, som navnlig gjorde det dybeste Indtryk paa os, var, at de levede fuldstændig uafhængige af Havet. Handelsrejser havde ganske vist bragt enkelte af dem i Forbindelse med Kystboere, men det var dog alligevel saaledes, at mange Mænd aldrig havde set Havet. Heri laa ogsaa Grunden til den strenge Tabu, der var lagt paa alle Sødyr. Gamle Mænd var af den Opfattelse, at deres Forfædre altid havde levet i Indlandet, og at deres eneste Erhverv var baseret paa Rensdyr, Fugle og Laks. Der var heller intet i deres Erhvervskultur, der tydede paa, at de nogensinde havde opholdt sig ved Havet. I den sidste Menneskealder var dog Samkvemmet med de omboende Stammer bleven livligere end før, og en Udvandring var begyndt fra Sydenden af Hikoligjuaq ned over de store Søer til Kysten ved Eskimo Point. Landet her var nu beboet af forhenværende Indlandsboere, men der var meget faa af dem, vi nu levede sammen med, som kunde forstaa, at der var Mennesker, som kunde foretrække spækginsende og ildelugtende Sødyr for alle Indlandets Herligheder.

Enhver Jæger var i Besiddelse af en moderne Riffel, og det var ikke vanskeligt at fange de Ræve, som var nødvendige til at købe Ammunition for. Og dog regnede de ikke med, at det netop var det farlige Ildvaaben, der var Skyld i, at de saa ofte maatte lide Nød. I gamle Dage

lange Strækninger i den Retning, man ønsker at drive Renerne.

Tegning af K. Birket-Smith.

var al Fangst ganske vist i højere Grad end nu henvist til bestemte Sæsoner, men de snilde eskimoiske Fangstredskaber og Metoder plejede at gøre Udbyttet saa rigt, at man kunde slippe levende gennem de døde Tider, hvor der intet Vildt var, blot man havde været heldig i Jagt-tiden og henlagt rigelige Vinterdepoter.

Den første Forudsætning for Jagt var, at Bopladserne lagdes midt i Renernes Vandringsveje, og da disse var forskellige Foraar og Efteraar, førte Befolkningen en nomadiserende Tilværelse. Dog vendte man altid tilbage til de samme Bopladser; thi der krævedes store Forberedelser. Hundreder af Stenvarde skulde opføres over Strækninger paa flere Kilometer, og Terrainet, hvor Jagten skulde foregaa, maatte være valgt saaledes, at man kunde drive Renerne nøjagtigt i de Retninger, man ønskede. Jagt i aaben Mark med Bue og Pil gav kun ringe Udbytte; man maatte liste sig lige ind paa Livet af Dyrene, og det kunde ofte tage Dage. Og selv med Held kunde man aldrig gøre Regning paa at fælde mere end et Par Dyr, selv hvor der var mange Flokke.

Renerne var sky, og Buen krævede et meget nært Hold for at virke skudsikkert og dræbende; denne Vanskelighed kom man uden om paa følgende Maade:

Aflange Sten rejstes paa Højkant, eller Varde byggedes i to Rækker, saa at de dannede en Allé, og oven paa disse lagde man runde Tuer, der paa Afstand tog sig ud som Menneskehoveder. Den ene Ende af Alléen var meget bred og lagt saaledes i Terrainet, at de flygtende Rener, idet de kom op over en Bakkekam, pludselig befandt sig inde imellem dem. Kvinder og Børn kom løbende bagefter, viftende med Pelse og hylende som Ulve. Dyrene, der nu troede at have Mennesker baade bagved sig og til Siderne, havde intet andet Valg end at fortsætte deres Flugt fremover langs Alléen, der blev snævrere og snævrere, og her var til begge Sider bag Skræmslerne bygget Stenskjul, hvor Jægerne laa og ventede. Vildtet var nu tvunget til at passere dem paa ganske nært Hold, uden at turde vende tilbage eller bryde ud mellem Vardeerne, og saaledes kunde Bueskytterne skyde uafbrudt,

medens Dyrene travede forbi dem; det var ikke faa, der kunde nedlægges paa denne snilde Maade.

Ganske det samme System af Varder anvendtes ogsaa ved Dyrenes Svømmesteder ved Søer og Floder. Forskellen var da blot den, at Jægerne, som det er skildret i det foregaaende, ventede skjult ved Strandbredden for først at overfalde Flokkene, naar de søgte Redning i Søen. Saa roede de ud med deres Kajaker, og da Renerne ikke svømmer særlig hurtigt, var det en let Sag at indhente dem og dræbe dem med de Spyd, der var konstruerede særlig til denne Jagt. Var Svømmestederne brede og Renflokkene talrige, kunde denne Jagtmetode give saa stort et Udbytte, at Svømmestedet kunde være helt fyldt med drivende Dyrekroppe.

En meget snild Maade at fange Ren paa om Vinteren i Egne, hvor disse overvintrede, var den at bygge Faldgruber dybt ned i Sneen; Aabningen dækkedes til med Ris og et tyndt Lag Sne, hvorover der blev drysset Renmos og stænket Urin fra en Hund. Rener tiltrækkes af Urinlugt, og idet de søger derhen, styrter de gennem det tynde Snedække ned i Gruben, hvorfra de ikke kan komme op.

I Sammenligning med Renjagten var alt andet Bierhverv. Fisk fangedes med Lyster og Krog; Fugle, Harer, Lemminger og Murmeldyr med Snarer. Fuglefangsten blev særlig drevet om Efteraaret, i den Tid hvor Fuglene fælder og ikke kan lette. Da forfulgtes de med Kajaker i Søerne og dræbtes med smaa Harpuner.

Kajaken, der tidligere har spillet en overordentlig stor Rolle for Indlandsboerne, er lang, smækker, ret høj og derfor meget rank. Den er meget let, da den kun bestaar af et Træskelet, beklædt med afhaarede Renskind, og for den, der har Øvelse i at bruge den, kan den skyde en forbløffende Fart; og Fart er noget, enhver Kajakroer opøver sig i, da det altid gælder om at komme først ind paa en Renflok. Men der fordres ogsaa en forbløffende Balancekunst, naar Jagten gaar hen over Flodernes skummende Stryg; Retningen skal holdes i Strømhvirvlerne, og samtidig skal højre Haand altid være klar til at bruge Spydet mellem Renflokkene, der gerne flygter ud til de vanskeligst tilgængelige Steder.

Efter at jeg har set en Indlandsbo styre ned over en hvirvlende Flod i sin Kajak, maa jeg indrømme, at han i sin Færdighed ikke staar tilbage for de bedste søgaaende Kajakmænd, jeg har truffet i Grønland.

Desværre overflødiggør Skydevaabenet nu ganske Kajaken, og det vil næppe vare længe, før den hører Historien til. Jagten med Bøsse byder paa øjeblikkelige Fordele, der dog næppe holder i Længden; det synes

i høj Grad fristende, at man kan gøre sig uafhængig af Varder og Svømmesteder og blot skyde løs, overalt hvor man træffer Flokkene, som ikke er vanskelige at komme paa Skudhold med de langtrækende Rifler. Man opnaar ogsaa at faa Jagten fordelt mere ligeligt ud over de Maaneder, Renerne opholder sig i Barren Grounds, og dette vil for de fleste Egnes Vedkommende sige fra Midten af April til Begyndelsen af Juli, og senere paa Eftersommeren fra Midten af August til Oktober. Men det glemmes ganske, at baade Pilen og Spydet var tyste Redskaber, som ikke skræmte dem, der ikke blev ramt, og Resultatet har da ogsaa været, at Renerne gennem Aarhundreder fulgte de samme Vandringsveje fra Skovene ud til Barren Grounds og tilbage igen. Nu synes Ildvaabenets Indførelse at have gjort en Forandring heri, idet Renerne mere og mere søger sig nye Veje uden om de gamle Bopladser, og dette har haft megen Hungersnød til Følge; lange Sulteperioder har i de sidste Aar i enkelte Distrikter helt udryddet Befolkningen.

En Ulykke for Rensdyreskimoerne er det forøvrigt, at det store Rentræk Sensommer og Efteraar kommer netop i den Tid, hvor det er vanskeligt for dem at berejse deres Land. Den store Tundra ligger uvejssom hen, og Floderne kan kun føre dem i ganske bestemte Retninger, meget ofte til helt andre Egne end dem, Renerne passerer. Vel kan de foretage Rejser ind i Landet ved at bruge Hundene som Pakdyr og selv bære de tungeste Byrder, men paa den Maade kommer man ikke langt nok omkring, og det bliver som at søge i Blinde. Det er først sent paa Efteraaret, naar Floder og Søer er tillagt og Landet er dækket med Sne, at de bliver i Stand til at komme langvejs omkring, men da er de ogsaa ypperlige og udholdende rejsende. I Tiden, før Handelsstationerne ved Baker Lake og Eskimo Point blev anlagt, gik de mod Syd saa langt som til Fort Churchill, og vestover ind i Landet var Egnene omkring Schultz Lake og Aberdeen Lake deres Grænser. Her samledes de ved det berømte Akilineq, et Højdedrag sønden for de store Søer i Nærheden af Thelon River. Det var navnlig et yndet Samlingssted Foraar og Sommer, naar Renerne var talrige og Fuglelivet udfoldede sig i al sin Mangfoldighed. Her hentede man Træ til Slæder, Kajaker og Teltstænger ved Søen Tivsalik, hvor mægtige Træstammer, der kom drivende med Floden længere inde fra Landet, blev slynget op paa Strandbredden. Man faar et lille Indtryk af, hvilket Taalmodighedsarbejde det i gamle Dage har været at flække Stammerne op i hensigtsmæssige Stykker, naar man hører, at dette blev gjort med smaa Jernstumper, hvormed man ligefrem flænsede Træet ud; nu bruges selv-

følgelig Sav, hvis man da ikke foretrækker at købe Tømmer ved en Handelsstation.

Akilineq var Samlingsstedet for Folk fra Baker Lake og Kazan River, der her mødtes med Stammerne helt nede fra Nordvest-Passagen, som ogsaa besøgte disse Egne for at hente Træ; og da benyttede man Stævn-net til al Slags Handel. Indlandsfolkene solgte Hvid-Mands-Varer, som de havde fra Churchill — dog hovedsagelig Knive, der byttedes bort for Sælskindsremme, som holdtes i høj Pris.

Oppe ved disse Søer fandtes ogsaa Skove; men da man opfattede dem som levende Væsener, søgte man sjældent ind i dem. Den Opfattelse, at Træerne ikke taalte Mennesker længere end ti Nætter, var en Overlevering fra Forfædrene.

Beundringsværdigt var det, at disse lange Rejser blev foretaget med meget smaa Forspand, sjældent mere end to, aldrig over fem Hunde, thi Hundefoder var altid vanskeligt at skaffe. Men baade Mænd og Kvinder var ypperlige Fodgængere, der med Glæde spændte sig selv for Slæderne og var lige saa udholdende, som nogen Hund. Til Trods for de smaa Forspand benyttedes ejendommeligt nok netop blandt disse Mennesker de længste Slæder, der overhovedet eksisterer; Slæder, som maalte 10 m i Længde og kun 43 cm i Bredde, var langt fra nogen Sjældenhed. Takket være Isskoningerne var de dog lette at trække, og deres Længde gav dem rolige Bevægelser og en stor Bæreevne i blød Sne.

Vi var meget interesserede i at erfare, hvorvidt der fandtes Stenhuse i Indlandet, saaledes som vi havde fundet dem overalt langs med Kysten; men det benægtede man paa det bestemteste. Saadanne vilde ogsaa være uforenelige med deres Erhverv, der paa visse Tider af Aaret fordrer stadig Skiften Lejr.

Snehytten er Indlandsboens eneste Vinterbolig, men da de mangler Spæk og Tran, er de ganske ude af Stand til at opvarme den, skønt Temperaturen i den kolde Tid meget ofte falder under $\div 50^{\circ}$. I de lange, mørke Aftener oplyses den kun med en lille Tællepraas, der laves af Mos, dypet i Renfedt. Men saa haardføre er disse Mennesker, at de paastaar, at de aldrig nogensinde lider af Kulde indendørs, hvordan saa Vejret end er; og som en Beskyttelse mod Snestormene er Husene da ogsaa dækket saaledes til, at de gaar i eet med Driverne, hvoraf de er bygget.

Lige uden for det egentlige Beboelsesrum og forbundet med dette ved en Gang er den saakaldte Iga, et Kogerum, der er bygget lige op med stejle Mure, for at Sneen ikke skal smelte. Her tilberedes Maden, hvis man da kan skaffe Brændsel; men det er dog langt fra hver Dag

Typisk Slæde, der med en god Isskoning og kun forspændt med to til tre Hunde med Lethed fragter selv de mest velhavende Familiers Ejendele. Opstan-
derne bagtil bruges ikke som i Grønland, men Slæden styres forfra gennem Læssets Surringer. Slæderejser er aldrig magelige Passagerfarter; alle Familiens
Medlemmer maa gaa, kun gamle og svagelige anbringes paa Toppen af Læsset.

i de Tider, hvor alt Land ligger dækket med tyk Sne; der gaar ofte mange Dage, hvor man maa nøjes med frossent Kød og ikke en Gang kan faa saa meget som en lille Slurk Suppe at varme sig paa.

For altid at kunne faa Drikkevand lægger man Snehytten ved

En Kvinde, der kommer hjem med et Knippe Brænde. Spæk haves aldrig og Rensdyrtalg bruges kun som Lys i Snehytterne. I Tider, hvor alt er snedækt og Vejret stormfuldt, gaar der Uger, hvor man ikke kan faa en varm Drik eller en Bid kogt Kød.

Kanten af en Sø, og her holder man et Hul aabent hele Vinteren igennem, beskyttet af en Snehytte, der er bygget hen over Aabningen. Indlandsboerne drikker nemlig — som alle andre Eskimoer, der udelukkende lever af Kød — utrolig meget Vand.

Det eneste, der virkelig volder dem stor Vanskelighed, er det, at de ikke kan faa deres Fodtøj tørret, naar de efter en lang Jagt kommer hjem med vaade Strømper. Har de Skind nok, kastes de vaade Klæder bort og erstattes med nye; hvis ikke, maa de tørres om Natten paa det bare Bryst.

I Maj Maaned smelter Snehytterne sammen, og man flytter i Telt, ofte store, dejlige Telte, helt af Renskind, spidse Telte med Røghul foroven, af lignende Type som dem, Indianerne bruger. Ud for Husmoderens Plads findes Ildstedet, og her koges alle Maaltiderne, da Vejret som Regel er meget blæsende. Man skulde nu tro, at der oprandt en Tid med Hygge og lun Komfort; men dette er langt fra Tilfældet. Kogningen indendørs medfører, at man ikke kan have noget Forhæng for Ind-

gangsaa bningen, og man sidder da enten i et Sus af Træk eller i tæt Røg fra Baalet. Mange Gange var det saaledes, at vi halvkvalte maatte springe ud for at faa Luft, uden at det tilsyneladende generede Teltets Beboere.

Saaledes forløber i store Træk det daglige Liv Aaret rundt for disse Mennesker, der sikkert er de mest haardføre i Verden. Deres Land byder dem haarde Kaar, og dog synes de, at det er det bedste i Verden. For os var de store Modsætninger det mest iøjnefaldende; thi enten lever de i dyb Nød eller ogsaa i en Overflod saa vidunderlig, at de gode Tider helt faar dem til at glemme al den Modgang, der er overstaet, og den, der ligger lurende ude i nye Vintres Mørke.

Tro og Overtro.

Igjugarjuk, der saa bestemt havde paastaet, at han ikke var Aandemaner og heller ikke kendte noget til sit Folks Forhistorie, slog snart om, da han havde faaet Tillid til mig og forstod, hvor alvorligt jeg tog alle disse Spørgsmaal; det lykkedes mig derfor gennem ham at faa Indblik i en Eskimokultur, der paa mange Maader var mig ganske ny.

Det viste sig ugørligt at udrede deres religiøse Forestillinger saadan, at der kom Sammenhæng deri; saa snart man begyndte at spørge om Ting, der ikke var absolut haandgribelige, viste Opfattelserne sig saa delte, at de ofte modsagde hinanden. Man vidste intet bestemt, hæftede sig heller ikke ved, at Stammens Vismænd modsagde hinanden; det eneste, der blev staaende fast, var, at det var overordentlig vanskeligt at trænge til Bunds i alle de skjulte Ting, der unddrog sig vor Viden. Deres Opfattelse af Livet efter Døden forstaaes bedst gennem følgende Sagn, der fortaltes mig af Kivkarjuk:

„Himlen er et stort Land med mange Huller. Disse Huller kalder vi Stjerner. Her bor mange Mennesker, og naar de spilder noget, løber det ud gennem Stjernerne og bliver til Regn eller Sne. Oppe i Himlens Land lever de døde Menneskers og de døde Dyrs Sjæle hos Himlens Herre, Tapasum Inua.

Menneskenes og Dyrenes Sjæle bringes ned paa Jorden af Maanen. Dette sker, naar Maanen ikke er synlig paa Himlen; da er den paa Vej til Jorden med Sjæle. Efter Døden behøver man ikke at blive det samme, som man var i levende Live; saaledes kan Menneskesjæle blive til alle Slags Dyr. Pinga vaager over Dyrenes Liv og holder ikke af, at der dræbes alt for mange. Intet maa gaa

til Spilde, og Blod og Indvolde skal dækkes til, naar man dræber en Ren.

Saaledes er Livet evigt; kun ved man aldrig, i hvilken Skikkelse man genopstaar.“

Lettest var det at udspørge Aandemanerne, og under lange Samtaler med Igjugarjuk lykkedes det mig tilsidst at faa mange interessante Ting at vide. Hans Teorier var imidlertid saa enkle og saa lige til, at de kom til at lyde paafaldende moderne; hele hans Livsanskuelse kan summeres op i følgende Ord af ham selv:

„Al sand Visdom findes kun fjernt fra Menneskene, ude i den store Ensomhed, og kan kun naas gennem Lidelser. Savn og Lidelser er det eneste, som kan aabne et Menneskes Sind for det, der er skjult for andre.“

Man bliver ikke Aandemaner, fordi man selv vil det, men fordi visse mystiske Kræfter ude i Universet giver en det Indtryk, at man er udvalgt, og dette sker som en Aabenbaring gennem Drømme.

Denne mystiske Kraft, der spiller saa stærkt ind i Menneskenes Skæbner, kaldes Sila og er meget vanskelig at definere, ja endog blot at oversætte. Ordet har tre Betydninger: Universet, Vejret — godt eller daarligt Vejr — og en Blanding af sund Sans, Forstand og Klogskab. I sin religiøse Betydning bruges Ordet Sila om en Kraft, der kan tages i Besiddelse af Menneskene — en Kraft, der er personificeret i Silap Inua: Kraftens Herre, eller ordret: den, som besidder Kraften. Ofte bruges ogsaa Benævnelser Pinga, en Aand i Kvinde-skikkelse, der tænkes at opholde sig et Sted ude i Universet og kun kan komme til Stede, naar der er særlig Brug for hende. Man har ikke nogen bestemt Forestilling om, at hun er nogen Skaber af Menneskene, eller at Fangstdyrene skulde nedstamme fra hende; men alle frygter hende som en streng Husholderske, der kontrollerer alle Menneskenes Handlinger, særlig med Henblik paa Maaden, hvorpaa de behandler deres Fangst dyr.

Hun er til Stede overalt og lader høre fra sig, naar der er Anledning til hendes Indblanding. Et af Hovedbudene synes at være, at Menneskene maa omgaaes deres daglige Føde med en saadan Ærbødighed, at intet maa gaa til Spilde. Naar en Ren dræbes, maa man derfor nøje iagttage visse Ceremonier, der gaar ud paa at hædre det dræbte Dyr, samtidig med at man omhyggeligt maa tildække alt, hvad man ikke bruger, selv om det kun er Indvoldene.

Endvidere er al Tabu rettet mod Sila og indstillet paa at holde For-

To Smaapiger, forarsklædte i Pjalter. Deres Tabu forbyder dem at faa nyt Tøj, før Renerne har affædet om Efteraaret. Den ene bærer Haarbeskyttere, der bestaar af Træ- eller Benpinde, hvorom Haaret vindes, hvopaa de vikles om med hvide og sorte Renskinsstrimler. Det er dels som Prydelse, og dels hindrer det Haaret i at blive uredt.

holdet til denne Magt i Ligevægt; thi da de Betingelser, Sila stiller til Menneskene, ikke er store, straffer hun maaske netop derfor alle Overtrædelser med sin magtfulde Vælde, straffer med ondt Vejr, fordriver Fangstdyrene fra Stammens Jagtomraader med Sygdom, kort sagt: med alle de Ulykker, man mest frygter. Saaledes møder Rensdyreski-moerne i deres Tilværelse stadig Konflikter med Sila og sig selv. I denne Opfattelse røber man en bevidst Visdom, som kun kan gøre Krav paa vor Respekt.

En Aandemaner er Tolken mellem Sila og Menneskene, og hendes Hovedegenskaber er at helbrede Mennesker fra Sygdom eller at frelse dem fra andres Ondskab. Skal et sygt Menneske frelses, maa det give alle sine Ejendele fra sig; de skal bæres bort og lægges paa Jorden langt fra deres Boliger; thi naar et Menneske paakalder en stor Aand, maa det ikke eje andet end sit Aandedræt.

Som ung Mand havde Igjugarjuk mange Drømme, han ikke kunde forklare sig. Mærkelige Væsener, som han ikke kendte, kom til ham og talte til ham, og naar han vaagnede af Søvn, stod alle Drømmebil-derne saa livagtigt for ham, at han kunde fortælle sine Bopladsfæller derom. Da det saaledes var bleven klart for alle, at det var forudbe-stemt, at han skulde være Aandemaner, blev en gammel Mand ved Navn Perqanaoq hans Læremester. Midt om Vinteren i den allerkoldeste Tid trak han Igjugarjuk paa en lille Slæde — akkurat stor nok til, at han kunde sidde paa den — langt bort fra Bopladsen til den anden Side af Hikoligjuaq. Her maatte han blive siddende paa Slæden, me-dens den gamle Aandemaner byggede en lille Snehytte til ham, lige stor nok til, at han kunde sidde paa Hug inde i den. Igjugarjuk maatte ikke besmitte Sneen ved at træde paa den og blev derfor baaret ind i Snehytten af den gamle Mand, hvis Fodspor ansaas for rene og hellige. Skønt det var meget koldt, fik han intet Brikseunderlag og ingen Skind til at svøbe sig ind i; alt, hvad han fik, var kun en lille Stump Skind, lige stor nok til at sidde paa. Han fik heller ingen Føde, hverken vaadt eller tørt. Den gamle Aandemaner formanede ham til kun at tænke paa den store Aand og paa den Hjælpeaand, der nu vilde komme til ham, og saa forlod han ham.

Da fem Dage var gaaet, kom den gamle Aandemaner tilbage og bragte ham en Drik lunkent Vand, indsvøbt i Renskind, hvorpaa han atter blev overladt til sig selv, med indtrængende Formaninger om kun at tænke paa den store Aand. Derefter sultede han igen i femten Dage, fik atter en Slurk lunkent Vand og et ganske lille Stykke Kød

og maatte saa sulte i ti Dage. Efter denne lange Faste blev han endelig hentet af den gamle Aandemaner. Igjugarjuk fortæller, at de 30 Døgn, han tilbragte her, var saa kolde og saa trættende, at han somme- tider døde en lille Smule. Han tænkte i al denne Tid kun paa den store Aand og søgte at holde alle Mennesker og alle dagligdags Begivenheder ude af sine Tanker. Først hen imod Slutningen af hans Faste kom der en Hjælpeaand til ham i Skikkelse af en Kvinde. Hun kom, medens han sov, og han syntes, at hun svævede hen over ham. Saa drømte han ikke mere om hende, og hun blev hans Hjælpeaand. Efter denne lange Maanedes Kulde og-Sult maatte han i fem andre Maaneder holde en meget streng Diæt og intet have med Kvinder at gøre. Derefter blev Fasten gentaget; thi jo oftere en Faste gentages, des bedre bliver et Menne- ske egnet til at se ind i det, der er skjult for andre. I Virkeligheden ender Læretiden aldrig; det kommer an paa en selv, hvor meget man vil lide, og hvor meget man vil lære.

Siden, da Igjugarjuk mente, at han var dygtig nok til at træde frem for Mennesker, foregik hans Aandemaning paa den Maade, at han, naar han skulde løse en Opgave, samlede alle sine Bopladsfæller og lod dem holde Sangfester. Imedens vandrede han selv ude i Naturen i al Slags Vejr og søgte nu sammen med den store Aand at komme til Klarhed over det Spørgsmaal, han havde faaet. Naar Opgaven var særlig vanskelig, maatte han ofte vandre uafbrudt i tre Døgn, men hver Morgen skulde han vende tilbage til Snehuset, hvor hans Bopladsfæller stadig festede, og her skulde han give Melding om, hvad han havde set og hørt, i den Tid han havde været borte.

Enhver Aandemaner har et helligt Bælte, som undertiden spiller en meget væsentlig Rolle i Paakaldelsen af Aanderne. Jeg var saa heldig at erhverve et saadant Bælte af en kvindelig Aandemaner ved Navn Kinalik, „Masken“. Det bestod af en almindelig Skindrem, hvortil var hængt følgende Ting: en Splint af en Bøssekolbe — denne skulde hun bære, fordi hun var bleven Aandemaner gennem Dødssyner — en Stump Senetraad, der havde været brugt til at sammenbinde Teltstænger med og ved en eller anden Lejlighed havde været anvendt ved Aandemaning, en Stump Baand, der engang havde været bundet om et Stykke Tobak, et Stykke af hendes afdøde Broders Hue — Broderen var nu hendes Hjælpeaand — et Stykke hvidt Renskind, nogle flettede Vidier, en Kanomodel, en Rentand, en Vante og en lille Stump Sæl- skind. Alle disse Ting, som hang ved Bæltet, havde kun faaet magnetisk Kraft, fordi de var givet hende af Mennesker, der vilde hendes Vel.

Alle Gaver giver Styrke. Det behøver ikke at være store eller kostbare Ting, idet ikke Genstandens Værdi, men Tanken, som knytter sig til Gaven, giver Styrke.

Et saadant Aandemanerbælte anvendes i Forbindelse med en Aandemanerstok. Stokken bindes fast til Bæltet, der nu tildækkes med et Stykke Skind, medens Aandemaneren stadig holder i den anden Ende af Stokken. Naar Aandemaneren tilkalder en Aand, kommer denne op gennem Jorden til Bæltet, og det viser sig ved, at Stokken bliver sa tung, at Aandemaneren ikke kan løfte den. Naar Aanden paa denne Maade har givet sin Nærværelse til Kende, kan Aandemaneren tale til den og faa de Oplysninger, han ønsker.

Kinalik var en yngre Kvinde, der gjorde et meget intelligent Indtryk, pæn, renlig, venlig, tillidsfuld og meddelsom. Hun havde engang drømt om en Mand i Stammen, drømt, at han vilde blive syg. Det blev taget som Tegn paa hendes Anlæg for Aandemaning, idet denne Drøm var bleven indgivet hende af en Aand. Hun var Svigerinde til Igjugarjuk, som blev hendes Lærer. Bopladsfællerne blev kaldt sammen i et Hus, og Kinalik blev nu bragt udenfor og hængt op i nogle Teltstænger, der var stukket ned i Sneen. Her maatte hun hænge i fem Døgn for at gøre sit Sind modtageligt. Det var midt om Vinteren, haard Kulde og stærk Fygning, men hun kom ikke til at fryse, fordi Aanden beskyttede hende. Da de fem Døgn var gaaet, blev hun taget ned og bragt ind i Husgangen, hvor hun anbragtes paa et Skind lige uden for Kogerummet, og nu blev Igjugarjuk af hendes gamle Moder anmodet om at skyde hende med en Bøsse, for at hun gennem Dødssyner kunde komme i Forbindelse med det overnaturlige. Bøssen skulde lades med Krudt; men for at hun ikke skulde dø, men stadig føle sig bunden til Jorden, skulde hun skydes med en lille Sten og ikke med Bly. Igjugarjuk skød hende saa i Nærværelse af alle Bopladsfællerne, og Kinalik segnede om. Man holdt Sangfest, medens hun laa død hele Natten. Hun led intet, Aanderne værnede om hende, og næste Morgen, netop som Igjugarjuk skulde til at vække hende til Live igen, vaagnede hun af sig selv. Igjugarjuk paastod, at han havde skudt hende i Hjertet, og senere blev Stenen taget ud og opbevares nu af Aandemanerskens gamle Moder.

Gennem denne Død var Kinalik nu bleven modtagelig for Aanderne, og hendes Hjælpeaander blev hendes afdøde Broder Qaluvseraut og en gammel Isbjørn, kaldet Sermersitiut. Hendes Broders Aand plejede at komme svævende til hende gennem Luften med Benene øverst og Hovedet nederst; først naar han kommer ned paa Jorden, kan han

gaa som et almindeligt Menneske. Den gamle Isbjørn har hun aldrig set, men kun hørt og mærket omkring sig.

Ved Bopladsen levede en ung Mand, Aggjartoq, der ogsaa var bleven uddannet til Aandemaner af Igjugarjuk; her var en tredie Form for Lidelse anvendt, nemlig Drukning.

Dengang Aggjartoq skulde indvies til Aanderne, havde Igjugarjuk og en gammel Mand ved Navn Ulivfak bundet ham fast til en lang Teltstang og baaret ham ud paa en Sø, hvor der blev hugget et Hul i Isen, og Aggjartoq blev stukket ned gennem det, fastsurret til Teltstangen, men saaledes, at han kom til at staa paa Søens Bund med Hovedet helt under Vand. Her lod de ham staa i fem Døgn, og da de atter halede ham op igen, var alle hans Klæder, som om han aldrig havde været i Vand, og han var bleven en meget stor Aandemaner, fordi han havde overvundet Døden. Hans Hjælpe-

Ung Rensdyrjæger af Pilefolket.

aander blev hans afdøde Moders Aand og et Menneskeskelet, hvis Sjæl kun kom til Stede, naar Aandemaneren kaldte paa den.

Rensdyreskimoerne beskæftiger sig meget lidt med Tanker om Døden, men har den Tro, at alle Mennesker genfødes, idet Sjælen stadig vandrer fra Liv til Liv. Gode Mennesker bliver Mennesker igen, onde Mennesker genopstaar som Dyr, og paa denne Maade opfyldes Jorden; thi intet, der eengang har faaet Liv, kan nogensinde tilintetgøres og gaa tabt.

Om Foraaret har Vandet lige ved Søbredden en ubehagelig, jordnet Smag. Man sætter da i Kajak over den aabne Revne og henter Drikkevand fra Isen længere ude paa Søen.

XI

UR-ESKIMOER

Det var hurtigt gaaet op for os, at vi hos Rensdyr-Eskimoerne stod overfor en primitiv Kultur, der var bleven til inde i Landet. Denne Kultur var ikke blot den mest oprindelige, vi havde mødt under hele Ekspeditionen, men — hvad der for os havde endnu større Interesse — alle de Oplysninger, vi her indsamlede, overbeviste os mere og mere om, at vi var paa Vejen til at løse en af Ekspeditionens vigtigste Opgaver.

Saaledes var deres Religion en udpræget Indlandsreligion, væsentlig forskellig fra Kystfolkenes og navnlig forskellig fra den Tabu, der er ved Havet, men ikke eksisterer heroppe. Deres forholdsvis faa Tabu-regler og de langt enklere Skikke ved Menneskers Fødsel og Død, gjorde det klart, at Eskimoerne fra Havet havde stødt paa noget nyt, noget for dem ukendt, der havde affødt Kyst-Eskimoernes meget indviklede religiøse Forestillinger.

Og at Havet var noget nyt for dem, bestyrkedes ogsaa af den Omstændighed, at hverken Redskaberne i Brug eller ude af Brug tydede paa, at disse Indlandseskimoer nogensinde havde opholdt sig ved Havet.

Ikke desto mindre viste det sig hurtigt, at de ikke blot havde mange Overleveringer tilfælles med Grønlænderne, men at mange af deres Sagn i Indhold og Form var ganske de samme som dem, vi allerede kendte fra Grønland.

Af 52 Sagn, jeg nedskrev hos Padlermiut ved Hikoligjuaq, var ikke

mindre end 30 identiske med Sagn, jeg kendte fra Grønlænderne, og dog havde der i Tusinder af Aar ikke været nogen Forbindelse mellem disse to Stammer.

Allerede afdøde Professor H. P. Steensby havde, som nævnt i Ekspeditionsplanens Udkast, den Teori, at Eskimoerne oprindeligt skulde være et Indlandsfolk, der var kommen ud til Havet inde fra de store Søer i det nordlige Canada og siden havde tillempet den Kultur, der var skabt ved Søer og Floder, efter de Krav, som Havet og de nye Fangst-dyr stillede.

Magister Birket-Smith og jeg drøftede disse Problemer meget ind-gaaende ud fra alle de Oplysninger, vi kunde fremskaffe, og kom da til det Resultat, at vi hos disse primitive Folk stod overfor en Eskimo-kultur, der kun kunde opfattes som en Levning af en ur-eskimoisk Kultur fra den Tid, da Omdannelsen til en Kystkultur endnu ikke havde fundet Sted. Vi stod med andre Ord foran Løsningen af det store Spørgsmaal om Eskimoernes Oprindelse, der godtgjorde, at det var et Folk af amerikansk, og ikke — som af saa mange antaget — asiatisk Oprindelse.

De Slutninger, vi drog af alt det, vi saa og lærte, lod sig populært udrede i følgende Teorier, der senere yderligere underbyggedes af Therskel Mathiassens arkæologiske Undersøgelser nede ved Kysten:

Den oprindelige Kultur har udelukkende været knyttet til Søer og Floder inde i Landet. Følgende Renflokkene eller muligvis fordrevne af fjendtlige Indianerstammer er Eskimoerne derefter vandret ned til Polarhavets Kyster, hvor deres Redskaber er undergaaet en Tillemp-ning til Havets Is og er omdannet til en oldeskimoisk Kultur. Renflok-kene, der gaar parallelt med Hudson Bay's Kyst, har da antagelig ført dem ned til Egnen mellem Conoration Gulf og Boothia Peninsula. Herfra er Vandringerne gaaet videre, mod Vest til Alaska, mod Øst til Grønland.

Det brede Tundrabælte vest for Hudson Bay har imidlertid holdt hele den Gruppe, som vi har kaldt Rensdyr-Eskimoerne, tilbage i Ind-landet, og saaledes er den ur-eskimoiske Kultur bleven bevaret her.

Ved Beringsstrædet har senere, ligeledes i Overensstemmelse med Steensbys Teorier, en ny-eskimoisk Kultur udviklet sig, og inden for disse Omraader har Sødyrfangsten navnlig paa Hval og Hvalros fra Umiaq (Skindbaad) og Kajak haft en enestaaende Blomstringsperiode. Fra disse Egne omkring Alaska er der siden igen gaaet en Folkevandring østover gennem Nordvest-Passagen, Hudson Bay, Baffinsland, Labrador, ja, helt over til Grønland.

Det er Minder om denne Kultur, vi finder i alle de faste Vinterhuse langs med Kysten.

Endelig er der i forholdsvis sen Tid foregaaet en ny Udvandring til Kysterne fra Indlandet — de Eskimoer, vi nu træffer — og det er dem, som har udslettet Alaska-Kulturen i Egnen omkring Hudson Bay.

Nu kunde man imidlertid spørge, om det var utænkeligt, at disse Indlandsboer stammede ned fra Folk, der engang havde levet ude ved Kysten, men at dette laa saa langt tilbage, at Mindet derom var forsvundet. Det er ikke meget sandsynligt, thi selv om Traditionen om en saadan Vandring fra Kysten ind i Landet var gaaet i Glemme, vilde der ganske sikkert i deres Kultur være bevaret Mindelser fra en saadan Kystperiode. Ganske vist maatte selvfølgelig en Del Redskaber forsvinde af sig selv, hvis en Stamme forskød sig fra Kysten ind i Landet, thi Sælfangstharpuner, Fangeblærer o. l. er der ikke megen Brug for paa Tundraen; men Kyst-Eskimoerne har mange andre Redskaber, som Indlandsboerne ikke kender, men i og for sig godt kunde bruge i deres Land. Naar Rensdyr-Eskimoerne f. Eks. ikke bruger Fiskeket, Tværøkser o. a., som enten har været kendt tidligere eller endnu anvendes ude blandt Kystbefolkningen, saa tyder det paa, at de heller aldrig har kendt disse Redskaber; thi af hvilken Grund skulde de opgive at lave saadanne Ting, der er lige saa nyttige inde i Land som ved Havet?

Men det mest slaaende Bevis for vor Hypoteses Rigtighed er vel nok, at man ikke bruger Spækklamper inde i Landet, som man gør det ved Kysten. Selv om Indlandsfolkene ikke kunde drive Sælfangst, maatte de i hvert Fald kunne købe Spæk hos Kystboerne; men det gør de ikke. De tilbringer deres Vintre i uopvarmede Snehuse, skønt Temperaturen regelmæssigt gaar ned under $\div 50^{\circ}$.

Indianerkulturen har Rensdyr-Eskimoerne ogsaa optaget, f. Eks. visse Ornamentter, Maling af Skind o. l.; men heller ikke det spiller nogen Rolle. En hel Mængde Skikke, der virkelig karakteriserer Indianerne, har aldrig vundet Indpas, saaledes hverken deres Organisering af Jagten paa svømmende Rener, deres Skindbehandling med Hjernegarvning og Røgning og meget andet. Derfor falder ogsaa den Mulighed, at Rensdyr-Eskimoerne skulde være flyttet ind i Landet fra Kysten og have optaget Indianernes Levevis, og tilbage bliver kun det, som vi antager for den rette Forklaring: at de er den sidste tiloversblevne Rest af Ur-Eskimoerne.

Myter og Sagn.

De ur-eskimoiske Sagn er i det foregaaende gentagne Gange bleven nævnt, og det er derfor naturligt gennem nogle Gengivelser at vise den uimodsigelige Forbindelse, der er mellem Grønlænderne og deres canadiske Stammefrønder. Disse Myter og Sagn viser, at det eskimoiske Sind ogsaa kan hæve sig over det materielle Madstræb og give sig poetiske Udtryk, som i enkel Styrke og episk Fremstillingskunst maa vække vor Beundring.

Uglens Frieri til Snespurven.

Der var engang en lille Snespurv, som sad paa en Græstue og græd, fordi den havde mistet sin Mand. Saa kom der en stor, fed Ugle hen til den og sang:

Taabe, der begræder
sølle Mand
med Spyd
af Græsstraa!
Jeg vil
være din Mand!

Spurven svarede:

Hvem ønsker dig til Mand?
Du med grove Fjer paa Kroppen
og et klodset Næb i Snuden,
tykke Lægge,
hvælvet Pande
og en Nakke uden Hals!

Men Uglen blev saa vred over denne Sang, at den slog ned over Spurven og ramte den i Brystet, og da Spurven ømmede sig over Smerterne, raabte Uglen til den:

„Se den Kvinde der, der kan føle Smerte i Brystet og dog har saadan en skrap Tunge!“

Fortalt af Kivkarjuk fra Hikoligjuaq.

Den grønlandske Variant ses i Myter og Sagn, Bind 1 Side 147.

Om de hvide Mænds og Indianernes Herkomst.

Der var engang en Pige, som vragede alle Mænd. Tilsidst blev hendes Fader saa opbragt paa hende, at han roede hende sammen med sin

Hund ud til en Ø, som ligger ude i Søen Haningajoq, ikke langt fra Hikoligjuaq. Hunden tog Kvinden til Kone, og de levede sammen ude paa Øen. Da Tiden var gaaet, blev Pigen svanger og fødte en Mængde Hvalpe; og hendes Fader bragte Kød ud til Øen, for at de ikke skulde sulte ihjel. En Dag, efter at Hvalpene var bleven voksne, talte deres Moder saaledes til dem:

„Næste Gang jeres Bedstefader kommer her ud til Øen, skal I svømme ham i Møde og kæntre hans Kajak.“

Det gjorde Hundene, og Bedstefaderen druknede. Saaledes tog Pigen Hævn over sin Fader, fordi han havde tvunget hende til at gifte sig med en Hund. Men da nu Bedstefaderen var død, var der ikke længere nogen til at bringe Hundene Kød, og saa skar Pigen Saalerne ud af sine Kamiker og lagde dem ud i Vandet, og idet hun tryllede over dem, lagde hun nogle af Hundene ud paa den ene Saal og sagde:

„Rejs ud i Verden, og bliv kunstfærdige i alt jeres Arbejde!“

Og Hundene drev ud fra Øen, og da de var kommen et Stykke ud paa Søen, blev Saalen til et Skib, og de sejlede bort til de hvide Mænds Land og blev hvide Mænd. Fra disse, siger man, stammer alle hvide Mænd.

Men de andre Hunde lagde Pigen paa den anden Kamiksaal, og idet hun lod den drive bort fra Øen, tryllede hun over den og sagde:

„Hævn, hvad jeres Bedstefader har gjort imod mig, idet I viser jer blodtørstige, hver Gang I møder Mennesker af Inuitfolket.“

Og Kamiksaalen drev bort til et fremmed Land, og her vandrede Hundene ind i Landet og blev til Itqidlit. Fra disse stammer alle de Indianere, som vore Forfædre frygtede, fordi de dræbte Inuit, saa ofte de kunde komme over dem; og dette blev de ved med, indtil deres Brødre, de hvide Mænd fra Øen Anarnigtoq, tog Land i deres Land og gav dem et mildere Sind.

Fortalt af Ikjuarjuk.

Hos Ulvene og Jærvene i Menneskeham.

Der var engang to Mænd, der tog paa Besøgsrejse.

De rejste bort og kom til et Sted, hvor der boede Ulve og Jærve i Menneskeham. Ulvene holdt netop stor Sangfest, og de to fremmede ordnede det da saaledes, at den ene gik ind i Ulvenes og den anden ind i Jærvenes Snehytte.

Den Mand, som gik ind i Ulvenes Snehytte, naaede ikke en Gang at sætte sin Fod paa Gulvet — i det Øjeblik han viste sit Hoved i Ind-

gangen, blev han revet op og ædt saa hurtigt, at ikke et Lem af ham kom til at røre ved Jorden.

Den Mand, som gik ind i Jærvenes Snehytte, traf kun Konen hjemme; hendes Mand og hendes voksne Søn var til Sangfest hos Ulvene. Hun tog vel imod Manden, og han gav hende sine Kamiker og bad hende sy nye Saaler i dem. Som Betaling gav han hende sin Kniv, og Kvinden viste ham ind i Husets Forraadsrum og bad ham gemme sig der, thi hvis Ulvene blot fik Færten af ham, vilde de komme ud og æde ham. Og Manden kravlede ind i Forraadsrummet og fandt der mange Hoveder baade af Mennesker og Ren.

Da Sangfesten var forbi, kom Jærvene hjem.

„Her lugter af Mennesker!“ sagde Fader Jærv.

„Her lugter af Mennesker!“ sagde Sønnen.

Konen svarede:

„Han bad mig om at sy nye Saaler paa sine Kamiker og betalte mig med sin Kniv.“

Og det er en kendt Sag, at Jærvene er berømte for deres smukke, skarpe Knive.

„Sy Saaler i hans Kamiker!“ sagde den gamle Jærv.

„Sy endelig Saaler i hans Kamiker!“ sagde Sønnen.

Nu varede det ikke længe, før der kom Ulve paa Besøg, og de snusede rundt inde i Huset, for de kunde lugte Manden, men da de var bange for Jærvene, turde de ikke bryde ind i Forraadsrummet.

Om Aftenen, da alle Gæsterne var gaaet, sagde den gamle Jærv til den fremmede Mand:

„I Nat, naar Ulvene sover, maa du flygte; ellers bliver du ædt. Men inden du flygter, maa du skære alle Surringer over paa deres Slæder; men skær dem over inde fra Slædemederne og ikke udefra, for saa vil de ikke opdage det.“

Om Natten, da Ulvene var faldet i Søvn, flygtede Manden, idet han gjorde, som den gamle Jærv havde sagt. Men Jærven, som var glad for den Kniv, hans Kone havde faaet, forærede ham en Tryllestav ved Afskeden og sagde:

„Hvis Ulvene forfølger dig, skal du blot stikke denne Stok ned i Sneen og stille dig bagved, saa vil de ikke gøre dig noget.“

Saa flygtede Manden bort; men i Hastværket var der et Par af Slæderne, hvis Surringer han ikke havde faaet skaaret rigtigt over, og saa snart Ulvene fik Færten af ham, styrtede de sig over deres Slæder for at sætte efter ham. Men alle Mederne faldt sammen, undtagen paa de Slæder, hvor Surringen holdt; og det varede ikke længe, før Ulvene

naaede Flygtningen, der var vaabenløs, fordi han havde givet Jærven sin Kniv. Saa forsøgte han at stikke Stokken ned i Sneen, saaledes som Jærven havde sagt, og stillede sig selv bagved den. Og se, Ulvene saa kun Stokken, og ikke Manden, og gjorde saaledes, som Hunde plejer: de løb hen til Stokken, løftede det ene Ben, lod deres Vand og løb saa deres Vej, som om de havde glemt alt det, de var ude efter.

Men Manden slap tilbage til sin Familie og fortalte, hvad han havde oplevet.

Fortalt af Kivkarjuk.

Ravnen og Islommen.

I gamle Dage var alle Fugle hvide, og saa skulde Ravnen og Islommen tegne Mønstre paa hinandens Fjer. Ravnen begyndte at smykke Islommen, men da den var færdig, var Islommen saa misfornøjet med sit Mønster, at den samlede alt sit Spyt i Munden og sendte det hen over Ravnen, saa at den blev helt sort. Siden den Tid har alle Ravne været sorte. Men Ravnen blev saa rasende, at den overfaldt Islommen og forslog dens Hoffer, saa at den ikke kunde gaa. Det er derfor, Islommen halter, naar den kommer op paa Land.

Fortalt af Kivkarjuk fra Hikoligjuaq.

Den grønlandske Variant ses i Myter og Sagn, Bind 1 Side 146.

Torden og Lynild.

I gamle Dage var der aldrig nogen, der stjal; men saa hændte det engang under en Sangfest, at to Søkende blev alene tilbage i et Hus. Her fandt de et afhaaret Renskind og en Ildsten, og de fik Lyst til at eje disse to Ting; men næppe havde de stjaalet dem, før en stor Skræk kom over dem.

„Hvad skal vi dog skabe os om til for at undgaa Mennesker?“ spørger den ene. „Lad os blive til Rener,“ svarer den anden.

„Saa vil Menneskene dræbe os. Lad os hellere blive til Ulve.“

„Saa vil Menneskene dræbe os. Lad os hellere blive til Ræve.“

Saaledes gennemgik de alle Dyr, og hver Gang var de bange for, at Menneskene skulde dræbe dem; men tilsidst foreslog den ene, at de skulde blive til Torden og Lynild, for saa vilde Menneskene ikke kunne naa dem.

Og dette skete; de blev til Torden og Lynild og fo'r op i Himmel-

rummet. Naar det tordner og lyner, er det, fordi den ene rasler med det tørre Skind, medens den anden slaar Gnister med sin Ildsten.

Fortalt af Arnarqik fra Nakigtartorvik ved Kazan River.

Se Myter og Sagn Bind 3 Side 61.

Landbjørnen, der blev til Taage.

Der var engang en Landbjørn, som levede i Menneskeham, og den plejede at gaa ned til Menneskenes Bopladser og røve Lig; sommetider tog den ogsaa levende Mennesker, men Menneskene saa den aldrig, og ingen kunde forstaa, hvem Røveren var. Saa var der en Mand, der fandt paa at lade, som om han var død, og lagde sig i en Grav. Herfra røvede Landbjørnen ham og bar ham med sig hjem; den bar ham med Hovedet nedad, og hver Gang de undervejs kom forbi nogle Buske, greb Manden fat i dem, saa at Landbjørnen maatte lægge alle Kræfter i for at komme videre. Omsider naaede den frem til sit Hus, og her stillede den Manden op paa Sidebriksen med Hovedet nedad, for at han kunde tømpe sig. Han havde nemlig gjort sig saa stiv, at Landbjørnen troede, han var frossen.

Men Landbjørnen var bleven saa træt undervejs, at den straks lagde sig ned paa sin Briks for at hvile. Imedens legede dens Børn rundt omkring paa Gulvet, og pludselig raaber de:

„Liget aabner Øjnene!“

„Lad det bare det!“ svarede Landbjørnen. „I Dag greb det fat i alle Buske, vi kom forbi, saa jeg ordentlig maatte slide i det.“ Men nu sprang Manden, der havde ladet, som om han var død, pludselig frem paa Gulvet, greb en Økse og dræbte Landbjørnen. Saa styrtede han ud i Husgangen for at flygte bort, og her traf han Landbjørnens Kone ude i Kogerummet; hun stod og syslede med Menneskeskind, der var fyldt med Menneskefedt. I Forbifarten skar Manden Hul i Menneskeskindet, saa alt Fedtet løb ud, og Konen, som vilde forsøge at redde det, satte ikke straks efter ham; men saa snart hun havde opdaget, hvad der var sket, gav hun sig til at forfølge ham og vandt hurtigt ind paa ham. Da hun var tæt inde paa Manden, lod han, som om han skar en Flænge i Jorden med sin ene Guldbrand, og straks sprang der en stor Elv frem af Jorden, en stor, stærktfrossen Elv.

„Hvordan slap du over Elven?“ raabte Landbjørnens Kone. „Ved at drikke Vandet,“ svarede Manden. Og Konen lagde sig ned og drak, lige til hun brast; men idet hun brast, stod alt det Vand, hun havde druk-

ket, som en Dis over Jorden og blev til Taage. Man fortæller, at fra hende stammer Taagen.

Men den Elv, som Manden tryllede frem af Jorden, kalder vi for „den, der blev til i gamle Dage“ (Itsarnitaq). Vi plejer at køre over den, naar vi skal paa Handelsrejse til Churchill.

Fortalt af Atqaralaoq, Hikoligjuaq.

Se den grønlandske Variant Myter og Sagn Bind 1 Side 104.

Børnene, som blev til Ryper.

Der var engang en Flok Børn, der legede sammen og byggede smaa Briksesteder op af Sten. En Kvinde var ude for at samle Brænde, og hun listede sig ganske lydløst hen til Børnene, og da hun var naet helt hen til dem, sprang hun pludselig frem og klappede i Hænderne. Børnene løb forskrækket til alle Sider, og pludselig voksede der Vinger ud paa dem, og de hævede sig op fra Jorden og blev til Ryper. Bopladsfolkene forfulgte dem, men forgæves, de blev aldrig fanget ind. Alle Ryper stammer fra de skræmte Børns Sjæle.

Fortalt af Kivkarjuk.

Uglen og Murmeldyret.

Der var engang en Ugle, som var ude paa Jagt, og da den saa et Murmeldyr uden for sit Bo, fløj den hen og satte sig foran Indgangen og sang:

„Jeg har spærret et Landdyr ude. Kom med to Slæder og hent det!“
Men Murmeldyret svarede:

„Store Ugle, skræv engang en Smule ud med Benene og vis mig dit vældige Bryst.“

Og da Uglen hørte det, blev den stolt over sit store Bryst, og den skrævede med Benene og vuggede med Brystet.

Da raabte Murmeldyret:

„Hvilket Bryst, hvilket Bryst!“

Og Uglen blev endnu mere vigtig, bredte Vingerne ud og baskede med dem og søgte at hvælve sit Bryst.

Men da smuttede Murmeldyret ind mellem Benene paa den og slap ind i sin Hule.

Fortalt af Kivkarjuk.

Bjørnen og Uglen.

Der var engang en Bjørn, som kom vandrende ind over Land, og paa en Slette fik den Øje paa en Ugle, der sad stille paa en Tue og spejdede efter Lemminger. Da raabte Bjørnen til Uglen:

„Naa, sidder du nu der som sædvanlig paa Rov efter Lemminger?“

Uglen svarede:

„Trasker du som sædvanlig omkring med en Underkrop, der hænger lavere end din Overkrop?“

Bjørnen raabte:

„Hvad er det, du siger? Hvad er det, du siger, du, der har Øjne, som er runde og ruller?“

Saa lettede Uglen, og idet den fløj op i Luften, raabte den efter Bjørnen:

„Se saa, om du kan naa mig! Se saa, om du kan naa mig!“

Fortalt af Kivkarjuk.

Kvindetype fra Ur-Eskimoerne.

Lemmingens Sang.

En kold Vinterdag kom en lille Lemming ud af sit lune Bo. Den saa sig omkring, skutede sig kuldegysende og sang:

»Himlen
som en vældig Bug
hvælver sig omkring mit Bo.
Luften klar, og ingen Skyer.
Sikken Kulde!
Huh! Jeg fryser, fryser!

Fortalt af Igjugarjuk.

De grønlandske Sagn skildrer Indianerne som halvt Mennesker, halvt Hunde. Indianeren peger her paa en Eskimoboplads, der skal udryddes. Tegning af Østgrønlandereren Kårale.

Dødsfjender.

Der er et gammelt eskimoisk Mundheld, som siger, at i gamle Dage havde Tungerne Magt, og sjældent har et udtalt Ønske haft en saadan Virkning, som dengang Eskimopigen satte sin Indianeryngel ud paa en Saal og opfordrede den til at leve med et fjendtligt Sind i Krig med alle Naboerne.

Ved alle de smaa Bopladser i Grønland, der ligger fjernt fra Kulturcentrerne i de større Handelssteder, findes der endnu den Dag i Dag intet Ord med en saadan Rædsel over sig som „Indianer“. Overalt langs Vestkysten helt oppe fra Kap York-Distriktet sønden om Kap Farvel og til Østgrønlanderne omkring Angmagssalik leger Børnene en Slags „Røvere og Soldater“, hvor Indianerne er de frygtede Røvere, og Inuit-Folket Soldaterne, der overfaldes.

Og tager man derefter de grønlandske Sagn, finder man ogsaa her en Mængde Beretninger om blodtørstige Indianere, der overfaldt fredelige Bopladser, helst naar Mændene var ude paa Fangst, og kun Kvinder og Børn var hjemme ved Husene.

Og alle disse tusindaarige Minder, til Trods for at der selvfølgelig aldrig nogensinde har været Indianere i Grønland!

Det var derfor kun naturligt, at jeg ventede at høre mange Beretninger om Kampe med Indianere blandt disse Rensdyr-Eskimoer, der levede som deres nærmeste Naboer, og det varede heller ikke længe, før jeg var klar over, at der ogsaa her var Tale om et dødeligt Fjendskab,

og at det, lige indtil Kristendommen blev indført blandt Indianerne, var ganske utænkeligt, at de to Folk kunde krydse hinandens Vej uden Blodsudgydelser.

Men da jeg søgte til Sagnenes Kilder, fandt jeg til min Forbavselse kun meget sparsomt Materiale. Dette ligger vel tildels i, at disse to Folk er hinanden saa nær inde paa Livet, at de er Realiteter, der ikke gaar over i Sagnene; og endelig kunde det jo ogsaa tænkes, at de Eskimoer, som indvandrede til Grønland, havde forladt det canadiske Omraade netop paa et Tidspunkt, hvor Fjendskabet gav sig de allerblodigste Udslag. Der er ogsaa meget, som tyder paa, at de første Eskimostammer er flygtet fra Indlandet og ned til Havet, fordi de paa den Tid har været Indianerne underlegne i Kampene, men at de tilbageblevne siden hen har taget Stridighederne op paa en saadan Maade, at det blev Eskimoerne, som gik af med Sejren.

Det er en Kendsgerning, at Indianerne i alle de Distrikter, hvor de støder sammen med Eskimoer, nærer lige saa stor Frygt for Eskimoerne, som disse for dem. I alt Fald er det givet, at medens Indianerne i ældre Tider foretog Jagtrejser ind i de Egne, hvor vi nu befandt os, forlader de nu aldrig mere Skovene. Da den berømte Englænder Samuel Hearne i Aaret 1771 passerede Hikoligjuaq som Leder af en Expedition for Hudson's Bay Company, traf han i disse Egne kun Indianere, men slet ingen Eskimoer. Derimod mødte Canadieren J. B. Tyrrel i Aarene 1893—94, og senere Englænderen David Hanbury i 1898—1901, i de selvsamme Egne kun Eskimoer, men ingen Indianere. Ejendommeligt er det ogsaa, at alle de Indlandsegne, der nu er beboet af Eskimoerne, paa de gamle Kort næsten udelukkende bærer indianske Navne, et sidste Minde om disses tidligere Ophold i Landet. Og alle Steder, hvor Eskimoer endnu lejlighedsvis støder sammen med Indianere, ser de da ogsaa ned paa dem med den Foragt, som de mener at skyldes en underlegen Race.

Søger man Oplysning hos Eskimoerne om Anledningen til saa megen Fjendtlighed, kastes Skylden over paa Fjenden, ligesom det altid i Beretningerne er Indianerne, der har maattet trække det korteste Straa. I denne Henseende adskiller disse Naturmennesker sig ikke fra noget Kulturfolk; Fortælleren er altid Sejrherren.

Jeg gik fra Telt til Telt og søgte mine Oplysninger hos de gamle i Stammen, Kvinder saa vel som Mænd. Men skønt de altid var meget villige til at imødekomme mine Ønsker, lykkedes det mig kun at nedskrive tre Sagn, som handler om Indianere. Til Gengæld giver disse da ogsaa et meget kraftigt Billede af Racehadet.

Det første Sagn, jeg nedskrev, var det interessanteste, fordi det ogsaa er kendt af ethvert Barn mellem Grønland og Mackenzie River og handler om en vis Mavaranaq, der forraadte sine Landsmænd. Dette Sagn, hvis Variant kan findes i grønlandske Myter og Sagn, Bind 1, Side 244, er ejendommeligt, ikke mindst fordi det viser den Paalidelighed, hvormed de gamle Traditioner kan opbevares hos et Folk, som intet Skriftsprog ejer.

„Der var engang en Pige, som hed Mavaranaq. Hun hørte til Eskimoerfolket, men levede som Plejedatter hos Indianere. En Dag sagde Mavaranaq til sine Bopladsfæller:

„Med denne Vind plejer alle Eskimoer at være ude paa Fangst; det blæser Fralandsvind, og I vil i Dag kun træffe Kvinder og Børn hjemme.“

Da Indianerne hørte det, brød de straks op og drog af Sted til Eskimoernes Boplads, hvor de dræbte alle Kvinder og Børn, paa nær to Kvinder, der havde gemt sig i en Kødgrav.

Da Mændene kom hjem fra Fangst, fandt de alle deres Kvinder myrdede, med Undtagelse af de to, der havde gemt sig i Kødgraven, og de fortalte, at det var Mavaranaq, der havde røbet for Indianerne, at i et saadant Vejr med Fralandsvind var kun Kvinder og Børn hjemme ved Bopladsen.

Da Mændene hørte det, raabte de:

„Men hvor er da Mavaranaq? Men hvor er da Mavaranaq?“

„Her er jeg! Her er jeg!“ raabte Mavaranaq.

Og nu greb Mændene hende i Armene og løb af Sted med hende, idet de raabte: „Skynd dig hjem, skynd dig hjem til dine kære Indianerel!“

Og med disse Ord huggede de begge hendes Arme over, saa at Blodet stod som Straaler ud af hendes Armstumper.

Fortalt af Kivkarjuk.

Indianeren kommer.

Der var engang en Indianer, der overfaldt en Boplads, hvor der var mange Børn og kun en voksen Kvinde hjemme. Hun stillede sig foran alle Børnene, der holdt sig i en lang Række bag ved hende, og idet hun holdt Armene frem for sig, søgte hun at beskytte dem. Men Indianeren var saa behændig, at han tog Børnene et for et og stak dem ihjel, og til sidst var der ikke flere Børn tilbage.

Indianer paa Krigsstien. Tegning af Østgrønlænderen Kårale.

„Det gør ingenting,“ sagde Kvinden, „jeg er ikke vred, jeg er ikke vred.“

„Jeg er meget vred!“ raabte Indianeren. Men da rev Kvinden pludselig sin Krumkniv frem og huggede ham hen over Øjnene, og han tumlede omkring i Blinde, medens han raabte:

„Hvem er det, der har blindet mig? Hvem er det, der har blindet mig?“

Dette hændte engang i længst forsvundne Dage, og nu er det blevet til en Leg blandt Børn. Legen hedder „Indianeren kommer“, og man stiller sig op den ene bag den anden; forrest staar Kvinden, og bagved hende alle Børnene, som Indianeren forsøger paa at gribe.

Fortalt af Kivkarjuk.

Dengang man kun kunde skaffe sig hvid Mands Varer ved at myrde Indianere.

Engang kom mange Mennesker tilrejsende og tog Land ved Hiko-
ligjuaq, hvor de drev Jagt paa Vildren.

En Dag opdagede de et Indianertelt i Nærheden, og de overfaldt dem, medens de sov, og dræbte dem allesammen, og saaledes kom de i Besiddelse af mange Kostbarheder.

Det var i de Tider, da Indianerne var de eneste, der handlede med de hvide Mænd, og den eneste Maade, hvorpaa Eskimoerne kunde faa hvide Mænds Varer, var at dræbe og udplyndre dem.

Aaret efter kom en stor Indianerkanoe, fuld af Mænd, der skulde hævne de dræbte. Men en Kvinde saa dem komme, og det var en Kvinde, som aldrig nogensinde i sit Liv havde slugt en eneste Stump Senes-
traad, skønt det er noget, alle, der syr, let kommer til; derfor havde hendes Tunge stor Magt. Hun bød, at den store Aand skulde lade dem omkomme; og pludselig slog Søen ind over Indianerkanoen, og de om-
kom alle.

Fortalt af Kivkarjuk.

Saavidt Sagn og Traditioner; men Fjendskabet er stadig lige levende den Dag i Dag til Trods for de mildere Sæder, der er kommen ind i Landet med Kristendommen. Jeg har allerede nævnt, hvorledes man overalt gjorde Forsøg paa at flygte for os, naar man antog os for Indianere; og at Mistilliden stadig var lige levende, vidner følgende om, som efter Igjugarjuks Beretning skulde være foregaaet for ganske nylig ved den øvre Del af Kazan River, ikke langt fra Ennadai Lake, hvor Hudson's Bay Company har et Udsted fra Great Reindeer Lake:

En Eskimo ved Navn Qakhamik havde været paa Handelsrejse sammen med nogle Indianere. Der var dyb Sne, og Føret var meget tungt. De kørte tre Slæder paa den Maade, at der var to Indianere om hver Slæde, medens Eskimoen var ene om sin. En Dag opstod der en Strid iblandt dem, fordi Indianerne ønskede at købe en af Eskimoens

Hunde; men han nægtede at gaa ind paa Handelen, fordi han havde saa faa Hunde, at han hver Dag sakkede langt bag ud for Indianerne. Hver Aften plejede de at slaa aaben Lejr i Skoven og tænde Baal, hvor de kunde faa tørret deres vaade Mokkasiner; og engang, da Eskimoen langt om længe naaede frem til Lejren, kom en af Indianerne ham i Møde og fortalte, at hans Kammerater havde lagt Raad op imod ham, fordi han ikke vilde sælge dem Hunden, og de havde besluttet at dræbe ham ved første Lejlighed. Der vilde dog endnu gaa nogle Dage, før de vilde gøre Alvor af det, antagelig fordi de derved vilde opnaa, at Eskimoen fik kørt sit Læs nærmere frem mod deres Bopladser, hvor de med større Udbytte kunde udplyndre ham, naar han først var bleven dræbt.

Qakhamik blev meget forskrækket over denne Meddelelse, men den venligsindede Indianer beroligede ham med, at han nok skulde give ham et Tegn, naar den Dag kom, da Kammeraterne havde besluttet at dræbe ham. Saa rejste de videre, og der hændte intet. Men en Aften, da han som sædvanlig længe efter de andre naaede frem til Lejren, var der tændt et stort Baal af vældige Træstammer, større end det plejede at være, og det kastede et saadant Lys ud i Skoven, at man blev ganske blændet, naar man kom ind i det.

Eskimoen fik straks den Tanke, at man vilde brænde ham paa dette Baal, og da hans Ven blandt Indianerne samtidig gjorde Tegn til ham, var han sikker paa, at nu vilde han blive overfaldet. Men han lod som ingenting og gik hen til Lejren, tog en Kedel og sagde, at han vilde hente Vand til The; og næppe var han kommen ind i den mørke Skov, før han løb tilbage til sin Slæde, tog sin Riffel og skød de tre fjendtlige Indianere. Derpaa fortsatte han Rejsen sammen med den Mand, der havde advaret ham, og de naaede vel frem til deres Boplads.

— — —

Det lykkedes mig aldrig at faa konstateret denne Histories Paalidelighed, men det er ogsaa ligegyldigt i denne Forbindelse.

De Eksempler, der her er bleven fremført, stammer alle fra Eskimoer, og det vil derfor være af Interesse ogsaa at belyse Spørgsmaalet ud fra andre Kilder. Paa denne Del af Rejsen kom jeg ikke i Forbindelse med Indianere, og jeg kan saaledes kun indirekte føre Kendsgerninger, der stammer fra Indianere, frem til Belysning af dette ejendommelige Racehad. Som før nævnt, foretog Samuel Hearne i 1771 en Ekspedition ned til Mundingen af Coppermine River, hvor han blev Vidne til et Blodbad ved Bloody Falls, et Vandfald i Nærheden af den arktiske Kyst. Hearne's Beretning er det eneste Dokument, man har

fra en hvid Mand om en Massakre mellem Indianere og Eskimoer. Selv om de Eskimoer, der her omtales, er Kysteskimoer fra Egnen omkring Coronation Gulf, saa havde de her omtalte Indianere dog en Del af deres Jagtomraader i de selvsamme Egne, hvor Indlandseskimoerne nu lever. Jeg giver derfor et kort Uddrag af Hearne's Beretning for at vise, at Virkelighedens Rædsler paa ingen Maade stod tilbage for Sagnetes Grusomhed.

Anledningen til Samuel Hearne's Rejse var den, at Indianere Aar igennem havde fortalt om, at der ved en stor Flod, der løb ud til den arktiske Kyst, skulde findes store Rigdomme af Kobber. Hudson's Bay Company udrustede Ekspeditionen, der ledsagedes af stedkendte Indianere, bl. a. den berømte Høvding Matonabee. De startede i December 1770, og Vejen gik ind over det dengang ganske ukendte „Barren Land“, hvor to Hundrede Indianer-Krigere sluttede sig til Ekspeditionen for at jage Eskimoer og røve deres Pelsværk. Hearne havde en Mistanke om de fjendtlige Hensigter, men var — ene hvid Mand i Følget — ude af Stand til at afværge dem. Saa snart man nærmede sig Kysten, blev den virkelige Anledning til Indianernes Deltagelse mere og mere aabenlys; de maalede sig røde i Ansigtet og traf alle Forberedelser til Overfaldet paa Eskimoerne, der plejede at opholde sig paa Ørred-fiskeri ved Coppermine River's Munding. Tidlig Morgen den 17. Juli fandt Blodbadet Sted, og Hearne giver følgende Skildring heraf:

„Indianerne fandt alle Eskimoerne sovende i deres Telte og overfaldt de stakkels intetanende Mennesker, som ikke bemærkede dem, før de var lige foran Teltene. Her begyndte de straks deres blodige Massakre, medens jeg stod neutral i Baggrunden.

Nu paafulgte en rædselsfuld Nedslagtning, der er over al Beskrivelse. De stakkels Ofre var bleven overraskede midt i deres Søvn og havde hverken Tid eller Magt til at gøre nogen Modstand. Mænd, Kvinder og Børn i alle Aldre løb splitternøgne ud af deres Telte og forsøgte paa at flygte; men da Indianerne havde taget hele Landsiden i Besiddelse, kunde de ikke slippe bort til Steder, hvor de kunde skjule sig. Der var kun een Udvej for dem, nemlig at springe i Floden, og da ingen af dem forsøgte det, faldt de alle som Offer for Indianernes Barbari.

Skrig og Klageraab fra alle de døende var ganske frygtelige at høre paa, og min Rædsel steg, da jeg saa en ung Pige paa ca. 18 Aar blive angrebet ved Siden af mig. Med et Spyd i Siden faldt hun ned for mine Fødder og klyngede sig til mine Ben. To Indianere faldt over hende, og skønt jeg bad for hendes Liv, svarede Morderne ikke, før de havde jaget deres Spyd igennem hendes Krop og spiddet hende fast til Jorden.

Derefter gjorde de kun Nar af mig og spurgte, om jeg ønskede en eskimoisk Kone. De tog ikke en Gang det mindste Hensyn til Døds-kampen og Skrigene fra de Stakler, der laa og snoede sig som Aal omkring Spyddene.

Paa mit Forlangende rev dog en af Indianerne sit Spyd ud fra det Sted, hvor det først var stukket ind, og borede det nu ind gennem hendes Bryst nær ved Hjertet. Den unge Piges Kærlighed til Livet var imidlertid saa stor, at skønt dette maatte betragtes som en Barmhjertigheds-gerning, gjorde hun dog heftige Anstregelser for at afværge det dræbende Stød.

Min Tilstand og min Sindsbevægelse over at se paa dette Slagteri kan man ikke forestille sig — den kan knap nok beskrives. Endskønt jeg samlede al den Styrke, jeg var i Besiddelse af, var det med Vanskelighed, at jeg holdt Taarerne tilbage.

Den brutale Maade, hvorpaa de vilde Indi-

anere mishandlede Ligene, var saa rystende, at det vilde være usømmeligt at tale om det; særlig den Nysgerrighed, hvormed de undersøgte Kvinderne, og de Bemærkninger, de gjorde om deres Legemsbygning, som de paastod var væsentlig forskellig fra deres egne Kvinders, var oprørende.“ — — — ,

Mandsdragter, set bagfra. Manden til venstre er fra Egnen omkring Baker Lake; den anden med den lange Pelsflig fra det øvre Løb af Store Fiskeflod.

Venderejse.

14.—22. Juni. Under Opholdet ved Hikoligjuaq var Arbejdet for- delt saaledes, at Birket-Smith studerede den materielle Kultur, medens jeg tog den aandelige. Helge Bangsted foretog etnografiske Indsamlinger under sine daglige Besøg i de forskellige Telte, og „Ederfuglen“ sørgede for, at der altid var Kød nok til os og Hundene. Denne Arbejdsfordeling resulterede i, at jeg forholdsvis hurtigt naaede igennem det Stof, der var tilgængeligt ved den lille Boplads, og da jeg havde hørt, at der helt ovre ved Søens Sydkyst skulde være en større Teltlejr, besluttede jeg at tage over og besøge den.

Til denne Udflugt knyttede der sig yderligere en helt anden Plan. Jeg har allerede omtalt, at en Del af Indlandsbeboerne i de senere Aar var flyttet ned til Hudson Bay omkring Eskimo Point, og det faldt derfor naturligt efter Opholdet i Indlandet at søge Forbindelse med disse. Thi for vore forskellige Iagttagelser vilde det være af Betydning at studere dette Overgangsstadium mellem Indlands- og Kystkultur.

Alt Land var snebart, kun de store Søer og Floden var endnu dækket med Is. En Overgang havde al Søisen været et Morads af dyb, blød Sne med Vand under; men i den stærke Solvarme, vi havde haft de sidste Dage, var Vandet sivet igennem Isen, og Sneen dels smeltet, dels fordampet, saa at man nu havde det ypperligste Føre, man kunde ønske sig. Kun over Land var det umuligt at køre, saafremt man skulde fragte Læs.

Fra Hikoligjuaq-Søens Sydende gik der en gammel Handelsvej ned over nogle store Søer, som stod i Forbindelse med en Flod, der havde sit Udløb omtrent ved Eskimo Point. Den maatte vi følge, men paa denne Aarstid var det utænkeligt at gøre det uden Kano. En saadan lykkedes det os da ogsaa at erhverve for en Riffel; den var ganske vist fuld af Huller og altsaa ikke meget værd, men vi lappede den saa omhyggeligt, at vi kunde forsvare at bruge den; saa var vi klare til Start.

Men alle vore Bopladsfæller var fortvivlede over, at vi vilde forlade dem, og erklærede det for halsløs Gerning at rejse igennem Landet paa denne Aarstid. En Trøst for dem var det dog, at Birket-Smith og Bangsted skulde blive tilbage for i Begyndelsen af Juli at sejle ned ad Kazan River med en Eskimo, der skulde ned til Baker Lake for at handle. Dette var den eneste Maade, hvorpaa vi kunde faa Samlingerne transporteret ned, og desuden foretrak vore Kammerater endnu nogen Tid at fortsætte deres Arbejde blandt de Mennesker, hvis Fortrolighed de havde vundet.

Dagen før Opbrudet blev det besluttet at afholde en stor Sangfest i Igjugarjuks Telt, og saa mange, Teltet kunde rumme, blev samlet her om Eftermiddagen. Sangeren stod midt ude paa Gulvet med lukkede Øjne og akkompagnerede sin Sang med Vuggen i Hofterne; og Kvinderne, der sad sammenklumpede inde paa Briksen, faldt nu og da ind som Kor og blandede deres lyse Stemmer i Sangerens mørke Toner. Her er nogle af Teksterne til de Sange, der blev sunget:

Tegning af Kaj Birket-Smith

Igjugarjuk synger for os inde i sit Telt. Sangeren staar altid oprejt midt paa Gulvet, mens Koret ligger paa Knæ rundt omkring ham.

Igjugarjuks Sang:

Jai — jai — jai,
 ja — ajai — ja.
 Jeg løb af alle Kræfter
 og naaede dem paa Sletten —
 de store Moskusokser med blanke, sorte Haar.
 Hajai — ja — haja.

Det var første Gang, jeg saa dem,
 ædende af Slettens Blomster,
 fjernt fra Fjældet, hvor jeg stod,
 og jeg tænkte uerfarent,
 at de kun var smaa og spinkle . . . . .
 Men de voksed' op af Jorden,
 da jeg nærmede mig Skudhold,
 store, sorte Kæmpedyr,
 langt fra Boplads
 i de Egne, hvor man driver sine glade Sommerjagter.

Avanés Sang.

Ak, jeg spejder, og jeg søger,
 utaalmodig, fuld af Spænding,
 efter Vildren mellem Bakker.
 Er jeg bleven sløv og gammel,
 siden jeg forgæves jager?
 Jeg, som eengang kunde skyde
 med min Bue og min Pil,
 staaende ret op, uden Anlæg,
 saa en Tyr med brede Takker
 tumled' død omkuld fra Skrænten,
 med sin Mule dybt i Leret.

Kun sjældent synger Kvinderne deres egne Sange, da man har den ejendommelige Skik, at ingen Kvinde maa digte uden Opfordring fra en Aandemaner. De maa som Regel nøjes med at synge Mændenes Sange.

Men i Tilfælde, hvor en Aand opfordrer en Kvinde til at synge, kan hun frit træde ud af Koret og følge sin Inspiration. Af Bopladsens Kvinder var der kun to, Aanderne havde udvalgt; den ene af dem var Igjugarjuks første og nu forskudte Kone, den anden var Akjartoq, Kinaliks gamle Moder.

Kivkarjuks Sang.

Jeg er kun en lille Kvinde,
 der gerne vil trælle,
 der gerne med Glæde
 vil slæbe og slide . . . .
 Og i min glade Iver
 efter blot at være nyttig
 plukker jeg Pilens Rakler,
 der minder mig om den store Ulvs Skæg.

Jeg holder af at gaa
 langt, langt ud.
 Mine Saaler bliver hullede,
 mens jeg plukker Pilen,
 hvis Rakler minder mig om
 den store Ulvs Skæg . . . .

Gamle Akjartoqs Sang.

Jeg trækker Vejret dybt,
 men mit Bryst aander tungt,
 mens jeg kalder Sangen frem . . . .

Der gaar onde Rygter
 om fjerne, sultne Bopladser,
 der mangler Fangst dyr . . . .

Jeg kalder Sangen frem
 oppefra,
 hajaja — haja.

Og jeg glemmer helt
 Brystets tunge Vejrdrag,
 naar jeg mindes gamle Tider,
 da jeg havde Kræfter nok
 til at flænse vældige Tyre.
 Tre store Tyre kunde jeg flænse,
 mens Solen langsomt var paa Vej
 op paa Himlen.

Foruden de almindelige Jagtviser og Stemningssange har man ogsaa Nidviserne, der ubarmhertigt revser Bopladsernes Fejltrin og Laster; to Mænd, der synger hinanden paa og afslører hinanden paa det hensynsløseste. Det er navnlig Udslag af Grusomhed, Utroskab eller Usædelighed, hvormed menes Sodomisme eller Blodskam, der tages op til Behandling i alle Venners Nærvær, undertiden ledsaget af Nævekampe. Mærkeligt nok tages Afsløringerne altid med Ro, medens „onde eller vrede Ord“ ellers kan have de videst gaaende Virkninger.

Jeg skal gengive Utahantias Smædeviser over en vis Kanaijuaq; den lader sig vanskeligt oversætte ordret, fordi Sangen forudsætter, at alle Detailler i Historien er kendt. I dette Tilfælde havde Kanaijuaq, der var bleven uenig med sin Kone, forsøgt paa at forlade hende, eller rettere overlade hende til hendes Skæbne ude i Ødemarkerne; men Konen var ikke blot i Stand til at hævde sig i et Slagsmaal, hun forlod oven i Købet sin Mand „godvilligt“, idet hun tog deres Søn med sig:

Der gik Rygter
 om to Mennesker,
 Mand og Kone,
 der kom op at nappes.
 Og hvad var det, Sladderer meldte?
 Konen, som i ærlig Vrede
 sønderrev sin Husbonds Rempels,
 ta'r Kanoen
 og ror bort
 med sin Søn ombord.
 Aj — aj, sig mig, alle I,
 som til Smædesangen lytter,
 kan I vel misunde ham
 sølle Mandfolk,
 stor i Vrede,
 veg i Kræfter,
 tudende, afmægtig, revset,
 skønt han selv var den, der dumstolt
 skvaldred' op til Klammeri?

Kanaijuaq besvarede Smædevisen med i Sang at beskyldte Utahania for Blodskam; men de skarpe Ord syntes ikke at have nogen Indflydelse paa deres Venskab. Ganske anderledes virkede „Ordets Ondskab“ paa Utahantias Plejesøn, der en Dag blev skældt ud af sin Plejefader i følgende Ord:

„Gid du maa dø! Du er ikke værd den Mad, du spiser!“

Dette tog Plejesønnen sig saa nær, at han erklærede, at han aldrig mere vilde spise. For at gøre Pinen kort, lagde han sig om Natten under Brikkeskindet, nøgen paa den bare Sne, og frøs ihjel.

— — —

Midt under Festen blev det meddelt, at Aandemanersken Kinalik vilde paakalde sine Hjælpeaander og rydde Vejen fremover for alle Farer. Det var Sila, der skulde raadspørges for at hjælpe en, der ikke kunde klare sig selv. Al Sang forstummede, og Aandemanersken blev staaende alene midt paa Gulvet med tætlukkede Øjne. Hun fremsagde ikke Formularer, men vred undertiden Ansigtet i Smerte og kom til at skælve over hele Kroppen. Det var hendes Maade at se indad paa, ind i kommende Dages Hemmeligheder; alt gik ud paa at samle hele sin Kraft og alle sine Tanker om det ene, at gøre godt for dem, der nu skulde ud at rejse.

Igjugarjuk, som benyttede enhver Lejlighed til at fremhæve sin Stamme paa Bekostning af „Saltvands-Eskimoerne“, fortalte mig, at deres Aandemanere aldrig sprang omkring paa Gulvet og gjorde Kunster; de tog heller ikke deres Tilflugt til Mørke eller et særligt Aandemanersprog; det eneste, man lagde Vægt paa, var Troværdighed og Sandhed, og ingen her vilde nedværdige sig til at springe omkring paa Gulvet og læspe i et saakaldt Aandesprog, blot for at faa Tilhørerne til at tro paa alle de Urimeligheder, de profeterede om.

Da Kinaliks Vilje og Tanke havde naaet Kulminationen, blev jeg anmodet om at gaa uden for Teltet og stille mig paa et Sted i Sneen, hvor der ingen Fodspor var; her skulde jeg blive staaende, til man kaldte mig tilbage. Paa dette rene og ubetraadte Sted skulde jeg udstille mig for Sila, staa tavs og ydmyg med sænkede Øjne og ønske, at Himmel, Vejr og alle Naturkræfter skulde lægge Mærke til mig og faa Medlidenhed med mig.

Det var en mærkelig Form for Andagt, jeg her for første Gang var ude for, og det var ogsaa første Gang, jeg gjorde Bekendtskab med Sila som den gode Guddom.

Da jeg havde staaet ude en Stund, blev jeg hentet ind igen, og nu havde Kinalik faaet sit naturlige Ansigtstudtryk og saa glad og straa-

Mandstype fra Rensdyr-Eskimoerne, set en: face og i Profil.

lende ud. Hun fortalte mig, at den store Aand havde bønhørt hende, og at alle Farer skulde være fjernede fra vor Vej, og hver Gang vi trængte til Kød, skulde vi faa heldige Jagter.

Denne Forudsigelse hilstes af alle med Bifald og Glæde, og vi fik et levende Indtryk af, at disse Mennesker paa deres enkle og uskyldige Maade havde gjort, hvad de kunde, for at lyse deres Velsignelse over os. Jeg troede dem paa deres Ord og gav skønne Perler i Offergave.

— — — — —

Natten efter jog vi med fuld Fart hen over Hikoligjuaqs vinterlige Flader. Oven paa den faste Is laa et ganske tyndt Lag blød, fugtig Sne, der virkede lindt og blødt paa Hundenes Trædepuder, og det lange Hvil, der var tilbragt i uafbrudt Dasen, med Maverne fyldt med friskt Renkød, havde givet dem en saadan Livskraft, at det virkelig var en Fest igen at komme ud at køre. Som Vejviser havde vi taget to unge Drengene med os, der havde faaet Lov til at laane Igjugarjuks Hunde; men det varede ikke længe, før de sakkede agterud og snart helt forsvandt, og vi maatte nøjes med at sætte Kursen i den Retning, hvor vi antog, at Bopladserne skulde være.

Det var en mærkelig og ualmindelig Køretur midt i Juni Maaned. Oven paa Slæden havde vi læsset den lange Kano, der skulde føre os

ned over Floderne; vi laa i Bunden af den paa bløde Renskind og lod Hundene passe sig selv. I Agterstavnen havde vi hejst Flaget som en sidste Hilsen til vore vinkende Venner, og Dannebrog's røde Dug smældede festligt mod den hvide Is i den Vind, Hundenes Galopade rejste imod os.

Tidlig Morgen, før Solen endnu var begyndt at varme, havde vi naaet Søens søndre Bred og slog Lejr i en venlig Dal, efter at have tøjret Hundene i et frodigt Pilekrat, der stod og priste Foraars med store, bristefærdige Knopper.

Hen paa Eftermiddagen begav vi os ind over Land for at rekognoscere. Det varede ikke længe, før vi saa en enlig Renjæger, der stod og betragtede os fra Toppen af et lille Fjæld. Han skulde netop til at flygte, da de to Drengene, der omsider havde naaet os, genkendte ham og raabte hans Navn, hvorefter de leende gik hinanden i Møde. Han fortalte os, at der kun var et Par Timers Gang længere ind i Landet til fem Telte, som vi uden Vanskelighed vilde kunne naa op til, trods det snebare Land. Vi forsøgte at faa ham med ned til vor Lejr, men han vilde hellere løbe tilbage og fortælle sine Kammerater om det mærkelige Møde, han havde haft. Vi var da heller ikke naaet ret langt, før vi løb paa alle Teltlejrens Mænd, der havde været saa utaalmodige efter at se os, at de ikke kunde vente, til vi kom. Skønt Kanoen næppe vejede over 50 Kilo, var det et haardt Arbejde for Hundene at slæbe den op over de mange Bakker, og heller ikke Sletterne var behagelige at komme over; overalt vadede man i Vand, og Tundraens toppede Tuer gav et Føre, der langtfra tiltalte vore Hunde. Men vi havde jo nok til at hjælpe os, og i munter Samtale gik det langsomt opover, medens „Ederfuglen“ og jeg maatte besvare den Krydsild af Spørgsmaal, der rettedes til os. For disse Indlandsboere ligger det store, gaadefulde Saltvand uendelig langt borte, og da vi nu fortalte dem, at vi havde maattet rejse over mange Have, før vi naaede frem til dem, lagde Æventyret sig over vor Ankomst; og vi maatte være enige med dem i, at det var et Under, at vi havde saa let ved at forstaa hinanden.

Pludselig forstummer al Tale omkring os, Hundene spidser Øren, og en ejendommelig Stemning afløser den højroastede Munterhed. Lige foran os ligger en Kvinde udstrakt paa den flade Tundra, og alle Mænd stirrer derhen. Vi holder Hundene tilbage, medens Mændene gaar frem imod Skikkelsen, der ligger ganske stille paa Jorden. Alle udstøder høje Veklager, og en Følelse af Uhygge griber „Ederfuglen“ og mig, som ikke forstaaer, hvad det er, der foregaar. Men snart kommer en af Mændene tilbage og forklarer os, at vi har fundet Liget af en Kvinde, der sidste

Gamle Akjartog, Stammens ældste Kvinde, koger Fedt ud af Rensknogler. (Se hendes Sang Side 204).

Uānguqs Grav i Ødemarkerne.

Vinter forsvandt i en Snestorm, og han peger paa en ung Mand, der staar bøjet over Liget, og fortæller, at det er hendes Mand.

Vinteren havde været meget haard at komme igennem, og paa den Tid, hvor det var allerkoldest, var seks fra Bopladsen omkomne af Sult. En Mand ved Navn Atangagjuaq havde da besluttet sig til at gaa til en anden Boplads for at søge Hjælp; men hans Kone, der var bange for, at han ikke havde Kræfter til at gaa saa langt, var løbet efter ham, men var selv bleven borte i en Snestorm, uden at naa ham. Vinter og Foraar igennem havde de ledt efter hende, men uden Resultat; nu fandt vi hende, da hun ganske tilfældigt laa paa vor Vej.

Jeg gik hen for at se paa Liget af den Kvinde, der for at frelse sin Mand kun naaede at ofre sig selv. Der var intet uhyggeligt ved hende; hun laa med udstrakte Arme og Ben, med et uendelig træt Udtryk over det hærgede Ansigt. Det var tydeligt at se, at hun havde gaet og gaaet, kæmpende sig gennem Snestormen, indtil hun havde opbrugt alle sine Kræfter og saa var faldet forover, medens Sneen hurtigt dækkede hende og hendes Spor.

Man lod Liget ligge, som det laa, ingen rørte ved det, og vi kørte videre og naaede en Times Tid efter frem til Teltlejren, som var rejst paa et Sted, der kaldtes „Stendysserne“.

Stemninger og Følelser veksler hurtigt mellem disse Mennesker; vi var ikke kommen ret langt fra den døde Kvinde, før den Munterhed, der var afbrudt saa brat, blev genoptaget, ganske som om intet var sket. Straks efter at vi havde slaaet Telt, gav Mændene sig til at lege med vore Ski hen over en stor Snedrive, der førte ned gennem en Kløft; man havde aldrig set Ski før, og stormende Latterudbrud hilste Skiløberne, hver Gang de trimlede rundt. En af de aller kaadeste var Atangagjuaq, der for nogle Øjeblikke siden havde staaet grædende over sin Kones Lig.

— — —

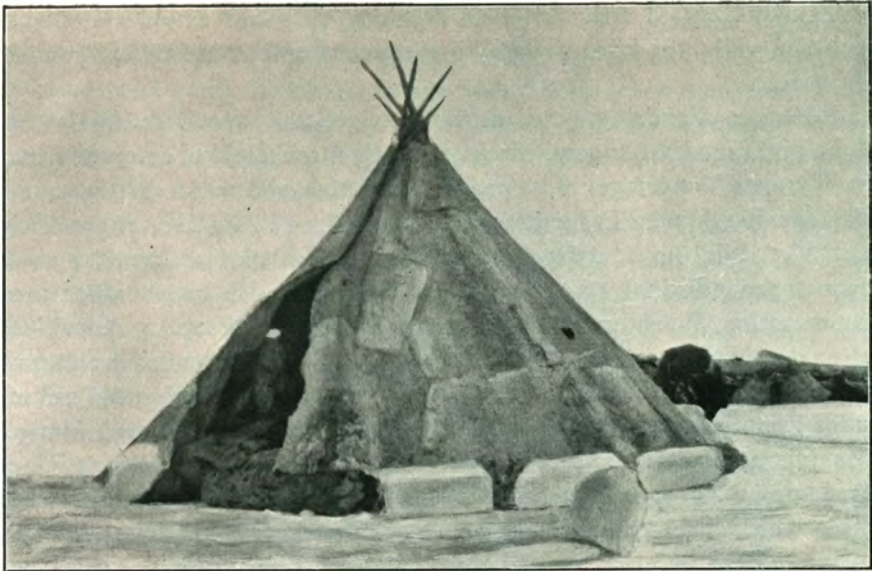
Den Lejr, vi var kommen til, laa uden for Renernes store Træk; det var mere tilfældigt, at enkelte spredte Flokke kom strejfende forbi, og derfor var der tit Kød mangel ved Bopladsen. Man smaasultede og henvendte sig ret ugenert til os for at faa Kød og The; men den Proviant, vi havde ført med os, var jo saa nøje beregnet til os selv, at vi ikke havde noget at afstaa. Man fragter ikke Læs med sig over snebart Land for at fodre en hel Boplads, der blot kan flytte nogle Mil østpaa eller vestpaa for at være midt i et Spisekammer. Vi bestemte os derfor til at køre videre straks næste Morgen.

Igjugarjuk havde fortalt mig, at jeg først og fremmest skulde opsøge

en vis Uningujaoq, hvis jeg ønskede Hjælp; det var en dygtig Mand, der betragtedes som en Høvding af sine Bopladsfæller, og hvis jeg kunde vinde hans Venskab, vilde det ikke være vanskeligt for mig at faa Ledsagere over Land ned til Kysten. Jeg havde hele Tiden været klar over, at det vilde kræve alt for lang Tid, hvis „Ederfuglen“ og jeg alene skulde forsøge paa at arbejde os gennem Landet. Det Sted, hvor Uningujaoq boede, laa imidlertid ikke længere fra „Stendysserne“, end at Rygtet om vor Ankomst allerede var naaet dertil samme Dags Eftermiddag, og nogle unge Mænd, der betragtede os som store Seværdigheder, kom straks paa Besøg. Blandt disse var ogsaa en yngre Broder til Uningujaoq. Jeg satte ham ind i mine Planer og foreslog ham at slaa Følge med os ned til Hudson's Bay Company's Station ved Eskimo Point. Jeg fortalte ham, at jeg ønskede to Mand, og at de skulde faa Turen godt betalt, og han syntes ogsaa meget villig til at følge med os, men betingede sig dog, at han først maatte raadspørge sin Broder. Kunde jeg nu blot vinde Uningujaoq for mine Planer, vilde Turen altsaa være reddet.

Dagen efter tog vi over til hans Boplads, efter at have haft en meget haard Tur over Fjælde og Stendysser med den tunge Kano. Bopladsen havde det tillukkende Navn Eqalulingnaoq (den rige Lakseplads) og laa oppe paa en Skrænt lige ved en lille Elv. Vi blev godt modtaget, men jeg spejdede forgæves efter Uningujaoq; det var den Mand, jeg var mest spændt paa at træffe, og den eneste, jeg ikke saa. Paa mit Spørgsmaal om, hvor jeg kunde finde ham, viste man mig hen til et stort, pragtfuldt Renskindstelt, og da jeg traadte ind, fik jeg straks et stærk Indtryk af Høvdingen. Han var en midaldrende, smuk Mand med et skarpt Blik i de kloge Øjne og meget værdige Bevægelser. Der herskede en beundringsværdig Orden i hans Telt, alt var rent, og Kvinderne var ikke blot ualmindelig velklædte, men de var ogsaa smukke.

Uningujaoq blev rolig liggende paa sin Briks, da jeg kom ind og hilste paa ham, og jeg følte instinktmæssigt, at han var imod mine Planer. Da vi havde talt sammen, maatte jeg give ham Ret og gjorde ikke flere Forsøg paa at overtale ham. Han gentog, hvad jeg overalt havde hørt, at det havde været en ualmindelig haard Vinter, Renjagten forrige Aar havde ikke været gunstig, og Depoterne var sluppet op for mange Mennesker. De havde nu valgt sig en Boplads, hvor der ikke blot vilde blive et godt Laksefiske, men efter det store Foraarsstræk af Ren var de sikre paa glimrende Jagter Sommer og Efteraar, blot de benyttede sig af Chancerne. Den Vej, jeg ønskede at rejse, var blottet for Vildt paa denne Tid af Aaret, og han ansaa det for me-

Sommerteltene er helt af Renskind og minder i Formen meget om Indianernes. Ud for Husmoderens Plads findes et Ildsted, og Røgen derfra gaar ud gennem en Aabning øverst oppe, hvor Teltstængerne mødes.

get tvivlsomt, om jeg vilde kunne skaffe Foder til mine Hunde; og det vilde tage os en Maaned at komme ned til Havet, da vi maatte regne med, at alle Vandløb og Floder vilde være vanskelige at passere umiddelbart efter Snemeltningen. Jeg havde tilbudt hans Broder og en anden Mand en god Betaling for deres Ledsagelse, men han forudsagde mig, at det vilde være umuligt at indfri mine Løfter ved Eskimo Point; de sidste Handelsslæder havde meddelt, at Rævefangsten i Distriktet havde været saa stor, at Handelsstationen havde udsolgt saa godt som alle Varer. Det eneste, mine Ledsagere vilde faa ud af Turen, var et langt Fravær og en Betaling, som de først kunde faa den kommende Vinter, naar Stationen paany var bleven forsynet. Samtidig vilde de gaa Glip af Aarets bedste Renjagter og ikke være i Stand til at lægge Depoter op for Vinteren. Hans Broder og alle de andre unge Mænd kunde gøre, hvad de vilde; han havde kun sagt sin Mening, fordi han var bleven spurgt.

Alt dette blev udviklet for mig paa en venlig, men meget bestemt Maade, og jeg var virkelig imponeret over denne Mands Evne til at se frem i Tiden, da Mangel paa Fremsyn ellers plejer at være Eskimoernes svage Side. Jeg bøjede mig for det kloge Raad og trængte ikke videre ind paa ham.

Et Par Dage kunde jeg nok tilbringe ved den smukke Boplads, men saa vilde jeg køre tilbage til Kammeraterne, saa hurtigt det lod sig gøre.

Renernes Vandring synes at være meget uensartet i de forskellige Egne omkring Hikoligjuaq. Medens alle de store Flokke, der gaar forud for Tyrenes Vandringer sidst paa Sommeren, havde passeret Igjugarjuks Boplads, havde man her endnu kun set mindre Flokke. Der er foreløbig slet ikke Tale om at dyngte dræbte Dyr op i Depoter. Jagterne giver gennemgaaende kun et à to Dyr, skønt der soldes uanstændigt med Ammunition. Naar en Flok Jægere jager nogle Dyr op og forsvinder efter dem, kan man være sikker paa at høre en Kanonade, der staar i et mærkeligt Forhold til den store Vanskelighed, Befolkningen i saa af-sides Egne har ved at skaffe sig Ammunition. Forøvrigt synes Mangel paa Økonomi at karakterisere disse Mennesker, og den eneste Undskyldning maa søges i den Tilbøjelighed til at slaa sig løs, der kan følge efter lang Tids Smalhans. Saa snart et eller to Dyr er dræbt, tændes mægtige Baal, og man holder bogstaveligt talt ikke op med at spise, saa længe der er Kød at koge. Til min Forbavselse finder jeg ogsaa Kortspil meget populært, og det baade blandt Kvinder og Mænd. For det meste er det selvfølgelig kun Smaating, der spilles om, men der fortælles ogsaa om Tilfælde, hvor Mænd fuldkomment har ruineret sig. Saaledes traf jeg engang en ung Mand, der havde bortspillet sin Bøsse, sin Ammunition, sin Slæde, sine Hunde og tilsidst endog forsøgte at sætte sin Kone som Indsats; dette blev dog forhindret af Pigens Forældre, der tog deres Datter tilbage og jog hendes letsindige Mand bort.

Den 19. Juni faar vi et godt Eksempel paa, hvor hurtigt Vejret skifter. Vi har i flere Dage haft Sommervej med stærk Varme hen over det snebare Land, da vi pludselig overraskes af en Snestorm med et Par Graders Kulde. Alt Land dækkes med Sne, og Smaasøerne fryser til med tynd Is. „Ederfuglen“ og jeg benytter Sneen til at køre længere ind i Landet paa Renjagt, og da vi har faaet tre Dyr, har vi foreløbig det Kød, vi behøver for os selv og Hundene til Tilbagerejsen.

Den 21. er vi atter nede paa Hikoligjuaqs Is, hvor alt er endnu mere vinterligt, end da vi kørte ud. Vi tilbagelægger hele Hjemrejsen i eet Stræk og oplever et ganske morsomt Jagtæventyr midt ude paa Isen. Vi kører i god Fart fremover, da Hundene pludselig begynder at se sig omkring, og da vi vender os om, opdager vi, at vi er forfulgt af en stor Flok Vildrener. Dyrene har set os ude paa Isen, har antaget os for en anden Flok Rener og har derpaa sat efter os for at slutte sig til os.

I en Fart faar vi Bøsse og Ammunition frem, men i samme Øjeblik vi standser, opdager Dyrene deres Fejltagelse og galoperer i vild Flugt indover mod Land. Hundene sætter øjeblikkelig efter dem, men i den stærke Fart slingrer Slæden med den store Kano saa voldsomt, at det kun lykkes os at skyde to Dyr; Resten af Flokken sætter over et bredt Landvand og forsvinder ind i Tundraen.

Den 22. om Morgenen, netop som Solen staar op, naar vi frem til vore Kammeraters Teltlejr. Aldrig nogensinde før mindes jeg at have set en saa fantastisk Himmel. I Horisonten mod Nord stod et tæt, hvidt Skylag som Refleks fra den store Sø; men hen under dets Rand foldede et smalt Baand sig ud i grønne, sarte Farver. Landet omkring os laa hen i sorte Konturer. Pludselig viser en Ildtunge sig i det lysgrønne Baand, og frem slaar en spillende Flamme, der farver hele Himlen rød; slørlette, rosenrøde Skyer vifter hen over Hovederne paa os, og Isen straalere i lyslilla Nuancer. Landet langs Søen ruger i endnu mørkere Farver end før, medens Ildblomster springer ud i Horisonten som Lygter, der tændes; de samler sig til store, brændende Baal, og idet Solen nu helt hæver sig over Jorden, forsvinder alle Farver i det stærke, røde Skær, der ogsaa maler vore Ansigter purpurrøde.

Det er, som om vi kører ind imod en brændende By, og vi rives ikke ud af Fortryllelsen, før Hundeglam og Velkomstraab bringer os tilbage til Jorden og den hujende, morgenfriske Boplads . . . .

Uánguaq. En Morders Saga.

Lige ud mod Kazan-Flodens rivende Strøm ligger der — kun et Par Timers Gang fra vort Telt — en ensom Grav, der sidste Vinter afsluttede et Kærlighedsdrama, som ikke var af helt almindelig Art.

Uánguaq hed en ung og dristig Renjæger, der havde Boplads paa Sydysten af Hikoligjuaq. Hvert Aar nedlagde han mange Vildrener; men han var ensom og havde ingen, der kunde holde Teltilden brændende med Gryder over Kog, naar han træt og sulten vendte hjem fra sine lange Jagter. Han maatte ligesom andre uden Slægt spise ved Bopladsens tilfældige Maaltider, uden at føle den Glæde, som ligger i at kunne gaa ind i sit eget Telt og smide sig paa de bløde Brikkeskind, medens en venlig Kvinde lægger rygende Kogestykker frem i rummelige, fedtduftende Træbakker.

Det saa ikke meget ud til, at Uánguaq nogensinde skulde blive gift,

da der ikke var nogen jævnaldrende Kvinde ved Bopladsen, som han kunde bejle til, og der var ingen Mulighed for, at han kunde søge bort til en fremmed Stamme og finde sin Lykke der; thi hvor kunde han vente sig, at Forældre, han ikke kendte, vilde give deres Datter bort til en forældreløs? Og det var netop Uánguaqs Ulykke; han havde in-

Uánguaq fra Hikuligjuaq. Fot. W. C. DOUGLAS

gen Slægt, ingen Brødre, der gav ham Position inden for det lille Samfund, hvor han levede, og hvad kunde det saa nytte, at han var dygtigere, end de fleste, i alle mandlige Idrætter!

Ved samme Boplads boede to Brødre, der begge var gift. Den yngste af dem havde en ung og smuk Kone, der var vokset op sammen med Uánguaq, og naar det tilfældigt hændte, at de mødte hinanden, talte de længe sammen, maaske lidt længere, end god Tone ved Bopladsen tillod det; og naar de skiltes, følte Uánguaq dobbelt tungt den Ensomhed, der var lagt over hans unge Liv. Han plagedes af Tanker,

der kunde forskrække ham selv, og naar Uroen kom over ham, kunde han ofte gribe sin Riffel og vandre ud i Landet paa den Tid, hvor andre gik til Ro. Paa disse Ture spejdede han ikke meget efter Vildt, det var mere en Tilfældighed, at han havde faaet sin Bøsse med, for han gik uden at søge, hurtigt og hvileløst, som for at faa Luft for noget, der pressede paa; og saaledes holdt han ud, indtil han i næste Dags Solhede segnede om i et Læ bag en Sten og faldt i Søvn.

De fleste af Rensdyr-Eskimoerne kan skrive i et primitivt Tegnsystem, som er kommet til dem over Kystboerne helt oppe fra Baffinsland. Her har en Missionær opfundet disse meget simple Tegn, der ud-

trykker en Stavelse og er meget lette at lære. Fra Stamme til Stamme er disse Hieroglyfer bleven bragt af tilfældige rejsende, der lærte dem fra sig. Ind til Landet kom de fra Befolkningen omkring Baker Lake, der i Hvalfangernes Tid overvintrede sammen med Kystboerne i Omegnen af Chesterfield Inlet; og det varede ikke længe, før de øvrige Rensdyr-Eskimoer ogsaa fik lært dem Kunsten af, naar de under deres Handelsrejser kom ned til Baker Lake. Man fandt det vidunderligt, at man saadan kunde lade sine Ord høre, uden selv at være til Stede, og denne Fornemmelse af Under gjorde Brevskrivning overordentlig populær blandt disse Mennesker, der ikke har andet at fordrive deres Fritid med end Sang og Dans.

Saaledes gik det til, at Uánguaq en Dag fandt et Brev i sine Vanter, og da han rev det op og læste det, var det fra den yngste af de to Brødre, der var hans Bopladsfæller. Brevet var ganske kort og fortalte ham, at han vilde blive dræbt, hvis han ikke straks flyttede bort til et andet Sted.

Rensdyr-Eskimoerne har et meget enkelt Sind, der ikke er anlagt for mange Overvejelser; naar noget vigtigt skal foregaa, eksploderer Tankerne i Sæt, og der sker da noget, som ikke altid er Følgen af Eftertanke.

Uánguaq modtog derfor straks Udfordringen, uden at forstaa andet end, at det, han nu besluttede sig til at gøre, var en simpel Følge af, at han var nødt til at forsvare sig selv. Han vilde ikke flygte, men han vilde have sig en Kone, og det kunde han faa ved at komme den Mand, der truede ham, i Forkøbet; saa kunde han altid senere flygte sammen med den Kvinde, han holdt af. Brødrene boede i to Telte, der laa lige ved Siden af hinanden, og allerede næste Morgen, medens Folk endnu laa og sov, gik Uánguaq hen og skød dem. Dette var hans Ret i Følge Stammens gamle Vedtægter, og her er Død kun Død, ligegyldigt under hvilke Former den gives. Der er ingen, som forlanger aaben Kamp, kun hurtig Eksekution.

Den lille Boplads blev vækket op af sin Morgensøvn ved Skuddene og de to skræmte Kvinders Nødraab, og da de søvndrukne Mænd tumlede ud af deres Telte for at se, hvad der var sket, stod Uánguaq med et rygende Gevær i Haanden nede ved Bredden af den store Sø. Hans Ansigt var hvidt som Søens Is, og uden at besvare de Spørgsmaal, der rettedes til ham, raabte han uafbrudt hen for sig selv med en Stemme, der kunde høres over hele Bopladsen:

„Jeg har faaet Storfangst i Dag! Der er friskt Kød ved Bopladsen, to Stykker Vildt i to Skud!“

Bopladsens Kvinder og Børn saa med Forfærdelse paa den raabende

Mand nede ved Søen; hans Øjne stirrede forvirret ud over Horisonten, som om de søgte efter et Sted langt, langt borte, og dog var Ryggen bøjet, og Skuldrene hang slapt ned, uden Vilje.

Der var ingen ved Bopladsen, som tænkte paa at gøre Uánguaq ansvarlig for, hvad han havde gjort. Han havde taget sig selv til Rette, og da de to Brødre ikke havde nogen Slægt der ved Stedet, var Sagen dem uvedkommende. Uánguaq havde faaet en Udfordring, men han var kommen sine Fjender, der var dobbelt saa stærke som han selv, i Forskøbet, og det var sket, uden at Stammens Vedtægter for Opgør mellem Mænd paa nogen Maade var bleven krænkede.

Men nu hændte det mærkelige, at der kom Raadvildhed over Uánguaqs Sind. Alt det, der havde ligget bag om det hele, da han tog sin Beslutning, gled bort for ham i Taage. Han var ikke sentimental og fortrød ikke, hvad han havde gjort, for det stod stadig klart for ham, at han kun havde kæmpet for sit Liv; men det, der havde forekommet ham at være mere værd end hans eget Liv, forrykkedes i den Lammelse, han følte over at have dræbt to Mennesker. Uánguaq var ikke ond, og han havde slet ikke tænkt over, at der kommer et Tilbageslag efter ethvert Mord. Han var ude af Stand til at tænke Sagen til Bunds, og det eneste, han ikke kunde komme uden om, var det, at det alligevel ikke var saa let at slaa to Jagtkammerater ihjel, selv om der var en Kvinde imellem. Hans Raadvildhed voksede, og han kom slet ikke til at følge sine Planer. Bopladsfællerne saa skulende til ham, Børn og Kvinder gik af Vejen for ham, Landet omkring ham havde faaet andre Farver, og selv Solens Lys gjorde ondt; og da Dagen var gaaet og Teltlejren atter havde lagt sig til at sove, greb han sin Riffel og vandrede ud i Landet. Han var besluttet paa, at han ikke vilde tage den Kvinde med, som stod bag ved hele hans Ulykke og var den eneste, der kunde gøre ham glad igen; men idet han gik op over nogle Fjælde og blev borte mellem Ødemarkernes vildsomme Bakkedrag, forstod han ogsaa, at alt alligevel var helt anderledes, end han havde tænkt sig, det skulde blive.

I Løbet af næste Efteraar fik Mounted Police i Chesterfield Meddelelse om Dobbeltmordet, og saa snart Sneforholdene tillod det, blev der sendt en Patrulje ud for at fange Morderen. Uánguaq levede dengang ved en Boplads i Nærheden af Kazan River og lod sig roligt tage af sin Onkel Igjugarjuk, som derpaa afleverede ham til Politiet. Og den hvide Mands Ret fik nu Lov til at gaa sin Gang. Med Undren forstod Uánguaq nu, at han skulde staa til Regnskab for Mænd, der hidtil

havde været hans Liv ganske uvedkommende. Disse store, stærke Soldater var ikke paa nogen Maade i Slægt med de dræbte, og dog meddelte de ham, at de vilde gøre ham ansvarlig for den Forbrydelse, han havde begaaet. De hvide Mænd spurgte ikke om, hvorfor og hvordan, naar der var Tale om Drab; men skønt de aldrig nogensinde havde forsøgt paa at lære de omstrefjende Rensdyr-Eskimoer noget om, hvad der var Ret eller Uret, hævdede de dog som noget ganske afgjort, at selv om de eskimoiske Love og Vedtægter gjaldt i det daglige Liv, saa ophævedes de dog, saa snart der hændte noget mere usædvanligt.

Uánguaq blev ført ned til Politibarakerne i Chesterfield, og saa snart Sommeren aabnede for Hudson Bay, blev han over Nelson River ført til Winnipeg, hvor han blev stillet for en Domstol. Uánguaq kunde ikke Engelsk, og derfor forstod han ikke meget af det, de mange alvorlige Mænd sagde til ham. Der var imidlertid forskellige Formaliteter at ordne ved hans Arrestation, og blandt andet forlangte den hvide Mands Lov en Vidneafhøring, selv om den Mand, der skulde dømmes, kun var en Eskimo fra det yderste Barren Grounds; og Vidner havde man ganske glemt at sikre sig. Uánguaq havde ikke et Øjeblik søgt at nægte, hvad han havde gjort; thi efter hans og Stammens Opfattelse havde han jo ikke forbrudt sig. Han fandt det derfor ganske naturligt, da det blev meddelt ham, at han kunde faa Lov til at tage tilbage til Chesterfield igen, men som Politiets Fange. Vidner skulde afhøres, og derfor maatte han dømmes i sit eget Land. Politimændene var rare og flinke Folk, som Uánguaq ikke havde noget imod at leve sammen med, og at han var Fange, var noget, som foreløbig slet ikke gik op for ham.

Under sit Ophold i Winnipeg fik han den mest gæstevenlige Behandling, der yderligere bidrog til at forvirre hans Opfattelse af sin Stilling. Han blev taget med ud paa Automobiludflugter og fik Lov til at bese det store, underfulde Land med de mange mærkelige Skikke. Alle var venlige imod ham, og navnlig Damerne var meget interesserede i denne smilende og indtagende Rovmorder. Jeg har set Billeder, hvor Uánguaq er omgivet af skønne, unge Kvinder, der sikkert har fundet det interessant at blive fotograferet sammen med Forbryderen fra det høje Nord. Uánguaq staar paa et af Billederne med en Cigar i Haanden og gør saaledes i det Ydre Indtryk af at indordne sig under de nye Sæder og Skikke; men hans Udtryk er indesluttet, og intet i hans Øjne fortæller om det, han føler. Mon han ikke inderst inde har tænkt paa den sortøjede Skønhed, der var den egentlige Aarsag til hans Æventyr i de hvide Mænds Land?

Næste Sommer var Uánguaq igen i Chesterfield. Han var Politiets Fange, men da der ikke fandtes noget Fængsel ved den lille Boplads, havde han Lov til at gaa frit omkring, blot han mødte ved Maaltiderne og gik til Ro sammen med sine Vogtere om Aftenen. Chefen for Politibarakken var en human og forstaaende Mand, der forstod, at man ikke kan fange en vild Mand fra Indlandets Ødemarker og straks sætte ham i Klasse med almindelige Forbrydere; han havde derfor givet ham al denne Frihed, idet han dog havde meddelt ham, at hvis han paa nogen Maade søgte at misbruge Politiets Tillid, vilde han straks blive belagt med Haandjern og strengt bevogtet.

Uánguaq var ikke bange for at dø, men han elskede sin Frihed. Han var ganske vist stavnsbundet til en bestemt Boplads, men inden for de givne Rammer havde han dog sin Frihed; det, der nu nagede ham og opfyldte ham med en større Angst end den Hængning, der muligvis en gang skulde blive Resultatet af de hvide Mænds vise Forsorg, var Tanken om Haandjernene. Han havde set dem hos Politiet, og det forekom ham, at det vilde være en Mands dybeste Nedværdigelse, om han nogensinde skulde gøres forsvarsløs ved Hjælp af en Jernlænke og nogle Staalfjedre, der klappede sammen om hans Haandled. Og nu hændte det mærkværdige, at Uánguaq, der aldrig nogensinde tidligere havde tænkt paa at unddrage sig Retfærdigheden, for Alvor begyndte at omgaas med Planer om at flygte. Hellere omkomme som en fredløs, end blive fanget som en Ræv i en Saks.

I de Dage, hvor han fattede Planen til sin Flugt, var Politibaraken under Ombygning, og Detachementet, der bestod af tre Mand, havde faaet Lov til at bo i den katolske Præstegaard; her sov de i deres Soveposer paa Kirkens Gulv sammen med deres Fange.

Hvorvidt Uánguaq paa Forhaand har lagt detaillerede Planer til sin Flugt, er aldrig nogensinde bleven opklaret; det eneste, man ved, er, at da Politiet en Morgen vaagnede op til en brølende Snestorm, fandt de hans Sovepose tom. Først tænkte man sig slet ikke Muligheden af nogen Flugt og gik ud til Eskimoernes Snehytter, i den Tro at Uánguaq var her paa en tidlig Morgenvisit; men det varede ikke længe, før man opdagede, at Politiets letteste Slæde og de bedste og hurtigste Hunde var borte. Og da man saa nærmere til, opdagede man ogsaa, at flere af Politiets Rifler og Ammunitionen manglede. Samtidig kom Folk fra Bopladsen op og meldte, at en Del af deres Vinterpelse og Soveskind var forsvundne.

Der var nu ikke længere Tvivl om, at Uánguaq i Ly af Snestormen var kørt ud til den Frihed, han ikke længere kunde undvære. Politiet

satte øjeblikkelig efter ham sammen med nogle af Bopladsens Eskimoer; men trods al Respekt for Politiet syntes Eskimoerne ikke videre interesserede i Forfølgelsen. Uánguaq havde jo ikke gjort andet end det, de selv vilde have gjort i et lignende Tilfælde, og desuden var de overbevist om, at selv om det virkelig lykkedes at indhente Flygtningen, vilde han sælge sit Liv dyrt. Han var ikke alene en ypperlig Skytte, men var nu ogsaa i Besiddelse af nogle af Pladsens bedste Rifler. Politiet paa sin Side gjorde deres Bedste, men de kunde ikke udrette noget med de Uds kudshunde, som Uánguaq havde efterladt, og desuden rasede Snestormen og udslettede ethvert Spor, man søgte at følge. Jagten maatte opgives, til Vejret bedrede sig; saa kunde man organisere en Eftersøgelse i forskellige Retninger og havde da Udsigt til bedre Held end nu, hvor man blot endte med at køre vild i Snefoget. Og dette var netop, hvad Flygtningen havde regnet med.

En Uge efter naaede Politiet mandsstærkt op til en Handelsstation ved Baker Lake, men da man forhørte sig om den forsvundne Uánguaq, fortalte Handelsbestyreren, at han allerede var passeret for flere Dage siden; han havde gjort Ophold ved Stationen og havde i Politiets Navn forlangt at blive provianteret, idet han foregav, at han var ude paa en Slæderejse for Politiet. Da Handelsbestyreren genkendte baade deres Slæde, Hunde og Rifler, var han gaaet i Fælden, uden et Øjeblik at fatte Mistanke; og nu maatte Uánguaq anses for at være over alle Bjerge.

Der blev øjeblikkelig udsendt Meddelelse til alle de Bopladsen inden for Barren Grounds, man kunde komme i Forbindelse med, og hele Vinteren igennem blev der ledt efter Uánguaq. Men han blev ikke fundet før hen paa Foraaret, da Solens Varme smeltede Sneen. Da løb en Renjæger tilfældigt paa en sammenfalden Snehytte; han genkendte straks Politiets Slæde og Ligene af de bortførte Hunde. Inde i Snehytten laa Uánguaq. Han havde ikke turdet betro sig til nogen Boplads, og da der næsten ingen Rensdyr er i Barren Grounds om Vinteren, havde han været ude af Stand til at drive Jagt. Saa har han levet af den Proviant, han har faaet udleveret ved Baker Lake, og da den omsider er sluppet op, har Sult og Kulde forbarmet sig over ham og sendt ham ud til hans Stammes evige Jagtmarker, hvorfra ingen Magt i Verden kan hente ham tilbage.

— — —

Da jeg sammen med Igjugarjuk besøger Graven, er Renernes Sømmervandring i fuld Gang. Medens Aandemaneren med dæmpet Stemme fortæller mig Uánguaqs Historie, staar Landskabet omkring os i en smi-

lende Modsætning til det Vinterøde, der fik Bugt med den dristige Flygtning.

Der er Liv omkring den døde Mands Grav; springende Hermeliner smutter om mellem Stendysserne og søger efter Fugleæg. Lemmingerne er trukket i deres sarteste Sommerdragt og slikker Solskin paa de smaa Snedriver, og selv Murmeldyrene, der kun sjældent viser sig i Dagslys af Angst for de lydløse Ugler, er i Dag kravlet ud af deres Huler og sidder oprejst paa Halen, med Kroppen rettet ud som smaa rigtige Mennesker, og idet de plirrer op i Lyset, fægter de med deres smaa Forben af ilter Sommerkaadhed.

Højt oppe i Luften svæver en Musvaage paa stærke Vinger og undersøger Renflokkene; Køerne har endnu ikke kælvet, men den længes efter de fede og møre Kalve, der endnu er matte i Knæene efter den lune Vinterdvale i Moders Liv.

Mødrene satte altid en stor Ære i at faa deres Børn fotograferet.

XII

TILBAGE TIL KYSTEN

26. Juni—30. Juli. Der var Uro i Luften, efter at Floderne var brudt op og Renerne havde passeret Bopladsen. Igjugarjuk havde længe talt om, at han vilde sejle ned til Baker Lake i sin Kano for at sælge Ræveskind, og da han gerne vilde være tilbage i god Tid inden Efteraarets Jagter, var han allerede begyndt at gøre sig klar til Opbrud. Saa kom der en Dag en anden Kano sejrende langs med Hikoligjuaqs Landvand, og da det viste sig at være nogle af vore gamle Venner fra de sydlige Teltlejre, der ligeledes var paa Vej til Baker Lake, var der god Anledning for os til ogsaa at gøre os klare til Rejsen ned over Floden. Den nyankomne Kanos Fører var Uningujaoqs Broder Equmeq, den Mand, som oprindeligt havde lovet at følge med mig til Eskimo Point. Han syntes at have daarlig Samvittighed, fordi han dengang paa sin myndige Broders Henstilling havde svigtet, og viste sig derfor meget forhandlingsvenlig, da jeg begyndte at drøfte vore Planer med ham. Det blev endelig bestemt, at Birket-Smith og Helge Bangsted, medtagende Størsteparten af vore etnografiske Samlinger, skulde følges med dem ned til Baker Lake. Resten af Samlingerne paatog Igjugarjuk sig at fragte.

Afstanden til Baker Lake var i og for sig ikke særlig imponerende —

der kunde vel ad den Vej, vi maatte følge, være omtrent 400 km — men Vanskeligheden laa deri, at „Ederfuglen“ og jeg maatte køre hele Vejen over de snebare og sumpede Tundraer, da der selvfølgelig ikke kunde være Tale om at fragte vore tolv Hunde i de smaa Kanoer. At have dem løse med os kunde heller ikke lade sig gøre, da vi løb Fare for at miste dem, saa snart de paa egen Haand gav sig til at forfølge de Renflokke, vi ventede at træffe paa Vejen.

Folk rystede paa Hovedet ad os, fordi vi virkelig ansaa det for muligt at køre med Slæde igennem det uvejsomme Land midt om Sommeren, men vi havde en solid Kap Yorker-Slæde med en stærk Jernskoning og var ikke i Tvivl om, at vi vilde være i Stand til at gennemføre vort Forehavende. Det eneste, vi vidste vilde volde os Vanskeligheder, var Kazan River's mange Bifloder, som vilde gaa paa tværs af vor Kurs. Vi vidste, at selv de mindste Vandløb paa denne Aarstid var svulmet op til rivende Strømme, som det vilde være umuligt at vade eller svømme over, og der blev da truffet den Aftale med den altid hjælpsomme Igjugarjuk, at han skulde vente os alle de Steder, hvor vi vilde behøve hans Kano.

Vi kunde selvfølgelig ikke komme saa hurtigt frem, som Kanoerne, der blot skulde rutsche ned ad Floden, medens vi ofte maatte gøre lange Omveje for overhovedet at komme frem med Slæde og Hunde, og vi blev da enige om, at Birket-Smith og Bangsted skulde rejse uafhængige af os. De brød op d. 25. Juni, vi fulgte efter den følgende Dag.

Da vi tidlig Morgen Kl. 4 startede vor Køretur, var vi forberedt paa det værste; men vi havde ikke været længe undervejs, før vi forstod, at det var endnu værre, end vi havde ventet. Det bedste Først gik gennem bløde Tuer og vaade Enge, og selv paa Steder, hvor vi slet ikke var forberedt derpaa, løb vi stadigvæk paa store Elve, vi maatte vade over; ofte var de saa dybe, at vi maatte søge langt ind i Landet til de Søer, hvorfra de havde deres Udspring, og her lykkedes det os saa at slippe over til de endnu islagte Søer ved at færge os over Landvandet paa Isflager. Vi maatte daglig saa langt ud af Kurs, at vi ikke turde spille ret megen Tid paa Jagt, og da Renerne dertil var saa sky, at det som Regel tog en halv Dag at komme dem paa Skudhold, maatte vi og Hundene nøjes med det mindst mulige. Værst af alt var det, naar Vejen spærredes af lave Buske og Kratskov; det var kun med aller største Besvær, at Hundene kunde trække Slæden gennem de mange Smaagrener, der stadig filtrede sig ind mellem Skaglerne. Den eneste Opmuntring, vi havde under de ensformige Dagsmarcher, hvor vi masede paa ti—tolv

Kazan River med drivende Is ved Udløbet til en af de store Bredninger.

Timer i Træk, var det rige Fugleliv, vi mødte overalt. Det var netop i Yngletiden, og der var et summende Kor omkring os af store og smaa Vadefugle, for hvem disse Tundraer syntes at være et Eldorado.

Igjugarjuk fulgte Flodløbet; han rejste sammen med den yngste af sine Koner, sine to Børn og en Plejesøn. Kanoen var saa tungt lastet, at det saa ganske livsfarligt ud at se dem stryge ned over den rivende Strøm; thi paa denne Aarstid, hvor Tusinder af Smaaelve strømmer sammen og forener sig med Kazan River, er denne en vældig Flod, der sine Steder har Bredninger paa flere Kilometer. Vi skulde saa vidt muligt hver Aften mødes med de andre, men da de sejlede nedover med stor Fart og ikke altid kunde beregne de Vanskeligheder, vi havde at kæmpe med inde paa Land, lykkedes det os ikke altid at naa frem til deres Lejrplads; men altid ventede Igjugarjuk taalmodigt paa os og sejlede aldrig, uden først at have forklaret os de mest praktiske Ruter ind over det Land, som han kendte ud og ind. Ventetiden brugte han enten til Jagt eller Fiskeri, og vi var altid sikre paa et Festmaaltid, blot vi naaede frem til hans Telt.

De første Dage havde vi været særlig uheldige, og da vi den 28. om Aftenen nærmede os deres Kogebaal, var vore Hunde for en Gangs Skyld ualmindelig sultne. Vi naaede frem paa et Sted, hvor en meget vandrig Biflod løb ud i Hovedfloden, og da vi gjorde Holdt for at vente paa at blive færget over, saa vi med Glæde, at der laa fem uflænsede

Rener foran Igjugarjuks Telt. Kanoen var kommen efter os, og vi blev nu enige om, at det vilde være bedst at efterlade Hundene paa den modsatte Flodbred, indtil vi var færdige med at flænse. Ingen af os tænkte sig Muligheden af, at Hundene selv vilde forsøge paa at svømme over. Vi padlede over Strømmen med stort Besvær, og netop som vi skulde til at lande, opdager vi, at de sultne Hunde er sprunget ud i Floden og er ved at naa Land, samtidig med os selv.

Nu gjaldt det om at skynde sig, hvis det dyrebare Kødforraad ikke skulde blive sat til Livs paa en meget uøkonomisk Maade! Vi løb, alt hvad vi kunde, hen mod de uflænsede Rener, men da vi ser os tilbage, opdager vi, at vi i Hastværket ikke har trukket Kanoen tilstrækkelig langt op paa Land, og der driver den med god Fart ud imod den store Hovedflod! Den indeholdt alt, hvad der havde Værdi for os: Dagbøger, Fotografiapparat, Bøsser og Ammunition, og dertil kom, at uden Kanoen kunde vi paa denne Aarstid hverken komme frem eller tilbage.

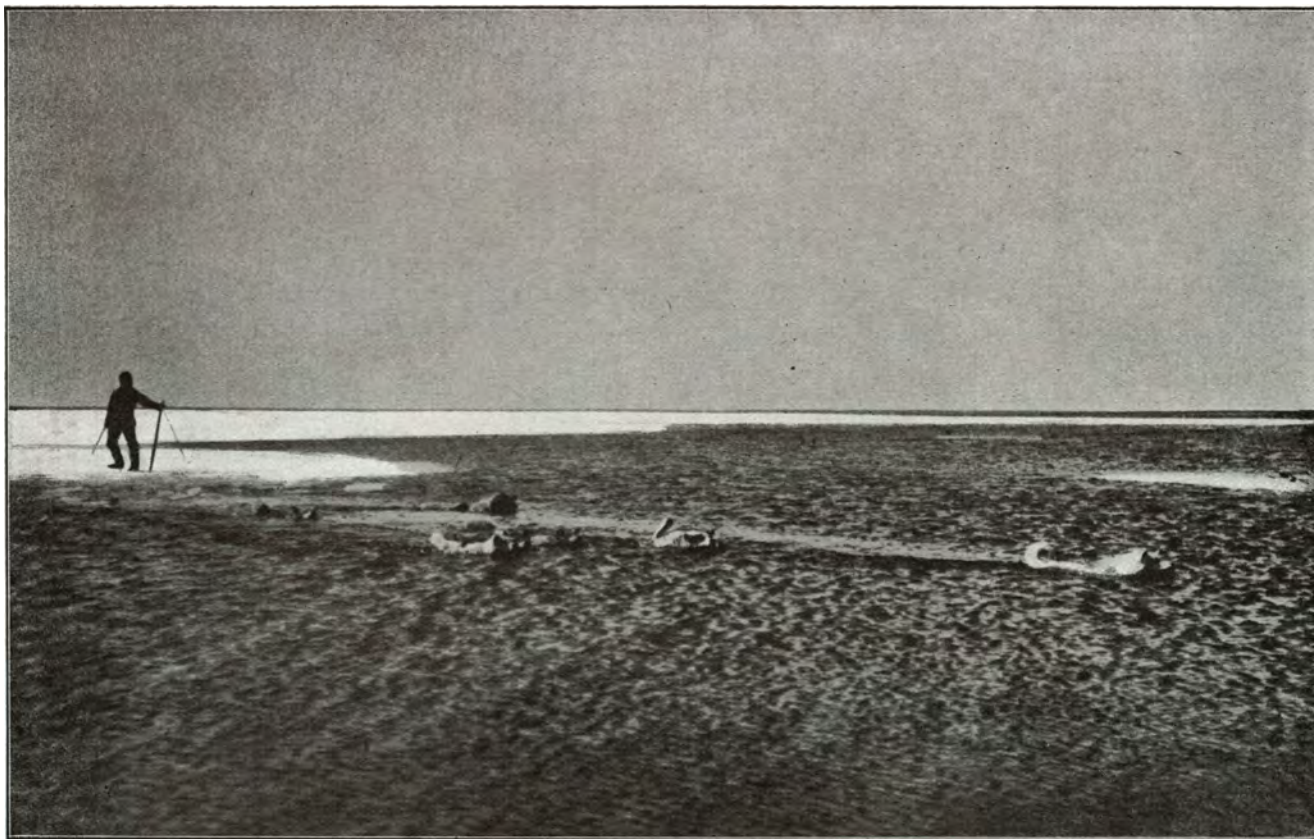
Det er som hamret ind i min Hjerne, at dette skete præcis Kl. 4 om Eftermiddagen.

Der var intet at betænke sig paa. Jeg faar straks fat i en Line paa godt ti Favne og spørger Igjugarjuk, om han vil hjælpe mig med at redde Kanoen. Skønt han ikke selv kan svømme, vakler han ikke et Øjeblik, men svarer lige saa hurtigt, som mit Spørgsmaal er faldet:

„Jeg binder den ene Ende af Linen om Livet, og du den anden, saa kan du maaske trække mig fra Isflage til Isflage.“

I lange Spring naar vi ned til Floden, og jeg kaster mig ud i Strømmen. Heldigvis laa der en Del Isflager paa Grund et Stykke ude, og jeg kunde derfor svømme fra Flage til Flage, kravle op og hale Igjugarjuk efter mig, for saa atter at springe ud og fortsætte. Det blev vor Redning, at Kanoen ofte standsedes af de samme Isflager, som hjalp os, og saaledes vandt vi langsomt ind paa den. Det gav os Kræfter. Isflagerne bestod alle af meget sprød Is med stikkende Krystaller, og det varede ikke længe, før vore Hænder blødte af de mange Saar, Isen skar i dem; men hvem tænker paa det i et saadant Øjeblik? Vi var kun opfyldt af een stor Glæde: at Kanoen mere og mere tog Kursen ind mellem Isflagerne. Men da var der heller ingen Tid at give væk. Da vi endelig naaede Kanoen, var den kun nogle faa Meter fra Hovedstrømmen, hvor baade den og vi vilde have været fortabt. Vi fik den hen til en Isflage, og nu, da Sejren var vundet, var vi begge saa udmattede, at vi ikke kunde støtte paa Benene. Vi sank hjælpeløst sammen.

Saa haard og hidsig havde Kampen været, at vi begge troede, den kun havde staaet paa i kort Tid; men da vi naaede Strandbredden, blev

Ofte var Vandet mellem Søernes Vinteris og Land saa bredt, at vi ikke kunde padle over med vore Ski som Aarer. Vi maatte da spænde Hundene for Isflagen og lade dem svømme i Land med os og vort Gods.

Omkring Hudson Bay traf vi ikke faa Blandinger fra Hvalfangernes Tid. Denne unge Piges Moder var en Netsiliker fra King Williams Land; hendes Fader en amerikansk Hvalfanger.

Igjugarjucks Kone og lille femaarige Datter transporterer Gods over Land, medens Kanoen tom sejles ned gennem et af Flodens mange „Stryg“.

halet i Land og ført til Teltet, hvor koghed The ventede os, fik jeg fat paa mit Ur og saa, at vi havde været nøjagtig $2\frac{1}{2}$ Time ude i Floden.

Næste Morgen sov vi længe oven paa Eftermiddagens Sindsbevægelser. Da vi tørnede til, var Klokken over 10, og vi besluttede os til at ligge over. Det er en stille, solløs Dag med en behagelig Temperatur, velegnet til en Fridag ved en brusende Flodbred. Vi har Mad nok for et Par Dage og behøver ikke at jage, skønt vi ikke langt fra os ser Renflække, der langsomt følger Flodens Lavland.

Stedet, hvor vi ligger, hedder Tugdlerutit, Perlerne, efter nogle smaa Fjældknoide, som ligger lige bag ved Lejren. Lige overfor paa den anden Side af Floden er der et Par tilsvarende Perlerækker, og disse Smykker liver velgørende op i det ensformige Land. Et Stykke længere borte ligger en fritstaaende Blok, der har Navnet Oriarfik; det betyder „et Sted, hvor der er bleven spyttet“, og man fortæller, at det har faaet sit Navn, fordi en saaret Moskusokse engang har spyttet Blod paa Toppen. — Ind over Land gaar enkelte Højdedrag, der dog næppe naar mere end 50—100 m over det øvrige jævne og flade Terrain. Landet mangler Fysiognomi og er vanskeligt at skildre, kun Floden giver det Liv. Store Isblokke paa to—tre Meters Tykkelse ligger strøet langs Bredderne og gnistrer i Dagens stærke Lys.

Igjugarjuk fortæller, at Egnen her i Slutningen af Juli og August

kan være saa fuld af Rener, at det ser ud, som om der lægger sig Sne over det, thi Renerne har paa den Tid endnu ikke skiftet Haar. Tudlerutit er netop et af de store Svømmesteder, og naar vældige Flokke af Rener svømmede over paa dette Sted, havde man ikke Tal paa dem, man kunde nedlægge fra Kajak. Det var særlig Tyre, der jagedes her, og man kunde have en saadan Overflod paa Kød, at man ofte kun tog Talg og Tunge af Dyrene. Der findes ogsaa mægtige Forraadskamre, bygget op af Sten, og her opbevaredes tørret Kød for Vinteren. Forraadskamrene var to Meter høje og tre—fire Meter i Diameter og var bygget saaledes, at Rovdyr ikke kunde ødelægge dem. Man tømte Tyremaverne, skyllede dem rene og fyldte dem med smeltet Marv; det tørrede Kød blev lagt i store Skindposer, og hele Tyreskind pakkedes uden om den Talg, man skulde smavse i om Vinteren.

Medens Igjugarjuk fortæller mig om alle disse Herligheder, som han fletter ind i Landets Historie, er hans flittige Kone uafbrudt beskæftiget med at kræse op for os. Hun fanger fede Laksørreder i Floden og koger Hovederne til som en udsøgt Delikatesse; selv maa hun ikke spise med, da hun endnu har mindreaarige Børn; alle Dyrs Hoved er derfor Tabu for hende.

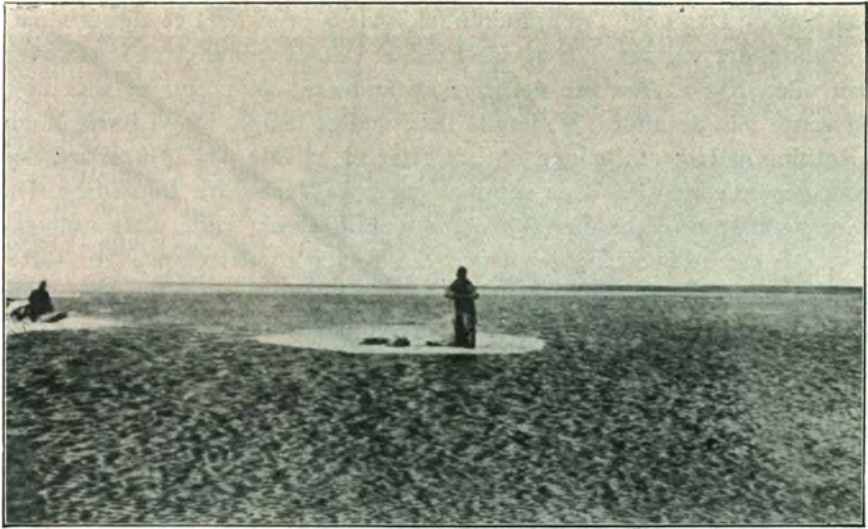
Medens vi nyder Dagen, leger deres lille femaarige Datter uden for Teltet splitternøgen; hun laver Læmure af Skind, koger selv sin Mad og forbereder sig gennem Legen til engang at blive en lige saa dygtig Kogerske, som Moderen.

De to unge Mænd, Sønnen og Plejesønnen, som altid holder sig beskedent i Baggrunden, har skaaret Pilefløjter fra et nærliggende Krat og over sig i at efterligne de forskellige Fugles Stemmer.

Jeg gennemgaar Aarstidernes Navne med Igjugarjuk og beundrer den praktiske Maade, hvorpaa de skelner de forskellige Maaneder fra hinanden.

Maj betegnes som den Tid, hvor Renerne gaar ned til Baker Lake. Juni er den Maaned, hvor der er baade Sne paa Land, aabent Vand og aabne Elve, men Vinteris paa de store Søer. I Juli gaar Rentyrene med to Lag Haar, fordi de er i Fældetiden, uden at have affældet; den kaldes ogsaa for „den Tid, hvor Fugleungerne ligger med aabne Munde i Røderne“. August kaldes for „den Maaned, hvor Renerne kommer tyndhaarede tilbage“. I September falder Skindet af Rentyrenes Horn. I Oktober vender Kulden tilbage og lægger Is over Søerne. November er Renernes store Parringstid. I December mister Rentyrene deres Horn. I Januar begynder Fostrene i Renkøerne at ligne smaa Rener. I Februar og Marts, der er kolde og stormfulde Maaneder, er Aborter blandt

„Ederfuglen“ og jeg færger os over en af de mange Søers brede Landvand paa en Isflage.

Kørerne meget almindelige, og det paastaas, at Køer, der har aborteret, kun æder fra Steder, hvor andre Renner har skrabet Sneen bort. De har deres Tabu, ligesom Menneskene. I April vender Rennerne, der endnu opholder sig i Skovene, „deres Ansigter mod Menneskenes Boplads“ for at begynde deres store Vandringer.

Blot man saaledes kender de forskellige eskimoiske Betegnelser for Aarstiderne, er det let at faa Oplysning om, hvornaar en eller anden Ting er hændt.

— — —

Den 3. Juli naaede vi frem til Bopladsen Nahigtartorvik, hvor vi i Foraaret oplevede det voldsomme Tordenvejr sammen med Strømhvirvlernes Folk. Jeg vilde gerne igen opfriske Bekendtskabet, men paa den anden Side vidste jeg, at det altid var farligt at møde Mennesker. Man overvældes med Gæstfrihed, og for at overtale en til at gøre Ophold benyttes ofte alle mulige Kneb. Det var længe siden, at Igjugarjuk og hans Familie havde truffet sammen med andre Folk, og det vilde ikke stemme overens med mine Planer, hvis han lod sig overtale til at gøre Ophold saa tidligt paa Rejsen; men da han i sin Kano fulgte Floøden, kunde han ikke undgaa at støde paa Bopladsen. For at tvinge ham til hurtigst muligt at fortsætte, skød jeg derfor sammen med „Ederfuglen“ en Genvej bag om Udsigtsfjældene, saa at jeg ikke fik nogen Forbindelse med Bopladsen.

Det havde været vor Mening at gøre en meget lang Dagsrejse og holde

paa Nat og Dag i eet Træk; men uheldigvis blev vi hurtigt standsede af en Biflod, der var saa dyb og saa bred, at det var umuligt at sætte over den uden Kano. Der var derfor ikke andet at gøre end at slaa Lejr og vente paa de andre. Vi havde ikke ventet længe, før vi hørte Raab i Retning af Udsigtsfjældet, og lidt efter fik vi Øje paa Igjugarjuk, der kom gaaende ned imod os sammen med tre Mand fra Bopladsen. Da de naaede frem til os, fortalte de, at det foreløbig vilde være nødvendigt at gøre et Ophold; der var ingen Rener fremefter paa vor Rute, og det sidste, man havde hørt, meldte om Hungersnød længere nede ad Floden. To til tre Familier omtrent ved Mundingen af Kazan River mentes at være sultet ihjel, og Hilitoq, den tykke, muntre Mand med de to Koner, var ogsaa i den yderste Nød. Han havde været oppe ved Nahigtartorvik, nogle Dage før vi kom, og havde da været saa udmattet, at han knap kunde gaa, men dinglede omkring som en syg Mand. Man havde opfordret ham til at blive, men da han havde faaet noget Kød forærende, havde han faaet de andre til at hjælpe sig ned i sin Kajak og havde derefter i sin kraftsløse Tilstand ladet sig drive ned ad Floden for at bringe Kødet ned til sin Familie. Man tvivlede stærkt om, at han var naaet levende frem.

Hertil kom, at Floden netop nu ansaas for næsten livsfarlig at passere. Isen, der hidtil havde ligget over de store Bredninger, var ved at rive sig løs, og uafbrudt hvirvlede store Flager ned ad Strømmen til stor Fare for al Sejlads. Man fortalte, at Birket-Smiths og Bangsteds Hold var passeret et Par Dage i Forvejen og havde haft Vanskelighed ved at klare sig; men de var seks voksne Mandfolk og ganske anderledes rustede til at tage en Tørn med Isen, end Igjugarjuk, der var alene sammen med et Par halv voksne Dreng, sin Kone og et Par Smaabørn.

Jeg forstod, at man mente os det vel, men kunde paa den anden Side ikke forstaa, at Jagten skulde blive saa haabløs, naar vi ellers hidtil havde set Dyr hver eneste Dag. Kød mangelen de forskellige Steder satte jeg i Forbindelse med Indlands-Eskimoernes gamle Vane med først at jage Dyrene, naar de kom til dem ved deres Bopladser, og jeg nærede derfor ingen Frygt for at vi, der uafbrudt var i Bevægelse, ikke skulde være i Stand til at klare os. Imidlertid var det sikkert rigtigt nok, at Sejladsen paa Floden blev farligere og farligere. Vi havde i de sidste Dage lagt Mærke til, at Isflagerne blev flere og flere, og tit havde vi oppe fra Land beundret den store Behændighed, hvormed Igjugarjuk klarede meget vanskelige Situationer. Men at insistere paa, at han skulde fortsætte under disse Forhold, kunde jeg ikke godt forsvare; derimod erklærede jeg, at jeg selv vilde fortsætte den følgende Dag

efter et kort Besøg ved Bopladsen. Jeg vidste, at der ikke langt fra os var en stor, endnu islagt Bredning, som vi kunde køre over, og blev vi blot herfra færget over paa den modsatte Side af Floden, kunde vi køre over Land Resten af Vejen til Baker Lake, uden at møde uoversstigelige Hindringer.

Jeg forklarede dette og fik ogsaa straks den Hjælp, jeg ønskede. Igjugarjuk vilde efterlade sin Familie, sit Gods og vore Samlinger og følge mig to Dagsrejser frem, indtil vi kunde klare os selv; men der blev stillet mig den Betingelse, at jeg først skulde aflægge et Besøg ved Bopladsen og hente Proviant til mig og mine Hunde.

Ved næsten alle eskimoiske Bopladses findes der en saakaldt Ihumataq: en, der tænker for de andre. Det er ikke nogen valgt Høvding, men en Mand, som i Kraft af sin Personlighed, sin Autoritet og sin

Pukerdluk, den skidenhvide, Høvding over „Strømhvirvlernes Folk“.

Dygtighed træffer Afgørelser i alle de Anliggender, der vedrører Bopladsen; naar han bestemmer Opbrud, følger alle de andre med; hvor han vælger en Vinterboplads, slaar alle de andre sig ned, og under Renernes Vandringer følger man ham og jager sammen med ham.

Pukerdluk, „den skidenhvide“, hed Høvdingen ved den lille Boplads, vi nu tog ned til, og han modtog os paa den festligste Maade. Renjagten havde, takket være hans kloge Dispositioner, givet udmærket Udbytte,

og ved Ankomsten kunde man møde op med ikke færre end tolv nyflænsede Rentyre. Paa denne Aarstid begynder Fedtet at lægge sig hen over de fuldvoksne Hanners Rygstykker og Bag, og det anses for meget velsmagende, hvad enten det spises raat eller kogt. Tunger, Hoveder og fedtsvøbte Hjerter koges sammen i mægtige Gryder som Festmaaltid for Mændene, medens det er streng Tabu for alle Kvinder. Der var seks Telte, og uden for hvert Telt blussede mægtige Baal, og det boblede og sydede allerede i Gryderne, da vi sprang i Land, saa Festmaaltidet kunde tage sin Begyndelse med det samme. Store, flade Sten blev lagt uden for det største af Teltene, som tilhørte „den skidnehvide“, og hans to Koner var hele Eftermiddagen optaget af at fiske de lækreste Stykker op af Gryderne og lægge dem frem for os paa de rummelige Stenbakker.

Det var straks bleven bestemt, at Pukerdluk skulde ledsage Igjugarjuk Dagen efter, og en ung, ualmindelig smuk Mand ved Navn Kijoqut blev udset til at være vor Ledsager helt ned til Baker Lake. Alle de Ræveskind, som fandtes ved Bopladsen, blev nu samlet, da det var Meningen, at Kijoqut skulde købe Ammunition til sine Jagtkamrater. Selv havde han ikke mange Forberedelser at træffe, inden han begav sig ud paa sin lange Fodvandring, undtagen maaske det at overgive sin unge Kone til sin yngre Broder; thi naar Mænd forlader deres Familie, plejer de altid at afstaa deres Koner til deres nærmeste Slægtninge.

Næste Morgen tidlig tog vi en hjertelig Afsked med Igjugarjucks Kone, der under hele vort Ophold ved Bopladsen og nu sidst under Rejsen havde været som en Moder for os, og saa bar det ind over Land igen til den store, islagte Bredning, hvor vi skulde møde Kanoen.

Allerede samme Dags Aften naaede vi frem til „den tykke“s Lejr, som laa netop paa det Sted, hvor vi skulde sætte over Kazan River. Vi kom larmende og muntre med vore Slæder og Hunde, men i al den Tid, det tog os at færge Hunde og Gods over, viste der sig ikke et Livstegn fra Teltet. Da forstod vi, at man ikke havde overdrevet, naar man havde fortalt os, at det var en Sultelejr; aldrig nogensinde før havde vi besøgt en Boplads, hvor Folk kendte os, uden at Folk kom stormende os i Møde, enten af Nysgerrighed eller af Glæde over at faa Besøg.

Da vi kom ind i Teltet, mødte der os da ogsaa et ynkeligt Syn. Der var ialt en halv Snes Mennesker i Teltet, men de fleste af dem var saa medtagne og kraftesløse af Underernæring, at de ikke kunde gaa, men maatte ligge udstrakt paa Briksen. Den gamle, glade Husvært, som vi ogsaa havde truffet paa Udturen, laa bleg og medtaget i det inderste

Hjørne af Teltet. Vi gav os straks til at koge The, og da alle havde faaet saa meget, de overhovedet orkede at drikke, begyndte det at kvikke dem lidt op, og de fik en Del af deres gamle Humør tilbage. Der blev talt og let, og man syntes efterhaanden at glemme alle Lidelser; og atter maatte jeg beundre denne Sorgløshed, som baade er disse Menneskers Styrke og deres Svaghed. Her laa de ganske roligt og sultede sig selv til Skeletter, blot fordi de haardnakket holdt fast ved deres gamle Boplads og ansaa det for noget selvfølgeligt, at Fangst-dyrene skulde komme til dem. Det var, som om de ikke anede, at Ren-flokkene strejfede om ikke langt fra deres Lejr.

Hiltoqs to unge Sønner var nogenlunde ved Kræfter, og vi fik over-talt dem til at følge med os og forsøge en Jagt straks den kommende Nat. Kanoen, som vi nu ikke mere behøvede, blev efterladt, og i Stedet for laante vi to Kajaker, hvormed vi skulde færge os over et sidste farligt Vandløb, inden Igjugarjuk og Pukerdluk forlod os. Ved Af-rejsen forærede vi Folkene i Teltet et Pund The og alt det Renkød, vi havde faaet med som Hundefoder; desuden lovede vi dem, at de unge Mænd skulde vende tilbage med lige saa meget Kød, de over-hovedet kunde bære. Saa rejste vi videre ind over den store Tundra syv Mand i Følge.

Efter fem Timers Vandring naaede vi op paa Toppen af et lille Fjæld, og næppe havde vi indstillet Kikkerten paa en Slette, der bredte sig nordover i Retning af vor Kurs, før vi fik Øje paa en Renflok paa fjorten Dyr. Vi skød tre og lod et helt Dyr gaa tilbage til Sultelejren.

For en Grønlander, der paa Renjagter er vant til at gaa Ugevis for at søge efter Dyr, er det vanskeligt at forstaa, at man i dette vildtrige Land giver saa let op. De Iagttagelser, vi gjorde paa denne lange Fod-vandring, gjorde det imidlertid klart for os, at det ikke udelukkende var Dovenskab, der var Aarsag i Ulykkerne. Jeg tror, at Indlands-boernes elendige Sommerfodtøj maa have en stor Del af Skylden for, at Jægerne færdes saa lidt i Landet. Man maa jo huske, at de ikke har nogen Forbindelse med Sødyrene og derfor maa sy alt deres Fodtøj af det tynde Renskind. Om Vinteren i den kolde, tørre Sne kan intet være varmere og behageligere, men naar Tøbruddet kommer og for-vandler alt Landet til en sumpet Tundra, er afhaarede Renskind ubrugelige som Fodtøj. Skindet er saa tyndt, at alt bliver gennemvaadt, saa snart man skal vade gennem Vand, og den Omhu, Kvinderne lægger i deres Syning af Saalerne, nytter kun lidt, da selv et Par splinternes Renskindsstøvler vil have fuldstændig gennemhullede Saaler blot efter en enkelt Dags Vandring i Urfjældsterrain. Den Iver, hvormed man

søgte at afkøbe os vort Sælskindsfodtøj med de tykke, vandtætte Saaler af Remmesæl, og de Priser, man bød os for det, viste tydeligt, at det var en Lidelse for dem at gaa i deres elendige Fodtøj.

Var det mon ikke en Idé, om Handelsstationerne, i Stedet for at indføre Grammofoner og ganske overflødige Symaskiner, opkøbte Fodtøj fra Kystboerne og solgte det inde i Landet? Det vilde ikke blot blive en glimrende Forretning, men det vilde sikkert ogsaa indvirke paa Jagternes Udfald; og her vilde man jo saa mødes i den fælles Interesse: uden heldige Jagter, ingen god Rævefangst. — — —

Sent ud paa Natten naaede vi frem til Elven Kunuaq, hvortil Igju-garjuk havde lovet at følge os; den viste sig at have en Bredde paa godt og vel 100 m og syntes meget dyb. Den havde sit Udløb oppe fra nogle Fjælde, hvor Søernes Is øjensynlig lige var brudt op, og store Isflager var drevet ned med Strømmen og havde pakket sig fast i en Drejning, saa vi næsten kunde gaa fra den ene Bred til den anden. Der var dog et Stykke aabent Vand, vi maatte over med Kajak. Overfarten blev uhyre spændende; det knagede og bragede uafbrudt i Isblokkene, og vi kunde, hvad Øjeblik det skulde være, risikere, at Strømmen fik Overtaget og rev hele Broen bort under Fødderne paa os. Under en pludselig Skruning, der aabnede for en Del af Elven, faldt en af vore Ledsagere igennem og var uvægerlig hvirvlet ind under Isflagerne, hvis der ikke tilfældigt havde staaet en Mand ved Siden af ham og grebet ham i Haaret.

Saa snart vor beskedne Bagage, Slæden og Hundene havde naaet den anden Bred, forlod vore flinke Ledsagere os for med deres Kajaker paa Hovedet hurtigst muligt at vende tilbage til deres ventende Familie. Vi tændte os et stort Baal, og paa flade Sten ristede vi et lækkert Maaltid af et af de nyskudte Dyr. Humøret stod højt, for nu havde vi fri Bane til Baker Lake. Det var faldet ind med fint Vejr, og da man om Sommeren ikke tager det saa nøje med Søvn, havde vi besluttet os til at naa frem til den Teltplads ved de store Ømmertsøer, som vi havde passeret i Foraaret paa Vejen indover.

Mætte og langsomme vadede vi videre frem over den vaade Tundra, hvis trættende Svup—svup—svup ikke opildnede til nogen Hurtiggang, og om Morgenen Klokken seks naaede vi da frem til tre Telte, hvor Folkene til vor Forbavselse ogsaa laa og smaasultede. Vi havde det meste af to Rener paa Slæden, og da vi ikke fandt nogen Anledning til at fragte større Læs end nødvendigt, indbød vi hele Bopladsen til Madgilde. Det friske, møre Kød forsvandt som Dug for Solen, og atter havde jeg en fortrinlig Anledning til at beundre Indlandsboernes frem-

Det var ikke nogen let Sag at køre i Slæde gennem det snebare Barren Grounds. Værst af alt var det, naar ingen Vej førte uden om de tætte Buskadser, hvor Grenene stadig indvikledes i Hundenes Skagler.

ragende Ædekunst. Det var Folk med Appetit og ikke uden Galgenhumor. De viste os deres blankskurede Gryder, der havde været uden Indhold den sidste Uge, og saa knuste de deres Piber for dog at faa en Smag Tobak efter det tunge Maaltid.

Vi blev slet ikke forbavsede, da der blev trukket en Grammofon frem, som spillede for os Resten af Eftermiddagen; man paastod for ramme Alvor, at Jazz-Melodier var lige saa gode for Sult, som de var virkningsfulde efter et Ædegilde.

— — —

Vi havde haabet at kunne komme videre med det samme, men nu fortalte man os, at Vandet overalt i Elvene stod saa højt, at det vilde være umuligt at vade over en Elv, der kaldtes „Kællingens Vand“, og uden om den kunde vi ikke paa nogen Maade komme. Ved Bopladsen fandtes ganske vist to Kajaker, men de anvendtes i Øjeblikket til Ørredfangst, og vi maatte vente, til Mændene kom hjem. Saaledes gik det til, at det først lykkedes os at komme af Sted den 6. om Aftenen.

Ikke langt fra Bopladsen laa en islagt Sø, og efter at vi er bleven færged ud paa denne og kører hen over Isen, fortsætter Kajakerne ned over en Elv, der løber ned til den vældige Sø Tahilugjuaq, som vi ogsaa skal færges ud paa. Men Strømmen tager Magten fra Kajakerne, der knuses mellem Stenene i et Stryg, og Mændene redder sig med Nød

og næppe ved at gribe fat i nogle Buske, der hænger ud over den rivende Elv. Imedens er vi selv naaet ned til den store Sø, hvor vi har skudt en Ren og nu kun venter paa at blive færget over Landvandet til den faste Is. Da det meddeles os, at Kajakerne er ubrugelige, maa vi hjælpe os selv.

Landvandet er ikke mere end 10—15 m bredt, og vi maa lave os en Færge af en Isflage. Dette er ikke saa lige til, som de fleste maa ske tror. Saa langt hen paa Sommeren har Solens Varme ædt sig saaledes ind i Ferskvandsisen, at den er omdannet til lange, spidse Krystaller, der kun daarligt hænger sammen; undertiden kan derfor en Isflage, naar man springer ud paa den, falde fuldstændig fra hinanden i lutter frie Krystaller, og fra et saadant Hul i Isen kan det ofte være ganske umuligt at komme op igen. Vi prøver os forsigtigt frem; de fleste Flager ramler klirrende sammen og forvandler sig til lange Isnaale, indtil vi langt om længe finder en solid Blok, der kan transportere os over med vort Gods. Hundene maa svømme over med Slæden. —

Hermed ender alle Vanskelighederne ved denne æventyrlige Sommer-Slæderejse gennem Barren Grounds. Det tager os en hel Dag at køre over den store Sø; endnu et Par Døgn — og vi kan slaa Lejr ved Bredden af Baker Lake, med Udsigt til Handelsstationen, der ligger ude paa en lille Ø. Men her har de mange tilstrømmende Floder og Elve skaaret Isen op langs med Kysten, saa at det synes umuligt for os at komme over ved egen Hjælp. Vi samler da Kvas og Lyng sammen i Bunker og antænder store Baal, der i den stille Eftermiddag staar lige til Vejrs som hvide, snoede Søjler. Otte Timer igennem holder vi Ilden brændende, men da Solen gaar ned, uden at nogen viser sig ude paa Isen med den frelsende Kano, opgiver vi Ævred for denne Gang. Vi har været i uafbrudt Virksomhed i 28 Timer og er absolut ikke oplagt til at nyde Solnedgangen.

Det er en ualmindelig lun Aften, ingen gider rejse Teltet, og vi nøjes med at smide os ned blandt Hundene for at tage os et Hvil, indtil Folkene ved Stationen kan ventes at vaagne. Trods Skuffelse og Træthed kan jeg dog ikke lade være med at aabne Øjnene lidt paa Klem og se paa Landet omkring mig, inden Søvnens tager Magten fra mig. Idet Solen gaar ned, bliver Himlen lyseblaa som en mægtig Klokkeblomst, medens skarpe, grønne Toner tegner sig om den varme, synkende Sol. Vi ligger ved Foden af Fjældet „Hætten“, der staar som en kølig Vogter over alt Lavlandet, Renernes store Land. Tusinde Smaasøer lyser i Aftenslumringen som blanke Øjne, og idet Solen gaar helt ned, tier alle Fugle; selv Pilerypernes udfordrende Latter forstummer.

Birket-Smith, Helge Bangsted og deres eskimoiske Ledsagere trækker deres Kano over en af Kazan River's mange Bredninger.

Næste Middag Klokken 12 brister vor Taalmodighed; vi finder en 'Isflage og lader staa til, idet vi padler med Skiene som Aarer. Nogle Timer efter naar vi frem til Stationen, hvor Mr. Ford sammen med Birket-Smith og Helge Bangsted, der er ankommen for fire Dage siden, venter os med Smør, Franskbrød, Kaffe, Ost og kaliforniske Frugter. Vi har ganske vist ikke en eneste Dag været uden alt det Kød, vi ønskede os, men det kan dog ogsaa undertiden have sin forfriskende Berettigelse at vende tilbage til vegetariske Nydelser.

Vore Kammerater havde haft en ualmindelig haard Tur, som skildres saaledes i Birket-Smiths Dagbog:

²⁵/₆. Der er kommet en Kano fra den Boplads, Knud lige har besøgt. Den er fuldt lastet med Ræveskind, og Besætningen bestaar af fire Mand, foruden Ejeren, Equmeqs lille 4aarige Søn, som holder saa meget af sin Fader, at han absolut vil med paa Rejsen. De agter sig til Baker Lake for at handle, da der skal være udsolgt ved Stationen ved Eskimo Point, som de ellers plejer at søge. Medens Knud og „Ederfuglen“ bliver tilbage for senere hen at følge med Igjugarjuk, skal Bangsted og jeg nu gaa med Samlingerne i denne Kano til Baker Lake. Vi vil derved faa Lejlighed til at lære Kazan River's hidtil ukendte nedre

Løb at kende. Først langt hen paa Eftermiddagen forlader vi Lejren, idet Bangsted og jeg gaar over den vanddrukne Tundra til Kazan River's Udløb fra Hikuligjuaq, medens Kanoen, der nu er lastet til Rælingen, følger efter i Landvandet. Ved Floden, hvor vi tages om Bord, er Tundraen afløst af Enge, som nu er vidt og bredt oversvømmede. Der er mange drivende Isstykker paa Floden, men ingen fast Is mere. Paa et Næs ser vi en Ren og to Kalve, og tæt derved en stor Flok — og det, medens de nu suger paa Labben i Igjugarjuks Lejr et Par Timers Vej herfra! Lidt senere møder vi den første Strømhvirvel, som dog klares uden at losse Kanoen, og sent om Aftenen rejser vi Telt.

²⁶/₆. Tidligt fortsættes Rejsen ned ad Floden, som baner sig Vej mellem lave Bredder i det ensformige, flade Landskab. Saadan maa Sjælland engang have taget sig ud lige efter Istiden, da de første Planter spredtes sydfra og Renen indvandrede. Kun Flodens mange Hvirvler og rivende Strøm er ikke meget dansk. Ikke mindre end fem „Stryg“ maa vi passere, ganske vist uden at losse Kanoen, men vi maa selv gaa over Land. Inde paa Bredderne ligger 2 m tykke Isblokke pakket op, og alle Søer og Flodbredninger dækkes endnu af Is, undtagen lige langs med Land. Et Sted spærrer den helt, saa vi maa bære alt henved 100 m over Land. Isen er dog meget skør nu og falder fra hinanden i lange Naale. Naar vi passerer dem, klinger det som spæde Glasklokker. I Løbet af Dagen ses mange Rener. Om Aftenen gør vi Holdt ved Tuglerutit, et Stykke neden for Qahulqatsaut, hvor Bangsted og jeg laa under Snestormen, og her opdager vi til vor — jeg kan nok kalde det Rædsel — at vi ikke har mere Tobak. Naar jeg nævner det, er det for samtidig at notere, at en af Eskimoerne straks gav os et lille Stykke.

²⁷/₆. Vi faar en sen Start, eftersom vi i Gaar mistede en Aare og en ny derfor først maa laves af Meden paa vor lille Trækslæde. Isen lægger os nu ogsaa Hindringer i Vejen. Østbredden af Søen Qamaneq, hvor vi nu befinder os, er helt spærret; vi maa over til den vestlige Bred. Men ogsaa det lykkes først efter at have trukket den tungt lastede Kano et Par Hundrede Meter over Isen. Det gaar nu heller ikke særlig hurtigt med Fremfarten i aabent Vand. Medens Equmeq sidder agterude med sin Styreaare, saa ubevægelig som en Træindianer foran en Tobaksbutik, er der ellers en evig Uro i Kanoen. Man maa væbne sig med en Ærkeengels Taalmodighed. Hvert Øjeblik er der en, som standser med at ro; saa skal han stoppe sin Pibe, saa skal han drikke Vand, saa maa han absolut bytte Aare med en af de andre eller skifte Plads. Hver Sten inde paa Land skal indgaaende drøftes, om det er et

Indgangen til et Ulvebo ved Bredden af Kazan River. Her føder Ulvinden sine Unger, og saa snart disse er store nok til at passe sig selv, strejfer baade Ulv og Ulvinde hele Dagen om paa Jagt og er kun i Hulen om Natten.

Rensdyr eller ej, og under Diskussionen stopper al Roning, og det, selv om Afstanden er saa stor, at Jagten vilde kræve en Dag. Dette er der nu ikke saa meget at sige til, for vi har af Proviant kun medført The og lidt Mel — saa lidt, at der ikke er til en Dag, hvis vi skulde leve af det alene — vi maa jage os frem. Men foreløbig er det ikke vanskeligt; hver Dag ser vi større og mindre Renflokke, og i Dag fik vi to Dyr.

²⁸/₆. Da Isen ligger tæt til Bredden, maa vi begynde med at bære vore Sager næsten en Kilometer over Land; kort efter spærrer Isen paa ny, men denne Gang en sammenhængende Flage, som vi trækker Kanoen over. Dette gentager sig senere paa Dagen. Naturligvis stikker vi Benene i Vandet hvert Øjeblik, enten naar vi skal lande ved de ganske flade, delvis oversvømmede Bredder, eller naar vi slæber over Isen. Siden Hikoligjuaq har ingen af os været tørre om Benene et Minut paa Dagen; men mærkeligt nok fryser vi ikke, skønt det kun er et Par Graders Varme. Ingen af Eskimoerne kender Vejen længere, og vi har lidt Besvær med at finde Flodens Udløb fra Qamaneq. Vi naar derfor kun Bopladsen Nahigtartorvik, hvor vi egentlig skulde have været i Gaar. Her har man flyttet Teltene over paa den venstre Bred af Hensyn til Renerne, som her har et stærkt benyttet Svømmested. Landet begynder nu at blive mere ujævnt, og flere Steder rager bræslebn

Klipper op over Tundraen. Der er her ogsaa meget mere Sne, end der var ved Hikoligjuaq, da vi rejste.

²⁹/₆. Allerede ved Middagstid kommer vi til en ny Eskimolejr, men gør kun et ganske kort Ophold. Ligesom ved Nahigtartorvik har de her ikke længe haft Ren, og Sulten er alvorlig. Med Undtagelse af en Mand og en ung Pige ligger de oppe i Teltene, helt kraftsløse. Equmeq giver dem et lille Stykke af vort nu meget lille Kødforraad, hvorefter vi fortsætter. Nær Nahigtartorvik ændrer Floden brat sin Retning og begynder at løbe mod Øst, idet den slaar en vældig Bue. Vi møder her nogle Jægere fra den tredie Lejr, Qatqatjuaq, hvortil de fører Bangsted, en af Eskimoerne og mig over Land, en Tur paa ca. 1¹/₂ Time, mens Kanoen følger Floden og først ankommer langt ud paa Natten. I Qatqatjuaq er der heller ikke en Stump Kød — men selvfølgelig Grammofon. Fra den lave Klipperyg, hvorover to Renskindstelte tegner sig mod Himlen, lyder Negerjazz og sentimentale, hawaiianske Ukulele-Melodier vidt ud over den øde Tundra, og da vi kommer nærmere, ser vi Grammofonens Ejermand sidde ved Siden af sit Instrument og troligt dreje paa Haandsvinget som paa en Lirekasse, da Fjederen efterhaanden er bleven saa kort, at den ikke mere kan trækkes op. I denne Lejr træffer vi vor gamle Bekendt Qablutsiaq, Manden, der spillede sin Riffel bort og absolut vilde sælge sin Kone til evig Arv og Eje. Han er forvist fra Nahigtartorvik, hvor hans Svigerfader omsider er bleven ked af ham og har taget sin Datter igen. Her sidder han nu nok saa fornøjet og laver en Tromme. Kvinderne syr. Lige saa lidt som Padlermiut overholder de Kystbefolkningens Forbud mod at sy i Telt. Heldigvis har en af Teltlejrens Mænd i Løbet af Dagen med Lyster fanget et Par Hvidhelt i en Bæk, og der er derfor almindelig Glæde om Aftenen, da den store Bakke med kogt Fisk sættes frem. Saa behøver ingen at gaa sultne til Ro.

³⁰/₆. Eskimoerne kan meget vanskeligt nægte at yde en Tjeneste. Skønt vor Kano er saa lastet, som den kan være, og vi selv er seks Mand og en Dreng, har Equmeq givet en Mand paa Bopladsen Lov til med Kone og Bagage at rejse med til Baker Lake. Efter en halv Time at have set, hvordan det gaar, eller rettere hvordan det ikke gaar, og efter at Equmeq er kommet med nogle forblommede Hentydninger til den tunge Last, meddeler jeg Manden venligt, at han og hans Kone maa forlade os. Vi er nu kommet ind i en vældig Bredning, og det er meget svært for os at finde Vej. Landet er oversvømmet vidt og bredt og opløst i en sand Labyrinth af Øer. Tilmed tvinger Isen os Gang paa Gang til at forandre Kurs og trække Kanoen fra den ene Revne med

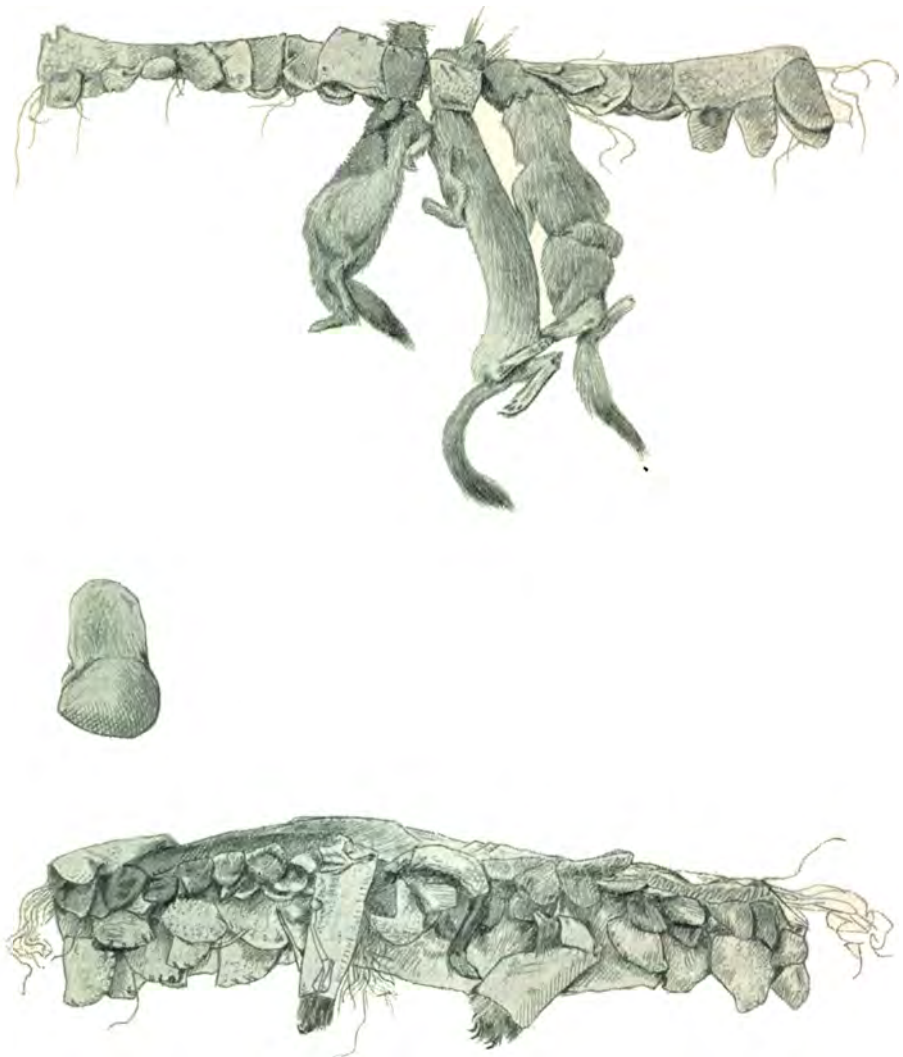
aabent Vand til den anden. Mange Steder er Isen saa raadden, at den brister under os og vi kun med Nød og næppe undgaar at plumpe i. Vore Fødder er nu efter fem Dages konstant Isbad hvide og svulne som en Vadskekones Hænder. Proviantmangelen tegner til at blive alvorlig. Vor Mad i Løbet af Dagen bestod af en mager Renhals og to smaa Fjælddrypper — til syv Mennesker, og da det er spist, har vi absolut intet tilbage uden The og et ganske lille Kræmmerhus Sukkersmuld. Foran os ligger mindst en Uges Rejse. Jeg frygter for, at vi kommer ind i det „rentomme“

Rum, som opstaar, naar Køerne og de unge Tyre er draget forbi og de gamle Tyre endnu ikke er kommen. Men vi har større Mulighed for at klare os ved at gaa frem end ved at ligge stille — og saa er Skæbnen os ogsaa naadig og sender os sent om Aftenen to Snegæs, som er ved at fælde og derfor ikke kan flyve.

¹/₇. Vi begynder Dagen med at spise vor anden Gaas og er igen fuldstændig blottede for Proviant. Altsaa fægter vi os videre frem. Den Bredning, vi i Dag er kommen ind i, er langt lettere at finde Vej igennem, end den i Gaar, thi der er ingen Øer, kun et Par Smaaholme. Vi følger Nordbredden og kommer ind i en tredie Sø. I det hele taget viser det sig, at Kazan River's ukendte Løb snarere er en Række lange Søer, adskilt ved Snævringer og „Stryg“, end en almin-

Qablutsiaq, der havde tabt alle sine Ejendele i Hazardspil, satte ikke Pris paa at blive fotograferet.

Tegning af Kaj Birket-Smith

Amuletbælte fra Rensdyr-Eskimoerne, som det sædvanlig bæres, syet bag paa Inderpelsen. Dette Eksempel tilhører Aandemaneren Igjugarjuks yngste Kone. Foruden i Almindelighed at beskytte den, der bærer det, tillader det ogsaa Ejeren farefrit at bryde visse strenge Taburegler, f. Eks. at økøre Remme eller Saaler af Remmesælkind, som undertiden indføres fra Kysten til Indlandet. Det bestaar af Hermelinakind (Symbolet paa Styrke og Behændighed), smaa Skindposer med Myg, som giver Utrættelighed, og Bier, hvis farlige Stik har en beskyttende Magt, en Pilekvist (Symbol paa Grokraft), tørrede Smaafugle, Svovkis o. s. v.

Parti fra Kazan River under Islosningstiden. Vældige Isblokke ses slynget op langs Bredderne.

delig Flod. Vi møder to Rensjægere, som strejfer om her paa forgæves Jagt langt fra deres Lejr. Kl. 8 om Aftenen tror Eskimoerne at opdage tre Rensdyr langt borte, og sultne som vi er, kan vi ikke lade den Chance gaa fra os. Tre gaar derfor paa Jagt, medens vi andre rejser Telt. Nu, medens jeg skriver dette, sidder vi og venter spændt: Mad for praktisk talt Resten af Rejsen — eller en ny Dags Sult! Langt borte over Tundraen lyder et enligt Ulvehyl .... P. S. Ingen Dyr, altsaa sulten i Soveposen.

^{2/7.} Siden den 29. om Morgenen har vi ikke haft et tilstrækkeligt Maaltid, og i de sidste 36 Timer har vi overhovedet intet faaet. Ja, det vil sige, en enkelt Rype blev slaet ihjel med Stenkast og stegt over Baal til Equmeqs lille Søn, og da han havde spist, gnavede vi andre — seks Mand høj — Benene. Der er ganske vist en Del Fugle, men vi har ingen Haglbøsse og ikke en halv Snes Riffelpatroner, saa vi tør ikke andet end gemme dem, i Haab om at møde Rensdyr. Hver Gang vi standser, prøver Eskimoerne at fiske med Krog i Floden, men uden Held. Vi passerede i Dag Søen Tahitqutsiaq uden Ishindringer, da en stærk Blæst havde gjort Landvandet til en bred Rende; men i Floden neden for Søen maa vi igen til at slæbe Kanoen over Isen, og for at gøre det rigtig hyggeligt, begynder det tilmed at regne.

3. Juli. Atter en hel Dag uden Mad, og da vi gør Holdt om Eftermiddagen, viser det sig, at en af Eskimoerne ved den forrige Lejrplads har glemt vor sidste Trøst, en lille Pakke The. Det simplificerer altid Maaltidet; nu har vi intet uden Luften og det klare Vand. Vi naaede Qorlortoq, et temmelig betydeligt Fald, som Floden danner, og hvor det er nødvendigt at bære Kano og Bagage et godt Stykke over Land. Sulsten var nu begyndt at gøre os temmelig matte i Sokkerne; naar vi gik i den bløde Tundravegetation, der endnu drev af Vand efter Snesmeltingen, eller sprang fra Tue til Tue, var det svært at beregne den Mængde Kraft, der skulde til, og ofte faldt vi, saa lange vi var. Kun med Besvær fik vi halvt baaret, halvt trukket Kanoen over Land. For ikke at spille Tiden og yderligere udmatte os, besluttede vi at efterlade alt overflødigt Gods her, hvor det senere kunde hentes fra Baker Lake. Paa den anden Side Qorlortoq fortsatte vi til Aften. Medens Bangsted og jeg vandrede langs Bredden, stødte vi paa Hovedskallen og andre Skeletdele af en Mand, samt Rester af hans Pelsklæder, der viste, at han var omkommen her. Det gjorde et uhyggeligt Indtryk i vor nuværende Situation.

4. Juli. Starter allerede Kl. 5 om Morgenen, og for blot at give Kæberne noget at bestille, tygger vi nogle gamle, tørrede Sener, som Eskimoerne medfører for at spalte dem ud til Traad; Smagen er ikke fremragende. Floden har genoptaget sit Løb mod Nord, og samtidig er Isvanskelighederne begyndt at tage til. Tidligere har kun Søerne været islagt, men her ligger der i hver eneste Bredning store Flager, op ad hvilke talløse mindre Blokke er skruet og pakket sammen. At faa Kanoen over eller igennem denne Skrueis er et drøjt Stykke Arbejde. Pludselig kan saa en saadan stor Isflage splittes i Stumper og Stykker, og drejende og nejende, med Larm som fjerne Tordendrøn, driver alle disse Stykker med rasende Fart mod den næste Isbarriere for at staves op der. Saa gælder det om ikke at være i Vejen med Kanoen. Og saa flinke Mennesker og Rensjægere disse Eskimoer end er, Kanokunstnerne kender de ikke meget til. Equmeq styrer ganske vist, men Ordre giver han aldrig. Saa snart en Situation er vanskelig, lægger de alle Aarerne og drøfter, hvad der skal gøres; imedens stryger Kanoen af Sted mellem Isblokke og Skær, og ofte løses Problemet paa denne Maade uden Menneskenes Mellekomst. Naa, lad mig ikke kritisere for meget; det var dog dem, der skaffede os noget at spise. Omtrent Kl. 1 opdagedes et Par Rener syd for Søen Qamanarjuk. To af vore Rejseskammerater gik straks paa Jagt, og først over Kl. 7 kom de tilbage, heldigvis efter at have faaet begge Dyr. Det efterfølgende Maaltid skal

Sommerdag ved Baker Lake's Udløb til Chesterfield Inlet. Isen bryder op i store Flager og føres gennem et smalt Flodløb ned mod Fjorden.

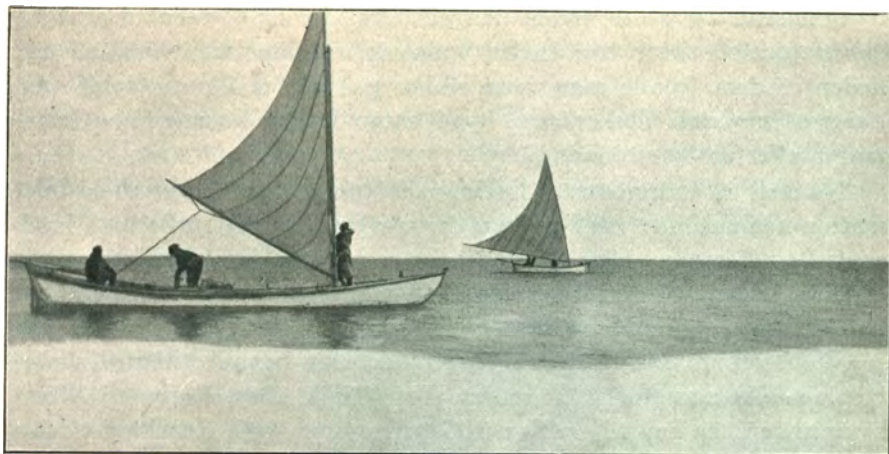
jeg ikke beskrive. Enhver kan forstaa Stemningen og den Tavshed, der herskede.

⁵/₇. Det er nu tydeligt, at vi er nær Baker Lake, for ved Flodens Udløb fra Qamanarjuk afløses Gnejsen af den grove, røde Sandsten, der danner Baker Lake's sydlige Kyst. Floden danner her et meget langt „Stryg“, og den venstre Bred er en 25 m høj Morænemur, som vældige Nedstyrtninger har formet til skarpe, takkede Rygge. Flodens Løb er saa rivende, at vi maa gaa over Land og Kanoen flere Steder trækkes gennem Strømmen, og tilsidst er det nødvendigt at bære alt et langt Stykke over Land. Vi er nu ved Flodens Munding i Baker Lake, og som en mørk Stribe i det hvide Isdække tegner i det fjerne Orpigtujoq-Øen sig, hvor Hudson's Bay Company's Station ligger. Bangsted og jeg sætter over Landvandet, og efter et Par Timers hurtig March over Isen naar vi om Aftenen til Stationen, hvor Mr. Ford tager imod os paa det bedste.“

Ved Baker Lake fandtes paa denne Aarstid saa godt som ingen Mennesker og derfor heller intet Arbejde for mig. Medens Birket-Smith

og Bangsted blev tilbage for at tilvejebringe den fyldigst mulige botaniske Samling fra den lille, frugtbare Ø, fortsatte jeg derfor ned mod Chesterfield, efter kun at have ligget over en Dag. Man kunde endnu køre med Slæde paa en Del af Baker Lake, men store Strækninger var dog saa raadne, at vi fandt det klogest at leje en Kano og ro nedover gennem Landvandet. Kammeraterne skulde siden følge efter med en lille Skonnert, saa snart Farvandene aabnedes for Sejlads. Dette sker sjældent før i de sidste Dage af Juli, undertiden først i Begyndelsen af August. Ved Chesterfield ventede man Hudson's Bay Company's store Damper „Nascopie“ i den første Uge af August, og det var af stor Vigtighed for os at faa Forbindelse med dette Skib, der ikke blot skulde bringe os Post, men ogsaa medtage vore Breve til Hjemmene og Rapporterne over den sidste Vinters Arbejde og Rejser.

Det blev en lang og besværlig Issejlads, som paa mange Maader var en Gentagelse af Farten ned over Kazan River. Først nede i det egentlige Chesterfield Inlet naaede vi ud i aabent Vand og var da bleven opholdt saa ofte og saa længe, at vi ikke var fremme ved Chesterfield før den 30. Juli.

De fleste Eskimoer omkring Chesterfield ejer Hvalangerbaade og er ypperlige Sømænd.

XIII

SOMMERREJSE TIL „BLÆSEBÆLGEN“

31. Juli—18. Septbr. Vi havde besøgt og passeret Chesterfield i Snestormstid, hvor alt havde et strengt, arktisk Præg; man kunde aldrig gaa uden for en Dør uden at udsætte sig for, at den stærke Kulde skulde bide sig fast i Næse eller Kinder og faa Blodet til at stivne. Saa meget mere maatte vi derfor beundre de Indfødtes store Evne til at tillempe sig efter al den Barskhed, de var født til. Vi har allerede hørt, hvorledes deres Snehytter var saa vidunderligt konstrueret, at de selv inde i Hjertet af de frosne Driver fandt Ly for Vejr og Vind. Deres ejendommelige Klæder, der fra Top til Taa og fra inderst til yderst var af bløde Renskind, gjorde det muligt, ikke blot for Mænd men ogsaa for Kvinder og Børn, at klare sig ude i al Slags Vejr, og blot de var i Stand til at skaffe den daglige Føde, syntes den kolde Vinter slet ikke at være til for dem.

Nu kom vi tilbage igen midt om Sommeren og fandt alt forandret. De smukke Renskindsklæder, som havde givet Folket et Udseende, der passede til deres Race og Omgivelser, var byttet om med Handelsstationens Godtkøbskram. Mændene gik i Sweater og Klædesbukser og med den uundgaelige Sixpence paa Snur over det lange, flagrende Haar, medens Kvinderne havde ombyttet deres morsomme dobbeltskødede Pelse, deres Støvler og de kokette Poser ved Læggene med hjemmesyede, løsthængende Kjoler af maskinpresset Stout, der omhyggeligt skjulte enhver Anelse om Ynde og Form.

Boligerne var store, hvide Lærredstelte, der fik Kysten til at ligne en Spejderlejr mere end en Eskimoplads, og naar man kom i Nærheden af dem, kunde man være sikker paa at faa Ørerne fyldt med Larm af moderne Mekanisme, hvad enten Lyden kom fra en Gramofon eller en Symaskine.

Nu skal jeg indrømme, at Eskimobefolkningen ved Chesterfield Inlet næsten udelukkende var Familier, der var fast knyttet til Politiet, Hudson's Bay Company eller Missionen og som Følge deraf havde en mere direkte Adgang til den hvide Mands Varer; men alligevel virkede det barokt, fordi disse Mennesker ellers i deres Liv og Færden var saa ganske blottede for hvid Mands Kultur. Det havde i Vinter virket baade smukt og naturligt at se den store Papik, „Styrefjeren“, i Aftenskumringen gaa hen til sin Kones Grav og ofre nogle Renskind til den store Aand, der skulde sørge for, at hendes Sjæl havde det lunt og varmt i de dødes Land. Papik var en skulderbred, stout Mand, dobbelt vældig i sine tykhaarede Dyrehuder, der gjorde ham til et sandt Udtryk for dette Lands Sønner. Men naar jeg nu saa den selvsamme Mand komme, klædt som Havnearbejder, og hænge et Par Skørter og et broget Sjal hen over en Pind paa Graven, saa var Meningen vel den samme, men Virkningen en ganske anden.

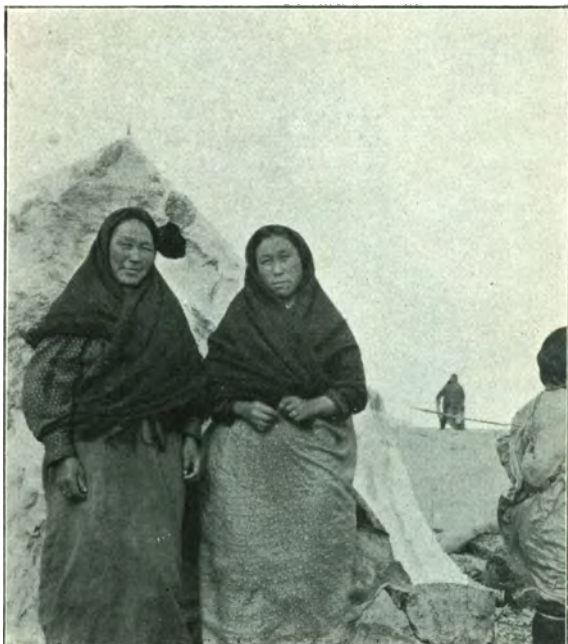
For første Gang fik jeg Lejlighed til at iagttage, hvorledes alle disse forhenværende Indlandsboere, mest fra Egnen omkring Baker Lake, følte sig bortkomne nede ved Kysten af det aabne Hav. Skønt Sælernes Træk gik lige uden om Næsset ved Munden af Chesterfield Inlet og Hvalrosflokkene sendte deres Lungers hede Dampe op over Vandskorpen omkring det nærliggende Marble Island, var der ingen, der gik paa Fangst. Disse Mennesker, der var Sportsmænd og Akrobater, naar de red hen over Flodernes Strømhvirvler i deres smækre Kajaker, foretrak her at leve af Pandekager og The, og alt, hvad de drev af Erhverv, var at sætte et Garn ud i Bugten lige neden for deres Telt for at skaffe sig friske Ørreder. En Gang imellem sendte Politiet dog sine Folk ud paa Hvalrosfangst, men det skete kun for at skaffe Hundefoder til Vinterens Slæderejser. Hvalrosserne, der bragtes ind til Bopladsen, skabte ingen Kødglæde blandt Folk; deres Kød og Spæk var enten Tabu eller ogsaa en Kost, man ikke satte Pris paa. Selv et Par Isbjørne, der blev skudt, blev kun taget for Skindenes Skyld; Kødets, der er enhver Grønlanders store Lækkerbidsken, blev efterladt paa Fangststedet til stor Overraskelse og Glæde for de mange skrigende Maager, der hurtigt samlede sig om det.

Kun naar et Baadlag en Gang imellem tog ind til Fjorden paa Renjagt, kunde deres Fangstbytte rejse den gammelkendte eskimoiske Mad-

glæde, og det var en god Aarstid for Ren, der nu var ved at blive af-fældet; Kødets var fast, og den lækre Talg laa hvid som Sne om deres fede Lænder.

Disse Menneskers Passivitet overfor Havets Fangstdyr bundede ikke i Ladhed, men maa betegnes som et Udslag af deres særegne Indlands-kultur. De kunde ikke undvære Renerne, og den Opfattelse var grund-fæstet hos dem gennem Generationer, at de ikke kunde blande Land-dyr og Sødyr sammen, uden at de mistede Landdyrene. Saa me-get desto mærkeligere var det, at de selvsam-me Mennesker havde været ypperlige Baads-mænd for Hvalfanger-ne, og den eneste For-klaring, jeg kan finde herpaa, er den, at de betragtede det som et kunstigt Erhverv, der var skabt af hvide Mænd og dreves under disses Ansvar overfor Universets straffende Magter. Skønt Hval-fangsten forlængst var en Saga i disse Egne, var dog alle Mænd for-trinlige Søfolk, og paa

Kangerjuqs to Koner uden for deres Renskindstelt ved Chesterfield.

min Rejse omkring Chesterfield havde jeg mange Gange Lejlighed til at beundre den overlegne Færdighed, hvormed de styrede deres Hvalfan-gerbaade, selv i haard Storm, skønt de bar meget store Sejl. Alle dygtige Mænd havde deres egen Baad, som var deres eneste Befordringsmiddel paa Rejserne mellem Kysten og Baker Lake; thi i dette Distrikt kendes Konebaaden eller Skindbaaden ikke, og Kajaken, der iøvrigt bliver sjældnere og sjældnere, bruges aldrig i Saltvand.

I Chesterfield traf jeg alle mine gamle Venner fra Vinteropholdet og nød stor Gæstfrihed saavel i Politiets Baraker som i Præstegaarden og Hudson's Bay Company. Jeg foretrak dog ligesom sidst at føre min egen Husholdning for at være saa meget som muligt sammen med Eskimoerne, og opslog derfor mit Telt iblandt dem. —

Den 9. August ankom Hudson's Bay Company's Damper „Nascopie“ med frisk Forsyning til Handelsstederne og den længe ventede Post. Et Par Dage forinden var Birket-Smith og Helge Bangsted kommen ned fra Baker Lake, og vi tilbragte nu nogle travle Dage med at skrive Breve og Rapporter over Ekspeditionens foreløbige Resultater. Den

Papaq, Renjægeren og Hvalrosfangeren fra Depot Island. Hans Moder var en Netsliker, hans Fader en skotsk Hvalfanger.

13. Aug. forlod „Nascopie“ os igen, og med eet Slag var vi atter uden nogen som helst Forbindelse med Civilisationen for lange Tider. Der kom Opbrudsstemning over Pladsen, og alle Eskimoer, der ikke var fast ansat, men kun havde været nede ved Kysten for at se det store Skib, handle og tjene lidt ekstra som Daglejere under Losningsarbejdet — lastede nu deres Hvalfangerbaade med alle deres Nyerhvervelser og sejlede bort i forskellige Retninger til de Steder, hvor de havde besluttet at drive

ve Efteraarets store Renjagter, inden Renerne igen forlod Barren Grounds for at vende tilbage til deres lune Skove.

Vi havde endnu lang Vej til „Blæsebælgen“, og skønt det oprindelig havde været vor Plan at slaa Følge med en Eskimofamilie og sejle Kysten op i en Hvalfangerbaad, tog vi dog med Glæde imod et Tilbud fra Hudson's Bay Company om at gaa om Bord i Skonnerten „Fort Chesterfield“, som nu var kommen ned fra sin Overvintringshavn ved Wager Bay. Roes Welcome er aldrig helt isfri om Sommeren, og navnlig omkring Munden af Wager Inlet pakker den svære Strøm ofte saa vældige Ismasser sammen, at man maa ligge lange Tider og vente paa sin Chance. Dette vilde vi nødig udsætte os for, og desuden ansaa vi det for uøkonomisk at tilbringe alt for lang Tid paa en mennesketom Kyst,

vi allerede havde berejst. Takket være denne uventede Skibslejlighed stævnedes vi nordpaa d. 20. August, og allerede den 23. kastede vi Anker i Repulse Bay.

Her fik vi at vide, at Peter Freuchen og Therkel Mathiassen heldigt havde gennemført deres store Slæderejse til Baffinsland og var komne hjem til „Blæsebælgen“ i Juni Maaned med glimrende geografiske og etnografiske Resultater. Freuchen var nu i Færd med at kortlægge den nærmeste Omegn omkring Danskeøen, medens Mathiassen efter et to Maaneders Ophold ved den gamle Boplads Naujan nær Stationen ved Repulse Bay, hvor han havde foretaget arkæologiske Udgravninger, sammen med Jakob Olsen var sejlet over til Southampton Island med en Hvalfangerbaad for at fortsætte Undersøgelserne paa denne interessante Ø i Overensstemmelse med Ekspeditionens Program. De arkæologiske Udgravninger i Husruinerne ved Naujan, som senere skal blive omtalt, havde givet det overraskende Resultat af 2500 Oldsagsnumre fra en gammel, hidtil ukendt eskimoisk Kultur. —

— — —

Nu gjaldt det om saa hurtigt som muligt at komme i Forbindelse med vort Hovedkvarter, saa at vi derfra kunde træffe Dispositioner for Sommerens fortsatte Arbejde, da Isforholdene syntes at ville lægge os store Hindringer i Vejen. Efter de oprindelige Planer skulde Freuchen allerede nu have været ved Repulse Bay for at hente os i Ekspeditionens lille Motorbaad, der specielt var beregnet til Sommerrejserne; men alle de Oplysninger, vi fik om Isen, syntes at tyde paa, at det havde været umuligt at slippe ud fra Danskeøen. Den mægtige Pakis fra Fox Channel havde opfyldt hele Frozen Strait, og Udsigterne for Sejlads saa foreløbig meget tvivlsomme ud. Therkel Mathiassen og Jakob Olsen var sat over til Southampton Island den 14. August, paa et Tidspunkt hvor den faste Vinteris i Repulse Bay endnu ikke havde revet sig løs. Nu da denne var brudt op, mødtes Isen fra Frozen Strait med Resterne af den gamle Vinteris, som kom op gennem Roes Welcome, og syntes at holde alle Kyster blokerede; kun i selve Repulse Bay var Isen spredt, men saa snart man havde passeret Haviland Bay og var begyndt at følge Kysten østover, stod Isen lige ind paa Land. Vi vidste, at vi vilde faa store Vanskeligheder at overvinde ved Hurd Channel, men paa den anden Side var der Haab om, at den stærke Strøm, der løb gennem dette smalle Sund, skulde holde Isen saaledes i Bevægelse, at vi vilde kunne se vort Snit til at slippe over til Vansittart Island. For at være uafhængige af fremmed Hjælp havde vi i Chesterfield købt en stor Kano; men det viste sig hurtigt, at det vilde

være alt for risikabelt at sejle ud i Isen uden andet Fartøj. Desuden havde vi jo vore Hunde, som skulde fragtes hjem. Vi lejede derfor en Hvalbaad, der ejedes af en Mand fra Southampton Island ved Navn Autdlanaoq eller, som han kaldtes af Handelsmændene, John-Ell. Det var den samme Mand, som havde sejlet Mathiassen over til Duke of York Bay, og som nu mente, at han lige saa godt kunde hjælpe os, i den Tid Vejen tilbage til hans Boplads alligevel var spærret af Is.

Dette Engagement, som kun var beregnet paa at skulle vare nogle faa Dage, kom senere til at strække sig over det meste af Vinteren, og jeg fik derved Lejlighed til i John-Ell at lære en Mand at kende, som langt fra var nogen Gennemsnitstype. Han var opdraget ombord paa Hvalfangerskibene og havde derved ikke blot lært sig flydende Engelsk, men havde ogsaa en glimrende Uddannelse i Baadføring og Is-sejlads. I Kraft af sin myndige Optræden og sin Evne til at disponere betragtedes han som en Høvding blandt sine Landsmænd. Han var ogsaa en velhavende Mand. Foruden at være Ejer af et stort og stærkt Hundespannd og flere Slæder af Typer, der var beregnet efter de forskellige Aarstider, havde han en veludrustet Hvalbaad og endvidere — hvad der unægteligt er sjældent blandt Eskimoer — en Motorbaad, som han havde købt for 75 Ræveskind. Han førte en udstrakt Korrespondance med Folk i Omegnen i det overalt heroppe anvendte Tegnsystem, der er opfundet af den bekendte Missionær Peck ved Cumberland Sound; og desforuden førte han Regnskab over sine Indtægter og Udgifter Aaret rundt. Ganske ejendommeligt var det, at en saadan Mand, der havde levet saa meget blandt hvide Mænd og optaget ikke saa ganske lidt af deres Kultur, samtidig var en fremragende Aandemaner.

Den Sommer, vi saa tit havde glædet os til under Vinterens daglige Kamp med Vejret, udeblev ganske, naar undtages enkelte uforglemmelige Foraarsdage blandt Indlandseskimoerne og nogle faa Solskinsdage omkring Chesterfield, — hvor Glæden over Livet dog formørkedes af de Sværme af Moskitoer, som vi maatte kæmpe med. Til Trods for den milde Klang, der ligger i August, afløste den ene Storm den anden, og Isen, der pressedes tættere og tættere ind imod Land, aandede sin Kulde ind over Teltpladsen paa en saa vinterlig Maade, at vi daglig maatte trække i Skindklæderne. Saa slog Snebyger ned over os, og alt Land blev hvidt, for et Par Døgn efter atter at blive brunt og sommerligt, blot Solen fik Lov til at skinne en Smule.

Saaledes gik Dagene, og trods vor Utaalmodighed efter at komme af Sted havde vi naaet den 1. September, før det endelig lykkedes os at

To Aivilik-Eskimoer fra Repulse Bay i Sommerdress. Til højre Aandemaneren og Motorbaadsejeren John-Ell, dekoreret med Hudson's Bay Company's Jubilæumsmedaille for ypperlig Fangst.

stryge ud af Havnen for en frisk Fralandsvind. Vi maatte holde os tæt op til Kysten for at være klare af Isen, men alligevel laa den ofte saa tæt omkring os, at jeg fik udmærket Lejlighed til at beundre den Sikkerhed, hvormed John-Ell styrede sin Baad gennem alle Hindringer. Dagen efter naaede vi frem til Hurd Channel, men kun for at konstatere, at Isen her laa saa tæt pakket, at der ikke kunde være Tale om at slippe over. Men vi havde i nogle smaa Sunde, der løb mellem nogle Øer ganske nær Kanalen, set saa store Stimer af Hvidhvaler, at vi besluttede at lægge op og se Tiden an, medens vi søgte at skaffe noget Foder til Hundene.

Men forinden maatte nye Dispositioner træffes. Den Hundesyge, jeg omtalte i Begyndelsen af Vinterrejsen, havde bredt sig over alle Bopladser med en forfærdende Virkning. Hundemangelen var stor overalt, og da Freuchens Brev fra „Blæsebælgen“ havde givet os det sørgelige Nyt, at han, Jakob og de to Kap Yorkere havde mistet de fleste af deres Hunde, var det ganske nødvendigt at sætte alt ind paa at faa købt nogle Hunde, inden Vinterrejserne skulde begynde, koste hvad det vilde. „Ederfuglen“ og jeg var — takket være den Isolation, vi havde været i Stand til at gennemføre — sluppet langt heldigere, end nogen anden Hundeejer i hele Hudson Bay. Vi havde kun mistet fire Hunde ved Chesterfield og havde endnu ti af vore allerbedste Hunde i Behold. Nu fortalte John-Ell os, at Southampton Island var det eneste Sted,

som Hundesygen ikke havde naaet; Isforholdene her havde i Vinterens Løb været saa slette, at der ingen Forbindelse havde været med de smittede Pladser. Og han tilbød os ikke blot at sælge os fire dejlige Hunde, som han havde taget med over, men garanterede os samtidig i Kraft af den Autoritet, han havde over sine Landsmænd, at vi nok skulde faa alle de Hunde, vi ønskede, blot han kunde slippe over til Øen. Det var glædelige Muligheder.

Helge Bangsted var i Forvejen sejlet fra Repulse Bay til Wager Bay for at hente nogle Hunde, vi havde indkøbt der; da nu John-Ell foreslog, at han hellere maatte hente sin Familie ved Repulse Bay, blev det ordnet saaledes, at Birket-Smith fulgte med for at gøre nogle Proviantindkøb, mens „Ederfuglen“ og jeg blev tilbage for at drive Fangst.

Sommerens mange Transporter i Baade havde efterhaanden taget en Del paa Hundene, navnlig da Foderet de fleste Steder havde været vanskeligt at skaffe. Som Følge af den forpjuskede Tilstand, de var kommen i, havde de endnu ikke affældet, og dette er en virkelig Ulykke i disse kolde Egne. Blot Hundene faar en ny Pels, kan de holde alle Anstrengelser ud og er langt lettere at holde i god Foderstand, selv med stadige Rejser; skal de derimod nøjes med en fjorgammel, rakket Pels, lider de saa meget af Kulde, at selv det bedste Foder ikke formaar at holde dem i Form. Det var derfor paa høje Tid, at vi nu tog fat paa Kraftfodring; thi skifter de ikke Pels i Løbet af September og Oktober, faar de overhovedet ikke affældet.

Hundene var ganske ellevilde, da de blev sluppet løs, og da de ikke behøvede at holdes bundne, her hvor vi var ganske alene, havde de deres fulde Frihed i den halve Snes Dage, hvor vi drev Fangst fra Kano. Desværre fik vi ingen Hvidhvaler, som vi havde haabet, da de var saa sky, at vi aldrig nogensinde kunde komme dem nær nok til at harpunere dem; et Par Stykker, som vi forsøgte paa at skyde, gik til Bunds. Derimod fik vi adskillige Sæler og navnlig en meget stor Remmesæl; og skønt Hundene fik alt det at spise, som de orkede, traf vore Kammerater os dog i Besiddelse af betydelige Køddepoter, da de den 12. September vendte tilbage til os.

Dagen før havde vi faaet Besøg af en anden Baad, der ejedes af en vis Usugtåq, som vi havde rejst en Del sammen med i Begyndelsen af Vinteren, og som nu atter kom for at tilbyde os sin Tjeneste. Han var indvandret fra Egnen omkring Pelly Bay og var altsaa fra et Land, hvor man er store Yndere af Sælkød og Spæk; men ejendommeligt nok regner man Sælfangsten for en Saisonfangst, der kun finder Sted fra Is, og saa snart Sommeren kommer, gaar man ind i Landet for at jage Ren.

Tro mod sit Lands Skikke havde Usugtåq vendt Havet Ryggen i Begyndelsen af Juli og havde givet sig til at drive Renjagt ved Haviland Bay, skønt han vidste, at der ingen Renner var. Da Jagterne som Følge heraf stadig mislykkedes, havde de slaaet sig ned ved en lille Elv inden for Cleveland Harbour og ernæret sig kummerligt af de smaa Ørreder, de kunde fange.

Uden for Elvens Munding trak Sælerne stadig forbi, og dog kunde det ikke falde den konservative Mand ind at foretage en fire Dages Fodtur til Repulse Bay, hvor han havde sin Hvalbaad liggende. Med denne kunde han have drevet Sælfangst, ja, endog Hvalrosfangst fra selvsamme Sted, hvor han havde sin Sommerlejr, og som Fangstfælle vilde han have haft en ung, stærk Mand ved Navn Anarqaoq, som nu i Stedet for kun hjalp ham med at sulte. Nu først havde de taget sig sammen til at hente deres Baad, og da de forlængst havde opdaget Røgen fra vort Lejrbaal, kom de nu paa Besøg med hele Familien og kastede sig med de forsultnes Mangel paa Maadehold over vore Køddepoter.

— — —

Baaden fra Repulse Bay bragte en stor Nyhed. I de Dage, den havde ligget der, var der bleven fanget en Hval, og John-Ell og hele hans Baadhold havde været med til Fangsten og havde faaet store Parter. Det var en virkelig stor Begivenhed, som det nok er værd at ofre nogle Linier paa; det betød Spæk nok i Lamperne for alle Bopladser i Omegnen, store Depoter af Kød og herlig Hvalhud, som regnes for en lukullisk Nydelse uden Mage.

Som tidligere omtalt, har Hvalfangsten spillet en betydelig Rolle i Egnene mellem Chesterfield og Lyon Inlet. Mange Skibe overvintrede tidligere i Distriktet og anvendte Eskimoernes Hjælp til Fangsten.

En af de sidste Hvalfangere, der plejede at overvintre i dette Distrikt, var Captain George Comer, der ogsaa har vundet sig et Navn som Indsamler af etnografiske Genstande til forskellige amerikanske Museer. Af ham havde John-Ell lært alt sit Sømandsskab og var utrættelig i at rose ham for den udmærkede Maade, hvorpaa han altid havde behandlet de Eskimoer, der var i hans Sold. Men med Hvalfangerskibene forsvandt ogsaa de mere moderne Redskaber, hvormed Eskimoerne havde lært at drive denne Fangst. Den Hval, der nu var fanget, var nedlagt med Redskaber, som tilhørte gamle Captain Cleveland; thi Eskimoerne, der her lever paa et Overgangsstadium mellem Kystboer og Indlandsboer, har ikke selv Redskaber til at fange Hval med — og det, skønt Therkel Mathiassens Udgravninger viser, at Hval-

fangsten i disse Egne i tidligere Tider har været drevet som et stort nationalt Erhverv, længe før de hvide Mænd naaede derop. Men Tekniken fra de amerikanske Hvalfangeres Tid er endnu saa friskt i Minde, at det vilde være af den største Betydning, om enten den canadiske Regering eller Hudson's Bay Company vilde tage Fangsten op, medens der endnu findes Mænd, som er i Besiddelse af stor Dygtighed som Baadstyrere og Harpunerere. Med de smaa Priser, der i Øjeblikket er paa Hvalbarder, kunde en saadan Fangst vel ikke give noget stort Udbytte i Penge, men vilde være af uvurderlig Betydning for den indfødte Befolkning. Næsten hvert Aar er her Kød- og Spækmangel, og det er kun med største Besvær, det lader sig gøre at skaffe tilstrækkelig Foder til de uundværlige Hunde. Blot nogle faa Hvaler hver Sommer vilde give Distriktet tilstrækkelige Kødforsyninger for hele Vinteren, og disse Kødforsyninger vilde give Jægerne ganske andre Muligheder for at drive Pelsdyrjagt end den, de nu har; thi de fleste Vintermaaneder gaar nu med Smaasælsfangst, der kun giver den allernødtørftigste Føde, men ingen Penge, hverken i Eskimoernes eller i Handelsmændenes Lommer.

— — —

John-Ell bragte nogle store Stykker Hvalhud med til os, og vi, der fra Grønland var vænnede til at betragte denne Spise som baade sjælden og udsøgt, besluttede at solde Gaven op i et større Festmaaltid, hvortil ogsaa Usugtåq og hele hans Familie blev indbudt.

Det var en vidunderlig Aften. Vi havde netop været til Fjælds for at faa Overblik over Isforholdene og havde med Glæde opdaget, at der var en saadan Spredning i Isen i den sydvestlige Munding af Hurd Channel, at vi kunde have Chance for at slippe over næste Dag. Der var blikstille inde i Bugten, hvor vi laa; kun uden for Øerne blæste det en svag Fralandsbrise, der holdt Isen ud fra Kysten. Mørket var ved at falde paa, og Lyset fra det store Kogebaal kastedes helt ud over Bugten. Der var Hjertelighed over Samværet og en Hyggefølelse, der, uden at man kan forklare hvorfor, gør Mennesker meddelssomme.

Jeg vidste, at John-Ell var velbevandret i sit Folks gamle Traditioner, og bad ham derfor om at krydre Festmaaltidet over den sidst fangne Hval med nogle Fortællinger om Skikke fra gamle Dage. John-Ell gjorde sig aldrig kostbar, og medens vi andre sad og sled i friske, velsmagende Stykker af den marmorgraa Hvalhud, fortalte han følgende:

I gamle Dage var der mange Hvaler langs med disse Kyster, og de plejede at svømme lige ind under Land, saa at Mændene altid hav-

Grønlandshvalen, som lægdes ved Repulse Bay Sommeren 1922. De hvide Felter paa Siden er Steder hvor Skindet allerede er skaarret bort som en første Lækkerbidsken.

Fot. J. Thom

Hvalen flenses. Den var en ung Han og kun 14 m lang. I hver Kæbehalvdel fandtes henved 275 Barder.

de deres Fangstgrejer klare nede i Strandkanten, med Harpunlinen fastgjort til et Klippestykke, der var stærkt nok til at holde Hvalen. Harpunen laa parat ved Siden af, og saa snart man hørte Hvalerne blæse, kunde Fangerne løbe til og harpunere dem; saa tæt ved Kysten svømmede de og syntes ikke at frygte Mennesker.

Men saa hændte det en Nat, at to Mænd vilde holde Konebytning, og det foregik paa den Maade, at de selv blev hjemme, men sendte Konerne hen til hinandens Telt. Det var om Natten, medens Folk sov, og da de to Kvinder mødte hinanden, kom de i Snak, og som de saa ud over Havet, fik de Øje paa en stor Hval, der kom svømmende langs med Strandkanten; og uden at vække Mændene løb de lige ned til en Harpun og satte den fast i Hvalen. Saaledes fangede de to Kvinder en Hval. Men det fortælles, at fra den Tid blev Hvalerne bange for Menneskene og trak langt ud til Søs, og de fulgte aldrig mere deres Veje langs med Land.

Modne Kvinder og Mødre ansaas siden for urene og maa aldrig blande sig i Mænds Fangst, og for at formilde Hvalerne søgte man gennem nye Skikke at gøre dem rolige og trygge, naar de blev jaget.

Naar Hvalfangsten var inde, skulde alle Kvinder bære et Pandesmykke af hvid Kvarts; med dette skulde de lyse Hvalerne frem til Menneskene. Ogsaa Mænd i en Hvalbaad maatte være meget forsigtige, og der maatte ikke spyttes hverken i Baaden eller i Vandet; kunde man ikke undgaa at spytte, maatte man spytte paa sig selv. Heller ikke maatte man forurene Havet, der er Hvalens Hjem, ved at lade sit Vand deri; man maatte medbringe særlige Potter.

Saa snart en Hval var harpuneret, maatte alle gifte Kvinder holde sig i Teltene og ikke vise sig ude i fri Luft, for ikke at skræmme Hvalen; og de skulde lægge sig op paa Briksen og ligge udstrakt med slappe Lemmer og løse alle stramme Baand i deres Dragt. Hvis de ikke gjorde det, vilde Hvalen hurtigt løbe Harpunlinen ud og trække Baaden til Bunds.

Alt det, man gjorde i Land, havde en forunderlig Virkning paa Hvalen, og derfor havde man mange Skikke. Saaledes plejede man at binde Drengene sammen to og to, den enes venstre Ben til den andens højre, og saa skulde de humpe ind over Land, saa hurtigt de kunde, indtil de var kommen bag om Fjældene, hvor de ikke længere kunde se Havet. Var Drengenes Antal ulige og en blev tilovers, skulde han løbe efter alle de sammenbundne og skubbe dem omkuld; jo oftere de faldt, jo sværere de havde ved at komme frem, desto langsommere var ogsaa Hvalen i alle sine Bevægelser. Ogsaa gamle Kvinder maatte gøre Kun-

To smaa Aivilik-Dreng.

ster for Hvalens Sjæl; deres Ben blev bundet sammen et Stykke over Vristen, og saa skulde ogsaa de humpe ind over Land, ofte faldende og ofte rullende ned over Smaaskrænterne. Deres Bevægelser virkede paa Hvalen, og jo vanskeligere de havde ved at komme frem, desto langsommere svømmede Hvalen og trak aldrig Baaden langt fra Kysten.

Naar saa Baaden nærmede sig Land med den døde Hval paa Slæb, skulde alle de unge Mødre komme ud af deres Telt og løbe Hvalen i Møde; de skulde kappes om at komme først og maatte løbe helt ud i Vandet, saa langt de kunde bunde. Det gjorde deres Børn til gode Hvalfangere.

Naar Baaden var kommen saa langt ind, at et Kast kunde naa Land, blev der skaaret lange Skiver ud af den lækreste Hvalhud, og Børnene stillede sig op, Drengene for sig og Pigerne for sig, og saa blev der kastet Hvalhud i Grams til dem, og man skulde kappes om at være den første, der greb det, og den første, der slugte det; thi Hvalens Sjæl sætter Pris paa, at Menneskene kappes om at være den første til at spise den.

Saa begyndte selve Flænsningen af Hvalen, og det varede ikke længe, før de flænsende var ukendelige af Blod og Spæk; thi det glæder Sø-

dyrenes Herskerinde, at Menneskene ikke er bange for at tilsøle sig under Flænsningen af de kære Fangst dyr.

Siden byggedes der en fast Plads op af store Sten i en Rundkreds med en flad Sten i Midten. Her satte Mændene sig og spiste det første Festmaaltid sammen med de ældste Kvinder, og naar man havde spist saa meget, man kunde, holdt man Trommedans hele Natten igennem. Unge Kvinder med Børn maatte ikke deltage i Festmaaltidet, men koge deres Part af Maden i særlige Gryder, og ikke en Gang det var tilladt, før Hvalens Rygrad var skaaret igennem; dette maatte de gøre, fordi det var unge Kvinder, der havde skræmt Hvalen bort fra Land.

Kød af Hval maatte aldrig koges ved Jordens Brænde, men kun ved Dyreknogler, blandet med Spæk, eller over en Spæklampe, og der blev holdt meget strengt paa, at al Slags Arbejde maatte hvile i tre Dage efter Hvalfangsten.

Alle disse Skikke blev overholdt, fordi man var bange for at saare Hvalens Sjæl, og desuden havde man den Tro, at en dræbt Hval kunde genopstaa og komme igen til Menneskene for at lade sig fange paa ny; derfor var det vigtigt aldrig at saare.

— — —

Den 12. September lykkedes det os endelig at slippe over Hurd Channel. Isen var meget tæt, og vi maatte uafbrudt stage. Da Strømmen drev Flagerne frem med stor Kraft, fik vor Fart næsten Karakteren af en Flugt fra den ene Isflage til den anden. For ikke at have for tung Last i Baaden havde vi engageret Usugtåg og hans Familie. Desuden ønskede John-Ell hurtigst muligt at returnere, da Isforholdene stadig var lige ugunstige ude i Frozen Strait og en Overfart fra Vansittart til Southampton derfor maatte anses for umulig. Ved Mundingen af selve Kanalen maatte vi gøre Ophold paa en ret stor Ø for at vente paa Strømkæntring, og medens vi laa her, hørte vi uafbrudt store Flokke af Hvidhvaler trække forbi. Undertiden saa vi dem langs med Isen i tætte Stimer, men næppe stod vi fra Land med Baaden for at forsøge en Fangst, før de var sporløst forsvundne.

Hen imod Eftermiddagen sagtnede Strømmen, og vi hastede over til en ganske lille Ø midt ude i Storstrømmen for at gøre vort andet Ophold her. Paa denne Ø, der nærmest kun var et skaldet lille Skær, fandt vi Ruinerne af gamle Husmure og Kødgrave, der stammede fra de Eskimoer, der havde beboet Landet før de nuværende og heroppe gaar under Navnet Tunit. Det var imponerende at se, at disse Mennesker, der har levet ganske uden Forbindelse med hvide Mænd, med Redskaber, der helt igennem var opfundet af dem selv og skabt af

Vi sætter over Hurd Channels isfyldte Strøm i Keno og Hvalfangerbaad.

Landets Materiale, havde kunnet bide sig fast og leve paa et saa ugæstfrit Sted som dette.

Efter et sidste og noget spændende Tag med Isen lykkedes det os endelig at slippe igennem og naa frem til Land, netop som Mørket gjorde al Sejlads mellem den drivende Is livsfarlig.

Vi var nu endelig paa Vansittart Island og vidste, at det kun var et Spørgsmaal om Dage, naar vi efter mange Maaneders Fravær atter kunde være hjemme ved „Blæsebælgen“.

— — —

Næste Morgen tidlig tog John-Ell Afsked med os. Fra Toppen af et Fjæld saa vi ham for fulde Sejl stryge ud i Malstrømmen, og viftende med Huen og raabende et sidste Ord blev han borte for os i den svære Pakis. —

Det var, som om det hele kun var en Leg for denne behændige Baadstyrer — Aandemaneren med det faste Blik og den sikre Haand! Usugtåq, der af Mangel paa Initiativ havde sultet baade Kone og Børn en hel Sommer igennem, saa maabende efter dette Stykke Mandfolk, der legede Tagfat med Isflagerne midt ude i den hvirvlende Storstrøm. . .

Langs Vansittart Island laa Isen nu fast helt ind paa Land, og det

Vi smed de gamle slidte Dragter og iførte os nye Pelse af sidste uestkimoiske Mode.

var ikke blot den gamle Pakis fra Frozen Strait, men ogsaa Efteraarets Nyis, der havde bundet Flagerne saa forsvarligt sammen, at der ikke var Tale om at bruge Baad til Danskeøen, og alt Gods blev da efterladt hos Usugtâq og hans Familie. Vi anbefalede ham hjerteligt at forsøge Sælfangst paa Nyis eller Renjagt ind over Land. Usugtâq var nemlig langtfra nogen uduelig Mand og var blandt andet en ypperlig Skytte; det eneste, han manglede, var „en, der kunde tænke for ham“, som han selv udtrykte sig, og jeg lod derfor mine Tanker falde som Befalinger. Saa brød vi op med vore arbejdsfriske Hunde ind over det snebare Land. Det gik med vild Fart over det stenede Terrain, og vor eneste Bekymring var, at Hundene skulde splintre Slæden.

Om Aftenen den 15. naaede vi ned over det smalle Sund, der nu var det eneste, der skilte os fra Danskeøen. Det var en Aftale med Kammeraterne, at der skulde lægges en Dory ud til os, for at vi til enhver Tid kunde slippe over. Vi ledte og ledte efter denne Dory, indtil det blev mørkt; saa maatte vi surmulende slaa Lejr en halv Times Rejse fra den kære „Blæsebælg“.

Ved allerførste Daggry tog vi et Overblik over Situationen og opdagede, at vi vilde kunne slippe ud til Pakisen ved Lavvande. Det lykkedes os ogsaa, og efter en halv Times Forløb landede vi paa Danskeøen.

Vi havde længtes efter denne Hjemkomst, lige fra det Øjeblik vi efter endt Arbejde i Barren Grounds havde vendt Næsen hjemad; ikke blot efter „Blæsebælgen“, men ogsaa efter Mødet med Kammeraterne. Og for at gøre det saa festligt som muligt var vi virkelig saa barnlige, at vi trak det gamle, slidte Rejsetøj af og iførte os splinternye Dragter af sidste ureskimoiske Mode.

Vi vilde komme helt bag paa dem og lagde derfor Vejen bag om et Fjæld, der laa lige foran Huset. Slæden var efterladt, og med stort Besvær holdt vi Hundene bagved os; de havde forlængst opdaget, hvor vi var, og kunde slet ikke forstaa, hvorfor vi gjorde os Hjemkomsten saa besværlig. Som Jægere, der lister sig ind paa Vildt, krøb vi hen over de sidste Bakkekamme, til vi stod lige over for det Træskur, som i det Aar, der nu var gaaet, allerede var kommen til at rumme saa mange Minder.

Saa brød vi ud i høje Raab; men det var, som om Ordene blev siddende i Halsen paa os, da vi i samme Øjeblik opdagede, at der ikke var en eneste Hund at se; og til Trods for vore Raab, der gav Ekko viden om, kom der heller ingen ud af Huset. Slukørede traskede vi langsomt ned ad Fjældet uden Festlighed i Tankerne. Vi gik ind, i Haab om i det mindste at finde et Brev. Ikke et Ord. Stationsdagbogen meldte tørt og koldt, at alle var taget paa Fangst til Solfjældet ved Frozen Strait.

Ingen Dory ved Smallesund! Intet Brev i Huset! Havde man da fuldstændig glemt os?

Sommerscene fra Danskeøen. Grønlanderinderne betrækker en af vore Fangeres Kajaker.

XIV

MØDET MED KAMMERATERNE

17. September—4. Oktober.

Det første, „Blæsebælgen“ gav os efter det lange Fravær, var fjorten Timers sød og uafbrudt Søvn. Mærkeligt nok føler man med eet Træthed i alle Lemmer, hver Gang en lang Rejse er fuldført, og da vi nu tørnede til, en Smule tunge i Hovedet efter den alt for lange Hvile, havde vi ogsaa glemt Gaarsdagens Skuffelser og var straks optaget af nye Planer. En Dag vilde vi have til at tørre Tøj i og drive omkring paa alle de kendte Steder, kun opfyldt af Følelsen af at være hjemme igen; men saa maatte vi gøre klar til Opbrud og søge ned til Fangstpladsen vel Solfjældet.

Allerede sidste Vinter havde vi besluttet os til at drive Sommerfangst nede ved Frozen Strait ud fra et langt, lavt Næs, der skød frem foran en lille Ø, som vi havde givet Navnet Solfjældet, og som laa en Dagsrejse sydvest for Danskeøen uden for Vansittart Island. Vi vidste fra Eskimoerne, at der plejede at være Hvalrosser,

det mest eftertragtede af alle vore Fangst dyr, fordi det gav Foder til Hundene, der kunde forslaa noget. Derimod tydede alt paa, at Mundingen af Gore Bay og Lyon Inlet vilde være saa isfyldt, at Fangst fra Baad eller Kajak maatte anses for umulig. Birket-Smith blev tilbage ved Stationen for straks at paabegynde vore meteorologiske Observationer, medens „Ederfuglen“ og jeg brød op den 18. for atter at sætte over Smallesund.

Det var et haardt Job, der snart bød paa høj, uvejsom Skrueis, snart paa en Nyis, der knagede foruroligende under os; vi var derfor fuldt optaget af blot at klare de mange forskellige Situationer og fik slet ikke Tid til at se os om. Først da vi omtrent er ovre og hører et Brøl, der i Vælde godt kunde have stammet fra Øens Aandefolk, ser vi os omkring og opdager en kæmpemæssig Skikkelse højt oppe paa Toppen af en Skrueisblok. Ved Siden af ham staar en lille, tæt Person, der synes lige saa rund, som den anden virker aflang, og begge vinker de ubehersket med Armene. Det er Peter Freuchen og vor gamle Ven „Dukken“, der nu er bleven fedet i den Grad ved Stationens Kødgryder, at han næsten er ukendelig. Det varer en Times Tid, før vi kan komme i Forbindelse med hinanden, da vi er inde ved Tidevandsbæltet, hvor Isen ikke kan bære, saa at vi maa færges os gennem Grødis paa Isflager; men endelig kommer da den store Omfavnelser og de mange usammenhængende Meddelelser, man uvilkaarligt rabler af sig under et første Gensyn. Det eneste, vi i første Øjeblik fik ud af hinanden, var, at alle var tilfredse med de opnaaede Resultater.

Der blev straks slaaet Lejr, og hele Natten gik med at udveksle Nyheder. Isforholdene omkring Danskeøen havde været saa fortvælsende for al Baadfart, at man endnu i Begyndelsen af August kunde køre med Hundeslæde paa Havisen, og det var Grunden til, at man endnu ikke havde ventet os, og Undskyldning for, at der hverken laa en Dory til os ved Smallesund eller et Velkomstbrev i „Blæsebælgen“.

Men det, som i Øjeblikket interesserede mig mest af alt, var Resultatet af Baffinslandsrejserne, og der gik nu en hyggelig Nat, hvor vi ikke undte os Tid til Søvn.

Freuchen er, naar han har noget paa Hjerte, en ualmindelig veltalende Mand, fuld af Humor og Salt i sin Fremstilling, og jeg skal nu forsøge at plukke det vigtigste ud af alt det, han fortalte. Som tidligere omtalt, skiltes jeg fra Baffinslandsholdet ved Kap Elisabeth den 16. Februar, men paa Grund af forskellige Vanskeligheder, der opstod med Hundefoderspørgsmaalet, lykkedes det dem ikke at starte nordover før den 28. Dette Nordhold bestod af Freuchen, Therkel

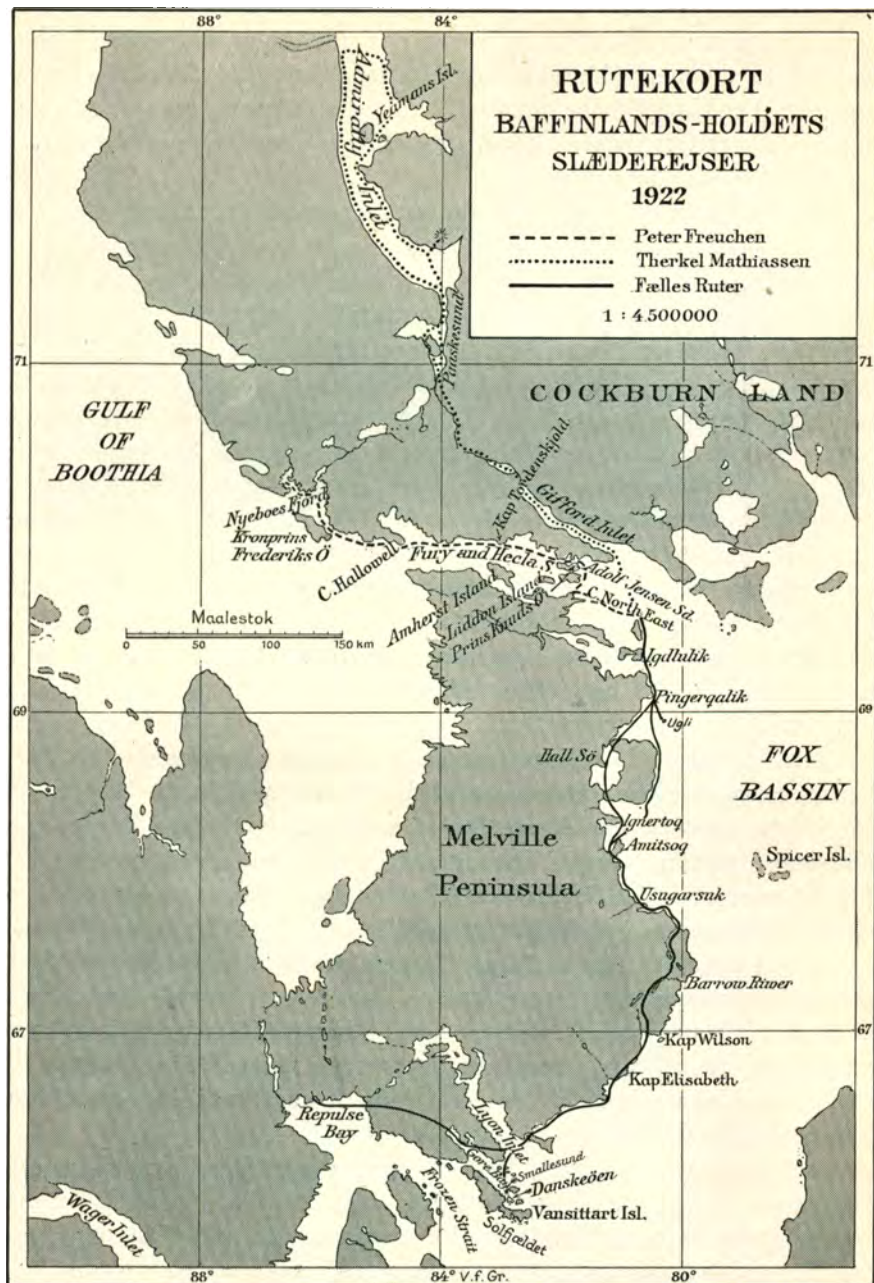
Mathiassen, Kap Yorkerne „Baadsmanden“ og Arqioq med sin Kone og som stedkendt Mand Aua med Kone og en lille Plejesøn. Folk i disse Egne gaar meget nødigt paa Langfart uden at have deres nærmeste Familie med. Desuden medfulgte Usugtâq og Auas Søstersøn Quligtalik, „den pelsklædte“, som Hjælpe-slæder det første Stykke Vej. Jeg skal nu holde mig til Freuchens egen Fremstilling, navnlig da han i Modsætning til mig ikke synes at have været særlig begejstret for sine eskimoiske Ledsagere:

„Lad os begynde med Begyndelsen. Som du husker, skulde Aua følge os nordover sammen med sin Kone. Han var noget mere Munds Mand end Gerningens, og de tolv Hunde, han havde stillet os i Udsigt, svandt ved Starten ind til syv; dertil kom, at han havde en afgjort Aversion mod tunge Læs. Som en Slags Mascot for Aua medfulgte en lille Dreng paa syv Aar, Nagsuk eller „Geviret“. Nytte gjorde han ikke, men hans Appetit var kolossal. Vor første Station paa Vejen var Kap Wilson, hvor der var lovet os uendelige Masser af Hvalrosser, og jeg havde Indtrykket af, at „den pelsklædte“ og Usugtâq nærmest fulgte med for at kunne køre det overflødige Kød tilbage, naar vi havde drevet Storfangst. Alt, hvad vi opnaaede, var imidlertid kun at spille nogle kostbare Dage. Men det maa siges om Aua, at han tabte ikke Modet. Da han opdagede, at vi ingen Hvalrosser kunde faa, syntes det uheldige i Situationen slet ikke at gøre noget Indtryk paa ham, nej, det interesserede ham betydeligt mere, at han, den erfarne Mand, ogsaa kunde tage fejl, og dette fremstillede han paa en saadan Maade, at vi alle fik os en hjertelig Latter.

Den vigtigste Oplevelse her var forøvrigt den, at „Geviret“ en Dag vilde ud og slaa med Pisk og derfor trak Seletøj og Skagler ned fra et Snestillads, hvor det var lagt op, for at Hundene ikke skulde naa det. Da han var færdig med sin Leg, gik han ind og lod alt ligge paa Jorden; Hundene aad Seletøj, Pisk og Skagler til to Slæder, og denne Hændelse, som kunde være bleven skæbnesvanger, hvis vi ikke havde haft rigeligt af ekstra Remme med, foranledigede kun Aua til begejstrede Udtalelser om, hvor viseligt Naturen var indrettet. Naar man voksede op, sagde han, blev man bestandig mere og mere fornuftig; dette specielle Uheld kunde kun ske for et Barn, og i Løbet af faa Aar vilde denne Dreng ophøre med saadan taabelig Tankeløshed. Hvor herligt at tænke paa!

Selvfølgelig var der ikke Tale om at revse Drengen; Børn er hellige blandt Eskimoerne.

Fra Kap Wilson drog vi den 5. Marts op over Land ad en Slædevej,

Rutekort. Baffinland.

der har været kendt af Eskimoerne i umindelige Tider; Havisen er her upassabel paa Grund af Skrueis, og det gjaldt om at skyde Genvej ned til en kendt Eskimoboplads, kaldet Usuarsuk. Landet er lavt kuperet, kun faa Steder stikker den faste Klippe frem; Skurestriber paa Fjældene viser, hvorledes Bræerne er skredet hen over Landet.

Rejsen hæmmedes en Del af den ustandselige Nordenvind, som stod os i Ansigtet. Kap Yorckerne hævdede sig stolt som Hundekuske, og den gamle Aua havde Vanskelighed ved at følge os. Men han var en Mester i Snehusbygning, fuld af munter Skæmt, og hans Kone var et af de elskeligste Mennesker, jeg har truffet; hun travede hele Dagen igennem, og saa snart vi var kommet i Lejr, syede hun, længe efter at vi andre var gaaet til Ro. Hændte det saa, at en af Auas Hunde rev sig løs om Natten, kunde man høre hans gjaldende Stemme: „Kone, staa op! En af Hundene er løs, og den hvide Mand ønsker den bundet!“ Humøret gik dog ikke af hende af den Grund; hun laa nøgen under Renskindstæppet og maatte have alt Tøjet paa for at gaa ud i den stærke Kulde. Naar hun saa havde bundet Hunden og kom ind igen, murede hun Indgangsdøren til og gik atter til Ro, stadig smilende og morende sig over Mandens Vræl, naar han fik hende iskold ned til sig. Og en halv Time efter var hun atter lige parat til at tørne ud.

Hele Vejen gik Mathiassen til Fods. Medens vi andre ned ad Bakkerne slængte os paa Slæderne, spadserede han med jævne Skridt; om Morgenen startede han længe før vi andre, og midt paa Dagen naaede vi op til ham, kogte The og skiltes saa igen. Først naar vi var færdige med at bygge Snehus om Aftenen, naaede han frem, stadig med sin Geologhammer i Haanden og en lille Pose med Sten paa Ryggen; han holdt nøjagtigt Farten 3 km i Timen, saa man kunde benytte ham som Distancemaaler.

Den 17. Marts naaede vi atter ned til Havet. „Den pelsklædte“ var vendt om, da vi havde passeret den værste Del af Strækningen; vi skiltes med en vis Lettelse, da hans Appetit var større end den Gavn, han nu kunde gøre os.

Paa Havisen var det umuligt at køre for opskruet Is, og de mange Hvalrosser, der ogsaa her var lovet os, var ikke til at opdage. Vi maatte derfor fodre vore Hunde med Pemmikan, et halvt Kilo pr. Hund om Dagen; det var nok til at arbejde paa, men da de nu ogsaa skulde producere Varme mod den frygtelige Kulde, de sov i, kneb det en Del. Vort kartografiske Arbejde blev besværliggjort af Kulde og Fyg-

Nordholdet i Snehyttelejr i Nærheden af Kap Wilson.

ning, men vi søgte dog trods Vanskelighederne at faa det mest mulige ud af det.

Ved Ignertoq (Stedet med de mange Ildsten) traf vi en Boplads, hvor en af Auas bedste Venner boede; han gik under Navnet „den tommelløse“, fordi han engang paa en Sæljagt havde mistet sin Tommelfinger. Han var Auas Sangfælle under Trommedansene, og det var rørende at se de to gamle sidde og berette Nyt og glæde sig over hinandens Selskab.

„Den tommelløse“ var en Herremand. Der var Mad i Mængder, og vore Hunde kom nu til Kræfter. Desværre var en faldet sammen og død, netop kort før vi kom hertil. Men i de Par Dage, vi gjorde Holdt, oplevede vi Gæstfrihedens Kulmination. Alt, hvad Værten ejede, stod til vor Disposition, og Mathiassen begyndte her sin Indhøst af etnografiske Sager.

Fra denne Boplads kørte vi over Hall Sø. Vi var nu oppe i det flade Land, der ligger øst for Fjældrækken, og her gaar Landet i den Grad i eet med Havets Overflade, at man ikke ved, om man kører paa Isen eller Landjorden, da Sneen dækker alt. Selve Hall Sø hedder paa eskimoisk „Sundet“, fordi man endnu erindrer, at en udenfor liggende Halvø var adskilt fra Fastlandet. De Strandlinier, vi ser overalt, fortæller om, at Kystlinien stadig lægges længere og længere ud, fordi Landet hæver sig.

Denne Sø er først set af Amerikaneren Hall, som i Tidens Løb

er kommen lidt i Miskredit, hvorfor hans Kort negligeres af Fagfolk. Det har dog vist sig for os, at der skyldes Hall Oprensning. Den Sø her, som opkaldtes efter ham, ligger fuldstændig, som han tegnede den, hvad enten han nu kan belægge sine Opdagelser med Observationer eller ej. Norden for Hall Sø er vi inde i Igdlulikernes egentlige Omraade. Igdlulik er det berømteste Sted for de nordligste Eskimoer. Her var det, at Englænderen Parry's Skib overvintrede for 100 Aar siden, en Sømandsdaad, der endnu aldrig er gjort efter i Dampmaskinernes og Motorernes Tid.

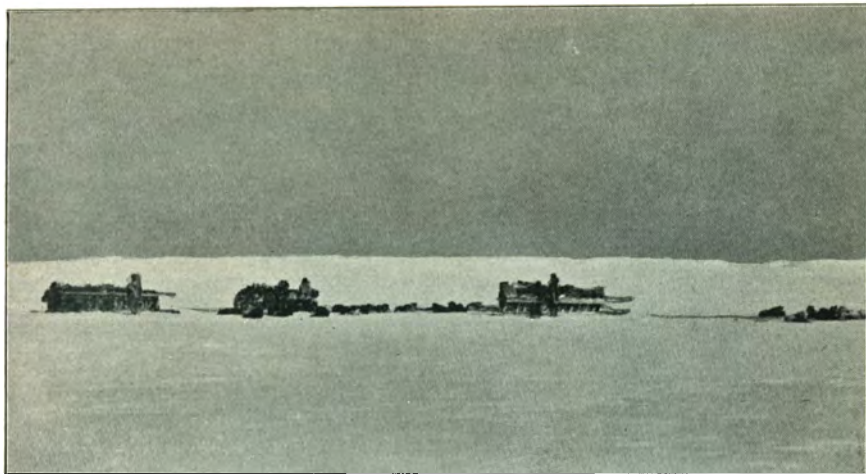
Naar Folk bor her saa langt fra hvide Mænds Butikker, ligger det i de fabelagtige Kødrigdomme, som findes her omkring. Sæler er i Tusindvis at faa, Hvalrosser findes altid ved Isranden, Bjørne trækker forbi, og Rensdyr vandrer gennem Landet, naar de skal over til Cockburn Land. Hertil kommer et rigt Fugleliv og alle de Æg, man kan overkomme at samle.

Først kom vi til Bopladsen Pingerqalik, der ligger paa Halvøen netop syd for Igdlulik. Her boede fire Familier. Kvinderne var alene hjemme, Mændene paa Fangst. Vi blev derfor modtaget med nogen Skepsis, men saa snart Mændene kom hjem med to Hvalrosser, blev vore Hunde fodrede og vi selv beværtede paa det bedste.

Dagen efter vor Ankomst, den 26de Marts, kom et mægtigt Tog nordfra. Det var Folk fra Igdlulik, der rejste paa Handelstogt til Respulse Bay, en Rejse, der tager Maaneder, men er Aarets Fest. Man saa paa de nye Skagler og hele den smukke Udrustning, at lange Forbedelser var gaaet forud. I Spidsen for de fjorten Slæder var den gamle Itusarsuaq, en Mand med eet Øje, som havde særlig Interesse for vore to Kap Yorkere, idet han var en nær Slægting til en af de Familier, der i 1864 udvandrede til Grønland fra Admiralty Inlet og kom til Kap York. Slægtskabet mellem ham og Kap Yorkerne blev snart udfundet, Gaver udveksledes og Venskab befæstedes.

Alle Slæder havde et hvidt Flag paa en Stage, et Tegn paa, at Kristendommen nylig var indført, ikke direkte gennem Missionærer, men gennem andre Stammer. Derfor kunde den nye Tro ytre sig under besynderlige Former, men blev optaget alvorligt af alle. Det hvide Flag blev øjeblikkelig rejst, naar man byggede sit Snehus, og det førtes altid paa Slæden; uden dette turde man slet ikke leve.

Det var kolossale Kødmængder, disse Folk havde paa Slæderne. Itusarsuaq med sine 26 Hunde kunde næsten ikke naa op til Toppen af sit Læs. Efter et Par Dages Fest sammen med de mange Mennesker drog

Nordholdet smører Slædernes Isskninger med Vand under et Hvil.

Mathiassen, Arqioq, hans Kone og jeg videre mod Nord, mens Aua og Baadsmanden kørte sydpaa med Handelsslæderne.

Den 30. Marts kom vi til Igdlulik, Parry's gamle Overvintringssted og Eskimoernes ældgamle Hovedplads i disse Egne, et ærværdigt Felt for Polarrejsende. Vi modtoges med Salmesang af den forsamlede Mængde, og Gæstfriheden lyste ud af den Velkomsthilsen, de gav os.

Igdlulik er en flad Ø, dækket af Sumpe og Kær. Husruiner, overgroet med Græs, viste, at Kulturen her var gammel og nye Tider raadede. Engang brugtes her faste Vinterhuse af Sten, Hvalknogler og Tørv, nu kun Snehuse.

Tiden var nu stærkt fremrykket, og det blev derfor hurtigt bestemt, at vi skulde skilles, saaledes at Therkel Mathiassen drog gennem Gifford Inlet til Admiralty Inlet, mens jeg skulde rejse ud gennem Fury and Hecla Strait rundt omkring Kap Hallowell og op langs Gulf of Boothia's Østkyst for at faa Forbindelse med Kortlægningsarbejderne nordfra. Mathiassen tog Arqioq og hans Kone med og desuden en Mand fra Igdlulik, Akuano, der skulde paa Besøg i Admiralty Inlet. Den 9. April naaede de Bunden af Gifford Fjærd, satte paa fire Dage over Landet og fandt det inderste af Admiralty Inlet langt sydligere end angivet paa tidligere Kort. Heldige Renjagter sikrede dem Hjemreisen ved Depoter. Den 16. April naaede de et smalt Sund, kaldet Paaskesundet, hvor et Strømsted holdt Vandet aabent. Her drev de Sælfangst med Held. Gode Dagsrejser bragte dem op norden for Yeoman Island, hvor de skil-

tes fra Akuano. Vældige Snefald havde gjort Føret tungt, stadige Snestorme ødelagde Mulighederne for Observationer, og Tilbagereisen maatte tiltrædes den 24. April, da Hundefoderet var ved at slippe op.

Paa Sæljagt med en Aandehuls-Harpun.

Den stadige og uvante Køddiæt havde ikke bekommet Mathiassen vel; det var, som om han ikke rigtig kunde faa Kræfter af den eskimoiske Kost, og Fordøjelsesvanskeligheder gjorde, at han følte sig svagere og svagere. Ikke desto mindre berettede Arqioq, da vi mødtes, at det havde været umuligt at faa Mathiassen til at ligge stille, og de Undersøgelser, de gjorde, taler højt om en Viljestyrke ud over det almindelige. Resultatet blev en Udredning af Admiralty Inlet's geologiske Forhold, samt et nøjagtigt Kort over denne saa vanskeligt tilgængelige Fjord.

Men nu tilbage til min egen Rejse. Jeg var rejst fra Igdlulik for at gaa vestpaa.

Den gamle Aua havde paataget sig at skaffe mig en Ledsager, men havde i nogen Grad ladet sit gode Hjerte løbe af med sig og valgt en ung Mand, der var opkaldt efter en af hans afdøde Sønner. Den unge Mand hed Qátalik, „Manden med Vandspanden“, og om han havde haft en Vandspand med, havde han kunnet fylde den med alle de Taarer, han græd paa Rejsen. Hans Kone skulde ogsaa have fulgt

Det er et sikkert Foraarstegn, naar Drengene begynder at lege med Bue og Pil.

med, men trak sig tilbage i sidste Øjeblik. Det varede ikke længe, før Qátalik kun talte om at gøre Venderejse, og det gik derfor kun langsomt frem med en saa uinteresseret Ledsager. Vi passerede et nyt opdaget Sund, opkaldt efter Professor Adolf Jensen, og her fandt jeg en stor Ø, som jeg gav Navn efter Prins Knud. Vesten herfor traf jeg mit Livs uhyggeligste Slædeføre, gammel Fjordis, der var saa ældet, at Overfladen havde antaget Form af Bræis med dybe Furer. Vi slæbte og sled. Qátalik græd og jamrede sig.

Den 13. April slap vi endelig over Bugten og kunde nu følge Kysten. Desværre blev jeg her angrebet af Sneblindhed og maatte ligge i Snehus et Par Dage. Den 16. rejste vi videre, og jeg har her opkaldt et Næs efter Tordenskjold, idet jeg — uden ellers at ville sammenligne mig med den berømte Søhelt — havde det Berøringspunkt med ham, at ogsaa jeg kun havde een Mand, og han græd.

Vi naaede frem til Kap Hallowell den 19., en vældig Knude, der kun forbindes med Fastlandet ved en ganske lav Tange. Oppe fra Toppen fik jeg Udsigt over Fury and Hecla Strait og store Dele af Prince Regent Inlet.

Qátalik var udpeget mig som lokalkendt Mand, men han erindrede intet, skønt han for et Par Aar siden havde været Passager paa en Slæde, der fulgte samme Rute; han paastod nemlig frejdigt, at han havde sovet hele Vejen, og det fandt jeg med mit Kendskab til ham højst sandsynligt.

Vi passerede inden om den store Ø, opkaldt efter Hs. kgl. Højhed Kronprins Frederik; vi kunde ikke naa ud til den paa Grund af upassabel Skrueis, og Fremfarten var derfor højst besværlig. Af Jagt fik vi intet, men vi lagde stadig Depoter for Tilbagerejsen. Den 22. kom vi til den store Fjord, der opkaldtes efter Ingeniør M. Ib Nyeboe. Samme Dag saa vi Aarets første Snespurv; den saa ynkelig ud og var absolut for tidligt paa Færde. — Den 26. maatte jeg tiltræde Tilbagerejsen, skønt jeg gerne vilde have været længere mod Nord. Men dels var vi langt nede med Hundefoder, og dels havde min Ledsagers stadige Bønner og Graad taget saadan Overhaand, at Fremfarten blev for langsom. Vi kom ind i en Sidefjord, fandt nye Lokalteter, hvor jeg optog Kort, og tiltraadte saa Tilbagetoget.

I Nyeboes Fjord traf vi Spor af Mennesker, ældgamle Teltringe og Køddepoter, stærkt tilgroede med Lav, som viste, at de var gamle. De laa indtil 120 m over Havet, og da Eskimoernes Tilknytning til Sødyrfangsten ikke fjerner dem mere end højst nødvendigt fra Kystlinien, tyder dette sikkert paa, at der i sin Tid er foregaaet en Hævning af

Landet. Af Dyreliv saa vi ikke ret meget, nogle enkelte Flokke af magre Rener, hvoraf det lykkedes os at skyde en.

Vort Tilbagetog var ikke heldigt. Det sidste Snehus var slaaet ned af en Bjørn, der havde ædt vort Depot og spist et Par af mine Støvler. Det andet Sted havde en Jærv boret sig ind og ædt af Hvalroskødet, et tredie havde en Ulv hærget, et fjerde, hvori vi havde efterladt Kød, havde Ravne gjort Indbrud i gennem et Par Huller i Taget, som vi ikke havde opdaget, og de havde ikke blot ædt vort efterladte Pemmikan, men ogsaa svinet alt til med deres Skarn. I et femte Hus havde Ræve ædt alt, hvad der var, og vi havde saaledes haft Besøg af alle de Dyr, man har noget at frygte af heroppe. Som Følge af disse Røveri-er blev Maden knappere, Hundefoderet ringere og Fremfarten sløjere, og fremad drog vi altid med en Mand foran Hundene — et humørforladt Optog.

Paa det amerikanske Fastlands nordøstligste Kap, af Parry kaldet North East Cape, traf jeg en Varde, bygget af ham. Der fandtes ingen Beretning, men Beskrivelsen, som de berømte engelske Opdagelsesrejsende har givet, passede til Punkt og Prikke. I Vest saa jeg Amherst Island og Liddon Island. Jeg stod med Captain Lyon's Landtoninger i Haanden og genkendte let det hele. Ensomt ligger Landet spredt ud i den arktiske Verden, og kun sjældent undes det Folk at faa Udsigt over det; men jeg fik en Følelse af Beundring ved at staa her og beskue det, som de tapre engelske Mænd har kæmpet sig til for mere end hundrede Aar tilbage, og ingen kan mere end vi, der har været paa Stedet, forstaa, hvad der krævedes for at vinde deres Resultater.

Den 3. Maj begyndte vore Hunde at falde sammen; deres Poter var ødelagt i den dybe, bløde Sne. For hver Lejr, for hvert Hvil var det vanskeligere og vanskeligere at rejse; jeg mistede min Bas og saa en til og begyndte snart at tvivle om, at jeg vilde være i Stand til at komme kørende hjem. Den 6. Maj besluttede jeg mig derfor til at sende Qátalik frem til en Boplads, som ikke var langt fra det Sted, hvortil vi var naaet. Henimod Aften kom to Slæder med alt det Kød, vi behøvede. Vi fulgtes saa ad til Bopladsen og blev modtaget med Fest. De to Mænd, der havde undsat os, var Equiparirang og Umik. Den første havde to Koner, der begge kappedes om at gøre det godt for Gæsten, medens Umik sørgede for den aandelige Forfriskning. Han var Manden, der havde indført Kristendommen, men havde som tidligere Aandemaner sammenblandet den kristne og den hedenske Kultus til et mærkeligt Miskmask, der dog blev taget uhyre højtideligt af hele Menigheden.

Næste Dag drog hele Bopladsen op og tog til Igdlulik. Vi var hele

Dagen om at komme de seksten Kilometer, men gjorde ogsaa hyppigt Holdt og indtog mindst tre Maaltider paa Vejen. Ved Igduluk blev vi modtaget med Salmesang og gav selv en Salme til Gengæld.

Min Ledsager Qátalik havde stor Hjemkomsthøjtidelighed, der mindede om et Bryllup, for ham og Konen. De blev placeret øverst i Huset, og alle gik op og trykkede dem i Haanden. Moderen, „Tordenen“, holdt Tale, og vi sang Salmer — men navnlig spiste vi.

Sent om Aftenen den 9. kom Therkel Mathiassen og Arqioq nordfra. Mathiassen var sløj, og kun hans umaadelige Energi holdt ham oppe; men det var nu nødvendigt, at han fik nogle Dages Hvil.

I disse Dage brød Foraaret frem, Solen begyndte at varme, og Snehusene dryppede. Ligesom Børnene i Danmark har bestemte Lege ved Foraarstid, fik Drengene heroppe Bue og Pil frem og legede ude. Tøj blev hængt til Tørring i det fri, Sæler begyndte at komme op paa Isen, og Maager flokkedes ved Iskanten.

Den 15. rejste vi videre hjemover, idet vi hyrede en Slæde til at hjælpe os med vore Samlinger. Vi maatte skynde os; Foraaret gnavede sig ind mod Land, Isbræmmerne langs Kysten blev smallere og smallere, og udenfor laa uhyre Masser af Kongeederfugle. — Den 19. Maj traf vi ved Amitoq en Del af de Folk, der var taget paa Handelsrejse til Repulse Bay. De saa sørgelige ud nu, sammenlignet med det Indtryk, de havde gjort paa os under forrige Møde. Deres Klæder var slidte af Rejsen, og Hundesygen, der var brudt ud ved Repulse Bay, havde hærget deres Spand, saa at hver Kusk nu kun havde ganske faa Hunde tilbage. De havde forsøgt at bekæmpe Sygdommen ved at hænge Amuletter om Halsen paa Hundene — nogle bar Trækors, andre Trækugler, hver Ejer repræsenterede sit Standpunkt — men det var ellers Synd at sige, at Eskimoerne havde tabt Humøret. Et Par Spisegilder af kvantitativ Art blev afholdt, og vi skiltes under festlige Raab.

Over Landkørslen paa Melville Peninsula var Mathiassen stadig noget sløj, men ikke desto mindre var hans Aand vaagen som altid, hans Øjne opdagede alt, og hans Lommebøger fyldtes mere og mere.

Den 29. Maj satte vi over Lyon Inlet og kørte hen imod Danskeøen; vi var utaalmodige efter at komme hjem og havde kørt hele Natten, da vi Kl. 10 om Formiddagen naaede frem til „Blæsebælgen“. Huset var ganske nedsneet, og ikke et Menneske var at se. Det blæste og føg, men vi ænsede hverken Sne eller Vind; saa opdagede vi et Snehus, der var nedsneet og ganske udjævnet med Omgivelserne af Fygningen. Her boede Patdloq og hans Kone; i to Dage havde de været indesneet og kom nu kun ud gennem Toppen af deres Hytte. Gensynet var det hjer-

Grønlanderinderne holder Stovvask.

teligste, og de kom nu og hjalp os med at grave os ind i vort Hus. Alt var i Orden og rent, som venteligt, hvor Baadsmanden havde regeret.

Alle lokale Tildragelser fik vi fortalt af „den menneskesky“, og det varede ikke længe, før vi var inde i Omegnens Skandaler og Fangstfortrædeligheder. Baadsmanden med Kone var ude for at bringe Kød til en sultende Boplads i Nærheden; de kom Dagen efter, og saa var endelig hele Nordholdet samlet igen og hjemme.“

— — —

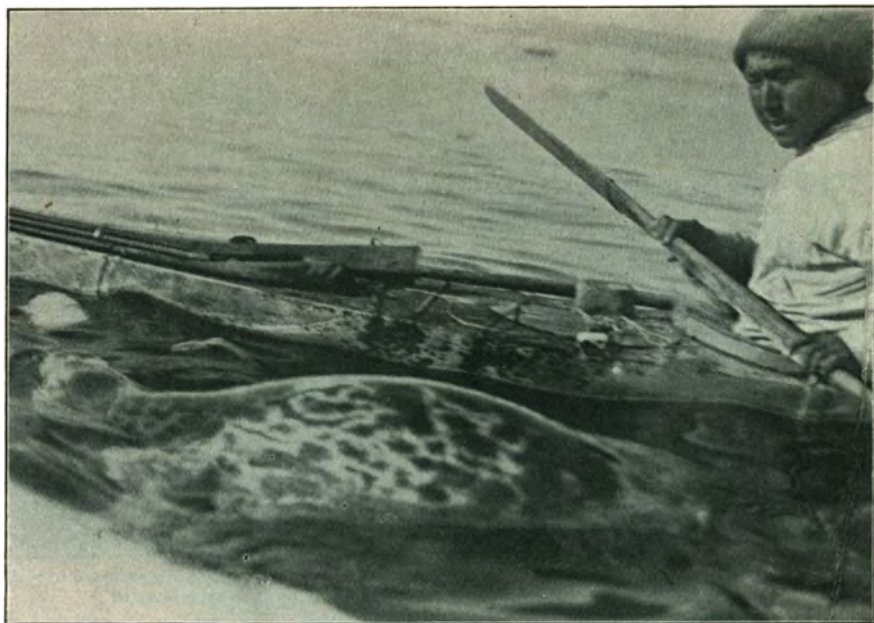
Dette er en kort Ekstrakt af alle de Nyheder, der pludselig væltede ind over mig, og naar der samtidig skulde fortælles lidt om, hvad vi selv havde oplevet, kom vi ikke til at lide af Stofmangel den Nat. Folk, der er ukendt med Rejseliv, tror som Regel, at Medlemmerne af en Ekspedition hænger over hinanden, saa de tilsidst ikke kan taale at ses. Virkeligheden er imidlertid den, at enhver har saa meget at gøre inden for sine specielle Felter, at man næppe nok har Tid til at faa talt ud sammen, og derfor er det altid en Fest at mødes, ikke mindst naar alt i den Tid, man har været borte fra hinanden, er gaaet saa nogenlunde efter Programmet.

Ved Nordholdets Tilbagekomst havde Islæget endnu været udmærket, og efter kun en halv Snes Dages Hvil, som forøvrigt gik med Fremkaldelse af Fotografier, Udregninger, Tegning af Kort og al den Slags Arbejde, der ikke kan gøres under Farten, var man brudt op igen.

Therkel Mathiassen var taget til Repulse Bay og havde her paabegyndt Udgravninger af de derværende Husruiner, som paa mange Maader blev grundlæggende for de Teorier, hver enkelt af os siden kunde drage ud af vort eget Materiale. Freuchen havde været helt nede ved Wager Bay og revideret disse Egenes Kortlægning. Vi savnede nu i høj Grad Therkel Mathiassen, navnlig jeg, som gerne vilde have begyndt Rejsen gennem Nordvest-Passagen før Jul. Freuchen tog sammen med „Dukken“ ned til Usugtåqs Lejr for at forsøge Forbindelse med Repulse Bay, for det Tilfældes Skyld, at baade Therkel Mathiassen, Jakob Olsen og Helge Bangsted skulde gaa der og vente paa Baadslejlighed. Selv fortsatte jeg næste Morgen tidlig ned til Fangstlejren ved Solfjældet.

„Ederfuglen“ og jeg havde slaaet vore fjorten Hunde sammen og kom nu farende som en Byge hen over de lave Sletter, der førte ned mod det Sted, hvor Kap Yorkernes Fangstlejr laa. Paa lang Afstand fik vi Øje paa dem; de kom gaaende hjem fra Renjagt i Indlandet, og blot Synet af dem virkede paa os med en mærkelig Styrke. De var alle, baade Mænd og Kvinder, iført deres Kap Yorker-Drægter, og det fore-

Baadsmanden i Kajak med en nyfanget Sæl.

kom os et Øjeblik, som om alt dette blæsende og isfyldte Canada gik til Bunds og vi var paa Vejen til en af de gamle, kendte Bopladser i Grønland. Vi saa Fjældene, der er de fattige arktiske Kysters Udtryk for Skønhed og Vælde, vi hørte de frie Bølger skvulpe op over de isfrie Strandbredder, medens smaa Flotiller af Kajaker bugserede Fangsten ind mod Land. Børn løb legende omkring, og flittige Kvinder gjorde alt rede til at modtage Fangerne og Fangsten . . . .

Vore Kammerater studsede ved Synet af Slæden med de mange Hunde her i disse Egne, hvor der snart ikke længere fandtes et ordentligt Hundespan. Og da de saa opdagede, at det oven i Købet var os, var det, som om Jorden blev levende under dem; de sprang i Vejret, viftede med Armene og søgte at give Udtryk for alt det, man mangler Ord for, naar man som vi skiller sig ud fra Hjemstavnens ordnede Bopladser og bygger alt Samvær op paa den farende Jægers frie Kammeratskab.

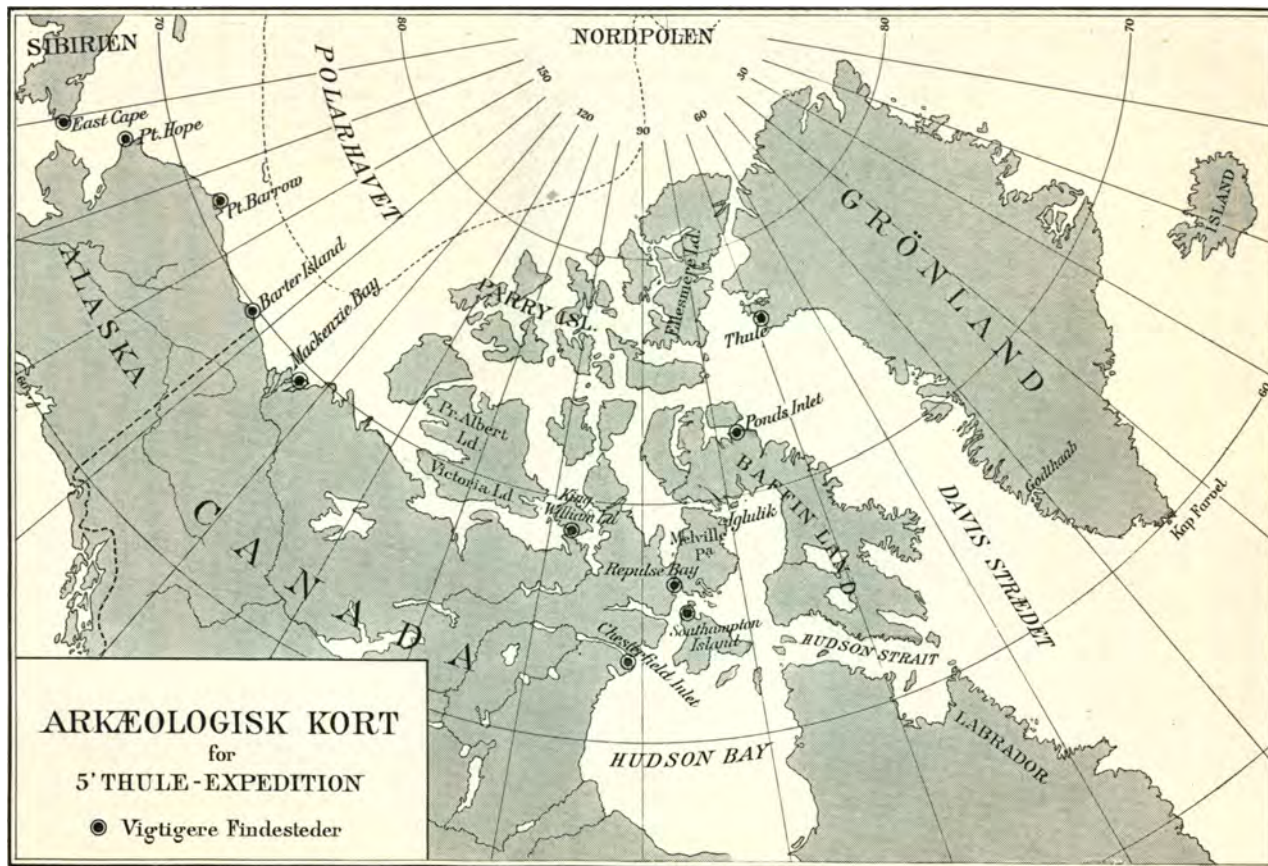

Ruinbopladsen, hvor Ekspeditionens største arkæologiske Udgravninger foretoges. I Baggrunden et Fjæld, hvor Maager yngler, og som har givet Stedet Navnet Naujan, „de unge Maager“.

XV

HVAD DE GAMLE HUSRUINER FORTALTE

Den første Overvintring var endt, og vi var allerede et Stykke inde i den næste. Alle Rejserne var hidtil forløbet efter Programmet, og enhver af os havde Lov til at være glad over de Resultater, der var naaet. Med vort lille Hovedkvarter som Udgangspunkt havde vi uafbrudt været paa Rejse i forskellige Retninger, og vore Dagbøger var fyldt med en broget Rigdom af Studiemateriale og personlige Oplevelser. Enhver af os havde været ude for særlige Æventyr, og netop det uensartede, der kunde virke underholdende, naar vi samlede en sjælden Gang og gav os til at berette om det, der havde gjort stærkest Indtryk paa os, gør det vanskeligt for mig at skabe Helheden nu, da det skal formes til en Bog. Jeg har allerede sagt i min Indledning, at det vil være nødvendigt for den, der skal lægge Navn og Ansvar til Skildringen, særlig at holde sig til sine egne Oplevelser. Dette har jeg da ogsaa saa godt som udelukkende gjort i det foregaaende, hvor jeg blot nøjedes med at supplere mit eget med kortfattede Dagbogsuddrag og Rapporter fra mine Kammerater. Disse har hidtil kunnet glide lige ind i Rejseberetningen og virket som en Del af denne; men ved Siden af alt det Arbejde, der blev

Arkæologisk Oversigtskort.

udført under selve Slædeekspeditionerne, havde vi ogsaa andre Opgaver, der fordrede langvarige Ophold paa særlige Lokalteter, og disse vil vanskeligt kunne belyses, medmindre man helliger dem en særlig Omtale. Herind under hører navnlig de arkæologiske Udgravninger,

Therkel Mathiassen.

der med stor Grunddighed og Energi blev ledet af Therkel Mathiassen. Hans Undersøgelser af Stenalder-Eskimoerne kaster Lys over saa overordentlig mange Forhold, der er en Forudsætning for Forstaaelsen af de Mennesker, som vi nu traf, at det er paa sin Plads allerede her at give en kortfattet summarisk Oversigt. Ved min Ankomst til „Blæsebælgen“ modtog jeg en Redegørelse over de hidtil indvundne Resultater; men da Materialet senere hen paa Ekspeditionen udvidedes og underbyggedes ved nye Fund, foretrækker jeg allerede her at give et Resumé over de samlede Resultater.

Arbejdet blandt Igdlulik- og Aivilik-Eskimoerne var delt saaledes mellem Therkel Mathiassen og mig, at jeg udelukkende beskæftigede mig med deres aandelige Kultur, medens han foruden Arkæologien ogsaa havde hele den moderne, materielle Kultur. For at give et saa direkte og personligt Indtryk som muligt har jeg da fundet det rigtigt at vie dette Kapitel til følgende af Therkel Mathiassen selv skrevne populære Beretning, der omfatter hele hans etnografiske Speciale.

— — —

„Et Folk som Eskimoerne har jo ikke efterladt sig skriftlige Kilder, og hvis man derfor vil have noget at vide om deres Historie, kan man kun faa det med Spaden i Haand: Man maa grave, udgrave deres gamle Husruiner og Køkkenmøddinger for at se, hvordan de har boet, se at finde Genstande, der viser, hvordan de har levet, fanget og klædt sig. Det er ofte lang og besværlig Vej at gaa, men derfor ikke mindre interessant. En af 5te Thule-Ekspeditionens Hovedopgaver var netop gennem arkæ-

Gammel Husruln fra Thule-Kulturens Tid, genopbygget til Efteraarshus af Aivilik-Eskimoerne.

ologiske Udgravninger at belyse Eskimoernes Udviklingshistorie og deres Vandringer mod Grønland.

Den største og vigtigste af Ekspeditionens Udgravninger var den, der foretoges i Tiden fra midt i Juni til midt i August 1922 ved Naujan i Repulse Bay; senere blev den efterfulgt af flere, saaledes samme Sommer paa Southampton Island (Therkel Mathiassen) og den følgende Sommer ved Ponds Inlet (Therkel Mathiassen), Chesterfield Inlet (Freuchen) og King Williams Land (Knud Rasmussen); alt i alt er herved tilvebragt en Samling paa 6—7000 arkæologiske Genstande, som giver et godt Billede af, hvordan Livet i en fjern Fortid formede sig her i de centralskimoiske Egne.

Naujan er et Sted paa Nordkysten af Repulse Bay, et Par Kilometer øst for Handelsstationen. Navnet, der betyder „de unge Maager“, har det efter et stejlt Maagefjæld, der ligger ved Bredden af en lille Sø; fra denne Sø fører et Dalstrøg ned mod en lille Havbugt, og i denne Dal lige syd

OLDSAGSTYPER FRA THULEKULTUREN

1. En Hvalharpunspids, anvendt ved Fangst af store Hvaler; i Forenden en Fure for et Stenblad; i Bagenden en Grube for Skaflet, midt igennem et Hul for Fangelinen. 2—3. Mindre Harpunspidser, smukt ornamenterede, for Sæl- og Hvalrosfangst. 4. Slebent Skiferblad for en Harpun eller Lanse. 5. Mellemstykke til en Lanse; fortil har Bladet været bundet fast, bagtil har det været surret til et Skaft. 6. Spids

for Søen ligger den store, ældgamle Naujan-Boplads. De nuværende Eskimoer i disse Egne bruger kun Snehuse om Vinteren; saa meget desto mere paafaldende var det her at finde en Ruinby af en helt anden Slags Huse. Halvt underjordiske, runde Huse, byggede af Hvalknogler, Sten og Græstørv, Huse, som maa have været ganske anderledes solide og varme, men knap saa hygiejniske som de nuværende lyse, kølige, men sunde Snehuse. Da vi første Gang saa Naujan-Bopladsen, var vi straks klare over, at her maatte der graves; vi maatte se, hvad det var for Mennesker, der havde boet i disse mærkelige, gamle Huse; senere fandt vi saadanne faste Vinterhuse næsten overalt, hvor vi rejste, baade mod Nord og Syd. En Ting, der straks faldt i Øjnene ved Naujan, var, at Husene laa saa højt oppe og saa langt fra Stranden; Afstanden til Strandbredden var 100—250 m, og Højden over Havet 12—20 m. Eskimoerne plejer ellers at bygge deres Huse saa nær Havet som muligt, hvorfor havde de saa her slæbt de tunge Hvalhovedskaller, hvoraf Væggene var bygget, helt herop, i Stedet for at bygge paa det udmærkede, svagt skraanende, sandede Terræn lige ved Strandbredden? Og hvorfor havde de altid slæbt deres Fangst herop og lagt det i Kødgrav, i Stedet for at lægge det nær Stranden? Men snart fandt vi Forklaringen: Landet hæver sig stærkt herovre; overalt ser man hævede Strandvolde og Strandskaller, som nu ligger højt oppe i Landet; da Naujan-Bopladsen blev anlagt, har Landet ligget en halv Snes Meter lavere end nu; dette forklarer, at den nu ligger saa langt fra Stranden.

---

til et Fuglespyd af Hvalbarde. 7. Spids til et Blærespyd til Sælfangst, ligesom Harpunspidserne til at knække af Skaftet. 8. Ismejsel af Hvalrostand; anbringes i den anden Ende af Harpunstangen og bruges til at hugge Huller i Isen med. 9. Pilespids af Rentak; den spidse Bagende har været indsat i et Træskaft. 10.—11. En Pilespids med løs Spids, en Slags Fugleharpun. 12. Modhage til Laksespyd. 13. Lille, ornamenteret Fisk, udskaaet af Hvalrostand med indlagte Øjne af hvidt Ben, anvendt til at vippe op og ned i Vandet med for at lokke Laksene til og saa stikke dem med Spyd. 14. Bevægeligt Forskalt til en Harpun; Forenden har fastholdt Harpunspidsen, Bagenden har passet ind i en Grube i Skaftets Forende. 15. Kugle til Fuglebola. Saadanne Kugler, forbundne med lange Snore, kastedes ind i en Flok Ederfugle, og nogle af disse blev da indviklede i Snorene og faldt ned. 16. Løs Lansespids til at sætte paa Harpunens Forskalt. 17. Stort Flintblad til en Kniv. 18. Skindskraber af Rensdyr-Skulderblad. 19. Bue af Hvalbarde. 20. Haandtag til en Kvindekniv (Ulo). 21. Miniaturulo, antagelig til at arbejde i Hvalbarde med. 22. Skaglespønde til Hundeseletøj. 23—24. Knivhaandtag. 25. Hoved til en Økse; paa Undersiden en Udskæring, hvor Skaftet har ligget an; i Forenden en Grube for et Stenblad. 27. Lille, smukt ornamenteret Fuglefigur med Menneske-Forkrop; vistnok anvendt til et Spil. 28. Menneskefigur, udskaaet i Hvalrostand. 29—30. Hængesmykker, udskaaet i Hvalrostand. 31. Hængesmykke af Skifer. 32. Snekniv af Hvalben, af en meget bred, plump Form. 33. Bladet til en svær Hakke af Hvalribben, til at hakke Græstørv op med til Husbygning. 34. Et Stykke af en Slags Fjernadras, lavet af Hvalbardstrimler, anvendt til at lægge paa Brikse i Husene under Sengeskindene for at forhindre, at disse blev vaade paa Undersiden; lignende Hvalbardemaatter var tidligere fundet ved Thule, men man kendte ikke deres Anvendelse. 35. Lille Kop med Træbund og Hvalbardesider. 36. Lille kopformet Fedtskraber af Hvalrostand. 37. Mundstykke til Drillbor af Rensdyr-Rulleben. 38. Lille Træredskab, der minder om et Legetøjs-Kastetræ. 39. Drillorbue af Hvalrostand. 40. Lille Træredskab, der har været forsynet med Sækløer paa Tænderne; det har været anvendt til at kradse i Isen med, naar Eskimoerne krybende nærmede sig en Sæl for at narre den til at tro, at det er en anden Sæl, der kommer. Det er et Redskab, som ellers kun bruges i Alaska. 41. Sidegren til Fuglespyd. 42. Lille Redskab til Maagefangst. Det syltes ind i en Klump Spæk, bindes i en Snor, der fæstnes paa Strandbredden og kastes ud i Vandet; naar Maagen sluger Spækklumpen, faar den Pinden paa tværs i Halsen og er fanget.

En smuk Bekræftelse paa dette fandt vi ved paa en lille Ø lige overfor Naujan at finde et Par Kajakstøtter, Stenpiller, hvorpaa Kajaken blev lagt, for at Hundene ikke skulde gnave af den, 15 m over Havet; saadanne Kajakstøtter bygges selvfølgelig altid ganske nær Stranden, og det vilde være Vanvid at slæbe Kajaken 15 m op.

Af de 20 Husruiner, der fandtes ved Naujan, udgravedes de 10; desuden undersøgte et 60 m² stort Areal af 1 m tyk Køkkenmødding, der havde dannet sig foran tre af Husene, og 50 Grave i Omegnen af Bopladsen. Herved gravedes ca. 3000 Genstande frem af Jorden.

Selve Ruinerne var saa sammenfaldne, udjævnede og overgroede med Græs og Mos, at man ikke ved Udgravningen fik noget ordentligt Billede af, hvordan det oprindeligt havde set ud. Men de fundne Sager giver et rigt Billede af Kulturforholdene i hine fjerne Tider. De udgravede Genstande var af Ben (Hvalben, Hvalrostand, Rentak), Sten (Flint, Skifer og den bløde Vægsten) og Hvalbarde; dertil lidt Træ og en Smule Metal, nemlig lidt koldt, hamret Kobber (som de har skaffet sig ved Handel med de vestlige Eskimoer) og en enkelt Stump Meteorjern, siddende som Od i en Harpunspids.

Det er selvfølgelig kun en ringe Del af de Sager, der fandtes ved Naujan, som kan omtales her; ofte er det de uanseligste Sager, der betyder mest i videnskabelig Henseende; noget af det værdifuldeste, der fandtes, var tre smaa Skaar af Lerkar; saadanne kendes ellers kun hos Alaska-Eskimoerne; men de færreste vilde have set noget mærkeligt i disse tre smaa snavsede Potteskaar.

Kan der siges noget om Naujan-Fundets Alder?

Det kan da straks slaas fast, at der ikke er fundet noget som helst, der tyder paa Berøring med Europæerne; her er ingen Glasperler, som er noget af det første, Eskimoerne erhverver, og som man derfor altid finder paa deres Bopladser, og den eneste Jernstump er Meteorjern. Dette rykker straks Fundet 300 Aar tilbage i Tiden. Men iøvrigt har vi kun Landhævningen at falde tilbage paa. Det tager naturligvis nogen Tid for Landet at hæve sig 10 m; men nogen Maalestok for, hvor hurtigt det gaar, har man ikke. Nordsverige hæver sig 1 m i 100 Aar; gaar det med samme Fart her, naar vi til en Alder af ca. 1000 Aar, men dette er naturligvis kun Gætteværk.

Hvad er det for Mennesker, der har boet ved Naujan?

Det er ægte Eskimoer, derom er der næppe Tvivl; de har boet ved Kysten i deres faste Vinterhuse, de har kørt med Hundeslæde, og de har drevet stor Hvalfangst, samtidig med at de har jaget Sæler og Hvalrosser, Bjørne og Renner og fanget Ræve og Laks; Kød synes de

ikke at have manglet, at dømme efter de uhyre Mængder af Dyreknogler, som næsten begraver Husene. Spørger man de Eskimoer, som nu bebor disse Egne, Aivilikerne, om, hvad det var for Mennesker, der beboede de gamle Huse, siger de, at det var Tunit. — Dengang da Aivilikerne kom inde fra Landet og vandrede ud til Kysten, traf de der disse Tunit; det var store, stærke Folk, som boede i faste Huse og drev Hval og Hvalrosfangst. Mændene havde Bjørneskinsbukser, og Kvinderne lange Sælskindsstøvler, ligesom Polareskimoerne. Da Aivilikerne satte sig fast ved Kysten, flyttede Tunit nordpaa; kun paa den vanskeligt tilgængelige Southampton Island blev de tilbage, og Sadlermiut, denne Øs oprindelige Beboere, som uddøde i 1903, var de sidste Tunit i Landet. Saa dan fortæller de gamle Aivilik-Sagn, og det stemmer godt med Resultatet af Udgravningerne.

Redskaber af Hvalbarde. Hvad der særligt præger Naujan-Fundet, er de mange Sager af Hvalbarde; efterhaanden som man arbejdede sig ned gennem Køkkenmøddingernes Lag, voksede Antallet af Hvalbarde, og de nedre Lag var tæt pakkede med store Barde, som i høj Grad vanskeliggjorde Arbejdet, da den ene Ende ofte endnu var frosset fast, medens den anden var tørt løs. — Mange af disse Hvalbarde var til-dannet til Redskaber af forskellig Slags; Hvalbarde er jo et baade haardt og elastisk Stof, som er godt til mange Ting. Billedet viser et Antal Sager, lavet af Hvalbarde; 1—2 Buer, 3 Pile, 10 Spydspidser, 11 Knive, 12 Slædeskinner, 16 en Snurre, 21 Brudstykker af Net og Fletninger og mange forskellige Sager.

Hvis man nemlig sammenligner denne „Tunit“-Befolkning, der har boet ved Naujan, med de Eskimoer, der nu bebor disse Egne, saa er der meget stor Forskel. Naujan-Folkene boede ved Kysten i Hvalknoglehuse og drev Hvalfangst. Aivilikerne bor i Snehuse og strejfer

det meste af Aaret omkring paa Rensjagt i Landets Indre. Mange af Naujan-Folkenes Redskaber, som Bola, Fugleharpun og Lerkar, kender Aivilikerne ikke; til Gengæld har de mange Sager, som de gamle Folk ikke kendte, som Skindkam, store Øser af Moskusoksehorn og Terse

Knive og Uloblade (Kvindernes særlige Flænsekniive) af Sten, Flint og Skifer.

til Hundeskagler, og gaar man de to Folks Redskabstyper efter i Enkeltheder, vil man se en Mængde gennemgribende Forskeligheder.

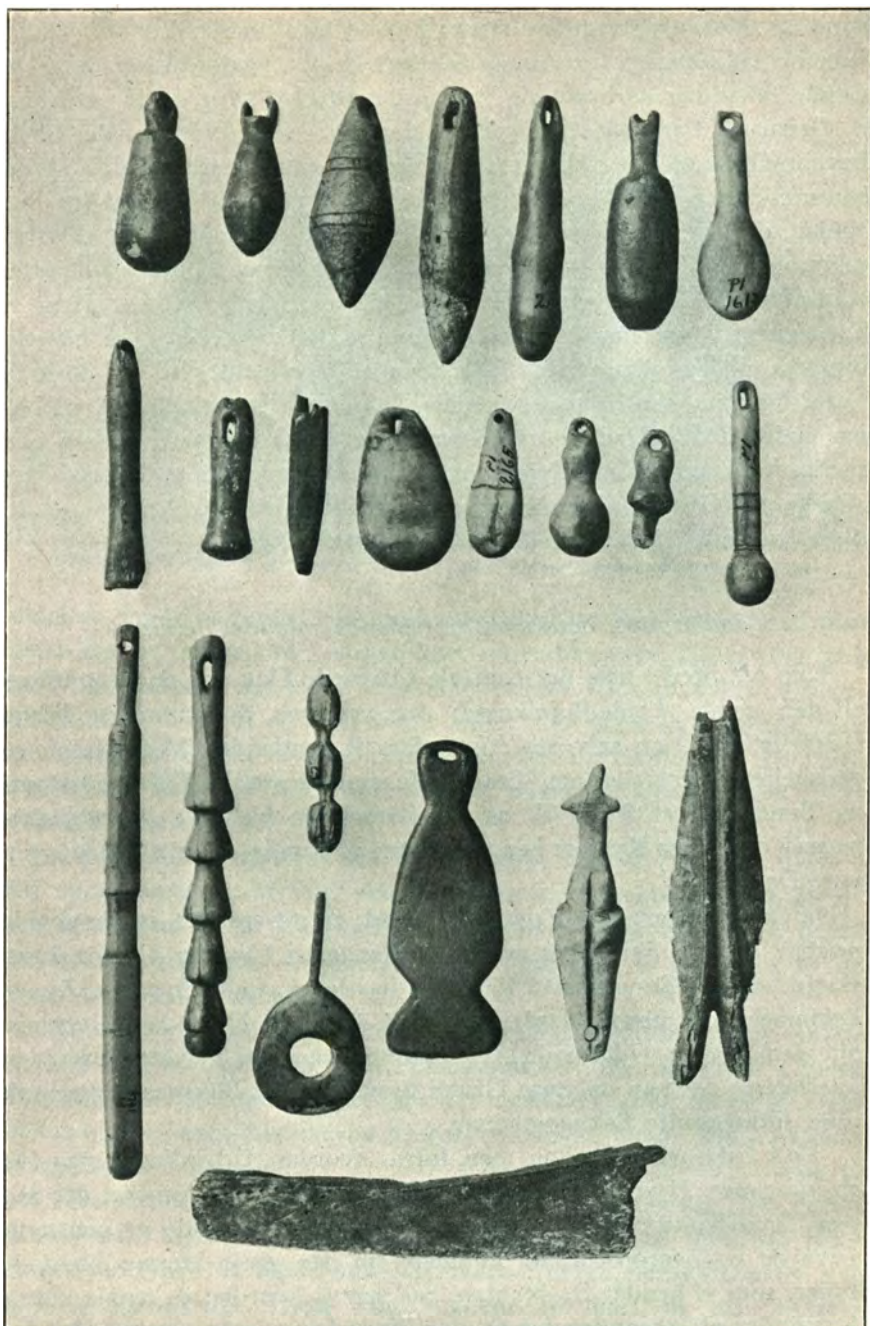
Hvor kom Naujan-Folkene fra, og hvor gik de hen?

Man vil snart opdage, at de har Tilknnytning til to Steder i Eskimo-Omraadet, paa den ene Side til Grønland, paa den anden Side til Alaska. Ved Thule i Nordgrønland har man gjort et Fund, det ældste større, samlede Fund, der er gjort i Grønland, og dette Fund viser ganske samme Kultur som den, vi fandt ved Naujan; derfor er denne

Kultur bleven kaldt for Thule-Kulturen. Baade i Vest- og Nordgrønland er der fundet lignende Sager, og de nuværende Polareskimoer staar i mange Henseender Thule-Folkene nær. Men Naujan-Fundet er ældre end Fundene i Grønland. Grønlands Eskimoer maa altsaa være kommet over disse centrale Egne, dengang de endnu var beboede af Thule-Folkene.

Ser vi vestpaa, finder vi i Alaska en Befolkning af store Hvalfangere, som bor i faste Huse ved Kysten, bruger Bola, Lerkar og næsten alle de samme Redskabstyper, som vi har fundet ved Naujan; og gamle

Selv disse primitive Eskimoer har haft Sans for det skønne. Billedet viser et Antal Hængeperler og Smykker, udskaaet af Hvalrostand. Nederst et Brudestykke af et større Haarsmykke.

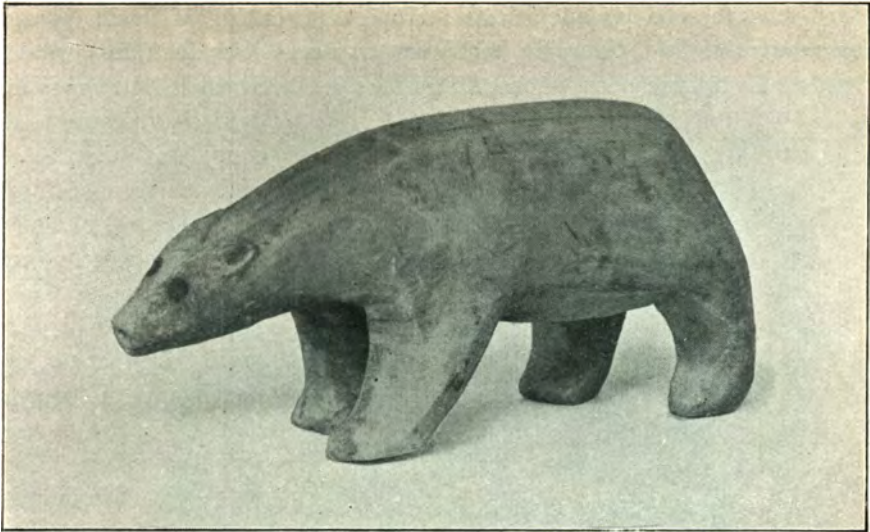
Fund fra Alaska viser endnu større Lighed med Naujan-Fundet. Thule-Folkene er kommet fra Alaska, derom er der næppe Tvivl. Som en vældig Bølge har de bredt sig fra Vest mod Øst, hvor de er naaet lige til Grønland. Paa et vist Tidspunkt, der ligger ret fjernt, har der i hele Eskimo-Omraadet hersket en ret ensartet Kultur, der er kaldt Thule-Kulturen; men saa skete der i de centrale Egne et Fremstød fra Indlandet, det Fremstød, som repræsenteres af de nuværende Central-eskimoer: Aivilikerne — Igdulikerne, Netsilikerne, Kobbereskimoerne og Baffinlænderne; disses Rensjagt og Snehuskultur naaede frem til Kystegnene, hvor den blev delvis ændret og optog Fangsten paa Sødyrene, medens den gamle Thule-Kultur forsvandt fra de centrale Egne, hvor nu kun de mange gamle Ruiner af Hvalknoglehuse minder om andre Tider. Disse Forhold forklarer ogsaa de mange ellers vanskeligt forstaaelige Ligheder mellem Eskimo-Omraadets to Yderpunkter, Alaska og Grønland; der er mange „Kulturelementer“, som kendes disse to Steder, men ikke findes i de centrale Egne.

Sadlermiut, Southampton Islands uddøde Beboere.

Kun eet Sted i hele det centrale Omraade blev der en Rest tilbage af den gamle Thule-Befolkning; det var paa Southampton Island. Denne store Ø er, selv om Afstanden til Fastlandet ikke er stor, ret vanskeligt tilgængelig; om Vinteren forhindrer stærke Tidevandsstrømme Sundene i at fryse til, og om Sommeren blokerer svære Drivismasser ofte dens Kyster; her paa denne Ø kunde „Tunit“ holde sig til vore Dage.

De Oplysninger, vi har om Sadlermiut, er ret spredte, og de skyldes næsten alle de Samlinger, som Hvalfangeren Captain Comer havde skaffet sig, før de uddøde i 1903. Nu havde vi af et Par gamle Aivilik-Eskimoer, som havde kendt dem godt, faaet en Mængde Oplysninger om dem, og en Udgravning i Øens nordlige Del belyste Forholdene yderligere; der kan da være Grund til at kaste et Blik paa denne isolerede, interessante Eskimostamme.

Ved Udgravningen kan man følge, hvordan Udviklingen paa Øen er foregaaet: Hvordan Øen først blev befolket af Eskimoer, der stod paa Thule-Kulturens Trin; Ruinerne fra denne Periode er meget udjævnede og overgroede, og Fundene fra den giver samme Redskabs typer, som vi kender fra Naujan. Saa ser vi, hvordan de gamle Former forsvinder efterhaanden for at give Plads for nye; vi ser, hvordan For-

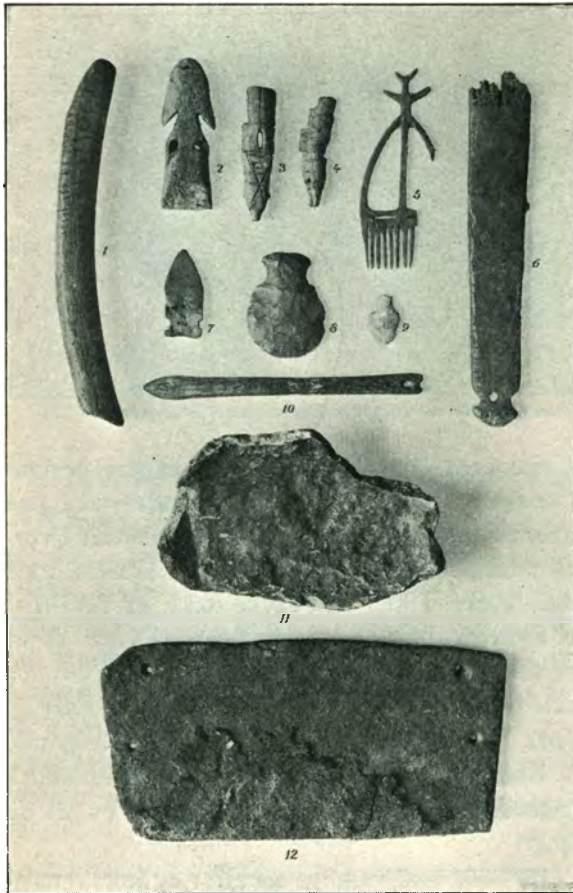
Udskaaret Bjørnefigur af Hvalrostand fra de nu uddøde Eskimoer paa Southampton Island.

bindelsen med Fastlandet afskæres, hvordan det ikke længere er muligt at skaffe Vegsten til Lamper og Gryder (Vegsten findes ikke paa Øen), og disse maa saa laves af sammenkittede Kalkstensplader; hvordan Skifer til Vaaben og Knivsblade heller ikke mere kan skaffes, men maa erstattes af det vanskeligere Flint; de Trykstocke af Hvalrosribben, som benyttes ved Flinttekniken, bliver talrigere, Evnen til at behandle Flinten stiger.

Saa forsvinder Beboerne fra den nordlige Del af Øen. Da Parry i 1821 opdagede Duke of York Bay, traf han ingen Eskimoer, kun gamle Spor efter dem; men paa Sydkysten af Øen levede de videre, indtil Katastrofen traf dem. Angaaende disse Folk maa vi holde os til de gamle Aivilikeres Fortælling:

Sadlermiut var smaa, tætte Folk med vældige Kræfter og med Ansigter, som ofte mindede om vore Polareskimoers. De var klædt i Pelse af Bjørne- eller Renskind, lige afskaaret fornedet, uden de lange Flapper for og bag, som Aivilikerne bruger; Mændene havde Bjørneskindsbukser, og Kvinderne meget lange og vide Sælskindsstøvler, stivede af med Hvalbardestrimler; det er en Klædedragt fuldstændig som Polareskimoernes. Ligesom disse forstod de heller ikke at tilberede Renskindet saa tyndt og blødt, som Aivilikerne; deres Renskindspelse var stive og ubehagelige. Deres Huse lignede Jordtuer, og man maatte krybe ind i dem gennem en snæver Husgang, som om Vinteren blev

gjort længere med Isplader; inde i Huset drev alting af Spæk, og alt var sværtet af Sod. Grunden hertil var, at deres Kvinder ikke forstod at passe Lamperne godt; Mosset blev ikke hakket ordentligt, men Væ-

En Samling Sager fra et af de yngste udgravede Huse: 1. Trykstkod til Flintbehandlingen, 2. Harpunspids af en helt anden yngre Type end Naujan-Fundets, 3—4. Naalehuse, smukt ornamenterede, 5. en Kam af Hvalrostand af en smuk Form, særegen for disse Folk, 6. Knivhaandtag af Ben, 7. Harpunblad af Hvalrostand, 8. Skraberblad af Flint, en god Prøve paa deres højtudviklede Flinteknik, 9. Naal til at trække Fisk paa en Snor med, 11. lille Lampe af en naturlig udhulet Kalksten, 12. tynd Kalkstensplade af en Gryde.

gen blev dannet af store Mostotter, hvorved Lampen osede og sodede altid. Men de flyttede nødtigt ud af deres Huse; Snehuse kunde de nok bygge, men kun smaa og daarlige, og de brugte dem kun, naar de var paa Rejse; kun i den varmeste Sommertid flyttede de i Telt. Men de var dygtige Fanger; med deres Kajakker drev de stor Hval og Hvalrosfangst, og naar de flænsede, bar de Spækstykker hjem til Huset ved at skære Hul midt i dem og tage dem over Hovedet som en Krave. Kød og Spæk havde de altid Mængder af, og deres Hunde var altid saa mætte, at de godt kunde lægge Spæk paa Hustaget, uden at Hundene aad det. Bjørne fangede de mange af ved at gaa løs paa dem med de-

res Lanser; Rensdyr skød de med Buer og Pile, og Laks fangede de i Mængde ved at bygge store Fælder af Stendæmninger for dem i Elvmundingen; heri satte de Ruser af Hvalbarder eller Net, ligeledes af Hvalbardestrimler. Bolaer slyngede de ind i de tætte Ederfugleflokke,

Kun et Par Hvalfangerskibe har været i Forbindelse med den mærkelige, nu uddøde Eskimostamme paa Southampton Island. Til højre ses to Mandstyper, den ene klædt helt i Bjørneskind; længst til venstre Aivilik-Eskimoen Angutimarik, der fortalte Therkel Mathiassen om sine uddøde Stammebrøder. Billedet er taget i 1901 af den skotske Hvalfangerkaptajn John Murray.

Det indre af det Hus, hvori de forannævnte Sager fra Southampton Island er fundet, efter at det nedstyrtede Tag er fjernet. Man ser Væggene, Briksepladsen og en Midterpille, der har støttet Taget; alt bygget af tynde Kalkstensplader.

og Svanerne skød de paa Rederne med Fugleharpuner. Ved Husene havde de bygget en hel Mængde mindre Rum, et for Hvalkød, et for Hvalroskød, et for Bjørnekød og et for Renskød, et for Laks og et for Ederfugle, og disse Rum var aldrig tomme. Deres Slæder var smaa, dannet af sammensurrede Hvalrostænder eller af Hvalben; de havde mange Hunde og styrede dem ved Hjælp af en Pisk, ikke en tung, svær Pisk som Aivilikerne bruger, men et kort Skaft, hvortil en lang, ganske tynd Snært var bundet (ligesom Grønlandernes Pisk). De havde en forbavsende Færdighed i at behandle Flint; naar de skulde lave noget, f. Eks. en Pilespids, tog de en Flinteknold i den venstre Haand, som var beskyttet af et Skindstykke; med Trykstokke af det meget haarde Hvalrosribben gav de saa Flinteknolden et Slag, saa den sprængtes; saa betragtede de Spaltstykkerne, udvalgte det mest passende og gav sig nu til at trykke med Stokken, presse den tynde Ende mod Flinten og derved spalte smaa Flækker fra; Stokkens anden Ende støttedes mod højre Side. Paa forbavsende kort Tid havde de en Pilespids færdig. Trommer brugte de ikke; men naar de skulde feste, spillede de Nuglutang: De samledes i et Hus, og fra Loftet hængtes en Snor, hvori der hang et Benstykke med flere Huller; hver af Deltagerne havde en tynd Benspids, og paa et bestemt Tegn stødte alle paa een Gang efter Nuglutangen, og den, der satte sin Pind ind i et Hul, havde vundet.

Stenstøtter, hvorpaa Kajakerne i gamle Dage lagdes, for at Hundene ikke skulde æde Skindene. Ligger nu 15 m over Haver.

Saa manglede de den skarpe Adskillelse mellem Hav^s og Landdyr, som spiller en kolossal Rolle i Aivilikernes aandelige Liv; det var ikke Tabu at spise Rens^s og Hvalroskød paa samme Dag eller at sy Renskind paa Havisen. Overfor Aivilikerne, ligesom overfor alle frem-

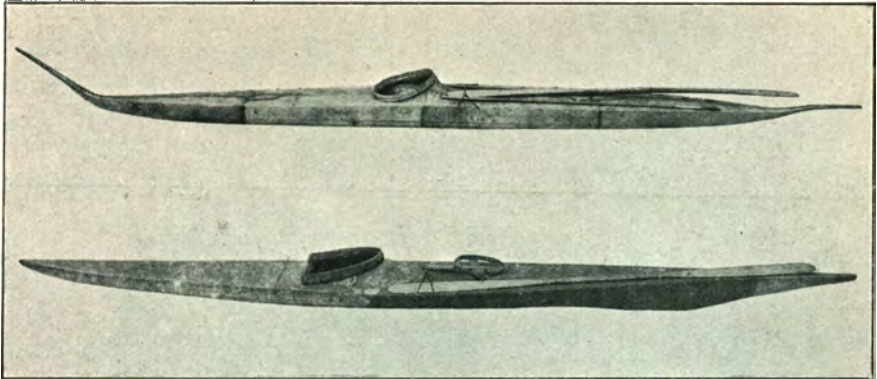
mede, var de altid meget mistroiske og tilbageholdne.

Da Capt. Comer i 1898 for første Gang kom i Forbindelse med Sadlermiut, udgjorde de 58 Personer, som boede paa Øens sydlige Del, navnlig paa Bopladsen Tunirmiut ved South Bay; men da var deres Undergang nær. I 1901 oprettede et skotsk Hvalfangerfirma en Handelsstation nær Cape Low; i Vinteren 1902—3 døde de alle. Man har tidligere ment, at de døde af Sult, fordi Hvalfangerne havde ført Eskimoer derover, som med Bøsse bortskød Rensdyrene; men dette er urigtigt. En gammel Eskimo,

Sadlermiut-Kvinde med sine kolossale Støvler, der meget minder om Polareskimoernes.

som dengang var i Hvalfangernes Tjeneste ved Stationen paa Southampton Island, fortæller herom: I Sommeren 1902 kom der med et Skib til Hovedstationen en Sygdom, som angreb flere af de Aivilikere, der boede her, og flere af dem mistede Børn; de fik stærk Diarrhoe og døde hurtigt (Tyfus?). De Sadlermiut, som kom til Stationen for at handle, blev smittede, og de blev saa syge, at de maatte sejle tilbage til Tunirmiut i Stationens Hvalbaad. Da man om Vinteren be-

Øverst en Kajak fra Rensdyreskimoerne. Længde 5,5 m, Bredde 0,40 m, Højde 0,35 m. Den er beklædt med Renskind og benyttes kun til Rensjagt. Nederst en Kajak fra Kysteskimoerne ved Ponds Inlet, en tung og plump Sælskindskajak. Længde 5,8 m, Bredde 0,62 m, Højde 0,36 m.

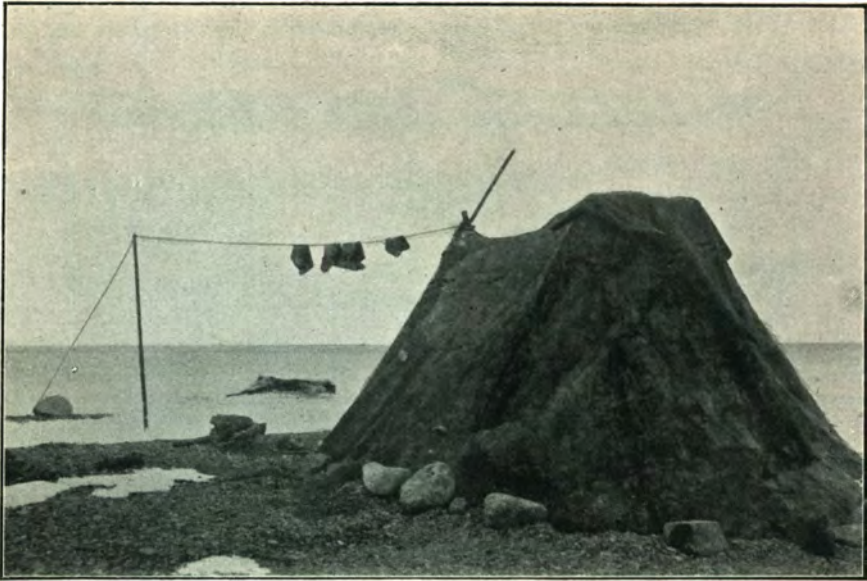
søgte deres Bopladser, var de alle døde; nogle af Eskimoerne laa paa Briksen, andre uden for Husene; det kunde ikke være af Sult, de var døde, thi der løb mange Hunde omkring, og der var meget Kød og Spæk i deres Depoter.

Saadan gik den sidste Rest af denne ejendommelige Eskimostamme til Grunde; allerede længe havde den været i Tilbagegang, antagelig paa Grund af den Svækkelse, et stadigt Indgifte inden for en forholdsvis lille Menneskegruppe nødvendigvis maa medføre; da saa Sygdommen kom, bukkede de hurtigt under. Det var de sidste Tunit i Landet, og nu har Aivilik-Eskimoerne ogsaa erobret deres Land. Men endnu lever de to Efterkommere af den gamle Sadlermiut-Stamme, selv om de er opdraget som og føler sig som Aivilikere. Før Sadlermiut uddøde, havde Aivilikere adopteret to af deres smaa Børn, der saaledes undgik Katastrofen, en lille Pige, som nu er gift Kone ved Chesterfield Inlet, og en Dreng, nu en ung Mand, Qinga, „Næsen“, som er gift og bor derovre paa Øen; hans Racepræg er forskelligt fra hans Bopladsfællers; han minder mere om polareskimoiske Typer, men ellers lever han som Aivilik. En Følge af hans Herkomst er, at han anses for en af Stammens største Aandemanere.

Træk af Igdlulik-Eskimoernes materielle Kultur.

Lad os med den gamle Thule-Kultur som Baggrund kaste et Blik paa de Eskimoer, som nu bebor disse Egne, fra Chesterfield Inlet til det nordlige Baffinsland. Det er den Eskimogruppe, som efter den vigtig-

Sommertelt af Sælskind.

tigste Boplads kan kaldes Igdlulik-Eskimoerne; den bestaar af 3 Underafdelinger, Aivilikerne fra Repulse Bay sydefter, de egentlige Igdlulikere paa Melvillehalvøens Østkyst og omkring Fury and Hecla Strait og Ponds Inlet-Eskimoerne i det nordlige Baffinland; ialt udgør de ca. 500 Personer, fordelt paa et Areal af Størrelse som Sverige.

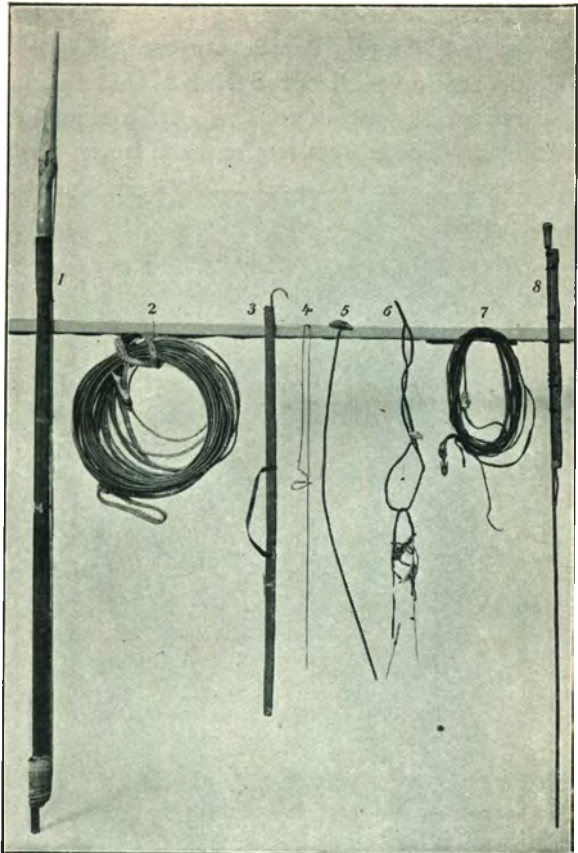
Deres eneste Boliger er Snehuse og Telte; faste Vinterhuse kender de ikke. Det har den store Fordel, at de kan strejfe om, stadig forfølgende Vildtet; Sommer og Efteraar drager de rundt i det indre paa Rensdyrjagt, medens Hundene bærer deres Telt, og hvad de nu ellers skal have med; om Vinteren bygger de deres Snehusby paa det Sted, hvor der dette Aar er særlig gode Fangstforhold; dog er der visse Steder, som hver Vinter er beboede, fordi der altid er Mad at faa; en saadan permanent Vinterboplads er Igdlulik, som allerede i Parrys Tid var beboet af mange Mennesker.

Rensjagt er deres kæreste Beskæftigelse, Rensköd deres bedste Mad, og Renskind er det absolut nødvendigt at skaffe til Klædedragten. Nu foregaar denne Rensjagt altid med Bøsse, og disse Folk har opøvet en forbavsende Færdighed i at snige sig ind paa Livet af Rensdyrflokkene; de gammeldags Fangstmaader med Bue og Pil eller med Spyd og Kajak ved Renernes Svømmesteder er forlængst ophørt. Men ogsaa Havdyrfangsten spiller nu en stor Rolle for disse Eskimoer: den skaffer dem Spæk til Lamperne og Hundefoder for Vinteren, og

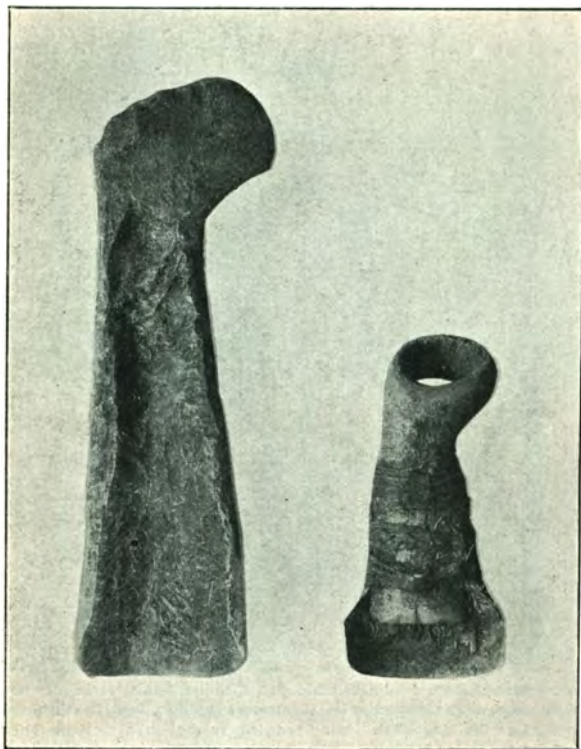
det er to vigtige Ting. Den Fangst, der giver bedst, er Hvalrosfangsten, som ofte drives fra Iskanten eller paa Tyndis, som Hvalrosserne jager Hovedet op igennem for at kunne aande. Ogsaa Sælfangsten er vigtig. Hvalrosfangsten er Hasard; den kan give enorme Kødmasser, men den kan ogsaa koste en Mand Livet, hvis han er uforsigtig. Sælfangsten er knap saa spændende; det er det sikre, men noget trivielle Levebrød. Det er særlig Aandehulsfangst, der drives.

Laksefangst er ogsaa vigtig; om Efteraaret, naar Tyndisen har lagt sig paa Søerne, hugges Hul i Isen, og her ved dette Hul sidder da Fiskeren; en lille, udskåret Bænk lader han vippe op og ned i Vandet, og naar saa Laksen kommer og vil snappe den, stikkes den med et tregrenet Lakse spyd. Hundeslæden er deres vigtigste Transportmiddel. Paa den enormt lange, hvalbensskoede Slæde, om Vinteren med Tørve og Is skoning, kan de selv med forholdsvis faa Hunde transportere vældige

Isfangstredskaber. 1—2 Hvalrosharpun med løs Spids, forbundet med den lange, svære Fangeline af Remmesælens Hud. 3—8 Redskaber til Sælfangst fra Aandehul. Naar Isen lægger sig, maa Sælterne holde Huller aabne for at kunne aande, og disse Huller, som opadtil kun er ganske smaa og tilmeld dækket af Sne, opsnuses af Hunde. Nu undersøger Eskimoen Hullet ved Hjælp af Hulundersøgeren (5), en krum Jernpind, ved hvis Hjælp han finder Hullets Midte, det Sted, han skal støde Harpunen i for at ramme Sælens Snude. Saa anbringer han Sæl-Indikatoren (4), en ganske tynd Staaltraadspind, i Hullet; Harpunen (8) med Spids af Jern og Fangelinen (7) lægges paa et Par Støtter (nederst i 6), som stikkes ned i Sneen. Nu er alt parat; Fangeren sætter sig paa en Sneblok ved Siden af Hullet og venter ofte i Timevis. I det Øjeblik Sælen kommer, vil den støde Sæl-Indikatoren i Vejret; Manden ser det, griber Harpunen og støder den ned midt i Hullet. Den ramte Sæl søger at undslippe, men fastholdes af Fangelinen, hvis anden Ende Fangeren har viklet omkring sin venstre Haand; nu trækkes Sælen til og dræbes ved, at Harpunens Rundjern stødes ind i dens Hoved, Hullet udvides med en Kniv og Sælen trækkes op. Saaret lukkes ved Hjælp af Blodpropper, tynde Bennaale, der ses forneden paa 6; Slæderemme (øverst paa 6) stikkes gennem Sælens Snude, og den slæbes hen til Slæden. Krogen (3) benyttes til at trække Sælunger frem fra de Ishuler, hvori de er født, og samtidig bruges Skaftet som Hylster for Indikatoren.

Læs. Hundene er forspændt i Vifteform, men med ulige lange Skagler, de dovneste Hunde har de korteste Skagler, Førerhunden de længste; det er denne, der leder Spandet, idet den adlyder de forskellige Tilraab. Er Hundene dovne, vil et Slag med den kolossal svære, lange Pisk snart bringe dem paa andre Tanker. Under vanskelig Kørsel tager

Skindskrabere. Til venstre den stumpe, til højre den skarpe Skraber.

to Mænd fat i hver sin Side af Surreremene langt fremme og styrer derved Slæden; Opstanderne, et Rensgevir, tjener kun til Støtte for Læsset. — Mange Familier har for faa Hunde til at danne et helt Spand, og naar de saa skal paa længere Rejser, maa de slaa sig sammen med en anden Familie om een Slæde, som de saa kan spænde alle deres 7—8 Hunde for. Læsset er da ofte vældigt, og Rejsen gaar kun langsomt frem.

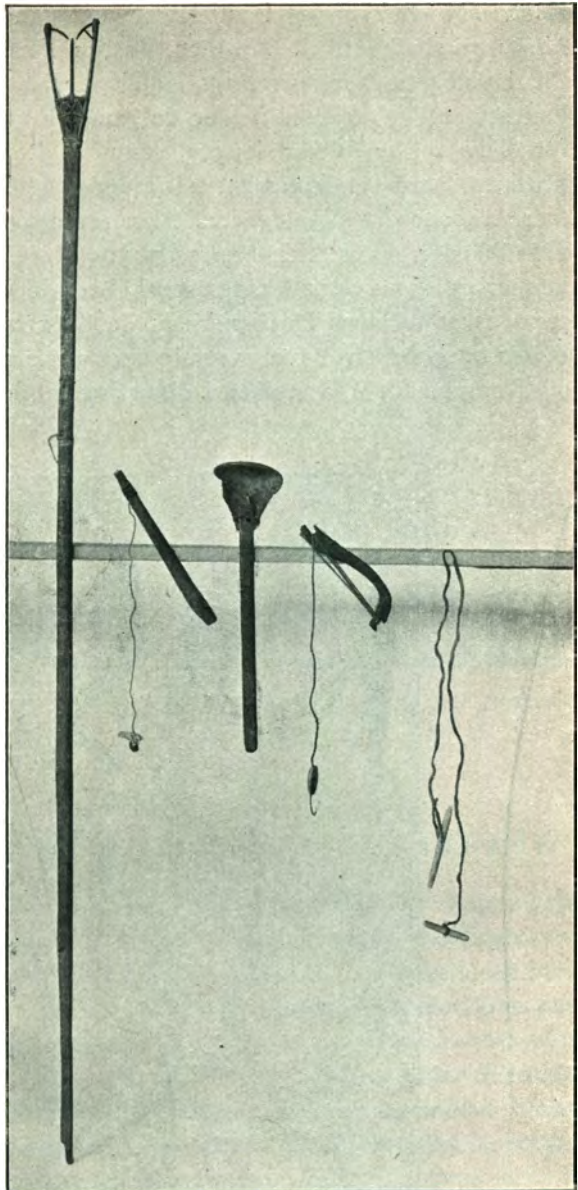
Klædedragten er af Renskind, to Lag over hele Kroppen, inderst

med Haarene indad, yderst med Haarene udad; en saadan Dragt er umaadelig varm, men skal helst fornyes hvert Aar. Renskindberedningen er en uhyre vigtig Proces, som disse Folk er Mestre i; baade Mænd og Kvinder maa deltage deri i den Tid, det staar paa, om Efteraaret naar det nye Vintertøj skal syes. Efter at Fedt og Kødrester er fjernet med en Benskraber, tørres Skindet, uden at spiles ud, i Solen eller over Lampen; derpaa skrabes det med den stumpe Skraber, ofte af Moskusokse-Skulderblad, først paa den ene Led, saa paa den anden, for at faa Fibrene brudt og Skindet blødgjort; derpaa vrides og blødgøres det med Hænderne, Vand sprøjtes paa, det sammenrulles og nedlægges saadan et Par Dage; derpaa skrabes det igen med den stumpe

Skraber med Jernblad, hvorved Hudens inderste Lag fjernes, saa er Skindet tyndt, blødt og bøjeligt, næsten som Klæde at føle paa, og først nu er det rigtig varmt og kan falde til Kroppen. Denne Skrabning er haardt Arbejde; man kan se Mænd sidde med blottet Overkrop i Snehusene og skrabe, saa Sveden driver ned ad den nøgne Krøp. Saa kommer Syningen, hvori Kvinderne er Mestre; Stingene ligger tæt og fint, og den stadige Afveksling af mørke og hvide Skindstykker gør Dragten smuk, foruden at den er praktisk og varm.

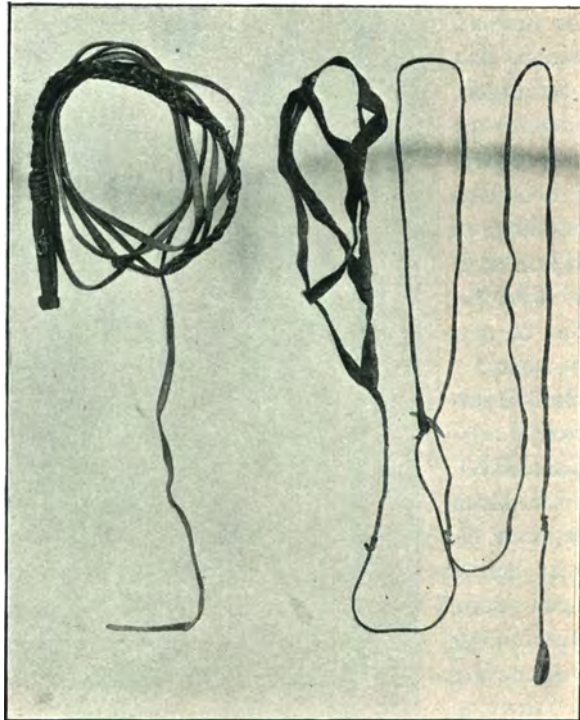
Nu er Igdlulik-Eskimoerne stærkt paavirkede af europæisk Redskabsteknik; først kom Hvalfangerne, som ikke havde nogen heldig Indflydelse paa dem, hverken kulturelt eller moralsk; fra denne Tid stammer de ikke faa

Blandingstyper, man ser iblandt dem, og visse Sygdomme, som endnu hænger. Saa kom Handelsstationerne, som navnlig var interesserede i Rævefangst og lærte dem at holde af hvid Mands

Fra venstre til højre: Laksespjød, Fiskelok til at lokke Laksen med, Isøse af Moskusoksehorn til at fjerne løse Isstykker ved Laksefangst, Fiskekrog og Medetøj, Fiskenaal til at trække Laks paa en Snor med.

Kost, The, Sukker og Pandekager, og som gjorde Tobakken til en Nødvendighedsartikel. Nu har Bøssen forlængst fortrængt Bue og Pil, Hvalbaade har fortrængt Kajaken, Laksegarn erstatter de ældre Fangstmetoder, og Staalfølder de gamle Rævefølder af Sten. Kampen for Tilværelsen bliver lettere, men Vildtet forsvinder fra Landet; Moskusokserne er forlængst udryddede, og Renerne trænges mere og mere tilbage fra Kystegnene. Men stadigvæk bruger de deres egne Skindklæder, deres Snehuse, deres egne Hundeslæder, deres egne Spæklamper og deres egne Isfangstredskaber; de vil næppe nogensinde fortrænges af europæisk Teknik, da de hver især er uvurderlige Opfindelser og viser, hvor forbavsende godt disse Folk har forstaaet at lette sig Kampen for Tilværelsen i disse Jordklodens barskeste Egne.

Hundepisk med Sele og Skagle af Sælskindsremme.

„Blæsebølgen“ i Efteraarsdragt.

XVI

VI BEGYNDER DEN ANDEN OVERVINTRING

5. Oktbr. 1922—29. Jan. 1923. Det arktiske Efteraar har ingen Uhygge over sig, som mange vil tro. Man glider ud af Sommerens levende Land og ser Naturen stivne i Kulde, uden at Tankerne ledes hen mod det Mørke, man gaar i Møde, eller de Storme, man skal slaa sig igennem. Tværtimod! Alle Følelser beherskes ganske af de Løfter, der ligger i den første Sne og den første Is. Thi Vinteren er ingen Fjende; den er den store Hjælper, som lægger Bro over Havene, dækker Fjældenes Sten og jævner Kløfterne. Og saa snart Slædeføret gør de lange Rejser mulige, melder Udvéen sig, nye Planer fødes, og man venter kun med Utaalmodighed paa, at Kulden skal vokse.

Saaledes hilste vi ogsaa denne Gang Ekspeditionens anden Vinter. Intet Under derfor, at der førte mange Skispor op til Udkigsvarden paa det højeste Fjæld paa Danskeøen. Fra Dag til Dag saa vi, hvorledes Frostrøgen fra de aabne Vaager blev mindre; Isen i Munden af Gore

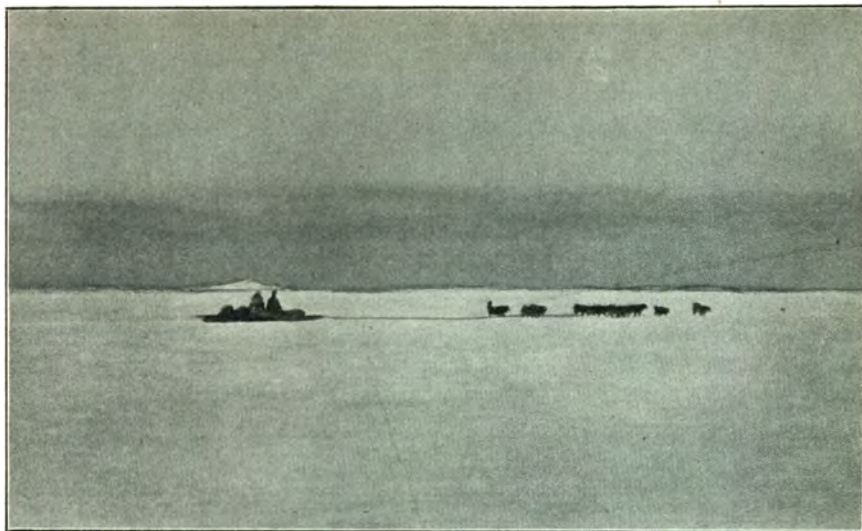

Bay drev vel endnu frem og tilbage for Strøm og Vind, men længe vilde det ikke vare, før den blev farbar.

Alle vilde vi ud — for at give os i Kast med de Opgaver, der skulde løses, inden vi forlod Hudson Bay. Men vi havde een Bekymring, som gjorde det vanskeligt for os at faa begyndt: Saa længe vi ikke havde faaet Forbindelse med Therkel Mathiassen og Jakob Olsen, var det umuligt at tage paa Langfart. De forskellige Planer var ogsaa kædet ind i hinanden, saa at vi ikke kunde undvære dem. Peter Freuchen, Mathiassen og Bangsted skulde følges ad til Baffinsland for at fortsætte Arbejderne fra sidste Vinter, medens Birket-Smith og jeg skulde være sammen paa den første Del af Rejsen vestover. Og selv om de andre maaske, hvis Ventetiden blev alt for lang, kunde blive tvungen til at søge ud til deres Arbejdsfelter, var jeg i alt Fald bundet til Danskeøens Omegn indtil deres Hjemkomst. Ganske vist nærede vi ikke nogen Nervøsitet for deres Skæbne, men forlade dem paa det uvisse kunde jeg selvfølgelig ikke, da der let kunde gaa et Par Vintre, inden jeg paa min Rejse gennem Nordvest-Passagen kunde faa Underretning om dem. Der gik derfor Staccato i Dispositionerne. Det var umuligt foreløbig at faa en samlet Enhed over Planerne, og vi maatte alle indskrænke os til Smaature i Omegnen.

Den 5. Oktober kom Freuchen og „Dukken“ tilbage fra deres Rejse til Usugtåqs Lejr. Det forbavsede mig ikke, at det havde været umuligt at sætte over Hurd Channel i den raadne Hvalbaad, der stod til deres Raadighed; thi skønt den stride Kanal var aaben, laa svær Pakis og Tyndis saa tæt ind paa Vansittart Island, at det maatte anses for livsfarligt at gøre et Forsøg. Hvad der derimod forbavsede mig, var, at Usugtåq havde skudt syv Rener. Jeg har i det foregaaende skildret hans ejendommelige Jagtdispositioner for Sommeren og var derfor glad over, at han, omend sent, havde faaet Lejlighed til at dokumentere de Evner, han forstod at skjule saa vel.

I nogen Tid førte vi nu en ret ensformig Tilværelse. Nogle af os drev Fangst ved Solfjældet, andre var beskæftiget i „Blæsebælgen“ med indendørs Arbejde; thi Vansittart Island var det eneste Sted, hvortil vi kunde komme. Den 18. Oktober, før vi endnu troede, der var Vej mellem vor Ø og Fastlandet, overraskede Helge Bangsted os ved at returnere fra sin Rejse til Wager Bay. Han saa rask og straalende ud efter det friske Liv, han havde ført, og kunde straks glæde os med, at det var lykkedes ham at erhverve de etnografiske Samlinger, der havde været hans Rejses Maal. Desuden havde han købt nogle Hunde af en vis Lucas, en Mand fra Labrador, der havde overvintret ved Wager Bay.

Labrador-Eskimoen Lucas kørte efter sit Lands Skik med saa umaadelig lange Skagler (Lederens Skagle var 15 m), at det ofte saa ud, som om Spand og Slæde slet ikke hørte sammen.

Labrador-Eskimoerne anses for at have de bedste Hunde, og det var da ogsaa i den forløbne Vinter lykkedes Lucas at imponere Omegnens Kuske, ikke blot med sine prægtige Hunde, men ogsaa med de ualmindelig lange Skagler, han benyttede. Naar man saa ham komme farende hen over Isen, løb hans Hunde i en saadan Afstand fra Slæden, at man ikke havde nogen Følelse af, at Spand og Slæde hørte sammen.

Bangsted var ledsaget af vor gamle Ven John-Ell, som vi forlængst troede i god Behold paa Southampton Island. Isforholdene havde imidlertid spærret for al Sejlads, lige siden vi den 10. September tog Afsked med ham ved Hurd Channel. Skønt John-Ell havde baade sin Moder og en lille Søn ovre paa Øen i samme Lejr som Mathiassen og Jakob Olsen, tog han Situationen med overlegen Ro. Han og hans Kone og lille Datter havde kun deres tynde Sommerklæder, og de gik nu en streng Vinter i Møde i et Land, hvor det var meget vanskeligt at skaffe sig Pelsskind, naar man ikke allerede i August har indrettet sine Jagter derefter; men det syntes heller ikke at bekymre ham, blot han kunde laane nogle Hunde. I Betragtning af alle de Tjenester, han havde ydet os, laante vi ham derfor et Spand, og til Gengæld forpligtede han sig til at holde Udkig med Isen i Frozen Strait. Saa snart der blev Vej, skulde en af os køre med ham til Southampton Island.

Der var altsaa ingen Grund til Ængstelse foreløbig, hvis ikke et andet Moment havde spillet ind og gjort os urolige. Strømmen i Frozen Strait

er nemlig saa stærk, at der undertiden slet ikke bliver Slædeføre. Dette havde været Tilfældet sidste Vinter, og skulde det gentage sig, vilde det forsinke mine Planer et Aar. Naturligvis var det heller ikke behageligt for Mathiassen at være uden hvid Mands Kost saa længe, for de havde kun været provianteret for fjorten Dage; men dette betragtede vi som en ganske underordnet Sag, da der efter Sigende var Vildt nok i Distriktet.

Det gjaldt imidlertid om at forsøge enhver Chance, og Freuchen rejste da sammen med sin trofaste Ledsager „Dukken“ til Repulse Bay den 16. Novbr. for at undersøge, om Kammeraterne ikke sent paa Aaret skulde være sluppet over til Egnen omkring Wager Bay i en Hvalfangerbaad. Men heller ikke denne Rejse gav noget Resultat.

Imedens drev vore flinke, grønlandske Jægere Sælfangst fra Solfjældet med megen Energi. Udbyttet svarede dog ikke til Anstrengelserne; det var nærmest fra Haanden i Munden paa vore halvtredsindstyve Hunde. Den gamle Vinteris, der opfyldte Farvandet, hindrede virkelig Storfangst, og ud til Nyisen, hvor Hvalrosserne holdt til, kunde man ikke komme for den stærke Strøm. Tre Hvalrosser var ganske vist bleven nedlagt, men det vilde ikke forslaa ret længe; Jagt maatte forsøges paa andre Fronter. Den 17. Dcbr. blev Fangstpladsen ved Solfjældet derfor rømmet, og alle Grønlænderne flyttede ind i „Blæsebælgen“. Isforholdene nordover syntes bedre.

Vinteren var nu saa vidt fremskreden, at vi saa smaat kunde begynde at tænke paa Udrustningen af en Hjælpe-Ekspedition til Southampton Island, og den 22. Dcbr. afholdt vi et Ekspeditionsmøde for at drøfte, hvem der burde lede denne Rejse, Peter Freuchen eller jeg selv.

Mødet indleddedes med, at jeg tog til Orde. Der var ingen Grund til Ængstelse, det var vi alle enige om; men alligevel maatte her gøres alt for at komme i Kontakt med dem, inden Vinterposten nu om kort Tid skulde afsendes. Vi havde Dagen i Forvejen haft Besøg af to Mænd fra Southampton Island, og de var i en lignende Situation, blot med den Forskel, at mens vore Kammerater ikke kunde komme derfra, kunde de ikke komme derover. Den ene havde en Kone paa Southampton Island, den anden en lille Søn paa tre Aar; men ingen af dem var i mindste Maade bekymrede for dem.

„Disse Mænd mener,“ sagde jeg, „at der er en Mulighed for at slippe over, naar Strømmen slækner efter Springtid omkring den 25. Dcbr. Vi er derfor bleven enige om at gøre et Forsøg sammen med dem, og det bør enten være Freuchen eller mig, der følger med dem.“

Udsigt fra „Blæsebælgen“ over mod Genbo-Øen med den fjorgamle, opskruede Vinteris.

Nu var Tidspunktet for os begge meget ubejlignet. Freuchen var klar til sin Start mod Baffinsland, mens jeg skulde forsøge at gøre vore Samlinger her i Distriktet færdige og samtidig organisere en energisk Jagt paa alle Fronter, for at vore Hunde ikke skulde mangle Kød. Rejsen til Southampton og tilbage igen vilde kun tage en fire-fem Dage, hvis Forholdene var gunstige, men da Frozen Strait aldrig var til at lide paa, lod det sig ikke gøre at anstille nogen som helst Beregning. Derfor holdt jeg paa, at jeg selv skulde foretage Rejsen. Kammeraterne med Freuchen i Spidsen mente imidlertid, at det vilde betyde mest for Ekspeditionen, hvis jeg blev ved Stationen og ledede Jagterne, og Resultatet af Mødet blev da, at Freuchen og John-Ell skulde rejse sammen; men først skulde vi fejre Juleaften.

— — —

Det blev en stille Jul efter fattig Evne, for det var første Gang, vi for Alvor savnede vore fraværende Kammerater. Inde i Messen blev der pyntet op med to store Dannebrogssflag, og under Loftet spændtes Snore med hjemmelavede Guirlander, Kræmmerhuse og Hjerter. Paa det store Langbord skinnede en hvid Dug, og mange Lys var stillet frem. Alt var rent og festligt, og „Dukken“, der her oplevede sin første Jul, var ganske betaget af alle de usædvanlige Forberedelser. Ved Femtiden om Eftermiddagen holdt jeg Gudstjeneste paa Grønlandsk for Kap Yorkerne, og Birket-Smith læste Juleevangeliet paa Dansk. Derefter samledes vi om Julemaaltidet, der bestod af kogt Ørred og Rensbøf.

Vi har bedt alle de fremmede Eskimoer, der bor i Snehytter omkring „Blæsebælgen“, om at holde sig borte og lade os i Fred denne ene Dag. Vi nyder den Fred og Stilhed, der giver Tanker og Længsler fri Bane. Enhver lukker sig inde i sig selv og tænker paa dem, der staar ham nærmest. Der tales ikke meget i Aften; de fleste af os sidder over gamle Breve, medens Kap Yorkerne lader Grammofonen spille Julesalmer og andre gammelkendte Melodier.

Ingen tænker paa, at mange hjemme vilde misunde os Julevejret med den klingrende Frost, Nordlysene og Sneen, der straalere i Stjerner — alt dette, vi gladelig vilde bytte bort for surt Vejr og Regnsøle, blot vi selv kunde være hjemme denne ene Aften.

Det er, som om vi pludselig opdager, at vi er langt, langt borte i et koldt og fremmed Land. ...

— — —

Allerede Dagen efter starter Peter Freuchen paa sin Hjælpe- Ekspedition, ledsaget af John-Ell og to andre Mænd fra Southampton;

En lille syvaarig Aivilik-Pige, paaklædt til Leg i 50° Kulde.

men til vor Skuffelse kommer de et Par Dage efter tilbage for at meddele, at der endnu er et stort, aabent Vand paa tværs af Kursen.

Vinterposten, der skal afgaa fra Repulse Bay den 1. Januar, maa nu gøres færdig, og det besluttes, at Peter Freuchen — uden yderligere at vente paa Therkel Mathiassen — skal starte til Baffinsland, ledsaget af Helge Bangsted, Grønlænderen Arqioq og Patdloq. Selv tager jeg umiddelbart efter Nytaar op til Auas Boplads for at skaffe Hundefoder til Rejsen. Aua var hjælpsom som altid, og vi fik Kødet af fire Remmesæler, der var mere, end Nordholdet kunde fragte, foruden de Læs, der medtoges fra „Blæsebælgen“.

Det havde i længere Tid været koldt og blæsende med en Temperatur, der svingede mellem 40° og 50° C., men den 9. Januar, da Starsten fandt Sted fra Kap Elisabeth, var det fint, klart Frostvejr med kun 18° C. Intet kan se uskyldigere, mere smilende ud end en saadan lykvekslende Morgen, hvor Naturen hviler ud mellem Snestormene. Intet glemmes hurtigere end Svie og Smerte, og man tror uvilkaarligt, at alle Rejsedage faar festlig Sol, Vindstille og fint Føre under friske Hundeglam.

Med Hjertelighed tog vi gamle Kammerater Afsked med hinanden. Om alt gik efter Planerne, skulde vi ikke ses før engang i Danmark, og da skulde Freuchen have gennemført sin lange Slæderejse fra Hudson Bay og helt over til Grønland, mens jeg skulde køre nord om hele det amerikanske Kontinent.

I skarpt Trav løb Hundene ud over Isen med de tungt læssede Slæder. Endnu et sidste Afskedsraab — og de var allerede langt borte!

— — —

Den 13. Januar var jeg tilbage igen i „Blæsebælgen“ og tog straks fat paa at ordne den Del af vore etnografiske Samlinger, der maatte være færdig, inden jeg tog endelig Afsked med DanskeØen; thi det kneb en Del med at skaffe alle de Skinddragter, der maatte til for at skabe en virkelig god Repræsentation.

Endelig den 29. Januar var Arbejdet saa vidt færdigt, at jeg kunde bryde op for at begive mig til en Fangstlejr ved Mundingen af Lyon Inlet, hvor jeg skulde besøge min gamle Ven Aua for at gøre afsluttende etnografiske Studier.

I Mellemtiden var John-Ell den 18. Januar sammen med to Ledsagere sendt til Solfjældet for der at afvente en Chance til at slippe over Frozen Strait. Isen var endnu i stærk Drift, men den tiltagende Kulde syntes stærkere end den rivende Strøm. Der maatte dog regnes med en usikker Ventetid, og jeg fandt derfor ingen Anledning til selv at følge med. Jeg kunde ikke være mine Kammerater til nogen Hjælp, som ikke ogsaa John-Ell kunde yde dem, og jeg nøjedes derfor med at læsse hans Slæde med saa megen Proviant, som de mente, det var forsvarligt at fragte over Skrueis og usikker Nyis. Et Jagthold fra „Blæsebælgen“ konstaterede senere, at de maatte være sat over til Southampton Island den 27. eller 28. Januar efter 10 Dages Ventetid. Isen laa nu fast, og da Mathiassens Tilbagekomst derfor kunde ventes naar som helst, maatte jeg skynde mig med at faa mit eget Arbejde fra Haanden inden for dette Distrikt for at være startklar til Nordvestpassagen, saa snart Mulighed gaves.

Den 29. Januar var en smuk, klar Frostdag, en af dem, hvor Uroen kommer over en, og hvor det er svært at holde sig hjemme. Paa ypperligt Føre var jeg omtrent Halvvejen til Lyon Inlet, da jeg forude fik Øje paa Slæder, der med store, stærke Hundespannd kom sprængende frem imod mig. Jeg standsede og kunde et Øjeblik ikke tro mine egne Øjne. Det kunde kun være grønlandske Hunde, det var let at se; thi herovre kører man med ulige lange Skagler. De nærmede sig hurtigt,

Det gælder om allerede fra Barnsben at faa Øvelse i at kaste med Harpun.

og nu saa jeg tydeligt, at det var en grønlandsk Kusk, der svang sin Pisk.

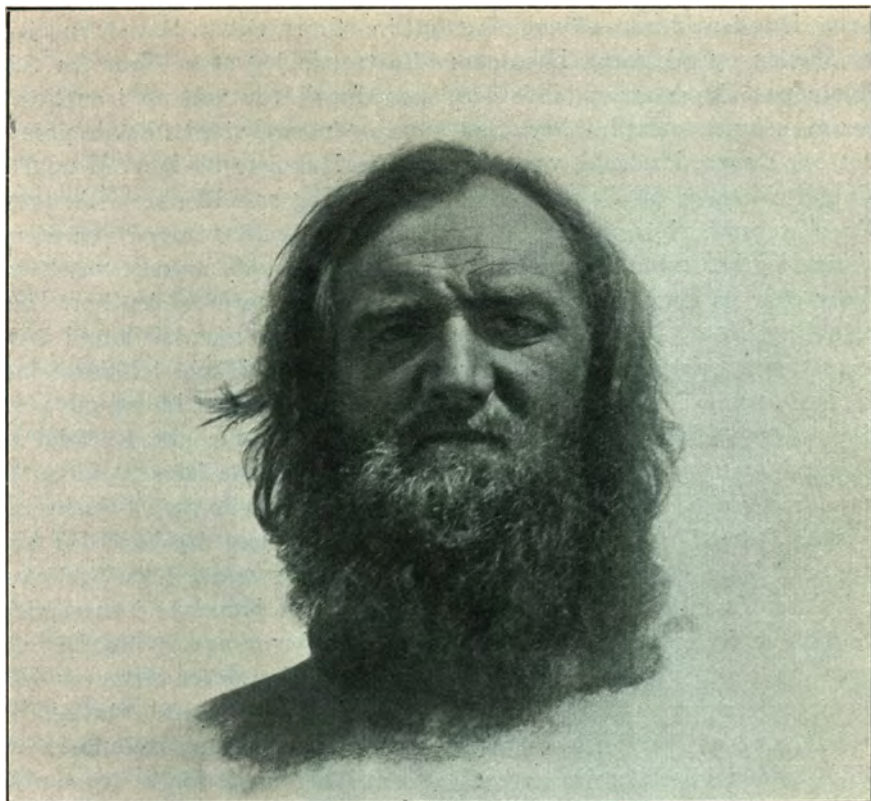
Ingen af vore Slæder var ude i den Retning, undtagen Baffinslands- holdet; men hvad skulde de her? Der blev ikke lang Tid til Gisninger, for vi kom strygende i fuld Fart, og i Løbet af faa Minutter var vi oppe paa Siden af hinanden. Paa første Slæde sad Arqioq med Freuchen, lidt efter dem kom Helge Bangsted og Patdloq; deres tre Spand var slaet sammen til to. Vi gjorde Holdt, og jeg opdagede straks, at Freuchens ene Fod var indbundet i store Skindbandager. Noget alvorligt maatte være hændt; han reagerede slet ikke over for vort Møde, men blev ganske roligt siddende med Ryggen til. Kun Arqioq kom løbende hen til mig og fortalte i faa Ord, at Freuchen havde faaet Forfrysninger i den ene Fod.

Det kan ikke nægtes, at det var med triste Følelser, jeg her stod over for dette Hold, jeg havde ventet mig saa meget af. Men selvfølgelig fik Skuffelsen ingen Plads for Glæden over, at Peter var sluppen fra sit ulykkelige Æventyr med Livet. Vort Gensyn var hjerteligt, men uden mange Ord; det er altid tungt for en Mand, der nødtigt giver op, at se sine Rejseplaner skrinlagt indtil videre. Heldigvis drejede det sig kun om Forfrysninger i den ene Fod, men da der allerede var Koldbrand i den, var Katastrofen alvorlig nok.

Der var kun et Par Timers Kørsel til vort lune Hus, og vi tog det derfor med Ro i det fine, stille Solskinsvejr. Vi byggede en Læmur af Sne, smeltede Is og kogte The, for at jeg kunde faa lidt at vide om de nærmere Enkeltheder ved den sørgelige Hændelse.

Det var hurtigt fortalt, hvorledes Forfrysningen var gaaet til. Freuchen kørte et stort og tungt Læs, og da de kom til Landkørslen mellem Kap Wilson og Usugarssuk, hvor der var dyb, blød Sne, kunde han ikke følge med de andre Slæder, der har været lettere kørende. Det begyndte at blæse op, og for at indhente de andre har han lettet sin Slæde for en Del af Bagagen og er saaledes naaet frem til Lejrpladsen, netop som man var begyndt paa at bygge Snehus for Natten. Der var kun en Times Kørsel til det efterladte Gods, og i Haab om, at det ikke skulde blive til Alvor med Snestormen, bryder han straks op igen for at hente det. Paa en god Time er han fremme, faar læsset sin Slæde og er netop paa Vej hjem, da det for Alvor begynder at blæse. Han maa overnatte et Sted, hvor det ikke er ham muligt at bygge Hus, og han begaar da den for en træt Mand forstaaelige, men alligevel utilgivelige Letsindighed, at lægge sig til at sove i et Ly under Slæden. At netop vor dygtigste Snehusbygger skulde falde for denne Fristelse, var

Peter Freuchen efter Hjemkomsten fra Baffinsland-Rejsen.

tragisk; thi Sønnen i Snestorm uden Hus er altid livsfarlig og noget af det, den erfarne Freuchen selv ivrigst havde indskærpet Ekspeditionens Novicer. . . . .

Her er hans egen Skildring:

„Stormen peb, og Sneen piskede om Ørerne. I utrolig kort Tid var alt, hvad der hed Retning, forsvundet for mig, og det eneste, jeg kørte efter, var Vinden, som jeg havde lige imod mig. Det er vanskeligt for Hunde at gaa op imod Fygning; vi andre, der gaar højt hævet over dem, har Besvær nok med at trække Vejret; at se frem er ofte umuligt. Hundene vidste, det bar frem imod Lejren, men det var ikke muligt for dem at trække. De krøb frem over Sneen, men Slæden virkede som et Sejl, der trak bagud. Der var intet andet at gøre end at læsse af og stable Kasserne op, for at de let kunde findes igen, og saa forøvrigt søge at redde sig hjem. Jeg beholdt kun en Pose med mit Fodtøj, lagde mig ned paa Slæden for ikke at øge Vindfanget og søgte at

drive Hundene frem — Sneglefart ind i et Stormvirvar. Saa sprang jeg af Slæden og gik foran Hundene; ofte troede jeg at se Spor fra tidligere paa Dagen, men tabte dem igen, forvildede mig op i en Stensrause og kom derfra ud i dyb Sne, som jeg indsaa, vi ikke havde passeret om Dagen. Pludselig var det, som om Hundene fik Fært af noget; de satte Farten op og styrtede fremover. Jeg saa allerede i Aanden Snehytten med Lys og Mad. Men i Stedet for endte vi oppe i en Stendynge, og her tabte Hundene Interessen. Det havde maaske været en Jærv eller en Ræv, de havde kunnet lugte; men nu stod jeg borte fra min Retning og kunde ikke finde den igen. Kun min tro Hund „Alberti“, som saa mange Gange har været mig en Hjælp i Nøden, lod dog til at ville hen i en bestemt Retning. Jeg slap den løs og gik med for at søge efter Vej; ret længe turde jeg dog ikke gaa for ikke at komme bort fra Slæden, og vi vendte derfor tilbage igen og fortsatte med Kørslen i den Retning, hvor jeg mente, vi skulde. Vi kørte og kørte, „Alberti“ gik ved Siden af, og med eet sprang den bort. Jeg forsøgte at følge efter den, men den var straks forsvundet i Snefoget. Jeg gik foran Spandet. Man kommer til at holde af Hundene i en saadan Situation; de er kloge og mærker, at der er Alvor paa Færde. Det er, som om Trætheden er borte og de kun vil hjælpe deres Herre med at komme frem; men Alberti var væk, og her var vi. Saa tumlede vi rundt, slog et Slag til højre og et til venstre, traf nogle Klipper, jeg ikke før havde set, og jeg begyndte nu at blive bange for, at jeg skulde komme for langt bort fra min Kurs.

Hvor det dog blæste. Jeg har i Grønland oplevet stærke Vindstød, hvor man umuligt kunde staa oprejst, men aldrig denne stadige Vind med saa voldsom Styrke. Det var som at gaa imod en Mur, man stadig skulde skubbe foran sig. Og dertil kom Kulden. Vind og Sne trængte ind under Pelsen og ind i Hætten, og jeg indsaa, det var umuligt at holde Varmen ved at gaa, og besluttede mig til at gaa i Hi og kom netop til en stor Sten, hvor Vinden havde gravet et dybt Hul foran. Det var, som om Hundene havde gættet min Idé; de sprang pludselig derned og klumpede sig sammen for at søge Ly mod Stormen. Jeg vilde saa til at bygge Hus, men min Snekniv kunde næppe skære gennem Sneen, saa fast var den føget. Jeg indsaa, at Materialet ikke egnede sig til Husbygning, og bestemte mig derfor til at vente, idet jeg spadserede frem og tilbage for at faa Tiden til at gaa.

En Nat er lang, og naar man fryser, synes den uendelig. Jeg gik 25 Skridt baglæns og saa 25 Skridt frem, og saaledes holdt jeg den gaaende, indtil jeg blev saa søvniq og forkommen, at jeg besluttede mig

til at lave et Ly under Slæden. Jeg gravede en Rende i Sneen, der førte ud til det før omtalte Hul ved Stenen, og saa skubbede jeg Slæden hen over den og lagde derefter løs Sne, som jeg havde skaaret ud af Renden, oven paa Slæden for at tætné mellem Tværtræerne, saa det ikke skulde blæse ned til mig. Mit lille Stykke Bjørneskind trak jeg med ind som Underlag, og min Klunssæk stoppede jeg i Indgangshullet, og saa laa jeg derinde fri for Stormen og trak Vejret roligt. Jeg var fuld af Sne, men min Pels var varm og god.

Det var velgørende at komme til Hvile. Pladsen var jo kun snæver, men jeg var træt, faldt snart i Søvn og drømte dejligt. Efter nogle Timers Forløb vaagnede jeg op, fordi jeg frøs, og vilde ud for at trampe lidt for at faa Varme i Fødderne; men da jeg vilde sparke min Klunssæk væk, mærkede jeg, at den var føget til, saa det var umuligt at

presse den ud. For at komme ud maatte jeg ødelægge hele mit Ly, og jeg foretrak derfor at sove lidt endnu. Kulde giver jo egentlig en god Søvn, og jeg slumrede hurtigt ind igen.

Hvor længe jeg havde sovet, ved jeg ikke, men da jeg vaagnede, smertede det saa stærkt i Fødderne, at jeg maatte ud for enhver Pris. Jeg sparkede til Posen, den rokkede sig ikke ud af Stedet. Jeg søgte at bugte mig ud under Slæden bagtil, men der var for lavt. Saa vilde jeg

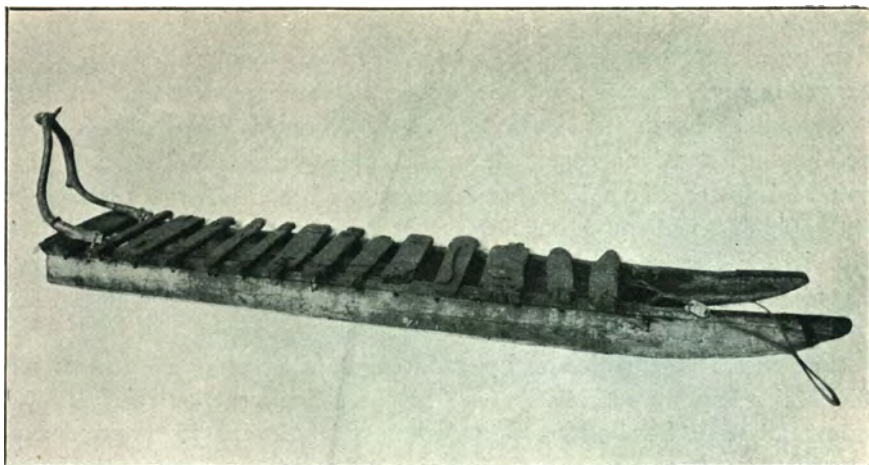

Ung Pige fra Igdlulik

Naar flere Fangere samtidig finder en Sæls Aandehul, skal kun den drive Fangst derved, som først rammer det med sin Isharpun.

skrabe mig ud, men Væggene i Hulen var haarde som Træ, og jeg kom ingen Vegne med mine bløde Skindvanter. Nu forstod jeg, at Situationen var alvorlig. Med stort Besvær kom jeg paa Maven og op paa Knæene, saa jeg kunde stemme Ryggen imod og løfte Slæden bort paa denne Maade; men den var for tung; jeg havde jo selv fyldt Sne over Tværtræerne for at holde Fygningen ude. Der laa jeg levende begravet og var klar over, at jeg ikke maatte spare nogen Ulejlighed i mit Arbejde paa at slippe ud; thi jo længere jeg blev derinde, desto koldere blev jeg om Fødderne. Heldigvis havde jeg mit lille Stykke Bjørneskind med mig; det var ugarvet og var derfor tykt og stift, og ved at bøje det sammen fik jeg en lille Skovl ud af det, som jeg kunde arbejde med, og saa gav jeg mig til at kradse eller rettere skrabe Sneen bort i den Retning, hvor jeg mente, det vilde være lettest at faa en Udgang. Jeg laa sammenrullet som et Stykke Tovværk under Arbejdet, og min Stilling var saa ubekvem, at det kun gik meget langsomt fremad. Hvor længe jeg var om at grave mig ud, staar mig ikke klart: det forekom mig en Evighed; men da det nu gjaldt Livet, var der ikke Tale om at give op. En stor Glæde fyldte mig, da det langt om længe lykkedes mig at faa gravet en Aabning; den var paa langt nær stor nok til, at jeg kunde komme ud. Jeg begyndte at blive bange for, at jeg skulde fryse ihjel, mine Ben mærkede jeg ikke mere til, og Kræfterne begyndte at tage af. Med Opbydelse af al min Energi gravede jeg imid-

Typisk Igduluk-Slæde.
Længde 3,5 m, Brede 0,70 m, Højde 0,23 m.

lertid videre, men snart kunde jeg ikke have mere Sne inde hos mig, og paany maatte jeg forsøge paa at komme ud. Jeg bugtede mig som en Orm og fik Hovedet hen til Aabningen, den ene Skulder fulgte med ud, men saa sad jeg fast. Jeg kunde nu kigge ud af mit Hus og saa en vældig Snedrive over hele mit Hi. Tilbage turde jeg ikke krybe, for saa vilde jeg krænge Pelsen af mig. Og saa spillede jeg mit sidste Kort ud: Jeg stødte Vejret ud saa meget som muligt og skød mig saa langt frem, som jeg kunde, og ved hele den Styrke, der ligger i Aandedrætsmusklerne, lykkedes det mig at faa rokket Slæden en Smule, og saa een Gang til og een Gang till! Og jeg blev ved, indtil jeg havde begge Skuldre og begge Arme ude. Saa var jo Resten kun en Leg, og snart var jeg ude og fandt mig selv siddende ved Siden af Hulen, forpustet, som om jeg havde løbet langt.

Da jeg havde sundet mig en Tid, maatte jeg jo videre. Solen skinede, og Fygningen var kun svag, og jeg maatte tænke paa at se mig om. Jeg rejste mig for at gaa videre, men faldt ved første Skridt; jeg tænkte ikke videre over det, tog et Skridt igen og faldt ogsaa denne Gang. Saa først opdagede jeg, at det venstre Ben var følelseløst og uden Kraft. Det var, som om jeg traadte i Vand, naar jeg vilde støtte paa det; det gjorde ikke ondt, jeg faldt bare simpelthen. Saa maatte jeg kravle og kom saaledes op paa en lille Høj, hvorfra jeg kunde faa Udsigt. Herfra fik jeg Øje paa en Hund, og selv om den straks forsvandt, rettede jeg min Kurs efter den. I Løbet af en halv Time var jeg saa ved Lejren og blev modtaget med The, Grød og Venlighed. Patdloq og Bangsted var der, men Arqioq var borte, men kom dog

straks efter mig. Det viste sig, at han om Natten var gaet ud for at lede efter mig. Det var ganske vist haabløst, men han syntes ikke, han vilde sove, naar jeg var ude, og derfor var han taget af Sted. Men i Skyndingen havde han glemt det vigtigste for en Mand i disse Egne, nemlig sin Kniv. Han opnaede ogsaa kun at fare vild. Heldigvis kom han til Læsiden af en Høj, hvor Sneen var blød, og her gravede han sig en Hule saa langt ind i Driven, at han kunde faa Læ for Vejret. Her havde han saa tilbragt Natten uden andet Uheld end en Forfrysning paa det ene Øre.

Det viste sig at have frosset 54° C. den Nat, vi laa ude.

Saa spiste vi, fortalte og hyggede os. Patdloq blev sendt efter mit Gods, der kun laa en halv Times Kørsel fra Snehuset, og saa lagde jeg mig til at sove. Straks efter min Ankomst havde der ikke været noget usædvanligt at se paa den Fod, hvor jeg mente at have faaet Frost, og vi var lige ved at tro, at jeg var sluppen med Skrækken. Men efter et Par Timers Forløb vaagnede jeg ved en voldsom Smerte, og da vi skulde se paa Foden, viste det sig, at den var borte, og i Stedet for havde jeg en Fodbold siddende for Enden af Benet; det var en stor, ophovnet Blære, ganske uegnet til at gaa paa. Vi troede straks, at Foden var ødelagt fra Hæl til Taa, og saa var der ikke andet at gøre end at vende om; med det Ben kunde jeg ingen Steder rejse. Saa efterlod vi Pemmikan, Petroleum og Handelsvarer som et Depot for Mathiassens senere Rejse og kørte hjemover med lette Slæder. Den 21. kom vi ned til Havisen ved Kap Wilson, men her blev Arqioq syg; han havde lidt en Del den Nat, han var ude at lede efter mig, og nu fik han Feber og kunde ikke rejse videre. Saa laa vi en Dag over og plejede os selv. Min Fod begyndte at vædske, og da vi svøbte den ind i Renskind, hvor Haarene selvfølgelig hang i, lignede den, naar vi pakkede den ud, en Hareunge, der var rullet sammen.

Patdloq opmuntrede mig med Fortællinger om Folk, der mistede Lemmerne; en Kvinde af hans Bekendtskab havde tabt begge Fødder, hvorfor man efter nogle Aars Forløb slog hende ihjel. En Mand langt mod Nord manglede en Haand, fordi han engang havde tabt sin Vante o. s. v. Mellem Historierne sang han over min Fod, nogle Sange saa dystre, og udstødte nogle Brøl saa voldsomme, at der kom Grokraft i Tærne, og om han var bleven ved noget længere, var de sikkert alle bleven reddede.

Nu er jeg her for at søge Helbredelse i „Blæsebælgen“. Og saaledes endte altsaa min Foraarsrejse i 1923!“

— — —

Indgangen til „Blæsebælgen“, inden Huset blev sneet helt ned.

Det var ikke langt over Middag, men den kølige Januarsol, som ikke hæver sig ret højt over Horisonten, var allerede gaaet ned. En gyldenrød Skybanke stod som en straalende Glorie over det Sted, hvor den var forsvunden. Den varme The havde livet os alle op, og Freuchens ukuelige Humør havde ikke fornægtet sig i den Maade, hvorpaa han fortalte sin Lidelseshistorie. Til Trods for det sørgelige i Situationen var vi derfor alligevel i en munter Stemning, da vi brød op for at køre det sidste Stykke Vej hjemover.

Ved „Blæsebælgen“ blev der naturligvis stor Opstandelse ved vor Ankomst, men alle maatte vi slaa os til Ro med, at Faren forhaabentlig nu var overstaet. Birket-Smith og Bangsted paatog sig at pleje Patienten efter bedste Evne, og da Freuchen selv som gammel Mediciner dirigerede hele Behandlingen, var min Nærværelse ganske overflødig.

Allerede Dagen efter fortsatte jeg da min afbrudte Rejse.

Fra Taget af hver Snehytte vejede et lille hvidt Flæg som Tegn paa, at de alle var bleven Kristne.

XVII

PROFETEN FRA BAFFINSLAND

En Eftermiddag, da Solen stod lavt paa Himlen og kastede et gyldent Skær over Snehytternes straalende Kupler, ankom jeg til Auas Fangstlejr, der laa midt ude paa Isen i Lyon Inlet.

Man havde ventet mig. Fra Taget af hver Snehytte vejede et lille, hvidt Flag, Symbolet paa, at de nu alle havde frasagt sig deres gamle hedenske Religion og var gaaet over til en ny Lære, de kaldte for „Himmeltroen“. Den hvide Farve i Flaget var Sneens og Renhedens Symbol.

Mænd, Kvinder og Børn kom ud og stillede sig op i en lang Række foran Auas Snehus, og saa snart jeg havde standset mine Hunde, der var ivrige efter at naa helt frem til Husindgangen, istemte de alle en Salme. Melodien var saa vidt forskellig fra Tonerne i deres egne Aandviser, at Koret blev kejtet og ubehjælpsomt, men der var en saadan Alvor og Andagt over denne Hilsen, at den alligevel gjorde Indtryk. Det var en fattig Hymne, som kom fra søgende Mennesker, der her havde fundet noget, som havde Betydning for deres Liv.

Jeg stod imellem mine Hunde og ventede, indtil de var kommen gennem alle Versene, og saa kom de hen til mig, en for en, og trykkede

mig hjerteligt i Haanden. Uvilkaarligt maatte jeg mindes mit første Møde med disse Mennesker ved Kap Elisabeth netop for et Aar siden! Dengang havde alt omkring mig været en kogende Hvirvel af Livs- glæde og Badutspring og højroset Tale. Og nu disse tunge, bekymrede Miner! Men heldigvis varede det ikke længe, før den ceremonielle Alvor blev strøget, og snart lyste den gammelkendte Munterhed overalt. En Sæl blev kastet for mine Hunde, og medens de sled i det blodige Kød, fik jeg de første Fangstnyheder. Min Slæde blev sat op paa et Stillads af høje Sneblokke, og endelig kunde jeg komme i Hus og blive tøet op. Auas moderlige og indtagende Kone, Orulo, havde som altid en dampende Balle The parat til mig, og da den var skyllet ned og havde slaæet Kulden ud af Kroppen paa mig, følte jeg mig veloplagt til at tage Samtalen op med mine gamle Venner. Naturligvis kom den straks til at dreje sig om deres Omvendelse til Kristendommen, og det, jeg fik at vide, var et interessant og karakteristisk Udtryk for, hvorledes aandelige Strømninger baner sig Vej gennem de arktiske Øde- marker.

— — —

En Mand oppe fra Baffinsland ved Navn Noratdlaq havde slaæet en Handelsmand ihjel et Sted ved Munden af Admiralty Inlet. Dette Drab blev ikke anset for nogen Forbrydelse af Eskimoerne; thi de var af den Opfattelse, at Handelsmanden var en farlig Mand, fra hvem man ikke havde noget godt i Vente, hvis man ikke kom ham i Forkøbet. Og da det saa en Dag var hændt, at han havde truet No- ratdlaqs gamle Fader paa Livet med en Kniv, mente Folk, at dette ef- ter Stammens Retsbegreber var en Anledning for Sønnen til at tage Hævn. Og saa var det sket.

Noratdlaq modtog Gaver af sine Landsmænd som Tak for, hvad han havde gjort, og skønt hans Samvittighed saaledes var ren, forstod han dog, at Selvtægt af denne Art var meget farlig, naar Ofret var en hvid Mand. Han flyttede derfor bort fra sin Boplads og tog Land ved Igdlulik, langt fra de Kyster, der besejles af Skibe. Igdlulik er den stør- ste og rigeste Boplads i hele Fox-Basin; Fangstforholdene er ypperlige, og navnlig Jagten paa de store og farlige Hvalrosser giver gode Chan- cer for al kappelysten Ungdom, og da Noratdlaq var en ung Kæmpe i sin allerbedste Alder, varede det ikke længe, før han indlagde sig stor Anseelse blandt sine nye Kammerater. Han var et Høvdinge-Emne, der forstod at benytte sig af den Position, hans Fortid gav ham. Og saa var det, at han stod frem som Forkynder af en ny Religion. Han var en vidtberejst Mand, der paa sine Langfarter ofte havde truffet Mis-

sionærer og døbte Eskimoer, og han havde altid lyttet opmærksomt til alt det nye, de fortalte ham. Som gammel Aandemaner vidste han af Erfaring, at der ikke var noget, hans Landsmænd havde saa stor Respekt for, som den Mand, der træder frem med en religiøs Viden, han tør indestaa for. Og han kunde bestemt gaa ud fra, at de gamle, hedenske Traditioner med de indviklede Forbud og de utaalelige Taburegler ikke var særlig populære ved den livsglade Boplads.

Og saa forkyndte han da en Kærlighedens Lære, der ikke kendte til Tabu, men som helt igennem var bygget op paa en forunderlig og ubegribelig Naade, der blev alle troende til Del. I Stedet for Fangst- dyrenes Moder, hvis farlige Sind kun kunde holdes i Ave gennem utallige Diætforskrifter, blev der nu henvist til en god Gud, der kun vilde Menneskenes Bedste, blot man troede paa ham.

Den nye Lære fik en overvældende Tilslutning. Alle omvendte sig. Men den var heller ikke kommen helt pludselig til dem. Den havde været forberedt adskillige Aar gennem „det peckske System“, en Lydskrift, der var genial i sin Enkelhed og derfor meget let at lære. Fra Mand til Mand havde den gaaet sin Sejrsgang uden Læreres Medvirken, og Biblen, der var trykt med disse Tegn, var gaaet fra Haand til Haand, uden at man egentlig forstod, hvad det var, man læste. Kun saa meget havde man været klar over, at det var en stærk Tro, der kom fra de hvide Mænds Land. Men ingen havde haft Mod til at bryde med Stammens gamle Skikke.

Ud fra den hellige Skrift søgte Noratdlaq nu at forklare Kristendommen, saa godt som han selv forstod den. Han afholdt talrige Møder, baade naar Folk skulde paa Fangst, og naar de kom hjem; enhver Lejlighed blev benyttet til „at lade dem høre Ordet“, og Salmer, han tidligere havde nedskrevet, helt eller delvis, blev afsungne før og efter Sammenkomsterne. Biblens Fortællinger blev optaget paa samme bogstavelige Maade som deres egne hedenske Sagn, og man nøjedes med at forenkle de gamle Amuletters Mangfoldighed ved at erstatte dem med Korset, smaa rørende Trækors, som de udskar af Drivved og bar inde paa Brystet. Og paa samme Maade, som det tidligere havde været Skik og Brug, at baade Mennesker og Dyr værnedes mod Ulykker ved Amuletternes skjulte Kræfter, saaledes ansaas det ogsaa nu for naturligt, at ogsaa Hundene fik Krucifikser om Halsen.

Da Ekspeditionens Nordhold i Vinteren 1922 naaede op til Igdlulik, optraadte Noratdlaq ikke blot som en Præst, der ledede alle Bopladsens aandelige Andagtsøvelser, men han modtog ogsaa som en Høvding al Fangst og uddelte den til de forskellige Huse. Han fortalte uop-

Situationer fra Sløderejserne. Nederst til højre en otte Aars Dreng, der øver sig i at bygge en Snehytte.

En typisk Vinterbolig øverst til venstre. I Kuple's ene Væg ses en Rude af Ferskvandsis. Ved Husgangen ligger et Par Slæder med Mederne i Vejret, for at Hundene ikke skal ødelægge Surreremmene. Dernæst Opbrud fra Snehytte og Kørsel paa jævn Is. Nederst til højre en Hudson Bay-Slæde, saaledes som Ekspeditionen benyttede dem paa Langfart. Otte Mand sidder paa det store Læs; man vil derigennem faa en god Maalestok for Slædens Størrelse.

fordret om sit Mand-
drab og gav endda Pe-
ter Freuchen en skrift-
lig Redegørelse, der
forfattet og skrevet af
ham selv havde føl-
gende Ordlyd:

„Jeg kom nær til
den hvide Mands Hus
og saa mange Mænd,
der talte højroset
sammen. Jeg saa og
saa ham. Han raabte,
at Eskimoer kun hav-
de Tanke for sig selv
og deres Føde. Han
ønskede, at alle Hun-
de maatte blive skudt.
Ogsaa Eskimoerne.
Dem allesammen ...
Saa tænkte vi, at det
var bedre, om han selv
døde. Og Folk sagde,
at det vilde være godt,
om han blev dræbt.
Saa skød jeg ham, da
han kom ud af sit Hus.
Og alle mine Lands-
mænd sagde, at det
var en god Gerning.“

— — —
Allerede dengang
havde det gjort et
stærkt Indtryk paa
Aua at finde alle sine
Slægtninge og gamle
Venner som Tilhæns-

gere af „Himmeltroen“, og dog varede det omtrent et Aar, før han
vendte sine Hjælpeaander Ryggen. Hans Omvendelse fandt først Sted
sidste Efteraar, hvor han under et Ophold ved Repulse Bay traf sam-

Mandsdragt af Renskind fra Igdulik-Stammen.

men med nogle Familier af Aivilik-Stammen, der holdt Bønnemøder i en Snehytte.

Jeg havde hørt en Del om denne Omvendelse og var nu meget spændt paa at erfare, om han i den Grad havde vendt sin Fortid Rygen, at han overhovedet ikke længere overholdt sin Stammes gamle Traditioner og Leveregler. Jeg fortalte derfor straks, hvorfor jeg var kommen, og udtalte Haabet om, at hans Overgang til en anden Tro ikke vilde stille sig hindrende i Vejen for vort Samarbejde. Til min store Glæde svarede han, at dette ingenlunde vilde blive Tilfældet. Han erklærede, at han ganske vist havde sendt sine Hjælpeaander bort, da han ikke længere havde Brug for dem, men at han netop derfor kunde fortælle mig om alle de Hemmeligheder, han tidligere havde betragtet som alt for hellige til at betro til andre. En troende Aandemaner kan ikke afsløre sit Livs Mysterier uden at svække sit Forhold til det overnaturlige, og dette var Grunden til, at han tidligere havde været forbeholden i sine Meddelelser. Nu derimod stod al hans Viden mig aaben, og han ligefrem glædede sig til de mange Aftensamtaler, vi skulde have.

Jeg tilbragte nu et Par Uger som Auas og Orulos Gæst og fik i denne Tid nedskrevet et Materiale om Eskimoernes aandelige Kultur, der blev saa omfangsrigt, at det senere hen blev grundlæggende for mit Arbejde ogsaa blandt andre Stammer. Takket være mine Værtsfolks intelligente Evne til at forstaa og besvare Spørgsmaal, lykkedes det mig at trænge saaledes ind i deres Tankegang, at det siden hen aldrig faldt mig svært at stille Spørgsmaal til fremmede Eskimoer, hvis Venskab og Tillid jeg ikke havde Tid til først at vinde.

Desuden fik jeg rig Lejlighed til paa nært Hold at studere denne mærkelige, religiøse Bevægelse, der optog alle saa meget. Det nye Ritual blev gennemført med megen Alvor, og der var altid over Sindene en barnlig Hengivelse, der virkede baade sand og gribende. Hver Morgen, naar Huset vaagnede, lagde alle sig paa Knæ oppe paa Briksten og bad Fadervor i Kor. Derefter blev en Salme sunget, og først da kunde enhver staa ud af den store Fællesseng og begynde Dagens Arbejde, der afsluttedes paa ganske samme Maade.

Med stor Møje og Besvær havde de allerede faaet lært ikke saa ganske faa Salmer, der var skrevet ned paa forskellige Papirlapper og derefter syet sammen til smaa, fedtede Bøger. Nogle af Salmerne stammede fra Baffinsland og var protestantiske, andre var hentet helt nede fra Chesterfield og var katolske. Men det gjorde ingen Forskel, de brugtes i Flæng.

Kvindedragt af Renskind fra Iglooduk-Stammen.

Forestillinger Overtro, holder fast paa det fra Fædrene nedarvede med blind og stædig Konservatisme. Hvad ingen almindelig Missionær kunde have udrettet gennem mange Aar, havde han realiseret paa en eneste Vinter. Det er derfor ikke uden Interesse at følge hans videre Skæbne og se ham vurderet efter, hvad den hvide Mand kalder Retfærdighedens Krav. Følgende er da delvis Oplysninger, delvis Citater, hentede fra det canadiske Mounted Police's Rapporter for 1922 og 23.

En Newfoundlandser, Robert Janes, blev i 1916 sat i Land med Handelsvarer ved Ponds Inlet, hvor han byggede sig et lille Hus og begyndte at drive Handel med de Indfødte. Men Firmaet, der havde financieret ham, lod ham i Stikken og sendte ikke mere Skib op, og snart var Janes uden Forsy-

ninger af nogen Art. Han forsøgte Hjemrejse med et Skib fra Ponds Bay, men opgav det, da han ansaa den Pris for ublu, som man forlangte for at tage ham med. — I Vinteren 1919—20 var han fuldstændig afhængig af Eskimoernes Naade og havde intet at betale med. I

Marts Maaned rejste han til Munden af Admiralty Inlet, hvor der fandtes 25 Eskimofamilier. Det var hans Mening herfra med Eskimoernes Hjælp at forsøge paa at faa Forbindelse med Skib; men inden sin Afrejse kom han i Strid med Eskimoerne og faldt som Offer for en S sammensværgelse. Hovedmanden herfor var Noratdlaq, der var tilskyndet dertil af sine Landsmænd.

Saa snart dette Drab rygtedes, sendte den canadiske Regering i Sommeren 1921 Sergeant Joy af Mounted Police til Ponds Inlet. I Løbet af første Vinter blev derefter den dræbte Handelsmands Lig transporteret til Ponds Inlet med Hundeslæde, og den følgende Sommer ankom yderligere tre Politimænd med Regeringsskibet „Arctic“, der ogsaa medbragte Materiale til en ny Politistation, som opførtes ved Ponds Inlet.

— Stabssergeant Joy foranstaltede Undersøgelser, der førte til følgende Resultater, som her gengives en Smule forkortet efter Mounted Police's trykte Rapport:

Festdragt af Renskind med Haarene indad, overbroderet med Perler; Igdlulik-Stammen.

„At nævnte Robert Janes blev skudt ved Cape Crawford i the Northwest Territories omkring Slutningen af Marts i Aaret 1920; den nøjagtige Dato er Juryen ubekendt. Og at Aarsagen til hans Død var, at Noo-kud-lah, alias Ki-wat-soo, en Eskimo, i forbryderisk Hensigt og med fuldt Overlæg myrdede nævnte Robert Janes ved at skyde ham igennem Krop og Hoved med en Riffel, hvilket havde en øjeblikkelig Død til Følge.“

„Og at Oo-roo-re-ung-nak, Eskimo, og Ah-tee-tah, Eskimo, i forbryderisk Hensigt og fuldt vidende om deres Gerning har hjulpet og tilskyndet nævnte Noo-kud-lah, alias Ki-wat-soo, til at begaa den omhandlede forbryderiske Gerning“.*)

Den anklagede Noo-kud-lah havde ikke været til Stede under disse foreløbige Retsforhandlinger, da han var flyttet til et Sted, som hed Igloo-lik ved Fury and Hecla Strait omtrent 500 miles fra Ponds Inlet, hvis man følger Hovedkystlinien. Stabssergeant Joy, der var ansat som Forligsdommer i the Northwest Territories m. m., fulgte Eftersøgningskendelsen og udstedte Arrestordre mod de tre Mænd. Resten af Vinteren og Foraaret forløb, uden at man fandt de anklagede og de fornødne Vidner, der var spredt over hele den nordlige Del af Baffinsland; tilsidst maatte man sende Meddelelse ud og anmode dem om selv at komme. En efter en mødte de anklagede og de fleste af Vidnerne derefter paa det opgivne Sted. Oo-roo-re-ung-nak blev arresteret den 29. Maj 1922, Ah-tee-tah den 12. Juni og Noo-kud-lah den 10. Juli.

Det foreløbige Forhør blev aabnet den 10. Juli med Stabssergeant Joy som Forligsdommer og blev fortsat indtil den 20. Juli. Otte Vidner blev forhørt, syv Eskimoer og en hvid Mand, Mr. Wilfred C. Caron, en Handelsmand fra Ponds Inlet. Af de forhørte blev en Eskimokvinde og Mr. Caron indstævnet som Forsvarere.

I al Korthed viste de fremlagte Kendsgerninger, at Janes i nogen Tid havde fremturet haardt over for en Del Eskimoer, særlig over for Noo-kud-lah, og der havde været Strid om en Fordring paa Varer, som Janes havde stillet Eskimoerne. Som Forsvar for Morderne blev det anført, at Janes havde truet Eskimoerne med at ville lægge Haand paa dem, og at han engang havde angrebet Noo-kud-lahs Fader og endvidere taget nogle Skind fra Ah-tee-tah imod dennes Vilje. Det blev ogsaa under Ed forklaret, at Janes under sit Ophold ved Cape Crawford havde haft en Disput med de Indfødte, og truet med at skyde deres Hunde og nogle af dem selv.

De nærmere Omstændigheder ved Mordet var følgende: Janes var

*) I de følgende Gengivelser efter de canadiske Rapporter er den engelske Retskrivning for Eskimonaevnene anvendt i Stedet for som tidligere den grønlandske; saaledes: Noo-kud-lah for Noratdaq, Oo-roo-re-ung-nak for Ululiungnaq, Ah-tee-tah for Atitaaq og Igloo-lik for Igliulik.

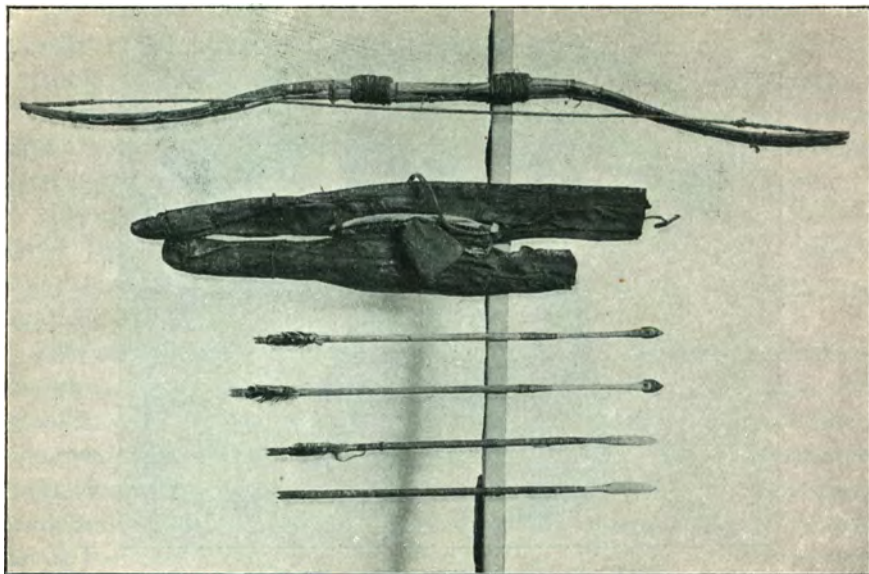
Barnedragt fra Igdlulik; Trøje og Bukser gaar ud i eet.

inde i sit Hus, da Oo-roo-re-ung-nak i Overensstemmelse med en forud aftalt Plan gik ind og fortalte ham, at en Eskimo havde nogle Skind, som han vilde sælge. Janes (som var meget ivrig efter at komme i Besiddelse af Skind) kom ud, og med det samme skød Noo-kud-lah ham lige igennem Kroppen. Den stakkels Mand faldt ikke om straks, hvorfor Ah-tee-tah styrtede til og rev ham om. Noo-kud-lah skød igen, og Kuglen gik gennem Janes' Hoved og dræbte ham. Efter at Mordet havde fundet Sted, havde flere af Eskimoerne givet Morderne Skind som Belønning. De paastod, at de havde stor Frygt for Janes.

Den 20. Juli blev de tre Mænd overgivet til Retten, der blev sat den 25. August 1923, efter at dens forskellige Medlemmer var ankomne med Regeringsskibet „Arctic“ fra Quebec og Montreal.

Retten bestod af en Dommer, to Sagførere som henholdsvis Anklager og Forsvarer, en Sekretær og en Tolk, samt en Politis-Inspektør og seks Konstabler. En Jury fra Mandskabet paa „Arctic“ blev nedsat. Forhørene strakte sig over ti Dage under Udfoldelsen af et stort Ceremoniel, der gjorde stærkt Indtryk paa alle Eskimoerne.

Defensoren fremhævede i sin Forsvarstale, at Beviserne mod Ah-tee-tah var saa svage, at han forlangte ham frikendt. Iøvrigt foreholdt han Juryen, at de i deres Dom maatte tage Hensyn til Eskimoernes primitive Liv, deres Ukendskab til civiliserede Love og den Skyld, Janes selv havde i Sagen.

Bue, Pilekogger og Pile fra Igduluk-Stammen.

Rigsadvokaten udtalte, at de anklagede under civiliserede Forhold vilde have været tiltalt for Mord, men i Betragtning af deres Uvidenhed foreslog han dem dømt for Manddrab.

Resultatet blev, at:

Noo-kud-lah, alias Ki-wat-soo, blev fundet skyldig i Manddrab og dømt til ti Aars Fængsel i Stony Mountain's Tugthus.

Oo-roo-re-ung-nak blev erklæret skyldig i Manddrab og, anbefalet til Rettens Mildhed, dømt til to Aars Fængsel med hårdt Arbejde i Royal Canadian Mounted Police's Station ved Ponds Inlet.

Ah-tee-tah — frifundet.

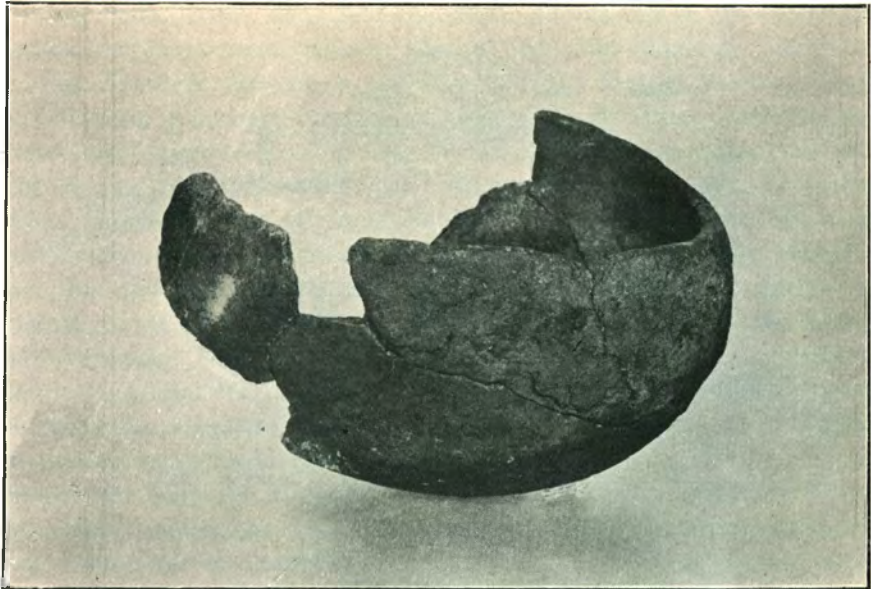
Rapporten afsluttes med følgende Udtalelser:

„Denne Retssag blev helt igennem ført i streng Overensstemmelse med Mounted Police's Regler og Regulatorer og med hele det Apparat, det sømmer sig en civiliseret Højesteret. To uniformerede Mænd var udset til Fangevogtere, og en Underofficer fungerede som Retsbetjent.

Det var tydeligt at se, at Handlingen havde gjort et dybt Indtryk paa de anklagede, for de saa meget medtagne ud, da den afsluttedes.

Fangen Noo-kud-lah blev, umiddelbart efter at Dommen var oplæst, ført ned til Skibet, forbi en Skare nysgerrige Landsmænd, uden at han fik Lov til at tale med nogen af dem. Det er næppe muligt, at en Indfødt med den Anseelse, som Noo-kud-lah maa have haft blandt sine Lands-

Brudestykke af oval Stengryde fra Southampton Island.

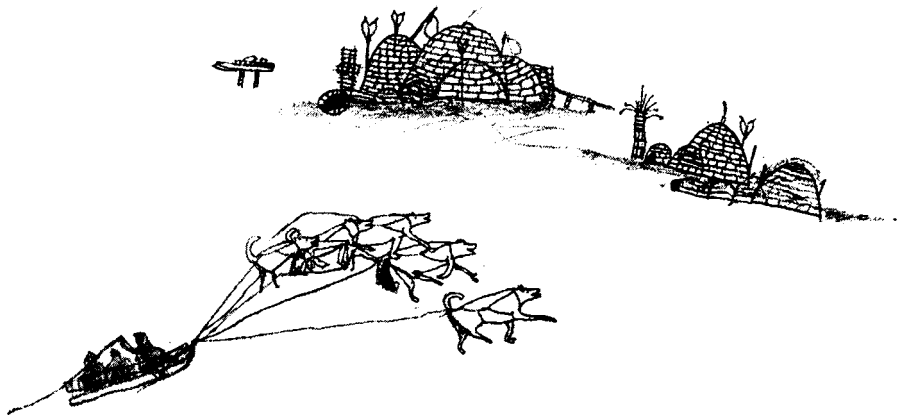
mænd, dengang han dræbte Janes, kan have været Genstand for større Ydmygelse end den at blive ført bort lige for Øjnene af ikke mindre end hundrede af sine Slægtninge og Venner.

Efter Afslutningen af Retssagen holdt Dommeren en Tale til hele den eskimoiske Befolkning og fortalte dem, at de kunde vente Venlighed og Beskyttelse fra Politiet, hvis de opførte sig ordentligt, men hvis de begik Forbrydelser, maatte de være sikre paa deres Straf. Hvorefter de alle raabte et trefoldigt Hurra for Dommeren."

Slutningen af Dramaet udspilles i et af Manitobas Fængsler. Da jeg efter Ekspeditionens Afslutning befandt mig i det civiliserede Canada, erfarede jeg, at Noratdlaq allerede i det første Aar af sin Fængselstid var bleven saa stærkt angrebet af Tuberkulose, at man tænkte paa at sende ham tilbage igen til Baffinsland. Den unge, før saa kraftige Mand var nu bøjet af den frygtelige Sot, der er alle Naturfolks farligste Fjende. Vildmanden havde været i Fængsel og lært den hvide Mands Magt at kende; og nu returnerede man den dødsmerkede Mand med den smitsomme Sygdom til hans Landsmænd, hvor der ingen Læge fandtes.

Men Retfærdigheden var sket Fyldest.

Sælfangerne kommer hjem til Snehyttelejren. Tegning af Usugtåg.

XVII

SAMTALER MED AANDEMANERE

Jeg var kommen til Fangstpladsen ved Lyon Inlet i Aarets vanskeligste Maaned. Sommerens Depoter var sluppet op, og der skulde daglig skaffes Føde til Mennesker og mange sultne Hunde. Sælfangsten blev drevet dels ved Aandehuller, dels ogsaa i aabent Vand ved Iskanten. Vejret var raat og stormende, Snefog havde vi daglig, og Temperaturen var næsten uafbrudt nede paa 50 Graders Kulde. Dagene var korte, og for at faa det mest mulige ud af Lyset startede man i Mørke og kom tilbage i Mørke. Al Fangst blev straks flænsed og fordelt over hele Bopladsen, og da Udbyttet som Regel ikke var større, end at Parterne i de fleste Huse blev spist op med det samme, blev Fangerens Hjemkomst ventet med samme Spænding og Længsel, som den sultne venter paa sit Maaltid. Og naar Mændene saa dukkede frem af Mørket og kom ind i Snehytternes Lysskær med Sæler paa Slæb, blev de altid hilst af et Kor af glade Kvinder og Børn; og saa snart disse havde overbevist sig om, at der var Kød til Gryden og Spæk til Lamperne, styrtede de kaade ind i de kolde Snehytter og satte Ilden paa Spæklamperne op paa højeste Blus. Og saaledes kom der Sommer i Sindene og Varme i de smaa Hjem af Sne, hver Gang en fed, glinsende Sæl gled ind gennem Husgangen paa sine glatte Haar og standsede paa Gulvet, hvor den skulde flænses. Hvad gjorde det saa, at Kulden bed og Vin-

den snerrede derude, naar den lysende Lampe fik det til at dryppe fra Sneakuplen, ganske som om man befandt sig i Maj Maaned!

For Mændene var det en anstrengende Tid. Det er trættende Jagt at holde sig anspændt lyttende og søgende i ti Timer, uafbrudt søgende efter Aandehuller; og naar et saadant langt om længe var fundet, skulde de staa ubevægelige i Snefoget og vente paa, at Sælen skulde komme op for at drage Aande. Men da den samme Sæl altid holder mange Aandehuller aabne paa samme Tid, kunde det vare Timer, før den kom til det, man havde fundet. Intet Under derfor, at Mændene var stive og ømme i Ben og Fødder, naar de kom hjem. Alt overflødigt Tøj blev straks kastet, og de kravlede op paa Briksen for at tage mod Varmen og Hvilen, medens Kvinderne syslede med de lækre Kogestykker, der skares ud af Sælen i røde, blomstrende Kødlunser, randet med saftigt, hvidgult Spæk. Og naar Gryden saa en Stund efter begyndte at synge og boble over Lampens spillende Flammer, kom Dagens Løn, idet den første hede Kop Blodsuppe skylledes ned. Dampende og indbydende blev Kødstykkerne taget op af Gryden med det lange Benspid og lagt paa den store Træbakke, der havde mange Maaltiders Patina over sig. Hyggen bredte sig med Varmen, Sindene blev oplagt til at aabne sig, og man fortalte om Dagens mange Glæder og Skuffelser; Tungerne kom paa Gled. Og i Madglæden lo man alle Ubehageligheder bort.

— — —

Disse Aftentimer, der bredte et hyggeligt Velvære over alle og gjorde selv de tavse meddelssomme, benyttede jeg til mine Samtaler med Aua og hans Bopladsfæller.

Alt folkloristisk Arbejde er ganske og udelukkende afhængigt af de Kilder, man kommer til at øse af; det er nødvendigt at finde Fortællere, der ikke blot er i Besiddelse af Viden og Fantasi, men ogsaa har fuld Interesse i Samarbejdet. Desuden skal de være saa paalidelige, at man kan lytte til dem uden Forbehold og alt for megen Kritik; først da kan den ægte Stemning komme over Beretningerne, og man faar den Farve, der er nødvendig for, at alt det fremmedartede Stof kan blive levende. Der var mellem Aua, hans Kone og mig opstaaet et Venskab, der gav mig en god Grund at bygge paa, og de to gamle supplerede hinanden paa en ypperlig Maade gennem alt det, de i et langt og vanskeligt Liv havde hørt og erfaret, set og gennemgaaet. Læseren kender allerede Aua fra mit første Besøg i hans store og æventyrlige Snehytte ved Kap Elisabeth. Dengang fortalte han mig om Livet efter Døden i „Dagens Land“ og i „den smalle Tanges Land“, og han gav et ma-

lende Udtryk for Naturmenneskets levende Indbildningskraft i sine Skildringer af Aandemanernes Sjælefarter til Himlen og Sødyrenes Moder under Havet.

Foruden Aua var der ved Bopladsen tre Aandemanere af helt an-

Aua og hans Kone staar rejseklædt uden for deres Snehytte.

den Type og Temperament; dem søgte jeg paa alle Maader at drage med ind i vore Samtaler, for at de Strejffly, der kastedes ind over Tanker og Følelser, kunde blive saa forskelligartede som muligt. Der var en ung Mand ved Navn Anarqaoq. Han var ikke noget særlig fremragende som Fanger og havde hele sit Liv igennem ført en vagabonderende Tilværelse. Oprindelig kom han helt ovre fra Netsilik Stammerne omkring King Williams Land og havde allerede her faaet sin første Uddannelse som Aandemaner. Han var et stærkt nervøst Gemyt, der let lod sig paavirke, og hans Styrke laa derfor

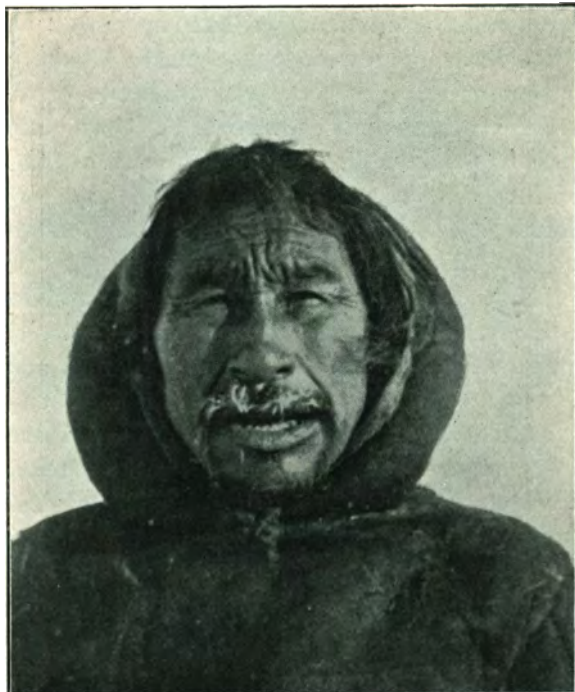
navnlig i en Mængde bizarre Syner, han fik, saa snart han blev alene paa Renjagter i Indlandet. Han befolkede hele Naturen med fantastiske Aander, der kom til ham, snart naar han sov, snart naar han i fuldt vaagen Tilstand var optaget af sine Jagter. Uden at han selv kunde forklare hvorledes, styrkede de hans Evne til at trænge ind i alle Hemmeligheder, og selv om hans Forklaringer ofte lød mere

end naive, omgav de ham dog i alle Bopladsfællers Øjne med en vis Hemmelighedsfuldhed, som man nærrede stor Respekt for.

Jeg har tit haft Lejlighed til at fremhæve den forbavsende Godtroenhed, hvormed alle Bud fra en Aandeverden modtages af Eskimorne; men ingensinde traadte denne dog saa tydeligt frem som i den Tilfælde, hvormed de modtog alle Anarqaoqs Oplevelser. Jeg husker saaledes en Dag, at en lille Dreng kom grædende ind i Snehytten uden at kunne gøre Rede for, hvorfor han græd. Skønt dette jo ikke var noget opsigtsvækkende Fænomen hos Børn, øjnede Anarqaoq straks Chancen, styrtede ud gennem Husgangen og forsvandt bort over Isen. Det var en mørk og bitterlig kold Aften. Aandemaneren blev borte i en halv Time, og da han kom tilbage igen, var hans Pels revet op i Ærmer og Linsninger, og han var fuld af Blod paa Arme og Hænder. Han trak Vejret tungt og stønnende, som om han var et Bytte for den største Udmattelse, og sank om paa Gulvet. Alle sad maalløse og stirrede paa ham med den største Ærefrygt, og der var ikke en, der tænkte paa at tvivle, da han noget efter kom til sig selv og fortalte, at det lille, grædende Barn havde været angrebet af en ond Aand, som han nu efter en haard Kamp havde besejret. Ingen tænkte sig Muligheden af, at han ude i Husgangen havde snappet en Klump Sælblod, der netop var lagt ud til Frysning, ligesom man ansaa det for udelukket, at han selv kunde have flænget sit Tøj i Stykker. Man betragtede det som givet, at han havde været i Kamp med en Aand og saaledes reddet et lille Barns Liv.

Jeg bad en Dag Anarqaoq om at forsøge paa at tegne nogle af sine Aandesyner for mig. I Begyndelsen vægrede han sig af Frygt for, at han skulde fornærme Magterne; men da jeg lovede at betale ham godt, for at hans Hjelpeaander kunde fri ham for „Helligbrøde“, indvilligede han i at gøre det paa den Betingelse, at jeg ikke viste Tegningerne til nogen af hans Bopladsfæller. Han var naturligvis en Mand, der aldrig nogensinde før havde syslet med Blyant og Papir, men det maa siges, at han gik til Arbejdet med en Kunstners sande Ydmyghed. Der var ikke Tale om, at han tankeløst kradsede noget op; han kunde sidde timevis med lukkede Øjne, kun optaget af at genopleve, og først naar han havde Aabenbaringerne lyslevende for sig, søgte han at give dem Form. Undertiden kunde Genoplevelsen virke saa stærkt paa hans Fantasi, at han kom til at skælve over hele Kroppen og helt maatte opgive Tegningen. Jeg fik gennem disse Inspirationer et bestemt Indtryk af, at han var en troende Mand. Kan hænde, at han en Gang imellem kunde smøre sig selv ind i Blod fra Sæl eller Ren for senere med større Virk-

ning at kunne fortælle om sine Kampe med Aander — men selv om han saaledes bevidst pyntede Staffagen, troede han dog sikkert bestemt paa, at selve Oplevelsen var Realitet. Det er den Slags Forhold, der ofte gør det vanskeligt for en „civiliseret Hjerne“ at bedømme det uskoledede Sind; men sætter vi os helt i Naturmenneskets Sted og tager mod Synerne som noget, vi ikke kan forklare, vil vi i de fleste Tilfælde bedre

Aandemaneren Unaleq, den mest godtroende Mand, jeg nogensinde har truffet.

kunne forstaa, hvorledes det kan gaa til, at en Aandemaner bevidst bedrager, samtidig med at han ikke ophører med at tro paa sig selv.

Alle Anarqaoqs Tegninger var frodige Udtryk for den eskimoiske Aandemaners Fantasi.

Saa var der den tidligere omtalte Unaleq, en Netsiliker ligesom Anarqaoq. Naar jeg netop havde valgt disse to, laa det i, at Igdlulikerne, hvortil Aua hørte, ansaa Netsilikerne for at staa betydeligt under deres Stamme i aandelig

Henseende. Den Overlegenhed, Aua følte lige over for de to andre, gjorde ham meddelsom, og dette kom mig til Gode.

Unaleq er sikkert den mest godtroende Mand, jeg nogensinde har truffet. Til Trods for at han selv var en af Egnens fattigste og mest hjælpeløse Stakler, troede han fuldt og fast paa, at han gennem sine Hjælpeaander var forlenet med visse overnaturlige Kræfter, der satte ham i Stand til at hjælpe andre. Da jeg en Dag bad ham om at forsøge paa at afbilde mig sine Hjælpeaander, paa samme Maade som Anarqaoq havde gjort, indvilligede han meget modstræbende deri, skønt Betalingen var en Kniv saa stor, saa skarp og saa blank, som han aldrig nogensinde før havde ejet den. Da Tegningen var færdig, meddelte jeg

ham, at han Dagen efter vilde fange en Sæl, det havde jeg drømt. Hvad enten det nu var paa Grund af Dovenskab eller Udygtighed, havde Unaleq ikke hele Vinteren igennem fanget en eneste Sæl; det vakte derfor betydelig Opsigt, da han Dagen efter virkelig kom hjem med en. Saa umiddelbart havde min Drøm stimuleret ham, at han blev ude paa Fangstpladsen, lige til han havde faaet en Sæl.

Endelig fortjener Auas Broder Ivaluartjuk at nævnes som en af de bedste Bidragydere til Ekspeditionen. Vi traf ham første Gang ved Respulse Bay, og en af hans Sange findes gengivet Side 58. Han gav sig i Nødtilfælde af med Aandemaning, mens hans Specialitet dog var Folkesagn, af hvilke over 50 blev skrevet ned efter hans Diktat. At gengive disse vil desværre tage for megen Plads op i en Bog, der hovedsagelig skal skildre Rejser og Typer. Men for at de eskimoiske Fortællinger dog ikke helt skal springes over i en Omtale af Hudson's Bay Stammernes aandelige Kultur, skal jeg gengive en Oversigt.

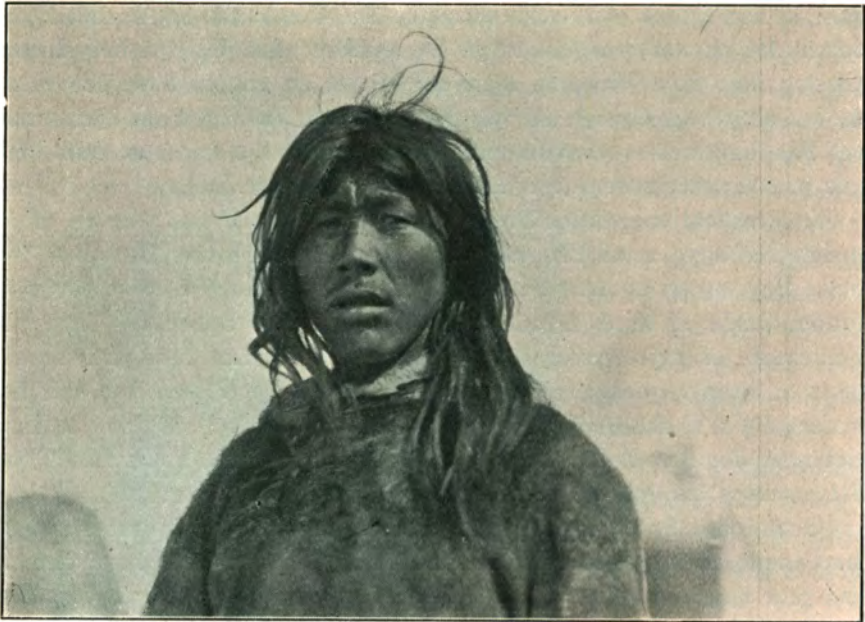
Oprindelse, Sprog og Naturomgivelser knytter alle Eskimoer saa intimt sammen, at Fællesskabet i Mytologi og religiøse Overleveringer ogsaa gaar igennem selve Sagnene, hvor alle gamle Folkeminder paa forbløffende Made falder sammen, hvad enten man søger sin Fortæller i Grønland eller i det arktiske Canada. Dette er — hvor der ikke netop er Tale om noget rent lokalt — de samme Episoder i den fælles eskimoiske Urtid, der er skildret, og vi finder den samme Evne til at bygge en Fortælling op, der for alle Tider har givet disse Mennesker Ry som ypperlige Iagttagere. Dyrefabler og Børneæventyr, blandet op med fantastisk opfattede Begivenheder, bærer Vidnesbyrd om en original kunstnerisk Kombinationsevne og en saftig Humor, der altid med Forkærlighed understreges i Fortællerens Tonefald og Mimik. Her findes karakteristiske Iagttagelser over Dyrenes Liv og Menneskeskildringer fra Tider i Nød og Tider i Glæde, altsammen isprængt drastiske Syner, der fængsler, fordi de altid er trukket op i djærve, knappe Linjer.

Her er et Résumé af nogle af de Sagn, Ivaluartjuk fortalte, og som er kendt overalt i Grønland:

Kvinder vandrede i Verdens første Dage ud over Landet og fandt Menneskebørn sprællende i Løvet mellem Smaabuske; det var Jordens Børn, der skulde gøre Menneskene mange og overfylde alle Bopladserne.

Beretning om de Tider, da der rugede en evig Nat over Jorden. Ræven ønskede Mørket, fordi den kunde stjæle af Menneskenes Depoter uden at blive set; men Ravnene, der ingen Føde kunde finde i den evige Nat, ønskede Lys. Og Jorden blev lys.

Uglens Frieri til Snespurven, der findes gengivet Side 187 i en Variant fra Rensdyreskimoerne.

Aandemaneren Anarqaoq, der i de følgende Blyantstegninger har gengivet sine Aandesyaer.

Ravnen, der giftede sig med en Gaas, og som druknede, dengang Vildgæssene om Efteraaret trak bort over det store Hav til varmere Lande.

Troldkvinden, der blev til Taage. Variant fra Rensdyreskimoerne, findes gengivet Side 191.

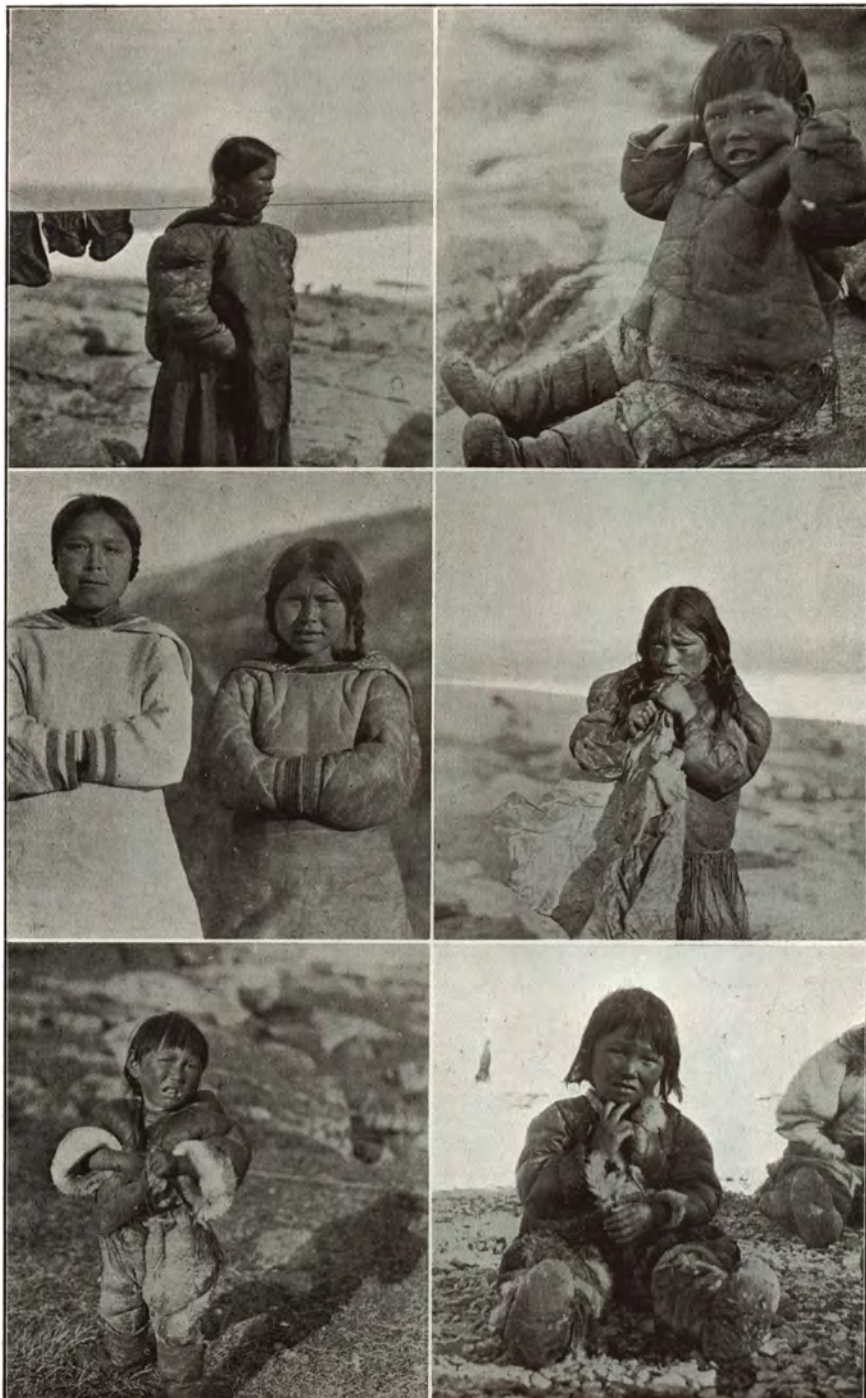
Kaugjagjuk, den forældreløse Dreng, der ikke kunde vokse, og som blev mishandlet af sine Bopladsfæller, der trak Tænderne ud af Munden paa ham, for at han ikke skulde spise for meget, og smed ham ud til Hundene i Husgangen. En Nat kalder Maanen den forældreløse ud til sig, hæver den Trolddom, der gjorde, at han ikke kunde vokse, og gør ham til en stærk Mand, der tager Hævn over sine Bopladsfællers Ondskab.

Igimarajugjuk, der engang under en Sultetid aad sin Kone for at redde sit Liv. Siden fik han en saadan Smag for Menneskekød, at han aad sine Koner, saa ofte han blev gift. Tilsidst blev han gift med en Aandemanerske, der opdagede hans onde Planer og flygtede hjem til sin Broder, som omsider dræbte Menneskeæderen.

Kæmpen, der var saa stor, at han kaldte Hvaler for Ulke og bortførte en hel Konebaad og dens Besætning i sin hule Haand.

De to Smaapiger, der legede Far, Mor og Børn. Den ene af dem giftede sig med en Hvalknogle, der laa ved Strandbredden, den anden med Vingen af en Ørn, der var kastet ud paa Møddingen. Straks blev Hvalknoglen til en rigtig Hval og Ørnevingen til en levende Ørn; de bortførte Smaapigerne og giftede sig med dem. Siden lykkedes det de to Smaapiger med stor Kunst og Snilde at flygte hjem igen til deres Fader og Moder.

Ræven og Islommen, der skulde male Mønstre paa hinanden, dengang alle Fugle var hvide. Se Varianten fra Rensdyreskimoerne Side 190.

Typer. Øverst: Kvinde fra Repulse Bay. Dreng fra Igdlulik. I Midten: To Kvinder fra Ponds Bay. Lille Pige fra Repulse Bay, i Færd med at blødgøre Sælsskind ved Tygning. Nederst: To Drengene fra Igdlulik.

Øverst: Mand og Kvinde fra Ponds Bay. Kvindedragten af moderne Type, paavirket af hvid Mands Smag.
 Nederst til venstre: To smaa Piger fra Rensdyr-Eskimoerne ved Baker Lake; Blandingsstyper. Nederst til
 højre: Kvinde fra Igluluk, siddende ved sin Lampe.

Uglen, der var saa graadig, at den ikke vilde nøjes med een Hare, men slog ned efter to paa en Gang, saa dens Skridt revnede.

Menneskesjælen, der vandrede gennem alle Dyr og tilsidst blev Menneske igen og fortalte om Dyrenes Liv.

En gammel Kone og hendes lille Barnebarn blev efterladt ved en Boplads, for at de kunde sulte ihjel. Men den gamle Bedstemoder forstod at kalde alle Slags Dyr til sig, og da deres onde Bopladsfæller kom for at se til dem, levede de i stor Overflod paa Kød og alle Slags Pelskind.

En gammel Kvinde blev efterladt ved en Boplads sammen med en lille Pige. Ved Trolddom skabte hun sig om til en Mand. Da man senere kom for at se til dem, levede de som Mand og Kone.

Kvinden, som blev gift med en Hund. Se Varianten fra Rensdyreskimoerne Side 187.

Hvorledes Torden og Lynild blev til. Se Varianten fra Rensdyreskimoerne Side 190.

Solen og Maanen. Der var engang en Broder og en Søster, der havde en ond Moder, som altid sultede Drengen, fordi han var blind. I sin Fortvivelse herover søgte Drengen Helbredelse hos Islommen og fik sit Syn igen. For at hævne sig paa Moderen binder hun hende om Livet med sin Fangeline, under Paa-skud af at hun skal hjælpe ham med at holde de Dyr, han harpunerer fra Iskanten; saa harpunerer han en Hval, der trækker Moderen med sig ud i Havet, saa hun drukner. Efter dette Modermord blev de to Søskende skamfulde og vandrede ind i Landet, hvor de traf et mærkeligt Folk, der ikke var skabt som andre Mennesker. De giftede sig begge ind i den fremmede Stamme. Men saa hændte det, at Broderen bliver forelsket i sin Søster og besøger hende om Natten, medens de andre holder Sangfest. Da Søsteren opdager, at det er hendes Broder, der er hendes Elsker, skærer hun sit Bryst af og kaster det i Ansigtet paa ham, idet hun raaber:

„Naar du holder saa meget af mig, saa spis ogsaa dette!“

Derpaa tænder hun en Fakkell og flygter ud i den mørke Nat. Broderen tænder ogsaa en Fakkell og følger efter, og idet de løber rundt om en Snehytte, hæver de sig pludselig op fra Jorden og stiger op mod Himlen. Her bliver de Sol og Maane. Søsteren lyser og varmer over hele Jorden med sin Fakkell, Broderens lyser kun; thi idet han hævdede sig fra Jorden, snublede han, saa Ilden fra hans Fakkell gik ud. Derfor gløder Maanen kun uden at varme, mens Solen brænder.

Atungait, som omrejste Verden og oplevede mange Æventyr.

Den barnløse Kvinde, der tog en Orm til sig og ammede den med sit Blod. Manden, der besøgte Maagernes og Ravnens Boplads og blev bispist med den Mad, som de hver især holdt mest af.

Manden, som giftede sig med en Ræv i Menneskeham.

En gammel Mand stod ved et Aandehul i Nærheden af Land og ventede paa, at en Sæl skulde komme op. Han blev forstyrret i sin Fangst af en Flok Børn, der legede i en Klippekløft, og Sælen undslap. I Vrede herover lukkede han Kløften med Trolddom, saa alle Børnene sultede ihjel.

Jeg har her kun villet nævne nogle af dem, der er bedst kendt over hele Grønland, og som saaledes maa stamme fra de Tider, da Grøn-

land endnu ikke var befolket og alle Eskimoer havde deres Hjem i Canada. Naar Eskimoerne indvandrede til Grønland, kan ikke med Bestemthed siges, men meget tyder paa, at det i alt Fald er over et Tusind Aar siden. Traditionen har imidlertid overleveret disse Sagn fra Slægt til Slægt med saa stor Omhyggelighed, at ikke blot Fortællingens Skelet kan være bygget ens op, men endog Gengivelser af Repliker kan falde med de selv samme Ord.

Selvportræt af Anarqoq, tegnet som et Udtryk for hans Tanker; han slæber et fedt Dyr efter sig, fordi han altid er lækker-sulten, og sin Næse har han gengivet som et Pibe-hoved, fordi Tobak er hans kæreste Nydelse.

Og dog er det endda ikke saa underligt, at mærkelige Sagn med et æventyrligt Indhold kan huskes gennem et Aartusinde; mere ejendommeligt er det, at ganske korte Fabler er bleven overleveret fra Generation til Generation uden at undergaa den mindste Forvanskning. Efterfølgende, der fortælles ganske ens ved alle Bopladser langs Grønlands, Canadas og Amerikas Kyster, er i Sandhed et Eksempel paa Troværdighed og Respekt for det overleverede:

En Mand kom en Dag ud af sit Hus og saa en Ravn flyve over Bopladsen med noget i sit Næb.

„Ravn, Ravn, hvad er det, du har i dit Næb?“

„Et Menneskelaar! Kra — Kra — Kra!“

— — —

Naar jeg særlig havde valgt at arbejde med Aandemanerne, laa dette, som enhver vil kunne forstaa, deri, at disse Mennesker som Helhed er bedst inde i alle Spørgsmaal, der beskæftiger Stammen. Skønt Sagnene er et godt Udtryk for den eskimoiske Fantasi, vilde Helhedsindtrykket af den aandelige Kultur dog blive ensidigt, hvis man ikke søgte at give et nogenlunde udtømmende Billede af Tro og Overtro. Kun herigennem faar man noget virkeligt at vide om det, der optager det primitive Menneskes Tanke. Alle de Anskuelser, der drages frem af disse Kilder, er

famlende og vidtløftige og maaske netop derfor noget af det oprindeligste, man kan faa fat paa.

Til Held for mit Arbejde var det netop disse Spørgsmaal, der interesserede Aua, mens han nærmest karakteriserede Sagnene som „Amme-stuesnak“, der var bleven til for at skaffe Stilhed i Snehytten, naar Børnene græd alt for meget. I det følgende er det derfor næsten uafbrudt ham, der fører Ordet; vi andre nøjedes blot med at animere ham med enkelte Repliker, naar der var noget, vi ønskede særlig indgaaende skildret. Først fortalte han om:

Hvorledes de første Aandemanere blev til.

„Menneskene har altid været bange for Sygdom, og allerede i de aller ældste Tider opstod der vise Mænd, som forsøgte at finde ud af alt det, man ikke forstod. Dengang var der ingen Aandemanere til, og man var uvidende om alle de Leve-regler, der siden lærte Menneskene at tage sig i Agt for Fare og Ondskab. Den første Amulet, der blev til, var Kalkskallen af et Søpindsvin. Der gaar et Hul igennem den, der har givet den Navnet Iteq eller Anus, og naar netop den blev den første Amulet, var det, fordi man derved forbandt en særlig helbredende Kraft. Naar en Mand blev syg, satte man sig hen til ham, og idet man pegede paa det syge Sted, slap man en Vind. Saa gik man udenfor, medens en anden skulde holde sin ene hule Haand over det syge Sted, idet han samtidig blæste sin Aande hen over sin anden Haandflade bort fra den, der skulde helbredes. Saaledes troede man, at Vinden og Aandedrættet forenede al den Kraft, der kom fra et Menneskes Indre, en Kraft saa gaadefuld og stærk, at den kunde helbrede.

Paa den Maade var alle Mennesker Læger, og der behøvedes ingen Aandemanere. Men saa opstod der engang Nød og Misfangst i Nærheden af Igdulik. Mange sultede ihjel, og der herskede stor Raadvildhed. Da hændte det en Dag, mange Mennesker var forsamlet i et Hus, at en Mand, uden at man vidste hvorfor, forlangte at komme ind bag Skindtapetet bag ved Briksen. Han sagde, at han vilde fare ned til Sødyrenes Moder. Ingen i Huset forstod ham, og ingen troede paa ham. Han fik sin Vilje og kom ind bag Skindtapetet. Her sagde han, at han vilde øve en Kunst, som siden skulde være Menneskene til stor Nytte; men ingen maatte se paa ham. Det varede dog ikke længe, før de vantro og nysgerrige aabnede for Forhængen, og til deres Forbavselse opdagede de, at han var ved at dykke ned i Jorden; han var allerede kommen saa langt ned, at kun hans Fodsaaler var synlige. Hvorledes Manden havde faaet denne Tanke, er der ingen, der ved; selv sagde han, at det var Aander, der hjalp ham, Aander, han havde sluttet Pagt med ude i den store Ensomhed. Saaledes blev den første Aandemaner til. Han for ned til Sødyrenes Moder og hentede Fangstdyrene tilbage til Menneskene, og Nøden afløstes af Storfangst, og Menneskene var atter lykkelige og glade.

Siden udviklede Aandemanerne deres Viden om de skjulte Ting og hjalp Menneskene paa mangfoldige Maader. De fik ogsaa deres hellige Sprog, der kun anvendtes under Aandebesværgelser og ikke brugtes i daglig Tale.“

Naar en ung Mand vilde være Aandemaner, maatte han give noget af sin Ejendom bort til den Aandemaner, der skulde være hans Lærer. Træ ansaas ved Igdlulik for en meget kostbar Vare, og derfor blev det

1) Nimeriarjuaq eller den lodne Orm; bevæger sig ved at vride Kroppen i Bugtninger; lever baade paa Land og i Hav; mindre og smallere end Remmesæl, er meget hurtig og har kun Haar paa Ryg og Bug; virksom: Hjelpeaand, helbreder syge; kan ogsaa bruges som Forsvarer. 2) Siggulik eller Snudedyr; stort, tungsindigt Øje, Ørerne sidder paa Næsen; meget fin Hørelse; korte Stødtænder i Munden; helbreder syge. 3) Nuatqeq, Vandmanden, er snart et Menneske, snart en Hund, men altid uden Bug og med tre Hugtænder i Munden; den har et hidsigt Sind og flængede Panden op paa ham under deres første Møde; ellers er den en meget virksom Sjælesørger, finder med Lethed røvede Sjæle og er derfor god til at helbrede syge. 4) Umingmanguaq, Moskusokseaanden; ingen Øjne, fornemmer alt gennem sine Øren, der sidder paa Stilke og minder om Horn. Han mødte den første Gang paa en Renjagt; den talte som et Menneske, og den fortalte, at den blot søgte efter en Aandemaner, den kunde tjene. Den vilde altid følge efter ham, han maatte blot ikke vende sig om og se efter den; thi da vilde den forsvinde. God til at helbrede alle Slags Sygdomme. 5) Qarajitjoq, Huledyret; Hovedet bestaar kun af Kæber, Gabet gaar bagud; har kun een Arm i Forlængelse af Underkæben. Haanden er formet som en Løkke; Øjnene ser ud som løse Ringe; det ene sidder paa Ryggen, det andet under Underkæben. Han traf den paa en Vandring, og den blev hans Hjelpeaand; dens Specialitet er at forløse Kvinder, der har ondt ved at føde. Tegning af Anarqoq.

efterhaanden Skik, at man gav en Teltstang bort. Til denne Teltstang skulde der være fastbundet en Maagevinge, som Tegn paa, at Lærlingen vilde lære at flyve gennem Luften. Gaven sattes uden for Huset som Offer til Hjelpeaanderne. Om Aftenen skulde saa Aandemaneren besværges sine Hjelpeaander for at rense sin Lærlings Legeme og Sind; i alles Paahør maatte han tilstaa sine Tabubrud og alt det, han havde gjort, som ikke var rigtigt. Under Renselsen skulde han stadig udbryde: „Alt dette, fordi jeg gerne vilde blive seend!“

Læremesteren skulde opholde sig bag et Skind, der var hængt op paa Indersiden af Briksen, Aandemanernes hellige Sted. Naar Lærlingen var helt rensset, skulde han med ind bag For-

hænget; her skulde da Aandemaneren, skjult for alle de nysgerrige Blikke, udtage Sjælen af sin Lærlings Øjne, Hjerne og Indvolde. Dette, sagde man, gjorde det lyst inde i Legemet; og en Aandemaner skulde være omgivet og gennemtrængt af Lys.

Var Lærlingen en Mand, skulde hans Hjerne, Øjne og Indvolde

være uden Sjæl i tre Dage; hvis det var en Kvinde, i fire Dage. I den Tid maatte intet Arbejde udføres i Huset, og Lærlingen skulde opholde sig uafbrudt inden for Forhænget bag Briksen. Man havde den Tro, at Kraften i Øjne, Hjerne og Indvolde i disse Dage blev overgivet til hans vordende Hjælpeaander, for at han ikke skulde blive bange for dem, naar han engang fik dem at se. Og det kunde først ske langt fra Mennesker, ude i den store Ensomhed; thi kun i Ensomhed kunde et Menneske arbejde sig nærmere Aanderne. Men de, der skulde blive til noget, maatte begynde meget tidligt, ja, ofte endog inden de blev født.

Aua indvies til Aanderne.

„Jeg var endnu kun et lille Foster i Moders Liv, da ængstelige Folk begyndte at spørge deltagende til mig; alle de Børn, Moder hidtil havde født, havde ligesom get paa tværs og var kommen dødfødt til Verden. Saa snart Moder nu mærkede, at hun var med Barn, det Barn, som engang skulde blive mig, talte hun saaledes til sine Husfæller:

„Nu bærer jeg igen paa et Foster, der ikke skal blive til noget Menneske.“

Alle fik stor Medlidenhed med hende, og en Kvinde ved Navn Artjuaq, som var Aandemanerske, holdt straks samme Aften Aandebesværgelse for at hjælpe min Moder. Allerede Morgenen efter kunde man mærke, at jeg var vokset, men det kom mig ikke tilgode dengang, for Aandemanersken havde glemte, at hun ikke maatte gøre noget Arbejde Dagen efter en Besværgelse, og saa havde hun syet Hullet paa en Vante. Dette Tabubrud gik øjeblikkelig ud over mig; Moder fik Fødselsveer i Utide, og jeg sprællede og arbejdede, som om jeg vilde ud af Siden paa hende. En ny Aandebesværgelse blev afholdt, og da man denne Gang nøje iagttog alle Forskrifter, hjalp den baade Moder og mig.

Men saa hændte det en Dag, at min Fader, der skulde ud paa en Fangstrejse, var vred og hidsig, og for at berolige ham gav min Moder sig til at hjælpe ham med at spænde Hundene for Slæden. Hun glemte, at i hendes Tilstand var alt Arbejde Tabu. Næppe havde hun derfor taget en Hundesele og løftet den ene Pote i Vejret paa en af Hundene, før jeg øjeblikkelig begyndte at sparke og gøre Forsøg paa at komme ud gennem hendes Navle; og atter maatte der en Aandemaner til for at hjælpe os.

Gamle Folk fortalte nu min Moder, at min store Følsomhed over for alle Tabubrud var et Tegn paa, at jeg skulde leve og blive en stor Aandemaner; men samtidig vilde ogsaa mange Farer og Uheld forfølge mig, inden jeg blev født.

Min Fader havde faaet en Hvalros med et Foster i, og da han forsøgte at skære Fostret ud, uden at tænke paa, at min Moder var med Barn, begyndte jeg atter at sprælle i Moders Liv, og denne Gang blev det Alvor. Men i samme Øjeblik jeg blev født, forlod alt Liv mig, og jeg laa stendød. Moders Efterbyrd var snoet om min Hals og havde kvalt mig. Artjuaq, der boede ved en anden Boplad, blev straks hentet, og der blev bygget et særligt Barselhus til min Moder. Da Aandemanersken kom til og saa, hvorledes mine Øjne stod ud af Hovedet paa mig, tørrede hun Moders Blod af Kroppen paa mig med et Ravnaskind og syede en lille Trøje til mig af samme Skind.

„Han er født for at dø, men han skal leve!“ sagde hun.

Og saa blev Artjuaq hos min Moder, lige til der kom Liv i mig. Moder kom under en meget streng Diæt og maatte underkaste sig vanskelige Taburegler. Havde hun saaledes spist af en Hvalros, var samme Hvalros Tabu for alle andre; det samme var Tilfældet med Sæler og Rener. Hun skulde have særlige Gryder, af hvilke ingen anden maatte spise. Ingen Kvinder maatte besøge hende, derimod gerne Mænd. Mine Klæder var syet paa en særlig Maade; Haarene paa Skindet maatte aldrig vende opad eller nedad, men skulde falde paa tværs af mit Legeme. Saaledes levede jeg i Barselhuset uden at have nogen Anelse om al den Omhu, der blev vist mig.

I et helt Aar maatte Moder og jeg leve helt for os selv og kun nu og da modtage Besøg af min Fader. Skønt han var en stor Jæger, der altid færdedes ude paa Fangst, maatte han aldrig selv slibe sine Knive; saa snart han gjorde det, hovnede hans Hænder op, og jeg blev syg. Et Aar efter min Fødsel fik vi Lov til at faa en Husfælle; det var en Kvinde, og hun maatte udvise en saadan Forsigtighed, at hun, hver Gang hun skulde ud, maatte slaa sin Hætte over Hovedet, gaa i Støvler uden Strømper og holde sin Pelsflig højt løftet med den ene Haand.

Jeg var allerede en stor Dreng, da min Moder første Gang fik Lov til at gaa paa Besøg; alle vilde vise sig venlige, og hun blev indbudt til alle vore Bopladsfæller. Men hun blev for længe ude; Aanderne holder ikke af, at Kvinder med smaa Børn bliver for længe borte fra deres Hus, og de hævnedes sig paa den Maade, at Skindet paa hendes Hoved skallede af, og jeg selv, der var ganske uden Forstand paa noget dengang, slog hende paa Kroppen med mine smaa Næser, da hun gik hjemover, og lod mit Vand ned ad hendes Ryg.

Ingen, der skal blive en dygtig Fanger eller en god Aandemaner, maa blive for længe ude paa Besøg i fremmede Huse; det samme gælder en Kvinde, saa længe hun bærer en Dreng i sin Rygpose.

Omsider blev jeg saa stor, at jeg kunde gaa med de voksne paa Aandehulsfangst efter Sæl. Den Dag jeg harpunerede min første Sæl, maatte min Fader lægge sig med nøgen Overkrop paa Isen, og den Sæl, jeg havde fanget, blev trukket hen over hans Ryg, medens der endnu var Liv i den. Kun Mænd maatte spise af min første Fangst, og intet maatte levnes. Dens Skind og Hoved blev gemt ude paa Isen, for at jeg senere skulde være i Stand til at fange den samme Sæl igen. I tre Dage og Nætter maatte ingen af de Mænd, der havde været med til at spise den, gaa paa Fangst eller gøre nogen Slags Arbejde.

Det næste Fangstdyr, jeg nedlagde, var en Ren. Det var mig strengt forbudt at bruge Bøsse, og jeg skulde dræbe den med Bue og Pil. Ogsaa den blev kun spist af Mænd; ingen Kvinder maatte røre ved den.

Saa gik der nogen Tid, og jeg blev voksen og stærk nok til at gaa med paa Hvalrosfangst. Den Dag jeg harpunerede min første Hvalros, raabte min Fader saa højt, han kunde, idet han nævnede Navnene paa alle de Bopladser, han kendte: „Nu er der Kød til alle Mennesker!“

Hvalrossen blev bugseret ind til Land, medens der endnu var Liv i den, og først inde ved Strandkanten blev den slaaet helt ihjel. Min Moder, der skulde flænse den, blev bundet fast til Fangelinen, før Harpunodden var taget ud af dens Krop. Efter at jeg havde nedlagt denne Hvalros, maatte jeg spise alle de Lækkerier, der tidligere havde været mig forbudt, ja selv Indvolde, og nu kunde

Kvinder godt spise af min Fangst, blot det ikke var Barselkvinder. Kun min Moder skulde endnu længe iagttage stor Forsigtighed, og hver Gang hun skulde sy, maatte der bygges et særligt Hus til hende. Jeg var bleven opkaldt efter en lille Aand, Aua, og man sagde, at det var for ikke at fornærme den, at min Moder skulde iagttage saa mange Forsigtighedsregler. Den var min Skytsaand og passede nøje paa, at man ikke gjorde noget, der var forbudt. Saaledes maatte jeg aldrig opholde mig inde i et Snehus, hvor unge Kvinder klædte sig af for

To fredløse Sjæle. Den store hedder Nalagnaq, Lytteren; stor Mund, to Tænder, Tungen ud af Munden, uformelig Haand med seks Fingre; bevæger sig i Løb. Den anden hedder Pungooq eller Hunden; lange Øren, to Munde, tre Ben, det bageste uformeligt. En Nat han sov i et Stenly, kom disse onde Aander over ham og vilde have ædt ham, hvis Hundene ikke havde holdt dem paa Afstand. Tegning af Anarqooq.

at gaa til Ro; ligeledes maatte heller ikke nogen Kvinde rede sit Haar i min Nærværelse.

Endnu efter at jeg forlængst var bleven gift, holdtes der streng Tabu over al min Fangst. Blot der levede Barselkvinder i Nærheden af os, maatte min Kone kun spise Fangstdyr, der var dræbt af mig, og ingen anden Kvinde maatte røre ved de Stykker, min Kone havde spist af. Til de Hvalrosser, jeg havde nedlagt, knyttede der sig altid den Tabu, at ingen Kvinder maatte spise af Indvoldene, og dette Forbud blev opretholdt, lige til jeg var Fader til fire Børn. Og det er egentlig først, efter at jeg er bleven gammel, at de Forpligtelser faldt bort, som den gamle Aandemanerske stillede, for at jeg kunde faa Lov til at leve.

Skønt alt saaledes var lagt til Rette for mig, lige fra den Tid jeg endnu var Foster i Moders Liv, forsøgte jeg forgæves at blive Aandemaner gennem andre; men det vilde ikke lykkes. Jeg opsogte mange berømte Aandemanere og gav dem

store Gaver, som de øjeblikkelig gav bort til andre; thi beholder de dem selv, vil de eller deres Børn dø. Men det hjalp altsammen ikke. Jeg var født til Vanskeligheder. Saa søgte jeg Ensomhed og blev snart meget tungsindig. Paa en mystisk Maade kunde jeg briste i Graad og blive ulykkelig, uden at forstaa hvorfor. Saa kunde alt pludselig blive helt anderledes, og jeg følte en stor og uforklarlig Glæde — en Glæde saa stærk, at jeg ikke kunde beherske den; jeg maatte bryde ud i Sang, en vældig Sang, hvor der kun kunde blive Plads til det ene Ord: Glæde! Glæde! Glæde! Og midt i en gaadefuld, overvældende Fryd blev jeg Aandemaner, uden selv at forstaa hvorledes. Men jeg var det. Jeg kunde se og høre paa en helt ny Maade.

Enhver virkelig Aandemaner skal fornemme en Lysning i sin Krop, inde i sit Hoved eller i sin Hjerne, noget som en lysende Ild, der giver ham Evne til at se ind i alle skjulte Ting — med lukkede Øjne ind i Mørke, eller ind i Fremtiden, eller ind i andres Hømmeligheder. Jeg følte, at jeg var i Besiddelse af denne vidunderlige Evne.

Min første Hjælpeaand blev min Navne, en lille Aua. Da den kom til mig, var det, som om Husgang og Tag løftedes, og jeg fik en saadan Sekraft, at jeg kunde se tværs igennem Huset, ind gennem Jorden og op i Himlen; det var den lille Aua, der bragte mig alt dette indre Lys, idet den holdt sig svævende oven over mig, saa længe jeg sang. Derefter stillede den sig ud i en Krog i Husgangen, usynlig for andre, men altid rede, hvis jeg skulde kalde paa den.

En Aua er en lille Aand, en Kvinde, der bor nede ved Stranden. Der er mange af disse Strandaander, som løber rundt med spids Skindhætte paa Hovedet; deres Bukser er pudsigt korte og af Bjørneskind; de har lange Støvler med sorte Mønstre og Pels af Sælskind. Deres Fødder er vredet opad, og de synes kun at gaa paa Hælen. Haanden fører de saaledes, at Tommelen altid er bøjet ind over Haandfladen; Armene holder de højt hævet med samlede Hænder, som de uafbrudt stryger hen over Hovedet. De er kaade og glade, naar man kalder paa dem, og ligner mest af alt smaa, søde, levende Dukker; for fuldt oprejst er de ikke højere end en Arms Længde.

Min anden Hjælpeaand blev en Haj. En Dag jeg var ude i Kajak, kom den svømmende hen til mig, lagde sig paa Siden af mig og hviskede blot sit Navn. Jeg blev meget forbavset, for jeg havde aldrig set en Haj før; de er meget sjældne heroppe. Siden hjalp den mig med al Slags Fangst og var altid hos mig, naar jeg behøvede den.

Disse to, Strandaanden og Hajen, var mine vigtigste Hjælpeaander, og de kunde hjælpe mig med alt, hvad jeg ønskede. Den Sang, jeg plejede at synge, naar jeg kaldte, havde ikke mange Ord og lød saaledes:

Glæde, Glæde,
 Glæde, Glæde!
 Jeg ser den lille Strandaand,
 min Navne.
 Glæde, Glæde!

Disse Ord kunde jeg blive ved med at gentage, indtil jeg brast i Graad, Bytte for en sær Angst; saa kunde jeg pludselig ryste over hele Kroppen, medens jeg blot raabte: „Aha-a-a-a, Glæde, Glæde! Nu vil jeg hjem, Glæde, Glæde!“

Jeg havde engang mistet en Søn og syntes aldrig mere, jeg kunde tage bort fra det Sted, hvor jeg havde lagt hans Legeme. Jeg var ligesom en Fjældeaand, der er bange for Mennesker. Vi opholdt os meget længe oppe i Landet, og mine Hjælpeaander forlod mig. Men en Dag var det saa pludselig, at Sangen om Glæden kom til mig. Jeg længtes atter efter Menneskene, mine Hjælpeaander vendte tilbage til mig, og jeg var mig selv igen. Fra den Dag af synger jeg altid denne Sang, naar jeg kalder.

Dette er, hvad der hændte mig fra Moders Liv, og lige til jeg blev Aandemaner. Nu da jeg er bleven Kristen, har jeg sendt mine Hjælpeaander op til min Søster i Baffinsland; men vil I vide mere om Aandemanere, skal jeg fortælle om min Fætter Niviatsian, som Aanderne kaldte til sig paa en æventyrlig Maade, for at han kunde blive en stor Aandemaner.

Aanderne kalder paa Niviatsian.

Niviatsian var paa Hvalrosfangst sammen med mange andre Mænd ved Igdulik; nogle gik foran ham og andre bagefter. Pludselig kom der en stor Hvalros op gennem Isen lige ved Siden af ham, og den greb ham med sine vældige Forluffer, ganske som en Moder løfter sit lille Barn, og bar ham med sig ned i Dybet. De andre Mænd løb til, og da de kiggede ned gennem det Hul i Isen, hvor Hvalrossen var forsvundet, kunde de se, hvorledes den stadig holdt ham fast knuget i sin Favn og søgte at gennembore ham med sine Stødtænder. Efter en Tids Forløb slap den ham og søgte først op til Overfladen langt, langt borte for at puste. Men Niviatsian, der var kommen bort fra det Hul, han var trukket ned igennem, arbejdede nu med Arme og Ben for at komme op igen. Mændene kunde følge hans Bevægelser og huggede Hul omtrent der, hvor man ventede ham op, og her fik min Fader ham da virkelig ogsaa halet op. Han havde et gabende Saar ved Kravebenet og aandede gennem det; Flængen gik helt ned til Lungen. Nogle af Ribbenene var ogsaa knækket, og Bruddene havde grebet fat i hans ene Lunge, saa han ikke kunde rette sig op.

Niviatsian laa længe bevidstløs. Da han kom til sig selv igen, kunde han dog rejse sig op uden Hjælp. Saaret ved Kravebenet var det eneste alvorlige Saar; man kunde se Spor af Hvalrossens Stødtænder baade i Hovedet og rundt omkring paa Kroppen, men det var, som om den ikke havde kunnet saare ham. Gamle Folk sagde, at denne Hvalros var udsendt af Sødyrenes Moder, der var vred over, at Niviatsians Kone havde holdt en Abort hemmelig for at blive fri for at underkaste sig Tabu.

Niviatsian fulgte saa med sine Kammerater ind mod Land, men han maatte gaa et Stykke fra dem paa Is, hvor der ingen Fodspor var. Nær ved Land blev der lavet et lille Snehus, og her blev han lukket inde og anbragt paa et lille Sælskind med alt sit vaade Tøj paa. Der sad han i tre Dage og tre Nætter uden Mad og Drikke. Dette maatte han gøre for at faa Lov til at leve; thi hvis han straks kom op til Menneskenes urene Bopladser, vilde han dø efter den Mishandling, der var overgaaet ham.

I al den Tid Niviatsian sad i det lille Snehus, var Aandemaneren inde paa Bopladsen uafbrudt optaget af at rense hans Kone og hans gamle Moder, der i Folks Nærverelse maatte bekende alle deres Tabubrud for at stille de Magter tilfreds, der raadede over Liv og Død. Og Niviatsian kom sig efter tre Dages For-

løb og var nu en stor Aandemaner. Hvalrossen, som ikke havde formaet at dræbe ham, blev hans første Hjælpeaand. Det var Begyndelsen.

En anden Gang han var ude at jage Ren, løb han lige paa et Jærvo. Jærven havde Unger, og den kastede sig rasende over ham. Den „brødes“ med ham hele Dagen og Natten og slap ham først, da Solen stod paa samme Sted, som da de begyndte. Til Trods for Jærvens skarpe Tænder og Kløer havde den dog ikke kunnet bide et eneste Hul paa hans Krop, blot skrabet en Smule Skind af. Saaledes blev ogsaa Jærven hans Hjælpeaand.

Hans tredie Hjælpeaand blev Amajorjuk, en Jættekvinde med en vældig Bærepose paa Ryggen, hvori hun putter Mennesker, hun røver. Hun kom saa

pludseligt over ham, at han allerede befandt sig i Bæreposen, længe før han fik Tid til at foretage sig noget. Aabningen lukkede sig straks over ham, og han var spærret inde. Men han havde sin Kniv om Halsen, og med den stak han Jættekvinden i Ryggen lige bag Skulderbladet, saa hun døde. Bæreposen var tyk som Hvalroshud, og det tog ham lang Tid at skære sig ud og komme fri. Men nu opdagede han, at han var fuldstændig nøgen; naar han var bleven afklædt, vidste han intet om; heller ikke, hvor han var, kun at han maatte være langt, langt inde i Land.

Først nede i Nærheden af Havet fandt han sine Klæder og naaede vel hjem. Men han havde faaet en fæl Stank af raadden Tang over hele Kroppen, og denne Lugt satte sig fast i hans Hus, saa at det varede et halvt Aar, før den forsvandt igen. Ogsaa denne Jættekvinde blev hans Hjælpeaand, og han ansaas fra nu af for at være den største Aandemaner blandt Menneskene.

Saaledes var der i Følge Aua to Maader at blive Aandemaner paa: Enten søgte man Aanderne i Ensomhed, eller de kom af sig selv til Mennesket paa en gaadefuld og voldsom Maade. Og da var det den pludselige Angst, der gjorde en „seende“.

Mest frygtet af alle Hjælpeaander var „Havets Hermelin“. Den var skabt ligesom Landjordens Hermeliner, kun slankere, smidigere og hurtigere, og den kunde skære op af Havet saa pludseligt, at det var

Troldkvinde Manillaq, Skruéis. Han mødte hende sidste Sommer paa en Fjældvandring; hun saa saa frygtindgydende ud, at han faldt om og mistede Bevidstheden og kom først til sig selv ved, at hans Hund slikkede hans Navle. Hun blev hans Hjælpeaand. Specialitet: skaffe Fangst dyr fra Sødyrenes Moder. Tegning af Anarqaoq.

umuligt at væрге sig. Den havde en mørk, blank Hud og ingen Haar, undtagen en Smule paa Halespidsen og Øreflipperne. Naar en Mand var ude i Kajak, kunde den dukke lynsnaart op fra Dybet og smutte ind i hans Ærme, og idet den løb hen over hans nøgne Krop, fyldte den ham med en saadan Rædsel, at han næsten tabte Bevidstheden.

Det var en udlært Aandemaners Opgave at helbrede syge; at fare til de dødes Land for at søge efter tabte Sjæle; at fare til Sødyrenes Moder for at skaffe Fangstdyr; at udføre vidunderlige Kunststykker, som forbavsede Menneskene og overbeviste dem om Aandemanerens overnaturlige Evner.

Aarsagen til næsten al Sygdom var Ran af Sjæle; dette kunde forårsages af fjendtligsindede Aandemanere eller af Folk, som særlig gav sig af med Trolddom; de havde let til Vrede og fik gennem deres onde Sind Evnen til at blæse Sjælen ud af et Legeme. Blev Sjælen ikke bragt tilbage igen, maatte den syge dø. Smaabørns Sygdom skyldtes som Regel Tabubrud, der var begaaet af Moderen, og da var det Aandemanerens Sag at finde ud af, hvori Forseelsen bestod.

De Aandebesværgelser, jeg selv havde Lejlighed til at overvære, var uden særlig Kraft, og selv om Aandemanerne kom i Trance, under Foregivende af at deres Hjælpeaander havde taget Bolig i dem og talte gennem dem, var den paastaaede Tilstedeværelse af Aander dog ret virkningsløs paa en kritisk Tilhører. Aandemaneren stod midt paa Gulvet og talte med en fremmedklingende Stemme. Hans Øjne var lukkede, og han famlede efter sine Ord. Som Regel vidste han dog saa meget om sine Bopladsfællers intime Liv, at det sjældent var vanskeligt at fingere en Viden, der altid hilstes med Forbavselse. Naar det gjaldt om at helbrede en syg eller bøde paa uheldig Jagt, var det aldrig svært at gætte sig frem til et lille uskyldigt Tabubrud. Og næppe havde den, der følte sig ramt, raabt sin Bekendelse ud, før alle de gamle Koner gav Syndsforladelse, idet de raabte i Munden paa hinanden: „Bort med det! Lad det være magtesløst!“ Og den Inderlighed, hvormed disse Raab hilste Synderen, havde endnu bevaret noget af det gamle Hedenskabs Stemning over sig. Ogsaa Sangene, Kvindernes Kor til Aandernes Sang, havde virkelig Toner i sig, der bragte Bud fra bevægede Sinds uanede Dybder.

Men Aandernes vældige Vingesus, som man hørte saa meget om i de mange Beretninger fra gamle Dage, mærkede man intet til.

Vi frygter.

Flere Aftener igennem havde vi drøftet Leveregler og Tabuskikke uden at komme videre end til en lang og omstændelig Opremsen af,

hvad der var tilladt og hvad der var forbudt. Alle vidste de saa udmærket, hvad der skulde gøres i et givet Tilfælde, men hver Gang jeg kom med mit hvorfor, blev de mig Svar skyldige. Det forekom dem ret urimeligt, at jeg ikke blot vilde have en Redegørelse for, men ogsaa en Begrundelse af deres religiøse Forestillinger. Det havde som sædvanlig

Et Syn paa en Fjældvandring. Aanden virkede saa voldsomt paa ham i sin tavse Uhygge, at han flygtede, uden først at have faaet den til Hjælpeaand. Aandetegning af Anarqaq.

været Aua, der førte Ordet, og da han staa dig blev mig Svar skyldig, rejste han sig op, og som grebet af en pludselig Indskydelse bad han mig følge med udenfor.

Det havde den Dag været et ualmindelig haardt Vejr, og da vi efter flere Dages heldig Fangst havde Overskud af Kød, havde jeg anmodet min Vært om at blive hjemme, for at vi kunde faa en Del Arbejde fra Haanden. Den korte Dag var forlængst gaet over i Eftermiddagens Halvlys, men da Maanen var oppe, kunde man endnu se temmelig langt. Hvis

de, forrevne Skyer jog hen over Himlen, og naar Vindpustene før hen over Bopladsen, fik vi Øjne og Mund fyldt med Sne. Aua saa mig ind i Øjnene, og idet han pegede ud over Isen, hvor Snefoget røg som piskede Bølger, sagde han: „For at jage vel og leve lykkeligt behøver Menneskene roligt Vejr. Hvorfor saa denne stadige Snestorm og alt dette unødige Besvær for dem, der skal søge Føden til sig og dem, de holder af? Hvorfor? Hvorfor?“

Vi var netop kommen ud paa den Tid, da Mændene kom hjem fra Aandehulsfangst; de gik sammen i Klynge og sled sig foroverbøjede

op mod Vinden, der pressede dem saa haardt, at de helt maatte standse, hver Gang Vindstødene ramte dem. Ingen af dem havde Sæl paa Slæb; en hel Dags surt Slid havde været forgæves.

Jeg maatte besvare Auas Hvorfor med en stille Hovedrysten. Saa førte han mig ind i Kuvdlos Hus, der laa lige ved Siden af vort. Den lille Spæk lampe brændte med laveste Blus uden at give den mindste Varme, og et Par smaa frysende Børn var krøbet sammen i et Hjørne af Briksen med et Renskindstæppe over sig.

Atter saa Aua paa mig og sagde: „Hvorfor skal der være koldt og uhyggeligt herinde? Kuvdlo har været ude paa Fangst hele Dagen, og hvis han havde faaet en Sæl, saaledes som han fortjente, vilde Konen nu have siddet leende ved sin Lampe og sat fuldt Blus paa, uden at være bange for, at der ikke skulde være nok til i Morgen. Og der vilde blive varmt og hyggeligt herinde, og Børnene vilde kravle frem fra deres Tæppe og glæde sig over at være til. Hvorfor skal det ikke være saaledes? Hvorfor?“

Da jeg ikke svarede, førte han mig ud af Huset og ind til sin gamle Søster Natseq, der boede i en lille Snehytte for sig selv, fordi hun var syg. Hun saa udslidt og mager ud og blev ikke en Gang oplivet ved vort Besøg. I flere Dage havde hun lidt af en ondartet Hoste, der syntes at komme dybt nede fra Lungerne, og det saa ud til, at hun ikke havde langt igen.

For tredie Gang saa Aua paa mig og sagde: „Hvorfor skal Mennesker være syge og lide? Vi er alle bange for Sygdom. Min gamle Søster her har, saavidt vi Mennesker kan se, intet ondt gjort, hun har levet et langt Liv og født stærke Børn, og nu skal hun lide, før hun ender sine Dage. Hvorfor? Hvorfor?“

Hermed var Demonstrationen forbi, og vi vendte tilbage til vort Hus og genoptog sammen med de andre den afbrudte Samtale.

„Der ser du,“ sagde Aua, „heller ikke du kan give Grunde, naar vi spørger dig, hvorfor Livet er, som det er. Og saaledes skal det være. Alle vore Skikke kommer fra Livet og gaar til Livet; vi forklarer intet, vi tror intet, men i det, jeg nu har vist dig, ligger alle vore Svar.

Vi frygter!

Vi frygter for Jordens Vejr, som vi skal kæmpe med for at vriste Føden ud af Land og Hav.

Vi frygter Nød og Sult i de kolde Snehytter.

Vi frygter den Sygdom, som vi daglig oplever rundt omkring os. Ikke Døden, men Lidelsen.

Vi frygter døde Menneskers og dræbte Fangst dyrs Sjæle.

Vi frygter Jordens og Luftens Aander.

Derfor har vore Fædre fra deres Fædre væbnet sig med alle de gamle Leverejler, som er bygget paa Slægters Erfaringer og Livsvisdom. Vi ved ikke hvorledes, vi aner ikke hvorfor, men vi følger dem for at faa Lov til at leve sorgløst. Og saa uvidende er vi trods alle vore Aandemane, at vi frygter alt det, vi ikke kender. Vi frygter det, vi ser om-

kring os, og vi frygter det, vi kender fra Forfædres Fortællinger og Myter. Derfor har vi vore Skikke, og derfor overholder vi vor Tabu.“

Kigutilik eller Aanden med Kæmpetænderne. Et Foraar, han var paa Sæljagt, kom dette Uhyre op af en Vaage; den var saa stor som en Bjørn, men højere, med lange Ben, der havde store Knuder ved Ledene; to Haler, et stort Øre, der kun syntes at sidde fast i en Hudfold, og Tænder, der var saa grove som en Hvalros' Stødtænder. Den var nøgen og havde kun Haar i Bræmmer; den udstødte et mægtigt Brøl: „Ah — ah — ah!“, og da blev han saa bange, at han flygtede hjem, uden først at faa den til Hjelpeaand. Tegning af Anarqaoq.

— — —
Dette var Auas Forklaring. Som altid var han klar i sin Tanke. Og jeg skal nu forsøge paa at kæde de tre Aandemaneres hedske Bud sammen.

Al Tabu og de dermed forbundne Leverejler skelner fundamentalt mellem Landvildt og Sødyr. Dette har sin Grund i, at disse hver for sig har deres særlige Ophav; derfor maa de holdes ud fra hinanden, thi

man har den Tro, at de gensidig besmitter hinanden og derved volder Menneskene Ulykker.

Der er nu Sødyrenes Moder, der sank ned til Havets Bund, fordi hendes Fader huggede hendes Fingerled af, da hun blev kastet ud i Søen og angst for at drukne klamrede sig fast til Konebaadens Ræling (se Myten Pag. 83). Af hendes afhuggede Fingerstumper blev Sødyrene til, de smaa Sæler, de store Remmesæler, Hvalrossen og Hvalen. Og for at hævne sig paa Menneskene, der var Skyld i hendes

Død, krævede hun siden indviklet Tabu af alle dem, der skulde leve af Havet.

Og saa er der Renernes Moder. Aua gengav Myten i følgende Ord:

„Man fortæller, at dengang Sødyrene blev til, var der ingen Rener paa Jorden; men saa vandrede en gammel Kone ind i Land og skabte dem. Deres Skind lavede hun af sine Bukser, saaledes at Haarlagets Tegning kom til at veksle paa samme Maade som Mønstreet i hendes Bukser. Men Renen fik Tænder paa samme Maade som andre Dyr, og i Begyndelsen havde den ogsaa Stødtænder. Den var et farligt Dyr, og det varede heller ikke længe, før en Mand blev dræbt under Jagt. Saa blev den gamle Kone bange og gik atter ind i Landet og samlede de Rener, hun havde skabt. Stødtænderne lavede hun om til Horn, Tænderne i Formunden slog hun ud, og da hun havde gjort det, sagde hun til dem: „Landdyr som I skal holde sig paa Afstand fra Menneskene og være frygtsomme!“ Og saa gav hun dem et Spark i Panden, og derved kom den Fordybning, som man nu kan se oven i Panden paa alle Rener. Renerne sprang bort og blev siden meget sky. Det viste sig snart, at de var alt for hurtige, ingen Mennesker kunde jage dem, og atter maatte den gamle Kvinde fange dem ind. Denne Gang lavede hun Haarlaget om, saa at ikke alle Haar længere havde samme Fald. Nu vendte Bughaarene, Haarene under Halsen og Flankerne forskellige Veje, og saa blev de sluppet løs igen. Endnu var Vildrenen vel hurtig, men den kløvede ikke længere Luften saa let, og Menneskene kunde indhente og dræbe den. Siden tog den gamle Kvinde Land blandt Renerne, og hun kaldes nu „Renernes Moder“, *tugtut igfiat* eller „den, hos hvem Renerne er.“

Saaledes fik Sødyrene og Renerne hver sin Moder, og derfor maa de aldrig behandles under eet. Endnu en anden Grund giver Anledning til stor Forsigtighed: Hos alle levende Væsener findes Kræfter, der gør dem særlig følsomme over for de Leverejler, som engang er vedtagne af Menneskene. Disse Kræfter er nedlagt i Sjælen og Navnet.

Sjælen eller Inusia er det, som giver alt levende netop det Udseende, som det har. Den er i Virkeligheden for Mennesket et lille bitte Menneske, for Renen en lille bitte Ren, og saaledes for alle Dyr en Miniatur af det store og sidder inde i en luftfyldt Boble i Lysken; fra den kommer Udseende, Tanker, Kraft og Liv. Den gør Mennesket til et Menneske, Renen til en Ren, Hvalrossen til en Hvalros, Hunden til en Hund og saaledes videre. Øves der Vold mod denne Sjæl, eller saares den ved Tabubrud, bliver den til en ond Aand, der volder Ulykker og Død. Aua udtrykker dette i følgende Ord:

„Livets største Fare ligger i, at Menneskers Føde bestaar af lutter Sjæle.“

Dermed menes der, at man for hvert Fangst dyr, man nedlægger og siden udnytter som Klæder og Spise, maa tage ganske særlige Hensyn; thi de har alle en Sjæl.

Men foruden Sjælen er der ogsaa Navnet, som kræver Hensyn. Og dette fortolkes saaledes:

Ved Opkaldelsen faar ethvert Menneske sin afdøde Navnes Styrke og Færdigheder; men da alle med fælles Navn har samme mystiske Livskilde, arver man ogsaa aandelige og legemlige Egenskaber fra dem, der langt, langt ude i den graa Fortid har baaret samme Navn. Bag et hvert Menneske gaar saaledes et mægtigt Tog af Aander, der støtter og

Den tungsindige Hjelpeand Isitoq eller Kænpeøjet. Kort efter at han havde mistet sine Forældre, kom denne bedrøvede Aand hen til ham og sagde: „Du skal ikke være bange for mig, ogsaa jeg kæmper med sørgelige Tanker; derfor vil jeg løge dig og blive din Hjelpeaand.“ Den har et stort, stridt Haar, der staar lige i Vejret; hvert Øje er delt i to Afdelinger, og dens store Mund sidder lodret med en lang Tand foroven og to kortere i Siden. Dens Specialitet er, at finde Folk, der har begaaet Tabubrud. Tegning af Anarqaq.

hjælper, saa længe man holder Levereglerne efterretteligt; men bryder man sin Tabu, eller gør man noget, som er de Døde uvedkomment, vender alle de usynlige Venner sig mod en som Fjender, og man er hjælpeløst fortabt.

Et broget Virvar af religiøse Leveregler gaar nu umærkeligt og næsten automatisk ind som et Led i det daglige Liv, og det er ofte vanskeligt at faa fat paa dem. De dukker op eller forsvinder, eftersom man faar

Brug for dem, og lader sig ikke uden videre remse op, blot fordi man spørger. Det voldte derfor Aua og mig stort Besvær at faa dem sammenstillet paa en saadan Maade, at de kunde give et Begreb om, hvorledes de i Virkeligheden griber ind i alt.

Kampen mod døde Menneskers og Dyr's Sjæle.

Om Sommeren, hen i Juli Maaned, naar Vinterisen ikke længere egner sig til Sælfangst, samles alle Ejendele i et stort Depot ved Kysten, og man drager ind i Landet for at begynde Renjagterne.

Renerne i Melville Peninsula kommer som en Fortrop for det store

Fremstød nede fra Skovene i Barren Grounds; men paa den Tid, de viser sig paa Vejen mod Nord, er Skindene værdiløse paa Grund af Fældningen, og det er først hen paa Sommeren, i Juli, August og September, at de faar det Haarlag, som betinger de gode, varme Dragter for Vinteren. De ganske tyndhaarede Skind fra Juli og Begyndelsen af August bruges som Underbeklædninger nærmest Kroppen, medens de mere tykhaarede Skind lidt senere anvendes som Pelsskind. Landets Klima er jo saaledes, at varme Klæder er en absolut Forudsætning for Liv. Gamle Traditioner fortæller nu, at Renernes Sjæl skyr alt, hvad der har med Saltvand og Dyr i Saltvand at gøre, og derfor efterlades alt det, der specielt har været beregnet til Sødyrsfangst, nede ved Kysten. Til Gengæld maa man senere hen heller ikke anvende Fodtøj, der har været brugt paa Renjagt, ude paa Havis. Det, der giver Fodspor i Land, maa ikke give Fodspor paa Is. Det efterfølgende gengives saa vidt muligt i den Form, hvori Aua og Orulo fortalte mig det.

Renner anses for at være særlig ømfindtlige over for alt det, der har med Kvinder at gøre; thi den Urenhed, der sættes i Forbindelse med Menstruation og Fødsler, hænger altid over Kvinderne. En Kvinde kommer ind under Tabuen fra den Dag, da hun har haft sin første Blødning. Derfor har man som det første og store Bud indført Tabu for alt Kvindearbejde i den Tid, Rennerne jages. Kvinderne maa saa vidt muligt ikke sy fra den Tid, man gaar ind i Land (Juli), og til de første Snedriver lægger sig (November). Al Beredning af Renskind og Syning af disse er absolut Tabu. En Undtagelse danner de Kvinder, som ikke har smaa Børn; de maa gerne sy Fodtøj af Sælsskind, naar Skindene blot er skaaret til, forinden man forlader Kysten. Dog maa denne Syning ikke udføres i Teltene, men altid ude i fri Luft, i nogen Afstand fra Lejren. Disse Kvinder kan ogsaa reparere gamle Dragter, hvis det viser sig absolut nødvendigt; dog maa de aldrig benytte Skind, der stammer fra Dyr, som er skudt i samme Sæson. Sker dette, vil alle Renner forsvinde.

Naar en Ren er dræbt, maa man passe vel paa, at intet Ben brydes. Skindet skal flaaes af paa en saadan Maade, at der bliver smaa Strimler siddende ved Dyrets Øjne og Genitalia; thi naar Skindet engang skal tørres og behandles af en Kvinde, vil det saare Renen, om hun kommer til at røre ved de Steder, der har siddet direkte ind til disse Legemsdele. Efter Flænsningen lægges et lille Stykke Talg og et Stykke Kød under en Sten i Nærheden af det Sted, hvor Renen blev dræbt. Dette er et Offer til de Døde; man ønsker, at de skal spise og gengælde de Maaltider, man saaledes giver dem, ved at lokke Renner frem til de Steder, hvor man jager. De Dødes Sjæle har samme Magt til at gavne som til at skade.

Man maa drage omhyggelig Omsorg for, at Hunde ikke kommer til at gnave Renknogler i den Tid, Jagten drives. Det vil smerte Renens Sjæl, og man vil ikke faa flere Renner.

Først om Efteraaret, naar Jagten er ophørt og der er faldet Sne paa Land, saa at man kan forlade Teltet og bygge Snehus, er det tilladt at sy de nye Klæ-

der, der skal bruges den kommende Vinter. Saafremt det er paatrængende nødvendigt for en Mand forinden at faa nye Klæder, er det dog ogsaa tilladt at sy i et Ishus, hvis Isen lægger sig, før der falder Sne. Saa snart den første Sne er faldet og en Kvinde skal sy, maa der bygges en lille Snehytte specielt til hende, hvis der ikke er Sne nok til et rigtigt Hus, hvori alle kan flytte ind. I en saadan foreløbig »Systue« maa Skindet dog ikke blødgøres paa sædvanlig Maade med Skraber, men blot vædes paa Kødsiden med Vand og siden blødgøres med Fødderne.

Naar man saa er flyttet i Snehus og Havisen lægger sig, kan Hvalrosjagten begynde, selv om Kvinderne endnu syr nye Klæder. Dog er Sælfangst Tabu. Ved Bopladsen udvælges tre Mænd, der ene maa drive Fangsten i den Tid, der sys. Af disse har kun en Lov til at harpunere, medens de to andre er ham behjælpelige med at flænse. For disse tre Mænd, som under Kvindernes Syarbejde driver Fangsten for hele Bopladsen, er alle Marvben og Hovedet af Ren streng Tabu; Renkød maa de kun spise raat og frossent, og da kun med Vanter paa Hænderne. Kvinderne maa kun spise Renkød fra Sommerdepoter. Intet Hvalroskød maa bringes i Hus. Ønsker Mænd at spise Hvalroskød, maa det spises raat og kun uden for Snehytten. Skind af Ren maa aldrig blandes med Skind af Sæl, endsiige forarbejdes paa samme Tid. Saaledes er det ikke tilladt at sy Sælskindsfodtøj, før alle Vinterdragter er færdige. Der maa heller ikke anvendes Senes traad af Sødyr til Renskind.

Tabuen ved Igdlulik var særlig streng, fordi Sagnet fortalte, at det var herfra, Sødyrenes Moder var gaaet til Havets Bund. Derfor var hun Menneskene nærmere her end andre Steder og lettere at saare. Man sagde, at hun hadede Renerne, fordi hun ikke selv havde skabt dem, og derfor maatte Kød af Hval, Hvalros eller Sæl aldrig spises samme Dag som Ren. Hvalroskød og Renkød maatte ikke være i Hus sammen. Laks regnedes til „Landføde“ og maatte ikke spises samme Dag som Sødyr. Af samme Grund var det forbudt at gaa paa Hvalrosjagt med Fodtøj, der havde været brugt til Laksefangst.

Den strenge Adskillelse mellem alt, hvad der hører Landet og Havet til, overholdes, indtil Sælerne faar Unger i April—Maj. Da staaer Solen højt paa Himlen, og den farlige Vinter er omme. Dog maa visse Hensyn iagttages. Skind af Sommer- og Efteraarsren og Renkød fra Depoter maatte kun bringes ind i Snehytter, der var bygget paa Havis, gennem et Hul i Taget, hen over Briksen, og aldrig gennem den sædvanlige Indgang. Samme Vej skulde Sengetøj altid bringes i Hus under Sæljagter.

Det var et stort Arbejde at komme gennem Efteraars- og Vintersyningen. Familiens forskellige Medlemmer skulde helst have mere end eet Sæt Tøj, bestaaende af tyndhaarede Underpelse, Underbukser, Strømper og mere langhaaret Overtrækstøj til disse. Alene Beredningen af Skindene tog lang Tid. Foruden selve Klæderne skulde man ogsaa lave Brikesskind og bløde Tæpper og Soveposer til Rejsebrug. Som Regel gik derfor Tiden til Udgangen af December, før man kunde flytte ud paa Isen og begynde Vinterfangsten. Forinden Kvinderne nu gik over til Sødyrspise, skulde de omhyggeligt rense og vaske deres Hænder. Det gamle Tøj, der kasseredes, naar det nye toges i Brug, maatte rives i Stumper og Stykker; ellers kom man til at gaa i Pjalter efter sin Død. Og første Gang der skulde jages Hvalros eller Sæl, efter at alle var flyttet ud i Fangstlejr paa Isen, skulde man samle Tang, lægge det paa Gulvet i Snehytten og tænde

et Baal; hen over Ilden og Røgen holdt man saa Klæder, Vanter, Fangeliner, Harpuner og Harpunspidser, idet man sagde: „Giv os noget velsmagende fra Havet!“ Disse Ord glædede Sødyrenes Moder, og Ilden rensede Fangstgrejere for Lugten af Land. Mændene skulde gaa lige hen over Baalet og straks derfra begive sig paa Fangst.

I en Snehytte paa Isen maatte man ikke bruge Mos som Lampevæge, men „Savsmuld“ fra Hvalrostand.

Fra nu af var alle Landdyr Tabu, og man udsatte ikke blot sig selv, men ogsaa alle sine Bopladsfæller for de største Farer, hvis man brød den. Det fortælles, at engang havde en ung Moder syet en lille Dragt til sit Barn, efter at man havde bygget Hus paa Isen. Inden Morgen brød der en Orkan løs, Isen blev flænget op og knust i Stumper og Stykker, og hele Bopladsen druknede. Men da Stormen var paa sit højeste, saa man inde fra Land en lille Renkalv svømme ude mellem de druknede Mennesker. Det var Sjælen af den Kalv, hvis Skind var bleven syet ude paa Havisen, der hævnede sig. Saa farlige er Sjælene — saa uberegnelige.

Sødyrene deler man i de farlige, der kræver særligt Hensyn, og de uskadelige, man bare dræber og spiser. Til de første hører Hval, Remmesæl og Bjørn. Skikke ved Hvalfangst er tidligere omtalt. Naar en Remmesæl var dræbt, maatte alt Arbejde hvile i tre Dage; saa længe mente man, at Sjælen blev ved Legemet. Den samme Arbejdstabu foretoges af en Bjørn, kun knyttedes yderligere nogle Ceremonier til Fangsten. Disse bestod i, at Tungen, Milten, Blæren og Genitalia hængtes op inde i Huset sammen med den Harpun, der havde dræbt den. Var det en Hanbjørn, føjedes Mænds Værktøj hertil, var det en Hunbjørn, Kvinders Værktøj; disse opfattede man som et Offer til Bjørnens Sjæl, der gav heldig Fangst. Ja, den samme Bjørn kunde, naar den fik mange Gaver „in effigie“, lade sig dræbe mange Gange, naar den genopstod. Naar saa de tre Dage var omme, skulde alt Værktøjet kastes ud i Husgangen, hvor Børn skulde kappes om at samle det op og give det tilbage til Ejermændene. De Drengene, der var hurtigst, blev store Bjørnejægere. Overholdt man ikke denne Skik, vilde Bjørnens Sjæl overfalde sin Drabsmand og rive ham ihjel.

Almindelige Sæler hørte til de ufarlige Fangstdyr, og dog knyttedes der ikke saa ganske faa Taburegler til dem. Saa snart man havde bygget sig et Snehus og begyndte Fangsten, maatte man navnlig i den første Tid staa meget tidligt op om Morgenen; det var nødvendigt at give Sælerne Indtryk af, at man længtes efter dem, ellers kom de ikke til Aandehullerne. Naar en Sæl bragtes i Hus, maatte følgende iagttages, indtil den var flænset: Rimen maatte ikke skrabes af Isruden; der maatte ikke røres ved de flettede Pileris, der er Underlag for Brikesskindene; Sovetæpperne af Renskind maatte ikke rystes ud over Gulvet; der maatte ikke spildes Tran fra Lampen paa Gulvet; Mænd skulde standse alt Arbejde i Sten, Træ eller Jern; Kvinder maatte ikke kæmme deres Haar, vaske deres Ansigt eller hænge Fodtøj til Tørring. I samme Øjeblik en Sæl lægges paa den Plads, hvor den skal flænses, dyppes et Stykke Sne i Vandspanden, og man lader det herfra dryppe ned i dens Mund. Dyr, der lever i Saltvand, er altid tørstige, og saaledes slukker man Sjælens Tørst. Naar den bliver Sæl paa ny, lader den sig gerne dræbe igen af den Mand, som gav den Vand. Er det Sommer, stiller en Kone altid en Trækop, fyldt med Vand, inde paa Strandbredden, første Gang hendes Mand ror ud i en nybetrukken Kajak. Det er Vand til de tørstende Sæler.

Naar saa Sælen er flænset, lægges et friskt Stykke Sne hen over det Sted, hvor dens Hoved laa, og denné nye Sne trampes ned; thi Sjælen kan ikke lide, at urene Mennesker træder paa det Sted, hvor dens Hoved har hvilet.

Efter Sælfangst stilles Harpun og Harpunspids hen ved Lampen i Huset og bliver der Natten over. Saa længe opholder Sjælen sig i Harpunspidsen, der dræbte den, og i den Tid sætter den Pris paa Varme.

Man maa aldrig sy med Sener af en Sæl. Den skammer sig over sine korte Sener og straffer den, der bruger dem, med en tidlig Død.

Første Gang en Dreng fanger en Sæl fra Aandehul, skal han kaste Pels og Underpels, lægge sig fladt ud over Isen og lade sin Fader trække den endnu levende Sæl hen over sin nøgne Ryg. Da bliver hans Fangst dyr ikke sky. Kødet af denne Sæl fordeles i alle Huse og spises hurtigst muligt. Der maa intet levnes. Skindet udstykkes til saa mange Mænd som muligt, der lader sy smaa Fangstsko deraf. Kun Skindet af Hovedet skal gives til en gammel Kone, der holder meget af Drengen; hun skal sy en smukt forarbejdet Pose, hvori hun opbevarer sit Lampe mos. Denne Pose skal hun beholde, saa længe hun lever, og den skal begraves med hende, naar hun dør. Opfyldes alt dette, vil de Fangst dyr, Dren-

Igtuk eller Drøneren. Naar det drøner ude i Fjældene, er det ham, der fremkalder Larmen. Ingen ved, hvor han opholder sig; han er skabt anderledes end alt levende; hans Ben og Arme sidder bag paa hans Krop; hans vældige Øje sidder lige ud for Armene, mens Næsen har skjult sig inde i Munden; paa Hagen en Dusk tykt Haar og under den ud for Øjet hans Ører. Munden aabner sig for et mørkt Svælg, og naar Kæberne bevæger sig, høres Drøn inde fra Land. Tegning af Anarqaoq.

gen nedlægger, faa Spæk, der er stærkt lysende i Lamper. Det yderste Led af Lufferne skal skæres fra og gemmes et Aar, derefter skal det lægges i en gammel Grav. Ingen Aandemaner vil nu ved Trolddom kunne fratage ham hans Fangst dyrs Sjæle eller paa anden Maade ødelægge hans Fangst. Af samme første

Sæl maa ingen af de afgnavede Knogler kastes bort; de skal alle samles og sænkes i et Aandehul. Sjølen tager da igen Bolig i sine Knogler, og da dette vil gentage sig, saa ofte den dræbes, kan vedkommende hele Livet igennem blive ved med at fange den samme Sæl.

Den Dag en Dreng havde nedlagt sin første Sæl, maatte han aldrig banke Sneen af sit Tøj; det vilde skræmme hans fremtidige Fangststyr bort.

Ved Nymaane skal alle Smaadreng løbe ud i nogen Afstand fra Husene, hvor Sneen er ren og uden Fodspor. Her skal de tage et Stykke Sne, og idet de raaber op til Maanen: „Du skal bringe mig Fangststyr!“, løber de ind i Huset og putter Sneen i en Vandbeholder.

Naar en lille Dreng, der endnu bæres i Rygpose, første Gang faar Øje paa Maanen, skal Moderen stænke Vand i dens Retning. Alt dette giver god Fangst.

Flytter man til en ny Fangstplads, skal man anbringe Kranierne af de Sæler, man har nedlagt, idet man vender Øjenhulerne i den Retning, man vil rejse. Saa vil Sjølene af de Sæler, man allerede har fanget, følge med, og man vil fange dem igen paa den nye Fangstplads.

Naar Mennesker fødes.

En frugtsommelig Kvinde skal være hurtig til at løbe ud af Hus og Telt, hver Gang der raabes paa hende; saa vil hun føde let. Paa samme Maade bør hun altid være ivrig til at hjælpe andre; Barnet, hun føder, vil da blive et hjælpsomt Menneske. Af et Træhaandtag fra en Skindskraber, der har tilhørt en af død, skal hun udskære to smaa Dukker og anbringe dem som Amuletter i sin Inderpels, en ved hver Armhule; da vil Fostret blive let at bære. Første Gang hun mærker, at Barnet er levende, skal hun løse sin Fletning op og samle Haaret i Nakken, saa det hænger løst ned; saaledes skal hun gaa med det i tre Dage; det vil da give en hurtig Fødsel. En levende Bi rulles hen over hendes nøgne Ryg og gemmes; naar Barnet fødes og faar denne Bi som Amulet, fastgjort til et Haarbaand, faar det et langt Liv.

Saa snart Fødselsveerne melder sig, skal hun i Hast forlade sine Husfæller, for at hun kan føde i Ensomhed. Ingen maa hjælpe hende. Er det Sommer, rejses et lille Telt, er det Vinter, bygges et lille Snehus, som kaldes Fødehuset. Her føder hun enten liggende halvt paa Siden med en Sneblok under hver Arm til støtte Albuerne paa, eller hun ligger paa Knæ, ligeledes med en Sneblok til at stemme Armene imod. Hen under hende laves en Fordybning, om Vinteren i Sneen, om Sommeren i Jorden, og ned i denne Fordybning glider Barnet. Ved langsom Fødsel bindes en Rem stramt om Livet; selv under vanskelige Fødsler maa hun ikke modtage Hjælp. Dog er det tilladt at opfordre en Aandemaner til at holde Aandebesværgelse inde i Beboelseshuset. Herfor betales han af Manden med Fangstredskaber og en Hund. Umiddelbart efter Fødslen skal hun rense sin Krop med Sne og flytter derpaa ind i Barselhuset, et større Snehus, der er bygget specielt for hende, og hvor hun skal bo alene i en à to Maaneder. I denne Tid anses hun for uren, skal altid have sit Hoved dækket, naar hun gaar ud, og maa ikke se sig om efter Fangststyr. Det er hende tilladt at modtage Besøg, men strengt forbudt selv at komme i andre Huse.

Barnets Navlestreng underbindes et lille Stykke fra Navlen og skæres derpaa over med en lille Flintekniv, som Moderen selv skal have udsøgt og tildannet

inden Barslen. Kniven skal hun føre med venstre Haand. Naar den underbundne Stump af Navlestrengen falder af efter et Par Dages Forløb, skal den anvendes som Amulet for Barnet; den fastsys paa Inderpelsen sammen med Flintekniven, hver paa sin Side af Brystet.

I den Tid en Kvinde opholder sig i Barselhuset, skal hun have en særlig Træbakke til at lægge det Kød i, hun skal spise, og en lille Træøse, hvormed hun øser Suppen op. Disse skal hun have staaende foran sig ved Lampen, den ene inden i den anden, sammen med en Kødgaffel af Renhorn eller Marvben. Hver Morgen skal hun smelte Is eller Sne til Drikkevand; hun maa aldrig drikke for meget og kun lunkent Vand. Hver Gang hun drikker, skal hun dryppe en Draabe Vand med sin Guldbrand i Barnets Mund; dette skal gøres straks fra Barnets Fødsel. Ved Siden af sin Lampe skal hun have hængende en lille Skindpose, der kaldes Offerposen; hver Gang hun spiser, skal hun skære en lille Stump Kød af, gnide det mod Barnets Mund og lægge det i Skindposen. Dette giver Barnet god Fangst. Naar hendes Tid i Barselhuset er udløbet, tager hun Offerposen med Kødstykkerne og bringer den hen til en Sæls Aandehul, og heri hælder hun saa alle de smaa Kødstykker, der var Drengens første Føde; den tomme Pose kastes ud paa Isen.

En Barselkvinde maa aldrig selv skære sit Kogekød ud; det skal enten gøres af smaa Piger eller af ældre Koner. Først naar det er kogt, kan hun selv tage det op af Gryden og lægge det paa sin Træslev; hun maa passe vel paa, at intet af Kødet kommer uden for Træsleven; sker det alligevel, maa det straks kastes ind paa Sidebriksen til højre for Lampen. Hver Gang hun spiser — og det er to Gange om Dagen, hvis hun har født en Dreng, og tre Gange, hvis det er en Pige — skal hun have Skindet af et Sælhoved bredt ud over sit Skød; naar saa hendes Tid i Barselhuset er udløbet, lægges ogsaa dette ved Siden af en Sæls Aandehul, hvis Barnet er en Dreng. Er det derimod en Pige, kastes „Offerkødet“ og „Skødeskindet“ ikke i et Aandehul men blot ned i Strandkanten.

En Moder maa aldrig spise sig helt mæt, i den Tid hun opholder sig i Barselhuset, hvis hun ønsker sin Søn god Fangst; thi hendes Sult vil gøre Barnet let og hurtigt, og han vil være behændig til at fange, mens andre er tunge og langsomme i Vendingen.

Naar saa Tiden i Barselhuset er udløbet, vasker hun sig over hele Legemet og kaster det Tøj bort, hun havde paa, da hun fødte. Ogsaa Barnet skal have nyt Tøj, før man flytter ind til Faderen.

Et nyfødt Barn maa ikke vaskes med Vand, men tørres over hele Kroppen med Skindet af en lille Sneppe. Barnet kommer lige efter Fødslen nøgen i Bæresposen, og Klæder sys først senere. Det Sæt Tøj, der var Barnets første, gemmes i et Skur, og naar Lejlighed gives, skal det lægges i en Ravne- eller Maagerede eller kastes ud paa en lille Ø i en Elv.

En Kvinde med en lille Søn skal altid have Vand i sin Vandbeholder, som skal staa til venstre for Lampen; alle tørstige skal, naar de kommer ind til hende, være sikre paa at faa en Drik Vand; det vil give Drengen god Fangst.

En Dreng skal begynde med at spise Fedt, først bagefter maa han faa skært Kød; han vil da faa gode Lunger og aldrig blive forpustet, naar han skal forfølge sit Vildt.

Naar en lille Dreng eller Pige har spist, strækkes Legemet, idet man tager Barnet i venstre Haands Guldbrand og tilsvarende Taa paa højre Fod; samtidig

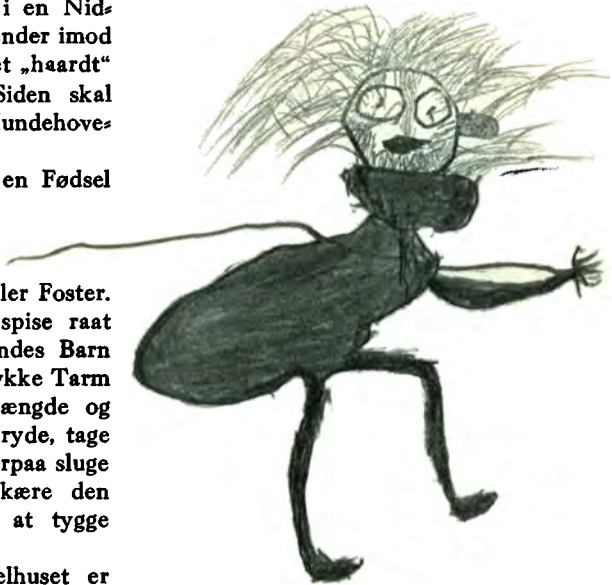
puster man paa Fingrene og smælder med Tungen. Det samme gøres med den anden Haand og Fod, og Barnet vil hurtigt vokse. Hvis det er en Dreng, tager man ham saa paa Skødet, efter først at have givet ham Skindet af et Sælhoved som Underlag, og idet man lægger Kødgaflen i Barnets Haand, fører man denne og lader ham harpunere smaa Kødstykker; samtidig bevæger man Drengens Arme, ganske som om han roede i Kajak.

En Barselkvinde, som har en lille Søn, skal koge et Hundehoved, og naar det er kogt, skal hun lade, som om det er Barnets Modstander i en Nidvise, og slaa de smaa Hænder imod det. Dette vil give ham et „haardt“ Hoved i Nævekamp. Siden skal Moderen selv spise Hundehovedet.

I et helt Aar efter en Fødsel maa en Kvinde ikke spise raat Kød, heller ikke Dyr, der er saaret i Hjerter, Mavesæk eller Foster. Første Gang hun skal spise raat Kød, skal hun, hvis hendes Barn er en Dreng, lægge et Stykke Tarm paa halvanden Arms Længde og et Stykke Lever i sin Gryde, tage det hurtigt op igen og derpaa sluge Tarmen hel uden at skære den over og Leveren uden at tygge den.

Naar Tiden i Barselhuset er omme, skal Kvinden besøge alle sine Bopladsfæller; hun skal medbringe den lille Trøse, hun brugte til sin Gryde, og i den skal der fra hvert Hus lægges et Stykke Kød, som hun skal bringe med sig hjem

og koge. Saa snart hun har spist det, har hun atter Lov til at slukke sin Tørst med koldt Vand, og hun kan endelig færdes frit mellem Mennesker.

Aanden Nujallaq, Haarkvinden. Næse paa Siden af Hovedet, bred Hudfold paa Halsen; kun een Arm; langt, vilt Haar, der stritter til alle Sider; ingen Krop, kun Bagdel; Ansigtet hvidt, ellers beklædt med sort, nøgent Skind; bærer en Sælkskindslinje paa sig, med hvilken hun fanger Rensdyr. Specialitet: god til at skaffe Landdyr. Tegning af Anarqaoq.

Naar Mennesker dør.

Naar et Menneske nærmer sig Døden, tages alle Brikseskind og Renskindstæpper, der tilhører Husets Beboere, ud og lægges i Husgangen; thi Døden besmitter alt. Naar den døende saa er ved at udaande, raabes: „Nu er det snart forbi med ham!“, og alle skal bryde ud i høje Veklager. Den døde klædes i Ligdragt, som bestaar af Inderpelsen, Inderbukser og Strømper, og snøres ind i sit Underlagsskind. Hvis det er en Mand, bliver Sjælen i Legemet i tre Døgn, hvis det er en Kvinde, i fire. I denne Tid maa intet Arbejde udføres, og den dødes nærmeste skal opholde sig inde i Sneytten sammen med Liget. Derefter føres

Liget ud af Snehuset; hvis det er en Mand, gennem den sædvanlige Husgang, hvis det er en Kvinde, gennem et Hul i Sidemuren. Er det Vinter, slæbes Liget i et Baand, der er fastgjort til Vristen, hen til det Sted, hvor det skal lægges. Er det Sommer, føres det ud gennem Teltets Sidevæg, og en af de nærmeste bærer det paa sin Ryg hen til Stedet, hvor det skal ligge.

Man tror, at Sjælen opholder sig i Legemet i de tre eller fire Dage, Døds- tabuen varer. For ikke at saare den, maa man derfor iagttage stor Forsigtighed. Hvis Bopladsen har Kød nok, maa ingen gaa paa Fangst; er man i Nød, maa

der tages paa Fangst, men kun til Fods; thi Larmen af Slæder og Hunde støder Sjælen.

Hvis der var Sælkød inde i et Hus, dengang Dødsfaldet indtraf, maa dette Kød vel spises, men Skindet af denne Sæl maa ikke benyttes til Klæder.

De Mænd eller Kvin- der, der har været med til at røre ved Liget, maa ikke skære Koges- kød til Gryderne; det maa Folk fra andre Huse komme ind og gøre for dem.

Selv det mest fred- sommelige Menneske kan have en Sjæl, der bliver farlig, naar han dør. Folk ved Bopladsen maa derfor under Døds- tabuen sove med deres

Den indcirklede Figur forestiller Sødyrenes Moder, der sidder nede paa Havets Bund og ruger over Menneskenes Skæbner. Den anden Tegning skal være Putuleq eller „de mange Hullers Aand“; skød en Dag, han var ude at fiske Laks, op til ham fra Bunden af en Sø; den vilde gerne tjene et Menneske og blev hans Hjelpeaand. Specialiter: Fødselshjælper; thi alle dens Huller virker opmuntrende paa Barnet, der har lettere ved at komme ud af Moders Liv, naar det faar Øje paa de mange Huller. Teg- ning af Anarqoq.

Amuletter under Hovedet. I disse Dage maa enhver Form for Støj undgaas; der maa ingen Sangfester holdes i de andre Snehytter, og ingen maa fodre Hunde. Man maa ogsaa iagttage stor Forsigtighed med sit Legeme; ingen maa vaske sig, rede sig eller skære Negle.

Naar Dødstabuen er omme, tages et Hundeeskrement og føres rundt i alle Retninger inde i Snehuset, idet man siger: „Tu — tu — tu!“ Er Dødsfaldet sket i et Telt, renses Luften, idet man slaar Gnister med en Ildsten. Derefter skal alle vaske sig, rede Haaret og skære Negle, og idet man gnider Neglene mod hinanden, skal man brummende sige: „Umh — umh — umh!“ Først da kan Liget bringes op til den Plads, man har valgt. Her gaar man en Gang rundt om det, idet man vifter i Retning af Solen med det Dække, der har været for Ansigtet; saa giver den døde godt Vejr til de efterladte. Samtidig overskæres de Baand, hvormed Ligskindet har været snøret, og man bryder ud i høje Veklager, idet man vender tilbage til Bopladsen. Den døde lægges aldrig i Stendysse, men frit

paa aaben Mark, med nogle løse Sten ved Hoved, Skuldre og Fødder; hvis det er Vinter, bygges dog et lille Ly med Tag over af Sne.

Forinden man bringer Liget op til Hvilestedet, skal man en miniature lave alt det, han i levende Live har Brug for: Kajak, Slæde, Hund, Bue, Pil, Harpun, Kop, Gryde, hvis det er en Mand; Lampe, Kødspid, Gryde, Kop, Synaale, Fingerbøl, hvis det er en Kvinde. Disse Miniatur-Redskaber lægges ved Fødderne og skal bruges i de dødes Land.

De, der arbejder med Døde, skal tilstoppe deres Næsebor med Renhaar, og saa snart Dødstabuen er omme, skal de kaste deres Tøj bort. De skal i et Aar have deres egne Gryder, som de alene og ingen andre maa spise af; det gælder særlig Kvinder. Disse maa heller ikke spise raat Kød af andre nyfangede Sæler end deres Mænds og kun frossent Kød af ældre Fangst.

Naar der fanges ved Bopladsen, ligegyldigt af hvem, skal der hurtigst muligt bringes en sørgende Enke Kød; det vil glæde den døde og give god Fangst.

De Remme, der holder Ligskindet, skal altid skæres over med den dødes egen Kniv. Selv om denne Kniv er en stor Kostbarhed, maa den siden aldrig bruges, men lægges ved Siden af den døde. Naar dette er gjort, skal de Mænd, der var med til at bringe Liget ud, gaa tilbage til Huset, og alle skal drikke Vand af den dødes Kop; saa giver man den dødes Sjel Vand. Derpaa forlades Huset, og man maa bygge sig et nyt, og intet som helst af det, der har været inde i Huset, da den døde udaandede, maa bringes med ind i det nye Hus.

Den Tabu, der knytter sig til et spædt Barns Død, er ikke saa streng, selv om Sjælen ogsaa her fordrer Hensyn:

Naar en Kvinde mister et Spædbarn, maa hun altid sørge for at have sit Hoved dækket med sin Pelshætte, naar hun gaar ud; kun en Dag, hvis Barnet ikke er fyldt Aar, og et Par Dage, hvis det er aargammelt. Derefter kan hun nøjes med at sy en lille Kappe af Skind uden Haar; den skal hun saa have paa Hovedet, hver Gang hun gaar ud i henholdsvis en Maaned eller to, alt efter Barnets Størrelse. I et Aar maa hun ikke spise raat Kød af fremmed Fangst, men gerne af sin Mands, hvis Barnet er død om Vinteren; dog først om Foraaret, naar Snehytternes Tag begynder at smelte. Desuden maa der overholdes almindelig Kvindetabu, der er forbundet med Dødsfald: Ikke spise Indvolde, Hjerte eller Æg.

Der maa aldrig være besøgende i et Hus, naar nogen udaander; de maa gaa ud i Husgangen i Dødsøjeblikket. Naar den døende er et lille Barn, kan Moderen tage det ud af Huset, lige før det udaander; Dødstabuen rammer da kun Moderen, medens Husfællerne gaar fri og intet Besvær faar hverken med de Skind eller de Klæder, der fandtes i Huset.

Første Gang en Mand, der har mistet sin Kone, gaar paa Fangst og faar en Sæl, flænses han den saaledes, at han kun tager Kødet, men lader Ben, Indvolde, Skind og Spæk urørt. Det skære Kød maa han gerne tage hjem, men Spækket og Skindet skal han lægge om Skrotten og efterlade det paa Isen som et Offer til sin afdøde Kones Sjel. I tre derpaa følgende Dage skal han opholde sig inde i Huset og maa ikke tage sig noget Arbejde for. De to næste Sæler, han fanger, skal flænses paa samme Maade, og der skal ofres til Konens Sjel ligesom første Gang; men Arbejde behøver ikke at være Tabu ved Hjemkomsten. I alle tre Tilfælde skal han drage Omsorg for, at Sælens Rygrad ikke knækkes. Ingen fremmed maa spise noget af det hjembragte Kød, kun han selv. Ved den fjerde

Sæl er Dødstabuen hævet. Men den første Remmesæl, han fanger, skal flænses paa samme Maade som Offer til den afdøde Kone; i dette Tilfælde skal dog Skrotten kastes i Havet. Det skære Kød maa han gerne spise sammen med andre Mænd, men maa dog ikke give Fangstparter, som det ellers er Skik ved Remmesælsfangst, hverken af Spæk eller Skind. Skal der laves Saaler eller Remme af Skindet, maa Haarene kun fjernes ved at lade Skindet gaa i Forraadnelse. Dette gælder dog kun hans første Remmesæl.

De tre første Rener, en Mand faar efter sin Kones Død, maa han flænse saaledes, at han kun faar det skære Kød og Skindet; Skrotten skal dækkes til med Sten.

For Hvalrosser gælder ingen særlig Tabu.

Folk, der er kede af Livet og ønsker at dræbe sig ved Hængning, skal gøre dette i et Hus, medens de er ene, og de skal hænge sig i Tørrestativets Stolpe; for at den indtrædende straks kan se dem, maa de ikke slukke Lampen, men lade den brænde.

En Mand mister Forstanden, hvis en uren Kvinde har spist af hans Fangst. Er det en Kvinde, der mister Forstanden, er det enten, fordi hun har brudt en vigtig Tabu, eller ogsaa er det, fordi hun engang har set de Fjældeaander, der kaldes Ijerqat, og derefter besøgt en Barselkvinde; det taaler Ijerqat ikke.

En Kvinde regnes for uren et helt Aar, efter at hun har mistet en nærstaaende Slætning. I den Tid maa hun ikke arbejde med raa Renskind og maa kun nævne Fangstdyrene i Aandemanernes særlige Sprog. Hun maa ikke pege paa Fangstdyr eller ytre sin Glæde over Fangst. En Mand maa, i det første Aar efter at han har mistet sin Kone, ikke slaa sine Hunde eller køre dem selv. Alle Kvinder regnes for urene, i den Tid de har deres Menses. Dette maa de altid meddele Bopladsfæller og ikke færdes frit om mellem Mænd; det vil skade dem i deres Fangst. De maa heller ikke sy, arbejde med Renskind eller banke Spæk til Lamperne. Paa samme Maade maa en Abort aldrig holdes hemmelig, thi da vil Føret blive til en ond Aand og skræmme alle Fangstdyr bort. Mænd, der under Trangtid havde levet af Menneskekød, regnedes ogsaa for urene; de maatte aldrig spise ved det Sted, hvor en Hvalros blev flænset. Vilde de have frossent Kød af nyfanget Hvalros, maatte det ske paa Land, og da maatte de først lægge Kødstykket op paa deres Fod og lade, som om de »kogte« det der. De maatte aldrig spise raat Sælkød, Remmesæl kun af egen Fangst, og Marvben kun fra gamle Køddepoter.

Den eneste Maade, hvorpaa Overtrædelse af Tabu kunde gøres skadefri, var ved hurtigt at bekende det til sine Bopladsfæller. Dette skammede de fleste sig dog for at gøre, og desuden var der saa mange udviklede Faldgruber i den Maade, hvorpaa alt det, man maatte og ikke maatte, blev stillet op, at mange undertiden slet ikke vidste af, at de havde begaaet noget urigtigt. Risikoen laa i, at Overtrædelser, der tilsyneladende var ubetydelige, ofte kunde faa skæbnsvangre Følger og gaa ud over intetanende og uskyldige. Derfor var Mennesker altid i Fare; og det var Aandemanernes Sag at afværge disse.

Amuletter, farlige Aander og Trylleord.

Men det var ikke nok at afværge Ulykken ved at vise Lydighed mod gamle Bud. Man opnaar vel at faa Stilhed om sin Skæbne, men der bliver ingen Fremgang, hvis man ikke ogsaa rækker Haanden ud efter Lykken. Derfor har man Amuletter og Trylleord.

Som Amuletter anvendes bestemte Dele af visse Dyr, der fastsys i ens Klæder. Igdulikerne bruger i Modsætning til Netsilikerne meget faa Amuletter; men Opfattelsen af Maaden, hvorpaa de hjælper, er den samme. Forøvrigt bærer man dem uden at tænke nærmere over den Vidunderkraft, der udstråler fra dem, og det var derfor ikke let at komme til Bunds i Sagen. Følgende er da Resultatet af talrige Samtaler:

Det er ikke Amulletten selv, men Sjælen af det Dyr, hvoraf Amulletten er taget, der har hjælpende, virksom Kraft. Dog er det ikke ligegyldigt, hvad man tager af Dyret, det skal tværtimod være ganske bestemte Dele. En Kvinde i „Barselhus“ skal f. Eks. bruge en Ravneklo som Ters i den Rem, der holder hendes Amaut (Bærepose til Barnet) sammen for neden. Barnet faar den siden som Amulet, og den giver Livskraft og heldig Fangst. Men selv om disse heldbringende Kræfter ikke kommer fra Kloen selv, men fra Ravnens Sjæl, vil en Amulet af en anden Legemsdel af Ravnens ingen Virkning have.

Amulletten virker mystisk og er derfor ikke absolut og udelukkende knyttet til den Person, der bærer den. Den kan gives bort til en anden, men dog saaledes, at den magiske Kraft kun kan overføres til den nye Ejer, hvis denne giver Gengaver. Sker det ikke, overgaar Amullettens Kraft ikke til den nye Ejer, selv om denne nu bærer den. Dette er Grunden til, at man godt kan tabe sin Amulet og dog bevare dens Kraft. Hos Rensdyreskimoerne skulde man have sine Amuletter fra fjerntboende Folk, her kunde man godt faa dem fra Bopladsfæller, blot man betalte derfor. Almindeligt er det ogsaa, at man fra en gammel Mand, der nu er ude af Stand til at fange, faar en Harpunspids; det Fangstheld, der knyttede sig til den gamle Mand, gaar da over til den nye Ejer af Fangstgrejerne. Der er visse Redskaber, Sæler ikke er bange for at lade sig dræbe af, og det er det, som giver heldig Fangst. Endog til Klæder kan der knytte sig Lykke. Ved Igdulik købte man Ærme-liningerne af en aflægs, tidligere meget dygtig Renjæger til en Dreng, hvis Fader altid havde haft Uheld i Rensdyrjagt; ja, det var overhovedet aldrig lykkedes ham at faa Rener, fordi disse ikke vilde lade sig dræbe af ham. Hans Søn fik nu den gode Renjægers Lininger fastsyet

til sine Ærmer, og hver Gang han fik en ny Pels, fulgte de gamle, slidte og fedtede Ærmelininger med. Og han blev en vældig Renjæger.

Af Amuletter, der er særlig karakteristiske for Igdlulikerne, kan nævnes:

Ekskrement af en nyfødt Hermelin lægges ind i Strømperne, saa at det berører Fodens Hud; man vil da blive en god Fodgænger og aldrig faa Smerter i Fødderne.

Paa Skuldrene af Inderpelsen sys nogle hvide Strimler af Renens Bugskind; de kaldes Inderpelsens Varmere. Den, som har dem, vil ikke fryse.

En tørret Navlestreng, fastsyet til Inderpelsen, beskytter mod onde Aander.

Rævemilt, fastsyet til en Drengs Strømpverst beskytter ham mod at falde gennem Tyndis.

Et Hareyyver ryges over langsom Ild og fastsys til Brystet af en Kvindes Inderpels; det giver rig og fed Mælk.

Skind af en Rentak, fastsyet til Hætten, giver langt Haar. Langt Haar giver en stærk Sjæl. Den, som klipper sit Haar, klipper en Del af sin Sjæl bort.

Inde i Stævnen af en Kajak lægges Skindet af en Sneppe; det vil gøre Kajakken sødygtig, og Manden vil ikke kæntre i haard Søgang.

En lille Dukke, lavet af den yderste haarde Spids af Benet paa en Hvalrospenis, kunstfærdigt udskåret med Arme og Ben, sys fast paa en Drengs Inderpels, og han vil paa enlige Renjagter aldrig møde de farlige Fjældeaander, der kaldes Ijerqat.

Spildetran fra Lampen, dryppet ud i Husgangen og rundt om Huset, beskytter mod onde Aander.

Ved onde Aander forstaas ikke blot Fabeldyr og Fjældeaander, der holder til ude i Naturen; men ogsaa Genfærd efter døde Sjæle kan, som tidligere nævnt, blive farlige, om Dødstabuen ikke nøje overholdes. Da maa de uskadelliggøres af Aandemanere, der til denne Kamp skal bevæbne sig med en Hvalrosharpun eller Snekniv af Hvalrostand, den saakaldte Havûjaq.

Oftest omtalt er Ijerqat, „Øjentrolde“, der har dette Navn, fordi de blinker sidelæns med Øjnene; de røver Børn og Voksne, som de bringer til deres Boliger dybt inde i Fjeldsprækker. De er vældige Løbere og gør de Mennesker, de fanger, lige saa hurtigt løbende ved at holde deres Ben i Saltvand, indtil Smaarejer har skeleteret dem. Her er Auas Beretning om dem:

„Min Fader var paa Renjagt og netop i Færd med at flænse fire Rener, han havde skudt, da han fik Øje paa noget, der fangede hans Opmærksomhed. Det var i Skumringen. Fire Skikkelser bevægede sig hen over en Bakkekam i skarp Silhouet mod Himlen. Først troede han, det var Rener, men da de kom nærmere, opdagede han, at det var „Øjentrolde“. De var skabt som almindelige Mennesker, kun Øjnene blinkede paa langs, og de havde Næsebor som Rener. Det saa ud til at være to Mænd med deres Sønner, alle store og kraftige. Den ældste

af Mændene var meget ophidset og kastede sig over Fader, idet han stemte Hænderne mod hans Bryst. Fader blev rolig staaende; han var meget stærk og lod sig ikke rokke af Stedet. Da sagde den vrede Øjentrold:

„Har du ondt i Sinde?“

„Du har intet at frygte af mig!“ svarede Fader.

Saa slap Trolden ham og foreslog, at de skulde sætte sig paa en Sten og tale sammen; imedens kunde hans Søn flænse Faders Renner. Den unge Mand flængede Skindet op med de bare Næver, som om det havde været en Lemming, og det gik langt hurtigere, end naar vi flænser med Kniv. Imedens satte de andre sig ned og talte sammen. De fortalte Fader, at de kom fra Egnen omkring Piling, hvor de levede af Renjagt. De havde en lille Lomme i deres Pels, og i den havde de to smaa Sten. De plejede at løbe Rennerne op og slaa dem med disse Sten. Den gamle Mand, der før havde angrebet Fader, var ude for at søge efter en Søn, der var bleven borte. Han troede, Fader havde dræbt ham. Men da Fader fortalte, at han aldrig havde set hans Søn, blev han rolig og gik sin Vej sammen med de andre. Da de var kommen et Stykke bort, syntes de at faa Øje paa noget; de gav sig til at løbe, og saa hurtigt bar det bort, at de saa ud som Pels-skind, der blev blæst bort af en Storm.“

Af alle Kraftkilder er Trylleord dem, der er vanskeligst at faa fat paa. Det er gamle Visestumper, nedarvede fra Forfædrene. Man kan købe dem for en høj Pris, eller man kan arve dem fra en døende. Men ingen andre Mennesker end de, der skal bruge dem, maa høre dem; ellers mister de deres Kraft. Den Dag man søger Hjælp i Trylleord, maa man ikke spise Indvoldene af noget Dyr. Hvis det er en Mand, der fremsiger dem, maa han have Hætten over Hovedet; hvis det er en Kvinde, skal hun have hele sin Hættes store Bagkappe slaaet hen over Ansigtet.

Aua havde som ganske ung lært efterfølgende Trylleord af en gammel Kone ved Navn Qeqertuanaq, „Øen“. Hun var meget gammel, og hendes Slægt havde arvet Ordene fra Generation til Generation lige fra de allerførste Mennesker. Det gjaldt om at huske dem ordret, ellers havde de ingen Værd. Som Tak for denne kostelige Lærdom havde Aua klædt og underholdt hende Resten af Livet. Hver Gang han skulde fremsige dem, maatte han først sige hendes Navn; thi kun gennem hende havde Ordene Kraft. De skulde mumles frem i Stød og gentages hviskende som Hemmeligheder, man betroede Luften. —

Ord, der gør det tunge let.

Fremsiges ved en tungt læsset Slæde. Man stiller sig ved Slædens Snude og taler fremefter mod Skaglerne. Bruges ogsaa, naar man skal paa Langfart og ønsker at være let til Bens og utrættelig.

Jeg fremsiger, idet jeg taler med Qeqertuanaqs Mund:

„Jeg vil gaa med Benmuskler, der er stærke som den lille Renkalvs Skinnebens-Sener.

Jeg vil gaa med Benmuskler, der er stærke som den lille Hares Skinnebens-Sener.

Jeg vil vogte mig for at gaa mod Mørket.

Jeg vil gaa mod Dagen.“

Ord om Morgenen, naar man staar op.

Hvis der er Sygdom ved Bopladsen og man selv sammen med sine Husfæller er rask, tager man et Barns Inderpels, slaar sin egen Hætte over Hovedet, stikker Armene ind i Ærmerne paa Barnedragten, som om man vilde tage den paa, og fremsiger saa tidligt om Morgenen, inden der har været nogen ude paa Gulvet:

„Jeg rejser mig fra mit Leje med den graa Maages Morgensang,

jeg rejser mig fra mit Leje med den graa Maages Morgensang.

Jeg vil vogte mig for at se mod Mørket,

jeg vender mit Blik mod Dagen.“

Ord til et sygt Barn.

Lille Barn! Din Moders Bryster er fulde af Mælk. Gaa hen og faa Bryst, gaa hen og drik! Gaa op paa Fjældet! Fra Fjældets Top skal du søge Sundhed, skal du hente Liv.

Ord, der standser Blødninger.

Dette er Blod fra den lille Spurv's Moder. Tør det bort! Dette er Blod, der flød fra et Stykke Træ. Tør det bort!

Ord, der kalder paa Bytte.

Dyr fra Havet! Kom og byd dig frem i den kære, aarle Morgen!

Dyr fra Sletten! Kom og byd dig frem i den kære, aarle Morgen!

— — —

Disse simple, hedenske Bønner, der hviskedes ud i Vejret fra et Sted i Sneen, hvor ingen Fod havde sat sit Spor, var for Eskimoen hellige Ord, der paa en gaadefuld Maade hentede Hjælp. Maaske kan de forekomme en og anden naive, men de, der ikke ser Andagten og Skønheden i dem, forstaar ikke, hvad det vil sige at føle sig lille over for en overvældende Natur.

ORULOS SELVBIOGRAFI

Auas Kone hørte til dem, der helt ofrede sig for sit Hus og sine Omgivelser. Hun var aldrig ledig noget Øjeblik paa Dagen, og hun kunde overkomme det utrolige. Helst syede hun, men der skulde ogsaa uafbrudt bødes paa alt det Tøj, som blev slidt paa daglige Fangstture. Ogsaa mange andre Pligter kaldte. Hun skulde hente Sne til Smeltning

og altid sørge for, at Vandspanden var fuld. Kød skulde ligge optøet paa Sidebriksen, Hundefoder skæres og holdes parat til Mændenes Hjemkomst, Spæk fryses og bankes, saa Trannen blev „selvløbende“ til Lampen, der maatte passes med Kunst og aldrig ose. Blev der for varmt i Snehytten, maatte Dryp fra det smeltende Tag standses med friske, hvide Sneklumper, der „klistredes“ fast til det Sted, hvorfra Draaberne kom. Og tøde Varmen Hul gennem Tag eller Vægge, maatte hun ud og skære Aabningen tilrette og sætte nye Sneblokke ind. Spæk skulde skræbes af raa Sælhuder, der skulde spiles til Tørring over Lampen, og Saaleskind, der var stive som Træ, skulde tygges bløde. Men alle disse

Hele Familien er ude paa Rejse, iført nye, elegante Vinterdragter. Foran Hundene gaar en Kvinde, hvis karakteristiske Dragt ses fra Siden. Bagefter hende kommer en Mand og en lille Pige. — Tegneren, en Kvinde fra Igdlulik, har særlig lagt Vægt paa at fremstille Dragternes Snit og Mønster.

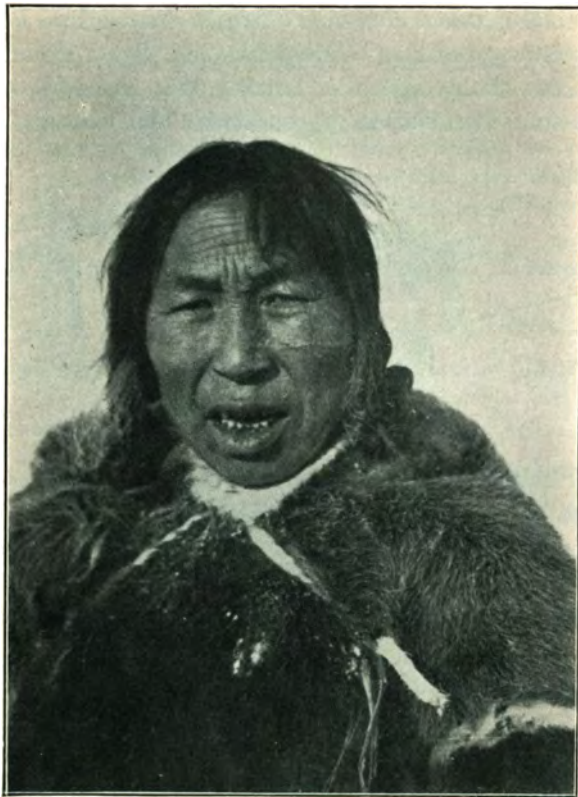
huslige Pligter løb ind i den travle Dag under stille Nynnen af glade Visestumper, og man kunde altid være sikker paa, at kogende Gryders snadrende Boblen sluttede sig til Sangen, paa den Tid Fangerne ventedes hjem.

Saaledes løb Timerne for hende, og dog glemte hun aldrig at kigge lidt ind i de andre Huse for at afhjælpe Smaasavn, snart med en Kød-bid, snart med en Stump Spæk, hvis der var Smalhans til Stede. Jeg havde ofte bedt hende om at fortælle mig om sit Liv, saadan som hun kunde huske alle de Oplevelser, der havde gjort Indtryk paa hende; men hun havde altid slaaet det hen i Spøg; der var intet at fortælle om. Men jeg lod hende ikke i Fred; det forekom mig at være en morsom Maade at faa et Stykke Eskimoliv paa. Endelig en Dag, da vi var ganske ene hjemme og de andre var ude paa Fangst, fik hun da Munden paa Gled. Hun sad paa sin vante Arbejdsplads paa Briksen bag Lampen, med de nøgne Ben over Kors, og syede et Par vandtætte Støvler, da hun uventet afbrød mig i mit Arbejde, idet hun ganske uden Indledning sprang lige ind i sine gamle Minder:

„Jeg kaldes Orulo, „den besværlige“, men egentlig er mit Navn „den lille Rypekylling“. Jeg er født ved Mundingen af Admiralty Inlet. Endnu medens jeg kun var et lille Barn paa Moders Ryg, rejste mine Forældre fra Baffinsland og tog Land ved Igdulik.

Det første, jeg kan huske, er, at min Moder boede ganske alene i et lille Snehus. Jeg

Auas Kone Orulo, ogsaa kaldet „den lille Rypekylling“.

kunde ikke forstaa, hvorfor Fader skulde bo i et andet Hus; saa fortalte man mig, at det var, fordi Moder havde faaet et lille Barn, og saa var hun uren for Fangstdyrene i den første Tid. Jeg fik dog Lov til at besøge hende, naar jeg vilde; men naar jeg kom hen til Snehuset, kunde jeg aldrig finde Indgangen. Jeg var saa lille, at jeg ikke kunde se over den Sneblok, de andre skrævede over for at komme ind, og saa stod jeg og raabte: „Mor, Mor! Jeg vil ind, jeg vil ind!“, indtil der kom nogen og løftede mig ind i Husgangen. Og

naar jeg saa kom ind til Moder, syntes jeg, at den Snebriks, hun sad paa, var saa høj, saa høj, at jeg slet ikke kunde komme derop, uden at der igen var nogen, der løftede mig. Saa lille var jeg, dengang jeg begyndte at huske. —

Det næste, jeg husker, er fra Piling, en stor Fangstplads paa Baffinsland. Jeg husker, at jeg gnavede Kød af et stort, stort Fuglelaar; man fortalte mig, at det var af en Snegaas, og jeg, som kun er vant til at spise Ryper, syntes, det maatte være en umaadelig Fugl.

Saa forsvinder alle Erindringer, indtil jeg en Dag ligesom vaagner

op igen, og vi havde Land ved et Sted, der hed „Bjerget“. Fader var bleven syg, alle vore Bopladsfæller var rejst bort paa Renjagt, og vi var alene tilbage. Fader havde Smerter i Bryst og Lunger og blev daarligere og daarligere. Vi var ganske alene, Moder, mine to smaa Brødre og jeg, og Moder var meget ulykkelig.

En Dag kom jeg løbende ind i Teltet og raabte: „Der kommer hvide Mænd!“ Jeg havde set nogen, som jeg troede var hvide Mænd; men da Fader hørte det, sukkede han dybt og sagde: „Ak, jeg troede, at jeg endnu nogen Tid skulde beholde min Livsaande; men nu forstaar jeg, at jeg aldrig mere skal gaa paa Jagt.“

De Mænd, jeg havde set, var Øjentrolde; dengang kom der aldrig hvide Mænd til vort Land, og Fader tog det som et Varsel for, at han snart skulde dø.

Uden at tænke over det, gjorde jeg ikke nogen Hemmelighed af det, jeg havde set. Det gjorde min lille Broder, Sequsu, og han døde kort Tid efter deraf. Man maa aldrig holde et Aandesyn hemmeligt.

Fader blev daarligere og daarligere, og da vi kunde forstaa, at han ikke havde langt igen, brød vi op og trak ham paa en Slæde til en Nabo Boplads, hvor der boede en Mand, der hed „Spurveungen“, sammen med sin Kone, „Storøen“. Her døde Fader. Jeg husker, at han blev snøret ind i et Skind og slæbt bort fra Bopladsen. Her lod de ham ligge paa aaben Mark med Ansigtet vendt mod Vest. Moder forklarede mig, at det var, fordi han var en gammel Mand; de skulde altid se mod det Himmelhjørne, hvorfra Aftenens Mørke kommer; Børn skal vende mod Morgenens; unge Mennesker mod det Sted, hvor Solen staar om Middagen. Det var første Gang, jeg fik at vide, at man var angst for de Døde og derfor havde særlige Skikke. Men jeg var ikke bange for Fader, som altid havde været god imod mig. Derfor syntes jeg, det var Synd, at han skulde ligge ganske utildækket og fryse ude under aaben Himmel; men Moder forklarede, at nu skulde jeg ikke længere tænke mig Fader i hans Legeme; han Sjæl var allerede i de Dødes Land, og der havde han ikke flere Smerter.

Efter Faders Død flyttede vi til en gammel Mand, der tog Moder til Medhustru, og saa levede vi sammen med ham. Kort Tid efter blev min Broder Sequsu syg; han fik ondt i Maven, hans Lever svulmede op, og saa døde han. Man fortalte mig, at det var, fordi han havde set Øjentroldene kort før Faders Død; de samme, som jeg havde set. Men han havde holdt sit Syn hemmeligt, og det dør man af.

Om Efteraaret, da den første Sne var faldet, besluttede „Spurveungen“ at gaa ind i Landet sammen med sin Kone „Storøen“ og deres

Søn „Hjælpeanden“; min Broder, „den lille Kajak“, skulde følge med. Jeg kan huske, at Moder var meget ked af det, for hun troede ikke, at den gamle Mand, der kun var bevæbnet med Bue og Pil, kunde faa noget Vildt; men hun kunde ikke selv ernære os og maatte finde sig i, at han tog min Broder med.

Saa hændte der kort Tid efter noget mærkeligt. Moder havde kogt Ribben af en Hvalros og sad og spiste, da Benet, hun gnavede paa, pludselig begyndte at give Lyd fra sig. Hun blev saa forskrækket, at hun straks holdt op med at spise og smed det fra sig. Jeg husker, at hendes Ansigt blev ganske hvidt, og det brast ud af hende: „Der er sket min Søn en Ulykke!“ Og ganske rigtigt — nogen Tid efter kom „Spurveungen“ en sen Aften til vor Boplads, og før han kom ind i Huset, gik han hen til Vinduet og raabte ind: „Kære „lille Tingest“! Jeg er Skyld i, at du ikke længere har nogen lille Dreng.“ „Lille Tingest“ var et Kælenavn, „Spurveungen“ havde til Moder. Og saa kom han ind og fortalte os, hvorledes det var gaaet til. De havde ingen Jagt faaet og havde i flere Dage maattet nøjes med at spise Ren-Ekskrementer; de var meget udmattede, da de endelig naaede frem til en Egn, hvor han paa en tidligere Jagt havde deponeret en Ren; men nu kunde han ikke finde Stedet. De delte sig i to Hold: Konen gik i en Retning, og „Spurveungen“ med de to Smaadrenge i en anden. De søgte og søgte, men kunde ikke finde Depotet. Den første Sne var faldet, det var om Efteraaret, det blæste koldt og smaaføg, og de havde daarlige Klæder; saa lagde de sig bag et Stenly for at hvile og var alle meget forkomne. Dagen var kort, og Natten var meget lang, og de maatte vente, til det blev lyst, før de atter kunde søge. Imedens havde „Storøen“ fundet Depotet, men hun vidste ikke, hvor hun skulde søge de andre, og af Bekymring for dem spiste hun kun lidt og nøjedes med at give et lille Barn, hun havde paa Ryggen, et Stykke Kød at sutte paa. Hun havde ligesom de andre lavet sig et Stenly og laa og smaaslumrede, da hun vaagnede med et Sæt og havde drømt om min Broder. Hun drømte, at hun ganske tydeligt saa ham for sig, bleg i Ansigtet og rystende af Kulde, og han talte til hende og sagde: „Faster, du vil aldrig mere se mig. Det er, fordi Jordens Lus er vrede over, at vi har spist deres Sener og deres Ekskrementer, inden der er gaaet et Aar efter Faders Død.“

Jeg husker det saa tydeligt, fordi det var første Gang, jeg forstod, at der var noget, man ikke maatte gøre efter Dødsfald. Rensdyrene kalder man for Jordens Lus i Aandemanernes Sprog.

„Storøen“ oplevede sin Drøm saa levende, at hun ikke sov mere

To smaa Piger i den Alder, hvor den strenge Tabu endnu ikke tynger deres Liv.

Resten af Natten. Min Broder, „den lille Kajak“, var hendes Yndling, og hun plejede at fremsige Trylleord over ham for at gøre ham stærk.

Næste Morgen, da det blev lyst og „Spurveungen“ skulde bryde op, var min Broder saa svag, at han ikke kunde støtte paa Benene, og de to andre var for udmattede til at bære ham. Saa dækkede man ham til med et tyndhaaret Renskind og forlod ham. Senere fandt man Depotet, men til „den lille Kajak“ vendte man ikke tilbage. Han frøs ihjel.

Min Stedfader havde en gammel Moder, der hed „Tøbrud“; hun var blind, og jeg husker, at jeg var meget bange for hende, fordi jeg havde hørt, at hun engang under en Hungersnød havde spist Menneskekød. En Aandemanerske havde manet over hende for at gøre hende seende, og hun var ogsaa kommen til at skimte en Smule, men saa havde hun spist Spæk, og det maa man ikke, naar man er under en Aandemaners Kur, og saa var hun bleven helt blind igen, og ingen kunde mere hjælpe hende.

Næste Foraar brød vi op og rejste til Admiralty Inlet. Vi kom frem netop paa den Tid, hvor Folk deponerede deres Slæder og Ejen-

dele for at tage ind i Landet paa Renjagt. Der var en Mand, som hed „den skæve“; hans Kone, Kuñualuk, havde kort i Forvejen født et ufuldbaarent Barn og maatte ikke følges med Renjægere. Saa kom min Moder med i Stedet for, og jeg fulgte med. Vi blev inde i Landet hele Sommeren. Mændene havde god Jagt, og vi hjalp dem med at slæbe Renkødet sammen i Depoter, eller ogsaa skar vi det skære Kød fra Benene i tynde Skiver og lagde det ud paa Stenene for at tørre det. Det var et morsomt Liv; vi levede højt paa alle mulige Lækkerier, og Daagen gik for os som i en Leg. Saa husker jeg, at vi en Dag blev skræmt ved, at en Kvinde fra et af Teltene raabte: „Nej, kom og se! Skynd jer, kom og se!“ Vi løb alle derhen og saa nu en Edderkop fire sig ned mod Jorden. Vi kunde ikke forstaa, hvorfra den kom, det saa ud, som om den firede sig lige ned fra Himlen. Vi saa det allesammen, og der blev stille mellem Teltene. For naar en Edderkop kommer ned fra Himlen, varsler den Dødsfald. Og ganske rigtigt! Da der kom Folk nede fra Kysten, fik vi at vide, at der var omkommen fire Mand i Kajak; blandt dem var min Stedfader, og saaledes var vi igen ene og hjemløse.

Det varede dog ikke længe, før min Moder blev gift igen med en ung Mand, en Mand, der var meget yngre, end hun selv. De levede sammen, indtil han tog sig en ung Medhustru paa sin egen Alder; Moder blev forskudt, og vi var atter alene. Saa blev min Moder gift med en Mand, der hed Aupila, „den røde“, og vi havde igen en Forsørger. Denne Aupila vilde til Ponds Inlet for at søge efter hvide Mænd. Han havde hørt, at der plejede at komme Hvalfangere dertil om Sommeren. Saa rejste han sammen med min Moder, og jeg blev ladt alene tilbage hos „Ulven“ og hans Kone „Smuds“. Her blev jeg dog ikke længe, for Ulven syntes, at han havde for mange Munde at føde, og saa kom jeg til at bo hos „Ulken“. Her var jeg, da „min nye Mand“, som er mit Kælenavn for Aua, kom og hentede mig, og hermed slutter mine Oplevelser. Thi den, som lever lykkeligt, oplever intet, og sandelig, jeg har levet et lykkeligt Liv og faaet syv Børn.“

— — —

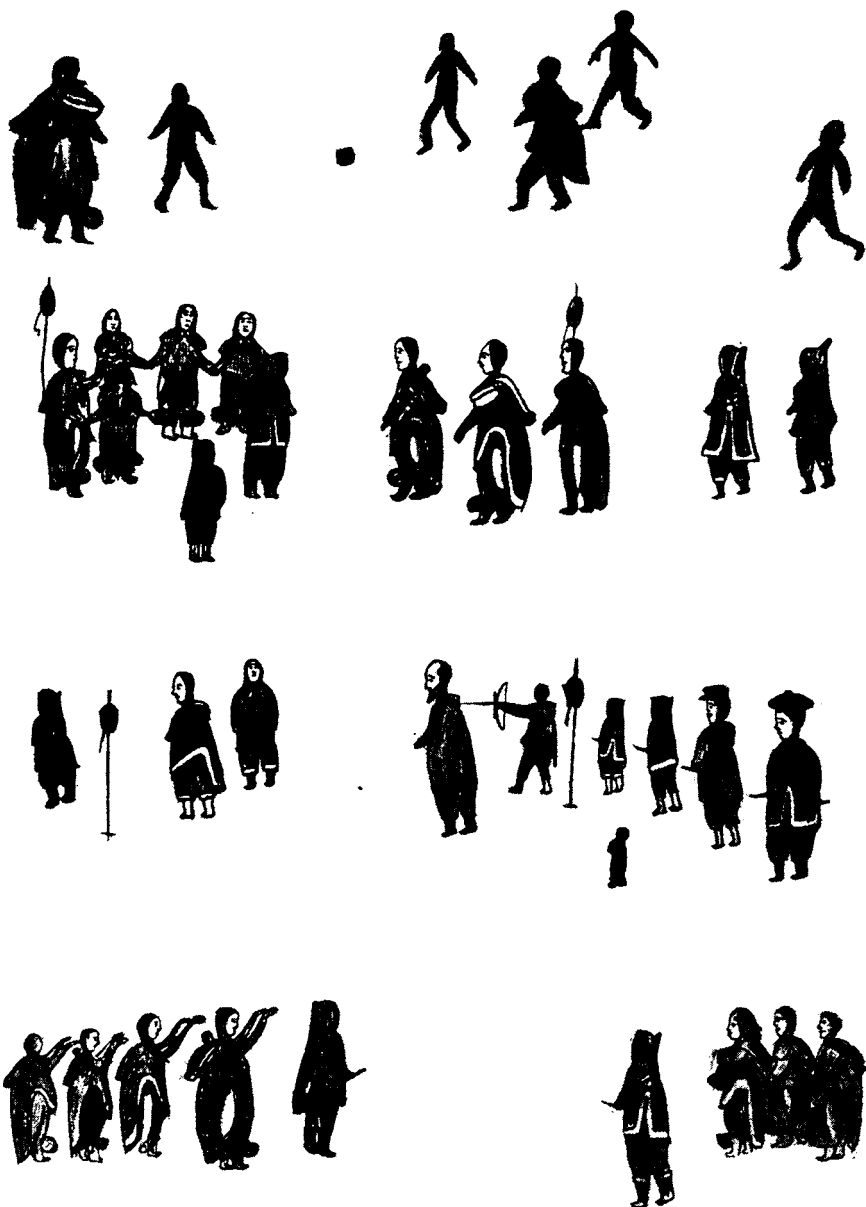
Orulo falder i dybe Tanker; men jeg, som vil have mere at vide, griber ind og spørger:

„Fortæl mig engang om det bitreste Minde, du har.“

Uden at betænke sig et Øjeblik svarer hun:

„Det bitreste, jeg har oplevet, var en Misfangst, vi havde, kort Tid efter at jeg havde faaet min ældste Søn. Hertil stødte den Ulykke, at Jærven havde ødelagt alle vore Rendepoter. I Vinterens to koldeste

Store Køddepoter og mange Menneskers Samvær var altid Anledning til glade Fester. Til disse knyttede der sig ofte Sportslege, hvor forskellige Bopladsers Repræsentanter kappedes om at overgaa hinanden i Strykke og Hurtighed. Der var ogsaa gymnastiske Øvelser over udsæpndte Remme og Balance-Kunster, der vekslede med Boldepil, Brydekampe og Fingertrækning. Hosstaaende illustrerer Pakak fra Baffinsland Indledningen til en Sangkamp. Nederst gengives det første Møde mellem de to Modstandere, der med Kniv i Haand skal give hinanden Velkomstkysset. Andet Billede viser Bueskydning, hvor der efter hver Pils Afskydning ogsaa er Kapløb efter Pilen. I tredje Billede ses de tabende Kvinder „skride“ hen til den Rundkreds, hvori de skal indesluttes og Mændene forsøge paa at kysse dem. Øverst Boldepil.

Maaneder sov „min nye Mand“ saa godt som ikke en eneste Nat i Hus, men drev uafbrudt Sælfangst, idet han nøjedes med at smaa-blunde i de smaa Snely, han byggede ved Aandehullerne. Vi var nær sultet ihjel, for i al den Tid fik han kun to Sæler. At se ham frysende og sulten jage forgæves Dag efter Dag i al Slags ondt Vejr, at se ham magres hen og blive mere og mere mat — aah, det var forfærdeligt!“

„Men dit muntreste Minde da?“ spørger jeg.

Ved disse Ord lyser Orulos venlige Gammelkone=Ansigt op i et

stort Smil, og hun smider Sytøjet fra sig, rykker nærmere hen til mig og fortæller:

„Det var første Gang, jeg vendte tilbage igen til Baffinsland, efter at jeg var bleven gift. Jeg, som altid havde været den fattige faderløse, der havde gaaet fra Haand til Haand, opnaede nu at blive festligt modtaget af alle mine tidligere Bopladsfæ-

Tivajuk eller Konebytningsleg. Kvinderne venter inde i Snehytten, Mændene staar udenfor, klare til at vælge, medens Maskedanserne staar ved Lampeblokken og synger. Tegnet af Pakak.

ler. Min Mand kom for at udfordre en Kammerat til Sangkamp, og i den Anledning blev der holdt en Mængde Fester — Fester, som jeg kun havde hørt om, men aldrig nogensinde været med til.“

„Fortæl mig nogle af dem!“

„Ja, der var Tivajuk, den store Glædes Fest eller Konebytningsleg. Et stort Dansehus bygges op af Sne uden Briks; midt paa Gulvet rejses to Sneblokke, den ene, i halv Mandshøjde, kaldes Springblokken, den anden, omtrent i Mandshøjde, kaldes Lampeblokken. To Mænd, der skal være Glædens Tjenere, klæder sig ud, den ene som Mand, den anden som Kvinde; begge med Masker for Ansigtet. Dragterne skal være alt for smaa til dem og sammensnøres paa alle de Steder, der ellers er vide og rummelige, hvilket giver dem et lattervækkende Udseende. Thi det er en af deres Opgaver at faa alle til at le.

Inde i Dansehuset samles derefter alle Kvinder og Mænd ved Bopladsen og venter paa, at de to Maskedansere skal komme. Disse

kommer da pludselig springende ind, Manden med en Hundesvøbe, Kvinden med en Bankestok i Haanden, og idet de sætter over Springblokken i et vældigt Spring, skal de prygle alle Mændene ud af Snehuset, saa kun Kvinderne bliver tilbage. Maskedanserne skal være stumme, tale i Tegnsprog med store Fagter og kun nu og da udstøde et Pust af deres Lungers fulde Kraft, ganske som om de blæser noget ud. De skal springe let og behændigt omkring Kvinderne og undersøge, om ingen af Mændene har gemt sig, hvorefter de skynder sig ud til Mændene, der nu staar samlet udenfor. Her træder en af Mændene hen til dem og hvisker smilende Navnet paa den Kvinde, hvis Gunst han ønsker. Øjeblikkelig springer de to Maskedansere ind i Dansehuset og berører med deres Hundesvøbe og Bankestok den Kvinde, hvis Navn er nævnt, under Fodsaalen. Der skal da blive stor Glæde mellem de øvrige Kvinder over, at en af dem er bleven udvalgt af en Mand. Hver Gang Maskedanserne gaar ud og ind af Snehytten, skal de hoppe over Springblokken i lange, latterlige Sæt. Nu føres den udkaarne Kvinde ud og kommer straks efter tilbage med den Mand, der har valgt hende; hun maa aldrig vide, hvem det er, naar hun gaar ud til ham. De skal begge se meget alvorlige ud, idet de træder ind, og lade, som om de slet ikke lægger Mærke til de andres Lystighed. Ler de med, betyder det et kort Liv. Alle skal uafbrudt raabe: „Unu-nu-nu-nu-nu-nu!“ i forskellige Betoninger for at faa det til at lyde morsomt. Manden fører derefter den Kvinde, han har udvalgt, to Gange rundt om Lampeblokken, medens alle i Huset synger:

Maskedanser,
 drilske, sprælske Maskedanser,
 vrid din Krop og nyd kun Dansen!
 Giv ham Gaver,
 tørret Mos til Lampevæger!
 Maskedanser,
 drilske, sprælske Maskedanser!

Under denne Sang skal de to Maskedansere Gang paa Gang paa en pudsig Maade omfavne hinanden, saa at alle maa briste i Latter derover.

Denne Leg fortsættes, indtil hver Mand har valgt sig en Kvinde, og derefter gaar man hjem.

En anden Fest, der kun afholdes, naar der er mange Mennesker, kaldes Qulungertut. Den begynder med, at to Mænd udfordrer hinanden til al Slags Kappelstrid under aaben Himmel, og ender siden i Festhuset.

De to Modstandere, der begge skal bære Kniv, omfavner og kysser hinanden, idet de mødes; derpaa deler man Kvinderne i to Hold. Det ene Hold skal synge en Sang, som de bliver ved med at gentage — en lang, lang Sang; imedens skal det andet Hold staa med løftede Arme og svinge med Maagevinger, og det gælder om at se, hvem der kan holde længst ud. Her er en Stump af Sangen, der bliver sunget:

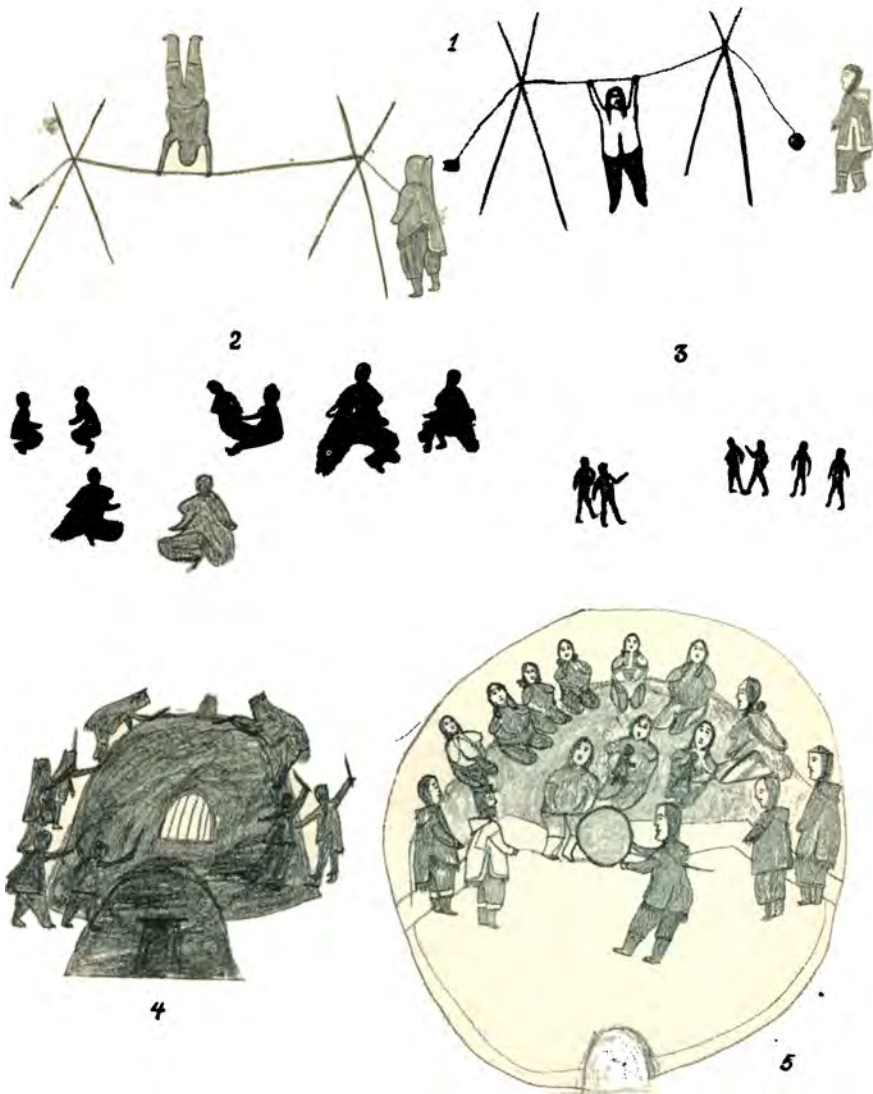
Se, de kommer,
festligt klædt i nye Pelse,
Kvinder, Kvinder, unge Kvinder.
Se, med Vanterne paa Hænder,
bær' de Maagevinger løftet,
og de lange Skøders Snipper
vifter under Gangens Gyngen.
Det er Kvinder, unge Kvinder!
Let de kendes, naar de skrider
frem mod Mænd, der venter
Sejrens Løn i Holmgangsstævnet.

Det tabende Parti Kvinder skulde saa „skride“ over til de andre, der indesluttede dem i en Rundkreds, hvor Mændene skulde forsøge paa at kysse dem.

Efter denne Leg holdtes Bueskydning. Et Maal blev fastgjort paa en lang Stang, og de, som først ramte Maalet ti Gange, ansaas for Sejrherrer. Derefter kom Boldspil og hidsige Boksekampe, indtil Dagen afsluttedes med en Sangfest, der varede hele Natten. Her er et Par af Auas Sange:

Hvalrosjagt.

Jeg kunde ikke sove,
for Havet laa saa blankt
ved min Boplads.
Saa roede jeg ud,
og en Hvalros kom op,
klods op ved Kajakens Side.
Den var for nær til et Kast,
og jeg stak den Harpunen i Siden.
Og Fangstblæren hoppede hen over Søen.
Men straks var den oppå igen
og satte Lufferne arrigt
som Albuer oven i Vandskorpens Flade,
medens den søgte at flænge Blæren i Stykker.
Udmattet blev den til ingen Nytte;
thi Skind af ufødt Lemming
var indsyet som Skyts-Amulet,
og da den pustende ondt samlede Kræfter,

Gamle eskimoiske Lege i Tegninger af Pakak. 1. Gymnastiske Øvelser i udspændte Sælskindsremme. 2. Hoppen paa Stedet i bøjede Knæ. Et enkelt Par trækker Fingerkrog. 3. Mænd mødes for at bokse. 4. Tordlortur kaldes en særlig Form for Udfordring til Sangkamp. Medens den, der skal udfordres, intetanende hviler i sin sødeste Søvn, vækkes han af sin Modstander og dennes Venner med Stokkeslag paa Hustaget. 5. En Mand nidsynger under Trommeslag sin Modstander. Paa Briksen ses Kvindernes Kor.

roede jeg til
 og endte dens Dødskamp.
 Og saa hør da, I Mænd fra de fremmede Fjorde,
 der altid parat trak Vejret i Selvros!
 Fyld nu kun Lungerne op
 med Sang om en fremmed Mands dristige Jagter.

Bjørnejagt.

Jeg saa en Bjørn
 paa den drivende Is;
 den var som en ufarlig Hund,
 der kom løbende logrende mod mig.
 Saa gerne vilde den æde mig straks,
 at den snurrede ærgerligt rundt,
 da jeg hurtigt sprang ud af dens Kurs.
 Og nu løb vi Tagfat
 fra Morgen til sent hen paa Dagen.
 Men saa blev den saa træt,
 at den ikke gad mer',
 og jeg løb den min Lænser i Siden.

Renjagt.

Jeg kom krybende lydløst hen over Sumpen
 med Bue og Pil i min Mund.
 Mosen var bred og Vandet isnende koldt,
 og ingen Dækning at øjne.
 Langsomt vred jeg mig,
 drivende vaad, men uset kravlende
 frem til Skudhold.
 Renerne spiste, sorgløst nappende saftigt Mos,
 indtil min Pil stod dirrende dybt
 i Bringen paa Tyren.
 Da slog Rædsel de intetanende Slettebeboere.
 Flokken spredte sig hastigt,
 og i skarpeste Trav blev de borte
 bag skærmende Fjælde.

— — —

I dyb Alvor havde Orulo fortalt mig om sit Liv, og jeg havde, efterhaanden som hun talte sig op, kunnet mærke, hvorledes Minderne trængte sig paa og ganske beherskede hende. Da hun var færdig med sin Beretning, brast hun i Graad, ganske som om hun var Bytte for en stor Sorg. Jeg spurgte hende om Grunden til hendes Bevægelse, og hun svarede:

„Jeg har i Dag været Barn igen. Idet jeg fortalte dig om mit Liv, levede jeg det om igen. Og jeg saa det og følte alt paa samme Maade, som dengang jeg virkelig oplevede det. Der er saa mange Ting, vi ikke tænker paa, før Minderne kommer over os. Og nu kender du en gammel Kones Liv lige fra Begyndelsen og til den Dag i Dag. Og jeg maatte græde af Glæde over, at jeg havde været saa lykkelig ....“

Vildrenen paa Skudhold. Tegning af Usugtaoq.

XIX

BAG SPÆRRENDE IS PAA SOUTHAMPTON ISLAND

Den 17. Februar kom der en Slæde fra Danskeøen og rev mig ud af min idylliske Arbejdsfred ved Fangerbopladsen i Lyon Inlet. Kammeraterne var begyndt at blive urolige over, at det trak saa længe ud med John Ells Southampton Færd, og foreslog et Ekspeditions møde afholdt. Jeg brød straks op og kørte til „Blæsebælgen“, og selv om jeg ikke helt kunde slutte mig til den almindelige Bekymring, maatte jeg dog indrømme, at John Ell burde have været tilbage nu efter tre Ugers Forløb. Samme Dag gik vi i Lag med at udruste en ny Hjælpeekspedition, som jeg denne Gang selv skulde lede. For at jeg kunde faa en lokalkendt Ledsager med, blev der sendt Bud efter en Mand fra Respulse Bay, og vi skulde saa starte i Løbet af tre-fire Dage.

Den 21. Februar var en ualmindelig sur Dag. Ingen gik udenfor uden at være tvunget til det, og vi sad alle beskæftiget med indendørs Arbejde. Grønlænderne eftersaa Fangstgrejer og lavede Skagler og Seler til Hundene; vi andre sad og førte vore Optegnelser à jour. Da springer Døren op, og ind træder Therkel Mathiassen lyslevende.

Saa stor var vor Overraskelse, at der et Øjeblik blev dødsstille omkring ham. Men saa brød Orkanen løs, og i Munden paa hinanden brød alle ud i glade Velkomstraab. Efter otte Maaneders Fravær var han nu atter iblandt os, vejrbit og struttende af Sundhed. Alle Bekymringer var slaaet over Ende i en Haandevending, og han havde aldrig set raskere ud end nu, da han stod der midt paa Gulvet i sin store, overisede Renskindspels, blæst lige ind i Husvarmen fra det forrygende Snefog.

Men Jakob, Jakob! Hvor var Jakob?

Jo, lige i Hælene paa ham. Slæderne havde gjort Holdt for at klare Skagler, og Mathiassen havde saa været for utaalmodig til at vente og var løbet i Forvejen.

Fornyede Glædesraab og et Utal af Spørgsmaal regnede ned over den længe savnede. Mathiassen svarede igen, saa godt det lod sig gøre, midt i al den løsslupne Glæde, og heldigvis var det kun godt Nyt: En rig Arbejdstid med mange brogede Oplevelser!

Nu kom Jakob stormende ind, saa rund og straalende som nogensinde, og John-Ell og flere Mænd fra Southampton Island, som vi ikke kendte. Hermed var Kaos fuldkomment. Vore Eskimovenner, der havde Snehytter omkring „Blæsebælggen“, sluttede sig til for at faa Del i Nyhederne: Hyl og Larm fra de ankomnes mange Hunde blandede sig i Samtalen, og de unge Grønlænderinder, der straks var gaaet i Lag med at slagte Fedekalven, satte Kaffekedlen over Ilden, hængte Renkøller op til Tøning og forlangte Brændsel til Komfuret, uden ringeste Udsigt til at blive hørt.

Jakob Olsen.

Dette var en Ankomst og en Modtagelse i god, arktisk Ekspeditionsaand!

De nyankomne fik nu deres Post fra Danmark og Grønland, der havde ligget til dem siden vort Besøg ved Chesterfield, og medens de fordybede sig i Hjemmenes Hilsener, blev der kogt og brasat op til

Festmaaltid. Vi var forlængst gaet over til helt at leve af vore Jagter, men forskellige Delikatesser fra Beauvais, som vi vidste var Mathiassens Livretter, var dog gemt til ham, og det lange Messebord, der gik omtrent hele Stuens Længde igennem, fik derfor en broget Last. Alle nærværende var indbudt, og da Forberedelserne var til Ende og der blev kaldt til Bords, var Atmosfæren sødlig og ubestemmelig paa Grund af Retternes fantastiske Sammensætning. Der var det tørvebrune Hvalroskød i store, dampende Flænsestykker af fedtsprængt Bryst, der laa i Dynger som Fjældskred paa Fadene, til dem, der mødte med den mest elementære Sult. Saa var der Hvalskind i frosne Flager, mørkt, marmorspækket, med saftigt rødmeende Spæk i Kanterne, Renkød, kogt med hvid Talg omkring, lutter Himmerigs-Mundfulde, eller skaaret i Skiver og stegt som Jætte-Bøffer. Foran Hædersgæsterne stod der, uskyldigt anrettet som Blomsterhilsener fra andre Lande med andre Sæder, Æblekage med Syltetøj og store danske Rugbrød!

Det var et Maaltid, der var alvorligt ment! Først senere serveredes der for Ekspeditionens Medlemmer en særlig Overraskelse. I Grønland var det lykkedes os at købe lidt Malt og Humle, der havde givet Peter Freuchen Lejlighed til at brillere som Ølbrygger. En lille Rest af sidste Julebryg var bleven gemt til Kammeraternes Hjemkomst og kom nu frem i Flasker, der knaldede, som var det Champagne, blot man rørte ved Proppen. Denne festligt skummende Drik satte yderligere Stemningen op, medens der spurgtes og fortaltes til langt ud paa Natten.

Men en Beretning i Brudstykker egner sig ikke til Gengivelse; derfor bad jeg Jakob Olsen om at skildre sine Oplevelser paa Grønlandsk, og her er en Oversættelse af hans Rapport:

Under hele Udgravningsarbejdet ved Repulse Bay havde Turen til Southampton Island stadig staaet som vore Længsler Maal; og da endelig den Dag kom, da en Baad, der havde været paa Handelsrejse, anløb Iskanten ikke langt fra det Sted, hvor vi gravede, gik vi med Begejstring om Bord i Baaden for at lade os sætte over til den Ø, som det syntes saa vanskeligt at komme i Forbindelse med.

Southampton Island er det mest isolerede Land i hele Hudson Bay-Distriktet; kun faa Dage hver Sommer kan man slippe derover i aaben Baad, og den stærke Strøm, som Aaret igennem maler svær Is frem og tilbage gennem Frozen Strait, er en Hindring for regelmæssig Is om Vinteren. Men maaske netop fordi Adgangen er svær, fortælles der altid om den store Rigdom ved Bopladserne derovre, hvor Hvalrossernes Træk gaar ganske nær Kysten, mens Elvene er fulde af Ørreder, og Indlandet vrimler med Vildren og Fuglevildt.

Qunguleq, John-Ells Kone „Urten“ i Færd med at rejse et Telt.

Jeg laa i Bunden af Hvalfangerbaaden og hørte Vandet synge mod Stævnen, medens vi strøg af Sted for fulde Sejl i en frisk Brise. Folk heroppe sejler sikkert og dristigt mellem Isen, og medens jeg glædede mig over alle de behændige Manøvrer, Baadstyreren foretog mellem de drivende Flager, kom der maaske et lille Stænk af Tvivl ind i mit Sind om, hvorvidt vi vilde faa Held til at komme lige saa strygende hjem, som vi nu for ud. Men en Ekspeditionsmand maa ikke tænke paa Fremtiden; han skal blot være optaget af at gennemføre de Planer, der er afstukne for hans Opgaver, og derfor var det ogsaa naturligt, at jeg snart kun drømte om alle de spændende Jagter, vi skulde krydre vore Udgravninger med under Opholdet i det nye Land.

I Løbet af et Døgn var vi ovre ved Lakseelven Kûk, en gammel Boplads, Therkel Mathiassen havde valgt for sit Arbejde, og allerede faa Timer efter vinkede vi Farvel til John-Ell, der skulde tilbage igen til Repulse Bay for at afslutte sin Sommerhandel. Han havde en Motorbaad, som han ventede Reservedele til, og de skulde komme med Skonnerten fra Chesterfield. Han var Høvding over sine Bopladsfæller paa Øen, og alle gjorde, hvad han sagde; derfor havde vi ogsaa inden hans Afrejse truffet Aftale med nogle Mænd af hans Familie, at de skulde sætte os over i deres Baad efter 14 Dages Forløb.

Der var saaledes ikke lang Tid til at grave i, og Therkel Mathiasen kastede sig straks over Arbejdet i Husruinerne med stor Grundighed. Jeg var ham desværre kun en daarlig Hjælper, da jeg netop i den Tid havde en bullen Finger; Hjælp fra Eskimoerne kunde vi heller ikke faa, da de ansaa det for farligt at forstyrre Freden i de Dødes Huse. Men heldigvis var Therkel Mathiasen baade stærk og udholdende, og i Løbet af kort Tid havde han da ogsaa vendt „Indvoldene“ ud af alle de Husruiner, der interesserede ham mest. Stump efter Stump pillede han Redskaber ud fra Huse og Møddinger, og det varede ikke længe, før han glædestraalende kunde fortælle mig, at han nu kunde give et fuldstændigt Billede af, hvorledes Beboerne af denne Ø havde levet og jaget for Hundreder af Aar tilbage, længe før nogen hvid Mand kom derop.

Alle Fund blev forsynet med Etiketter og skrevet ind i Dagbøger, og da vi havde pakket alt forsvarligt ind, var Tiden inde, da vi maatte begynde at tænke paa, hvorledes vi skulde slippe hjem til vore Kammerater igen. Vi opholdt os inde i Bunden af Duke of York Bay, som Folk her kalder for Aqajarnaq, fordi den som en „Mavesæk“ skærer sig ind fra den øvrige Del af Kysten ved Frozen Strait. Tyndisen laa allerede spærrende i stille Dage, og Folk var begyndt at snakke om, hvilke Steder de skulde vælge sig til Vinterboplads.

To Aandemanere, Angutimarik og Saraq, skulde sætte os over; intet Under, at vi var fortrøstningsfulde, naar vi skulde have Hjælp af Mænd, der stod saaledes i Forbindelse med det overnaturlige, at intet var umuligt for dem. Saa sejlede vi bort fra Kûk i et dejligt klart Efteraarsvejr. En svag Vind førte os langsomt udefter, og vi saa kun den store, isfri Fjord for os. Om Aftenen friskede Vinden op, Maanen lyste som en Sol paa Himmelen, og vi strøg fremefter med en saadan Fart, at ingen af os var i Tvivl om, at vi vilde være fremme næste Morgen tidlig.

Jeg vil aldrig nogensinde glemme denne Nat. Saa dejlig og saa fuld af Skuffelse! Thi næppe var vi helt ude i selve Frozen Strait, før vi løb mod Is, der i alle Retninger spærrede Vejen. Det var forgæves, at vi uafbrudt ændrede Kurs Natten igennem; der var ingen Vej frem, og vi maatte gøre Venderejse. Saa snart det blev lyst, gik vi til Fjælds paa White Island, men kun for at faa bekræftet, at Isflagerne laa saa tæt, at de var som stablede oven paa hinanden. Ikke en Draabe Vand. Vore Aandemanere maatte bøje sig for Naturkræfterne, og Therkel Mathiasen og jeg forstod, at vi nu sikkert for lange Tider maatte ændre vore Fremtidsplaner. Var det saa underligt, at vi hang en lille

John-Ell og Jimmy, to Aivilikere fra Southampton, begge Ekspertter i Hvalfangst fra Baad.

Smule med Hovedet? Der gik flere Dage, før vi kunde interessere os for noget som helst. Vi skød en Renstyr, der var saa smældfed, at det saa ud, som om alt dens Kød var drysset over med Sne, da vi flaaede Skindet af den. Dejligt! Men der kom alligevel ingen Madglæde over os.

Paa Sejladsen ind passerede vi vældige Flokke af Hvalrosser, der laa paa Isskopperne og betragtede os. Naar vi kom dem for nær, plumpede de ud i Søen, og snart var de isfri Klaringer omkring os fulde af sorte Hoveder, der betragtede os.

Pragtfuldt Dyreliv! Og dog var det, som om det ikke vedkom os. Vi nøjedes med at proviantere med en Hvalros og nogle Sæler for at afvente Bedring i Isforholdene inde fra vor Boplads ved Kùk. Men Bedringen kom ikke, og da vi ikke havde ordentligt Vintertøj, maatte vi slaa Følge med Angutimarik og hans Familie, da de besluttede sig til at foretage en Vandring ind over Land til Sydsiden af Øen, hvor der var mange Rener, som vilde give os baade Føde og Klæder.

Den 3. Oktober vendte vi det Hav Ryggen, som var vor eneste Vej hjem, og begav os ind i Landet. Angutimarik havde ikke saa faa Hunde, og da disse brugtes som Pakdyr, var der ikke saa meget at bære paa. Undervejs var Mathiassen stadig optaget af Solobservationer og Kort-

lægning. Søen, vi skulde til, hed Tasieluk, og man fortalte os, at der var et udmærket Ørredfiskeri fra Nyis. Saa snart vi nærmede os Søen, løb jeg i Forvejen for at fiske, og det varede da heller ikke længe, før en lille Ørred laa sprællende paa Isen og derfra sprællede videre ned i min Mave. Vi havde hurtigt lært at spise disse Smaafisk, ret som vi trak dem op af Vandet!

Vi blev ved Søen lige indtil den 22. Oktober. Mathiassen kortlagde Omegnen og kaldte Søen Hansine Lake efter min Kone. Den Tid, vi tilbragte her, var en sorgløs Tid, hvor vi kun var optaget af at fede os selv og vore Hunde. Vi havde nu ikke Spor tilbage af hvid Mands Proviant, og jeg havde været bange for, at det skulde falde Mathiassen svært at klare sig uden denne; men Nøden tvang ham til at prøve sig frem, og til min Glæde holdt han snart lige saa meget af den eskimoiske Kost, som vi andre. Saa ofte hans særlige Arbejde levnede ham Tid, deltog han i Fiskefangsten og fangede mange Ørreder baade med Lyster og Krog.

Men vi maatte videre ind til en Boplads paa Sydsiden af Øen ved Kirchoffers River, hvor der skulde være Mennesker og mange Renner; og saa brød vi da op den 22. Der var faldet en Del løs Sne, Føret var tungt, og det gik kun langsomt fremad. Saa længe vi havde Fisk nok, gik det udmærket, men da den var sluppet op, begyndte det at knibe, da vi stadig ikke saa nogen Ren; i flere Dage fik vi ikke noget egentligt Maaltid, naar undtages en Mundfuld raadden Hvalroskød eller en Stump Lampespæk hver Aften, naar vi lagde os til Ro. Til Trods for Sulten maatte man tage sig i Agt for ikke at gøre Mundfulden for stor, thi saa fik man blot ondt i Maven deraf. For Resten fik vi alle stærk Diarrhoe, der tog saadan paa Kræfterne, at vi kun med stort Besvær arbejdede os frem. Mathiassen, der var meget medtaget af den giftige Mad, begyndte at sakke bagud, og en Dag kom Angutimarik til min store Forbavselse hen til mig og sagde:

„Vi har besluttet os til at efterlade Mathiassen; vi kan ikke vente længere paa ham, og det er Skik i vor Stamme at overlade Folk til deres Skæbne, naar de ikke kan følge med.“

Hertil svarede jeg: „I kan bestemme jer til at gøre, ganske som I selv vil; jeg bliver hos Mathiassen, saa længe der er Liv i ham. Forøvrigt kan jeg ikke forstaa, at I kan tænke paa at efterlade en Mand, som endnu er saa kraftig og saa lidt medtaget.“

„Ja, men det er Skik iblandt os, og nu gælder det Livet, hvis vi ikke kommer hurtigt frem til Rensdyrene.“

Men da jeg holdt fast ved mit, opgav de helt deres onde Planer.

Smaapiger, der er ude at soppe, flygter for ikke at blive fotograferet. Deres Mødre frygtede, at det kunde skæde dem.

Forøvrigt blev jeg ogsaa selv syg; jeg havde spist for meget Spæk, og min Afføring var som en langsom, men stadigt rindende Elv; jeg blev saa udmattet, at jeg maatte ligge stille et Par Dage. Da havde vi for Resten lige faaet Ren, og nu kom Mathiassen sig helt.

Den 15. November naaede vi frem til Kirchoffers River, hvor vi byggede Snehus og indrettede os for Vinteren. Man fortalte os, at der var fuldt af Rener i Omegnen, og jeg troede nu, at alle Bekymringer, der var forbundet med vor ufrivillige Overvintring herovre, var overstaaet.

Men saa havde jeg en Nat en Oplevelse, der vel er den uhyggeligste, jeg nogensinde har haft.

Jeg var falden i Søvn, omtrent øjeblikkelig efter at vi var gaaet til Ro; jeg var endnu ikke helt kommen mig af min Mavesygdom og kunde derfor føle mig noget træt. Da vaagner jeg pludselig forskrækket op, ganske som om jeg var bleven vækket af min Søvn; men da jeg saa mig om, laa Mathiassen roligt sovende ved Siden af mig. Nu var det umuligt at falde i Søvn igen, jeg var bleven lysvaagen og laa i min Sovepose og lyttede efter noget, som jeg ikke vidste, hvad var. Til sidst trak jeg ogsaa Vejret ganske som i Søvne, og for Resten

troede jeg, at jeg var den eneste i Huset, der var vaagen. Men saa hører jeg fra Briksen lige overfor en Stemme hviske:

„Nu tror jeg, de sover igen.“

Og saa holdt jeg mit Vejr tilbage for at høre, hvad der derefter vilde blive sagt. Det var Naviatsian, Angutimariks Kone, der talte, og skønt

For at beskytte Øjnene mod Solens stærke Lys benytter Eskimoerne Brillen af Træ, hvor Glasset er erstattet af en smal Sprække. De har den Fordel frem for almindelige Snebriller, at de aldrig dugger.

hun øjensynlig gjorde sig Umage for at hviske lige ind i hans Øre, hørte jeg dog ganske tydeligt følgende Ord:

„Det er ikke første Gang, jeg beder dig derom, men du vil aldrig gøre, hvad jeg siger. Mine Hovedsmerter bliver værre og værre, og det er, fordi de fremmede Husfæller knuser Renhoveder med Jernhammer, naar de vil spise Hjerne. Og hvis du nu ikke dræber dem, vil jeg blive daarligere og daarligere.“

„Du skal faa din Vilje!“ hviskede Angutimarik til Svar.

Disse Ord var næppe udtalt, før jeg

allerede stod midt ude paa Gulvet med min Bøsse i Haanden, og idet jeg henvendte mig til Angutimarik, sagde jeg:

„Jeg er klar, hvis du vil slaa os ihjel!“

Dette kom dem saa uventet, at de blot stirrede mig lige ind i Øjnene uden at sige et eneste Ord; men det var tydeligt at se, at det var svært for dem at skjule deres Overrumpling. Saa talte jeg til dem om, hvor dumt det vilde være, hvis de forsøgte paa at slaa os ihjel. Der havde været Sygdom paa Øen, længe før vi kom

hertil, og Niviatsian havde været daarlig, længe før hun nogensinde havde set os. Hvis vi blev dræbt, vilde det hurtigt rygtes, og vore Kammerater vilde gøre dem ansvarlige for, hvad der var sket. Desuden var min Mistanke nu vakt, og jeg lovede dem at passe paa, saa det aldrig skulde lykkes dem at komme bag paa mig.

Det varede længe, før der blev svaret med et eneste Ord, men saa fortalte Angutimarik, som i Virkeligheden var en god Mand, at hans Kone længe havde trængt ind paa ham for at faa ham til at dræbe os; thi det var ikke blot hendes, men ogsaa hendes Bopladsfællers Overbevisning, at en Sygdom, der nu var paa Øen, skyldtes os, dels fordi vi, skønt fremmede, havde rodet og gravet i de Dødes Huse og Efterladenskaber, dels ogsaa fordi vi ikke havde overholdt deres Tabu, men knust Marvben og Rensdyrhoveder med Jernhammer, der ikke

Gammel Aivilik-Kone fra Southampton Island.

maatte bryde Dyreknoget. Han bad mig imidlertid nu om at være ganske rolig; min Opførsel og mine Ord havde gjort et saadant Indtryk paa ham, at han lovede, aldrig nogensinde at ville overfalde os.

Jeg troede ham paa hans Ord og fik heller aldrig Lejlighed til at fortryde den Tillid, jeg havde vist ham, men fandt det dog rigtigst, at baade Mathiassen og jeg flyttede ind i et andet Hus. Vi valgte at bo hos Makik, en dygtig ung Jæger, som jeg i Foraaret havde mødt paa min Hjemrejse fra Chesterfield. Makik havde dengang været udgaaet

for „hvid Mands Føde“, og da jeg, der kom lige fra Handelsstationen, havde foræret ham baade Proviant og Tobak, havde han altid siden vist sig taknemlig imod os. Jeg fortalte ham hele Historien med Angutimarik og hans Kone, og Makik, der syntes overrasket over, at en Mand og en Kvinde, der havde levet deres Ungdom blandt Hvalfangere, kunde finde paa at ville overfalde hvide Mænd, lovede os sin Beskyttelse. Han var en meget myndig Mand, der nød stor Tillid blandt sine Bopladsfæller, og vi kunde nu føle os sikre.

Resten af Vinteren gik uden større Æventyr. Jo, forresten eet; Mathiassen var en Dag nær bleven dræbt. Et Par Drengede legede med en ladt Riffel, der gik af, og Kuglen gik igennem Mathiassens Pels, men ved et Under uden at saare ham selv!

Jagten var god; vi fik alt det, vi behøvede, til Trods for at det til sidst kneb en Smule med Ammunitionen. De eneste Skygger, der lagde sig over vor Tilværelse, var den stadige Sygdom, der gik paa Omgang og som krævede to Dødsfald. En Overgang var ogsaa Mathiassen saa haardt angreben, at han i flere Dage svævede mellem Liv og Død. Vi kunde intet gøre, kun hans stærke Konstitution reddede ham.

Saa ofte Aandemanerne samlede deres Bopladsfæller og raadspurgte deres Hjalpeaander om Aarsagen til Ulykkerne, fik vi som Regel altid Skylden af de foran nævnte Grunde. Som Følge deraf levede vi trods de ydre venskabelige Former paa en ikke ganske hyggelig Fod med vore Omgivelser, idet man aldrig kunde vide, hvad Overtroen kunde faa dem til at gøre; thi selv om disse Mennesker af Sind og Hjertelag var gode og hjælpsomme, kunde de dog ofte lægge en grusom Hjerteløshed for Dagen, saa snart de mente, at Hensynet til Jordens Aander fordrede det.

Enhver vil derfor kunne forstaa, at det var med befriende Jubel, vi hilste John-Ell og hans to Ledsagere, da de ankom til Bopladsen for atter at føre os tilbage til „Blæsebælgen“.

XX

FORAN OPBRUDET

Den Tid, vi kunde ofre med Danskeøen som Hovedkvarter, var nu omme, og det gjaldt om at udnytte det lyse Foraar til de lange Rejser, der forestod. Ifølge Planerne skulde nogle af Medlemmerne allerede hjemgaa ved Afslutningen af det andet Aar, og følgende var de Dispositioner, der blev truffne, første Gang Ekspeditionen fuldtallig var samlet til Møde:

Therkel Mathiassen, hvis arkæologiske Undersøgelser allerede havde givet saa glimrende Resultater, skulde fortsætte disse i Tilknytning til sine øvrige etnografiske og kartografiske Arbejder i Baffinsland og afgaa med Hundeslæde til Ponds Inlet.

Kaj Birket-Smith, hvis Hovedopgave faldt inden for Rensdyreski-moernes Omraade, skulde med Jakob Olsen som Tolk igen besøge disse i Omegnen af Eskimo Point og herfra udstrække sit Arbejdsomraade til ogsaa at omfatte deres Naboer, Chipewyan-Indianerne omkring Churchill.

Peter Freuchen skulde blive paa Danskeøen og i Løbet af Foraaret søge at faa Ekspeditionens Samlinger fragtet til Repulse Bay. Herfra skulde han i Hvalfangerbaad revidere det gamle Kort helt ned til Chesterfield for her at faa sin daarlige Fod under Behandling hos den Læge, der hver Sommer besøgte Kysten ombord paa Hudson's Bay Kompagniets Damper.

Endnu et Efteraar og første Del af en Vinter skulde „Blæsebælgen“ huse Medlemmer af Ekspeditionen; men saa skulde ogsaa dens Saga være ude. Ved første Lystid i 1924 skulde Freuchen sammen med Kap Yorkerne rejse til Ponds Inlet, hvorfra han skulde køre videre over Lancaster Sound og Jones Sound til Grønland. Saafremt Isforholdene i Lancaster Sound imidlertid lagde for store Hindringer i Vejen, skulde de blot afvente aabent Vand i Ponds Inlet, hvortil under alle Omstændigheder Ekspeditionens Skib „Søkongen“ skulde dirigeres for at se efter dem.

Saa snart alle nødvendige Forberedelser var trufne, skulde jeg selv paabegynde min Rejse til Nordvest-Passagen, maaske allerede omkring 10. Marts. Helge Bangsted skulde ledsage mig til Pelly Bay og siden oversomre paa Vansittart Island for at foretage Udgravninger i nogle gamle Husruiner, der fandtes i Nærheden af Grønlandernes Fangst-

Inujaq eller „Dukken“, den dummeste, den mest trofaste og den særkeste af alle vore Eskimo-Hjælpere.

plads ved Solfjældet. Efter at have assisteret Freuchen under Opbrudet fra „Blæsebælgen“ skulde hans afsluttende Opgave bestaa i at supplere vore Samlinger i Barren Grounds; i Chesterfield skulde han kontrollere Indskibningen af Ekspeditionens Gods og derfra hjemgaa over Churchill, York og Winnipeg.

Vi stod saaledes alle foran Realisationen af vore Ønskers Maal. Det udmærkede Arbejde, mine Kammerater hver for sig havde udført inden for deres særlige Opgaver, gjorde det øns-

skeligt, at de kom til at tilbringe hele den sidste Del af Ekspeditionen paa selvstændige Rejser. De Erfaringer, som de havde indvundet, og den Evne, de havde vist til at klare sig under alle Forhold, gjorde disse Dispositioner forsvarlige.

Naar saa store og omfattende Rejser havde kunnet lade sig realisere, skyldtes dette ikke mindst det udmærkede Arbejde, der før os var udført af vore Forgængere i disse Egne for hundrede Aar siden. Det var de to engelske Søofficerer Parry og Lyon, der i 1821 sejlede deres Skibe „Fury“ og „Hecla“ ind gennem Fox Channels Ismasser og siden nord om Southampton Island arbejdede sig langs Kysten af Melville Peninsula fra Repulse Bay og helt op til Igdlulik, hvor de overvintrede.

Ingen har siden efter i Dampmaskinens Tid gjort dem den Bedrift efter, en Bedrift, som de udførte paa et Tidspunkt, da al arktisk Navigation endnu befandt sig paa Begyndelsesstadiet, og gennemførte med Sejlskibe, der var taget lige ud af den engelske Flaade. Deres Kort kom til at danne Grundlaget for vore Rejser, og alle de mange Iagttagelser, de havde gjort paa forskellige videnskabelige Omraader, var os den Hjælp, der mulig gjorde, at vi overkom, hvad vi skulde.

Fra Danskeøen spredtes nu den 5.

Thule-Ekspedition som fem selvstændige Ekspeditioner, hver med sine særlige Opgaver, ud over Canadas arktiske Kyster. Disse Rejser vil hver for sig faa en særlig Skildring i den videnskabelige Beretning; men for allerede her at give et Indtryk af, hvad der blev udrettet, gengiver jeg i det følgende mine Kameraters foreløbige og kortfattede Rapporter, saaledes at hele det Afsnit af Ekspeditionen,

Apak, Tapartes Kone, Stammens dygtigste Syerske, sammen med to giftefærdige unge Piger, „Laksen“ til højre og Hauna, en Blanding, længst til venstre.

der foregik i Hudson-Bay-Omraadet, afsluttes paa dette Sted, inden jeg starter til Nordvest-Passagen.

Hele den lille Husholdning, vi havde ført i „Blæsebælgen“ fra den 1. Oktober 1921 og til Marts 1923, skulde nu opløses. Vi følte alle, at dette ikke blot var en Arbejdstid, som afsluttedes, men ogsaa et Stykke Liv af Værdi for hver enkelt af os. Thi intet Menneske kan ønske sig en større Lykke end den, uforstyrret at faa Lov til at begrave sig i sine Interesser under gunstige Arbejdsforhold. De Genvordigheder, der

havde mødt os gennem det barske Klima, og de Strabadser, der er uundgaaelige for enhver, der rejser i ukendte Lande, havde kun virket paa os som Peber og Salt i Tilværelsen. Og det, der nu foruden Resultaterne stod for os som en uforglemmelig Faktor i Opbrudets Time, var det gode Kammeratskab, der fra første til sidste Dag havde hersket mellem alle Ekspeditionens Medlemmer. Det kan ofte være svært nok at komme ud af det med hinanden under ordnede og civiliserede Forhold, men heroppe, hvor al Fremgang i væsentlig Grad afhænger af den enes Evne til at rette og lempe sig efter den anden, gives der endnu oftere end ellers Anledning til Gnidninger. Jeg skylder alle Kammeraterne Tak for, at vi kunde se tilbage paa Opholdet i „Blæsebælgen“ som paa en Tid, hvor der aldrig havde været en eneste Mislyd.

Den Indsats, der blev givet af de danske Medlemmer, træder af sig selv frem gennem deres Arbejder. Der var imidlertid andre Deltagere, hvis Arbejde uden at være videnskabeligt dog ikke var mindre vigtigt. Jeg tænker her paa de grønlandske Jægere, der foruden at skaffe Føden til de mange Hunde ogsaa altid skulde holde vor Husholdning velforsynet med det uundværlige friske Kød. Grønlænderes Hjælp paa Ekspeditioner har gennem Tiderne ofte været de Grundpiller, et videnskabeligt Materiale skulde bygges op paa, og vor Ekspedition kom i denne Henseende heller ikke til at danne nogen Undtagelse; thi ingen andre Steder i Verden behøver man i saa høj Grad Stifinderen, Jægeren og den sejge, primitive Styrke, som i de arktiske Egne; og dette er jo netop Egenskaber, der er alle ufordærvede Naturfolk medfødt.

De Forhaabninger, der straks fra Begyndelsen var bleven stillet til de polareskimoiske Deltagere, blev heller aldrig nogensinde gjort til Skamme. Mændene var altid glædest, naar de kunde komme med ud paa de lange Rejser, og naar de var hjemme, røgtede de deres Jagt og deres Fangst med den fødte Jægers Utrættelighed, selv om de Krav, der blev stillet til dem, ofte var betydelige.

Der var Arqioq, en rolig og besindig Mand paa et Par og tredive Aar, der havde levet det meste af sit Liv paa Ekspeditioner; allerede som ganske ung deltog han i amerikanske Polar- Ekspeditioner og havde altid vakt Opmærksomhed ved sin Ligevægt og sin sikre Dispositionsevne.

Nasaitordluarsuk, der gik under Øgenavnet „Baadsmanden“, var nogle Aar yngre og havde i Thule været min Plejesøn, siden han kun var en halv Snes Aar gammel. Han var en sikker Skytte og derfor en fortrinlig Sælfanger. Som Kammerat var han altid hjælpsom og i

Besiddelse af en lun Humor, der ofte virkede forfriskende under Forhold, hvor det maatte gaa haardt til.

Deres Koner, Arnánguaq og Aqatsaq, gjorde deres Bedste for at gøre „Blæsebælgen“ hjemlig og hyggelig for os, og som Syersker havde de den meget vigtige Opgave at holde Ekspeditionsmedlemmernes Tøj i Orden. Arnánguaq var den ældste og derfor den mest erfarne i huslige Sysler; men hvad den anden manglede i Erfaring, gav hun paa anden Maade, og navnlig mindes vi sikkert alle hendes sprudlende Humør og den kvindelige Charmé, hvormed hun kunde sprede Solskin omkring sig i mørke Graavejrsdage.

Miteq og Arnarlúnguaq bliver der senere Anledning til at omtale.

Tilbage af vore egne er der saa kun Jakob Olsen, Fanger og Skolelærer fra det sydlige Grønland.

Mens de øvrige grønlandske Deltagere i deres Liv og Vaner

stod det oprindelige eskimoiske Liv saa nær, at de først var bleven døbt, umiddelbart forinden Ekspeditionen forlod Grønland, var Jakob, foruden at være en ypperlig sportstrænet Jæger, ogsaa en Bogens Mand, der gennem en seksaarig Seminarieuddannelse havde tilegnet sig en betydelig Kultur. Han gjorde ikke blot fortræffelig Fyldest som Tolk baade for Therkel Mathiassen og Birket-Smith, men han udførte ogsaa et stort, selvstændigt Arbejde. Han nedskrev Sagn blandt de indvandrede Netsilik-Stammer, blandt Aivilikerne og Iglulikerne, og under

Grønlænderen Arqioq og hans Kone Arnánuaq, der her er klædt i Mandsdragt.

sit langvarige Ophold paa Southampton Island fik han ogsaa Lejlighed til at gøre mange indgaaende Iagttagelser over Tro og Overtro. Under vort Arbejde med Studiet af de primitive Eskimostammer kom han saaledes helt igennem til at staa som et smukt Vidnesbyrd om den Kultur, dansk Kolonisation har bibragt de grønlandske Eskimoer — en Kultur, deres Stammefrænder i Canada ganske mangler.

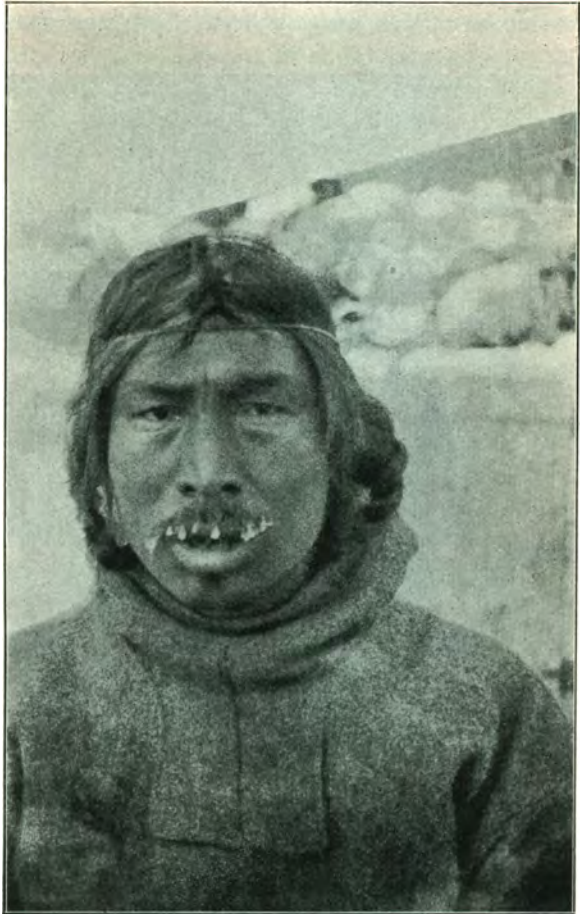
Men denne hastige Oversigt i Opbrudsøjeblikket vilde ikke være fuldstændig, hvis ikke ogsaa et Par af de lokale Eskimoer blev nævnt.

Der var Inujak, „Dukken“, som oftere er omtalt under vore forskellige Rejser. Jeg gaar næppe hans Ambitioner for nær, naar jeg afslører ham som en Mand med minimale Hjernefunktioner; og dog var han os en yderst nyttig og afholdt Hjælper. Han var absolut ikke doven, men kunde dog aldrig tænke sig Muligheden af at starte nogen Dag af egen Drift. At vække ham var derfor ofte forbundet med forsmeligt Haandgemæng. Som et Eksperiment blev en Morgen begge Løbene af en Dublet affyret fra hans Hovedgærde, uden at der gik saa meget som en Trækning hen over hans Ansigt. Naar han skulde vækkes, maatte han rejses op, og hvis han ikke øjeblikkelig derefter blev sat til Mad eller Arbejde, var der intet til Hinder for, at han kunde gaa nogle Timer i Søvn, inden han vaagnede til Handling. Paa Slædeture var han en utrolig udholdende Fodgænger, og under Transporter kunde han slæbe svære Byrder, uden at det tilsyneladende trættede ham. Men hans Speciale var dog at save Isflager ud af en Sø eller at skære Sneblokke til Husbygning; og den Vanskelighed, der var forbundet med at starte ham, gav rigelige Renter, naar han først var kommen i Skub. Tyk og rund som han var, havde han ikke saa lidt tilfælles med den tunge Kugle, der ruller længe, naar den først er kommen i Fart.

Der skulde skæres Sneblokke til nogle Udhuse, og han blev en tidlig Morgen sat i Arbejde ved en mægtig Snedrive, der løb langs med en Elv ved Siden af vort Hus. Som Følge af et eller andet blev „Dukken“ glemt, og da vi efter ti Timers Forløb savnede ham ved Aftensbordet, hvor han plejede at give Anledning til megen Forlystelse som Følge af sin ubeherskede Appetit, opklaredes det pludseligt, at man havde undladt at meddele ham, hvor mange Sneblokke der skulde skæres. Da der derpaa blev sendt Bud efter ham, viste det sig, at han havde skaaret Sneblokke til mindst en halv Snes Snehytter og sikkert vilde have fortsat, saa længe der overhovedet fandtes en Snedrive paa Danskeøen. Skønt det er et meget anstrengende Arbejde, syntes han ikke Spor af træt; men der stod fra hans Krop, til Trods for 30° Kulde,

en saadan Damp, at ikke blot hans Ansigt og Haar men ogsaa hans Skindtøj var fuldstændig overiset af Rim.

Med „Dukken“ fulgte et Paahæng, bestaaende af hans ældre Broder Usugtåq og dennes Kone og Børn. „Dukken“, der var haabløs som Jæger, var altid tidligere bleven forsørget af Familien; men nu da han var gaaet i fast Ekspeditionstjeneste og daglig blev tvunget til at arbejde, havde Broderen ment, at Forholdet maatte kunne udnyttes helt ud til Familiens Fordel, og saaledes gik det til, at „Dukken“ blev Familieforsørger — dog paa den Maade, at det var os, der indløste hans Forpligtelser. Som Følge heraf blev Usugtåqs Snehus bygget i vor umiddelbare Nærhed. Vi havde stiltiende samtykket; thi af Hensyn til de mange daarligt klædte og forhutlede Børn havde vi ikke nænnet at ansætte dem om at flytte. Fattige Familier

„Dukken“'s Broder Usugtåq.

lider grænseløst i disse Himmelstrøg; og paa den Maade var de efterhaanden begge overgaaet til at blive Haandlangere for Grønlænderne.

En fuldstændig Modsætning til disse to Brødre, der var Netsilikere af Afstamning, var den ofte omtalte John-Ell og hans smukke Kone „Urten“; thi han var lige saa uafhængig og initiativrig, som Brødrene var afhængige af deres Omgivelser, og „Urten“ var et Eksempel paa Flid og Renlighed i lige saa høj Grad, som Usugtåqs Kone var det modsatte.

Der kunde nævnes endnu flere end disse, saaledes Taparte, der nærmest var bleven knyttet til os, fordi hans Kone Apak var den bedste Syerske i hele Stammen, og ikke at forglemme Patdloq og „den menneskesky“, der næsten var bleven faste Deltagere i Baffinslandsrejserne. Men det vilde føre for vidt at uddybe vore Bopladsfællers smaa, morsomme Ejendommeligheder; det maa være nok at sige, at de hver

Lille, gift Pige fra Rensdyr-Eskimoerne i Omegnen af Eskimo-Point. Hun er smykket med et Pandebaand og talrige Ringe af Messing. Hun gaber højt af Forlegenhed over at blive fotograferet.

for sig havde været med til at sætte Farve paa Livet omkring „Blæsebælgen“, og havde de end bragt en Del Forstyrrelse med sig, havde de dog ogsaa holdt os i stadig Forbindelse med de Mennesker, vi var kommen over for at studere.

Nu skulde alt dette være forbi, og underligt vilde det være, om vi ikke alle følte Vemod derved.

— — —
Helst vil jeg huske vor lille Boplads ud fra en Stemning, jeg oplevede en af de sidste Aftener, jeg var hjemme. Jeg kom fra

en Tur paa Havisen, da jeg i Skumringen kørte rundt om Sønder-Næs og fik Udsigt over „Blæsebælgen“. Lyset fra Vinduerne stod ud over Sneen og faldt hen over de mange Hunde, der laa udstrakt og sov, ganske som om de var klare over, at det nu gjaldt om at hvile, medens det var Tid. I Skær af Lygter arbejdedes der i forskellige Grupper paa nye Slæder, der snart skulde tages i Brug. Dagen slog ikke til i Travlheden, og uden Tanke om Træthed fortsattes Arbejdet fra det første Daggry helt ind i Mørket. Hamrene sang mod Skinnernes Staal, og Høvlene strøg taktfast mod Medernes Planker.

Der var Glædens Rytme over Arbejdets Fart og hele Vinternattens

Skønhed over den Fred, der omgav dem. Mørke mod den hvide Slette stod to Fjælde, hvis Tinder vi havde smykket med Varder til Minde om dem, der skulde have været med, men som Døden overraskede paa Tærskelen til Udfarten. Isruder fra kuplede Snehytter blinkede som Stjerner ved deres Fod.

I strygende Fart splittede mit Spand alle Klyngerne af sovende Hunde, og da de gjorde Holdt ved den Læmur, hvor de plejede at staa bundne, hørte jeg oppe fra en lille Sø, hvorfra vi plejede at hente Is, Stroferne af en Vise, der var som sunget til alle os, der nu om faa Dage skulde give os nye Opgaver i Vold og spredes hver til sit ud over Kysterne:

„Ene Luftens Aander kender,
 hvad jeg møder bag ved Fjældet;
 men alligevel jeg kører
 mine Hunde videre frem,
 videre frem,
 videre frem!“

FRA DANSKE ØEN TIL BAFFINSLAND

THERKEL MATHIASSENS RAPPORT

Det store ukendte Baffinsland havde altid draget Ekspeditionens Kartografer. Her laa deres vigtigste Opgave, og Landets Utilgængelighed og de store Afstande, der skilte det fra vort Hovedkvarter, havde kun været en Tiltrækning mere. Allerede forelaa der vigtige og omfattende Resultater fra vor første Overvintring; nu gjaldt det om at forfølge og forøge dem. Intet Under derfor, at Therkel Mathiasen, der paa Grund af Freuchens Uheld i Vinter blev ene om Opgaven i Aar, satte al sin Energi ind paa et tidligt Opbrud. Til Trods for den lange Isolation paa Southampton var han dog saa hurtigt startklar, at han allerede d. 22. Marts kunde lægge ud. Hans Ledsagere paa den 1200 km lange Slæde- rejse til Ponds Inlet blev Patdloq, hans Kone Takornaq og deres lille Plejesøn Qajarssuaq („den store Kajak“). „Baadsmanden“ fulgte med som Hjelpe- slæde til Igdlulik, hvorfra han af Hensyn til andre Opgaver maatte returnere. Desværre lykkedes det ikke at faa ham erstattet med en anden, da alle Mænd omkring Fury and Hecla Strait var fraværende paa Handelsrejse. Uden Hjelpe- slæde og uden et stærkt paakrævet ekstra Tillæg af Hundefoder maatte Mathias- sen sætte tværs over Baffinsland gennem nyt Land med et Hundespannd, der langt fra var første Klasses. Men takket være hans Evne til at klare sig med smaa Midler, fik han dog Rejsen gennemført i hele dens Omfang. Hans Beretning be- gynder her ved Starten fra Igdlulik d. 17. April:

Efter to Dages Ophold i Igdlulik sattes Kursen mod Øst ind i Mur- ray Maxwell Bay, hvis Munding allerede Parry havde opdaget. Den viste sig at være en stor Bugt, som ogsaa havde en Munding mod Øst. Det store Land, som den skiller fra Baffinsland og som altsaa viste sig at være en Ø, opkaldte jeg efter Jens Munk, den kække, danske Skibs- kaptajn, som for 300 Aar siden udsendt af Christian IV ledede den før- ste danske Ekspedition til det arktiske Nordamerika.

Det gik kun langsomt frem, skønt Isen var jævn og Vejret godt. Den 24. April slog vi Lejr paa et fremspringende Næs, som jeg kaldte Kap Thalbitzer. Her begyndte en stor Fjord, som Eskimoerne ofte havde omtalt under Navnet Kangerdlugssuaq „den store Fjord“, men som hidtil ingen hvid Mand havde besøgt. Jeg kaldte den efter min af- døde Universitetslærer i Geografi Steensbys Fjord. Paa den lille Ø Ma-

ner toq i Mundingen af Fjorden boede der Eskimoer, den gamle Qablut-siaq med sine to Koner, Sønner og Svigersønner. Men heller ikke hos dem kunde vi faa Hjælp. Den ene Svigersøn var rejst til Ponds Inlet for at handle, med alle disponible Hunde. Ved Bopladsen var kun en døende Hund og fem Hvalpe.

Saa op ad den store Fjord og fra dennes Bund tværs igennem Baffinland gennem store Dalstrøg med Søer og Elve! Først gennem lavt Gnejsland, saa gennem ujævnt, stenet

Kalkstensland, der ikke var godt at rejse i; ganske vist gik der gennem Landet store Elvdale, som dannede gode Landeveje for Slædekørslen, men disses Bund var dækket med blød Sne. Langsomt gik det, men fremad kom vi dog. Saa havde vi jo den Tilfredsstillelse, at det var fuldstændig ukendt

Therkel Mathiassen, iført Pels af Alvilik-Model. Hætten beskytter Ansigtet saa godt, at man næsten aldrig faar Frost i Næse eller Kinder.

Land, vi rejste i. Det nordlige Baffinland hørte til Jordklodens daarligst kendte Egne, og inde i det indre havde aldrig før nogen hvid Mand været. Et Sted passerede vi en Elv med aabent Vand, et Særsyn paa denne Aarstid. Naturligvis skulde Takornaq, der var en passioneret Laksefisker, forsøge sig, dog uden Resultat. Vi kom ogsaa forbi det Sted, hvor Patdloq fandt Atakuvtaluk, efter at hun havde spist sin Mands og sine Børns Lig, en Sø midt i Landet, som siden da kaldes Inugtorfik, „Menneskeæderstedet“. Jo længere vi kom mod Nord, desto højere blev Landet og dybere Dalene. Heldige Rensjagter bragte os igen Mad, da vor Proviant næsten var forbi.

Den 13. Maj naaede vi igen Havet i Bunden af den store Milne Inlet. Den anden Traversering af Baffinland var gennemført.

Nu havde vi kun forholdsvis let Kørsel paa jævn Havis tilbage, først ud gennem den lange Fjord med dens høje, stejle Sider. Omtrent halvvejs nede i Milne Inlet mødte vi Itugssarsuaq — en gammel Bekendt fra forrige Aar — og flere andre Igdulik-Eskimoer, som havde været paa Handelsrejse. Her var blandt andre ogsaa den blinde Oqe og hans

„Baadsmanden“ og hans unge Kone.

ligeledes blinde Kone, som var bleven taget med, for at de kunde faa den Fornøjelse med, selv om de selvfølgelig ikke havde noget at handle med — et smukt Eksempel paa Eskimoernes Omsorg for disse ulykkelige Mennesker. Itugssarssuaq opvartede os med The og Kiks, og vi ham med Renskød.

Pinsedag naaede vi frem til Fjordens Munding og saa Bylot Islands sneklædte Alpeland ligge for os, badet i Sol. Endnu to Dages Kørsel over den jævne Is i Eclipse Sound, før vi en graa, taaget Dag famlede os frem langs Kysten til Handelsstationen ved Ponds Inlet. Efter et Par Dages Ophold kørte Patdloq og Takornaq tilbage. Det var med Sorg, at jeg skiltes fra disse to Mennesker; aldrig har jeg rejst sammen med venligere og mere hjælpsomme Folk. Patdloq hørte ikke til de hurtige, men var en støt og solid Slider; kun Hundene kunde faa hans Flegma til at briste. Takornaq var altid glad, altid hjælpsom, rørende i sin Omsorg for at holde mit Fodtøj i Orden; altid løb Munden paa hende. Ogsaa Drengen var en storartet Fyr, gik en stor Del af Vejen, altid smilende, altid i Gang med at lege, saa snart vi standsede, og ikke

saa fordringsfuld og indkrævende, som saa mange Eskimobørn ofte er. Patdloq vilde nu tilbage og se at naa Usugarsuk, medens det endnu var Slædeføre. Der vilde han tilbringe Sommeren med at gaa paa Rensjagt for saa, naar Efteraaret kom med Slædeføre, at køre ned til „Blæsebælgen“ med mit Brev til Freuchen.

Hudson's Bay Kompagniets Handelsstation ved Ponds Inlet ligger paa Sydsiden af Indløbet ved et Sted, som Eskimoerne kalder Mitimatalik. Landet her danner et 30—40 m højt Sand- og Græsplateau med

en stejl Klint mod Havet. Paa Strandbredden neden for denne Klint paa lavt, sumpet Terræn er Stationen bygget. Ved Siden af har Politiet, det berømte Royal Canadian Mounted Police, opført deres Station. Husene var kun et Par Aar gamle; men ca. 15 km østligere, lige ved Albert Harbour laa den gamle Handelsstation, oprettet 1903 som Hvalfangerstation og senere paa flere Hænder, indtil den nu var ved at blive konkurreret ud af det almægtige Hudson's Bay Co.

Handelsstationens Beboelseshus, som var mit Hjem det meste af Sommeren, var et smukt Træhus, hvidmalet med rødt Tag, godt bygget og velindrettet, langt større og bedre end Cleveland's lille Hus i Repulse Bay; jeg kunde saaledes faa mit eget Værelse. Engang senere paa Sommeren, da Huset skinnede i nymalet Pragt, sagde en gammel Eskimo til mig, at saadan havde han altid tænkt sig, at Guds Hus maatte se ud.

Bestyreren her var Franskmand, en dannet og kultiveret Mand, som tidligere i mange Aar havde været i et Skindfirmas Tjeneste paa Labradorkysten, og senere havde været med i Krigen som Flyverløjtnant. Assistenten var en ung Mand fra New Foundland. Af begge blev jeg modtaget og behandlet paa det bedste. Ogsaa Politisergeanten var en elskværdig Mand, som jeg tit besøgte; sammen med tre andre Politimænd havde han tilbragt to Aar her.

En Mængde Eskimoer var samlet paa Pladsen, venlige, fornøjelige Folk, hvoriblandt jeg fik mange Venner i Sommerens Løb. Dog var de noget præget af Konkurrencen mellem de to Handelsfirmaer, som ikke har haft nogen heldig Indflydelse paa dem. Begyndte det ene Firma at bygge Træhuse til Eskimoerne, maatte det andet gøre det samme; begyndte det ene Firma at give ugentlige Rationer af Mel, Kiks, The og Sukker, alt for at lokke Folkene til, maatte det andet gøre ligesaa; idelig bekæmpede de hinanden med ikke altid lige fine Midler og benyttede List og Svig, som Eskimoerne hurtigt lærte. Resultatet blev, at Folkene blev dovne, ligegyldige, hang omkring Stationerne og levede af de Forraad, der uddeltes til dem, i Stedet for at gaa paa Fangst. Her tiltrænges en regulerende Indflydelse fra Regeringens Side, hvis ikke Eskimoerne skal blive helt demoraliserede.

Eskimoerne ved Ponds Inlet danner sammen med Folkene ved Igdlulik og Repulse Bay een Stamme med ens Sprog, Klædedragt, Sæder og Skikke. Dog kunde der mærkes nogen Paavirkning fra de sydligere Baffinlændere, saaledes i Kvindernes Dragt og Haarsætning. Ved Siden af den sædvanlig Kvindedragt med de lange Skøder, de vide Skuldre og Sideposerne paa Støvlerne var der en anden Dragt: Pelsen med Figur,

Baffinlands Østkyst syd for Ponds Inlet er en høj, stejl Fjældmur, hvorover smaa Gletschere styrter sig ned mod Havet.

lige afskaaret forneden, hertil korte Bukser og Leggings, en smuk og klædelig Dragt, som syntes at vinde frem paa den gamles Bekostning. Eskimoerne her havde ogsaa Kajaker endnu, ganske vist kun seks i hele Stammen, en bred, klodset Kajaktype, som kun kunde bruges i godt Vejr, da den ikke kunde kærtres som Grønlændernes.

Af de enkelte Eskimoer skal jeg nævne Akumalik, Handelsstationens højre Haand, en flink, yngre Mand med en overordentlig dygtig Kone, som ikke alene passede sit Hus og sine to Drenges mønsterværdigt, men ogsaa gik paa Aandehulsfangst efter Sæler om Vinteren, og med Stolthed fortalte hun, at hun sidste Vinter havde fanget femten Ræve i Sakse, hun selv havde sat og passet. Saa var der Ututiaq, Auas gamle Broder og hans gamle Kone. De var de ældste Mennesker paa Pladsen, og skulde man dømme efter deres Udseende, vilde man dømme dem til minst 90, saa rynkede og hvidhaarede var de; dog kunde vi regne ud, at Ututiaq kun kunde være omkring 65, idet han som lille Dreng havde set den amerikanske Opdagelsesrejsende James Hall i Igdlulik (1867). Hans Kone forærede mig et Naalehus af Træ, som var blevet givet hendes Bedstemoder engang for mange Aar siden, da hvide Mænd med to store Skibe overvintrede ved Igdlulik; det maa være Parry's Ekspedition, som overvintrede ved Igdlulik 1822—23. Ututiaq var en fornøjelig Mand, som kunde fortælle meget om de gamle Dages Igdlulik, hvor han var

vokset op. Naar han — sjældent — vaskede sig nu om Sommeren, hvor Bækkene svulmede af Vand, gjorde han det paa den for disse Eskimoer karakteristiske Maade, at han tog en Mundfuld Vand i Munden og efterhaanden udtømte den i smaa Spyt ned paa Hænderne, medens han gned dem; ikke underligt, at hans Hud var sort af Ælde. Men fange kunde han endnu; med Stolthed fortalte han, at han havde fanget en Sæl, der laa og solede sig paa Isen, ved at krybe hen til den og efterligne en Sæls Bevægelser, for saa tilsidst at harpunere den — en Fangstmaade, som ellers var gaaet af Brug. Ogsaa som Laksefisker gjorde Ututiaq mange unge Mænd til Skamme.

En af de første Dage efter min Ankomst arriverede Uming, vor gamle Bekendt fra ifjor, Profeten, der havde indført „Kristendom“ ved Igdlulik. Han havde lagt Vejen om ad Admiralty Inlet og medbragte det Ulykkesbudskab, at han ved Paasquesundet havde fundet tre Familier, ialt tretten Personer, døde af Sult i deres Snehuse. Det var mig noget af en Gaade, at man kunde dø af Sult her lige ved Strømstedet, hvor vi ifjor fangede otte Sæler paa en Dag. Umings Ankomst var iøvrigt ganske stemningsfuld. Alle Eskimoerne var forsamlede ved Strandbredden, og idet hans Slæde standsede faa Skridt fra dem, sang de en Salme; først saa styrtede de frem og trykkede ham i Haanden, og ogsaa Hundene blev trykket paa Poterne. En af Kvinderne her havde mistet en Datter ved denne Sultedød i Admiralty Inlet; dette forhindrede hende dog ikke i at deltage i en Dans med Liv og Lyst den næste Aften.

Handelsbestyreren var en Mand med mange Idéer til at forbedre Eskimoernes Kaar. En af hans Forbedringer var, at de skulde have Træhuse. For de fleste hvide Mænd, som ikke selv har prøvet det, staar altid det at bo i Snehus om Vinteren som noget forfærdeligt. Det synes ogsaa Handelsmanden her, og han lod da bygge en lang Række Træhuse ved Siden af Handelsstationen og forærede dem til de Eskimoer, der vilde have dem. Jeg vil nu ikke sige, at hans Forsøg faldt særlig heldigt ud. I Snehuset gør det ikke saa meget med lidt Griseri; selv om man smider sine Kødben paa Gulvet, taber lidt Spæk eller vælter Urinbøtten, er Ulykken ikke saa stor, thi naar Huset er blevet for snavset, kan man paa en Timestid bygge sig et nyt. Men hvis man anvender samme Metode i Træhusene — og det gør disse Folk uvægerligt — saa varer det ikke længe, før man kan lugte dem langt bort. Der var særlig et af Husene, som var slemt, det var Ututiaqs. Disse to gamle Mennesker havde fra Barndommen af det i Blodet, at de ikke kunde lade noget ligge, som maaske engang kunde bruges til et eller andet. Resultatet blev følgelig, at der i Tidens Løb i deres Hus opho-

bedes en kolossal Mængde gammelt Ragelse, tømte Konservesdaaser, Træstumper, Sæl- og Renskindsstumper, der drev af Spæk, fedtede Tøjlaser, gamle Græstørv, alt i alt en Blanding, som udviklede en Stank, saa man næsten ikke kunde aande i Huset. For at forhindre den mindste Luftfornøjelse havde de yderligere beklædt Huset udvendigt med Græstørv. Dette

syntes Bestyreren dog var for galt; hele Bospladsens Befolkning blev kaldt sammen, store Stænger blev stukket ind under Huset, og under vældig Jubel blev det flyttet til en ny Tomt. Hvad der kom frem, da dette Hus blev flyttet, trodser enhver Beskrivelse. Det var imidlertid blevet sent paa Aftenen, og Bestyreren sagde, at nu kunde det være nok for i Dag; men i Morgen tidlig skulde de igen samles, og saa skulde hele Dyngen kastes i Havet. Han vaagnede lidt tidligt næste Morgen og saa

Amarualik, en god Bekendt fra Igdlulik ifjor, som vi nu traf i det indre Cockburn Land og rejste sammen med til Ponds Inlet.

ud. Men hvor var Dyngen henne? Disse Folk plejede ellers ikke at være Morgenmænd. Snart kom dog Forklaringen: I Nattens Løb havde de gamle Folk, hjulpet af en Svigerdatter, slidt og slæbt for at transportere alt deres Gods hen til det nye Hus; paa store Sælkind havde de trukket Læs paa Læs derhen, og de havde saaledes reddet hver eneste Stump. Nu sov de en dyb Søvn i Bevidstheden om at have udrettet et stort og nyttigt Arbejde.

De saa iøvrigt fornøjelige ud, denne lange Række Træhuse, navnlig om Søndagen, hvor Beboerne havde faaet Ordre til at hejse Flaget, et rødt Lommetørklæde, hvorpaa de havde syet H. B. C.; Søndag Mor-

Handels- og Politistationen ved Ponds Inlet, „Baffinlands Hovedstad“ ; i Baggrunden Bylot Islands Alper.

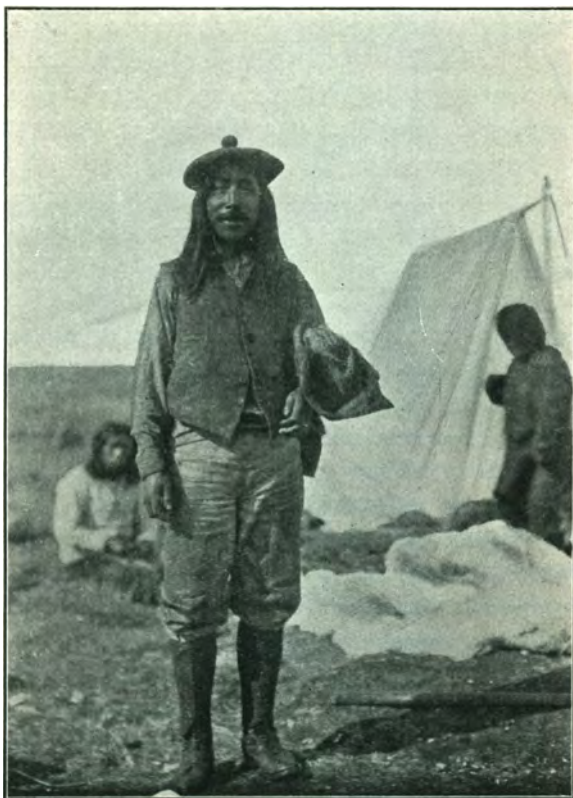
gen tjente denne Flagrække som „Sleepometer“, sagde Bestyreren. Efterhaanden som Sommeren skred frem og Varmen tiltog, blev dog Stanken i disse Huse selv Eskimoerne for stærk; alle, der kunde, flyttede i Telt. En stor Del af min Tid tilbragte jeg hos Eskimoerne i disse Huse og Telte, navnlig indtil der kunde graves. Der skulde tilvejebringes en Samling, som illustrerede hele deres Liv, Klædedragt, Fangst, Haandværk og huslige Liv, og det tager en Del Tid og Arbejde at finde gode Ting og faa dem købt. Fra Danskeøen medbragte jeg en Kasse Handelsvarer, som straks blev meget efterspurgt, da de var forskellige fra Kompagniets. De er meget barnlige, disse Folk, navnlig Kvinderne. Er en Kedel lyseblaa, medens Kompagniets er mørkeblaa, har den mindst ti Gange saa stor Handelsværdi; har en Kop en rød Kant, medens Kompagniets Kopper er helt hvide, er Kvinderne nær ved at trække Inderpelsen af Kroppen for at købe den. Det var naturligvis mest Smaating, jeg havde med, Kamme, Fingerbøl, Synaale og saa Tobak, og alt fik jeg god Afsætning paa.

Der blev ogsaa Tid til mindre Spadsereure i Omegnen, saaledes til den anselige Salmon River, i hvis Dal der fandtes et Brud af Brunkul, som Kompagniet brød til lokalt Brug.

Den 4. Juni kunde jeg saa smaat begynde Gravningen ved en gam-

mel Husruin nær ved Handelsstationen; det gik dog meget smaat til at begynde med. Den 13. Juni brød Bække og Elve op; alt var tidligere paa Færde dette Foraar end ifjor, skønt jeg nu var seks Breddegrader længere mod Nord.

Sidste Halvdel af Juni tilbragte jeg paa Button Point, Sydøsthjørnet af den store Bylot Island; Eskimoerne havde sagt, at dette vistnok vilde være det bedste Sted for mig at grave. Gravningen blev en Skuffelse; men iøvrigt var det en fornøjelig Tid, disse Par Uger, da jeg boede i Telt blandt de mange Mennesker, der var samlet her paa Button Point. Denne er en ret lav Odde, der skyder sig ud i Havet fra det høje Land bagved; det er den vigtigste Foraars- og Sommerboplads i hele det nordlige Baffinland. Gennem Aarhundreder har her boet Mennesker, og hele Odden er dækket med Dyreknogler og Affald af forskellig Slags. Herfra er det, at den store Narhvalsfangst foregaar i Forsommeren,

Tom, Kommiss ved Capt. Munns Handelsstation, Ponds Inlet.

naar Isen er ved at bryde op og de vældige Narhvalsflokke kommer ind til Iskanten, dukker op i Revner og Vaager og stadigvæk følger med indad, efterhaanden som Isen bryder op. Paa en god Fangstdag kan der fanges 20—30 af disse store Dyr, som giver mange Tænder til Butiken og et godt Forraad af Kød, Mattak (Hvalhud) og Spæk til Vinteren. Hele Sommeren kan man se vældige Flokke af Narhvaler drage vestpaa gennem Sundet, Tusinder og atter Tusinder af blanke Rygge, som glider op og ned i Vandet i det uendelige.

Det store Narhvaltræk var ikke kommet endnu, da jeg kom til Button Point; men der dreves en ret indbringende Sælfangst i Huller og Sprækker, saa der var rigeligt med Mad og Spæk og godt Humør over hele Linien. Den førende Mand paa Pladsen var Tom eller Kunut, Medhjælper ved den gamle Handelsstation, en høj, rigtig pæn Fyr, som talte lidt Engelsk. Han var ret indbildsk og ikke helt til at stole paa; han havde lært for megen europæisk Handelsmoral. Den mest tiltalende Mand her var en yngre Mand, som ved Skæbnens Ironi var kommen til at hedde Piungitoq, „den slette Fyr“, tiltrods for at han i enhver Henseende var en af Stammens bedste Mænd. Af mine andre Venner skal jeg nævne Qumangapik med de to dygtige Koner. Qumangapik havde i sine yngre Dage rejst vidt omkring, havde været paa North Devon, North Somerset og endogsaa paa Prince of Wales Island; men paa sine ældre Dage var han bleven lidt doven og lad af sig, og saa kan det jo være ganske praktisk at have to dygtige Koner, som ikke alene kan føde Børn, sy Klæder og koge Kød, men som ogsaa kan gaa paa Fangst og fange de Sæler, Narhvaler og Ræve, der behøves i Husholdningen, saa at Manden kun behøver at spise, ryge sin Pibe og gaa paa Sladder hos Naboerne. Kukikuluk, „den lille Negl“, var en lille, halv-gammel Fyr med rindende Øjne, som fik sit Ophold ved, at han var Stedfader til Toms Kone. Han var meget ivrig til at hjælpe mig med at grave og sælge mig, hvad han fandt. Engang kom han dog med en Skiferspids, som bar tydelige Spor af, at han selv havde lavet den. Jeg fortalte de andre derom, og omkring i Teltene lød nu Latter over Kukikuluk. Større Straf over ham kunde jeg ikke ønske mig; han grævede ikke mere.

Det var en fornøjelig Tid her paa Button Point; men at føre en regelmæssig Levevis viste sig umuligt. Det var jo evig Dag, og Eskimoerne gør ikke Forskel paa Døgnets Tider; de sover, naar de har Lyst, arbejder, naar de har Lyst, gaar paa Fangst, naar det falder dem ind; altid er der Børn, der leger, altid er der Folk, der sover, altid er der Hunde, der slaas. Men man falder hurtigt ind i samme uregelmæssige Livsførelse.

En af Dagene var jeg oppe paa det 300 m høje Fjæld — St. Hans Fjældet kaldte jeg det efter Dagen — der hæver sig stejlt op bag Odden. Egnen her er et ganske anderledes højt Fjældland end det lave, ensformige Land omkring Danskeøen, et smukt Alpeland med høje Toppe og store Gletschere. Navnlig Bylot Island er storslaaet med Toppe, som jeg maalte til 1700 m. Her ved Øens Sydøstside er Højderne dog ikke nær saa store; men man ser her over mod Baffinlands-

Buffon Point, Ponds Inlet-Eskimoernes vigtigste Foraars- og Sommerboplads; her foregaar den store Narhvalfangst sidst i Juni.

kysten, en stejl, utilgængelig Kyst, der hæver sig brat op til et Tusind Meters Højde, med smaa stejle Gletschere, der gaar lige ned i Havet. Nogen egentlig Indlandsis findes der dog ikke; men paa Højfjældsplateauerne findes flere Steder større, sammenhængende Iskapper.

Den 2. Juli naaede jeg tilbage til Handelsstationen efter en meget vaad Slædetur; der var nu meget Vand paa Isen, som tillige var gennemskaaret af en Mængde brede Revner; det sidste Stykke Vej mere sejlede end gik vi. Ogsaa i denne Retning var Aarstiden langt mere fremskreden i Aar end ifjor, hvor vi endnu den 14. August kunde forlade Naujan spadserende paa Havisen.

Mit Hovedarbejde var dog ogsaa denne Sommer Udgravningen. Saa snart jeg var kommen hjem fra Button Point, begyndte jeg Arbejdet ved Qilalukan, en stor, gammel Boplads paa en Odde et Par Kilometer vest for Handelsstationen; her vandrede jeg frem og tilbage hver Formiddag og Eftermiddag Sommeren igennem. Ved Qilalukan fandtes ligesom ved Naujan en Mængde Ruiner af gamle Vinterhuse, Sten og Græstørv. Slet saa gamle som Naujan-Husene saa de dog ikke ud til at være, da Landet ikke syntes at have hævet sig saa stærkt, siden de blev bygget; men dog var det adskillige Hundrede Aar siden, at

disse Mennesker havde levet. Her gik det saa løs med Udgravningen. Efterhaanden som Jorden tøde op — et Par Centimeter om Dagen — kunde den undersøges og afskrælles, og paa den Maade kunde man efterhaanden arbejde sig ned gennem de metertykke Køkkenmøddinger. Det blev omhyggeligt noteret ned, hvor og i hvilken Dybde hver enkelt lille Ting blev fundet; først saa har et saadant Fund sin fulde videnskabelige Værdi. I alt fandtes i Sommerens Løb et Par Tusinde Oldsager, mest Brudstykker af Ben- og Stenredskaber, men ogsaa mange smukke, godt bevarede Sager. Navnlig nede i Bunden af Ruinerne og Affaldsdyngerne, hvor Jorden altid havde været frossen og alt var gennemtrukket af Spæk, havde mange Ting holdt sig forbavsende godt, saaledes det meste af en Sælskindsstøvle og mange Sager af Hvalbarde. Noget af det morsomste, jeg fandt, var en ejendommelig Slags Fjeremadras, lavet af flettede Hvalbardestrimler. Lignende Hvalbardemaatter var tidligere fundet i Nordgrønland, uden at man vidste, hvad de havde været brugt til; men nu kom Forklaringen: En gammel Mand havde set saadanne i Brug i Igdlulik for mange Aar siden, lagt paa Brikken under Sengeskindene, for at disse ikke skulde blive vaade paa Undersiden. Mange af Sagerne kendtes ikke af de nulevende Eskimoer, og man skal gaa helt til Alaska for at se, hvad de har været anvendt til.

Disse gamle Eskimoer har været store Hvalfangere; det kunde man se af de Mængder af Hvalknogler og Hvalbarder, som laa strøet omkring overalt. Alt i alt viser Fundene fra Ponds Inlet, at den gamle Eskimostamme, som i sin Tid levede ved Naujan i Repulse Bay, ogsaa maa være naaet hertil; Ponds Inlet har været en Station paa Eskimoernes Vandringsvej til Grønland.

De andre Videnskaber maatte heller ikke forsømmes, først og fremmest ikke Kortlægningsarbejdet. For at faa et godt Overblik over Landet besteg jeg det 800 m høje, meget fremtrædende Fjæld ved Albert Harbour, som jeg kaldte Mt. Herodier. Det var en varm Tur med Teodoliten paa Nakken; men Udsigten var storslaaet. Mod Nord saa man ind i Bylot Islands Alpeverden med dens spidse Toppe og vældige Gletschere, et pragtfuldt men vildt Syn; mod Øst saa man lige ned i den lille, gode, naturlige Havn, Albert Harbour, omgivet af stejle Fjældvægge. Mod Syd og Vest var Udsigten friest; mod Vest ud over Eclipse Sounds store Flader med den høje, sønderskaarne Sydkyst med de mange Fjorde, lige til Munden af Milne Inlet, hvorfra jeg var kommet, og mod Syd ud over det store, udstrakte Lavland; der langt ude saas Qilalukan-Odden som en lille Spids paa Landet, og der laa Handelsstationen, skjult bag sine Kliner. Selv nu midt om Sommeren

Der flænnes Sæler paa Button Point i den gode Fangsttid om Foraaret, naar Isen er hullet og fuld af Revner. Spækket lægges i Tønder, hvor det løber sammen til Tran.

saa dette store Lavland graat ud; den sparsomme Plantevækst kunde ikke give Landet sin Farve. Kun ved Bopladsen, hvor Jorden var bleven kraftigt gødet, kunde man se smaa grønne Pletter i det graalige Landskab.

Saa maa der samles Stenprøver, Planter og Dyr. Megen Tid brugte jeg til at udsprøge Eskimoerne om Landet. De kender deres Land for-

Mødre vil gerne have deres Børn fotograferet, men Børnene — —.

bavsende godt; navnlig paa deres Rensdyr jagter strejfer de viden om. Faar de en Blyant i Haanden, kan de fleste give en Skitse af de Egne, de kender; og faar man nu flere Eskimoer til at tegne samme Omraade og give Navne paa alt, kan man af en saadan Række Eskimoer lære meget. Afstande og Retninger er oftest forkerte, men alle Enkeltheder er med. Det var dog ikke altid, at det gik op for dem, hvad det drejede sig om, som da jeg spurgte gamle Mano, hvilken af de to Kortskitser over Admiralty Inlet der var den bedste, og han

saa svarede: „De er udmærkede begge to; der er mange Rensdyr og Laks — — —.“

Gravemanien forplantede sig ogsaa til Eskimoerne, og flere af dem optraadte som Gravrovere i stor Stil — noget, som jeg dog søgte at bremse. Kranierne rørte de dog aldrig, men Gravgodset tog de uden Skrupler. Det er iøvrigt mærkeligt, saa ringe Omsorg disse Folk har for deres Døde. Paa en af mine Udflugter i Omegnen af Handelsstationen saa jeg et Sted, hvor der for faa Aar siden var begravet en lille

Pige; der saas nu kun nogle spredte Knogler og enkelte Stumper af det Renskind, hvori Liget havde været indsvøbt, ellers var alt ædt af Hunde og Ulve. I en lille Niche i en Klippe lige ved Resterne af Liget var som Gravgoods hensat en lille firkantet Legetøjs gryde af Jernblik, hvori laa en emaillet Kop, en Jernske, en lille Kvindekniv, en lille Perlekrans, to smaa Trædukker, en lille Sikkerhedsnaal, en Blyantstump og en Stump Avispapir; det var den afdødes Ejendele, som hun havde faaet med sig i Graven.

Sommeren gaar sin Gang. Vejret er godt det meste af Tiden, of-

Efter Forhøret i Merdaffæren blev alle Eskimoerne filmet uden for Politistationen.

test klart Solskin; af og til har vi dog ogsaa Regnvejrsgage. Myggene er slemme nogle Dage midt i Juli; men en Storm gør det næsten af med dem. Isen forsvinder langsomt, og jeg følger Opløsningen og Opbrudet med stor Interesse; aabent Vand maa der jo til, før der kan komme noget Skib. Den 24. Juli bryder Isen op; men endnu gaar der nogle Dage, før al den løse Is fra Eclipse Sound og alle Fjordene er passeret ud. Saa har vi aabent Vand, langt tidligere end ifjor.

Den 21. August, en stille Solskinsmorgen, medens jeg er paa Vej til min Arbejdsplads ved Qilalukan, ser jeg langt ude i Eclipse Sound noget, der ligner en Røgstribe, stige til Vejrs. Efter at have iagttaget

den et Øjeblik er jeg ikke i Tvivl om, at det er et Skib, der nærmer sig. Tilbage til Bopladsen! Raabet „Skib“ gaar allerede fra Hus til Hus, og Folk styrter ud. Det er den canadiske Regerings Skib „Arctic“, ført af den gamle Ishavsfarer Capt. Bernier. Den skal op med nyt Mandskab og nye Forsyninger til Politistationen, og saa er der ombord en hel Domstol, der skal dømme i den Mordaffære, som vor gamle Bekendt Noratdlaq fra Igdlulik staar anklaget for.

„Arctic“ bragte desuden ogsaa Besked om, at „Nascopie“, Hudson's Bay Company's store Damper, som jeg skal rejse hjem med, kan ventes omkring 7. September. Sommeren er nu stærkt paa Hæld; Nyis begynder at dannes, Sne kommer ned, og Forløbere for Efteraarets Storme begynder at komme. Mine Samlinger er pakket, mit Arbejde er afsluttet, men hvor bliver „Nascopie“ af? Ogsaa Bestyreren er utaalmodig; han har nu været her i to Aar og skal rejse herfra, til en venligere Plads, haaber han. Men Dagene gaar; det er allerede en Uge siden, at „Nascopie“ skulde have været her. Temperaturen er omkring Frysepunktet, og Sneens hvide Dække har lagt sig over Landet; Sommeren er forbi for denne Gang. Stadig intet Skib. Er der tilstødt det noget? Sejlads i disse Farvande er jo ikke ufarlig. Har det mødt Is og kan ikke komme frem, eller er det skruet ned? Skal vi blive her endnu et Aar?

Medens vi sidder og spiser til Middag den 16. September, kommer en Mand styrtende ind, brølende „Skib!“ Han var paa Rypejagt og saa saa et stort Skib komme frem bag Fjældene ved Albert Harbour.

Den 18. September 1923, nøjagtigt to Aar siden vi først satte Foden paa Danskeøen, glider „Nascopie“ ud fra Ponds Inlet, medens Sneen vælter ned og Taagen hænger lavt over de sorte Klippevægge. Og efter kortvarige Besøg i Cumberland Gulf og ved Rigolet og Cartwright paa Labradorkysten glider vi den 5. Oktober sent om Aftenen fra det store Mørke ind i et Lyshav, Havnen ved St. Johns, Newfoundland. Atter tilbage i Civilisationen!

Selv naar Spækket er rigeligst, tager Kvinderne ved Eskimo Point langvejs ind i Landet med Slæde for at sanke Kvas til Brændsel.

XXII

REJSE TIL RENSDYR-ESKIMOERNE OG CHIPEWYAN-INDIANERNE KAJ BIRKET-SMITHS RAPPORT

²³/₈. I den graa Morgendæmring begynder Jakob at rumstere med Thekedel og Kopper. Nu skal vi sige „Blæsebælgen“ Farvel for stedse. Men der er mange Forberedelser, og først ved 11-Tiden er vi startklare. Det blæser en stiv Kuling fra Nord og fyger stærkt med en Temperatur paa mindst 30 Graders Kulde. Med bøjet Hoved strider vi os frem over de kendte Bakker. Er der inderst inde en kildrende Fornemmelse af, at nu gaar det hjemad? Det er der. Det Menneske har intet Hjerte, som aldrig længes hjem. Men foreløbig kalder Rensdyr-Eskimoerne og de store Tundraer i Syd, Indianerne i de stille Skove, Winnipeg, Ottawa, New York. . . . Maaske skal en Start være uheldig. Vor er det i alt Fald. Ved Nedkørselen fra Danskeøen tårner Slæden i fuld Fart mod en Blok af Skrueis og bryder fuldstændig sam-

men, og den ene Mede flækkes. Heldigvis er vi jo endnu nær ved vort Hus og faar hurtigt hentet en ny Slæde.

²⁴/₃—²⁰/₄. Vi opluges af Rejsens Ensformighed. Et uhyre, hvidt Øde, og deri to smaa, mørke Prikker, to Slæder, som næsten ikke synes at flytte sig. Sammen med Aivilikøren John-Ell følger vi Fod for Fod den maanedlange, kendte Vej fra Repulse Bay sydpaa langs Kysten af Roe's Welcome — Sir Thomas Roe's Welcome — et herligt Navn med en Duft fra de Tider, da djærve Skippere styrede deres højspejlede Skuder op i Polhavets Is, da *merchant adventurers* lagde nye, jordomspændende Planer, og Pakhusene duftede af allehaande rare Specerier.

²¹/₄—⁵/₅. I Chesterfield laver Jakob en ny Slæde af den Kap York- Type, som vi foretrækker frem for den lokale. Vi har hidtil kørt med en svær Aivilik-Slæde, skoet med Hvalben; men den skal sendes hjem til Nationalmuseet. Den 6. Maj begynder vi vor Rejse videre sydpaa langs Hudson Bays Kyst til Eskimo Point. Jakob og jeg er nu alene. Det har været umuligt at faa nogen af Eskimoerne i Chesterfield til at ledsage os, for det kniber som sædvanlig med Hundene; Aarstiden er desuden saa fremrykket, at der snart kan ventes Tø, og det vil saaledes blive besværligt for en Slæde at komme tilbage fra Eskimo Point. *All right*, vi er parate til at finde vor Vej alene, skønt ingen af os nogen Sinde har været paa den Kyststrækning, der nu ligger for. Men vi ved, at det bare gælder om at følge Kysten, og selv om den er ganske lav og fuld af Indskæringer, kan der ikke være noget at risikere. Desuden er der en svag Mulighed for at træffe Mennesker paa Vejen, da det er i denne Egn, at Hauneqtormiut hvert Foraar søger ned for at fange Sæl.

⁷/₅—¹⁹/₆. I denne Henseende blev vi imidlertid skuffede. Hele Kysten var aldeles mennesketom, for Hauneqtormiut bliver saa længe som muligt i Indlandet og kommer først ned til Hudson Bay paa den sidste Sne. I fjorten Dage var vi saaledes henvist til vort eget og Hundenes Selskab. Det gik jævnt, men langsomt fremad, thi Føret var elendigt, ofte Skarresne, hvor man ustandselig brød gennem den tynde, frosne Overflade, og oven paa den Driver af løs, nyfalden Sne. Det egner sig ikke for Ski, og Dagen lang maa vi vandre ved Siden af Slæden, idet vi for hvert Skridt synker i til midt paa Læggen. Man er til Mode, som om man hele Dagen gaar op ad en Stige. Men hvilken Længde paa en Stige! Man maa om Aftenen være naaet et godt Stykke over Glashimmelen og temmelig nær ved Krystalhimmelen. Det fryser nu kun nogle faa Grader om Dagen, og Vejret er uroligt. Næsten hver eneste Dag sner det, og et Par Gange vokser Snefaldet til et saadant Uvejr,

Rutekort. Sydvestkysten af Hudson Bay.

at vi maa ligge stille. Ellers er det Fygning eller Taage, alt sammen Omstændigheder, der ikke hjælper paa Fremfarten.

Landet syd for Chesterfield er det samme lave Klippeland med vidtstrakte Havaflejringer, som vi kender saa godt nordfra. Det er endnu fuldstændig dækket af Sne og skraaner saa jævnt ned mod Havet, at det gaar i eet med Isen. Mange Gange tror vi at køre paa denne, til pludselig et Par visne Græsstraa rager op over Sneen og viser, at vi uden at vide det er kommet ind paa Land. Og mere end een Gang kryber vi op paa Slædelæsset for at orientere os, fordi det er det højeste Punkt, vi kan komme til i Kilometers Omkreds.

Vi kører inden om Baker Foreland og ser i Syd Marble Island, hvis østlige Del hvælver sig som et Sølvskjold over det lavere, vestlige Parti. Marble Island, som ikke bestaar af Marmor, men af hvid Kvartsit, har efter Eskimoernes Sigende engang været Is og er derfor helligt Land; man skal krybe op paa Øen paa sine Knæ. I lange Tider plejede Hvalfangerne at overvintre ved denne Ø, men opgav den til sidst helt til Fordel for Fullerton, fordi det kneb med Drikkevandet, og fordi den laa saa langt fra Fangstfelterne i Roe's Welcome. Paa Nordsiden af Ranken Inlet, nær Marble Island, ligger de smaa Rabbit Islands, hvor Eskimoerne tidligere stod i Telt for at vente paa den Handelsbaad, der hver Sommer sendtes nordpaa fra Churchill, lige til Stationen ved Chesterfield blev anlagt.

Syd for Ranken Inlet er Kysten opløst i en Række Fjorde, Bugter og Øer, som vi famler rundt imellem, idet vi somme Tider holder os til Isen, somme Tider skyder Genvej tværs over Land. Havde vi haft en lokalkendt Mand med, var det maaske gaaet hurtigere; men heldigvis eksisterer der et godt Kort over denne Strækning, tegnet af den canadiske Geolog J. B. Tyrrell, og det er en fortræffelig Vejledning trods sin lille Maalestok.

Ved Dawson Inlet forandrer Kysten helt Karakter. Ethvert Spor af fast Fjæld forsvinder, og store, næsten umærkeligt faldende Sletter gaar overalt lige ud til Havet. Enkelte Steder er der lange og smalle Sandodder, der som lave Højdedrag fortsættes inde i Land. Dette er Aase, aflejret af de gamle Smeltevandsfloder, som under Istiden bandede sig Vej under den Indlandsis, der dengang dækkede Barren Grounds. En saadan Aas er Eskimo Point og det tæt sydfor liggende Næs, Tikerarjuaq, hvor Hudson's Bay-Kompagniet har en Handelsstation. Denne Station naar vi Pinsedag.

^{20/5.} Kompagniets Beboelseshus ved Eskimo Point er den mest primitive Bolig, jeg endnu har set heroppe, et raat sammentømret Blok-

hus, endnu mindre end vor egen „Blæsebælg“. Indvendig kigger man lige op i de nøgne Tagspær, og Taget er saa utæt, at det baade regner og sner tværs igennem det. I dette Skur tilbringer to Mænd den ark-tiske Vinter og indhandler for adskillige Tusinde Dollars Ræveskind til de mægtige Herrer i Winnipeg og London. Mr. Leith, Stationens Assistent, fører mig hen til en Seng i en Krog af Husets eneste Rum. Der ligger Bestyreren, Mr. Mitchell, og der har han ligget siden engang i Februar, da han for vild i en Snestorm og først blev fundet to Dage senere. Frosten har taget et Par af hans Tæer samt hele Spidsen af Næsen, og det højre Knæ er endnu en sort, stinkende og væskende Masse med Hul lige ind til Benet. I et Fjerdingaar maa han ligge endnu, før han kan rejse — i aaben Baad — til Chesterfield og føres hjem af Kompagniets Damper.

En lille Dreng fra Eskimo Point, med Amuletter paa Pelsen. Sammenlign dette Billede med Illustrationen Side 423.

Handelsstationen er kun to Aar gammel og paa en Maade et Udsted for Churchill, hvorfra den forsynes med Varer i en Skonnert om Efteraaret, og hvortil de indhandlede Skind sendes med Hvalbaad i Sommerens Løb. Et større Fartøj kan nemlig umuligt anløbe denne flade og yderst farlige Kyst, og Havn findes ikke paa Stedet. Der er ogsaa et andet Vidnesbyrd om, at vi nu allerede er naaet langt sydpaa, thi Tolken og hans Familie er halvblods Indianere fra Churchill. Alexander Oman, som han hedder, bor i et Hus af lignende Beskaffenhed som de to Skotters, og naar jeg besøger ham, kan jeg aldrig

undlade at sende en Tanke til de lyse, venlige og rene Smaahuse, i hvilke mange af de vestgrønlandske Haandværkere lever.

Snart søger vi ud til Eskimoerne, hvis Telte er rejst paa Næssets endnu sneklædte Rullestensryg. Her lever for Tiden 39 Padlermiut, for uden en enkelt Familie af Qaernermiut fra Omegnen af Baker Lake. Overalt modtages vi gæstfrit og falder straks til Rette iblandt dem. Det virker helt hjemligt, efter saa længe at have vænnet sig til Aivilikernes syngende Dialekt oppe nordpaa, nu igen at høre Padlermiuts stødende og hakkende Maal, hvor Stavelserne skiftevis stiger og falder i Tonen. Og saa atter denne Duft af sviende Lyngrøg, vaad Jord og raat Rensköd, som er hele Begrebet Padlermiut!

Om Aftenen er der Trommedans i det største af Renskindsteltene; femten Personer er til Stede, og dog er her rigelig Plads. Kvinderne sidder for sig selv paa begge Sider af Døraabningen, istemmende deres Korsange med det evindelige *aja*, — *ja* — *ja*. Først naar Danseren træder frem, slaar han en Række hurtige Slag paa den ene Side af Trommen, en Optakt. Derefter begynder han ganske langsomt, svingende Trommen omkring sin Akse, idet han slaar med den køllelignende Trommestok skiftevis paa den ene og den anden Side af Ringen — paa venstre Side med Haandfladen opad, paa højre med Fladen nedad. Hurtigere og hurtigere falder Slagene. Til sidst tamper han løs paa Trommens Kant, saa det er et Under, at den holder. Dansen bestaar mest af Knæbøjninger i Takt med Trommen, mens Kroppen holdes forover, af og til svingende fra Side til Side. Fødderne flyttes kun sjældent. Undertiden udstøder Danseren et Hyl eller en Stønnen. Sangene slutter tilsyneladende umotiveret, paa en eller anden Tone højt oppe, naar Danseren eller en af Sangerskerne bliver træt.

²¹/₅—⁹/₇. Undertiden er to Eskimoer „Sangfætre“, *iglorik*. Naar de mødes, er det Signalet til en højtidelig Dans. En Dag kom der sydfra en Mand, Tuktuitsoq, som var „Sangfætter“ til Haumik, en af de herboende unge Mænd. Ved Modtagelsesfesten om Aftenen aabnedes Dansen af en af Bopladsens egen Befolkning, d. v. s. da Trommen endnu ikke var stemt, stod han blot stille paa Gulvet. Saa kom Tuktuitsoq frem. Han slaar ikke Trommen rigtigt, men berører kun Skindet let med Stokken, og under Dansen faar han overrakt en Riffel som Gave, som han derefter holder i Haanden sammen med Trommen. Efter dette er det Haumiks Tur, og dernæst danser Tuktuitsoq ligesom før, men faar denne Gang et stort Uldtæppe overrakt. Haumik, der er bleven staaende fremme, giver ham midt under Dansen et Næsekys. Næste Aften var der atter Dans, ved hvilken Lejlighed Tuktuitsoq overrakte sine Gengaver.

I det hele taget gaar det løs med Trommedans Aften efter Aften til langt ud paa Natten. Børnene er sjældent med til disse Fester, men morer sig for sig selv. Inde i Teltet hos Aqigjivik, „Rypen“, holder nogle af dem „Dans“, eller ogsaa lægger de „Tampen brænder“. En af dem gemmer en Ting, mens en anden vender Ryggen til. *Ate!* Han begynder at søge, leder rundt omkring. Hvor er den henne? *Kutaitsoq!* Maaske finder han den eller giver fortabt. Paa den igen, *atelo-qail!* Og hvor er Børn ens over hele Verden! Der er store Søster, 16—17 Aar, som beundrende iagttagetager sin Broder paa 12—13, ler ubehersket af alle hans Hundekunster og samtidig laver The og gør Orden i Teltet. Broderen finder paa de utroligste Ting; han skal rigtig vise sig og har jo et taknemligt Publikum. Og endelig er der den sidste i Trekløveret, den lille Pige fra det fremmede Telt, 10 Aar, stille og henrykt lamslaet. At han dog kan alt det ....!

En Padtermio-Mands perlebroderede Inderpels. Det er en Hovedregel, at Dragtens Udsmykning skal følge Kantninger og Sømme. Det tilsyneladende umotiverede Ornament tværs over Ryggen har øjensynlig sit Forbillede i Amuletterne, der sædvanligvis bæres paa dette Sted. Sammenlign hermed Billedet Side 421.

Og dog har Børnelivet ogsaa sine mørke Sider. Lige uden for Teltene ligger en omvendt Kano, og under den er der begravet en Dreng, om hvem det siges, at han ifjor omkom ved et Vaadeskud. Men alle er klare over, at dette Vaadeskud skyldes en Legekammerat, med hvem han var blevet Uvenner.

Sidst i Maj kommer Foraaret. Vi kan ligge i Teltet om Morgenen og høre Gæssene højt oppe i den klare Luft, spinkelt og fjernt skræpende. Lyden dør hen, saa hurtigt som den kommer; de er jo langt borte og har Fart paa. Pileryperne er ogsaa paa Færde. Nær og fjern skogrer og kagler de, og Snespurvene kvidrer. Talrige Traner slaar sig ned i den vaade Tundra, der Dag for Dag tegner sig mere brun, efterhaanden som Sneen smelter. Eskimoerne har god Sælfangst i denne Tid baade paa Isen og ved Iskanten. Teltlejren flyder med Sælkød og Spæk, og Hundene maa holdes bundne for ikke at anrette alt for store Ulykker. De danser og springer rundt i deres Seler, hver Gang en Sæl skal flænses. Aa, de er saa sultne! Og store Lunser Kød forsvinder i Hundenes Gab, for selv spiser man da heldigvis ikke Sæl, saa længe man har Ren!

Ovre paa Sentry Island, der fra Stationen ses som en mørk Stribe i Nordøst, findes en anden Eskimolejr, hvor vi tilbringer en halv Snes Dage. Sentry Island er et løsrevet Stykke af en Aas og danner en lang, smal Sandryg, der strækker sig fra Nordvest til Sydøst. Talrige Strandvolde af Rullesten viser, at den efter Istiden har været overskyttet af Havet, men nu er den hævet til en Højde af indtil 20 m. Fra Nord stiger Øen ganske jævnt, men i Syd styrter den sig brat ned til Vandet med en stejl Klint. Paa denne Ø samles hvert Foraar adskillige Padlermiut-Familier for at fange Sæl. Tæt ved Lejrpladsen staar en stor Sten, og naar man kommer til Øen, skal man ofre ved denne for at sikre sig godt Helbred og rigelig Fangst. Rundt om Stenen løber en Snor, og i denne hænger en Række Kostbarheder, som efterhaanden er ofrede: File, Lommeknive, Stumper af Tøj, en lille Spand med Kaffe-bønner, et Par Daaser med den bedste Imperial Mixture o. s. v.

Det, der interesserede os mest, var imidlertid den gamle Boplads, vi fandt højt oppe ved Klinerne. Der var en Mængde gamle Teltringe af svær Type, Grave, Kogely, Kajakstøtter og talrige smaa Stensætninger af Form som Kajaker, i hvilke Fortidens smaa Eskimodrenge har leget at gaa paa Fangst. Men vigtigst af alt var Husruinerne. Der var tre, som laa i ca. 10 Meters Højde og saa tæt ude ved Skrænten, at den enes Husgang var styrtet delvis ned. Et Stykke østligere og lidt lavere laa en fjerde, noget større Ruin. Alle var de aabenbart meget

gamle og tegnede sig kun som svage Fordybninger i Jordsmonnet, men dog tydeligt nok til, at deres Art var hævet over enhver Tvivl. Vi udgravede to af Husene, uden dog at finde andet end nogle meget skøre Knogler af Sæl og Hvalros; ikke mindst fra et arkæologisk Standpunkt gælder det nemlig, at man ikke skal bygge sit Hus paa Sand, thi det bevarer intet. Det

vigtigste Resultat var imidlertid, at vi overhovedet havde fundet denne Boplads, for den tilhører ganske øjensynligt den samme gamle, nu uddøde Eskimokultur, som Mathiassen har fremdraget ved sine Gravninger nordpaa og kaldt Thule-Kulturen. Ruinernes Beliggenhed er ogsaa i dette Tilfælde et Bevis paa denne Kulturs Ælde; det er næsten umuligt nu at krybe op ad den stejle Skrænt, oven for hvilken Husene har ligget, og ingen Eskimo vilde falde paa at bygge sin Bo-

Den store Sten paa Sentry Island, hvortil enhver, der ønsker sig godt Helbred og rigelig Fangst, skal ofre.

lig paa et saadant Sted. Da denne Boplads var befolket, kan Skrænten ikke have eksisteret, eller med andre Ord, Øen maa have hævet sig flere Meter siden da.

Dette Fund kaster et interessant Lys over de nuværende Kyst-Padlermiuts Historie. Ingen af denne Stamme bruger faste Vinterhuse, men kun Snehytter, og i det hele taget er deres Kultur temmelig forskellig fra den gamle Thule-Kultur. Derimod er den identisk med den, der findes hos de Indlandsboer, vi besøgte Sommeren før ved Hikoligjuaq — kun med den Forskel, at de i Juni og Juli søger ned til Hudson Bay for at drive Sødyrfangst. I Virkeligheden kan der ikke være Tvivl om, at de Padlermiut, der nu kommer til Kysten (men aldrig

overvintrer der), stammer direkte fra Indlandsboerne og ikke fra Thule-Kulturens Folk. Det fremgaar baade af deres egen Tradition og af mange Smaatræk i deres Kultur. Det er tilstrækkeligt at nævne, at de selv ude ved Kysten har betrukket deres Kajaker med Renskind, skønt Sælskind er langt mere vandtæt, og at de aldrig brænder Spækklamper, hvor meget Spæk de end har, men vandrer langvejs for at sanke Lyng og Pilekvas til Baal. Saaledes gør et Folk ikke, naar det er fortroligt med Havet og Sødyrene.

Vi kan imidlertid gaa endnu et Stykke videre i Kyst-Padlermiuts Historie og spørge om, hvornaar de da trængte frem til Havet. Det synes, som om dette ikke ligger mere end 100 til 150 Aar tilbage i Tiden, og som om der kort forinden, altsaa saa sent som i det 18. Aarhundrede, endnu levede Eskimoer med Thule-Kultur der, hvor nu Kyst-Padlermiut færdes. Der foreligger nemlig fra denne Tid nogle gamle Beretninger om Befolkningen paa Sydvestkysten af Hudson Bay, i hvilke der tales om Hvalfangst og store Skindbaade som de grønlandske Konebaade; det nævnes, at Hudson's Bay-Kompagniet ved Churchill sendte Baade nordpaa til Kysten omkring Dawson Inlet for at indhandle Hvalbarder og Spæk o. s. v., altsammen Vidnesbyrd om, at der dengang blev drevet en ivrig Sødyrfangst. Desuden optog jeg paa Sentry Island et Gravfund, som viser, at de sidste Bærere af den gamle Thule-Kultur i denne Del af Landet har kendt Jern og altsaa har haft Forbindelse med hvide Mænd.

Der maa med andre Ord være foregaaet en Omvæltning inden for Befolkningen i disse Egne, og Grunden dertil maa efter al Sandsynlighed søges i Chipewyan-Indianernes store Fremstød, som netop fandt Sted i det 18. Aarhundrede, idet de bredte sig østover fra Landet omkring Peace River, den vestligste af de store Floder, der er med til at danne Mackenzie, og naaede frem helt til Churchill Rivers Munding ved Hudson Bay. Hele den sydlige Tundra var da i Indianernes Vold, og vi kan tænke os, at Eskimoerne, som ikke kunde staa sig mod Indianernes Skydevaaben, veg tilbage mod Nord. Sidenhen har Indianerne igen trukket sig mere og mere bort fra det skovløse Land, og Eskimoerne er fulgt i Hælene paa dem; men den gamle Kultur, baseret paa Sødyrfangst ude ved Hudson Bay, Thule-Kulturen, genopstod aldrig mere, efter at den eengang var bukket under. De Eskimoer, der nu tog Kysten i Besiddelse, var en Indlandsstamme, som endnu ikke helt har tilpasset deres Levevis efter de nye Livsbetingelser. —

Vort Ophold paa Sentry Island fik en brat Ende. Medens Jakob og jeg en Formiddag staaar nede ved Stranden, opdager vi, at vort Telt

staar i lys Lue, formodentlig som Følge af, at en bortkastet Tændstik har fænget i det tørre Græs foran det. Der ligger en Mængde Patroner derinde, der er en stor Dunk med Petroleum og en lille Beholder med Gasolin — men der er ogsaa vore Dagbøger, Frugten af to Aars Arbejde. Der er intet at betænke sig paa! Vi løber derop, Jakob faar væltet Teltstængerne, og vi river vore Kasser til os. Eskimoerne er imens kommet til, og et Par Spande Vand slukker de sidste Rester af Ilden. Telt, Soveposer, min Pels, nogle Renskind m. m. er gaaet op i Luerne, men heldigvis er Dagbøger og Instrumenter reddet. Heden har været saa stærk, at Toppen er smeltet baade af Gasolin og Petroleum beholderen, men ved et Under er Indholdet ikke antændt.

Vi vendte nu tilbage til Eskimo Point og ventede paa, at Isen skulde bryde op, saa vi kunde fortsætte til Churchill, og imidlertid gjaldt det om at blive færdig med Arbejdet blandt Eskimoerne, som vi nu snart skulde forlade. Jeg af-

slutter en sammenlignende Ordliste, som foruden Kap York-Dialekten og en vestgrønlandsk Dialekt omfatter Mundarterne fra Igdlulik, Pelly Bay og Padlermiut-Eskimoerne, og det viser sig, at det grønlandske Sprog staar nærmest ved Igdlulikernes, mens de to sidst nævnte Dialekter, som forøvrigt ligner hinanden meget, i visse Henseender stemmer med Sproget, som det tales saa langt borte som i Alaska. I de antropologiske Maalinger naar jeg til Nr. 112 og siger saa Stop — af gode Grunde; thi flere har jeg ikke kunnet faa overtal til at underkaste sig denne meget indgaaende Maalen paa Kryds og tværs, som selvfølgelig for dem er fuldstændig uforstaaelig og grænser til det farligste af alt, Trolddom. Alle de maalte Personer er Mænd, og jeg har kun Grund til at være tilfreds med Resultatet, for 112 Individuer er i Virkeligheden en meget betydelig Procentdel af de voksne Mænd i disse yderst faatallige Stammer, ikke mindst naar man

Gryde og Lamper af Vægsten fra Rensdyr-Eskimoerne. Gryden er indrettet til Baal og kan derfor ikke hænges op som andre eskimoiske Gryder, men har til Gengæld to Hanke. Kun Hauneqormiut-Stammen og ganske faa Qaerneemiut-Familier gør en — meget indskrænket — Brug af Spæklampen. De andre Rensdyr-Eskimoer har højest en lille Stenskaal, hvori der brændes Rentalg til Belysning.

Højt oppe paa Sentry Islands Klinter, ved Siden af de gamle Husruiner, laa disse ældgamle Stensætninger, i hvilke smaa Eskimodrenge engang har leget „at ro i Kajak“.

tager Vanskelighederne ved at undersøge en saa spredt Befolkning med i Betragtning. Legemshøjden hos Eskimoerne ved Hudson Bay er gennemsnitlig lidt lavere end i Grønland, godt 160 cm, hvilket maaske staar i Forbindelse med de mere usikre Ernæringsforhold; men i øvrigt viser Maalingerne nøjagtig den samme Racetype, som kendes fra den ublandede Befolkning i Grønland, fra Labrador og Coronation Gulf.

Først i Begyndelsen af Juli gaar Isen (og Eskimo Point ligger vel at mærke ikke meget nordligere end Bergen), saa at vi den 7. i en Hvalbaad med Eskimobesætning kunde paabegynde Rejsen. Kysten er ganske lav, og ved Ebbetid ses Rev af Rullesten rage op over Vandspejlet, naar vi er saa langt ude, at Landet kun viser sig som en mørk Stribe. Allerede da vi landede lidt nord for Egg Island, var Plantevæksten imidlertid blevet frodigere, og i endnu højere Grad var det Tilfældet ved Hubbart Point. Myggene var ogsaa blevet utaaelige. Fra nu af ser vi desuden inde i Land en mørk Stribe, *Skovene*, de yderste Udløbere af den mægtige Naaleskov, som strækker sig tværs igennem Kontinentet, fra det Atlantiske til det Pacificske Ocean.

^{12/7.} Paa Grund af Lavvande kan vi ikke gaa op i Churchill Rivers Munding, hvor Stationen ligger ca. 7 km fra Udløbet, men løber i Stedet for ind i Button Bay, hvorfra man uden Besvær kan gaa det

Mundingen af Churchill River. Paa den modsatte Bred skimtes Ruinerne af det gamle Fort Prince of Wales, og til venstre for den er Bugten, hvor Jens Munk overvintrede 1619—20.

sidste Stykke over Land. Lidt ude fra Kysten ligger der en Kano med en Indianer, som røgter sit Garn, og inde paa Bredden sidder flere Skikkelser ved Siden af et Stativ, hvorpaa der tørres Fisk. Jakob og jeg gaar hen til dem, og med en Blanding af Tegn, Engelsk og Eskimoisk spørger vi om Vej til Stationen. De er, bortset fra Mokkasinerne, klædt helt europæisk, men en af Kvinderne har paa Ryggen den karakteristiske Bærevugge med et lille Barn. De er hverken højere eller mørkere i Huden end Eskimoerne, men magrere, med høje, skarpe Kindben, brede Kæber og smalt Mundparti. Snakken gaar livligt — de er ikke vant til at se fremmede komme paa denne Maade — og det lykkes at opfatte Ordet *Baunlai*, hvide Mænd, en af de faa Gloser af deres Sprøg, som Pater Turquetil i Chesterfield har faaet lært os. Sproget lyder stærkt syngende, med mange læspende og snøvlende Lyde og af og til en Konsonant, der udtales som en mindre Eksplosion. To af Mændene, der viser sig at hedde Tshikki og Deneaze, slynger deres Bøsser over Bystet og gør sig rede til at følge os. Af Sted vandrer vi med lange, hurtige Skridt: Indianergang. En lille Sti snor sig op over nøgne Fjældknuder, over Enge, hvor smaa, forblæste Graner vokser, gennem Smaastumper Skov af Gran og Lærk, ned gennem maleriske, tæt bevoksede Kløfter, forbi blinkende Smaasøer, hvori Træerne spejler sig, og gen-

nem mandshøjt Pilekrat. Til sidst faar vi Udsigt over Floden, hvis Mundingstragt breder sig ud til en majestætisk Størrelse, og i det fjerne skimtes Ruinerne af det gamle Fort Prince of Wales. Oppe paa en Højderyg, blæst fri for Myggene, ligger Indianerlejren, Telt ved Telt, men alle af Tøj og paa en eller to Undtagelser nær af europæisk Form.

Fot. George Third.

Ung Chipewyan-Pige i Vinterdragt. I de nordlige Skove kan Temperaturen synke lige saa dybt som paa Tundraen.

Og neden under os ved Flodbredden lyser Hudson's Bay Company's Huse, hvidmalede og venlige i Solnedgangen. . . .

¹³/₇—¹⁰/₈. Vi er sandelig kommet til et helt nyt Land. Disse Par Dages Rejse har bragt os til en Natur, der er mere forskellig fra den, vi forlod ved Eskimo Point, end Barren Grounds er fra Grønland. Vi har forladt Polarødet og er kommet til Egne, hvor Naaleskovene afløser Tundra og Fjældmark, og hvor Befolkningen ikke længere er Eskimoer, men deres Arvefjender

der Indianerne, *Itqidlit* eller „de lusede“, som Eskimoerne foragtende kalder dem — de samme, der som et Minde fra en fjern Fortid endnu lever i de grønlandske Sagns Hundemennesker. Indianerne ved Churchill tilhører Chipewyan-Stammen, som naar vestover lige til Mackenzie River, hvorfra de som før nævnt for ikke 200 Aar siden har bredt sig til Hudson Bay. De kalder sig selv *Dene*, Mennesker. En anden Betegnelse specielt for denne Gruppe er *Etthen-eldeli*, Renspiserne, fordi Rensjagten i hvert Fald tidligere var den Tap, hvorom deres Tilværelse drejede sig.

Deres Fremtrængen fra Vest er ikke gaaet af uden Kamp, og den Dag i Dag er der ikke megen Kærlighed mellem dem og Eskimoerne. Naar de taler med hinanden, sker det ganske vist med den venskabelige Benævnelse *arnaqatiga*, min Fætter — men Eskimoerne holder sig for sig selv. Dette har nu ogsaa en anden Grund, for saa snart nogle Eskimoer viser sig ved Churchill, bliver de straks overfaldet af Tiggere; Kød, Renskind o. s. v. er Genstand for et nærgaaende Prelleri, paa samme Maade som en hvid

Mand øjeblikkelig modtages med Anmodninger om Tobak, Tændstikker og Medicin. Derfor er Eskimoerne i Samkvetmet mellem de to Folk absolut de overlegne. Betegnende nok taler flere Chipewyans lidt Eskimoisk; men ingen Eskimo nedlader sig til at lære noget af Indianernes Sprog.

Chipewyan-Lejren ved Churchill giver ikke netop noget Bille-

de paa Flid. Paa denne Tid hænger de fleste Familier omkring Stationen for at vente paa at faa deres saakaldte Traktatpenge udbetalt, naar den canadiske Regerings Agent kommer sydfra, og imens opholder de Livet ved lidt Fiskeri og Fuglejagt. Mange af Mændene sidder og spiller Kort Dagen lang, og kun sjældent ser man dem sysle med at lave et Par Snesko eller bøde deres Jagtvaaben. Kvinderne røger Laks, som anbringes paa et trekantet Stativ foran et Baal, koger eller syr. For det meste syr de Mokkasiner, der omtrent er det eneste, som er tilbage af den oprindelige Dragt; men de kan heller ikke undværes, saa længe man bruger Snesko. De laves af Rens eller Elgskind og er behagelige

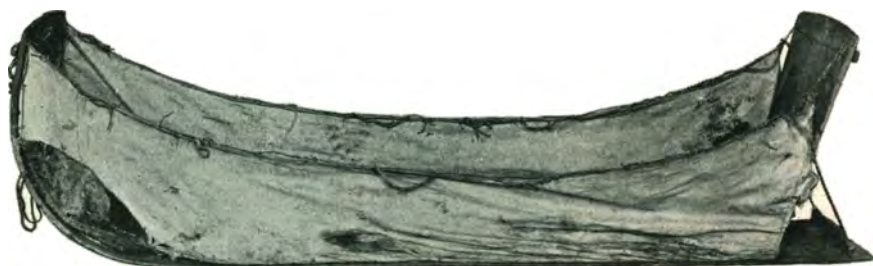

Fot. George Third.
Midaldrende Chipewyan-Indianer.

at gaa med, men slides meget hurtigt og gennemblødes af den mindste Smule Fugtighed. Derfor ses ogsaa hyppigt den sidste Mohikaners Stammefrænder slubre rundt i Gummigaloscher.

Først om Efteraaret vil disse Indianere forlade Churchill og spredes dels mod Sydvest i Retning af South Indian Lake, hvor der er mange Bævere, dels mod Nordvest op ad Nejanilini Lake til, hvor der er faa Bævere, men mange Rener. Disse jages med Spyd fra Kano, naar de svømmer over Floderne, ganske som Eskimoerne gør det fra Kajak. Om Vinteren driver de mest Fangst af Pelsdyr, og for at færdes i Skovens løse Sne bruges Snesko og Hundeslæde. Slæden er imidlertid helt forskellig fra den eskimoiske, idet den mangler Meder og hviler

Hundeslæde fra Chipewyan-Indianerne. Den glatte og fortil højt opsvungne Bund glider over Skovens bløde Sne uden at synke i; paa Siderne er der udsprendt svære, afhaarede Renskind, som holder paa Læsset.

umiddelbart paa Sneen, saa at den ikke synker ned i denne, og Hundene er forspændt i en lang Række for at kunne komme frem ad de smalle Skovstier. Alt i alt har disse Indianere en Kultur, som tilsyneladende er vidt forskellig fra den eskimoiske; men en nøjere Undersøgelse viser, at der i Virkeligheden er en fælles Rod, af hvilken en Gren, den eskimoiske, har tilpasset sig Polhavets Is, mens en anden, de nordlige Indianeres, har læmpet sig efter Naturen i Skovene. Bekræftelsen paa denne Hypotese, der i sit Udspring kan føres tilbage til Steensbys Undersøgelser, er et af vor Ekspeditions vigtigste, etnografiske Resultater.

Det var tidligere den gængse Anskuelse, at Naturfolkene Kultur var vokset frem af deres Hjemstavnns Jordbund næsten uden Indflydelse fra andre Egne; men Erfaringen viser mere og mere, at Påvirkninger fra omboende Folk i Virkeligheden har spillet en meget væsentlig Rolle. De forskellige Kulturelementer, mener man nu, har saaledes bredt sig i videre og videre Kredse, overalt hvor de fandt gunstige Livskaar, ganske som kunde det være Dyr- eller Planterarter. Et saadant Omraade med ensartet Natur, der efterhaanden er vokset sammen til eet eneste Kulturrige med fælles Udviklingslinier, udgør

Ekspeditionen Hovedkvarter „Blæsebælgen“ paa Danskeøen. Saa snart Sneen laa i faste Driver omkring vort lille Træhus, dækkede vi hele Bygningen over med tykke Sneblokke. Desuden opførte vi et helt Komplex af Snehytter, der anvendtes som Skure og Oplagsrum.

Albert Harbour med Mt. Hérodier, Ponds Inlet, Baffinland.

Polarlandene i Amerika, Asien og Europa, hvorved vi dog ikke alene maa tænke paa de øde Tundraer og Fjældmarker, men ogsaa paa de uhyre Naaleskove, der naar dybt ind i Kontinenternes Hjerter. Det circumpolare Kulturrige kunde det passende kaldes. De Forskelligheder i Kultur, som er til Stede inden for dets enkelte Provinser, skyldes i mangt og meget, at det er Kulturlag af forskjellig Alder, der ligger fremme i Dagen. I Udkanterne findes de ældste, de, som har haft længst Tid til at brede sig, i Midten de yngste. „Midten“ er i dette Tilfælde det østlige Sibirien.

Der er to Grundpiller, som saa at sige bærer hele Eskimo-Kulturen, Sødyrfangsten fra Vinterisen og Spækklampen. Det er de to Elementer, som sætter Eskimoerne i Stand til at bjerge Føden ved Polhavets Kyst og uafhængigt af Skoven leve i Verdens fattigste Egne, paa

Tærskelen til selve det tomme Rum. Før Eskimo-Kulturen som saadan blev til, maa Ur-Eskimoerne have levet i Indlandet, og hvorledes deres Kultur var beskaffen, har allerede Steensby ad teoretisk Vej kunnet paa vise. Eskimoernes Rensjagt og Laksefiskeri volder ingen Vanskelighed, simpelthen fordi samme Metoder findes hos Indianerstammerne i Canadas Naaleskove. Det er Isfangsten, som vi kunde synes at være i Knibe med, eftersom Indianerne tilbringer Vinter saavel som Sommer med Jagt paa Ren og Elg. Sagen er dog ikke saa indviklet. Hos Ojibwaerne ved Lake Superior o. a. Stammer er der om Vinteren et livligt Fiskeri, især paa Stør. Man hugger et Hul i Søens Is; en Mand spejder gennem dette efter Fisken, mens en anden paa et givet Tegn støder til med sin Har-

Chipewyan-Redskaber. 1—2. Skindskrabere af Elgben. 3. Skindskrabere med Jernblad. 4—5. Snittekniv og Bor, der bruges ved Fremstillingen af Snesko.

pun — altsaa nøjagtig samme Fremgangsmaade, som nogle Eskimoer bruger ved Sælfangst, og meget nær identisk med den almindelige Aandedhulsfangst. Der kan ikke være nogen Tvivl om, at Isfangst paa Sæl nedstammer fra et saadant Isfiskeri, og Eskimo-Kulturen er med andre Ord en Kultur fra Indlandet, hvis Vinterside er tilpasset til Polhavets Is.

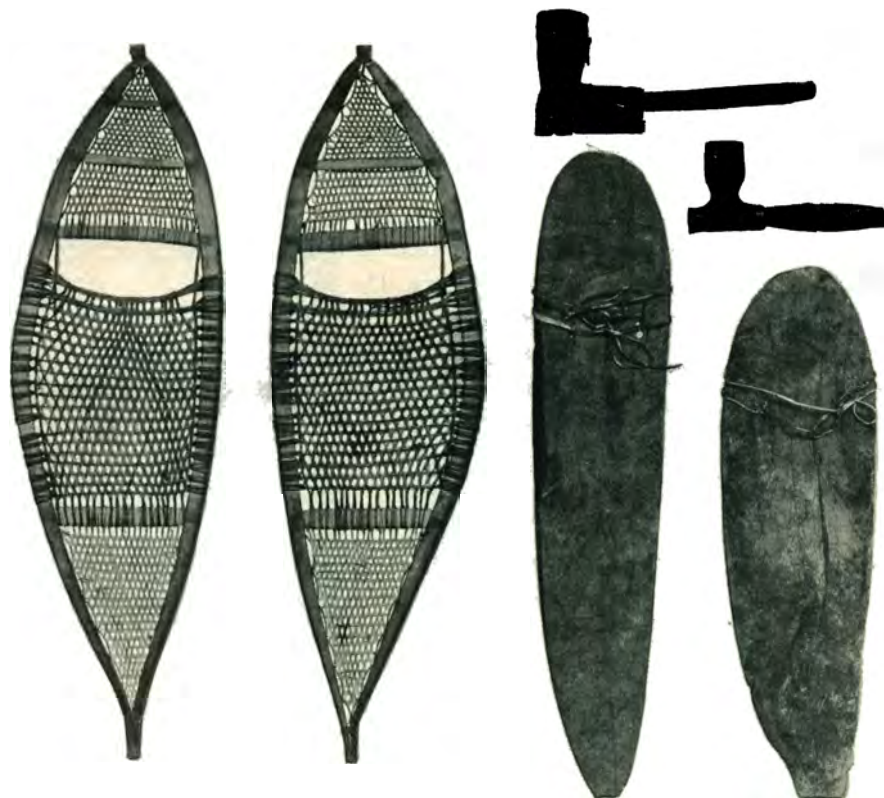
Man vil nu let kunne forstaa, med hvilke Forventninger vi i 1922 søgte ind til Indlands-Eskimoerne ved Hikoligjuaq. Der fandt vi det, vi næsten ikke havde turdet haabe at finde: en Eskimostamme, uafhængig af Havet, der virkelig den Dag i Dag levede næsten nøjagtigt paa den Maade, som i Følge Teorien Ur-Eskimoerne maatte have levet. Da saa Knud Rasmussen ved at studere deres Religion og Aandsliv og jeg selv ved Undersøgelsen af deres materielle Kultur kom til det Resultat, at disse Indlandsboer aldrig havde levet ved Havet, kunde vi kun slutte, at vi her havde fundet den sidste, tilbageblevne Rest af Ur-Eskimoerne.

Saa vidt Eskimoerne, hvis senere Historie, navnlig den stærke Udvikling ovre ved Beringsstrædet og den nye, deraf opstaaede Kulturs Tilbagevandring mod Øst, er blevet klarlagt ved Therkel Mathiassens Udgravninger. Man kan imidlertid gaa videre endnu. Jeg mener ved en tidligere Lejlighed at have paavist, at det samme Kulturgrundlag, som er til Stede hos Ur-Eskimoerne, ikke alene findes hos de canadiske Naaleskoves Indianere, men ogsaa, hos mange af de nu næsten uddøde Stammer i De Forenede Stater syd for New York, og siden har Prof. Fritz Krause i Leipzig tillige kunnet eftervise det hos de californiske Indianere, selv om det begge disse Steder fremtræder i stærkt ændret Skikkelse. Isfiskeriet med Harpun findes i Sibirien hos Tunguserne; hos Lapperne i Finmarken synes der at være Spor af det, og Giljakerne ved Amur-Flodens Munding har tilmed ligesom Eskimoerne omdannet det til Sælfangst. Da man nu kan eftervise, at de polare Erhvervsformer, som drives i Stedet for Isfangsten, hvor denne mangler, maa være af senere Oprindelse, forklares Forholdene lettest ved at antage, at vi her har at gøre med de sidste Rester af et ældgammelt Kulturlag, som i sin Tid har været knyttet til Floder og Søer i hele det arktiske Omraade. Eskimo-Kulturen er dets umiddelbare, men stærkt specialiserede Fortsættelse, som ved Tilpasning til Havisen har haft Kraft til at hævde sig til vore Dage, og hos Rensdyr-Eskimoerne har det ældgamle Lag holdt sig næsten uforandret.

I de store canadiske Naaleskove er Isfangst-Kulturen derimod bukket under for en yngre Kulturstrøm. Medens Sommerlivet hos Indianerne i disse Egne praktisk talt er det samme som hos Eskimoerne, til-

bringer de Vinteren paa fuldstændig anden Vis, nemlig med Jagt paa Ren og Elg, som de paa Snesko kan komme ind paa Livet af, fordi Dyrene synker ned i den løse Sne. Deres Vintererhverv er helt og holdent afhængigt af det ene Redskab: Sneskoen, og det er Dr. Hatts Fortjæ-

Indiansk Paavirkning hos Eskimoerne. De simple Træplader, som Rensdyr-Eskimoerne undtagelsesvis binder under Fødderne, er Efterligninger af de nordlige Indianeres omhyggeligt udførte Snesko, ligesom Eskimoernes Tobakspiber med Hoveder af Vægsien oprindelig har Indianernes smukt udskaarne Piber som Forbillede.

neste at have paavist, hvilken Omvæltning i Polarfolkenes Liv dens Opfindelse maa have medført. Man kan med Rette sige, at de nordlige Indianere lever i en Snesko-Kultur. Det er denne, som har lejt sig over Isfangst-Laget.

Snesko-Kulturen er lige saa tilpasset til Skovene, som Eskimo-Kulturen til Havet. Den smalle Indianerslæde, der er i Stand til elastisk at smyge sig over Underlaget, uden at synke ned i den bløde Sne, er et ligesaa idealt Samfærdselsmiddel i de tætte Skove, som den lette Birkebarks Kano er det paa de skummende Floder og stille Søer. Den ud-

strakte Anvendelse af Bark til Redskaber og den særlige Form for Skindgarvning med Hjernemasse hører ogsaa dette Kulturlag til.

I Asien træffes Snesko-Kulturen ikke saa ren som i Amerika, men den er der ligefuldt. Alle Rensdyr-Nomader jager om Vinteren paa Snesko, og Tunguserne bruger Birkebarks Kanoer som de indianske. Desuden ved vi, at Renavlen først sent har faaet Fodfæste hos Skov-Lapperne og hos Tchuktchere og Korjaker i det nordøstlige Sibirien, idet den har bredt sig over en ældre Jægerkultur. Der er da al Grund til at tro, at den Kulturform, som nu kun findes ren i Amerikas Naaleskove, engang har raadet over Indlandet i hele det polare Omraade. Hos Eskimoerne har den dog ikke kunnet trænge igennem, ganske simpelt fordi Isfangsten paa Sæl, der ydede det uundværlige Lampespæk, her ikke kunde afløses af noget andet Erhverv. De ganske faa Elementer af Snesko-Kulturen, som er trængt frem til Eskimoerne, Dobbeltkurve-Ornamentiken, Maling af Skind med Okker o. l., ja endog selve Sneskoen, som undtagelsesvis benyttes, har aldrig bevirket nogen virkelig Forandring i deres Levevis og er aldrig vokset virkelig organisk sammen med deres Kultur.

Imidlertid er Udviklingen ikke stoppet paa Snesko-Kulturens Trin. Rensdyr-Nomadismen, som nu findes hos de allerfleste Polarfolk i Asien og Europa, er uden Tvivl vokset frem af denne Jægerkultur. Men Studiet af den ligger uden for 5. Thule-Ekspeditions Arbejdsfelt. —

Chipewyan-Indianerne er nu Kristne, men til Trods herfor lever alle de gamle Aander endnu i bedste Velgaaende, og ingen vover at bo om Sommeren i den tætte Skov af Frygt for *Enna-thlini*, de usynlige Fjender, eller for de fløjttende Spøgelser *Eyuna*. Det lykkedes mig at samle en Del gamle Sagn paa den Maade, at jeg nedskrev dem, efterhaanden som H. B. C.'s gamle Tolk oversatte dem Sætning for Sætning efter Indianernes mundtlige Fortælling. Der udfoldes ikke stor Kunst i deres Sagn, og deres Aand er vidt forskellig fra den eskimoiske. Omtrent tre Fjerdedele af dem handler om Dyr og forklarer en eller anden Ejendommelighed ved deres Udseende, og kun faa har det rent menneskelige Indhold, som karakteriserer Eskimoernes Sagnverden. Jeg skal give nogle enkelte Prøver.

Den store Vandflod.

I gamle Dage var der en Vinter saa megen Sne, at man ikke kunde gaa paa Jagt, og ingen vidste, hvad der var i Vejen med Vejret. Dengang var der ingen Mennesker, men kun Dyr, og de boede i et Ren-

Indiansk og eskimoisk Perlebroderi. De oprindelige indianske Motiv, Dobbeltkurven, ses paa en Kvindetaske fra Rensdyr-Eskimoerne. Paa Chipewyan-Mokkasinerne er desuden europæiske Blomsterornamenter begyndt at optræde. Paa Vanterne fra Cree-Indianerne kan Dobbeltkurven endnu erkendes, men paa deres Leggings og Knæbaand er den næsten fuldstændig forsvunden under Blomstermotiverne.

skinds Telt. De søgte forgæves efter det varme Vejr. „Nu vil vi lægge os til at sove,“ sagde de og lagde sig, „vi vil prøve paa at drømme om det varme Vejr.“

Egernet laa ved Siden af Baalet; men den mærkede ikke Heden, og man plejede at skubbe den væk fra Ilden. Derfor er Egernet lige som svedent paa Ryggen. Til sidst vaagnede den og sagde: „Nu drømte jeg om det varme Vejr. Lad os rejse derhen, hvor Sommeren er!“ Og saa rejste de og kom til et Sted, hvor et stort Hul førte op til Himmelen. Det krøb de igennem og kom til Landet i Himmelen, og deroppe var det Sommer. Der boede den sorte Bjørn, og det var den, der havde taget Sommeren bort fra Jorden. Den havde alle Slags Vejr i Sække, baade Regn, Sne, Taage og Kulde. De gik hen til Bjørnen, og da den var gaaet paa Jagt, fortalte dens Unger de andre Dyr om alt, hvad der gemtes i Sækkene. Musen listede sig derpaa ubemærket hen til Bjørnen; man havde sagt til den, at den skulde gnave Bjørnens Kanoaare over. Saa sagde de til Lossen: „Du har en stor Pote, svøm du hen til Bjørnen!“ Lossen svømmede af Sted, og da den var halvvejs, begyndte Bjørnen at forfølge den i sin Kano. Lossen vendte om; men Bjørnens Aare knækkede, saa den kæntrede med Kanoen.

Dyrene tog nu det varme Vejr og begav sig paa Hjemvejen. Det varme Vejr laa i en Sæk og var forfærdelig tungt, saa de maatte skiftes til at bære det. Bjørnen havde reddet sig i Land og forfulgte dem. Da de kom i Nærheden af det Sted, hvor Hullet i Himmelen fandtes, lukkede Hullet sig; men der var en Gedde, som stak Snuden i Revnen og aabnede det igen. (Derfor har Gedden en flad Snude).

Da Dyrene kom ned paa Jorden, var alt endnu Sne og Vinter; men snart begyndte det at regne, Sneen smeltede, og Klipperne kom til Syne. Paa den Maade kom den store Vandflod. Til sidst ragede kun en enkelt stor Klippe op over Vandet, og derhen flygtede alle Dyrene; kun fire blev borte, det var Skovskaden, Ravnene, Sneharen og Renen. Klippen var dog alt for lille til, at alle Dyrene kunde være der, og nogle maatte gaa ud i Vandet. Havlitten dykkede saa ned og blev længe borte; men da den kom op igen, havde den en Klat Jord med sig. Saaledes bragte den efterhaanden hele Jorden med Søer og Klipper for Dagens Lys.

Men man havde ingen Renner. Da saa de Ravnene flyve og tænkte: „Hvor den kommer fra, maa ogsaa de tre andre Dyr være.“ Og til den lille Ugle, den, som kaldes *Tsidi-aze*, sagde de: „Du har store Øjne; læg Mærke til, hvor Ravnene flyver hen, saa vil vi følge efter.“ Saaledes gjorde de og naaede til Renens Bolig. Ravnene boede udenfor.

Da Dyrene kom dertil, var de meget sultne og vilde have noget at spise; men Ravnene jog dem bort. Lossen vilde prøve sin Lykke; men Ravnene slog den over Snuden, og derfor har Lossen saadan en kort Snude. Polarræven var næsten sultet ihjel og kom til Stedet sidst af alle Dyrene. De fortalte den, at her var der Mad; men den løb bare omkring. Da den kom hen til Døren, lavede den imidlertid et Hul der, og da Renerne derinde saa Lyset, kom de alle ud. De andre befalede den lille Ugle at sidde oppe i et Træ og iagttage, hvorledes Renerne spredtes over Landet. Men før de naaede ud over det hele, kom Sneharen springende, og det standsede Renerne, saa de ikke naaede videre.

Fortalt af Bezedan.

Solen og Blisgaasen.

En Mand gik paa Jagt og stødte paa et Spor. Da han saa det, tænkte han: „Et eller andet Dyr, enten en Ren eller en Bjørn, maa have gaaet her.“ Og han tog sit Bælte af og lavede en Snare af det for at fange Dyret. Derefter vendte han hjem og lagde sig til at sove. Om Morgen, da han vaagnede, var det Dæmring; men det vilde ikke blive rigtig lyst, som det plejede. „Hvad mon der er i Vejen?“ tænkte han, „det vil ikke blive lyst.“

Han gik ud for at se til sin Snare og kom ogsaa i Nærheden af Stedet; men helt hen til det kunde han ikke komme, for det var Solen, som var fanget i Snaren. Den steg saa højt, som Snaren tillod, men dalede saa igen. Derfor blev det ikke lyst. Alle Fuglene samledes paa Stedet; men ingen kunde komme helt hen til Snaren. Til sidst lykkedes det Blisgaasen at skære den over, og straks steg Solen til Vejrs. Men Gaasens Næb var blevet svedet af Heden, og derfor har den faaet Navnet *Da-tte* (brændt Næb).

Fortalt af Bezedan.

Ravnene og Renerne.

Før den store Vandflod var Renerne meget lette at jage med Bue og Pil; men bagefter kunde Pilene ikke trænge igennem dem, de var ligesom bare Knogler; det var nødvendigt at skyde efter deres Hoved og ramme en Aare, saa de forblødte. Da sagde Ravnene: „Vi kan ikke dræbe Renerne, fordi de kun er som Ben,“ og mens alle andre sov, sad den alene oppe og tryllede hele Natten. Det var Ravnene, som gav Renerne deres nuværende Skikkelse med Kød paa Knoglerne, som Pilene kunde gaa igennem. Siden da er de atter lette at jage.

Fortalt af Tshikki.

Da Cree-Indianerne overfaldt Chipewyan-Folket.

Der var en Chipewyan-Høvding, som hed Datthen-thi eller Ravne-hoved, fordi han bar en Dragt af Ravnescind og havde Tæppe af Ravnescind. Han og hans Lejrfæller plejede at stille Rensnarer. Mens de var borte, kom der nogle Cree-Indianere til Lejren, hvor der ikke var andre tilbage end Børnene og en gammel Kone, som kogte Fedt ud af Knogler. „Vi vil ikke dræbe dig,“ sagde de, „men fortæl ikke noget til Mændene!“ Den gamle indvilligede, og de fjendtlige Indianere spiste det Fedt, hun havde kogt af, hvorefter de gik bort og skjulte sig for at overfalde Lejren, naar det blev mørkt.

Men den gamle Kone gik bort for at underrette sine Landsmænd om, hvad der var hændt, og kom dertil, hvor de havde sat Snarerne. Hun sagde: „Der kom en Flok Cree-Indianere til mig ved Teltet og sagde: „Hvis du vil leve, saa fortæl ingen, at vi har været her!““ De standsede med at flaa Renerne; men Datthen-thi tænkte: „Mig kan de ikke gøre noget.“ Iblandt dem var ogsaa Høvdingen Hoyane. Datthen-thi sagde: „Fortsæt med at flaa Renerne, og rejs saa et stort Telt; men lad kun een Sti føre til det!“ Saaledes gjorde de og rejste Teltet paa en Høj, der var meget glat, og satte samtidig deres Snarer der. De to Høvdinger gravede imidlertid Huller i Sneen, hvor de lagde sig, mens de andre sov i Teltet.

Da det var blevet mørkt, kom Cree-Indianerne for at spejde. Men da de prøvede paa at stige op ad den stejle Høj, blev deres Snesko hildet i Snarerne, og efterhaanden faldt de alle. Datthen-thi og Hoyane kom nu frem og knuste deres Arme og Ben ved at slaa dem med Rens-takker, saa de ikke kunde røre sig, og derefter gik de og overlod dem til Døden.

Fortalt af Bezedan.

Kvinden, der fandt Metal.

En Eskimo langt bortefra bortførte engang en Chipewyan-Kvinde, rejste nordpaa med hende og tog hende til Ægte. De fik to Børn sammen; men en Nat fik hun i Sinde at flygte, tog det yngste Barn med sig og slap bort. Hun kom til Havet, og der satte hun sig ned og græd. Men da kom en Ulv hen til hende og slikkede Taarerne bort, som dryppede fra hendes Øjne, hvorpaa den gik ud i Vandet. Det var ganske grundt, og den blev ved med at standse og se sig tilbage, og til sidst stod den stille. Da rejste Kvinden sig, vadede ud til den og fulgte efter den. Da Natten faldt paa, stak hun to Stave ned i Havbunden, holdt sig fast i dem og lænede sit Hoved til dem; saaledes sov hun.

Omsider naaede de i Land igen; men der fik hun Øje paa noget, der fulgte efter dem over Havet, og da det kom nærmere, saa hun, at det var en Flok Rener. Hun krøb op paa en Sten for at lade Flokken passere forbi, men to af Dyrene stak hun ihjel med sin Stav. Hun tændte saa Ild og kogte Blodsuppe til Barnet, men Kødets vilde hun deponere et Stykke Vej derfra og lod Barnet blive tilbage imens. Da hun kom bag en Høj og ikke længere kunde se Barnet, hørte hun en Ulv hyle. Det var Barnet, som var forvandlet til en Ulv.

Saa vandrede hun videre, og om Natten var der helt lyst foran hende ligesom af en Ild, og da hun til sidst naaede Stedet, hvorfra Lyset kom, fandt hun fuldt op af Metal (Kobber?); det var dette, der lyste saadan. Idet hun gik videre, mærkede hun sig Stedet, og da hun endelig naaede hjem til sine Stammefrænder, fortalte hun dem om Metallet. „Vi vil hente noget af det,“ sagde de.

Hver Gang de hentede Metal paa dette Sted, lagde de al Slags Kød paa Jorden, og naar de kom igen næste Gang, var det blevet til Metal. To-tre Gange førte Kvinden Indianerne til Stedet. Hun blev aldrig gift mere, men sidste Gang hun kom der, laa alle Mændene hos hende, og da de saa vilde rejse tilbage og have hende med paa Slæden, kunde de ikke rokke hende fra Jorden. Saa vendte Mændene hjem alene. Næste Sommer kom de igen, og da var Kvinden der endnu; hun var sunket ned i Jorden til midt paa Livet, men levede stadig. Mændene talte ikke til hende og rejste atter derfra. Da de kom der næste Gang, var hun sunket helt ned i Jorden, saa kun hendes Haar ragede op, og alt Metallet var forsvundet. Siden besøgte man aldrig mere dette Sted.

Fortalt af Bezedan.

Churchill regnes af Eskimoerne for helligt Land, og helligt bør det ogsaa være for os Danske. Jeg gaar over den Klipperyg, hvor Indianer-Teltene ligger, ned gennem en lille Dal, hvor Myggene staar tæt, og derfra videre langs Floden over en stor, aaben Strækning: nede ved Vandet Eng, højere oppe et Parklandskab eller meget tynd Skov af smaa Gran- og Lærketræer. Det er Eftersommer nu med enkelte stride Regnbyger og svulmende Klodeskyer, der tegner Landet med skiftende Lys og Skygge. Blomsterpragten er i Aftagende. Røllike, Okseøje og andre hvide og gule kurvblomstrede staar endnu, af og til ogsaa en Gederams eller Rypelyng. Lidt forpjuskede er de, aah ja, det er Familienlivets Tid, Frøsætning og Frøspredning og ikke megen Tid til Toiletet. Græsserne er brune i Dusken, Kurvblomsterne staar med Fnok,

Da vi faar Medvind under Farten op ad Nelson River, fælder vi et ungt Grantræ til Mast og laver Sejl af et Uldtæppe.

Rypelyngen med en lang, snoet Kapsel. Og rundt om er der en Pippen af Smaafugle med store, flyvefærdige Unger.

Paa den anden Side af Engen skyder en lille Fjældknold op, og bag den ligger Sloops' Cove, Vigen, i hvilken Kompagniets Baade tidligere overvintrede. Der ligger yderst paa Næsset ved Flodens Munding den gamle, bistre Ruin, Fort Prince of Wales, og paa den anden Side af Udløbet Cape Merry's Batteriet ved Siden af en høj, hæsliq Jernbaake (aah, men velkommen, da vi saa den ude fra Hudson Bay). Tæt ved Vigen er der adskillige forladte Politibygninger, som heller ikke pynster. Men alt dette synker til Bøvidsthedens Bund, og kun Mindet stiger op, koncentreret i det ene Navn: Jens Munk. Før nogen anden hvid Mand lod han sit Blik glide ud over disse Enge og disse Klipperygge, undrende sig over, hvorfra vel den mægtige Flod banede sig Vej. Under Grønsværet her sover et halvt Hundrede danske Sømænd; som bukkede under for Skørbugen. Ingen mødte de i dette Land, saa haardt og grusomt for dem, der ikke havde lært at væрге sig mod Klimaet — saa smilende og frodigt for os, der kommer fra et endnu større Øde. Mennesker saa de intet til, og i Løbet af Vinteren omkom alle, undtagen Jens Munk selv og to andre, sammen med hvilke han førte det mindste af sine to Skibe tilbage over Atlanterhavet.

— — —

Der bliver Liv i Churchill. Den 7. August ankommer H. B. C.'s Dampner „Nascopie“, og et Par Dage efter den Skonnert, der skal føre os til York ved Hayes og Nelson Rivers forenede Munding. Den 12. er vi i York, der ligger i Cree-Indianernes Omraade, omgivet af endnu frodigere Vegetation end Churchill. Nu gaar det rask med Hjemrejsen. I fire Dage gaar vi i Kano op ad Nelson River gennem endeløs Naaleskov. Strømmen er rivende, og det meste af Vejen maa Kanoen trækkes. Med lange Skridt eller i smaat Trav bevæger Cree-Indianerne sig paa de stejle 20 m høje Morænebrinker. Ved Limestone Rapids falder Skrænterne ganske stejlt ned, og her maa vi paa en Strækning af mere end en Kilometer afvekslende springe som Gemser og kravle som Fluer. Nedenunder skummer og bruser Floden, og man har den trøstelige Bevidsthed, at ingen kan sige, om den Sten eller Jordklump, man netop sætter Foden paa, vil skride ned, saa man styrter i Floden. Ved Kettle Rapids begynder Skinnerne til den mislykkede Nelson-Bane, og herfra løber en primitiv Gasolin-Trolje, som egentlig fortjente et Kapitel for sig selv, til den lille Nybyggerbygd Pikwitonei, hvortil Jernbanen kommer sydfra hver fjortende Dag. Rejsetempoet sættes yderligere op. The Pas og Winnipeg fører os tilbage til Civilisationen, og den 6. September staar vi paa Broadway i New York.

Spruce Rapids i Nelson River, hvor Kano og Bagage maa bæres over Land uden om de farlige Strømhvirvler.

Ispresset ude fra knækker Fjordisen langt ind i de smalle Sunde.

XXIII

FRA HUDSON BAY HJEM OVER GRØNLAND PETER FREUCHENS RAPPORT

En lang og broget Tid laa foran hin Dag i Begyndelsen af Februar 1924, da jeg stod oppe i det gammelkendte Igdlulik sammen med mine fire grønlandske Ledsagere for at drage videre nordpaa mod Grønland. Alle Samlingerne var nu bragt til en Havn, der blev anløbet af Hudson Bay Kompagniets Skibe. Jeg havde været i Chesterfield paa en kartografisk og etnografisk Ekspedition og samtidig faaet min Fod sat saapas i Stand, at jeg atter kunde trave ved Siden af min Slæde i al Slags Føre. Og den kære „Blæsebælg“, der lige til det sidste havde været vort Ly og vor Tilflugt, var ribbet for alle Udenomsværker overgaaet til Arv og Eje til vore eskimoiske Venner. Halvfjerde Aar omkring Danskeøen var et Minde kun, og vi skulde igennem det sidste Foraar for at komme hjem.

En ung Mand, Akuano, havde sammen med sin Kone, Datter og lille Søn paa fjorten Dage sluttet sig til os for at drage med til Grønland. I Thule-Distriktet havde de Slægt, der var indflyttet under den sidste Folkevandring for omtrent halvfjerdsindstyve Aar siden, og grebet af Stammens gamle Vandretrang havde de faaet Lyst til at hilse

paa dem. Under højtidelige Hilsener og Salmesang tog vi Afsked med Bopladsen.

Føret var daarligt; den milde Vinter havde slaet en stor Bugt ind i Fury and Hecla Strait, saa vi maatte køre paa tung, klæbrig Nyis.

Allerede Dagen efter mødte vi en Slæde. Det var den gamle, enøjede Itugsarssuaq med Kannibalkvinden Atakutaluk. Hun var fin og flot i sin elegante Pels; Fletningerne var bundet op til smaa Klunker ved Ørerne ved Hjælp af fire smaa Træpinde, der skulde gøre dem stivere. En Sæl havde de paa Slæden. Selskabet bestod iøvrigt af Konens ældste Søn og dennes unge Kone og en lille Dreng paa seks Aar. Itugsarssuaq hørte om vor Rejse, og med den Værdighed, der altid var over ham, holdt han en Tale til Nevøen Akuano, der skulde med:

„Ak ja, vi har Familie i det fjerne Land. Vor Slægt er egnet til Rejser. Kør derop og se dem. Mennesker rejser og ser andre Menneskers Skikke og spiser hos dem. Fortæl dem vore Navne, at Slægt ikke skal glemme Slægt. Se, om de har faaet nye Skikke, og bring dem tilbage hertil. Landet maa synes godt deroppe, siden de ikke er vendt tilbage, saa maaske er det sidste Gang, vi ses, med mindre vi selv følger efter.“

Saa kom vi til Strømstedet i Murray Maxwell Inlet. Der var kun to Huse paa Isen, men med Skindtapet og Tarmskindsrude. Vi byggede selv tre, og i Løbet af Formiddagen kom der yderligere fire Huse til, idet Folk strømmede til for at tage Afsked med os. Nutariaq og Arnajruk, som skulde have rejst med os ifjor, bragte Renskind og Kød. Nutariaq vilde gerne have mig til at føre sin Kone med til Ponds Inlet, hvor han senere vilde følge efter. Det fortaltes dog straks af en Veninde, at han havde en anden Kone, som han bedre kunde lide, og nu vilde han gerne skille sig af med Arnajruk, fordi hun havde været gift med en Hund. Jeg afslog af Mangel paa Trækkekraft og Plads paa Slæden.

Den gamle Erdlo, den vidtberejste, kom saa for at holde geografisk Forelæsning om North Devon og Egnene der omkring. Han indledede med at fortælle, at han antog Navnet Issigaitoq, naar han talte om disse Egne, til Minde om sit Ungdomsnavn derovre. Derefter erklærede han sig for at være den eneste, der virkelig kendte Forholdene. Selve Foredraget indskrænkede sig til at fortælle om, at der var mange Moskusokser, men visse Steder var der ikke ret mange. Af de Kort, som han skulde tegne, blev der ikke meget, idet et Par Streger, han satte paa Papiret, viste en Vej, han havde passeret for at naa op til en Flok Moskusokser, kort efter at hans Søn var født; men hvor

Vejen ellers var gaaet, huskede han ikke mere. Da jeg trængte paa for at faa Oplysninger om Fordelingen af Land og Vand, erklærede han det for uvæsentligt; alt Land var godt at gaa paa, og Vandet kunde befares med Slæde om Vinteren og med Baad om Sommeren, saa det var i alle Tilfælde nyttigt. Han udbad sig en Økse og en Kniv for sine Oplysninger, og han fik dem.

Nu indtraadte en ubehagelig Tid; en Varmeperiode faldt i med alle dens Vanskeligheder. Vore Slæders Tørveskoning faldt af, Husene sank sammen, og alt vort Tøj blev gennemvaadt; det regnede og sneede paa den Aarstid, der skulde være den koldeste. Man saa heri et Tegn paa, at Egnen med Sorg saa os rejse, og man henstillede, at vi skulde blive her et Aar endnu. Iøvrigt gik Dagene med Fest og Tale. Den gamle Inuaraq var Chef paa Pladsen. Han boede skiftevis her og i Ponds Inlet, da han havde to Koner, en hvert Sted; men de var saadan af Sindelag, at der maatte være et Land imellem dem; dog begge udmærkede Kvinder, tilføjede han.

Den 5. Marts forsøgte vi at køre ind gennem Mundingen af Murray Maxwell Inlet. Vi havde byttet vore Slæder med Tørveskoning bort og i Stedet faaet to andre, skoet med Hvalben. De glider let, ja lettere og lettere, jo varmere det er i Vejret. Naturligvis var Baadsmanden en Undtagelse her. Han vilde ikke bytte sin Slæde væk, idet der var nedlagt en fem, seks forskellige Patenter og nye Opfindelser i den, hvilket altsammen tyngede saa stærkt, at den blev tung og klodset.

I tæt Taage kørte vi ind i Murray Maxwell Inlet. Vi saa Strømmen ligge som en Sø, hvor Sæler dukkede op, men vi fortsatte vor Kurs, tog Retning efter Vindstriberne i Sneen og kom ind et eller andet Sted i Taagens Fortabthed. Den blev dog saa brandtyk, og Temperaturen steg igen til Tøbrud, saa Baadsmandens Slæde dryssede mere og mere af, og vi gjorde Holdt. Den 6. og 7. maatte vi blive her. Der var Sæler paa Isen i Nærheden af vor Lejr, desværre allesammen stinkende Hansæler, der dog spistes med Vellyst af Eskimoerne som Afveksling fra Renskødet. Den 7. om Aftenen klarede det op, og vi kørte mod Nord op over Cockburn Land. En Snes Kilometer inden for Kysten mødte vi en mærkelig Morænedannelse, der stod frit paa den flade Slette. Den kaldes af Eskimoerne for Umiaratat, fordi den ligner en Konebaad, der ligger omvendt; lang og smal som den er, ca. 50 m, rejser den sig over Sletten. Ellers hæver Landet sig langsomt og umærkeligt.

Og saa rejste vi videre mod Nord, hver Dag en passende Dagsrejse; Akuano som en sikker Vejviser. Hans Hunde kunde ikke staa

Peter Freuchen.

Maal med vore, men han selv og Konen slæbte som Bæster og løb det meste af Vejen.

Hver Dag saa vi Renner i Smaaflække paa fire, fem Dyr, spredt over Terrainet. Vi skød, hvad vi skulde bruge, og Livet gik slideligt.

Vi passerede Taserjuaq den 13. Marts, den største Sø i Cockburn Land, hvorfra en vældig Elv i en stor Bue løber ned i Steensby Inlet. Nord herfor er et Parti med ret høje Fjælde. En rund Kuppel, Pin-

gorssuaq, dominerer alt Landet herinde og ses paa stor Afstand. Det føg stadig, og Vinden var altid imod; kun vort gode Tøj gjorde det muligt for os at rejse.

Fra Taserjuaq naaede vi først den 20. Marts til Bunden af Milne Inlet. Grunden var den, at de hidtil foreliggende Kort har lagt Milne Inlet langt sydligere. Den naar kun ned til $71^{\circ} 30'$ Nordbredde. Nær ved Milne Inlet er et Vand-

Kvinde fra Igdulik.

fald, der er ret betydeligt og voldte noget Besvær. En Aften naaede vi dertil og hjalp Akuano og Baadsmanden ned, men vi var da saa trætte, at vi besluttede at slaa Lejr. Familien Arqioq og jeg blev boende oven for Fossen og byggede et lille Snehus. Om Morgenen vækkedes vi tidligt ved, at Akuano grædende stod udenfor og kaldte paa os. Deres lille Dreng var ophørt at trække Vejret, sagde han; Døden havde været hos dem. Da vi kom derned, traf vi Qatorano med den lille paa Skødet. Barnet var næppe mere end en Maaned gammelt. Det var ikke deres eget Barn, men et indkøbt. Straks han blev født, havde Qatorano faaet ham fra Moderen, og han blev saa fodret op paa mærkelig Vis. Raat, tygget Renskød og Spæk var hans meste Føde. En Gang imellem trykkede en af de Kvinder, der ammede Børn, lidt Mælk ud af Brystet i et snavset Bliklaag; selv fik han aldrig Lov til at die, da en Aandemaner havde forbudt det.

Rensdyr-Eskimoer paa Sentry Island. I det varme Solskin samles Familiens Kvinder og Børn om den uundværlige Tekedel, medens Mændene er paa Fangst.

Den anglikanske Kirke i Churchill i Chipewyan-Indianernes Land.

I Skovbrynet ved Nelson Rivers vældige Strøm ligger Cree-Indianernes Telte.

Dobbelt-Telt af Sælskind paa Beach Point.

Den Dag kom vi ikke videre. Vi fik ikke bragt den tredie Slæde ned ad Vandfaldet, da Akuano erklærede, at Sorgen forhindrede ham i at løfte tunge Byrder. Heller ikke vilde han rejse med det samme; Døden havde gæstet os, den vilde alt for let kunne følge efter. Han havde dog intet imod, at jeg kørte ned til det indre af Fjorden med et Læs og byggede et Hus, som vi skulde bruge næste Dag.

Om Aftenen fortalte Akuano et Sagn, som knytter sig til den sidst berejste Strækning:

„Det var to Brødre, der om Sommeren havde taget Land ved Taserjuaq sammen med nogle andre. Om Sommeren begyndte Folk som sædvanlig at strides om Kvinderne, og den ældre Broder blev stukket med en Kniv af sine Fjender. Han døde dog ikke, men sagde til den yngre Broder om at skynde sig at hente Hjælp hos deres Slægt, som boede i Bunden af Milne Inlet. Broderen gav sig til at løbe, og som Hjælpeaand medgav den saarede ham sin egen Frygt, der blev stærkere og stærkere, som Tiden gik. Den yngre Broder løb ustandseligt uden at sove eller hvile, til han kom til Milne Inlet. Næste Dag drog han saa af Sted igen med Hjælpen til Taserjuaq. De løb hurtigere og hurtigere og naaede at komme i Tide og undsætte den saarede Broder.

De dræbte to af Fjenderne, for saa stærk var deres Slægtsfølelse, at de ikke kunde blive trætte eller faa Lyst til at sove paa Vejen derop. Kvinden, de havde kæmpet om, forærede man til en Slægtning, der kom til Hjælp. Hendes Datterdatter lever endnu og har ofte hørt sin Bedstemoder fortælle om Tildragelsen.“

Vi var nu kommet ned paa Isen i Milne Inlet. Det sneede saa tæt, at vi intet saa. Vi anede kun de høje Fjælde paa begge Sider af Fjorden. Lidt norden for Stephan Island traf vi det første Isfjæld. Det var for Kap Yorkerne som for en Dansk efter mange Aar at se en Bøgeskov. Paa de flade Kyster rundt om Hudson-Bugten fødes nemlig ingen Isfjælde.

Dagen efter drog vi videre ud gennem Milne Inlet. Den ydre Del staar med stejle Sandstensfjælde; de mange Sæler paa Isen, der trods den tidlige Aarstid kom for at sove, viste, at her var Muligheder for Mennesker. Vi passerede ind i Sundet inden for Ragged Island, en høj, stejl Ø.

Vi kørte helt ud paa Midten af Eclipse Sound. Vor Hensigt var at søge hen til Hudson's Bay Kompagniets Station — en Omvej ganske vist, men vi kunde der faa Forsyning af Petroleum og Mel, og navnlig trængte jeg haardt til Papir, da mine Lommebøger var udskrevne. Midt ude i Sundet traf vi en Boplads, hvor vor gamle Ven fra i Forfjor Eqiperiang med sine to Koner opholdt sig. Han var som sædvanlig omgivet af en Skare Følgesvende, der levede højt paa hans Fangst; i Øjeblikket var det dog lidt sløjt. Ingen havde Kød i Huset, da Sælfangsten var ringe, fordi der var for megen Sne paa Isen, saa Hundene ikke kunde spore Aandehullerne. Man fangede kun til Dagen og Vejen, men Humøret stod højt. Med vanlig Frimodighed gav de sig straks til at koge af vort Renskød, og snart var vi inde i Fortællinger og Tildragelser, fra vi sidst saas.

Der var nu gaaet Videnskab i hele Stammen. De havde store Samlinger af mærkelige Sten; en Mand havde samlet alle Fortænderne fra de Rener, han havde skudt de sidste to Aar, og en gammel Kone mødte med en Sten, hun havde fundet i en Rensmave.

Eqiperiangs to Koner var som sædvanlig overstrømmende i deres Elskværdighed. I et tilbygget Hus boede en Kvinde med to Mænd; mærkeligt nok fik hun mere Tid til at sy for os, end de to Koner, som paa Grund af den store Husholdning var stærkt optaget.

Vi blev gæstfrit modtaget i Ponds Inlet og beværtet af Mr. Parsons og hans Tolk, Mr. Edmonds. De boede renligt, men spartansk, som alle hvide Folk i Canadas arktiske Egne og jeg tilbragte her et

Ruiner af gamle Hvalknoglehuse ved Qilalukan.

Par hyggelige Dage. Politiet, hvis Styrke bestod af en Sergeant og to Konstabler, var ikke mindre elskværdige.

Den 30. Marts rejste jeg derfra. Jeg havde nu faaet mine Ure korri-
geret, da Stedet var bestemt ved Observation, baseret paa traadløs
Telegraf under Skibstid om Sommeren. Saaledes fornyet i alle Ret-
ninger startede vi Hjemrejsen mod Grønland, det sidste Trip efter det
lange Fravær.

Vi rejste ud til vore Venner paa Isen, som stadig var uden Kød.
Om Aftenen opstod der et Røre. Slæder kom sydfra, fra Igdlulik, mange
i Følge og med vældige Kødlæs. Det var Hvalroskød, de havde slæbt
over Land, men ikke haft Brug for, da der havde været god Rensjagt.

Der blev naturligvis stor Snakken, men endnu mere steg Forvirrin-
gen og Feststemningen, da der, medens Igdlulikfolkene byggede Hus,
paany raabtes Slæder og seks Familier kom nordfra, fra Admiralty In-
let — Folk, der ogsaa skulde paa Handel. Blandt dem var Storfangeren
Nerqetarvi („Surringslinen“), den Mand, der „tænkte“ for Befolkningen
i Admiralty Inlet. I Fjor havde der været et vældigt Narhvalsspærre
i deres Distrikt, og uhyre Mængder af Narhvaler var dræbt. Jeg talte

paa deres Slæder et Par Hundrede Tænder, der nu skulde benyttes som Handelsobjekter.

Vi var nu mange paa Pladsen. Fjorten Huse blev hurtigt smurt op, en fuldstændig lille By, hvor den lokale Befolkning, samtidig med at de nyankomne byggede til sig selv, murede et vældigt Festhus op, hvor man kunde samles. Som en Æresbevisning blev jeg „indbudt“ til at traktere hele Forsamlingen med The, der var blandet med Kakao, en yndet Drik; man forklarede mig, at man altid satte en Ære i at beværte mange Mennesker, og nu skulde det være mig!

Dagens tredie Overraskelse var en Flygtning, en gammel Mand, der flygtede for Sult. Han fortalte, at otte Mennesker laa ved Low Point og havde i lang Tid været uden Føde. De unge, raske Mænd af dem var paa Rensjagt og havde været borte i en Maaned; de havde øjensynlig ikke noget at komme hjem med. Kvinderne og Børnene havde spist Hundene, alt deres Spæk og det meste af Skindtøjet. Nu i Dag havde de set Slæderne ude paa Isen, men da de i lang Tid ikke havde haft Hunde til at lægge Spor ind til Bopladsen og der ikke havde været kogt hos dem eller brændt Spæk i en Maaned, havde man heller ikke kunnet lugte dem, og med Sorg havde man set Slæderne fare forbi i voldsom Fart. Fortvivlelse havde saa grebet den gamle Mand, og han var sat efter Slæderne for at hente Hjælp. Dagen efter rejste vi nordpaa.

Under Opbrudet kom Akuano og fortalte, at han havde opgivet at rejse med til Grønland, fordi deres Børn var døde i vort Selskab; en ældre Mand, der ganske vist var Kristen, men fuskede i Sandsigerfaget af gammel Vane, havde udtalt, at de ikke vilde vende levende tilbage.

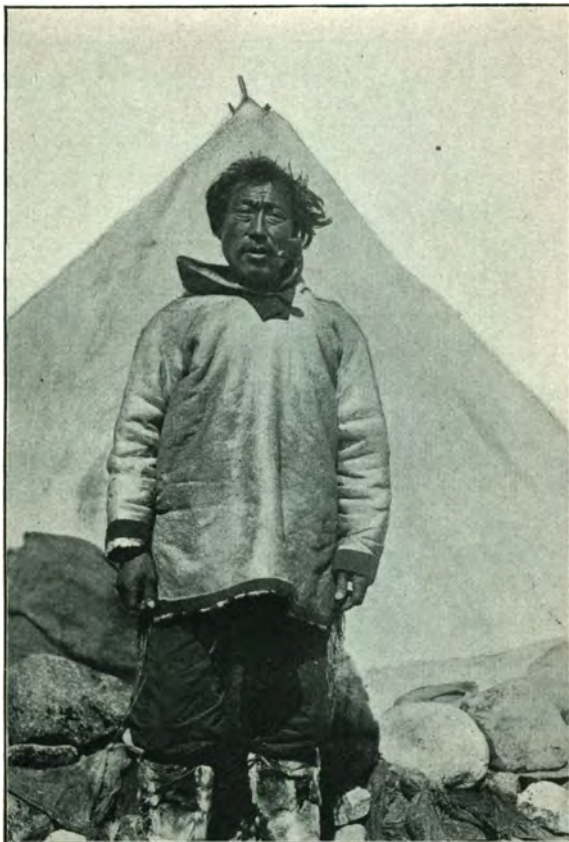
Efter to Dages Rejse gennem Navy Board Inlet kom vi til Low Point. Her viste det sig, at de sultende Folk allerede var undsat og var gaaet hen til en anden Boplads. Husene, der stod med alt Udstyr, viste, at de havde spist deres Hunde. Lamperne var skræbete med Knive for at faa den sidste Transkorpe op, som selvfølgelig ogsaa var spist.

Kort efter rundede vi Bluff Head og var saa ude i Lancaster Sound. Det viste sig straks, at der var aabent Vand over til Kap Warrender. Overfart var umulig, og det var nødvendigt at søge længere vestpaa. Isen var frygtelig! Strøm og Nordenstorm havde brækket den op og atter malet den sammen med uhyre Kraft. Hushøje laa vældige Bunker af Brudstykker. Vi væltede og tumlede, og undertiden maatte vi spænde alle tre Spand for en Slæde for at faa den frem.

Isranden laa kun et Par Kilometer tilsøs, og naar vi gik til Fjælds, saa vi aabent Vand langt vester ude, saa vi var sikre paa at maatte hen forbi

Admiralty Inlet, før vi kunde sætte over. Isen er altid løs her; man maa køre fra den ene Flage til den anden, og det gøres ofte af Eskimoerne paa Fangstrejser til North Devon. Vort Hundefoder var kun ringe, og vi søgte at spare det til senere Lejligheder, for Jagt var der ingenting af. Vi passerede Kap Charles York den 15. April, det nordligste Punkt paa Baffinland.

Dagen efter saa vi Slæder komme os i Møde. Det var Politisergeant H. A. Joy, en høj, kraftig Mand, der havde været paa Partrouille vestover og ligeledes havde forsøgt at sætte over Lancaster Sound, men var vendt om paa Grund af aabent Vand. Joy var den Mand, der havde opklaret Mordet paa Janes forrige Aar. Nu havde han som Rejseledsagere sine to Straffefanger, de Medskyldige i Mordet. De var dygtige Slæderejsende, og Forholdet mellem Fangevogter og Fanger var det

Aqigjivik, „Rypen“, en af de mest fremragende Mænd ved Eskimo Point.

hjerteligste. Men den ene Morder, Atitaq, havde navnlig en berømt Kone, som var ham til megen Hjælp. Hun gik paa Fangst i Kajak og ved Aandehul, hun syede som den bedste og kørte Slæde bedre, end nogen Mand. Dertil fødte hun kraftige Sønner og var Mester i alle Slags Haandværk, specielt Blikkenslageri! Hun var lille og grim at se paa, men man saa dog straks, at her stod man over for en Personlighed. De var alle syge efter Tobak, og vi gav dem nok til at komme hjem paa, og saa skiltes vi.

Nu havde vi deres Slædespor at køre i, og Føret blev bedre, saa

vi kom godt frem. Men nu indtraadte en Tøvejrperiode. Arqioq og jeg havde vore Slæder skoet med Hvalben, men Baadsmanden havde stadig Tørveskoning paa sin uhandelige Slæde. Nu maatte han midt i Lancaster Sound pille den af og lægge Jern under.

Den 20. April naaede vi til Admiralty Inlet. Her bøjede Isranden

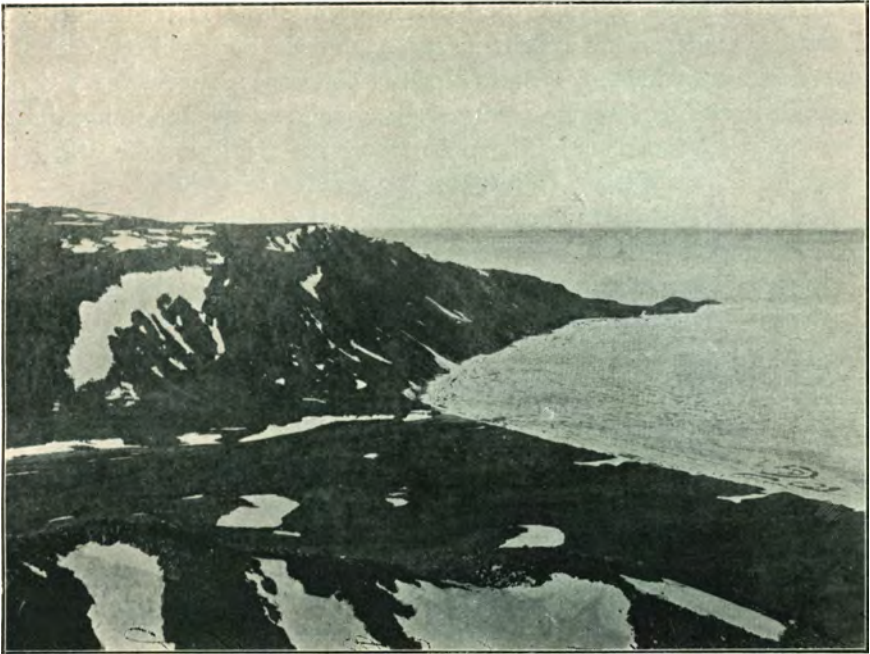
„Rypen“s altid fornøjede Kone Ilangiatag ved Eskimo Point.

noget ind i Fjorden, og midt ude paa Isen kørte vi saa op i en Lejr, hvor der boede fire Familier. Det var Snetykning og Blæst, og vi var kommen bort fra hinanden, men Baadsmanden og jeg kom med et Par Timers Mellemlum ind til Pladsen, hvor vi blev hyggeligt trak- teret med Hvalroskød og traf morsomme Mennesker. De fortalte os, at vi maatte længere vestpaa. Vest for Prince Regent Inlet ligger Isen altid rolig; det er Strømmen, der fører Vandet helt

ned til Committee Bay, som bevirker det urolige Vand, saa der var næppe Mulighed for Overkørsel lige her i Nærheden.

Vi satte straks over mod Kap Crawford. Her er det aabne Vand altid tæt under Land. Stedet er berømt for Hvalrosser; Sæler findes der ogsaa i Mængde i Munden af Admiralty Inlet. Kap Crawford er et imponerende Fjæld; det løber ud i en Tunge, men lidt borte fra ser man kun Fjældknuden. Det lykkedes endelig her at finde Forsteninger, som viser Silurformationer. Her saa vi paa Isen Aarets første Snespurv den 21. April. Ravnene parredes, og Sæler begyndte at komme op; vi maatte skynde os.

Vest for Admiralty Inlet gik Skrueisen tæt under Land, men Nedfaldet fra Fjældene havde skabt et lille Forland paa mange Steder, hvor vi kørte inden for Skruevolden, og vi kom saaledes godt af Sted. Paa

Fra Milne Inlet, Baffinland.

Land saa vi nogle Steder Teltringe fra gamle Eskimoer. Vejret var uroligt, og Fygning indtraadte; Jagt fik vi derfor ingenting af.

Den 24. April var vor sidste Fremgangsdag. Vi havde passeret Kap York og satte ud over Isen; imod Nord saa vi North Devon ligge lokkende og skøn. Vi talte om et Par Dale, vi kunde se føre ind i Landet, som vi vilde forsøge Vej tværs over. Ret ude i Vest laa Leopold Island og mindede os om vor kære Saunders Ø ovre ved Thule.

Men saa begyndte det at blæse. Vi fortsatte, saa langt vi kunde. Nogle Revner i Isen syntes ikke at aabne sig yderligere, og vi holdt paa, for Tiden var knap. Kap Yorkerne havde tidligere, navnlig i Skrueisen paa Lancaster Sound, henstillet at vende om. Nu var Hjemlængselen oppe i dem, og deres aldrig svigtende Kammeratskabsfølelse drev dem frem. De vidste, at det gjaldt meget, og skønt vi kun af og til saa et Glimt af hinanden, kom vi dog videre ud over Isen i nordvestlig Retning.

Men saa blev det for meget. Som en vældig Haand, der skubbede os sidelæns, førte Vinden os ud af vor Retning; det var umuligt at holde Hundene oppe, de bøjede af for Vinden, og saa besluttede vi os til at slaa Lejr. Der var ikke Tale om at bygge Hus, for Sne var der intet af, men vi rejste vore to smaa Telte og støttede dem med alt, hvad

vi kunde, og huggede Huller ned i Isen for at surre Teltene ned deri. Vi lagde Kvinderne ind i Teltene, idet vi bøjede Fodstykket nedefter, og naaede saa endelig, med deres Vægt hvilende paa Dugen, at faa dem rejst. Vi havde to smaa Pyramide-Telte med kun een Teltstang; disse staaar bedst i Vinden, og vi lagde Surringer om dem paa alle Maader, lavede Læmure af Isstykker forneden og kravlede saa ind.

Teltene blafrede som Flag i Storm, og der var ikke til at høre Ørenlyd. Pludselig kom Arnánguaq kravlende ind. Deres Telt var splittet i to Stykker; hun havde siddet og søgt at gøre den lille Pige i Stand, da pludselig hele Stormen stod dem om Ørerne. Arqioq samlede sammen paa alt det, der hvirvledes af Sted hen over Isen; hun søgte kun at bjerge sit lille Barn, som hun proppede ind under Pelsen.

Baadsmænden og jeg løb ud for at hjælpe Arqioq. De havde mistet meget, navnlig Tøj og Støvler, og nu saa vi ham langt nede kæmpe med det halve Telt for at faa det op til Lejren igen. Vi hjalp ham med at faa alt stoppet ind hos os og lagde Resterne af hans Telt uden om vort, for at det skulde hjælpe paa Vinden; men pludselig knækkede vort Telt sammen; det var Stangen, som gik, og saa var det hele haabløst.

Min private Kasse væltede, og jeg saa mine Papirer fare ned over Isen. Alle mine Kortskitser fløj bort. Observationers Udregninger gik tabt, men min gamle Logaritmetabel naaede jeg dog at faa bjerget. Jeg glemte alt andet og tænkte kun paa, at uden Almanak og Logaritmetabel kunde vi ikke finde vor Vej. Imidlertid rullede Kassen for Stormen. Geologiske Stenprøver væltede ud af den, Botanik og Zoologi kom i en stor Sammenblanding, saa det hele syntes eet Kaos. En Del gik i Revnerne, men heldigvis reddede jeg en Amulet, jeg havde ført med mig paa hele Færden. Det var et Bøgeblad, jeg havde faaet af Hans Majestæt Kongen ved Ekspeditionens Start fra Godthaab. Kongen havde fra Danmark medført en Bøgegren og med utroligt Held holdt Liv i den under hele Rejsen til Grønland. Her fik Knud Rasmussen og jeg hver et Blad af denne Gren. Det fulgte mig stadig paa alle Rejser, og ved et Mirakel fik jeg reddet det af Vandet. Det er endnu i min Besiddelse og grønt, skønt det dog mindst tre Gange har været i Saltvand. Dette Bøgeblad fra Kongen var som en stadig Hilsen fra Danmark, og at jeg reddede det, ophævede næsten Sorgen over at miste alle mine Samlinger, der dog repræsenterede et halvt Aars Arbejde.

Da vi havde opgivet at lede efter mere, kravlede vi igen ind under Teldugen og laa og hvilede os lidt. Det var ligefrem en Anstrengelse at trække Vejret. Lidt efter gik Baadsmænden ud igen; altid er han under saadanne Forhold rastløs og fuld af Omsorg. Med eet kom han løbende: Isen brød op inden for os.

Morænedannelser paa Melville Peninsula.

Det var det værste, der kunde hænde. Hvordan vi fik læsset Slæderne, forstaar jeg ikke. Alt blev kastet hulter til bulter, meget blev glemt, og mere tabtes, medens vi kørte. Hundene var næsten ikke til at faa op imod Vinden. Revnen inden for os var for bred og aabnedes mere og mere, saa vi maatte sætte øster i. Vi slap over den første, men opdagede nu, at den forgrenede sig; det hele var i Bevægelse.

Isen i Prince Regent Inlet var ved at bryde op; Revne efter Revne var i Vejen for os. Men da Vinden og Strømmen ikke gik i samme Retning, drejede Isflagerne, idet de drev udefter, saa at der stedse blev et Sted, hvor de stødte sammen, og her kom vi over.

Under denne kritiske Situation fik jeg Beundring for vore Kvinder. Mange Gange paa Rejsen havde jeg ærgret mig over deres Luner. Arnánguaqs Morgengnavenhed var ofte trættende, og Aqataqs periodiske Stædighed kunde tage alles Humør. Men nu sprang de let og elegant over Revnerne uden Nervøsitet, og Vaklen var ikke at spore hos dem. Arnánguaq med sit lille Barn paa Ryggen hjalp til med at støtte Slæderne, og Aqataq piskede paa Hundene; stedse var de paa Pletten, og ingen Klage hørt fra dem.

Vi kørte og kørte, og ingen Vegne kom vi. Kap York syntes at ligge saa tæt ved, men Tiden gik, og vi kom ikke nærmere. Isen drev ud med samme Fart, som vi kørte ind. Saa faldt to af Baadsmandens

Hunde i, og Skaglerne sprængtes. Skruningen satte sammen om dem. Der var intet at gøre, vi maatte skynde os videre. Hundene blev pisket i Vandet, naar vi skulde over Revner, de ikke turde springe over, og her hjalp de lange Slæder os. Vi brugte dem som Broer, og naar vi halede dem til os, svuppede kun den bageste Del lidt ned i Vandet.

Vi gjorde Holdt paa et Sted, hvor vor ene Primus faldt i Vandet og sejlede bort i sin Blikkasse. Saa mistede Baadsmanden sin Harpun, og hvad værre var, tre af Hundene smøgede Selen af sig og løb fra os ved en farlig Passage. De blev staaende paa Isen og drev bort fra os; men vi kunde kun fortsætte videre over Revnerne, der blev bredere og bredere. Saaledes gik det endnu nogle Timer, men saa endelig kom Frelsen. Vinden drejede, det begyndte at blæse Norden, og Isdriften standsede.

Landet begyndte at komme nærmere, men det var ogsaa paa Tide; vi var trætte, saa det smertede i alle vore Lemmer, da vi kom ind til Kysten efter 40 Timers Anstrengelser, og denne Kraftpræstation af Kvinderne skal jeg aldrig glemme!

Nu var der intet andet for os at gøre end at vende om. Rejsen til Grønland maatte opgives. Et aabent Hav var der, hvor der før havde været Is. North Devon laa solbeskinnet i Nord, et Land, vi ikke skulde betræde paa denne Rejse. Leopold Island saa vi i Vest. Langt ude kunde vi skimte noget Land i Nordvest, da vi kom op paa Fjældene; det var Beechy Island, det berømteste Sted i forrige Aarhundredes arktiske Forskning.

Efter Hvile og Søvn begyndte vi Tilbageet. Frem var ingen Vej, men heller ikke der, hvor vi for faa Dage siden havde kørt, var der nu Is. Op ad Fjældkløfterne maatte vi sommetider for at komme bag om Næssene, hvor det aabne Vand skummede for Foden. Vi maatte højt til Vejrs og ind over Landet, der dannede et mægtigt Plateau med en tynd Sneskorpe ovenpaa; saa maatte vi ned igen gennem farlige og vanskeligt kørte Passager. Enkelthederne flyder ud i et Indtryk af Træthed og Spænding, men vi naaede dog Kap Crawford. Her fandt vi Forsteninger i Fjældet og genoptog nu vore Indsamlinger. Alt, hvad vi i Forvejen havde, var blevet derude paa Isen.

Midt i Mundingen af Admiralty Inlet genfandt vi vore Venner Eskimoerne. De havde troet os fortabte, men viste deres uskrømtede Glæde over at se os og indbød os til at oversomme sammen med dem, for Vejen til Ponds Inlet var spærret, fortalte de; i den vældige Storm var Isen brudt op i hele Lancaster Sound. Det var dog ingenlunde vor Agt at give op paa dette Sted. Men Kød maatte skaffes til Rejsen

østover, og vi havde besluttet os til at drage over Land fra Bunden af Moffet Inlet for derfra at naa til Ponds Inlet.

Foraaret var nu ved at bryde frem. Jeg anvendte nogle Dage, medens de andre jagede, til at tage over til Østkysten og undersøge Elwin Inlet, hvor jeg fandt mange Forsteninger i Fjældene. Jeg fik ogsaa lavet et Kort. Utrolige Mængder af Stormfugle boede i Fjældene. Denne, den første af alle arktiske Fugle, der kommer sydfra, optraadte i Flokke, der mindede om Søkongesværme i Fuglefjældene ved Thule.

Den 6. Maj rejste vi videre sydpaa med en Vejviser, der hed Maneq (Tørven). Vi passerede Strathcona Sound og Adams Sound, hvor Kaptajn Bernier havde overvintret. Ved Cap Cunningham syd for Adams Sound blev vi i to Dage. Jeg gik til

Equiperiang, Kødmatador og Grandseigneur.

Fjælds og fik Kortet revideret; der var store Rettelser at foretage.

Derefter rejste vi videre til Eqaaluling, hvor Therkel Mathiassen havde været sydfra i 1922. Dermed opnaaede vi Forbindelse med vore Kortlægningsarbejder. Ind i Moffet Inlet naaede vi den 18. Maj. Sent om Aftenen slog vi Lejr ved en Fjældø, og jeg gik til Fjælds med min Teodolit for at faa Udsigt over Landet. Fra Toppen saa jeg en Fjord inden for os. Nord for Moffet Inlet skærer den sig ind i Landet, fuld af smaa Øer med høje, stejle Fjælde. Jeg tegnede og pejlede, men Vejret var kun daarligt, og jeg gik ned igen. Hen paa Morgenstunden vække-

des jeg ved, at Regnen trommede paa Teltdugen. Det var Aarets første Skybrud. Foraaret var over os, og vi maatte skynde os ind, medens der endnu var Føre, og jeg vilde have nogle flere Maalinger for at faa Kortet saa godt som muligt. Den nye Fjord fik Navnet Fabricius Fjord efter den danske Polarforsker, der først nu hundrede Aar efter sin Død fik sit Navn paa Kortet — han, der fortjente det tifold mere, end saa mange andre!

Bunden af Fabricius Fjord har en Bredning med flade Kyster, efter at Fjældene, der ellers er stejle, er hørt op; en Elv førte derned, og vi slog Lejr midt i Dalen. Vore Omgivelser, da vi gik til Ro, var sneklædte, men da vi vaagnede op, var Elven brudt igennem. Det gaar som en Eksplosion, naar Vaaren vil frem. Vi maatte ind paa Højsletten. Vi sled os opover, hver med sin Sæl bundet til forreste Tværtræ, saa den slæbte under Slæden, og dens glatte Skind hjalp til at bære oppe i den bløde Sne. Saa hørte vi en Brusen forude; den kom ret pludseligt, og vi forstod det ikke. Vi efterlod Kvinderne og tog med let Slæde frem for at rekognoscere; og saa fandt vi et Vandfald, hvor vi havde ventet at se en Snebane. Der laa en vældig Eruptionsgang tværs over Vaarbrudsdaalen; et Hak ned i denne Ryg, der var ganske smalt, var den eneste Passage for Elven. Der maa have været en Prop, som netop var sprængt, for Vandet fossede nu ned igennem, og det steg om os højere og højere. Her var ingen Vej for os, Fjældet stod stejlt og spærrede; vi stod som Lilleputter over for det vældige.

Under vort Ophold her blev Baadsmanden syg. Eskimoerne, som vi havde truffet, var befængt med Bylder — en uhyggelig Epidemi under de daarlige hygiejniske Forhold — og Baadsmanden blev angrebet deraf. Maaske var der gaet Blodforgiftning i en lille Rift i Fingeren; hans Arm var opsvulmet, og han kunde ikke bevæge den. Modløshed greb ham, han var svimmel af Feber og bevægede sig kun med Smerte. Det var sørgeligt at se ham lide, og saa vendte vi da. Men Nedkørselen var ikke saa let; hvor der i Gaar var Sne, var der bare Vand i Dag. Sommeren var inde, og Slæderejsernes Tid forbi.

Vi naaede ned paa Fjorden og lagde os ind paa et Næs for at tørre Tøj i Solen. Vaade, trætte og skuffede sad vi der, medens Baadsmandens Skæbne tog alle vore Tanker.

Vi slog os nu ned i Moffet Inlet sammen med Eskimoerne fra Admiralty Inlet. Der var fuldt af Sæler paa Isen, og havde Baadsmanden blot været rask, skulde vi have haft en dejlig Tid. Jeg badede hans Haand i Vademecum. Den gamle Mand Isumaitoq sang Tryllesange over ham, andre kom med Salmer, overalt vistes ham Opmærksomhed, og lidt efter lidt bedredes han. To Gange skar vi ham med en Barber-

Sydkysten af Eclipse Sound vest for Albert Harbour.

kniv; det littede ham svært, og han begyndte at komme ud og sidde i Solen, afkræftet af Feberen, men dog uden for Fare. Nu var Tiden atter inde til at lægge Planer. Eskimoerne fortalte, at der vilde komme Skib til Arctic Bay i denne Sommer, Politiet havde sagt det, og vi kunde vente at slippe hjem, blot vi var der. Nogen Sikkerhed havde vi dog ikke, og jeg besluttede at rejse til Ponds Inlet, som Kaptajn Pedersen vilde anløbe nu, naar han ikke saa os i Thule. Medens Arqioq og Kvinderne blev tilbage hos Baadsmanden, brød jeg den 28. Maj op sammen med en ung Fyr ved Navn Mala. Aftalen var, at jeg ombord i „Søkongen“ skulde søge dem i Arctic Bay.

Det blev en uhyggelig Rejse at tænke tilbage paa. Vi laante en gammel Slæde og tog med syv Hunde til Bunden af Fabricius Fjord. Føret var vaadt, men vi havde kun Ting med, som kunde taale Væde. Vore Bøsser, samt Teodoliten og Lommebøgerne havde jeg paa Skulderen, og Resten sejlede. Ved Bunden af Fabricius Fjord efterlod vi Slæden og gik ind i Land mod Øst. Paa en Højslette, jeg kaldte Magdas Plateau, var der endnu Sne. I nogle Dage pakkede vi alt sammen i et Remmesælskind, vi havde med os for det samme, spændte Hundene for, satte os selv ovenpaa og kørte fremad med god Fart i store Dagsrejser.

Mala var ubetalelig. Hans Humør var enestaaende, og hans Fornødenheder kun ringe. Vi havde ikke Soveposer med, men hver et Tæppe

og to sammensyede Flag til at lægge over os for Lysets Skyld. Vi kogte ved Lyng og Pilekviste, og saa længe vi havde Kød nok, gik det dejligt. Men Sneføret slap op, og til sidst trampede vi i bare Ler op over Anklerne. Der var intet Vildt. Hundene blev magre, og vi selv maatte pille Smaablomster op og tygge dem. Mala var desuden en stor Ynder af Hareekskrementer.

Den 11. og 12. Juni skød vi et Par Hunde, som ikke kunde følge med længere, og de gav os et udmærket Maaltid. Og saa bar det videre gennem samme lerede Terrain. Ofte maatte vi over Elve og var altid vaade; og da vi ikke fik nok at spise, frøs vi en Del, og Kræfterne tog af. En skønne Dag smed jeg mit Gevær; vi havde nok at bære paa, og med Malas lille Riffel kunde vi nok holde Livet oppe. Desværre faldt han Dagen efter og ødelagde Sigtekornet, og saa var vi slet farne.

Den 14. overraskedes vi saa af en Flok Rener, der kom troskyldigt traskende hen imod os. Mala fyrede sine Skud af i Luften omkring dem, og ogsaa jeg forsøgte mig; vi havde i Hastværk lavet et Sigtekorn af en Tændstik, men Renerne slap uskadte forbi. Vi havde i flere Dage fulgt en Elv, der løb med stejle Fjælde langs Siderne; da den holdt op, kom vi atter til en stor Lerslette, som ikke gav Læ for nogen Vind. Væmmeligt var her, men heldigvis en Del Ryper. Vi ramte dem med Sten og fik til et Maaltid. Under alle Genvordigheder havde Malas Humør været uforanderligt. Saa snart vi slog Lejr, brød han ud i Sang. Aldrig traf jeg en bedre Rejsekammerat.

Vi blev ved med at følge Elven og endte nede i Milne Inlet. Et stort Fjæld, Uvajo, ligger som en Prop foran Mundingen af den lange Elvskløft, og fra Siderne kommer Bjergelve styrtende. Vi kunde ikke passere dem, men maatte langt op igen langs to Vande og sætte over en Sø, der var islagt.

Den 21. naaede vi ned paa Isen. Det var dejligt at faa noget fast under Fødderne. Atter lavede vi vor Slæde af Sælskindet, bandt Teodoliten ind i vore Tæpper og kørte saa, idet en gik foran Hundene, langsom March op gennem Milne Inlet. Et sørgeligt Tilbagetog, men dog med Udsigt til at klare det.

Vi passerede Eskimo Inlet og kom til Angmaligaluk, hvor der lige havde været Folk. Vi fandt her et Par Depoter med Sælspæk og gav vore fem Hunde deraf. Aldrig før saa jeg saadanne Mængder af Spæk forsvinde i Dyrene. Da de ikke kunde faa mere ned og gav sig til at kaste op, flød Tran ud af dem saa at sige fra begge Ender. Paa Eskimoplassen fandt vi værdifulde Ting, en gammel Fil og et rustent Søm; deraf lavede vi et Sigtekorn, og vi var atter bevæbnede. Vor Bøsse var dog

Den myrdede Janes's Hus ved Patricia River.

besynderlig. Vi skiftedes til at bruge den og kunde komme ganske tæt paa Sælerne, der laa i store Mængder paa Isen, men vi ramte dem aldrig. Derimod saa jeg en Havlit i en Revne paa en uhyggelig Afstand og skød Hovedet af den, som var jeg en Mesterskytte.

Endelig en Dag kom Miraklet. Mala skulde prøve endnu en Sæl; den var urolig og aarvaagen, og endnu langt uden for Skudhold vilde den gaa ned. Men i Raseri slængte Mala et Skud efter den uden at sigte, og Kuglen sad i Øjet! Fest og Glæde blev der. Vi spændte Hundene for Sælen og kørte videre, som om det var ganske dagligdags for os at faa Sæler og Mad. Ind gennem Sundet ved Ragged Island traskede vi, den ene af os foran Hundene, den anden bagefter. Vi kom helt til Toqjan, hvor vi havde truffet Mennesker i Vinter. Her pillede vi Brændestumper op, der var gennemtrukket af Tran og Spæk, og kogte to Gryder fulde, før vi blev mætte. Mala var en Mesterkok, der efter Hovedmaaltidet lavede smaa, fikse kolde Retter. Han tog Hjernen ud og lagde den paa Spæk, hakkede den saa ned i Underlaget og fik her ved en herlig Pasta af Hjernemasse, der smagte fortrinligt. Narven af det friske Skind høvlede han af — atter en Delikatesse. Hertil kom den raa Lever, lagt i Lag mellem tynde Spækskiver, en Lagkage, der glædede os; og saa sov vi ind.

Næste Aften kom vi til det Sted, hvor Newfoundlænderen Janes i

sin Tid blev myrdet. Hans Hus vidnede om, hvor usselt han havde haft det. En lille Bænk og en primitiv Stol var alt. Vi var meget forkomne efter at have vadet i Vand det meste af Dagen og lavede os et vældigt Baal af Træ og kogte vort sidste Kød.

I et Eskimohus, der var i Ruiner, gjorde jeg en stor Opdagelse. Et gammelt Eksemplar af en norsk Avis, „Aftenposten“ for 6. November 1903, var Tapet i Huset. Jeg fjernede den med en Omhu, som kun de forstaar, der længes efter at læse. Jonas Lie var død, og Billede og Biografi blev slugt af mig. Senere viste det sig, at Avisen var et Arvestykke i en bestemt Familie; nu var den brun af Tran, men dejlig, og saa sov jeg ind.

Næste Dag igen en lang March. Undervejs mødte vi en gammel Mand og hans Kone, der snavsede som Kularbejdere drog ud paa Bessø. Vi fik en kort Underretning om Stedets Nyheder og drog saa videre frem til Hudson's Bay Kompagniets Station. Vor Ankomst vakte Røre; alle troede os døde, drevet til Søs og omkommet i en voldsom Storm. Nogle Eskimoer havde endog ment at se os paa en Isflage i Drift gennem Lancaster Sound.

Ved Ponds Inlet havde jeg en herlig Tid, medens jeg ventede paa Skib. Jeg rejste ud til Bylot Island og deltog i Narhvalsfangsten, lærte Eskimoerne at kende og hyggede mig sammen med Sergeant Joy og de øvrige Hvide; en Gæstfrihed, som jeg vil mindes til mine Dages Ende.

Den 1. August om Formiddagen Kl. 9 kom „Søkongen“ ind. Kaptejn Pedersen var som altid støt gaaet gennem Vanskelighederne og hilste mig Velkommen, som var vi skiltes i Gaar. Efter et Døgns Forløb sejlede „Søkongen“ op gennem Navy Board Inlet for at hente mine Kammerater, som vi efter Aftalen traf ved Arctic Bay. Fangsten var ret sløj, og kun een Mand, Atakutluk og hans barnløse Kone boede sammen med dem. Nu blev han rigt belønnet for sin Trofasthed; Kap Yorkerne gav ham alt deres Sælkød, der vilde være ham en stor Hjælp for Vinteren, og desuden fik han Gryn, The og Knive, alt som Foræring. Og „Søkongen“ kunde atter staa ud af Fjorden for at tiltræde Hjemrejsen. De grønlandske Familier blev landsat ved Kap Seddon i Melvillebugten blandt gamle Venner fra Thule, og den store Rejse var til Ende for dem. Vi andre hastede videre mod Syd til Upernivik, hvor Kolonibestyrer Aage Bistrup aabnede sit Hus nu som altid, og hermed var vi hjemme.

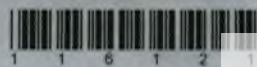

DANMARK
i samme Maalestok som
Hovedkortet
paa 68° n.Br.

FORELÖBIGT KORT
over de Egne, som er kortlagt af
5' THULE - EXPEDITION
ved
Peter Freuchen og Therkel Mathiassen
1925

DIS-Danmark

1 1 6 1 2 1

